

ΔΗΜ. Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

ΜΕΤΕΡΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

- I. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ
- II. ΚΡΑΤΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ
- III. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ
- IV. ΗΘΙΚΟΑΙΔΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΑΡΓΥΡΗΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 76

1944

ΔΗΜ. Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ

*Εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡρώου
- πολεμίου ἐπὶ ἀνδραγαθίας καὶ ἡρωϊσμοῦ
- τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ἐπὶ τὴν ἀνάμνησιν
τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ἐπὶ τὴν ἀνάμνησιν*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

*Μετὰ τὴν ἀνάμνησιν
15/2/45*

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΝΔΡ. Κ. ΔΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΥΡΙΣ..... ΑΡΙΘ.....

- I. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ
- II. ΚΡΑΤΙΚΟΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ
- III. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ
- IV. ΗΘΙΚΟΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ *Αη*
ΑΝΔΡ. Κ. ΔΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΥΡΙΣ *27* ΑΡΙΘ *66*

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΗΣ : ΑΡΓΥΡΗΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 76
1944

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.....
ΑΝΔΡ. Κ. ΔΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΥΡΙΣ..... ΑΡΙΘ.....

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΣΤΟΥΣ ΓΕΝΝΗΤΟΡΑΣ,

ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΜΟΥ

ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ

ΑΛΚΙΜΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	<i>Σελίς</i>
Πίναξ Περιεχομένων	ε
Βιβλιογραφικά Βοηθήματα και παραπομπαι	η
Κυριώτερα Παροράματα	ιδ
Πρόλογος	ιε
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1-6

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Γενικά	7-10
Κεφαλ. Α' 'Η 'Αγροτική 'Εξόρμησις	11-34
§ 1. 'Εφοδιασμός αγροτών με ζώα-άροτρα-γεωργικάς μηχανάς	13
§ 2. 'Εφοδιασμός αγροτών με σπόρους-φάρμακα-λιπάσματα-φυτώρια	14
§ 3. Κτηνοτροφικός έξοπλισμός τών αγροτών	15
§ 4. 'Υδρολογικαί έρευναι-μικρά έργα άρδεύσεων-άντλήσεις	15
§ 5. Συγκέντρωσις προϊόντων	17
§ 6. Συγκοινωνιακαί διευκολύνσεις	17
§ 7. Εύρεία άσκησις άγροτικής πίστεως	17
§ 8. 'Αγροτική ασφάλεια	17
§ 9. Φορολογικαί διευκολύνσεις	17
§ 10. 'Η στέγασις του άγρότου	18
§ 11. 'Η άλιεία	30
§ 12. 'Η θήρα και ό Δασικός πλοῦτος	31
§ 13. 'Ο έπανεποικισμός τών έδαφών μας	32
 Κεφά λ. Β' Βιομηχανική-Βιοτεχνική και Πιστωτική έξόρμησις	 35-52
Γενικά τινά είσαγωγικά	35
§ 1. 'Εξασφάλισις πρώτων ύλών	38
§ 2. 'Εξασφάλισις κινητηρίου δυνάμεως	41
§ 3. Ρύθμισις ζητήματος εργατικών χειρών και εργατικών ζητημάτων	43
§ 4. Ρύθμισις πιστωτικών ζητημάτων	46
§ 5. Κατοχύρωσις περιορισμός του επαγγέλματος	49

	<i>Σελίς</i>
§ 6. Ἐξασφάλις λελογισμένης ἐλευθερίας ἐπιχειρήσεων ἐντὸς τῶν ὁρίων καλῶς νοουμένης κοινωνικῆς ἐξυπηρετήσεως	50
§ 7. Ἡ βιοτεχνία	52
Κεφάλ. Γ' Συγκοινωνιακὴ ἐξόρμησις	53-68
Γενικά τινὰ εἰσαγωγικά	53
§ 1. Ἀποκατάστασις Ὀδικῶν Συγκοινωνιῶν	54
§ 2. Ἀποκατάστασις Σιδηροδρομικῶν Συγκοινωνιῶν	57
§ 3. Ἀποκατάστασις Ἀκτοπλοϊκῶν μας Συγκοινωνιῶν	59
§ 4. Ἀποκατάστασις τῶν Ἑλληνικῶν Ἐναερίων Συγκοινωνιῶν	65
Κεφάλ. Δ' Ἡ Ὑπερπόντιος Ἐμπορικὴ Ναυτιλία μας	69-72
Κεφάλ. Ε' Ὁ Τουρισμὸς καὶ τὰ Ἐμβόσματα	73 80
Κεφάλ. ΣΤ' Γενικαὶ τινες θεμελιώδεις προϋποθέσεις τῆς Οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως	81-86
§ 1. Ἀποκατάστασις ἀπολύτου Δημοσίας Τάξεως καὶ Ἀσφαλείας	82
§ 2. Πολιτικὴ σταθερότης καὶ Κυβερνητικὴ εὐσθένεια	83
§ 3. Ἀσκήσις συντηρητικῆς ἐργατικῆς προνοίας	85
§ 4-5. Ἐπισιτιστικὸν πρόβλημα καὶ Λαϊκὴ Ὑγιεινὴ	86

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΡΑΤΙΚΟ · ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ · ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Γενικά τινὰ εἰσαγωγικά	87-90
Κεφάλ. Α' Συνοριακὴ ἀποκατάστασις τοῦ Ἑλλην. Κράτους	91-104
Κεφάλ. Β' Διοικητικὴ ὑπαλληλικὴ ἀνασυγκρότησις	105-122
α) Διοικητικὴ ἀνασυγκρότησις	105
β) Ὑπαλληλικὴ ἀνασυγκρότησις	111
§ 1. Εἰδικὴ ἐκκαθάρισις τοῦ Σώματος τῶν Δημ. Ὑπαλλήλων	112
§ 2. Γενικὴ ἐκκαθάρισις τοῦ Σώματος τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων	112
§ 3. Βελτίωσις ἐπαγγελματικῶν ἱκανοτήτων Δημοσίων Ὑπαλλήλων	113
§ 4. Αὔξεισις εὐθύνης Δημοσίων Ὑπαλλήλων	115
§ 5. Ἡ ἱκανοποιητικὴ ἀμοιβὴ καὶ τὸ γόητρον τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων	119

Πίναξ Περιεχομένων

ζ

Σελίς

Κεφάλ. Γ' <i>Ἀνασυγκρότησις Εἰδικωτέρων Κρατ. Λειτουργιῶν</i>	123-146
§ 1. Ἀναδιοργάνωσις τῆς Ἐσωτ. Διοικήσεως τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν	124
§ 2. Ἀνασυγκρότησις καὶ Ἀναδιοργάνωσις τῆς Κρατ. Λειτουργίας, Τάξεως καὶ Ἀσφαλείας	123 124
§ 3. Ἀναδιοργάνωσις τῆς Δικαιοσύνης	125
§ 4. Ἀναδιοργάνωσις τῆς Παιδείας	129
§ 5. Ἀναδιοργάνωσις τῆς Λαϊκῆς Προνοίας καὶ Ὑγιεινῆς	133
§ 6. Εἰδικὴ ἀναδιοργάνωσις τῶν Ὑπηρεσιῶν Πλουτοπαραγωγικῶν Ὑπουργείων	136
§ 7. Εἰδικὴ ἀναδιοργάνωσις Φοροτεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν	137
§ 8. Κρατικὴ ρύθμισις Ἐκκλησιαστικῶν τινῶν ζητημάτων	139

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Γενικά τινὰ εἰσαγωγικά	147-151
Κεφάλ. Α' <i>Κράτος καὶ Κοινωνία</i>	152-181
Κεφάλ. Β' <i>Ἄτομον καὶ Κοινωνικὸν σύνολον</i>	182-194
Κεφάλ. Γ' <i>Κοινωνικοοικονομικὴ Πολιτικὴ τοῦ Μεταπολεμικοῦ Κράτους</i>	195-226
Κεφάλ. Δ' <i>Πολιτικὴ Ὄργάνωσις τοῦ Κοινωνιστικοῦ Κράτους</i>	227-230

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΗΘΙΚΟΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Γενικά τινὰ περὶ τῆς σημασίας τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν	231
§ 1. Τὰ βάρη τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν	238
§ 2. Ποῦ ὀφείλεται ὁ κλονισμὸς τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν	240
§ 3. Ἡ δρᾶσις τῶν ἠθικοαξιολογικῶν παραγόντων εἰς τὴν Ἀνατολήν.	244
§ 4. Ἡ δρᾶσις τῶν ἠθικοαξιολογικῶν παραγόντων εἰς τὴν Δύσιν	251
§ 5. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ πολέμου 1914—1918 ἐπὶ τῶν ἠθικοαξιολογικῶν παραγόντων	261
§ 6. Τὰ ἠθικοαξιολογικὰ ἀποτελέσματα τοῦ παρόντος δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου	274
§ 7. Ἡ Ἑλληνικὴ ἠθικοαξιολογικὴ ἀνασυγκρότησις	285
§ 8. Τὸ Ἑλληνικὸν Πατριωτικὸν Ἔπος	294

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΑΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

- Άλιβιζάτου Μ., Ἡ Γεωργικὴ Ἑλλάς καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς, Ἀθῆναι, 1939.
- Άγαπητοῦ Δ., Σκέψεις ἐπὶ τῆς μελλοντικῆς Ὀργανώσεως τῆς ἐκτελέσεως τῶν Δημοσίων Ἔργων, ἐν περιοδ. «Τεχνικὴ» τεύχ. 4 ἔτ. 1944.
- Α. Σ. Ο. Ε. Ε., «Ἑλλάς» Γραφικὴ Παράστασις Κοινωνικῆς καὶ Οἰκονομικῆς Ἐξελιξεως, Ἀθῆναι 1933.
- Βαϊανοῦ Χ., Ἑλληνικὰ Ἔρια, Ἀθῆναι 1940.
- Βασιλείου Ι., Λαϊκὴ Κατοικία, Ἀθῆναι 1944.
- Γεωργαλά Π. Γ., Τὰ πρὸς μελέτην ἔργα, ἐν Περιοδικ. «Τεχνικὴ» Τεύχος 12, 13, 14 Ἀθῆναι, 1944.
- Ἐμμανουηλίδη Π., Πῶς θὰ ὀργανωθῆ ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ χωριοῦ, ἐν Περιοδ. «Τεχνικὴ» Τεύχος 3, Ἀθῆναι 1944.
- Ἐυελπίδη Χ., Ἡλεκτρισμὸς εἰς τὴν ὑπαιθρον, Ἀθῆναι 1943.
- Ζολώτα Ξ, Κατευθύνσεις Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς, Ἀθῆναι 1936.
- Ζολώτα Ξ., Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς, Ἀθῆναι 1944.
- Ἰπποκράτους, Περὶ Ἀέρων—Υδάτων—Τόπων. (Πάπυρος 1937) Ἀθῆναι Τομ. Ι.
- Καραβίδα Κ., Ἀγροτικά (σελ. 678—690), Ἀθῆναι 1931.
- Κασκαρέλλη Ν. Β., Τὰ ἐκ τῶν Σιδηροδρόμων προβλήματα Συγκοινωνιακῆς Πολιτικῆς, Ἀθῆναι 1935.
- Κέγκελ Κ., Ἐρευνα Λιγνιτικοῦ Προβλήματος τῆς Ἑλλάδος, εἰς «Τεχνικὰ Χρονικά» τ. 176, Ἀθῆναι, 1939.
- Κορώνη Σ π., Ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Συγκοινωνιακοῦ Προβλήματος, Ἀθῆναι 1934.
- Κουβέλη Π. Τ., Ἐνεργειακὴ Οἰκονομία Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1944.
- Μάνου Α. Δ., Ὁ Τουρισμὸς ἐν Ἑλλάδι, 1935.
- Σουλιώτη Κ. Μ., Πεπραγμένα Ὀργανισμοῦ Βάμβακος, Ἀθῆναι 1938.
- Σφαέλλου Δ. Κ., Ἡ Κοινωνικοοικονομικὴ Ἑλλάς τῆς

- αὔριον. «Οικονομικός Ταχυδρόμος» 1002, 1003 Ἀθῆναι 1944.
 Τ ζ ε λ έ π η Α , Σχέδιον διὰ τὴν προσωρινὴν στέγασιν τοῦ Ἑλ-
 ληνικοῦ Λαοῦ, ἐν «Τεχνικῇ», τεύχος 15, Ἀθῆναι 1944.
 Δ ε λ τ ί ο ν Ἀ γ ρ ο γ. Τ ρ α π έ ζ η ς, Τεύχος 4, Τόμ. Β' Ἀθῆ-
 ναι 1937 «Τὰ νέα γεωργικὰ μέτρα ἐν Ἀγγλ(α)».
 Μ ε γ ά λ η Ἑ λ λ η ν. Ἐ γ κ υ κ λ ο π α ι δ ε ι α, Τόμος Ι (Ἑλ-
 λάς) σελ. 232, τόμ. ΚΔ' σελ. 3, τόμ. Η' σελ. 558.
 Ἐ θ ν ι κ ῆ ς Τ ρ α π έ ζ η ς, Οἰκονομικὴ ἐπετηρίς 1937.
 Ἐ π ι θ ε ώ ρ η σ ι ς Δ η μ ο σ. καὶ Κοινων. Οἰκονομικῆς, Τεύχος Α'
 Ἀθῆναι 1940, Πίνακες διεθνoῦς ἐπιπέδου προεξοφλητ. τόκου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

- Ἀ γ γ ε λ ο π ο ῦ λ ο υ Γ., Σύστημα Διοικητικοῦ Δικαίου.
 Ἀ γ γ ε λ ο π ο ῦ λ ο υ Θ., Δίκαιον Πολιτικῶν Ὑπαλλήλων.
 Ἀ λ ι β ι ζ ά τ ο υ Ἀ μ. Σ., Ἡ Βόσις τῆς Κοινωνικῆς ἀπο-
 στολῆς τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1933.
 — Σύγχρονοι ἐνωτικαὶ προσπάθειαι. Αἱ Παγχριστια-
 νικαὶ Συσκέψεις Ὁξφόρδης καὶ Ἐδιμβούργου τοῦ 1937.
 Ἀθῆναι 1937.
 Β ε ν τ ή ρ η Γ., Ἡ Ἑλλάς 1910—1920, Ἀθῆναι 1931. Τόμος Α'.
 J e l l i n e k G. I., Εἰδικὴ Πολιτειολογία. Μετάφρασις, προσθη-
 και καὶ συμπληρώσεις Η. Κυριακσπούλου, Ἀθῆναι 1931.
 Ἐ λ ε υ θ ε ρ ο υ δ ά κ η, Παγκόσμιος Ἱστορία, Ἀθῆναι 1933,
 Τόμος 2 β.
 Κ α ρ α β ί δ α Ἰ ω ά ν ν ο υ, Κράτος καὶ Παιδεία, Ἀθῆναι 1935.
 Λ ά σ κ α ρ η Σ. Θ., Διπλωματικὴ Ἱστορία τῆς Εὐρώπης
 1814—1914, Ἀθῆναι 1943.
 Μ ά ν ο υ Α., Τὸ πρόβλημα τοῦ ζωτικοῦ χώρου τοῦ Ἑλληνικοῦ
 Λαοῦ, ἐν «Τεχνικῇ» Τεύχος 9—15, Ἀθῆναι 1944.
 M i g n e J. P. Ἑλληνικὴ Πατρολογία.
 Μ π ρ α τ σ ι ώ τ ο υ Π., Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ τὸ Κοινωνικὸν
 Πρόβλημα. Ἔκδοσις β' Ἀθῆναι 1939.
 — Ὁ Χριστιανικὸς Κοινωνισμὸς καὶ ἡ Παγκόσμιος Χρι-
 στιανικὴ Κοινωνικὴ κίνησις, Ἀθῆναι 1933.
 Ν ι κ ο λ α ῖ δ η Κ λ., Ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, Ἀθῆναι 1923.
 Ν ο τ α ρ ά Α. Γ., Ἡ Ὁργάνωσις τοῦ Κράτους (Διοικητικὴ Ὁρ-
 γάνωσις), Ἀθῆναι 1924.
 Π α ν α γ ι ω τ ά κ ο υ Π. Ι, Περὶ γάμου καὶ ἀγαμίας τῶν Κλη-
 ρικῶν, Ἀθῆναι 1936.
 Π α π α ρ ρ η γ ο π ο ῦ λ ο υ Κ., Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐ-
 θνοῦς, Τόμος 6ος, Ἀθῆναι 1932

- Πετρουνάκου Ι. Π., Αἱ Φυλακαὶ μας καὶ ἡ Δίκαιοσύνη μας, Ἀθῆναι 1936.
- Ν. Δ. Π., Γιὰ τὴν ἀμυνα καὶ ἀναγέννηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, Ἀθῆναι 1943.
- Ράλλη Κ. Μ., Ἐγχειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἰσχὺν αὐτοῦ, τεῦχος Α' Ἀθῆναι 1924.
- Ψυράκη Μ., Ὀρθολογιστικὴ Ὀργάνωσις τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν ἐν Οἰκονομικῷ Ταχυδρόμῳ, 1002, 1003, Ἀθῆναι 1944.
- Ἐπετηρὶς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, Ἀθῆναι 1932.
- Ἐπιθεώρησις Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, Ἀθῆναι 1933, ἔτος ΙΒ, τεῦχος Γ, Δ.
- Ἐπουργεῖου Δικαιοσύνης, Σωφρονιστικαὶ πληροφορίες, ἔτος 1, τεύχ. 1ον Ἀθῆναι 1936.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

- Ἀλιβιζάτου Ἀμ Σ., Σύγχρονοι ἐνωτικαὶ προσπάθειαι. Αἱ Παγχριστιανικαὶ Συσκέψεις Ὁξφόρδης καὶ Ἐδιμβούργου, Ἀθῆναι 1937.
- Ἀγγελόπουλου Ἀ γ., Ὁ Σοσιαλισμός, Ἀθῆναι 1944.
- Ἀντωνέσκου Π. Χριστιανισμός καὶ Σοσιαλιστικὰ συστήματα, Ἀθῆναι 1934.
- Βασιλείου Ι, Λαϊκὴ Κατοικία, Ἀθῆναι 1944.
- Weber Adolf Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Κοινωνικῆς Οἰκονομικῆς. Μετάφρ. Ε. Βουζικά, Ἀθῆναι 1943.
- Wiese Leop. Von, Dietzels «Individualismus. Kölner Vierteljahrshefte für Sozialwissenschaften 2 Jahrg. Heft I.
- Βόλπε Ἴω α κ., Ἱστορία τοῦ Φασιστικοῦ Κινήματος. Ἑλληνικὴ ἔκδοσις 1941.
- Bon Gustave (Le), Psychologie de Socialisme, ed. 8me 1917.
- Beaulieu Lerouy, Les nouvelles Sociétés Anglosaxonnes. Paris 1937.
- Wundt W., Συμβολαὶ εἰς τὴν Ψυχολογίαν καὶ Ἠθικὴ. Μετάφρασις Α. Γ. Δαλέζιου, ἔκδοσις Ἐλευθερουδάκη Ἀθῆναι 1930.
- Bücher K., Sozialisierung, 1919.
- Gurian W., Bolshevism Theory and Practice Translated by Watkin, London 1932.
- Degouy P., Ἀρχαία Κίνα. Μετάφρ. Β. Δασκαλάκη 1928.
- Delatre S., Ἱστορία τῶν Παπῶν τῆς Ρώμης. Μετάφρ. Γ. Ἀρβανιτάκη Ἀθῆναι 1925.
- Dietzel I., Artikel «Individualismus» Handvorterbuch der Staatswissenschaften.

- Διομήδους Α. Ν., Ἡ Βυζαντινὴ Οἰκονομία καὶ ἡ Πολιτικὴ τοῦ Παρεμβατισμοῦ, ἐν Ἐπιθεωρήσει Δημοσίας Κοινωνικῆς Οἰκονομικῆς, τεύχος Α, Β. Ἀθῆναι 1943.
- Βυζαντιναὶ Μελέται, Ἀθῆναι 1942.
- D o b b e r t G Der Zentralismus in der Finanzverfassung der U.D.S.S.R. Jena 1930.
- Ἐλευθεροπούλου Α., «Κατευόδιον» Εἰς Ἀρχεῖον Κοινωνιολογίας καὶ Ἠθικῆς, ἔτος 1ον, τεύχος Α', Ἀθῆναι 1944.
- Κοινωνικὸς βίος τῶν ἀνθρώπων.
- Ἐλευθέρου Φιλόλ. Κοινωνιολογία καὶ Ἠθική, εἰς Ἀρχεῖον Κοινωνιολογίας καὶ Ἠθικῆς, τεύχος Αον ἔτος 1ον Ἀθῆναι 1944.
- Ἐλευθερουδάκη, Παγκόσμιος Ἱστορία, Ἀθῆναι, Τόμος 2ος, 1933.
- J e q u i e r G u s t a v e, Ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι. Διασκευὴ Β. Δασκαλάκη, Ἀθῆναι 1929.
- Ζέππου Ι. καὶ Π., Jus Graecoromanum, Τόμος 1ος καὶ 2ος. C i d e C h., Ἀρχαὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας. Μεταφρ. Σ. Κορώνη. Ἀθῆναι 1923.
- La Coopération 1886—1907.
- Ζολώτα Ξ., Ἡ κρίσις τῆς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, Ἀθῆναι 1943.
- Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς, Ἀθῆναι 1944.
- Καινὴ Διαθήκη, Τὸ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον. Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον. Ἔκδοσις Βρετανικῆς Βιβλικῆς Ἐταιρείας Λονδίνου 1916.
- Κ a u t s k y K., Von der Demokratie zur Staatssklaverei, 1920.
- Κανελλοπούλου Π. Ἡ Κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας, Ἀθῆναι 1932.
- Κανελλοπούλου Π. Ἱστορία καὶ Πρόοδος, 1933.
- Ὁ Ἄνθρωπος καὶ αἱ Κοινωνικαὶ ἀντιθέσεις, Ἀθῆναι 1934.
- Καραβίδα Ἰωάννου, Κράτος καὶ Παιδεία, Ἀθῆναι 1935.
- Καρανίκα Κ., Διευθυνομένη Οἰκονομία, ἐν Ἐπιθεωρήσει Κοινωνικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς, Ἀθῆναι 1933, τεύχος Α.
- Κοουκλέλη Α. Πολιτικά καὶ Πολιτειακά κατευθύνσεις, Ἀθῆναι 1836.
- L a v e r g n e B., Essor et decadance du Capitalisme, 1938.
- Λούβαρι Ν. Ι., Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας, Τόμος 1 καὶ 2, Ἀθῆναι 1933.
- M a c d o n a l d R a m s., Ὁ Σοσιαλισμὸς καὶ ἡ Κοινωνία. Μετάφρ. Κ. Δ. Κτιστοπούλου, ἔκδοσις Ἐλευθερουδάκη.

- Μάουρερ Γ. Λ., 'Ο Έλληνικός Λαός (1835), Μετάφρασις Χ. Πράτσικα - Ε. Καραστάθη 'Αθήναι 1943.
- De Man H. Au delà du Marxisme, 1929.
- Μπρατσιώτου Ι. Π., 'Ο Χριστιανικός Κοινωνισμός και η Παγκόσμιος Χριστιανική κίνησις, 'Αθήναι 1933.
- Παπανδρέου Γ., Πολιτικά θέματα. 'Αθήναι 1941.
- Πλάτωνος, Κρίτων
- Πολυχρονιάδου Κ. Δ., Αί γνῶμαι τοῦ 'Ελευθ. Βενιζέλου περί μεταρρυθμίσεως τοῦ πολιτεύματος, 'Αθήναι 1944.
- Proudhon J. Qu'est ce que la propriété, 1940.
- Σβώλου Ι. Α., Τὸ Νέον Σύνταγμα καὶ αἰξβάσεις τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος. 'Αθήναι 1928.
- Σγουρίτσα Γ. Χ., 'Επανάστασις, Πολιτεία, Δίκαιον, 'Αθήναι 1925.
- Sombart W., Der Proletarische Sozialismus, 1924.
- Τοτομιάντς Β. Θεωρία τοῦ Συνεργατισμοῦ, Μετάφρ. Γρ. Τηλικίδου καὶ Στ. Κρητικᾶ, 'Αθήναι 1938.
- Trotsky L., Entre l'imperialisme et la Revolution, Paris 1922.
- Freud Sigm., Ψυχολογία ὁμαδική καὶ ἀτομική, ἔνθα καὶ G. Le Bon, Ψυχολογία τοῦ πλήθους. Μετάφρ. Γ. 'Αθανασοπούλκυ, 'Αθήναι 1925.
- Χαριτάκη Γ., 'Ιστορία τοῦ Κεφαλαιοκρατισμοῦ. Περίληψις ἔργου W. Sombart. 'Αθήναι 1941,
- Hertzka Th., Freiland ein Sozialeszukunftsbild. Dresden 1895.
- 'Εθνικοῦ Παμποιτητικοῦ Συλλόγου, «Τὸ 'Εθνικὸν Μανιφέστον», 'Αθήναι 1932.
- Μεγάλη 'Ελλην. 'Εγκυκλοπαίδεια, Τόμος Α' σελ. 224—228, 920—921.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

- 'Ακαδημαϊκοῦ Κοινων. Συνδέσμου, Οἱ Μεγάλοι "Ἄνδρες περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, 'Αθήναι 1937.
- 'Ακαδημαϊκοῦ Κοινων. Συνδέσμου. Οἱ Σοφοὶ περὶ Θεοῦ καὶ Ἐρησκείας, ἔκδοσις 2α 'Αθήναι 1937.
- 'Αλιβιζάτου Σ. 'Αμ., Σύγχρονοι ἐνωτικαὶ προσπάθειαι. Αἱ Παγχριστιανικαὶ συσκέψεις 'Οξφόρδης καὶ 'Εδιμβούργου, 1937 'Αθήναι.
- 'Αντωνέσκου Π., 'Ο Χριστιανισμός καὶ τὰ Σοσιαλιστικὰ Συστήματα, 'Αθήναι 1934.
- Weber A., Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Κοινωνικῆς Οἰκονομικῆς. Μετάφρ. Ε. Βουζικά. 'Αθήναι 1943.
- Βεκιαρέλλη Β., Τὰ Μεγάλα Προβλήματα, 'Αθήναι 1938.

- De la t r e S., Ἱστορία τῶν Παπῶν τῆς Ρώμης. Μετάφρ. Γ. Ἀρβανιτάκη, Ἀθήναι 1925.
- Διομήδους Α.Ν., Βυζαντιναὶ Μελέται, τεύχ. Α' Ἀθήναι 1942.
- Δυοβουνιώτου Κ. Ι., Ἐξάπλωσις καὶ ἐξωτερικὴ ἔκφανσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὴν Πολιτείαν, ἐν Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 6ος σελ. 794—795.
- Τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἦθη, ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 797.
- Ἐλευθεροουδάκη, Παγκόσμιος Ἱστορία, Τόμος 2α Ἀθήναι 1933.
- Ζολώτα Ξ., Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς, Ἀθήναι 1944.
- Κανελλοπούλου Π., Ἱστορία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πνεύματος, Ἀθήναι 1942.
- Ἡ Κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας, Ἀθήναι 1942.
- Κύρου Α. Ἀχιλ., Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ Δομ. Θεοτοκόπουλος. Ἀθήναι 1938.
- Καραβίδα Ι., Κράτος καὶ Παιδεία. Ἀθήναι 1935.
- Κοραῆ Ἀδαμ., Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, Τομ. ΙΓ', ρκγ'—δ, Παρίσιοι 1807—1826.
- Λούβαρι Ι. Ν., «Ἀξίαι», ἐν Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδεία, Τόμος 5ος σελ. 39 κ. ἐ.
- Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας, 1ος καὶ 2ος Τόμος ἔκδοσις Ἐλευθερουδάκη Ἀθήναι 1932.
- Μαγκριώτη Δ., Πίστις καὶ Ἐπιστήμη, Ἀθήναι 1943.
- Ἡ Βίβλος ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης, Ἀθήναι 1944.
- Η. De Man, Au delà du Marxisme, 1929.
- Μάνου Α., Τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὁ ζωτικὸς χῶρος, ἐν τῇ «Τεχνικῇ» ἔτος 1ον τεύχος 215.
- Μαουρερ Α. Γ., Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς (1835), Μετάφρ. Χ. Πράττικα - Ε. Καραστάθη. Ἀθήναι 1943.
- Μπαλάνου Σ. Δ., Μεγάλαι Μορφαὶ τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1942.
- Αἱ Ἐρησκευτικαὶ Ἰδέαι τοῦ Κοραῆ, Ἀθήναι 1920.
- Μπρατσιώτου Ι. Π., Χριστιανικὸς Κοινωνισμὸς καὶ Παγκόσμιος Χριστιανικὴ Κίνησις. Ἀθήναι 1933.
- Παπαδοπούλου Χρ. (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐν Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδεία, Τόμος 10ος Ἑλλάς, 257—686.
- Πετρουγάκου Ι. Π., Αἱ Φυλακαὶ μας, ἡ Δικαιοσύνη μας, Ἀθήναι 1936.
- Πολίτη Φώτου, Ἐκλογή ἀπὸ τὸ ἔργον του, τόμ. 1 καὶ 2, Ἀθήναι 19.
- Proudhon J. P., Philosophie de la misère, T. 1.

- Σκαλισιάνου Χ., Τὸ ἄκρον ἀγαθὸν κατὰ τὴν Φιλοσοφίαν, Ἀθῆναι, Ἔκδοσις «Μέλισσα».
- Φιλιππίδου Λ. Ι., Ἡ Ἱστορία τῶν Θρησκευμάτων ὡς Ἐπιστήμη Ἀθῆναι 1935.
- Ἡ Ἱστορία τῶν Θρησκευμάτων καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Θεολογίᾳ, Ἀθῆναι 1938.
- Robert de Flets, Les Sentiments Religieux et la Science. Paris 1928, καὶ μετάφρασις Κ. Μεταλλινοῦ Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν, περὶ σχέσεως Θρησκείας καὶ ἐπιστήμης, Ἀθῆναι 1932.
- Μεγάλη Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαίδεια, Τὸ Ποντηφικόν, Κράτος, Τόμος 2ος σ. 553.
- Υπουργείου Δικαιοσύνης, Σωφρονιστικαὶ Πληροφορίαι. Τριμηνιαῖον δελτίον ἔτος Ιον τεύχος Ιον Ἀθῆναι 1936.
- Υπουργείου Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος, Διπλωματικὰ ἔγγραφα. Ἡ Ἰταλικὴ Ἐπίθεσις κατὰ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1940.

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς 3	Στίχος 20	ἀντὶ «... διὰ νὰ προσφέρῃ»	ἀνάγνωθι «διὰ νὰ ἐπιφέρῃ»
» 39	» 26	ἀντὶ 6800	» ἀνάγνωθι 6100
» 62	» 11	ἀντὶ «... διὰ τὸν τόπον πόλεμον»	ἀνάγνωθι «διὰ τὸν πόλεμον τόπον»
» 80	» 2	ἀντὶ «ἐπαυξανομένων»	ἀνάγνωθι «ἐπαυξανομένου»
» 81	» 21	ἀντὶ «aque»	ἀνάγνωθι «atque»
» 103	» 7	ἀντὶ «ἰκανοποιητικόν»	ἀνάγνωθι «ἰκανοποιητικὸς»
» 145	» 2	ἀντὶ «τῆς ἐποχῆς. Μοναί»	ἀνάγνωθι «τῆς ἐποχῆς, μοναί»
» 145	» 3	ἀντὶ «κατὰ πάντα»	ἀνάγνωθι «κατὰ κανόνα»
» 167	»	Ἵποσημ. 1 ἀντὶ «Delate»	ἀνάγνωθι «Delatre»
» 167	»	Ἵποσημ. 2 ἀντὶ «χαρακτηριστικῆ»	ἀνάγνωθι «χαρακτηριστικοί»
» 200	» 36	Ἵποσημείωσις ἀντὶ 1940	ἀνάγνωθι 1840
» 241	» 3	ἢ λέξις «οὔτε»	περιττεύει
» 246	» 26	ἀντὶ «ἀλλὰ πολλάκις»	ἀνάγνωθι «ἀλλ' ὁμῶς βλέπομεν αὐτὴν πολλάκις»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἀνά χειρας μελέτη, καρπὸς σκέψεων καὶ μετὰ φίλων συζητήσεων ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν Μεταπολεμικῶν Προβλημάτων, ἔρχεται νὰ προστεθῇ εἰς τὰς ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ ἡμερησίου καὶ οἰκονομικοτεχνικοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ μὴ περιοδικοῦ Τύπου ἀρκετὰς ἀπὸ τινος χρόνου δημοσιευθεῖσας μελέτας ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω θεμάτων, μὲ ἓνα διακριτικὸν χαρακτηριστικὸν ποὺ προσδίδει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον εἰς αὐτὴν καὶ τὴν διαστέλλει τελείως ἀπὸ ὅλας τὰς προμνημονευθεῖσας ἐργασίας.

Τὸ διακριτικὸν καὶ χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι, ἐνῶ αἱ ἕως σήμερον δημοσιευθεῖσαι, κατὰ πάντα ἐνδιαφέρουσαι, αὐταὶ ἀρθρογραφίαι, ἐργασίαι καὶ μελέται, εἶχον ἓνα εἰδικευμένον κάπως χαρακτῆρα, ἐξετάζουσαι ὀποραδικῶς καὶ μεμονωμένως τὰ ἑλληνικὰ μεταπολεμικὰ προβλήματα, τὰ τεχνικὰ συνήθως, ὡς π. χ. τὸ τῆς ἀστικῆς ἢ ἀγροτικῆς στεγασεως, τὸ τῆς διατροφῆς, τὸ γεωργικόν, τὸ τῆς ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας κ. ἄ., σπανιώτατα δὲ τὰ οἰκονομικά, καὶ τοῦτο μὲ κάποιον εἰς τινὰς περιπτώσεις ἀπραγματοποίητον ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ζωῆς οὐτοπιστικὸν ρωμαντισμόν, ποὺ δὲν ἦτο ἀπηλλαγμένος καὶ κατωτέρων ἐνίοτε ὑποκειμενικῶν αἰτίων, ἀντιθέτως ἢ παροῦσα μελέτη ἐξετάζει τὰ Ἑλληνικὰ μεταπολεμικὰ προβλήματα ἐν συνθέσει πλήρει, καὶ μὲ πρόθεσιν, διὰ τῆς ἐπεξεργασίας τῶν οἰκονομικῶν, κρατικοδιοικητικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων, νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἔρευναν καὶ λύσιν—τῇ βοηθείᾳ τῶν εἰδικῶν λύσεων τῶν προαναφερθέντων—τοῦ πλέον φλέγοντος σήμερον Διεθνοῦς καὶ Ἑλληνικοῦ προβλήματος, τῆς ἀξιολογικῆς θεμελιώσεως τῆς ἀτομικοκοινωνικῆς καὶ Ἐθνικῆς ζωῆς μας.

Τοιοῦτοτρόπως μελετᾶ καὶ διεξέρχεται μὲ ἓνα ρυθμὸν διαδοχικῆς ἀλληλουχίας πρὸς ἄλληλα τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ πρέπει νὰ συνθέσουν τὴν Ἑλληνικὴν μεταπολεμικὴν ζωὴν, καὶ ἀπὸ

τῆς ἐπόψεως αὐτῆς τοποθετεῖ τὸ θέμα ἐπὶ γραμμῶν αἱ ὁποῖαι, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, μέχρι τοῦδε δὲν ἔχουν τύχει πληθωρικῆς ἐξετάσεως. Βεβαίως ἡ μελέτη αὐτὴ—γραφεῖσα ὑπὸ καθεστῶς Κατοχῆς διὰ τὴν κυκλοφορήσῃ ἐνδεχομένως ὑπ' αὐτὸ * κατὰ ἓνα οἰονδήποτε τρόπον—ἔχει κενά, κενὰ ὀφειλόμενα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀτέλειαν, εἰς τὰς δυσχερείας τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ κενὰ ἠθελήμενα, ὀφειλόμενα εἰς τὸ σκόπιμον ἀπὸ ἐσωτερικῆς ἢ διεθνοῦς πλευροῦς τῆς μὴ πληρώσεως αὐτῶν, ἐκτὸς καὶ ἄλλων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐκαλύφθησαν θιγόμενα, διότι ἴσως οὔτε εἶχον λάβῃ ἀκόμη τὴν ὀριστικὴν ὄψιν των ἢ ὄλην τὴν ἐνδεχομένην ἔκτασίν των.

Πρέπει ἀκόμη νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ἓνα πνεῦμα πολιτικῆς ἐπιφυλακτικότητος, ἰδίᾳ ἐπὶ θεμάτων τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προκαλοῦν ὑπερελληνικὸν οἰκονομικὸν ἢ ἄλλο ἐνδιαφέρον, δὲν κατέλιπε πάντοτε εἰς τὴν γραφίδα ἀπεριχαράκωτον ἐλευθερίαν, καὶ νομίζομεν ὅτι τοῦτο δὲν ἔβλαψεν οὔτε τὴν ἔρευναν τοῦ θέματος, οὔτε τὴν ἐλληνικὴν θέσιν, ἢ ὁποῖα ὀλίγον ἢ πολὺ ἡμπορεῖ νὰ ἐπηρεάζεται καὶ ἀπὸ τὰ γραφόμενα καὶ τῶν ἀπλῶν καὶ ἀνευθύνων ἀκόμη ὑπηκόων τῶν Κρατῶν.

Τελευταῖον, πρέπει νὰ προσθέσῃ ὁ γράφων, ὅτι θὰ εἶναι πανευτυχῆς ἂν ἰδίᾳ ἢ ἠθικοαξιολογικῆ γραμμῇ ἥτις ρυθμίζει τὴν σκέψιν του εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν καὶ λύσιν ὄλων τῶν τεθέντων προβλημάτων ἐγίνετο ἀσπαστὴ ὡς πυξίς καὶ ὑπὸ ἄλλων καὶ νέαι μὲ τοιαύτην κατεύθυνσιν ἐργασίαι ἤρχοντο τυχὸν νὰ πληρώσουν τὰ κενὰ τῆς παρούσης μελέτης.

Ἡ εἰς τὸν τόπον μας ἐσχάτως παρατηρουμένη βραδεῖα ἀλλὰ θετικὴ συναφῆς ἀφύπνισις δὲν μᾶς ἀφίνει χωρὶς βάσιμον ἐλπίδα ἐπαληθεύσεως τῶν προσδοκιῶν μας!...

Ἀθῆναι 1 Ἰουλίου
6 Σεπτεμβρίου 1944.

Δημ. Κωνοτ. Σφαέλλος

* Ἐκ τῆς ὅλης μελέτης ἐδημοσιεύθησαν ἐκ τοῦ Α' Μέρους τὸ Κεφ. περὶ Ἀγροτικῆς ἐξορμήσεως εἰς τὰ ὑπ' ἀρ. 1008 καὶ 1009 τῆς 28/8/44 καὶ 4/9/44 φ. τοῦ «Οἰκονομικοῦ Ταχυδρόμου», τὸ Κεφ. περὶ Βιομηχανικῆς, Βιοτεχν. καὶ Πιστωτ. ἐξορμήσεως εἰς «Οἰκονομ. Ταχυδρόμον» ἀρ. φ. 1012 τῆς 25/9/44 καὶ τὸ Κεφ. «Συγκοινωνιακὴ ἐξόρμησις» εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 23 τ. τοῦ περιοδ. «Τεχνικὴ».

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ πρόβλημα τῆς μεταπολεμικῆς κρατικοοικονομικοκοινωνικῆς ἀνασυγκροτήσεώς μας, ἐκφεύγον τελείως ἀπὸ τὰ συνήθη ἢ γνωστὰ ὄρια ἐνὸς ὁσονδήποτε μεγάλου κρατικοῦ προβλήματος, ὑπὸ τὰς σημερινὰς ἑλληνικὰς καὶ διεθνεῖς συνθήκας ὑφ' ἃς προσάγεται, εἶναι ὄχι μόνον ἓνα μεγάλο πρόβλημα, ἀλλὰ ἓνα μεγάλο καὶ ἀληθινὰ ἔθνικὸν πρόβλημα, τὸ ὄντως μέγιστον ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821 καὶ τῆς ὡς Κράτους συστάσεώς του.

Ἀναλόγους καμπὰς εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐγνώρισεν ὀλίγας. Αἱ Ἀθῆναι, μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἤτταν τῶν ἀπὸ τὴν Σπάρτην τὸ 404 π. Χ. Αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις μετὰ τὴν μάχην τῶν Θηβῶν καὶ τὴν εἰς τὴν κατεύθυνσιν ποὺ ὁ Ἀλέξανδρος ἔδιδεν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν ὀριστικὴν ὑποταγὴν τῶν. Ἀκολουθῶς, πολὺ βραδύτερα καὶ μετὰ τὴν ἀνακύπτουσαν ὀλονέν μέχρι τῆς πλήρους ἐπιβολῆς ἐπὶ τῶν κατακτητῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων ἰσχύου του, ὁ Ἑλληνισμὸς, μόνον κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀπὸ τῆς Φραγκικῆς κατακτήσεως ἀναστηλώσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ἐγνώρισε παρομοίας στιγμὰς καὶ τέλος, τὴν αὐγὴν τῆς 25 Μαρτίου τοῦ 1821 καὶ πάλιν ἠσθάνθη τὸ αὐτὸ ρίγος τῆς νέας πνοῆς, ποὺ τὸ Ἔθνος σήμερα σύγκορμον αἰσθάνεται.

Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ἐπειδὴ ν ἔ α π ε ρ ῖ ο δ ο ς ζ ω ἦ ς διὰ τὸ Ἔθνος διανοίγεται ἀπὸ τὴν ἐπομένην τῆς εἰρήνης, τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικοκοινωνικῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ Κράτους μας, καὶ τῆς διοικητικῆς ἀνασυνθέσεώς του ἀπὸ τὴν διάλυσιν, τῆς ἐξόδου του ἀπὸ τὴν ἀδράνειαν, καὶ πρὸ παντὸς τῆς χαράξεως τῆς ἰδεολο-

γικής τροχιᾶς ποῦ θὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν νέαν σταδιοδρομίαν του, διὰ τὴν ἰδικὴν του συμβολὴν εἰς τὴν νέαν φάσιν τοῦ πανανθρωπίνου πολιτισμοῦ, δὲν εἶναι μικρόν, σύνηθες καὶ ἀπλοῦν πρόβλημα, ἀλλ' εἶνε μέγα—μέγιστον, εἶναι ἀληθινὰ Ἑθνικὸν πρόβλημα τῶν Ἑλλήνων.

Ἔτι μᾶλλον. Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι μονομερές ἀλλὰ πολυμερές καὶ πολυσύνθετον. Διότι ἀφορᾶ:

1) *Τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν*, δηλαδὴ τὴν πρὸς τὴν οἰκονομικοπαραγωγικὴν ζωὴν ἀνασυγκροτικὴν προσπάθειαν, μίαν ἔστω οἰανδῆποτε οἰκονομικὴν ζωὴν, συνέχειαν τῆς χθεσινῆς καλῆς ἢ κακῆς, τῆς ὁποίας ἐγνωρίζαμεν στοιχειωδῶς ἔστω τὴν σύστασιν καὶ συγκρότησιν, ποῦ ἀγνοοῦμεν σήμερα, ζωὴν ὅμως ποῦ θὰ ἀποτελῇ ἀφετηρίαν δι' οἰανδῆποτε ἐξέλιξιν καὶ διαμόρφωσιν, ἀφοῦ ἢ ἐκ τοῦ πολέμου σχετικὴ ἀνυπαρξία αὐτῆς καὶ τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας τῶν ἀληθῶν δεδομένων τῆς καταστάσεως ἀπὸ ἀπόψεως Ἑθνικῆς Οἰκονομίας, ποῦ τώρα διανύομεν, εἶναι τελείως ἀκατάλληλα διὰ τὴν ἐκκίνησιν πρὸς τὰ ἐμπρός.

2) *Τὴν διοικητικὴν ἀνασυγκρότησιν* τῆς Πολιτείας, τῶν θεσμῶν καὶ ὀργάνων τῆς, ἀφοῦ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο αὐτῆ ἢ Κρατικὴ μηχανή, ποικιλοτρόπως ἀποσυντεθεῖσα, διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ νὰ δράσῃ, πρωτίστως θὰ πρέπει νὰ ἀνασυντεθῇ καὶ ἀφοῦ ἐκ τῆς ἰκανότητος καὶ ἐκ τῆς ἀρτιότητος αὐτῆς καὶ τῶν φορέων τῆς Δημοσίων ὑπαλλήλων θὰ ἐξαρτηθῇ ἢ ἐπιτυχία τῆς ὅλης ἀνασυγκροτικῆς προσπάθειας.

3) *Τὴν ἀναπροσαρμογὴν καὶ συγχρονισμόν πρὸς τὰς Διεθνεῖς τάσεις καὶ τὰς Ἑλληνικὰς ἀνάγκας καὶ πραγματικότητας τῆς ἀρχῆς τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς τοῦ Κράτους*. Αὕτη θὰ πρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ οἰκονομικῶς καὶ κοινωνικῶς διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Κράτους, μὲ σκοπὸν νὰ κατευθύνῃ εἰρηνικῶς τὴν ἐξέλιξιν πρὸς προοδευτικὴν ζωὴν διὰ ταχείας ρυθμίσεως ὅλων τῶν οἰκονομικῶν καὶ συναφῶν κοινωνικῶν ζητημάτων, ποῦ θὰ συντελέσῃ, μὲ τὴν ἐναρμόνισιν—καὶ ὄχι μὲ τὴν ἀλληλοκατάπνιξιν—δικαιωμάτων

άτόμου καὶ συνόλου, εἰς τὴν συνθετικὴν δρᾶσιν τῶν ἀποτελούντων τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ Κράτος ἀτόμων καὶ στοιχείων, καὶ τὴν ἄρσιν τῶν αἰτίων ἐκείνων, ποῦ ἕως χθὲς ἤσκουν, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀπεριχαρακώτου οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, ἀποσυνθετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ Κράτους καὶ ἐπλαισίωσαν τὴν κοινωνικὴν μας ζωὴν μὲ ἀδικίαν, ἀνηθικότητα, δυστυχίαν καὶ κοινωνικοὺς ἀλληλοσπαραγμούς.

4) *Ὑπεράνω ὅμως ὅλων τῶν ἀνωτέρω προσπαθειῶν πρέπει νὰ μελετηθῇ καὶ νὰ λυθῇ τὸ πρόβλημα τῆς ἠθικῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ Ἑθνους*, περὶ ἀρχὰς ἐγγυωμένας καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀνέλιξιν αὐτοῦ. Διότι, πᾶσαι αἱ ἄλλαι προσπάθειαι μάταιαι θ' ἀποβῶσιν ἂν τὸ ἠθικὸν πρόβλημα, τὸ τῶν ἀξιῶν ποῦ διέπουν τὴν ζωὴν τῆς κοινωνίας καὶ τῶν Κρατικῶν ὀργάνων, τὸ πρόβλημα τοῦ ποιοῦ τῶν στελεχῶν καὶ πολιτῶν καὶ ἀτόμων καθ' ἕκαστον, δὲν ἐπιλυθῇ, ἐὰν τὸ ἠθικὸν ἐπίπεδον αὐτῶν δὲν ἀνυψωθῇ καὶ ἐὰν τὸ ἠθικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀρχῶν τῆς αὐριανῆς ζωῆς δὲν καθορισθῇ τόσον ὑψηλὸν ὅσον χρειάζεται καὶ ὅσον θὰ εἶναι ἱκανὸν διὰ νὰ προσφέρῃ ἠθικὴν πρόοδον καὶ ἐπιτυχίαν τῆς ἀνεπίξεως πρὸς εὐτυχίαν τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας.

* * *

Ἐξ ἄλλου, ἡ μελέτη αὐτὴ γράφεται εἰς στιγμὰς ἀναγκαστικῆς—ὡς ἐκ τοῦ συνεχιζομένου πολέμου—ἀπομονώσεως τῆς χώρας ἀπὸ πάσης ἐπικοινωνίας πνευματικῆς μετὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου, καὶ ἐν σχετικῇ ἀγνοίᾳ τῶν ἀντιλήψεων αὐτοῦ μὲ τὰ οἰκεῖα καὶ ἀνάλογα τῶν καθ' ἕκαστον Ἑθνῶν προβλήματα. Γράφεται μὲ ἐλλιπῆ καὶ πεπαλαιωμένα ἐνίοτε στατιστικὰ δεδομένα (ἀφοῦ τὰ ἀποτελέσματα τῆς Ἑλληνικῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1940, ὡς μόλις ἀνεκοινώθη, διασωθέντα, ἀκόμη δὲν ἔτυχον ἐπεξεργασίας καὶ δημοσιότητος), τὰ ὁποῖα παρεμποδίζουν ἔν τινι μέτρῳ τὴν ἀκριβῆ διαπίστωσιν τῆς ὑπὸ μελέτην καταστάσεως καὶ δι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν λόγον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὅτι πρὸ πάσης

ἀποκρυσταλλώσεως εἰδικῆς γνώμης διὰ τὰ καθ' ἕκαστον ζητήματα πρὸς τὴν ἀρίστην λύσιν, προσπαιτεῖται ἐλευθέρα καὶ εὐρεῖα συζήτησις καθὼς καὶ δημοσιότης πολλῶν πολλαχόθεν καταρτιζομένων εἰδικῶν μελετῶν, τοῦθ' ὅπερ ὁμῶς ὑπὸ τῶν περιοριστικῶν συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς ἀποκλείεται, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ἐπεκτάσεως πέραν ὠρισμένων ὁρίων. Τέλος, γράφεται καὶ ὑπὸ μίαν ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὸ Πολίτευμα ὑφ' ὃ ἡ Ἑλλάς καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἀμφοτέρων τῶν μαχομένων παρατάξεων, ἂν ὄχι ὄλαι, χῶραι θὰ βιώσωσι μεταπολεμικῶς.

Ἄλλὰ τὸ κύριον ἐσωτερικὸν θέμα, αὐτὴ αὕτη ἡ οὐσία του, εἶναι τόσον ἐκτεταμένον, ὥστε οὔτε αἱ περιοριστικαὶ συνθήκαι τοῦ πολέμου οὔτε ἡ ἀμφιβολία τοῦ αὐριανοῦ πολιτεύματος εἶναι ἱκαναὶ νὰ μᾶς ἐμποδίσουν νὰ ἐπιληφθῶμεν τοῦ θέματος. Ἐπὶ τέλους, αἱ ἀκαδημαϊκαὶ γνώμαι περὶ τοῦ τρόπου τῆς συνεχίσεως τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας δὲν ἤμποροῦν νὰ ἀφοροῦν τὰς μεγάλας ὑποθέσεις τῶν Ἀρχῶν ποῦ κατέχουν τὸν τόπον *manu militari*, τὸ δὲ Πολιτικὸν ζήτημα δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ ἐμπόδιον μελέτης καὶ παρασκευῆς, διότι ἡ τοῦλάχιστον ἀκεραία ἂν μὴ τι περισσότερον Ἑλλάς τῆς αὐριον, ὑπὸ Δημοκρατίαν ἢ Βασιλείαν, Μοναρχίαν ἢ Δικτατορίαν, Κοινοβουλευτισμὸν ἢ ὀτιδῆποτε ἄλλο, Ἑλλάς θὰ εἶναι καὶ τὰ αὐτὰ προβλήματα θὰ ἔχη νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐξωτερικῶς καὶ ὡς πρὸς τὴν διεθνῆ οἰκονομικὴν συνάρτησίν της καὶ ἐσωτερικῶς τῶν ἰδίων τὴν ἐπίλυσιν θὰ πρέπη νὰ ἐπιτύχη. Διότι δὲν θὰ εἶναι ἡ μορφή τοῦ πολιτεύματος ἐκεῖνο ποῦ θὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἀντικειμενικὴν πραγματικότητα, οὔτε ἡ Βασιλεία ἢ ἡ Δημοκρατία ἢ τὰ ἄλλα συστήματα, ποῦ θὰ ἐπιφέρουν δι' αὐτὰ καὶ μόνον μεταβολὴν τῶν πραγματικῶν δεδομένων ποῦ ὑφίστανται, ποῦ θὰ πρέπει νὰ θεραπευθοῦν, καὶ νὰ μεταβληθοῦν οὔτως ἢ ἄλλως, ποῦ θὰ πρέπει τέλος νὰ ἀνασυνδεθοῦν ὀπωσδήποτε πρὸ πάσης καὶ οἰασδήποτε ἐξελίξεως ποῦ ἀπὸ τὰ γνωστὰ εἰς τὰ νέα θὰ γίνῃ, ἀφοῦ ἡ ὕπαρξις δεδομένων

καὶ γνωστῶν στοιχείων καὶ ὄχι τὸ χάος προαπαιτοῦνται ἵνα ἡ ἐλευθέρᾳ γωνίᾳ τῆς Πατρίδος ζήση καὶ προκόψῃ καὶ εὐδαιμονήσῃ διὰ λογαριασμὸν τῆς συνεχίσεως καὶ τῆς ιστορικῆς τῆς παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν παιδιῶν τῆς.

Ἡ Ἑλλάς ποῦ ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Ἑβρον ἕως τὴν Ἑρσέκαν, ἀπὸ τὴν Ροδόπην ἕως τὴν Κρήτην καὶ ἀπὸ τὴν Χίον ἕως τὴν Κέρκυραν, ὅπωςδῆποτε, δικαίῳ ἱστορίας, αἵματος, κλπ. αὔριον θὰ ὑφίσταται. Καὶ αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνασυγκρότησιν θὰ μελετήσωμεν καὶ αὐτῆς τὰ προβλήματα θὰ ζητήσωμεν, ταξινομοῦντες κατ' ἐπίγειον ἀναγκαιότητα, νὰ λύσωμεν, διότι τῆς ἄλλης ἐκείνης ποῦ θὰ πρέπει νὰ ὑφίσταται, καὶ τὰ τωρινὰ προβλήματα τῆς δὲν μᾶς εἶνε τεθειμένα εἰσέτι, οὔτε ἠμποροῦμεν ὡς ἐκ τῶν συνθηκῶν τοῦ πολέμου νὰ τὰ συζητήσωμεν, ἔστω καὶ ἐὰν ἐπρόκειτο—ὅπως ὄντως πρόκειται—διὰ τῶν προβλημάτων—ἢ τῶν βοηθημάτων τῆς Ἑλλάδος οἷα δεόν πολιτικογεωγραφικῶς γενέσθαι θὰ ἐλύοντο παραλλήλως πολλά, παρὰ πολλά, προβλήματα καὶ τῆς Ἑλλάδος ποῦ ἔχει ἤδη γίνει!...

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον πρῶτον προβάλλει, ἔχον ἀνάγκην κατεπειγούσης λύσεως καὶ κατὰ προτεραιότητα, εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ τόπου. Λέγοντες δὲ οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν ἐννοοῦμεν κατὰ τὸ πρῶτον τοῦτο στάδιον ἀπλῶς καὶ μόνον τὴν δημιουργίαν μιᾶς οἰκονομικῆς παραγωγικῆς κινήσεως. Ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας *ad hoc* μιᾶς παραγωγικῆς οἰκονομικῆς κινήσεως εἶναι πλέον ἢ ἀπόλυτος καὶ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς διαγραφείσης ὡς ἀνωτέρω προσπαθείας διὰ τὴν ἡμπορέση ἢ Κρατικὴ μηχανὴ ἐκ τῆς ἐξουθενώσεως καὶ νεκροφανείας τὴν ἱκανότητα ποὺ θὰ τῆς ἐπιτρέψη, ἐν ὄψει τοῦ ὄλου προβλήματος τῆς Γενικῆς Κρατικῆς—Πολιτικῆς—καὶ Κοινωνικοοικονομικῆς ἀλλὰ καὶ Ἠθικῆς ἀνασυγκροτήσεως, τὴν ἀρχίσῃ τὸ ἡράκλειον τοῦτο ἔργον. Διότι κανεὶς λόγος δὲν ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ οὔτε διὰ κρατικὴν ἀναδιοργάνωσιν οὔτε διὰ κοινωνικὴν ἀνασυγκρότησιν, οὔτε διὰ ἠθικὰς ἀξίας ποὺ δίδουν τὸ νόημα τῆς ζωῆς, χωρὶς νὰ προηγηθῇ ἡ οἰκονομικὴ παραγωγικὴ ἀναζωογόνησις καὶ κίνησις ποὺ θὰ δώσῃ τὰ μέσα, τὰς δυνατότητας, τὰς ἱκανότητας, τὸ χρῆμα τέλος διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ὄλων τῶν μεγαλεπηβόλων καὶ ὠραίων ἰδεολογικῶν προθέσεων. Αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος σταθμὸς πρὸς τὴν νέαν ζωὴν, καὶ εἶναι ὁ βασικὸς συντελεστὴς τῆς ἐπιτυχίας, τῆς προσπαθείας διὰ τὴν ἑλληνικὴν αὔριον.

Ἡ παραγωγικὴ ὁμῶς οἰκονομικὴ ζωὴ ποὺ πρέπει νὰ δημιουργηθῇ καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ ὡς προϋπόθεσις τῆς

ἀκολουθῶς εὐρυτέρας κοινωνικοοικονομικῆς ανασυγκροτήσεως δὲν ἤμπορεῖ παρὰ νὰ χαρακτηρισθῆ ἀπὸ τὴν ἐπαγγελματικὴν σύνθεσιν τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας (ἀπογραφή 1928) ποῖ σαφῶς καθορίζει καὶ τὴν σειράν προτεραιότητος ἐνισχύσεως τῶν καθ' ἕκαστα παραγόντων τῆς καὶ ἐνδιαφέροντος καὶ ἐλπίδος ἀποδόσεως αὐτῶν.

Εἰς χώραν λοιπόν, ὅπου τὰ 61,11 % τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν, ἀλιείαν καὶ τὰς συναφεῖς πρὸς αὐτὰ ἐργασίας, καὶ τὰ 17,80 % τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἐνῶ τὰ 4,42 % εἰς τὰς Συγκοινωνίας, (1) ἐν αἷς περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὑπερπόντιος καὶ ἀκτοπλοϊκὴ ναυτιλία, καθορίζεται αὐτομάτως καὶ σαφῶς πόθεν πρέπει νὰ ἀναμένεται νὰ ἐκπηγάσῃ καὶ πόθεν πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ ἡ ἀναδημιουργία μιᾶς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀνοίγοντες παρένθεσιν πρέπει νὰ τονίσωμεν ἰδιαιτέρως ὅτι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ ἐπιζητοῦμεν νὰ ἀναδημιουργήσωμεν οἰκονομικὴν ζωὴν διὰ τὴν οἰκονομικὴν ανασυγκρότησιν τοῦ τόπου, θὰ πρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅτι πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν ἐπιμόνως καὶ τελείως—προσκαίρως βέβαια καὶ διὰ μόνον τὸ πρῶτον στάδιον τῆς ὅλης μεταπολεμικῆς ανασυγκροτήσεως—κάθε πρόθεσιν δογματικῶν ἐπιδράσεων καὶ ἐφαρμογὴν οἰκονομικοκοινωνικῶν καινοτομικῶν μέτρων, καθὼς ἀκριβῶς ἀπὸ ὄργανισμὸν συνερχόμενον ἀπὸ λιποθυμίαν δὲν ἀναζητοῦμεν ἄμεσον ἀπόδοσιν ὅλων τῶν δυναμικοτήτων του, ἀλλ' ἀρκούμεθα ἀρχικῶς εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς συναισθήσεώς του. Ἡ πρόθεσίς μας, ἡ πρώτη πρόθεσις—δὲν θὰ εἶναι σὺν τῇ ἐκκινήσει πρὸς οἰκονομικὴν ανασυγκρότησιν νὰ παρουσιάσωμεν νέαν ὀργάνωσιν οἰκονομικοκοινωνικοῦ περιεχομένου, διότι τοῦτο θὰ ἐπιζητήσωμεν ἐν καιρῷ—ὡς εἰς τὸ δεῦτερον καὶ τρίτον μέρος τῆς παρούσης μελέτης θὰ ἀναπτύξωμεν—καὶ ὄχι ἀπὸ τώρα ὅπου ἀγνο-

1) Μεγάλη Ἑλλην. Ἐγκυκλ. Τόμος I «Ἑλλάς» σελ. 232.

οὔμεν καὶ τί δυνατότητας θὰ ἔχη ἡ ἀνακύπτουσα οἰκονομικὴ ζωὴ καὶ ἀπὸ ποῖα στοιχεῖα ἀπαρτίζεται, οὔτε κἂν γνωρίζομεν πῶς συντίθεται μετὰ τὴν λαίλαπα τοῦ πολέμου, τῆς κατοχῆς, τῶν βομβαρδισμῶν, τῶν καταστροφῶν τῆς ὑπαίθρου, ποὺ τὰ πάντα συνεκλόγισαν καὶ ἀνέτρεψαν καὶ μᾶς ἔφεραν εἰς τὸ νὰ ἀγνοοῦμεν τελείως τί ἀπέμειναν ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ὑφίσταντο τὴν 28-10 1940.

Πρὶν ἢ γίνῃ προσκλητήριον τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων ποὺ ὑπελείφθησαν τῶν γεγονότων, πρὶν διαπιστωθῆ ἡ ἔκτασις τῶν καταστρεπτικῶν μεταβολῶν τοῦ πολέμου ἐπὶ τῶν παραγόντων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς ποὺ ὑφίστατο τὴν 28 10 40, ἡ ἐξαγγελία καὶ ἐφαρμογὴ καινοτομιῶν θὰ ἀπετέλει ἀληθινὰ ἐγκληματικὸν κομπογιαννισμὸν καὶ εἰς τὰς ὑπαρχούσας καταστροφὰς θὰ ἐπεσώρευε νέας καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν δεινοτέρας τῶν πολεμικῶν, ποὺ θὰ ἐξεπήγαζον ἀπὸ ἀντιδράσεις, ἀπὸ ἄμυναν συμφερόντων, καὶ ἴσως ἴσως ταξικὰς ἀντιθέσεις, ποὺ ὅλα αὐτὰ βεβαίως δὲν θὰ ἀπέστεργαν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν ὅσοι ἐκ τῶν γειτόνων μας ἔχουν συμφέρον εἰς τοῦτο νὰ μὴ τοὺς διαφύγῃ τοιαύτη εὐκαιρία.

Τὴν ἐπομένῃ τῆς εἰρήνης ἓνα θὰ πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν: Νὰ τεθοῦν ἀμέσως καὶ ὅσονδῆποτε ὀλοκληρωτικὰ καὶ ἐν ἐντατικῇ προσπαθείᾳ καὶ ἐν πάσῃ λογικῇ καὶ κοινωνικῶς ἀνεκτῇ ἐλευθερίᾳ εἰς λειτουργίαν ὅλαι αἱ ὑπάρχουσαι παραγωγικαὶ δυνάμεις τῆς χώρας. Νὰ κινηθοῦν. Νὰ ὠθηθοῦν πρὸς ἀπόδοσιν. Νὰ μᾶς δώσουν μίαν σύνθεσιν οἰκονομικῆς ζωῆς οἷαν ἢ ἔστω ἀνάλογον ἐκείνης ποὺ μᾶς ἔδιδαν τὴν 28 10 1940. Καὶ ὅταν καὶ ἀφοῦ ἐπιτύχωμεν καὶ λάβωμεν αὐτό, τ ὅ τ ε κ α ἰ μ ὅ ν ο ν τ ὅ τ ε ἔχοντες ἓνα σταθερὸν δεδομένον, μίαν πραγματικὴν ἀπόδοσιν καὶ ἐν γῶ μετὰ καὶ μίαν διεθνή κατάστασιν περισσότερον ἀποκρυσταλλωμένην, θὰ ἔχωμεν τὴν δυνατότητα νὰ ἀποβλέψωμεν πρὸς τὰς ἀναγκαίας ἐκτεταμένας καὶ ἐπιβεβλημένας κοινωνικοοικονομικὰς μεταβολὰς, μὲ γνώμονα τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ Ἕθνους καὶ ἐνθυμούμενοι πάντοτε καὶ τὰ στενόχωρα σύνορά μας, καὶ τὴν ἐξάρτησίν μας ἐκ τοῦ Ἐξωτε-

ρικού, του όποιου αί γνώμαι και τά σύμφέροντα από μικρόν Κράτος οϊον εϊμεθα και εις την Γεωγραφικήν θέσιν που κατέχομεν δέν ήμποροϋν όχι μόνον νά άγνοοϋνται άλλ' οϋτε εύκόλως νά παραβλέπωνται οϋτε νά παραγνωρίζονται (1).

Κατόπιν τών άνωτέρω, εϊναι φάνερών ότι ή οικονομική άνασυγκρότησις του τόπου θα έπέλθη δια της έντατικής, άκωλύτου, άπροσκόπτου και παντοιοτρόπως προστατευομένης και προωθουμένης υπό του Κράτους γενικής έξορμήσεως και κινητοποιήσεως τών παραγωγικών δυνάμεων της χώρας, ήτοι: Α) της Γεωργίας, Β) της Βιομηχανίας και Βιοτεχνίας μετά της συναφούς πιστωτικής κινήσεως, Γ) τών Συγκοινωνιών, χερσαίων, έναερίων και θαλασσιών, Δ) της 'Υπερποντίου Ναυτιλίας μας, Ε) του Διεθνοϋς άλλά και 'Εσωτερικού Τουρισμοϋ και τών Μεταναστευτικών έμβασμάτων, κινητοποιήσεως που θα πρέπει νά λάβη τόν πλέον ζωηρόν και έντατικόν άγωνιστικόν ρυθμόν, και νά συντελεσθῆ υπό τας σημαντικωτάτας προϋποθέσεις της έμπεδωμένης δημοσίας άσφαλείας και Πολιτικής και Κυβερνητικής σταθερότητος, περι των έν τέλει του παρόντος μέρους.

Μή άμφιβάλλωμεν δέ ότι από την πρώτην αύτην οικονομικήν άναγέννησιν και την έπιτυχίαν της θα προκύψουν αί προϋποθέσεις και αί δυνατότητες δια την κρατικήν, διοικητικήν και κοινωνικήν άναγέννησιν της Χώρας.

---

1) Πρβλ. έν Ξ. Ζολώτα «Δημιουργικός Σοσιαλισμός», σελ. 276 γνώμας του Οικονομολόγου Καθηγητοϋ Πανεπιστημίου Βέρνης κ Α. Amon (Haupt. Probleme der Sozialisierung 1920) και «'Αγροτικά» Κ. Καραβίδα σελ. 678-690.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ

Εἰς Χώραν ὅπου ἡ πρώτη παραγωγικὴ δύναμις τῆς οἰκονομίας τῆς εἶναι ἡ γεωργία, ὅπου τὰ 50 % περίπου⁽¹⁾ τοῦ ὅλου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος προέρχονται ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς συναφεῖς ἐργασίας καὶ τὴν ἀλιείαν, εἶναι εὐνόητον ὅτι ἡ ἀνασύνταξις τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς θὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἔμπρακτον θυσίαν πρὸς τὴν Δῆμητραν, μὲ μίαν ρωμαλέαν γεωργικὴν προσπάθειαν. Ἡ μητέρα γῆ ἄλλωστε, τὸ πρῶτον θῆλυ πού ἐδημιούργησεν ὁ Ὑψιστος κατὰ τὴν κοσμογονίαν καὶ πού ὅλοι οἱ λαοὶ ἐλάτρευσαν ὡς πρώτην καὶ γονιμοποιὸν θεότητα, ἔχει εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένας τὰς γυναικείας ἀρετάς. Ὅσον μὲ αὐτὴν ἀσχολεῖται κανεὶς, ὅσον τὴν περιποιεῖται, ὅσον ὑπὲρ αὐτῆς μοχθῶν κύπτει καὶ μὲ τὸν ἰδρῶτα τοῦ προσώπου τὴν βρέχει, τὴν ποτίζει καὶ τὴν δροσίζει, τόσο ἀποδοτικώτερα καὶ πλουσιώτερα εἶναι εἰς τὰ δῶρα τῆς καὶ ὅσην σημασίαν τῆς ἀποδίδει κανεὶς τόσο μεγάλητέραν κατανόησιν τῶν ἀναγκῶν του εὐρίσκει ἀπὸ αὐτὴν.

Ἔτι μᾶλλον: Ὅσον περισσότερο ὁ ἄνθρωπος, ὁ πολίτης τοῦ Κράτους, ὁ γεωργός—ὁ λαὸς γενικώτερα—ἀφοσιωθῆ εἰς αὐτὴν, τόσο περισσότερο ὁ Λαὸς καὶ τὸ Ἔθνος ριζώνει εἰς τὰ ἐδάφη του καὶ ἀκλόνητα μάχεται διὰ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, διότι ὁ ἀγὼν τοῦ πολίτου δὲν γίνεται μόνον πλέον διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς γῆς τῶν Πατέρων ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν

---

1) Πρβλ. Μ. Ἀλιβιζάτου ἡ Γεωργικὴ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἐξέλιξις τῆς 1939.

γῆν ἡμῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν συζύγων καὶ τῶν παιδιῶν μας πού ἀπὸ αὐτὴν καὶ μὲ αὐτὴν ζῶμεν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν ζωὴν ἤλθαμεν ἕως ὅτου εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάπαυσιν κάποτε ἀναζητήσωμεν!...

Εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, καὶ τὴν εἰς αὐτὴν ἐπίδοσίν μας, ὅπου ἀπ' αἰῶνων δουλεύοντες ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες—εἰς τὴν ἀύχμηρὰν αὐτὴν γωνίαν τῆς Μεσογείου—εἶναι πού χρεωστοῦμεν τὸ ἀδάμαστον φρόνημα πού μᾶς ἐκράτησεν ἐλευθέρους ἢ διετήρησεν αὐτὸ ὑψηλὸν καὶ φιλελεύθερον καὶ πού ὅταν ἐσχάτως συνεκρούσθη πρὸς τὸ φρόνημα τοῦ βιομηχανικοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἔξω τῶν πατρῶων ἐδαφῶν ἀγωνιζομένου, ὡς ἐν Ἀλβανίᾳ (1), ἐνίκησε μὲ τὸν τόσον ἀδάμαστον ἠρωϊσμόν πού ἐπέδειξε ὁ ἀγροτικὸς μᾶλλον Ἕλληνισμὸς δι' ἄλλην μίαν φοράν.

Τὰ μέτρα λοιπὸν πού θὰ πρέπει νὰ μελετηθοῦν καὶ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀμέσως νὰ ἐφαρμοσθοῦν διὰ νὰ ἔχωμεν σύντονον καὶ ἄμεσον οἰκονομικὴν ἀπόδοσιν ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν παραγωγικὴν δύναμιν τοῦ Ἔθνους, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν, δὲν θὰ κατονομάσωμεν ἐδῶ περιοριστικῶς καὶ ἐν ἐκτάσει οὔτε ὑπὸ προοπτικὴν μακροχρονίου βελτιωτικῆς πνοῆς. Διότι δὲν εἶναι ἐδῶ ἢ ἐπὶ τούτῳ πρόθεσις μας. Διότι καὶ σκοπὸς τῆς μελέτης δὲν εἶναι ἡ εἰδικὴ ἀλλὰ ἡ γενικὴ ἐπισκόπησις τοῦ προβλήματος τῆς Ἑλληνικῆς μεταπολεμικῆς ἀνασυγκροτήσεως, οὔτε πάλιν ἀποτελεῖ πρόγραμμα λεπτομεροῦς ἀγροτικῆς πολιτικῆς δεοντολογίας ἢ παροῦσα πραγματεία. Εἶναι ἀπλῶς ὑποδείξεις ταχείας κινητοποιήσεως τῆς παραγωγικῆς μηχανῆς πρὸς ἀπόδοσιν, ἵνα παρασχεθοῦν διὰ τῆς παραγωγῆς τὰ μέσα τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Τὰ μέσα δὲ ταῦτα συνίστανται εἰς τὰ ἑξῆς :

1) Πρβλ. Ξ. Ζολώτα «Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς» σελ. 268. Σύνθεσις Πληθυσμοῦ Ἑλλάδος ἀπογρ. 1928 Βιομηχ. 18,07 Ἀγροτ. 61,10 Ἰταλία Βιομ. 29,55, Ἀγροτ. 47,37. Ἀπογ. 1931.

1. Ἐφοδιασμός τῶν ἀγροτῶν με ἀροτριῶντα ζῶα—ἀροτρα—γεωργικὰς μηχανὰς

Ὅπου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἱκανοποιηθοῦν αἱ ἀτομικαὶ ἀνάγκαι, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν κατὰ τὸν Ἀλβανικὸν πόλεμον ἐπιταχθέντων ζώων, νὰ χορηγηθοῦν εἰς τὰς Κοινότητας, ἢ τοὺς Συνεταιρισμοὺς τὰ μέσα ἐν ἀναλογία πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων (?). Ἐδῶ σημειωτέον ὅτι αἱ Ἀρχαὶ Κατοχῆς κατὰ τὸ 1942—43 κατὰ καιροὺς καὶ σποραδικῶς ἐχορήγουν ἡμερησίως ἀροτριῶντα μικρὰ ζῶα καὶ οὕτω μικρὸν μέρος τῶν ἀναγκῶν ἐκαλύπτετο. Ἡ πηγὴ ὅμως αὕτη μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου θὰ ἐκλείψῃ καὶ τὸ πρόβλημα θὰ ἀνακύψῃ ὀξύτερον ἢ σήμερον εἰς τὴν ὄραν πού θὰ ἔχωμεν καὶ ἀπόλυτον ἀνάγκην. Ἡ μέριμνα ἐξ ἄλλου διὰ τὰ ζῶα πρέπει νὰ ληφθῇ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὑπογραφῆς τῆς ἀνακωχῆς, ἵνα ἐξευρεθῶσι ζῶα, καὶ ἀπὸ τὰς διαλυθησομένας κατὰ μέγα μέρος στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας τῶν ἐμπολέμων.

Ὅμοίως καὶ διὰ τὰ τρακτέρ. Ὅλαι αἱ στρατιωτικαὶ ὑπηρεσίαι καὶ τοιαῦτα διαθέτουν, ἀλλὰ καὶ τινὰ ἐλαφρότατα τάνκς μοτοσυκλέται ἴσως διὰ τὰς πρώτας ἀνάγκας δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι. Τέλος πρέπει νὰ καταβληθῇ μία ἔντονος προσπάθεια γενικῆς ἐφαρμογῆς καὶ ἐπεκτάσεως τῆς μηχανικῆς καλλιέργειας διὰ τῶν Κοινοτήτων καὶ Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, ἢ ὁποῖα δύναται νὰ ἔχη σημαντικώτατα ἀποτελέσματα, διότι ἀπεδείχθη ἤδη πειραματικῶς ὅτι ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια λόγῳ τοῦ βάθους τῆς ἀρόσεως καὶ τῆς δυνατότητος τῆς ἐπανειλημμένης ἀρόσεως συνεπάγεται ποσοτικὴν αὔξησιν τῆς ἀποδόσεως καὶ σημαντικὴν οἰκονομίαν λιπασμάτων ἰδίᾳ ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἀμειψισποράν καὶ κατάργησιν τῶν ἀγροναπαύσεων.

2) Πρβλ. Μ. Ἀλ ι β ι ζ ἄ τ ο υ Γεωργικὴ Ἑλλάς καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς σελ. 51, 1939. Τὸ 1937 ἡ Χώρα ἦτο ἐφοδιασμένη με 494.925 βόας, 502.634 ἀγελάδες, 66.922 βουβάλους, 371.500 ἵππους, 186.072 ἡμιόνους, τῶν ὁποίων μεγίστη ἀναλογία ἀσφαλῶς ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὰς καλλιεργητικὰς προπολεμικὰς ἀνάγκας.

2. *Ἀνεφοδιασμός τῶν γεωργῶν μὲ σπόρους, φυτώρια, γεωργικὰ φάρμακα, λιπάσματα καὶ ἐργαλεῖα*

Σπόροι.—Τὸ ζήτημα τῶν σπόρων διαρκούντος τοῦ πολέμου ἀπεδείχθη μεγίστης σημασίας καὶ κατενοήθη τοῦτο πλήρως ὑπὸ τῶν Ἀγροτικῶν πληθυσμῶν μας. Ὅθεν νὰ εἰσαχθοῦν ἀπὸ τὰς ἀρμοδίας Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας καὶ Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς γνωσταὶ κατάλληλοι διὰ τὸν τόπον μας ποικιλίαι σιτηρῶν (Καπέλι, Μεντάνα, Ἰταλίας) κλπ., δημητριακῶν, βάμβακος, καπνοῦ, γεωμήλων (Μπάνερ Ἰρλανδίας Κύπρου) κλπ. καὶ νὰ διανεμηθοῦν τάχιστα μὲ πρακτικὴν τρόπον διανομῆς μέσῳ τῶν Ὑπηρεσιῶν Ὑπουργείου Γεωργίας ἢ Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ μόνον ἐκ τῶν νέων σπόρων αὔξησιν παραγωγῆς μέχρι 50% καὶ ἄνω τῶν συνήθως προσδοκωμένων ἀποδόσεων, αἱ ὁποῖαι λόγῳ προϊόντος ἐκφυλισμοῦ καὶ ἐγκλιματισμοῦ τῶν σπόρων ἀποδίδουν κατωτάτας καὶ πολλάκις πικρῶς ἀπογοητευτικὰς διὰ τὸν παραγωγὸν συγκομιδὰς.

Φυτώρια.—Ἐγκαιρὸς προετοιμασία εἰς τὰς Κρατικὰς Σχολὰς καὶ Ἰνστιτοῦτα μεγάλου ἀριθμοῦ φυτωρίων δένδρων ὀπωροφόρων καὶ μὴ διὰ τὰς ἀνάγκας ἀναδημιουργίας ὀπωρῶνων καὶ ἀναδασώσεων, ἐνίσχυσις καὶ τῶν ἰδιωτικῶν φυτοπαραγωγικῶν προσπαθειῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ 1939 ὑπῆρχον εἰς τὴν χώραν 49 φυτώρια μὲ 30.000.000 φυτὰ, ἅτινα ἐπαρκοῦν διὰ κατακάλυψιν ἐκτάσεως μείζονος τῶν 400.000 στρεμμάτων ὀπωρῶνων.

Λιπάσματα, γεωργικὰ φάρμακα.—Νὰ ἐξετασθῇ ἡ δυνατότης τῆς μεταπολεμικῆς ἀποδοτικότητος τῶν σχετικῶν ἐγχωρίων βιομηχανιῶν καὶ ἐν ἀδυναμίᾳ λόγῳ τῶν πολεμικῶν καταστροφῶν ἐκ μέρους τῶν καλύψεως τῶν ἀναγκῶν τῆς Χώρας εἰς ἀπλοῦς καὶ συνθέτους τύπους λιπασμάτων καὶ ἀζώτου καὶ φαρμάκων καὶ μὲ τιμὰς λογικὰς καὶ ποιότητας καλὰς, εἰσαγωγή ἐξ Ἀμερικῆς ἢ Γερμανίας ἢ ἄλλοθεν ποθεν καὶ ἔ γ κ α ι ρ ο ς ἐφοδιασμός τῶν παραγωγῶν.

Ἐργαλεῖα.—Κρατικὴ παραγγελία Ὑπουργείου Γεωρ.

γίας ἢ Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἐργαλείων, προτιμωμένων τύπων χρησιμοποιουμένων ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν μας καὶ διανομῆ εἰς ἀγρότας μὲ τιμὴν κόστους. Ὅμοίως προκειμένου περὶ ἀρότρων.

3. Πτηνοτροφικὸς καὶ κτηνοτροφικὸς ἐξοπλισμὸς τῶν ἀγροτῶν.

Μέριμνα διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τοῦ κτηνοτροφικοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ τῶν ἀγροτῶν δι' εἰσαγωγῆς, ἐπεκτάσεως καὶ ἐλληνοξενικῶν διασταυρώσεων ἐξευγενισμένων φυλῶν χοίρων (Γιορκσάϊερ), προβάτων Χίου, Ροῦντα—Merinos—Cheviot—Southdown, Charmois, Berichons, Ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν ἀγελάδων (Ἑλβετικῶν), ὄνων (ἐκ Κύπρου), κονίκλων (Γαλλικῶν), διάνων, ὀρνίθων (Λευκόρν, Ἰταλικῶν, Πλύμμουθ, Ρόντ, Ἀύλαντ, Ἀγγλικῶν) κλπ., παπιῶν κλπ., ἅτινα κατὰ ζεύγη νὰ διατεθῶσιν εἰς τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν εἰς διάφορα χωρία, ὥστε ἡ ἐκτροφή των νὰ ἐξαπλωθῆ τάχιστα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, σύμφωνα καὶ μὲ τὰ πορίσματα τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1937 ὑπαρχόντων ἐν Ἑλλάδι 464.619 χοίρων, 8.451.326 προβάτων, 502.634 ἀγελάδων, 411.175 ὄνων, 5.268.194 αἰγῶν, 12.329.900 πτηνῶν, 650.070 κονίκλων (Μ. Ἀλιβιζᾶτος: Γεωργικὴ ἐξέλιξις) εἶναι βέβαιον ὅτι ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτῆς ἡ ὁποία ἄλλωστε κατὰ τὸ 1940 ἦτο ηὐξημένη δὲν θὰ ἀπέμειναν οὔτε τὰ 25 ο]ο.

4. Ὑδρολογικαὶ ἔρευναι—ἀντλήσεις—μικρὰ ἔργα ἀρδεύσεων.

Ἐντατικὴ προσπάθεια ἐξακριβώσεως ὑπογείων ὑδάτων, διὰ χρησιμοποίησεως τῶν ραβδοσκοπικῶν μεθόδων, αἵτινες καὶ ἐν Ἑλλάδι ἤδη ἀπέδωσαν καὶ ἀποδίδουν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Βαθεῖαι γεωτρήσεις ἢ φρέατα, ἐγκαταστάσεις ὑπὸ τῶν Συνεταιρισμῶν ἢ Κοινοτήτων ἢ ἰδιοκτησίᾳ Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, μηχανικῶν μέσων ἀντλήσεων μὲ πληρωμὴν κόστους τοῦ ἀρδευσίμου ὕδατος. Πολ-

λαπλασιασμός συνεπεία τής άρδεύσεως τής στρεμματικής άποδόσεως και τών κατ' έτος έσοδειών δυναμένων να διπλασιασθοϋν και να ύπερδιπλασιασθοϋν, έφαρμοζομένων συστημάτων έντατικής έκ παραλλήλου χημικής και όργανικής λιπάνσεως έν συνδυασμῶ πρός τήν άμειψισποράν συγκαλλιεργείας είδών τινων.

Έπισκευή και διόρθωσις μικρών έγγείων ύδραυλικών έργων καταστραφέντων συνεπεία παραμελήσεως ώς έκ του πολέμου. Έπιμέλεια τών παλαιότερων μεγάλων έργων και άμεσος συνέχισις αυτών έν Μακεδονία, Πελοποννήσω κ.α. Έδῶ δέον να σημειωθῆ ότι κατά τον Α. Μάνον (Τεχνική τεύχος 11) περίπου 20—30 έκατομμύρια στρέμματα καλλιεργήσιμα θα ανακύψουν εάν καταστή δυνατόν να άποξηράνωμεν: α) τās έλώδεις έκτάσεις, β) τās περιοδικῶς και μονίμως κατακλυζομένης έκτάσεις δια συγκρατήσεως τών ποταμίων ύδάτων και ύπογείων, άρδεύοντες άκολούθως τās δεομένης άρδεύσεως έκτάσεις τās μέχρι σήμερα θεωρούμενες άγόνους, έγκαταλείποντες τās άγροναπαύσεις κλπ. Οί αριθμοί είναι ένδεικτικοί μάλλον και έντυπωσιακοί, ὄχι περιοριστικοί, αλλά πάντως άξιόπρόσεκτοι. Τοϋ παρόντος σημείου τής μελέτης έκφεύγουν τόσοσιν αι προτάσεις γενικωτέρων μεγάλων άρδευτικών και άποξηραντικών έργων, ὄσον και τής χρησιμοποιήσεως τών ύδατοπτώσεων δια τήν ύδροηλεκτρικήν ένεργειαν, δι' ἧς ὁ έξηλεκτρισμός και τής ύπαιθρου, ἄτινα δέν ήμποροϋν να αποτελοϋν θέματα βεβιασμένων αποφάσεων τής έπομένης τής ειρήνης και ἄτινα δέν δύνανται μόνα να μελετηθῶσιν από άρδευτικής πλευρᾶς αλλά και από τής ύδροηλεκτρικής ένεργείας και από τής άπόψεως τής μεταλλουργίας καθῶς και του ήλεκτρικοϋ συγκοινωνιακοϋ σιδηροδρομικοϋ προβλήματος (1).

---

1) Πρβλ. Π. Κουβέλη Ένεργειακή Οικονομία Έλλάδος και Χ. Εϋελπίδη Ηλεκτρισμός εις τήν ύπαιθρον.

5. Συγκέντρωσις προϊόντων.

Πρὸς προστασίαν τῶν γεωργῶν ἀπὸ ἐκμεταλλεύσεις (1) καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσιν ἐφαρμογὴ τῆς συγκεντρώσεως καὶ ταξινομήσεως προϊόντων, σιτηρῶν, σταφίδος, καπνοῦ, βάμβακος, ἐλαίου μὲ ἱκανοποιητικὴν τιμὴν διὰ τὸν γεωργὸν καὶ μὲ ἐφαρμογὴν διαφορικοῦ καθορισμοῦ τιμῆς βάσει τοπικῶν συνθηκῶν (2).

6. Συγκοινωνιακαὶ διευκολύνσεις.

Κατασκευὴ καὶ ἀνακατασκευὴ γεφυρῶν, χαμηλὰ κόμιστρα σιδηροδρομικά. Ὁργανωμένη ὑπεραστικὴ φορτηγὸς αὐτοκινητιστικὴ συγκοινωνία καὶ ὅσα εἰδικώτερον ἀναπτύσσονται κατωτέρω εἰς τὸ ζήτημα τῆς μεταπολεμικῆς συγκοινωνιακῆς ἀνασυγκροτήσεως, ἅτινα ἔχουν ἰσχὺν καὶ διὰ τὴν προκειμένην περίπτωσιν.

7. Εὐρεῖα ἄσκησις ἀγροτικῆς πίστεως.

Χορήγησις μεσοπροθέσμων πιστώσεων καλλιεργητικῶν μὲ ἐλαφρὸν τόκον καὶ προμηθείας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, καὶ μὲ πνεῦμα πρακτικῆς βοήθειας τοῦ γεωργοῦ καὶ ὄχι τραπεζιτικόν.

8. Ἀγροτικὴ ἀσφάλεια.

Εἰδικὴ προσπάθεια διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἀγροτικῆς Ἀσφαλείας. Βαρεῖται ποιναὶ εἰς ζωοκλέπτας καὶ λαχανοπωροκλέπτας. Ἐμπέδωσις τῆς ἀσφαλείας εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἄνευ τῆς ὁποίας καὶ ὁ ζῆλος τοῦ γεωργοῦ μαραίνεται καὶ ἡ προθυμία του ἀνακόπτεται.

9. Φορολογικαὶ διευκολύνσεις.

Ἀπαλλαγὴ διὰ τὴν πρώτην περίοδον καὶ μετριασμός

1) Πρβλ. Δελτίον Ἀγρ. Τραπεζῆς τευχ. 4 Τόμος Β. 1937 Τὰ νέα Γεωργικὰ μέτρα ἐν Ἀγγλίᾳ.

2) Πρβλ. Ξ. Ζολώτα Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς σελ. 179

ἀκολουθῶς τῆς δεκάτης ἔστω καὶ πρόσκαιρος εἰς 2 ἢ 3%, καὶ παντὸς παρακρατήματος. Ἀπαλλαγὴ ἀπὸ παντὸς φόρου ἐγγείου, ζώου κλπ. παντὸς κληροῦχου μικροτέρου κλήρου τῶν 30 στρεμμάτων καὶ ζωοτέχνου ἔχοντος ὀλιγωτέρας τῶν 10 κεφαλῶν (τετραπόδων).

10. Στέγασις τοῦ ἀγρότου.

Τὸ μέγιστον καὶ πολυσύνθετον ζήτημα τῆς παροχῆς στέγης εἰς τοὺς ἀστέγους ἀγρότας ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ὄλου τεραστίου Ἑλληνικοῦ προβλήματος στέγης ποῦ ἐδημιούργησεν ὁ πόλεμος καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ συνέπειαι του καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὴν ὕπαιθρον.

Καὶ ἡ μὲν γενικὴ καὶ μόνιμος λύσις τοῦ ζητήματος στέγης τοῦ ὄλου Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν ἀφορᾷ τὸ παρὸν μέρος τῆς μελέτης, ἀλλ' ἴσως ἕτερον σημεῖον αὐτῆς. Ἡ λύσις ὅμως τοῦ ζητήματος τῆς στέγης τοῦ ἀγρότου εἶναι κεφαλαιώδους πρωταρχικῆς σημασίας, ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ἀποδόσεώς του, ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν αὐτῆς καὶ συνεπῶς σχετίζεται μὲ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν προσδοκωμένων ἀποτελεσμάτων ἐκ τῆς μεταπολεμικῆς ἀγροτικῆς ἐξορμήσεως καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἐξετάσωμεν τοῦτο διὰ μακρῶν. Ἔτι μᾶλλον, τὸ ζήτημα τῆς στέγης τοῦ ἀγρότου εἶναι διάφορον τοῦ ζητήματος τῆς στεγάζσεως τοῦ ἀστοῦ καὶ ἐνῶ ἡ λύσις τῆς στεγάζσεως τοῦ τελευταίου θὰ ἐδραιωθῇ ἐπὶ διαφόρου βάσεως, καὶ χρειάζεται διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπιδέχεται μικρὰν ἀναβολήν, ἀντιθέτως ἡ στέγασις τοῦ ἀγρότου, οὔσα συνηρημένη καὶ μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, εἰς ἀπομεμακρυσμένας ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις, καὶ μὲ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μὲ τὰ ἐξ αὐτῆς ἄφθονα καὶ εὐθηνὰ προϊόντα ποῦ τόσον ἔχουν ἀνάγκην, πάντοτε εἰ μὲν κατ'ἐξοχὴν δὲ οἱ διαρκούντος τοῦ πολέμου ὑποσιτιζόμενοι καὶ κλονισθέντες ὀργανισμοὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ μὲ τόσα ἄλλα, δὲν ἐπιδέχεται ἀναβολήν.

Ἡ μελέτη τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τῆς στεγάζσεως τῶν ἀγροτῶν ἔχει πλέον ν' ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὰ ἐξῆς εἰδικώτερον σημεῖα:

Α'. Τὴν ἐξακριβωσιν τῆς ἐκτάσεως τῶν σχετικῶν καταστροφῶν καὶ τῶν συναφῶν ἀναγκῶν στεγάσεως.—“Ολοὶ ὀμιλοῦμεν καὶ γνωρίζομεν διὰ τὸ φλέγον τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ τὴν πραγματικὴν ἔκτασιν τοῦ θετικὰ μᾶλλον οὐδεὶς γνωρίζει. Οὔτε ποῖα ὀνομαστικῶς καὶ πόσα ἀριθμητικῶς τὰ κατὰ Νομοὺς χωρία κατεστράφησαν, οὔτε πόσοι οἱ ἄστεγοι (ἄλλος λέγει 500.000, ἄλλος ἔν ἑκατομμύριον, οὐδεὶς δὲ κατέχει πραγματικὰ καὶ ἀναμφισβήτητα στοιχεῖα) οὔτε ἂν ἡ καταστροφή εἶναι μερικὴ ἢ ὀλικὴ οὔτε ἂν τὰ οἰκήματα κατέστησαν τελείως ἀχρησιμοποίητα ἢ ἐπιδέχονται ἐπισκευάς. **Συνεπῶς** πρῶτῃ μέριμνα, ἡ ὁποία ἀπὸ τώρα ἡμπορεῖ νὰ ἀρχίσῃ ἢ νὰ ὀλοκληρωθῇ τυχὸν ἀρχίσασα, εἶναι νὰ ἐξακριβωθῇ καὶ νὰ καταρτισθῇ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ὑπηρεσιῶν Πίναξ Καταστροφῶν Ὑπαίθρου, κατὰ Νομούς, τόσα χωρία, τόσα οἰκήματα τελείως ἄχρηστα, τόσα ἐπισκευάσιμα, τόσα κατοικήσιμα, καὶ τῶσος ἄστεγος πληθυσμός.

Β'. Τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου ἀνοικοδομήσεως, τὰ ὑλικά καὶ τὰς ἐργατικὰς χεῖρας.—Ἡ ἀνωτέρω ἐργασία τοῦ καταρτισμοῦ Πίνακος Καταστροφῶν Ὑπαίθρου θὰ διευκολύνη τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τοῦ ἀπαιτηθησομένου χρόνου τῆς ἀνοικοδομήσεως καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἀναγκαιούτων ὑλικῶν. Διότι ἡ ἀγροτικὴ στέγασις δὲν πρόκειται νὰ διαρκέσῃ ἐπ' ἄπειρον, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποπερατώσεως τῆς πρώτης φάσεώς της, τῆς χορηγήσεως δηλαδὴ στέγης, περιορίζεται ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν, ὄχι περισσοτέρους τῶν 4—5, διότι ἄλλως ἐκφεύγομεν ἀπὸ τὸν ἀρχικῶς τονισθέντα σκοπὸν τῆς ταχείας ἐντάξεως τοῦ ἀγρότου ὑπὸ συνθήκας ποῦ θὰ ἐπιτρέψουν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ παραγωγικὸν ἔργον του.

Ἄφ' ἑτέρου διὰ τῶσον βραχὺ χρονικὸν διάστημα ἢ αἰτουμένη λύσις τῶσον σημαντικοῦ προβλήματος δημιουργεῖ ἀναλόγους ἀνάγκας : α) Ὑλικῶν καὶ β) Ἐργατικῶν χεερῶν.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον, τῶν Ὑλικῶν, συνδυάζεται, ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ τὴν μονιμότητα ἢ μὴ τῆς στέγης, ἀφ' ἑτέρου

δὲ μὲ τὸ ζήτημα τῶν χρησιμοποιηθησομένων δομικῶν ὑλικῶν καὶ τῶν τυποποιημένων κατασκευῶν. Τοῦτο ἀμέσως κατωτέρῳ ἐξετάζεται.

Τὸ τῶν χειρῶν ὅμως ζήτημα εἶναι σπουδαιότερον, παρ' ὅλον ὅτι βεβαίως καὶ οἱ ἴδιοι ἀγρόται θὰ πρωτουργήσουν—ἀνευ παραμελήσεως τῆς κυρίας ἀποστολῆς τῶν—εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν, ἀφοῦ ὅλοι εἶναι κάπως εἰδημυνες τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ πάντως θὰ προκύψῃ ζήτημα χειρῶν εἰδικευμένων, ἐνῶ γενικώτερον μίᾳ τοιαύτης ἐκτάσεως ἀνοικοδομητικῆ προσπάθεια θὰ ἀπορροφήσῃ μέγαν ἀριθμὸν ἐργατῶν, ἐργατῶν τοὺς ὁποίους θὰ χρειάζονται ἐπειγόντως διὰ τὴν στοιχειώδη ἀποκατάστασιν τῶν αἰ συγκοινωνίαι (γέφυραι, ὁδοί, λιμένες κλπ.) καὶ ἡ Βιομηχανία καὶ ἡ Βιοτεχνία διὰ τὴν κινητοποίησιν τῆς καὶ ἡ γεωργία διὰ τὸ μέγα ἔργον τῆς, καὶ οὕτω θὰ ἔχωμεν ἑλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν θέτουσαν εἰς κίνδυνον παρατάσεως καὶ ἀναβολῆς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων κατ' ἐξοχὴν ἐπειγόντων.

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐργασίας ὅθεν, ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἀποστολῆς του εὐρισκόμενον, δεόν, λαμβάνονταῦτα πάντα ὑπ' ὄψει του, νὰ ἐξετάσῃ μήπως ὑπάρχει καὶ ἄλλη πηγὴ ἐργατικῶν χειρῶν—π. χ. ξένων—χωρὶς νὰ παρεξηγηθῶ ὅτι προτείνω στέρησιν ἄρτου ἀπὸ τὰ τιμημένα Ἑλληνικὰ χέρια, ἀλλὰ πάλιν νὰ μὴ συμβῇ ὅτι ἄλλοτε μὲ τὴν Ἑθνικὴν Ὀδοποιΐαν, ὅτε ἐγκατέλειψαν οἱ χωρικοὶ τὰ χωράφια τῶν διὰ τὸ μεροκάματο τῶν δρόμων, διότι τότε θὰ ἰσχύσῃ ἡ παροιμία—ἐδώθε ράβε ξήλωνε δουλειὰ νὰ μὴ μᾶς λείπη!...

Γ'. Τὸ μόνιμον, ἡμιμόνιμον ἢ προσωρινὸν τῆς στεγάζεως τῶν ἀγροτῶν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ταχύτερον τέλος καὶ τὸν πραγματικῶς οἰκονομικώτερον καὶ ἀποδοτικώτερον τρόπον, καὶ πάλιν ἐν συσχετίσει ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀγροτῶν εἰς χώρους διὰ ζῶα, ἀποθήκας, ἐργαλεῖα κλπ., ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὴν ἑκτασιν τῶν καταστροφῶν, τὰ οἰκοδομικὰ ὑλικά καὶ τὸν ἀτομικιστικὸν καὶ

φιλύποπτον, τὸν ἀληθινὰ ἀντικοινωνικὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑλληνοῦ ἀγρότου, ποῦ παρ' ὀλίγον καὶ τὸ «κοινωνικὸν ζῶον» τοῦ Ἀριστοτέλους νὰ καταστήσῃ ἀνύπαρκτον.

Συμφώνως πρὸς τὰς πληροφoρίας τοῦ Πίνακος Καταστροφῶν Ὑπαίθρου νὰ δοθοῦν αἱ ἀκόλουθοι λύσεις :

α) Χωρία κατοικήσιμα ἀλλ' ἐπισκευάσιμα, καὶ

β) Χωρία ἡμικατεστραμμένα ἐπισκευάσιμα.—Μόνιμος ἐπισκευή. Ἄνευ χρονοτριβῆς, ὑπὸ καθοδήγησιν μηχανικοῦ καὶ ἡγεσίαν εἰδικευμένου συνεργείου μετὰ τὰ ἀπαραίτητα τεχνικὰ μέσα, παρουσίᾳ λατόμων, σιδηρουργῶν, ξυλουργῶν, κτιστῶν, μετὰ ἐν συναγεμῶ προσωπικὴν πληρωνομένην ὁμῶς ἐργασίαν καὶ συμβολὴν τῶν ἐνδιαφερομένων, ταχεῖα ἐπισκευή καὶ ἐπανεγκατάστασις μετὰ λήψιν μέτρων ἐξυγιαντικῶν τοῦ χωριοῦ καὶ ἐκτέλεσιν μικροέργων ὑγιεινῆς καὶ ὑδραυλικοαποχετευτικῶν καὶ προστατευτικῶν ἀπὸ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων. Ὑλικά ἐπιτόπια Ἀχυροπλινθοδομαί, ἐδραιωμένοι ἐπὶ μικροῦ ὑπὲρ τὴν γῆν λιθοκτίστου θεμελίου, ἐξωτερικὴ ἐπίχρισις (πεταχτό). Στέγασις μετὰ σχιστολιθικὰς πλάκας ἢ κεράμους, ὅ,τι εὐκολώτερον, ἀναλόγως τῆς περιοχῆς, οἱ ξυλουργοὶ θὰ ἐπισκευάσουν ἢ θὰ κατασκευάσουν ἀπλῶς τὰ κουφώματα, οἱ σιδηρουργοὶ σύρτες—μάσκουλα κλπ. Ἡ λύσις αὕτη θὰ εἶναι ἢ συντομωτέρα χρονικῶς, ἢ στερεωτέρα, ἢ γνωστοτέρα εἰς τὸν Ἑλληνα ἀγρότην, ἢ ἰδεωδεστέρα ὡς πρὸς τὰς ἐπιθυμίας του καὶ ἢ συμφωνοτέρα πρὸς τὰς μακροχρονίους συνηθείας καὶ τὸν χαρακτήρα του, συνάμα δὲ καὶ ἢ εὐθηνότερα καὶ ἀφορᾷ ἀνθρώπους, ζῶα, ἀπουῆκας κλπ.

Ἄς εὐχηθῶμεν καὶ ἄς ἐλπίσωμεν εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν νὰ ἀνήκουν τὰ περισσότερα χωριά μας.

γ) Χωρία κατεστραμμένα.—Ἐδῶ τὸ πρόβλημα ὀξύνεται, ἢ λύσις τοῦ ζητήματος στέγης διπλῆ. Ἡ ὀριστικὴ, μόνιμος, διότι πᾶσα ἄλλη θὰ εἶναι κατὰ βάθος ἀντιοικονομικὴ. Ἀλλὰ μέχρι τῆς παραδόσεως τῶν οἰκημάτων προσωρινῶς ὑπὸ σκηνάς. Ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τινῶν ἐκ τῶν ἀσχοληθέντων μετὰ τὸ θέμα ἢ λύσις τῶν ξυλίνων λυομένων σπιτιῶν. Ἐκτὸς ὁμῶς τοῦ δαπανηροῦ οἰκονομικῶς καὶ χρονικῶς

του πράγματος, μία τοιαύτη λύσις θά μᾶς ἐπανάπαιε περισσότερον τῆς λύσεως τῶν σκηνῶν καί θά μᾶς ὑπενθύμιζε σχετικῶς τὴν ὀξειαν ἀνάγκην, τῆς μὴ χαλαρώσεως οὐδ' ἐπὶ στιγμῆν τοῦ Ἐθνικοῦ ἔργου τῆς στεγάσεως τῶν ἀγροτῶν. Ὑστερα τὰ ξύλινα οἰκῆματα εἶναι μοναδικοὶ φορεῖς εἰς τὸ κλίμα μας ἐπικινδύνων τῆς ὑγείας ζωυφίων καὶ ἀπαιτοῦν βάσεις ἐδραιώσεως κλπ., ποὺ ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν χρονοτριβήν. Ἐπὶ πλέον εἶναι καὶ δυσκολομετάφερα εἰς ἔλλιπεῖς συγκοινωνιακῶν εὐκολιῶν θέσεις.

Ἄλλωστε ἡ ἀνοικοδόμησις οἰκίας ἐκ πλινθοδομῆς μὲ κύριον δωμάτιον $4 \times 4 \times 4$, μὲ βοηθητικὸν χῶρον 3×3 διὰ κουζίναν, μὲ σταῦλον ἀνάλογον καὶ ἀποχωρητήριον συγκοινωνοῦν ἀπευθείας μὲ τὸ οἶκημα διὰ συνεργεῖον ἐξ 8—10 ἀτόμων¹⁾, ἐν οἷς καὶ ὁ ξυλουργός, ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν πλίνθων μέχρι τῆς στεγάσεως δὲν ἀπαιτεῖ διὰ τὸ ἀπὸ Ἀπριλίου ἕως Ὀκτωβρίου διάστημα χρόνον περισσότερον τῶν 40 ἡμερῶν. Ὡστε, ἐὰν δεχθῶμεν 15 τοιαῦτα συνεργεῖα εἰς κάθε χωριό, θά πρέπει εἰς διάστημα 5—6 μηνῶν νὰ ἔχωμεν 45—60 οἰκῆματα, ὅσα εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ στεγάσουν πληθυσμὸν 400 περίπου ἀτόμων. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ εἶναι ἐνδεικτικοί, καὶ διάφοροι λόγοι, κακοκαιρία, ἔδαφος κλπ. δύνανται νὰ τοὺς μετριάσουν, ἀλλὰ τότε ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὰ νέα οἰκῆματα θά συγκατοικήσουν κατ' οἰκογενείας συγγενεῖς εἰς τὰς ἀρχὰς ὥστε νὰ ἀποφύγωμεν τὴν ὑπὸ σκηνᾶς περιπέτειαν τοῦ χειμῶνος.

1) Συνεργεῖον 8 ἀτόμων (2 ἑκοκαφεῖς, 2 θά κάμουν λάσπην, 2 θά κουβαλοῦν, δύο θά κόβουν πλίνθες) δίδει παραγωγὴν 600—800 πλίνθες ἡμερησίως σὲ καλούπια τῶν πέντε τύπων. Κατὰ τρέχον τετραγωνικὸν μέτρον χρειάζονται 60 πλίνθες. Διὰ τὸ οἶκημα ὡς περιεγράψαμεν χρειάζονται 8—10 χιλιάδες τὸ μᾶξιμουμ. Θά ἀπαιτήσῃ 12 ἡμέρας ἢ κοπή. Τὸ κτίσιμον ἰσαρίθμους, 4—5 ἡμέρας ἢ στέγασις καὶ 10 ἡμέρας αἱ ἑκοκαφαὶ θεμελίων καὶ πλινθοποιῖας, πεταχτὰ, τσιμεντοστρώσεις ἢ πλακοστρώσεις δαπέδων, νὰ σημειωθῇ ὅτι ὅλη ἢ ἀπόδοσις τοῦ ἐργάτου θά εἶναι ηὐξημένη διότι πρόκειται διὰ τὸ σπῆτι τοῦ, θά ἰσχύσῃ δὲ τὸ σύστημα τῆς προσωπικῆς ἐργασίας, πληρωνομένης ὁμῶς.

Ἐν παρενθέσει δέον νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς δύο ἀνακώπτοντα ἐρωτήματα :

1) Πότε χρονικῶς ὀρίζεται ἡ ἔναρξις τῆς ἀνοικοδομητικῆς προσπάθειας ; — Ἀπαντῶμεν. Ἐὰν ἡ εἰρήνη μᾶς εὔρη κατὰ Ὀκτώβριον ἕως Μάρτιον τίποτε δὲν ἤμπορεῖ ἐκτὸς προπαρασκευῶν νὰ γίνῃ. Ἄλλωστε καὶ κατὰ τοὺς μῆνας τούτους οἱ γεωργοὶ δὲν ἤμποροῦν νὰ προβοῦν εἰς καλλιεργητικὰς ἐργασίας ἀξιολόγους, καὶ κατ' ἀνάγκην θὰ διέλθουν ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκονται χωρὶς μεγαλειτέρας οἰκονομικὰς ζημίας. Ἐὰν ἡ εἰρήνη μᾶς εὔρη μεταξὺ Μαρτίου—Σεπτεμβρίου, τότε δύνανται νὰ ἐφαρμοσθοῦν ὅσα λέγομεν.

2) Ἐὰν τὸ χωρίον ἔχει ἔδαφος μὴ προσφερόμενον εἰς πλινθοποιΐαν ; — Ἀπαντῶμεν. Μὲ μετριάστικὴν πλέον ἀνατροπὴν τῶν ὑπολογισμῶν θὰ ἔχωμεν ὀπτοπλινθοδομὰς καὶ λιθοδομὰς ἀπὸ παλαιὰ ἐπιτόπια ὑλικά καὶ νεορυσσόμενα ἢ ἀποστελλόμενα.

Γενικῶς ὅμως θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθηθῇ μέση ὁδὸς μεταξὺ τῆς ἀντιλήψεως τῶν ἀναγκῶν, τῆς ταχύτητος τῶν οἰκοδομικῶν ἔργων καὶ τῆς ἀνάγκης ἐργατικῶν χειρῶν διὰ τὴν καλλιέργειαν, καὶ λοιπὰς προσπάθειας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιμένομεν ὅτι θὰ παρατηρηθῇ ἔλλειψις τῶν ἀναγκαιουσῶν ἐργατικῶν χειρῶν ποῦ τῶρα τὸ ὕπουργεῖον Ἐργασίας πρέπει νὰ μελετήσῃ, διότι δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ ὅτι οἱ θερινοὶ μῆνες εἰς τὴν γεωργίαν ἀπαιτοῦν διαδοχικῶς πόλλας χεῖρας εἰς σποράς, ποτίσματα, θερισμούς, σκαλίσματα, συγκομιδὰς, ἀλωνισμούς κλπ. ποῦ καὶ αὐτὰ δὲν ἐπιδέχονται ἀναβολὰς σύμφωνα μὲ τὸ θυμόσοφον λαϊκὸν ρητὸν «θέρος, τρύγος, πόλεμος» ! . . .

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ ζήτημα τῶν ὑλικῶν πρέπει νὰ τονίσωμεν ὅτι ἡ ἀχυρόπλιθα θὰ πρέπει νὰ εἶναι, ὅπου προσφέρεται, τὸ μοναδικὸν οἰκοδομικὸν ὑλικὸν τὸ ὁποῖον μακροχρόνιος χρῆσις ἔχει κἀταστήσει γνωστὸν εἰς τὸν ἑλληνα ἀγρότην, ἀπεδείχθη ἀνθεκτικώτατον εἰς τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, μὲ τὰς προὑποθέσεις λιθίνου θεμελίου ὕψους

ὕπὲρ τὴν γῆν 0,40 καὶ ἐξοχῆς κορνίζας στέγης 0,40 μ. πρὸς προστασίαν ἀπὸ διαβρώσεις ὀμβρίων ὑδάτων. Τὸ τιμέντων καὶ ἡ πλάκα διὰ ὑποστρώσεις καὶ ἡ πλάκα ἢ τὰ κεραμίδια διὰ στεγάσεις. Πέτρα καὶ ἀσβέστης καὶ ἄμμος κατὰ τὸ δυνατόν μόνον εἰς θεμέλια καὶ ἐπιστρώσεις, ἂν καὶ ἡ περιποιημένη λασποεπίστρωσις ἴσως δὲν ἀντιενδείκνυται προκειμένου διὰ ἀγροτικά σπίτια. Τὸ γαλακτοασβέστωμα, ποῦ θὰ ἀφεθῆ εἰς τὴν σκούπαν τῆς νοικοκυρᾶς παχύρρευστον ὅπως οἱ χωρικοὶ μας τὸ κάμουν, καὶ ὑγιεινὸν καὶ ἐμφανίσιμον θὰ καταστήσῃ τὸ σπίτι τοῦ ἀγρότου. Συνεπῶς αἱ ἀρμόδιαι ὑπηρεσίαι δὲν ἔχουν παρὰ νὰ μεριμνήσουν ἀπὸ τώρα:

α) Διὰ τὰ κατάλληλα ἐργαλεῖα λατομείων, ἀεροσυμπιεστάς κλπ., καθὼς καὶ διὰ τὰ μεταφορικά μέσα, διότι βέβαια ἡ παραμῖνα καὶ τὸ κάρρο δὲν θὰ λύσουν τὸ πρόβλημα τῆς ταχύτητος, ποῦ κυρίως πρὸ ἡμῶν προβάλλει συνεχῶς.

β) Διὰ τὴν προμήθειαν κεράμων, ὀπτοπλίνθων καὶ ἀναλόγων μηχανῶν διὰ τὴν ἐνδεχομένως ἐπιτόπιον κεραμουργίαν.

γ) Διὰ τὴν δυνατότητα καλύψεως τῶν εἰς τιμέντα, καρφοβελόνες καὶ κουφώματα ἀναγκῶν ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας μόνης ἢ καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν ἄλλων λύσεων.

δ) Διὰ τὴν προμήθειαν τῆς ἐλαφρᾶς ξυλείας (σκούρα, λατάκια) ποῦ θὰ ἀπαιτηθῆ κυρίως διὰ τὰς στεγάσεις ἀπὸ τὰ τυχόν ἀποθέματα ἐν τῇ χώρᾳ ἢ τυχόν ἀπὸ τὰ ἐλληνικὰ δάση, ἅτινα εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ εἶναι μᾶλλον ἀνεπαρκῆ.

ε) Διὰ τὴν εἰς ἕκαστον χῶρον ἐφαρμοσθησομένην δομικὴν τακτικὴν πλινθοποιΐας, λιθοδομῶν κλπ. καὶ

στ) Δι' ἐνδεχομένην προμήθειαν τυποποιημένου ὕλικου χρησιμοποιοηθησομένου εἰς ἀναλόγους κατασκευάς.

Καὶ ἤδη ἐρχόμεθα εἰς τὸ

Δ'. Τὸ ζήτημα τῆς τοποθεσίας καὶ πολεοδομικῆς ἐμφανίσεως τῶν νεοανοικοδομουμένων ἀγροτικῶν συνοικισμῶν,

χωρίων καὶ κωμῶν.—Διότι ἂν ἐπὶ τέλους εἶναι ἀληθές τὸ τῶν ἀρχαίων «Πόλεμος πάντων πατήρ» ὡς τὸ ἴδωμεν τοῦλάχιστον ἐφαρμοζόμενον εἰς δύο ἀκόμη σημεῖα : α) τῆς τοποθεσίας τῶν χωρίων μας (ἀπὸ συγκοινωνιακῆς καὶ ὑγιεινῆς ἀπόψεως) καὶ β) ἀπὸ ἀπόψεως ρυθμοῦ, σχεδίου, ἐμφανίσεως, ἐξελιγμένου ἀπὸ τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν τουρκοκρατικὴν συνήθειαν τοῦ συνονθυλεύματος ἀθλίων οἰκημάτων ποῦ καὶ ἕνα ἕκαστον ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, καὶ ὡς χωριὸν σύνολον, καταθλίβουν τὴν ψυχὴν τοῦ κατοίκου, τοῦ στρεβλώνουν κάθε αἴσθημα καλοῦ, χαρᾶς καὶ αἰσθητικῆς, καὶ τώρα τὸν διώχνουν πρὸς τὰς ὄχι συγχρονισμένας βέβαια πολεοδομικῶς πόλεις μας, ἀλλὰ πάντως χαριεστέρας καὶ ἐλκυστικωτέρας τῶν ἀνθρωπομανδριῶν τῆς ὑπαίθρου ποῦ τοςάκις ἀκούουν εἰς τὸ ὄνομα ἀλλὰ καὶ εἶναι πράγματι προϊστορικὰ «καλύβια». Καὶ

1) Εἶναι γνωστὸν ὅτι πλεῖστα ὅσα χωριά μας εὐρέθησαν τυχαίως καὶ μοιραίως ἐγκατεστημένα μακρὰν ἀπὸ τὸ νερό, τὸν δρόμον, ἀπὸ τὴν ὑγιεινὴν θέσιν, μὲ ἕνα κακὸν καὶ ἀνθυγιεινὸν προσανατολισμὸν ἢ καὶ χωρὶς καὶ αὐτόν, ποῦ μόνον τοῦτο ἀρκεῖ κατὰ τὸν Ἴπποκράτην (1) νὰ καταστήσῃ φιλασθένους τοὺς κατοίκους του, χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν καὶ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς νεωτάτας παρατηρήσεις διὰ τὰ ὑπογείως ρέοντα ὕδατα ἐπὶ τῶν ὑπερκειμένως κατοικούντων ἀτόμων, περὶ ὧν θαυμαστάς στατιστικὰς καὶ παρατηρήσεις ἔχουν κάμει οἱ Γάλλοι βασιζόμενοι εἰς τὸν Ἴπποκράτην. "Ἄλλοτε πάλιν εὐρίσκονται κτισμένα εἰς ὠρῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ κτήματα ποῦ οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν, σὲ ἄδενδρα βράχια ἢ ἀνήλιες κοιλάδες μὲ ἔλη, κουνούπια κλπ. Αὐτὰ ὅλα ὀφείλονται εἴτε εἰς τὴν τύχην, εἴτε εἰς τὰς μακραιώνας πολεμικὰς περιπετείας τῆς χώρας ποῦ καθώριζαν τὴν θέσιν τοῦ χωριοῦ μακρὰ ἀπὸ τὸν χῶρον ὅπου μπόροῦσε νὰ περάσῃ ὁ ἐπιδρομεὺς, Σλαῦος, Φράγκος, Καταλανός, Ἀλβανός, Τοῦρ-

---

(1) Πρβλ. Ἴπποκράτους : "Ἄπαντα Περί ἀέρων, ὑδάτων καὶ τόπων. Ἔκδοσις Παπύρου 1937, Τόμος Α' σελ. 63—103.

κος, ἢ ληστής τῆς ξηρᾶς, ἢ πειρατῆς τῆς θαλάσσης, σὲ ἀσφαλῆ καὶ ἀπομεμακρυσμένα μέρη ποῦ δὲν ἐξυπηρετοῦσαν οὔτε ὑγείαν, οὔτε οἰκονομίαν χώρου, οὔτε ἀνάγκας ὑδρεύσεως, οὔτε ἄλλας ἀνέσεις τῆς ζωῆς καὶ ἐπαφὴν μὲ τὸν ὑπόλοιπον κόσμον, εἰμὴ μόνον ἓνα αἴσθημα, τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ζωὴν.

2) Ἐπίσης εἶναι γνωστὸν ὅτι ὅταν δὲν συνέτρεχαν οἱ ἀνωτέρω λόγοι, ἢ σύστασις τῶν χωριῶν μας δὲν ἔγινε ποτὲ μὲ κανένα σχέδιον, ἀλλὰ εἴτε διότι ἐκεῖ ἐξυπηρετοῦντο τὰ συμφέροντα τοῦ παλαιοῦ τσιφλικοκτηματίου, εἴτε τυχαῖα καὶ μοιραῖα συνιστάτο, μεγάλωνε καὶ ὠγκοῦτο τὸ χωριό, χωρὶς κανεὶς νὰ φαντασθῆ καὶ ζητήματα πολεοδομικὰ κλπ.

Τοιοιτοτρόπως ἐφθάσαμεν εἰς τὸ κατάντημα τὰ χωριά μας νὰ εἶναι οἷα, εἶναι ἔστω καὶ εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν ἀπ' Ἀθηνῶν (Μπραχάμι, Κουκουβάουνες, Μεσογίτικα καὶ ἄλλα ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς), μὲ μόνον ἀνοικτὸν χῶρον μίαν κάποιαν ἀκανόνιστον συνήθως πλατεῖαν παρά τὴν ἐκκλησίαν, ποῦ ἀφέθη μᾶλλον διὰ χατήρι τῆς—δια νὰ γίνωνται αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τελεταὶ—παρὰ ἀπὸ ὁποιανδήποτε ἄλλην ἀφορμῆν. Τώρα λοιπὸν ποῦ τὰ χωριά αὐτὰ εἶναι ἐρείπια, παρουσιάζεται μοναδικὴ εὐκαιρία πρῶτον μὲν νὰ μετατεθοῦν ἀναλόγως εἰς χώρους ὅπου νὰ εὐρίσκωνται κοντὰ εἰς τὸ νερό, εἰς τὴν συγκοινωνίαν ἢ τὰ κτήματα ἢ εἰς ὑγιεινοτέρας θέσεις κλπ., δεῦτερον δὲ νὰ ἀνοικοδομηθοῦν μὲ ἓνα συγχρονισμένον πολεοδομικὸν σχέδιον, μὲ προοπτικὴν μελλοντικῆς ἐξελιξέως καὶ μὲ προσανατολισμὸν ἠλεγμένον ἀπὸ ὑγιεινολογικῆς ἀπόψεως, χωρὶς ὅμως ὑπερβολὰς ἀσυμβιβάστους μὲ τὴν ἐλληνικὴν ἀγροτικὴν πραγματικότητα (διότι ἐπροτάθη καὶ σύστημα ἀγροτικῶν πολυκατοικιῶν), μὲ δυνατότητα ἐφαρμογῆς δικτύου ὑδρεύσεως καὶ στοιχειώδους τοῦλάχιστον δικτύου ἀποχετεύσεως ὀμβρίων ὑδάτων καὶ προβλέψεις τοποθετήσεως εἰς ὠρισμένον χῶρον τῶν δημοσίων κτιρίων, κοινοτικῶν καταστημάτων, ἐκκλησιῶν, ξενοδοχείων, ἀποθηκῶν κλπ.

Τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι τεραστίας καὶ ἐξόχως ἐκπολιτιστικῆς σημασίας καὶ δύναται ἀπὸ τώρα νὰ ἀρχίσῃ μελετώμενον, ὥστε ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή τῆς ἀνοικοδομήσεως νὰ μὴ πετάξωμεν εὐκαιρίας καὶ χρήματα καὶ κόπους καὶ ἀνθρώπους εἰς τὰ ἔλη καὶ πάλιν ἢ καὶ εἰς τὰ βράχια, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι θὰ εὗρεθοῦν μερικαὶ ἀβάσιμοι ἀντιδράσεις ἢ καθυστερημένοι καὶ ἀσυγχρόνιστοι πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ἐποχὴν ἀπωστεωμένοι νοοτροπία καὶ συμφέροντα ἰδιωτῶν, καὶ ἐκ τῆς ἀτυχίας καὶ τῶν κακῶν τοῦ πολέμου νὰ προέλθῃ ἱστορικὸν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔργον, ὄχι ὀλιγώτερον σημαντικὸν ἀπὸ ἀρχαιότερα καὶ προγενέστερα διὰ τὰ ὁποῖα κολακεύομεθα.

Ε'. Ἀπαιτηθῆσόμενα κεφάλαια καὶ ἐκτελεστής.—Διὰ τὸ τεράστιον ἔργον τῆς στεγάζσεως τοῦ ἀγρότου δύο σημεῖα ὑπολείπονται εἰσέτι: Τρόπος ἐξευρέσεως κεφαλαίων καὶ ὀρισμὸς τοῦ ἐκτελεστοῦ τοῦ ἔργου.

α) Κεφάλαια. Πόσα κεφάλαια χρειάζονται, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐλλείψει θετικῶν στοιχείων ἀγνοεῖται. Τὸ πόθεν θὰ ἐξευρεθοῦν καθορίζομεν ἐνδεικτικῶς κατωτέρω.

1) Ἀπὸ τὰς τυχόν χρηματικὰς ἢ ὑλικὰς ἐπανορθώσεις εἰς τὰς ὁποίας θὰ ὑποβληθοῦν ὅπωςδήποτε οἱ ἠττημένοι τοῦ παρόντος πολέμου (1).

2) Ἀπὸ τοὺς δημιουργηθησομένους διεθνεῖς πιστωτικούς ὀργανισμοὺς διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ὑψηλίου, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ ἡ Ἑλλάς θὰ λάβῃ τὸ μερίδιόν της (2).

3) Ἀπὸ ριζοσπαστικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως θὰ ληφθοῦν, ἥτοι μὲ κάλυψιν ἐκδοθησομένου χαρτονομίσματος (3), ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῆς ἀκινήτου ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας τῶν περιφερειῶν ποὺ ἀνοικοδομοῦνται ἤδη, ἢ διὰ μιᾶς γενικῆς ἐφ' ἅπαξ φορολογίας ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῶν

1) 2) Πρβλ. Ἡ Κοινωνικοοικονομικὴ Ἑλλάς τῆς αὐριον. Δ. Κ. Σφαέλλου, Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος ἀριθ. φύλ. 1002, 1003.

3) Πρβλ. τὰ πρὸς μελέτην ἔργα Π. Χ. Γεωργαλά ἐν «Τεχνικῇ» σελ. 364 τεύχος 12.

ἀγροτικῶν ἀκινήτων 5—10 % ἐπὶ τῆς στρεμματικῆς μεταπολεμικῆς ἀξίας, πού θὰ ἀποδώσῃ τεράστια κεφάλαια.

4) Δι' ἐφ' ἅπαξ φορολογίας 15 % τῶν ἀγορῶν ἀστικῶν καὶ ἀγροτικῶν κτημάτων ἀπὸ ἀξίας 40 λιρῶν Ἀγγλίας καὶ ἄνω ὅσαι ἐγένοντο ἀπὸ τῆς 1 6 1942 καὶ ὄχι ἐνωρίτερον, διότι ἐπιζητεῖται διὰ τοῦ μέτρου τούτου νὰ φορολογηθοῦν ὄχι οἱ ἀποταμιευταί, οἱ ὁποῖοι ἐπενέδυσαν ἀργὰ ἢ γρήγορα τὴν παλαιὰν περιουσίαν των ἰδιὰ νὰ μὴ ἐξανεμισθῇ, ἀλλὰ κερδοσκοποὶ, οἱ ὁποῖοι ἐνῶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀπέθνησκε τῆς πείνης, αὐτοὶ ἀκίνητοποιοῦν τὰ θησαυρίσματα των.

5) Διὰ φορολογίας καὶ εἰσπράξεως 15 % ἐπὶ τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν τὰ ὁποῖα ὑφίσταντο τὴν 1-1-1942 ἐξοφληθέντα μὲ ὑποτιμημένον νόμισμα καὶ ἐπωφελήθησαν οἱ ὀφειλέται των ἀπὸ τὴν ὑποτίμησιν ὅπου ἔλαβε μὲ τὸν πόλεμον ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος (1).

6) Διὰ καταβολῆς ἐκ μέρους καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων ἰδιοκτητῶν 15 % τῆς ἀξίας τῶν οἰκημάτων ἅτινα ἐν περιπτώσει ἀδυναμίας καταβολῆς νὰ καταβάλλῃ δι' ἐνυποθήκου ἀσφαλείας τῆς ἢ Ἀγροτικῆς Τράπεζα διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἰδιοκτῆτου ἐπὶ 7ετῆ χρεωλυσίῳ.

Πᾶσαι αἱ ὡς ἄνω ὑποδείξεις ἐνδεικτικῶς ἀναφέρονται, διότι αἱ μεταπολεμικαὶ συνθήκαι θὰ ἐπιτρέπουν καλυτέραν ἐκτίμησιν καταστάσεως καὶ μέτρων. Πάντως ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ ἀποφευχθῇ εἶναι ἡ πλέον τῆς ὡς ἄνω γενομένης δεκτῆς 15 % ἐπὶ τῆς ἀξίας τὸ πολὺ ἐπιβάρυνσις τοῦ ἀγρότου, διότι ἀπὸ αὐτοὺς θὰ ζητήσῃ καὶ ἄλλα πολλὰ ἢ Πατρίς ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀνάγκας ἔχουν νὰ καλύψουν, διότι στέγη δὲν θὰ εἴπῃ μόνον τοῖχοι γυμνοί, ἀλλὰ καὶ περιεχόμενον κινήτων ἀξιῶν διὰ τὰ ὁποῖα πάντα θὰ ἀρχίσῃ ἐξ ἀρχῆς νὰ μεριμνᾷ ὁ ἄστεγος.

β') Ἐκτελεστής.—Ὁ ἐκτελεστής τοῦ σημαντικωτάτου

1) Πρβλ. Ι. Βασιλείου, «Λαϊκὴ κατοικία» σελ. 145 καὶ Μ. Ἀλιβιζάτου, Γεωργικὴ ἐξέλιξις τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ἀγροτικὰ χρέη, σελ. 61, 62.

τούτου ἔργου πρωτίστως δὲν ἔμπορεῖ, διὰ τοῦ Ἑπουργείου Συγκοινωνίας ὡς ἔχει ἢ διὰ συνιστωμένου Ἑπουργείου Δημοσίων Ἔργων (διότι Δημόσια ἔργα καὶ θέματα τοῦ Ἑπουργείου Συγκοινωνίας θὰ ἔχει ἄπειρα νὰ ἐπιλύσῃ τὸ Κράτος), νὰ εἶναι τὸ Κράτος. Καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀγροτικῆς στέγης περιπλακῇ καὶ πελαγοδρομήσῃ. Τούναντίον θὰ πρέπει νὰ συντελεσθῇ σύντομα, γρήγορα, ἀμερικανικά, διότι ἄλλως ὅλαι αἱ ἐλπίδες θὰ ματαιωθοῦν. Ἐπειδὴ ὅμως πάλιν οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ εἶναι ἐκτελεστῆς ἵνα μὴ μεταβληθῇ τὸ ἔργον τοῦτο εἰς κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν, ἄλλη λύσις ἀπὸ τὴν σύστασιν Εἰδικοῦ «Κρατικοῦ Ὄργανισμοῦ Ἀγροτικῆς Στεγάζσεως» (1) δὲν ὑπάρχει, παρὰ τὰς πολλὰς ἀξιοπροσέκτους διατυπωθείσας ποικίλας γνώμας. Ὁ Ὄργανισμός, εἰς πλουτισμὸν τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ἐπιστρατευθοῦν πολιτικῶς, ἢ νὰ κληθοῦν νὰ συνεργασθοῦν μὲ καθωρισμένον περιθώριον ἐλαχίστου κέρδους 4—5⁰/₀, ὠρισμένοι γνωστῆς ἀποδόσεως τεχνικαὶ προσωπικότητες ἢ ἔταιρειαι περιβεβλημένοι νομικῶς μὲ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα νομικὰ προνόμια καὶ ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ δυσχερείας τυπικάς, προθεσμιῶν, διακηρύξεων κλπ., θὰ πρέπει νὰ ἐπανδρωθῇ ἀπὸ ἀνθρώπους κύρους, σεβασμοῦ, ὁμολογουμένης ἀνιδιοτελείας, ἅτινα νὰ δράσουν ἐλεύθερα, γρήγορα καὶ ἀποδοτικὰ μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ πίστιν εἰς τὴν Ἐθνικὴν σημασίαν τοῦ ἐπιτελουμένου ἔργου, τὸ ὁποῖον νὰ προγραμματίσουν καὶ νὰ ἐκτελέσουν ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν. Ὅτι ζητήσῃ ὁ Κρατ. Ὄργ. Ἀγροτ. Στεγάζσεως θὰ πρέπει νὰ τοῦ δοθῇ. Ὑλικά, μεταφορικὰ μέσα, μηχανήματα, προμήθειαι, ἐπιτάξεις, Νόμοι, κανονιστικὰ καὶ ἄλλα Διατάγματα κλπ. κλπ.,

---

1) Πρβλ. ἐν «Τεχνικῇ» Π. Ἐμμανουηλίδη Πῶς θὰ ὀργανωθῇ ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ χωριοῦ. Τ. 3 Π. Χ. Γεωργαλᾶ τὰ πρὸς μελέτην ἔργα Τχ. 12, 13, καὶ 14. Α. Τζελέπη σχέδιον διὰ τὴν προσωρινὴν στέγασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ Τχ. 15. Δ. Ἀγαπητοῦ Σκέψεις ἐπὶ τῆς μελλοντικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐκτελέσεως Δημοσίων ἔργων Τχ. 4.

δλα πρέπει νά τοῦ χορηγηθοῦν, ὑπὸ ἓνα μόνον ὄρον, νά δράση ταχέως, ἀποτελεσματικῶς καὶ συντόνως. Μόνον μὲ ἓνα τέτοιο πνεῦμα θά δυνηθῆ νά δράση, νά ἐπιτύχη καὶ νά φέρῃ ἀποτέλεσμα.

Αὐτὴ περίπου εἶναι ἓν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ ἐνδεδειγμένη λύσις τοῦ ζητήματος τῆς στεγασέως τοῦ ἀγρότου, καὶ τῶν γενινωτέρων προβλημάτων τῆς ἀγροτικῆς ἀνασυγκροτήσεως, ζητήματος τὸ ὁποῖον ἂν δὲν ἐπιλυθῆ τώρα ὑπὸ τὰς πολυσχιδεῖς ἐπόψεις ὑφ' ἃς παρουσιάζεται, καὶ μία εὐκαιρία ἔξοχος δι' ἀνακαίνισιν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου θά χαθῆ καὶ οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοὶ μας θά ἐξακολουθήσουν νά τρικλίζουν εἰς τὸν δρόμον των ἀκαθοδήγητοι, χωρὶς πίστιν ἐπὶ τὴν ἐθνικὴν ἀλληλεγγύην. ἀλληλεγγύην τὴν ὁποῖαν δικαίως θά σκέπτονται ὅτι τοὺς τὴν ἐπικαλοῦνται μόνον ἓν ὄρα πολέμου ἢ ἓν ὄρα λιμοῦ καὶ τὴν λησμονοῦν εὐθὺς ἀμέσως κατόπιν, διὰ νά τοὺς ποτίζουν ὅλοι ὕστερα μὲ τὴν πικρίαν μόνον ὑποχρεώσεων πρὸς παραγωγὴν καὶ μόχθον ἐνῶ μὲ ἀπόλαυσιν ἢ χαρὰν ζωῆς ἢ μέριμναν δι' αὐτοὺς καμμίαν!...

11. Ἡ ἀλιεία.

Τὸ ζήτημα τῆς ὀργανώσεως καὶ εὐρυτέρας οἰκονομικῆς ἀποδόσεως τῆς ἀλιείας μας εἶναι θέμα τὸ ὁποῖον ἀπὸ τινων ἐτῶν ἔχει γίνεαι ἀντιληπτὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς μὲ τὰ οἰκονομικοπαραγωγικὰ θέματα τῆς χώρας ἀσχολουμένους. Τὸ δὲ γεγονός τῆς ἀποπείρας συνάψεως καὶ εἰδικῶν συμβάσεων καὶ τῆς κατὰ τὰς παρούσας ἡμέρας πού διανύομεν προσπάθειας πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ κλάδου, συστηματοποιήσεως αὐτοῦ κλπ. παρ' ὅλον τὸ ἀπρόσφορον τῶν γενικῶν συνθηκῶν ὑφ' ἃς συντελεῖται ἡ ἐκδήλωσις τοῦ κρατικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἀσχέτως τῶν ἀπογοητευτικῶν ἀποτελεσμάτων ὡς ἐκ τῆς πολεμικῆς ἐποχῆς, ἀποδεικνύει πόσον ἔχει γίνεαι πίστις ἢ ἀνάγκη τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τούτου μὲ τὴν μεγίστην ὄχι μό-

νον οἰκονομικὴν ἀλλὰ καὶ ἐπισιτιστικὴν ἄποψιν διὰ τὸν λαόν μας, τὸν τόσον πτωχῶς διαιτώμενον ἀπὸ ἀπόψεως ζωϊκῶν λευκωμάτων. Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ ζητήματος, οὔτε θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ χρησιμοποιήσωμεν τοὺς ἀσταθεῖς ἀριθμοὺς ποὺ μᾶς δίδουν ἐν προκειμένῳ εὐπαθεῖς ἐπ' ἀκριβείᾳ στατιστικά. διότι παρεπιπτόντως καὶ παραλλήλως μὲ τὴν ἀγροτικὴν ἐξόρμησιν ἀπασχολούμενοι, θέλομεν νὰ τονίσωμεν ὅτι τὰ ζητήματα τῆς ἀλιείας ἐν πολλοῖς συνδέονται μὲ τὰ γενικὰ ἀγροτικὰ ζητήματα. Εἰδικώτερον ὅμως μεταπολεμικῶς διὰ νὰ κινηθῇ ὁ κλάδος ἔχει ἀνάγκην ἐπιλύσεως τῶν κάτωθι προβλημάτων :

1) Ἐργαλείων καὶ μέσων τεχνικῶν (ἀλιευτικὰ σκάφη κλπ.).

2) Κεφαλαίων πιστωτικῶν διὰ τὴν παραγωγικωτέραν ὀργάνωσιν τῆς.

3) Ὀργανώσεως καὶ συστηματοποιήσεως τῆς θαλασσίας καὶ λιμναίας ἀλιείας (παραγωγῆς), καὶ τῆς καταναλώσεως καὶ ἐκβιομηχανίσεως τῶν προϊόντων τῆς, ἰδίᾳ δὲ τῆς λιμναίας ἢ ὁποῖα ἐνδεχομένως οὕτως θὰ εἶχεν εὐρυτέραν ἢ σήμερον κατανάλωσιν καὶ ἢ ὁποῖα ἐνδεχομένως οὕτω θὰ εἶχεν εὐρυτέραν ἢ σήμερον κατανάλωσιν, καθὼς καὶ τῆς καλλιεργείας εἰς τὰ ἰχθυοτροφεῖα ἰχθύων εἰδικῶς ἀποδοτικῶν (ὡς π. χ. χαβιαροπαραγωγῶν ἅτινα εἰς τὴν Βορ. Ἑλλάδα, Ἐβρον—ἤδη ὡς λέγεται καλλιεργοῦνται),

4) Κρατικῶν προστατευτικῶν Νομοθετικῶν μέτρων καὶ ἄλλων τινῶν, ἅτινα ἐφαρμοζόμενα μὲ σύστημα θὰ ἀποδώσουν πλούσια ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς ὄφελος καὶ τῆς υγείας τοῦ λαοῦ καὶ τῆς οἰκονομίας τῆς Χώρας.

12. Ἡ θήρα καὶ ὁ δασικὸς μας πλοῦτος.

Ἰδιαιτέρα ἐπίσης προσοχὴ πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς θήρας, ἐξ ἧς δύνανται νὰ προκύψουν ἐπισιτιστικά καὶ οἰκονομικὰ ἀγαθὰ, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰ ἐκ τῆς προφυλάξεως, ὀργανώσεως καὶ βιομηχανικῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς Χώρας, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ χρησι-

μεύση ἔν τινι μέτρῳ καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς τε στεγάσεως τοῦ ἀγρότου καὶ γενικωτέρων οἰκοδομικῶν καὶ συγκοινωνιακῶν ἀναγκῶν τῆς Χώρας (στρωτήρες) ἀσχέτως τοῦ γενικωτέρου ρόλου τὸν ὁποῖον δύναται νὰ παίξῃ ἢ διαφύλαξις τοῦ δασικοῦ πλούτου καὶ ἡ ἀναδάσωσις τῆς Χώρας εἰς τὸ ζήτημα τῆς ὑδρεύσεως, τῆς συγκρατήσεως τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, τῆς προκλήσεως τῶν βροχῶν κλπ., ἅτινα πάντα ταῦτα τόσην σημασίαν διὰ τὴν ὅλην γεωργίαν μας ἀλλὰ καὶ τὴν κτηνοτροφίαν μας ἔχουν.

Ὅθεν, τὸ ζήτημα τῆς διατηρήσεως τῶν δασῶν καὶ τῆς συνδεομένης μετ' αὐτῶν ὀργανώσεως καὶ ανασυγκροτήσεως τῆς Δασοφυλακῆς εἶναι ἐπεῖγον. Τὸ ζήτημα τῆς ἀναδάσώσεως πυροπλήκτων περιοχῶν, τῆς φροντίδος διὰ τὴν ὑγείαν τῶν δασῶν, τὸ ζήτημα τῆς λαθροῦλοτομίας, τῆς αὐστηρᾶς (θανάτω) καταδίκης τῶν ἐμπρηστῶν, τῆς ὀργανώσεως, τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ξυλοβιομηχανικῶς ἀλλὰ καὶ τουριστικῶς τῶν δασῶν μας, πρέπει νὰ ἀποτελέσουν ἰδιαίτερα κεφάλαια τῆς ὅλης ἀγροτικῆς προσπάθειας μας μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι τὰ δάση δὲν εἶναι μόνον ὑγεία, χαρὰ νερό, ἀπόλαυσις, ἀλλὰ περικλείουν καὶ διαφυλάττουν ἀληθινούς οἰκονομικούς θησαυρούς δι' ἐκεῖνους ποὺ γνωρίζουν νὰ τὰ περιποιῶνται καὶ νὰ τὰ ἐκμεταλλεύωνται, ἀποδίδοντα πολλὰ, πολλὰ περισσότερα ἀπὸ ἄλλους κλάδους, ἀρκεῖ νὰ γίνεταί κατάλληλος ἐκμετάλλευσις αὐτῶν, ὡς ἐν Ρουμανίᾳ, Φιλανδίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου ἀποτελοῦν μίαν τῶν κυρίων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῶν Χωρῶν διὰ τῶν εἰδικῶν βιομηχανιῶν, ξύλου, χάρτου, κυτταρίνης κλπ. (1) αἵτινες ἐτροφοδοτοῦν προπολεμικῶς (ἰδίᾳ ἢ Φιλανδίᾳ) τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν διὰ τῶν προϊόντων των.

13. Ὁ ἐπανεποικισμὸς τῶν ἐδαφῶν μας.

Ὁ ἐπανεποικισμὸς τῶν Ἐθνικῶν ἐδαφῶν μας, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης μας, τὰ ὁποῖα δὲν ἀναγνω-

1) Πρβλ.—Φιλανδία ἐν Μ. Ἑλ. Ἑγκ. Τόμος ΚΔ. σελ. 3.

ρίζομεν εἰς κανένα τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς τὰ ἀμφισβητῆ, διότι δὲν ὑπάρχει καμμία ἀρχὴ Διεθνοῦς Δικαίου πού νὰ μὴ μᾶς δικαιώσῃ, ἀφοῦ διὰ τοὺς Σουδίτας, διὰ τὴν Αὐστρίαν, διὰ τὴν ἐδαφικὴν σύνδεσιν τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσίας πρὸς τὴν μητέρα Πατρίδα, αὐτὸ τὸ Γ' Ράιχ τοῦ Χίτλερ διεκινδύνευσεν ἓνα παγκόσμιον πόλεμον μὲ τὸ γνωστὸν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος λόγιον «ἄδηλα τὰ τῶν πολλέμων».

Ὁ ἐπανεποικισμὸς τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης μας θὰ πρέπει νὰ περιληφθῆ εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν πρὸς ἀνασυγκρότησιν τῆς γεωργίας μας. Οἱ πληθυσμοὶ μας, ὅσοι ἀπέμειναν ἐν ζωῇ, νὰ καὶ θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς ἐστίας των, εἰς τὰ χωράφια καὶ τὴν γῆν πού τοὺς γνωρίζει καὶ τοὺς ἐξέτρεφε καὶ αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν ἕως χθές. Ὅ,τι καὶ ἐὰν εὔρουν, ἐρείπια ἢ ἀνθούσας ἀκόμη περιουσίας, δὲν ἔχει σημασίαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς πού ἐζήτηε «καπνὸν ἀναθρώσκοντα ἰδεῖν ἐῆς γαίης καὶ θανέειν ἰμείρεται» δὲν εἶναι ὀλιγώτερον συμπατριώτης καὶ αὐτῶν τῶν ἀτυχῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ πόνος τῆς Πατρίδος μόνον εἰς τὴν προσφυγίαν καὶ τὴν ξένην γίνεται αἰσθητός.

Εἰς τὰ χωράφια καὶ τὴν γῆν ὅπου θαμμένοι εἶναι οἱ γονεῖς των καὶ οἱ παποῦδες των, ὅπου οἱ προσφιλεῖς των τοὺς ἀναμένουν διὰ μίαν ἱεράν σπονδὴν ὑπὲρ τὸν «χοῦν» πού περιέχεται εἰς τὴν τελευταίαν ξυλίνην κατοικίαν των, ἢ διὰ τὴν αὐριανὴν ἐν ἀναπαύσει μετακόσμιον συνάντησιν, οἱ Ἕλληνες γεωργοί, ἀγρόται καὶ πανεπαγγελματίαι Θράκης καὶ Μακεδονίας, πιστοὶ εἰς τὴν πρόσκλησιν, εἰς τὸ καθῆκον, εἰς τὸν πατριωτικὸν νόστον, θὰ ἐπανεέλθουσι. Καὶ ἐκεῖ εἰς τὰ αἱματοποτισμένα ὑψώματα τοῦ Μακεδονικοῦ Ρουπελίου καὶ τῶν ὄχυρῶν τῆς γραμμῆς Μεταξᾶ, καὶ ἴσως ἴσως,—τίς γνωρίζει—πέραν αὐτῶν μέχρι χωρῶν πού ὁ Φίλιππος Β' καὶ ἡ Βυζαντινὴ κληρονομία καὶ οἱ πρόσφατοι πολεμικοὶ ἀγῶνες μᾶς καθορίζουν, ὡς ὄρια διὰ τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους ἡ γαλανόλευκη τῆς Πατρίδος σημαία μίαν ἡμέραν, μπροστὰ σὲ δακρύβρεκτα μάτια, θὰ ἀνυψωθῆ καὶ

πάλιν, διὰ τὴν συμβολίξην πάντοτε εἰς τὰς βορείας κοιτίδας τῆς δράσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν Γαλήνην, τὴν Δικαιοσύνην, τὴν Ἀγάπην, τὴν Ὁραιότητα, τὸ Μέτρον καὶ τὸν Πολιτισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον Οὐνοὶ, Μογγόλοι καὶ Τάταροι εὐκόλα οὔτε ἀνοίγουν τὴν καρδιά των, οὔτε τὸν ἔννοον, διότι καὶ ἀκαλλιέργητοι εἶναι, καὶ ἡ ψυχὴ των, κολλημένη εἰς τὴν βαλτώδη γῆν τῆς προελεύσεως των, εἶναι βαρεῖα καὶ μολυβένια καὶ διάφορος ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν, ποὺ ζεῖ ὡς πνεῦμα λαμπρότατον καὶ εὐγενικώτατον, εἰς τὴν παροδὸν τῶν αἰώνων, καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Φοίβου, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τῆς ἀνθρωπιστικῆς ἀγάπης ποὺ τῆς τὴν ἐδίδαξεν ὁ Σωκράτης ὡς φιλοσοφίαν καὶ τῆς τὴν ἐνεπιστεύθη ὡς Θρησκείαν ἢ Θυσίαν τοῦ Σταυρωμένου δίκην Προμηθέως Ναζαρηνοῦ ξυλουργοῦ! . . .

*
* *

Οὕτω ἐπερατώσαμεν τὸν κύκλον τῶν ἐνδεικτικῶς ἀναφερθέντων ἐνδεδειγμένων μέτρων ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἀγροτικὴν ἐξόρμησιν, εἰς ἣν περιελάβομεν τὴν ἀλιείαν καὶ τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν θήραν καὶ τὸν δασικὸν πλοῦτον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΤΙΝΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ἡ ἐξόρμησις πρὸς οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν διὰ τῆς δημιουργίας οἰκονομικῆς παραγωγικῆς κινήσεως, κατὰ δεύτερον σταθμὸν μετὰ τὴν γεωργίαν, ἀφορᾷ τὴν βιομηχανίαν, τὴν βιοτεχνίαν καὶ τὴν συναφῆ πρὸς αὐτὰς πιστωτικὴν κίνησιν.

Ἐφ' ὅσον μετὰ τὴν γεωργίαν, ποὺ ἀπασχολεῖ τὰ 61% τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ, ἔρχεται ἡ Βιομηχανία, ἀπασχολοῦσα τὰ 17,80% τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ, κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920, ἐνῶ τῆς μὲν ἀπογραφῆς τοῦ 1940 δὲν ἐδημοσιεύθησαν τὰ πορίσματα, πιθανώτατον ὁμῶς εἶναι ὅτι τοῦλάχιστον εἰς τὰ 22—25% θὰ ἔχη αὐξηθῆ τὸ ποσοστὸν τοῦτο, καὶ ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ ὅλου Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος κατὰ τὸ 1937 τὰ 13.772.523.000 δραχμῶν⁽¹⁾ προέρχονται ἐκ τῆς Βιομηχανίας (ἐνῶ διὰ τὸ 1940 τὸ ποσοστὸν τοῦτο ἀναμένεται ὅτι θὰ ἔχη ὑπερβῆ τὰ 16.000.000.000) φυσικὸν εἶναι ὅτι κατὰ δεύτερον λόγον ἀπὸ τὸν βιομηχανικὸν παράγοντα θὰ ζητηθῆ νὰ ἀποδώσῃ τὴν σημαντικὴν συμβολὴν του, ὥστε τὸ Ἐθνικὸν εἰσόδημα νὰ πραγματοποιηθῆ καὶ πάλιν ὅσον τὸ δυνατόν ὑψηλότερον καὶ ὁ βιομηχανικὸς παράγων νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὸν μεγαλεῖτερον δυνατόν συντελεστήν του μετὰ τὴν ὑψίστην δυνατὴν συμβολὴν του. Τοῦτο ἄλλωστε καὶ εὐχερέστερον εἰς ἀγαθὰ ἀποτελέσματα δύναται νὰ καταλήξῃ, διότι ἐὰν ἕως τέλους δὲν ἀνατραπῆ

---

1) Πρβλ. Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς 1937 Ἐθν. Τραπεζῆς σελ. 287.

ἡ καλὴ κατάστασις τῶν ἐργοστασίων καὶ δὲν θρηνήσωμεν καταστροφὰς ἐπὶ τοῦ τόσοῦ εὐθραύστου ἄλλωστε τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς Χώρας, ὅποτε ἀνατρέπονται κατὰ σημαντικὸν μέρος αἱ ἐλπίδες, ὡς ἔχουν σήμερον τὰ πράγματα διὰ τὴν Βιομηχανίαν καὶ Βιοτεχνίαν, πολλοὶ ἐκ τῶν συντελεστῶν ποῦ δυσχεραίνουν τὴν ἀγροτικὴν ἐξόρμησιν καὶ τὴν γεωργικὴν ἀπόδοσιν δὲν ὑφίστανται. Οὕτω καὶ τὸ μέγιστον μέρος τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων εὐτυχῶς δὲν ἐθίγη ἕως τώρα ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τοῦ πολέμου καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀργούντων ἐργοστασίων ἀπαιτεῖ ὀλιγωτέραν ἢ ἡ γεωργία ἀπώλειαν χρόνου καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς εἰρήνης, χειμῶν ἢ θέρος, ἀπείρως ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρουσα θὰ εἶναι, καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειας δὲν θὰ ἐξαρτηθοῦν ἐκ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν, καὶ τὰ ἀπαιτηθησόμενα κεφάλαια ἢ ὑπάρχουν ἢ εὐκολώτερον θὰ εὑρεθοῦν, καὶ δὴ ἐπιτοπίως, μετὰ μάλιστα τὴν ἐξυγιαντικὴν ἐπίδρασιν διὰ τὰς τυχόν ἀσθενεῖς βιομηχανίας ποῦ εἶχεν ὁ νομισματικὸς πληθωρισμὸς. "Ἐτι μᾶλλον ἡ Ἑλληνικὴ βιομηχανία κατὰ τὰ μὲν 50% σχεδὸν τῆς διαρθρώσεως τῆς εἶναι γεωργικὴ ἐπεξεργαζομένη ἑλληνικὰ γεωργικὰ προϊόντα, κατὰ δὲ τὰ ἕτερα περίπου 30% ἴσως καὶ περισσότερον ἐπεξεργάζεται ὄχι στενῶς γεωργικὰς πλέον πρώτας ὕλας ἀλλὰ πάντως ἐπιτοπίως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον παραγομένας. Ἀκριβῶς ὅμως διὰ τὸν τελευταῖον αὐτὸν λόγον ἐπιπροσθέτως, πρέπει νὰ προσέξωμεν ὀλιγῶς ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς γεωργικῆς ανασυγκροτήσεώς μας, διότι ἄνευ αὐτῆς, κυρίως μὲν ἐλλείψει πρώτων ὑλῶν, δευτερευόντως δὲ λόγῳ ἐλλείψεως κατὰ συνέπειαν ἀγοραστικῆς ἰκανότητος ⁽¹⁾ τοῦ ἄνευ τυχόν σημαντικοῦ εἰσοδήματος παραμείναντος μεγίστου μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, θὰ κινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόδοσις τοῦ βιομηχανικοῦ παράγοντος, ὁ ὁποῖος, ὡς εἶναι ἤδη παρ' ἡμῖν διαρθρωμένος, δὲν δύναται—μὲ τὴν βεβαίαν μάλιστα

1) Πρβλ. Ξ. Ζ ο λ ὶ α Κατευθύνσεις Οικονομικῆς Πολιτικῆς σελ. 17.

παρουσιασθησομένην δυσχέρειαν τῶν Ὑπερποντίων Ναυτικῶν συγκοινωνιῶν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη κατόπιν τῶν ἀπωλειῶν συνεπείᾳ τοῦ Ναυτικοῦ Πολέμου τοῦ Διεθνούς τοννάζ πλοίων—να προσδοκᾷ τὴν κίνησιν του με ξένας πρῶτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι κἄν βέβαιον ἂν θὰ ἀφεθοῦν νὰ ἐκφύγουν ἀπὸ τὰ καθ' ἕκαστον Κράτη τῶν ὀρίων τῶν, διὰ νὰ βιομηχανοποιηθοῦν ἄλλοῦ καὶ νὰ ἀπολέσουν ταῦτα τὸ ἐκ τῆς βιομηχανοποιήσεως κέρδος. Οὔτε δύναται ἡ Βιομηχανία μας κατὰ μεγίστην πλειονότητα παραγωγῆς τῆς νὰ ἀποβλέπη κατὰ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν περίοδον εἰς ἐξαγωγὴν ἀξιόλογον, ἀφοῦ τὸ 1937, με παραγωγὴν κατ' ἀξίαν 13.772.523,000 δραχ. εἶχε σημειώσῃ ἐξαγωγὴν μόνον 698.809.000 δραχμῶν, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου τὸ αὐτὸ ἔτος εἶχε πραγματοποιηθῆ εἰσαγωγὴ ἀντιστοίχων βιομηχανικῶν προϊόντων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀξίας δραχμῶν 5,903.647.000 (1).

Παρὰ ταῦτα ὁμως καὶ διὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας λόγους αἱ ἐλπίδες ποὺ στηρίζονται ἐπὶ τοῦ βιομηχανικοῦ παράγοντος εἶναι μᾶλλον πιθανὸν ὅτι σὺν Θεῷ τῆς Ἑλλάδος θὰ πραγματοποιηθοῦν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑπάρξουν ἢ νὰ παρασχεθοῦν τὴν ἐπομένην τῆς εἰρήνης ὑπὸ τοῦ Κράτους αἱ κατωτέρω προϋποθέσεις τῆς κινητοποιήσεως τῆς βιομηχανίας, αἱ ὁποῖαι ἄλλωστε δὲν θὰ εἶναι πολὺ ἀπαιτητικαὶ οὔτε ἐξόχως δυσχερεῖς. Αἱ προϋποθέσεις ὁμως αὐταί, τὰς ὁποίας ὑπογραμμίζομεν, πρέπει νὰ τονισθῆ ἐξ ἀρχῆς ὅτι δὲν θὰ ἀποτελέσουν σύστημα βιομηχανικῆς πολιτικῆς, οὔτε σκοπὸν θὰ ἔχουν τὴν λήψιν μέτρων διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν ἢ μὴ καὶ βελτίωσιν καὶ ἐπέκτασιν τῆς βιομηχανίας μας οὔτε κἄν τὴν ἄσκησιν εἰδικῆς τινος ἀντιλαϊκῆς προστασίας, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ τύχη πλείστων ἐκ τῶν ὑφισταμένων ἐλληνικῶν βιομηχανιῶν ἐνδεχομένως θὰ κριθῆ μετὰ 2—3—4 ἔτη ἀπὸ τὴν γενικὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τῶν διεθνῶν μεταπολεμικῶν συναλλαγῶν καὶ τοῦ ἐφαρμοσθησομένου τυχόν

1) Πρβλ. Οἰκονομικὴ ἐπετηρὶς Ἑθν. Τραπεζῆς 1937 σελ. 295

συστήματος διεθνούς καταμερισμού της παραγωγής των αγαθών, πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἐλαχίστων τιμῶν καὶ ὕψωσιν τοῦ ἐπιπέδου εὐζωΐας τῶν λαϊκῶν μαζῶν.

Αἱ ἀναφερόμεναι προϋποθέσεις σκοπὸν θὰ ἔχουν ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ ὑποβοηθήσουν καὶ νὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν ἄμεσον παραγωγικὴν κινητοποίησιν τῶν ὑφισταμένων βιομηχανιῶν, ἀφοροῦν δὲ τὰ ἑξῆς σημεία:

- 1) Ἐξασφάλισιν πρώτων ὑλῶν.
- 2) Ἐξασφάλισιν κινητηρίου δυνάμεως.
- 3) Ρύθμισιν τοῦ ζητήματος ἐργατικῶν χειρῶν καὶ ἐργατικῶν ζητημάτων.
- 4) Ρύθμισιν τοῦ Πιστωτικοῦ ζητήματος τῶν πιστώσεων τῶν ἰδρυμάτων πρὸς τὰς Βιομηχανίας καὶ τῶν βιομηχανιῶν πρὸς τὸ ἐμπόριον.
- 5) Κατοχύρωσιν τοῦ ἐπαγγέλματος δι' ἀπαγορεύσεως νέων ἰδρύσεων καὶ ἀρρύθμων ἐπεκτάσεων κατὰ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν περίοδον.
- 6) Ἐξασφάλισιν λελογισμένης ἐλευθερίας τῶν ἐπιχειρήσεων ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς καλῶς νοουμένης κοινωνικῆς ἐξυπηρετήσεως.

1. Ἐξασφάλισις πρώτων ὑλῶν

Ἡ πρώτη κεφαλαιώδης προϋπόθεσις ἀποδόσεως τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας καὶ τὸ πρῶτον θέμα ποῦ πρέπει νὰ ἀπασχολῆ ἀπὸ τώρα τὰς μὴ βεβαρημένας ἄλλωστε συνεπείᾳ τῆς καταστάσεως ὑπηρεσίας τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας εἶναι τὸ τῆς μεταπολεμικῆς ἐξασφαλίσεως πρώτων ὑλῶν πρὸς κατεργασίαν ὑπὸ τῆς βιομηχανίας μας. Καὶ ναί, μὲν τὸ πρόβλημα δὲν φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὀξύ, ἀφοῦ τὸ πλεῖστον τῆς βιομηχανίας μας ἐπεξεργάζεται γεωργικὰ καὶ ἄλλα ἐπιτόπια προϊόντα, οὐχ ἦττον δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ ὅτι διαρκοῦντος τοῦ πολέμου, δηλαδή τώρα, ἡ ὕπαιθρος δὲν καλλιεργεῖται ὅπως προπολεμικῶς.

ο ὅτε εἰς τὸ 1/4 δι' ὄλους τοὺς γνωστοὺς λόγους, εἰδικοὺς καὶ γενικοὺς, καὶ συνεπῶς ἅμα τῇ εἰρήνῃ τὰ ὑπάρχοντα στὸκ πρώτων ὑλῶν, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν σημερινὴν ἀκίνητοῦσαν βιομηχανίαν μας εἰκάζονται ἴσως ἀξιόλογα, αὔριον, μὲ τὴν βιομηχανίαν μας ἐν ὄργασμῳ, θὰ εἶναι τὸ πολλοστημόριον ἐκείνων ποῦ θὰ μᾶς χρειάζονται διὰ νὰ κινητοποιηθῇ μὲ γοργὸν ρυθμὸν, διὰ νὰ καλύψῃ καὶ τὰς ἀνάγκας μας καὶ νὰ συμβάλῃ, ὡς θέλομεν, εἰς τὴν δημιουργίαν ἀξιολόγου ποσοστοῦ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Συνεπῶς ἀπαιτεῖται ἡ μελέτη δυνατότητος ἐξευρέσεως: εἰσαγωγῆς ἱκανῶν ποσοτήτων πρώτων ὑλῶν, π.χ. ἐρίων, βάμβακος Αἰγύπτου, Ἰνδιῶν, Ἀμερικῆς, δερμάτων, χημικῶν πρώτων ὑλῶν κλπ. δι' ἓν ὀκτάμηνον τοῦλάχιστον, ἕως ὅτου ὑπὸ τὰς αἰσιωτέρας προβλέψεις δυνηθῇ ἡ βιομηχανία μας νὰ ἐκκινήσῃ, νὰ προβῇ εἰς τὰ πρώτα τῆς βήματα καὶ νὰ στηριχθῇ ἀκολούθως ἐπὶ τῆς ἐντοπίας γεωργικῆς παραγωγῆς ὡς μέχρι τοῦδε. Ἀρκεῖ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ κλωστοῦφαντουργία παραδείγματος χάριν ποῦ ἐκάλυπτε τὸ 1937 περίπου 35 ο/ο τῆς ὅλης ἐλληνικῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς μὲ συμβολὴν 3.966.511.000 δραχμῶν (1) παραγωγῆς ἔχει ἀνάγκην διὰ νὰ ἐργασθῇ ὡς τὸ 1937 τοῦλάχιστον 23.247 τόννων βάμβακος (2) ἐγχωρίου καὶ ξένου, ἥτοι 2943 τόννους ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ 20304 τόν. ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ, 6.800 τόννων περίπου ἐρίων καὶ ἐριονημάτων πλυμένων (3) ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ 700 περίπου καὶ 6800 ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, 450 περίπου τόννων μετάξης κλπ., τὰ ὁποῖα σήμερον ὅτιδήποτε καὶ ἐὰν παρήχθη κατὰ τὴν πολεμικὴν περιόδον, ὅσονδήποτε καὶ ἂν διέφυγαν τὰ γνωστὰ ἀπότοκα

1) Πρβλ. «Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς» Ἐθν. Τραπεζῆς 1937, σελ. 245 καὶ ἐφεξῆς

2) Πρβλ. Γεωργικὴ Ἑλλάς καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς, Μ. Ἀλιβιζᾶτος σελ. 57 καὶ Πεπραγμένα Ὁργανισμοῦ Βάμβακος, ἔκδοσις 1938 σελ. 55 - 57, 58.

3) Πρβλ. Ἑλληνικὰ Ἔρια, ἔκδ. 1940, Χ. Βαϊανοῦ σελ. 147.

τοῦ πολέμου μέτρα, δεσμεύσεων, ἐπιτάξεων κλπ., δὲν ἤμποροῦν νὰ ὑπάρχουν οὔτε θὰ ὑπάρξουν τὴν ἐπαύριον τῆς εἰρήνης αὐτομάτως καὶ εἰς ὄσσην ποσότητα μᾶς χρειάζονται καὶ θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν καὶ νὰ μελετηθοῦν ἀπὸ τώρα ἀπὸ ποῦ θὰ ἐξευρεθοῦν, νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι, διότι ἐκτὸς τῶν πρώτων ὑλῶν τῆς κλωστοῦφαντουργίας καὶ τῶν ἄλλων βιομηχανιῶν, αἱ πρώται ὕλαι θὰ πρέπει νὰ ἐξασφαλισθοῦν, διότι καὶ ἄλλαι χῶραι εὐρίσκονται εἰς παρομοίαν τῆς ἰδικῆς μας κατάστασιν, ἀποβλέπουσαι καὶ διεκδικοῦσαι τὰ αὐτὰ ξένα τυχὸν στὸκ εἰς τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως καὶ ἡμεῖς ἀποβλέπομεν, καὶ αὐτὴ ἡ παροχὴ τῶν πρώτων τούτων ὑλῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν μας εἶναι ποῦ θὰ τὴν καταστήσῃ ἀποδοτικὴν μὲ τὰ προαναφερθέντα ἀγαθὰ, οἰκονομικὰ καὶ τὰ ἐννοούμενα κοινωνικά, ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς ἀποτελέσματα.

Ἄν ριψωμεν βλέμμα μόνον εἰς τὰς εἰδικότητας τῆς βιομηχανίας μας (1) (μεταλλουργικαί, μηχανολογικαί, οἰκοδομικῶν προϊόντων, κλωστοῦφαντουργικαί, εἰδῶν διατροφῆς, χημικαί, κατεργασίας δέρματος, κατεργασίας χάρτου, ἱματισμοῦ, κατεργασίας καπνοῦ, κατεργασίας ξύλου, παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ), θὰ ἴδωμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία ἢ ὁποῖα νὰ μὴ ἔχη ἀνάγκην μικροῦ μέρους ἔστω τῶν ἀναγκαιουσῶν πρώτων ὑλῶν ποῦ νὰ μὴν ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξένην. Ἄς μὴ ἐπαναπαύωνται δὲ οἱ ἱρμόδιοι εἰς τὸ δαιμόνιον τῶν ἀντιπροσώπων ποῦ θὰ ἐφοδιάσουν—ἐν τῷ συμφέροντί των τάχα—τὴν βιομηχανίαν μας, διότι ἡ γενικώτατα διευθυνομένη ἢ προγραμματισμένη οἰκονομία τῶν μεγάλων Κρατῶν θὰ ἔχη ἀποκλείσῃ, διὰ τὰ πρώτα τοῦλάχιστον μεταπολεμικὰ ἔτη, τὴν βάσει τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας διάθεσιν καὶ κίνησιν τῶν ἀγαθῶν, καθὼς καὶ τὴν ἐλπίδα αὐτὴν ἢ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ γαλουχῇ μόνον τοὺς φανταζόμενους τὰς διεθνεῖς συνεπείας τοῦ παρόντος πολέμου ὁμοίως πρὸς ἐκεῖνας τῶν παρελθόντων πολέμων, χωρὶς νὰ παραβλέπεται ὅτι παραλλήλως θὰ ἐ-

1) Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 1937, σελ. 287.

γερθῆ καὶ σοβαρώτατον συναλλαγματικὸν ζήτημα καὶ ἐπὶ τοῦ τρόπου πληρωμῆς τῶν πρώτων τούτων ὑλῶν.

2. Ἐξασφάλισις κινητηρίου δυνάμεως

Ἡ δευτέρα κεφαλαιώδης προϋπόθεσις ἀποδόσεως ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῶν παρ' αὐτῆς προσδοκωμένων εἶναι ἡ ἐξασφάλισις εἰς αὐτὴν κινητηρίου δυνάμεως. Τὸ θέμα τοῦτο ἐπίσης πρέπει νὰ ἀπασχολῆ ἀπὸ τοῦδε τὰς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, διότι καὶ σύνθετον εἶναι καὶ σημαντικώτατον, ὡς ἀπέδειξεν ἡ διαρκουῖντος τοῦ πολέμου νέκρωσις τοῦ μεγίστου μέρους τῆς βιομηχανίας μας συνεπείᾳ τῆς ἐλλείψεως καυσίμων τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀποτελοῦν, διὰ τὴν Ἑλλάδα τὴν μόνην σχεδὸν κινητήριον δύναμιν, διότι βεβαίως τὸ μοναδικὸν μικρὸν ὑδροηλεκτρικὸν συγκρότημα Γλαύκου Πατρῶν δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται ὅτι εἶναι μικτόν (1).

Καὶ εἶναι πάλιν σύνθετον τὸ πρόβλημα τῆς κινητηρίου δυνάμεως, διότι ἡ ὕπαρξις αὐτῆς διὰ σημαντικώτατον μέρος τῆς βιομηχανίας μας θὰ ἐξαρτηθῆ α) ἀπὸ τὴν τελικὴν τύχην μέχρι τέλους τοῦ Πολέμου τῶν Ἡλεκτρικῶν Ἐργοστασίων παραγωγῆς Ἀθηνῶν—Πειραιῶς—Θεσσαλονίκης κλπ. ἅτινα τὸ 1936 ἐχορήγουν εἰς Ἀθήνας Πειραιᾶ ἐτησίως διὰ μικρὰν καὶ μεγάλην βιομηχανίαν 85.990.000 ΩΧ, ἧτοι πλέον τῶν 50 ο)ο τῆς καταναλώσεώς των ἀνελθούσης εἰς 157.010.114 ΩΧ. Ἀνάλογος ἀλλὰ ὀλιγωτέρα θὰ ἦτο καὶ εἰς Θεσσαλονίκην, ἢ Πάτρας, Βόλον κλπ. πόλεις ἀξίας 120—200.000.000 δραχμῶν, ὑπολογιζομένης τῆς μέσης τιμῆς χιλιοβάτ εἰς δραχ. 5 (2) καὶ β) Ἀπὸ τὰ καύσιμα καὶ ἰδία εἰς γαϊάνθρακας τὰ ὁποῖα θὰ διατεθοῦν εἰς τε τὰ ἠλεκτροπαραγωγὰ καὶ τὴν λοιπὴν βιομηχανίαν εὐθὺς τὴν ἐπαύριον τῆς εἰρήνης, δεδομένου ὅτι ἐτησίως πρὸ τοῦ πο-

1) Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια τόμος Η σελ. 558.

2) Τ. Κουβέλη, Ἐνεργειακὴ Οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος σελ.

λέμου αί εις καύσιμα ανάγκαι μόνον τῆς ΗΕΑΠ καὶ τῆς Ἡλεκτρικῆς Ἑταιρίας Θεσσαλονίκης ἦσαν ⁽¹⁾ 170.000 τόννοι λιθανθράκων ἐξωτερικοῦ περίπου, ἔναντι 968.902 τόννων συνολικῆς εἰσαγωγῆς γαιανθράκων καὶ κώκ κατὰ τὸ 1937 εἰς τὴν Χώραν. Σημαντικὸν δὲ εἶναι, λόγῳ τῆς δυσχερείας τῶν ναυτικῶν συγκοινωνιῶν αἱ ὁποῖαι ὡς ἐκ τῶν ναυτικῶν ἀπωλειῶν τοῦ πολέμου δὲν θὰ δύνανται κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη νὰ εἶναι εὐχερεῖς, ἐνῶ τὰ εἰς καύσιμα γενικῶς ἴδια δὲ εἰς γαιάνθρακας ἀποθέματα τῆς Χώρας εἶναι σχεδὸν μηδέν. Πρὸς τούτοις, δὲν ⁽²⁾ εἶναι μόνον εἰς γαιάνθρακας αἱ ἀνάγκαι. Τὸ 1937 εἰσῆγομεν διὰ κινητήριον δύναμιν 129.900 τόννους πετρελαίου ἀξίας 285.780.000 πετρελαιομηχανῶν καὶ 99.090 τόννους ἀξίας 122.574.000 πετρελαίου Φιούελ καὶ 65.205 τόννους βενζίνης ἀξίας 189.746.000 ἐκτὸς τῶν 968.902 τόννων γαιανθράκων καὶ κώκ ἀξίας 720.454.000 ὡς προαναφέραμεν. Ἀσφαλῶς δὲ τὸ 1938 39 40 αἱ ποσότητες αὐταὶ ηὐξήθησαν. Συνεπῶς τὸ ὅλον πρόβλημα τῆς κινητηρίου δυνάμεως πρέπει νὰ μελετηθῇ καὶ ὑπὸ τὴν εὐκταίαν πλευρὰν τῆς μὴ ἐπελεύσεως καταστροφῶν εἰς τὰς ὑπαρχούσας ἠλεκτροδυναμοπαραγωγοὺς ἐγκαταστάσεις, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἀντίθετον. Διότι μίᾳ τυχόν καταστροφῇ τῆς ἠλεκτροπαραγωγῆς ἰκανότητος τῶν σχετικῶν πηγῶν θὰ μᾶς ἐστέρει τοῦ ἐνὸς τρίτου ἢ ἐνὸς τετάρτου τῆς ὅλης κινητηρίου δυνάμεως τῆς βιομηχανίας μας, διότι ὅταν ὅλα τὰ εἰσαχθέντα καύσιμα τὸ 1937 ἦσαν ἀξίας 1.318.000.000, ἐξ αὐτῶν δὲ ἡ ἀκτοπλοῖα ἀπασχόλησε περὶ τὰς 100.000 τόννους, ἴσως καὶ περισσοτέρους, καὶ οἱ σιδηρόδρομοι περὶ τοὺς 60.000 τόννους ⁽³⁾, ἥτοι ἀξίαν περίπου 170.000.000 δρ., ἢ δὲ κινητήριος δύνάμις ὡς ἀξία τῆς ἠλεκτρικῆς καταναλώσεως 1937 ἦτο 86 ἑκατ. ΩΧ περίπου μὲ μέσην τιμὴν

1) Πρβλ. Οἰκονομ. Ἐπετηρὶς 1937, Σελ. 286.

2) Πρβλ. Οἰκονομικὴ ἐπετηρὶς Ἑθν. Τραπεζῆς 1937 σελ. 301.

3) Π. Τ. Κουβέλλη, Ἐνεργειακὴ Οἰκονομία Ἑλλάδος σελ. 257.

4—5 δρχ. ἔπεται ὅτι ἡ ἠλεκτροκίνητος βιομηχανία Ἀθηνῶν—Πειραιῶς εἶναι καταναλώσεως κινητηρίου δυνάμεως ἀναλογίας ἀξίας 1:3 ἢ 1:4 grosso - modo, καὶ αὐτὸ ἔχει νομίζομεν βαρυτάτην σημασίαν, καὶ πρέπει νὰ μελετηθῇ ἀπὸ τοῦδε ἡ λύσις ἡ ὁποία θὰ δοθῇ εἰς τὸ προκύψαν πρόβλημα, ἐὰν ἡ ἀνάγκη, ὃ μὴ γένοιτο, τὸ καλέσῃ. Φυσικὰ ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν νεκρούμενον ἀποτόμως καὶ διὰ μακρὸν μέγα μέρος τῆς βιομηχανίας μας καὶ ἐξουδετερουμένας ἀναλόγως τὰς ἐπὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐστηριγμένας ἐλπίδας μας. Ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφαλίσεως καυσίμων, γαιανθράκων, πετρελαίων, βενζίνης, κλπ. δὲν θὰ εἶναι ἀπλοῦν ὡς προπολεμικῶς ἦτο, διότι πάντοτε τὸ ζήτημα τῶν μεταφορῶν τῶν ἀπαιτηθησομένων ποσοτήτων (ἀνάλογοι τῶν ὁποίων θὰ ἀπαιτηθοῦν ἀμέσως πανταχοῦ τῆς ὑψηλίου) θὰ ἀνακύπτῃ συνεχῶς ὀξύ, καὶ ὅσοι ἐγκαίρως προυνόησαν, θὰ αἰσθανθοῦν εὐεργετικὴν τὴν ἀξίαν τῆς παροιμίας «τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ πρὶν πεινάσουν μαγειρεύουν»...

Περὶ δὲ λιγνίτου δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι ἂν ἦτο, ὑφ' ἧς συνθήκας τελεῖ τῶρα ὁ ἑλληνικὸς λιγνίτης, δυνατόν νὰ γίνῃ κάτι, θὰ εἶχε γίνῃ διαρκούσης τῆς ἀπὸνεκρωτικῆς περιόδου τῶν τελευταίων πολεμικῶν ἐτῶν. Ἀλλὰ τὸ λιγνιτικὸν δεῖται γενικώτερας κρατικῆς ἐξετάσεως, ἡ ὁποία ἐκφεύγει ἀπὸ τὰ προκείμενα σημεῖα, τῆς παρούσης μελέτης ἀποβλεπούσης εἰς τὴν ἄμεσον λύσιν τῶν προβλημάτων τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν ἡμερῶν.

3. Ρύθμισις ζητήματος ἐργατικῶν χειρῶν καὶ ἐργατικῶν ζητημάτων.

Ἡ ἐξασφάλισις πρώτων ὑλῶν καὶ κινητηρίου δυνάμεως εἰς Βιομηχανίαν δὲν εἶναι τὰ μόνα ποῦ θὰ τὴν κινητοποιήσουν. Αἱ ἐργατικαὶ χεῖρες, καὶ μάλιστα τῶν εἰδικευμένων ἐργατῶν, εἶναι ἡ τρίτη προϋπόθεσις τῆς ἀποδόσεως τῆς βιομηχανικῆς ἐξορμήσεως καὶ εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι θὰ δώσουν ἀποτέλεσμα εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν,

καί ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἢ τῆς ἀνυπαρξίας αὐτῶν, ἐκ τῆς προθύμου καί ἐνθουσιώδους ἢ ὄχι συμβολῆς αὐτῶν, πλεῖστα ὅσα θὰ ἐξαρτηθοῦν.

Διότι ὁ πόλεμος κατ' ἀρχάς καί τὰ ὅσα ἐν ἀνεργίᾳ καί δυστυχίᾳ παρήλθον ἐν τῷ μεταξὺ ἔτη ἐπέτρεψαν εἰς τὸν χάρον, ἢ τὰς ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς, δηλαδὴ τὸν μεταπρατικὸν μαυραγοριτισμὸν, νὰ ἀποσυνθέσουν κυριολεκτικῶς τὰς τεχνικὰς συνθέσεις τοῦ μεγίστου μέρους τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας, καί θὰ εἶναι εὐτύχημα, ἂν χάρις εἰς τοὺς βιομηχάνους ἢ τὸ συμφέρον των, διατηρήθησαν ἔστω καί τὰ τεχνικὰ στελέχη ἀκόμη τῶν βιομηχανιῶν. Ὄξυ λοιπὸν ζήτημα θὰ προκύψῃ χειρῶν εἰδικευμένων, καί τυχὸν τεχνικῶς προηγμένοι ξένοι καί πάλιν πρέπει νὰ ἀποσπάσουν τὴν προσοχήν μας. Εἰς ποίας κατηγορίας, καί πόσας εἰδικότητας καί πόσοι εἰς ἀριθμὸν πρέπει νὰ εἶναι νὰ γίνῃ γνωστόν, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐργασίας ἀπὸ τώρα, διὰ νὰ ἀναζητηθοῦν αὐτοὶ οἱ εἰδικοί, ὅθεν, πρέπει νὰ κατανεμηθοῦν ὅπως πρέπει καί διὰ νὰ χρησιμεύσουν ἀκόμη ὄχι μόνον ὡς τεχνῖται ἐργάται, ἀλλὰ καί ὡς διδάσκαλοι ἀκόμη, ἐκμεταλλευστένης τῆς σχετικῶς μοναδικῆς αὐτῆς εὐκαιρίας διὰ τὴν πρακτικὴν βελτίωσιν τοῦ τεχνικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργατῶν μας.

Ἐκ παραλλήλου τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καί τὸ Ὑπουργεῖον Ἐργασίας πρέπει νὰ ἐπιληφθοῦν καί τοῦ ζητήματος τῶν τεχνικῶν Σχολῶν, νὰ θέσουν τοῦτο ἐπὶ τάπητος καί νὰ τὸ ἐπιλύσουν, ἂν θέλουν νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν δημιουργίαν τεχνικοῦ προσωπικοῦ τῶν βιομηχανιῶν καί νὰ ἐκπληρώσουν μίαν τῶν σπουδαίων ἀποστολῶν των. Αἱ νυκτεριναὶ σχολαὶ τοῦ Πειραϊκοῦ, ὁ Προμηθεύς, αἱ προσηρτημέναι τῷ Ἐθνικῷ Μετσοβίῳ Πολυτεχνεῖῳ Σχολαί, ἡ Σιβιτανίδειος, ἡ Ὑφαντουργικὴ τοῦ Ληξουρίου, ἡ ὑπὸ κατάρτισιν τοῦ Συνδέσμου Βιομηχάνων Κλωστοῦφαντουργῶν, καί αἱ λοιπαὶ ἰδιωτικαὶ καί δημόσιαι καί συνδεδεσμενικαὶ προσπάθειαι, ὅλαι πρέπει νὰ ἀναδιοργανωθοῦν, νὰ κινηθοῦν, νὰ δράσῃ. ἐντὸς ἐνὸς πλαισίου ἐνιαίου τα-

χείας ἀποδόσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν στελεχῶν καὶ χειρῶν περισσότερον εἰδικευμένων ἀπὸ τοὺς μακροχρονίως θητεύσαντας εἰς τὴν πρακτικὴν τῆς «σβερκιᾶς», «λαδάδες» καὶ βοηθοὺς ποὺ τὰς περισσοτέρας φορὰς τοὺς ἀφήκεν ἢ πρακτικὴ τεχνικῶς τυφλοὺς ἢ μονοφθάλμους δι' ὄλης τῆς ζωῆς των.

Θὰ ἦτο δυνατὸν ἀκόμη νὰ ἀνακληθοῦν ἔλληνες τυχόν τεχνικοί, ἐν τῇ ξένη—ἰδίᾳ Ἀμερικῇ, Αἰγύπτῳ καὶ ἀλλαχοῦ—εὐρισκόμενοι, εἰς μίαν εἰδικὴν ἐπὶ ἀδρᾶ ἔστω πληρωμῇ εἰς τὴν πατρίδα θητείαν Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ πρωτίστην μέριμναν τῶν ὑπουργείων Ἐργασίας, Προνοίας καὶ τοῦ Ἰδρύματος Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ἀπὸ κοινοῦ, εἶναι τσχίστη τὴν ἐπαύριον τῆς εἰρήνης ρύθμισις τῶν ἐργατικῶν ζητημάτων, ὁ ἄμεσος καθορισμὸς τῶν μεταπολεμικῶν ἡμερομισθίων, συγχρονισμένων μὲ τὸν τιμᾶριθμον τῆς ζωῆς, τῶν ὥρων ἐργασίας, τῶν συσσιτίων, τῆς προνοίας, τῆς καλῆς λειτουργίας τοῦ Ι.Κ.Α. καὶ τῆς πειθαρχίας ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἐργασίας, καὶ ταῦτα πάντα ὄχι ὑπὸ τὴν πίεσιν ταραχῶν, ἀπεργιῶν καὶ πεζοδρομιῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ καλλιτέρα λύσις τῶν ζητημάτων ὄλων εἶναι ἐκείνη ποὺ δίδεται ὄχι ὑπὸ πιέσεις, καὶ ἀπὸ τὴν συναίσθησιν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀποδώσῃ μία βιομηχανία ἐὰν ἐργάται καὶ ἐργοδόται δὲν ἔχουν ξεκαθαρίσῃ τὰ ζητήματά των εἰλικρινῶς, καὶ ἐὰν δὲν ἐμπνέει ἀμφοτέρους ἢ αὐτῇ πίστις ὅτι ἡ Δικαιοσύνη εἶναι ὁ σύντροφος τοῦ ἔργου ποὺ καλοῦνται καὶ οἱ δύο μαζί χειροπιαστὰ νὰ ὀδηγήσουν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν, ἐπ' ὠφελεία τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου οὔτινος ἐργάται καὶ ἐργοδόται πρέπει νὰ θεωροῦν ἑαυτοὺς ὡς κοινούς ἰσοτίμους λειτουργούς, καὶ τέλος ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν ὅτι ὁ ἐργάτης πρέπει κατὰ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν ἐποχὴν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι θὰ ἐργασθῇ καὶ αὐτὸς ὅπως ὄλοι μας σκληρὰ ἀπὸ ἀπόψεως προσπαθείας, ἀλλὰ μὲ ὄλα τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα ἀνεγνωρισμένα, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ καὶ αὐτὸς λίαν συντόμως τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὀλοψύχου καὶ ἐνθουσιώδους δρά-

σεώς του, πού θα αντικατοπτρισθοῦν εἰς τὴν νέαν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν ανασυγκρότησιν πού θα προετοιμάζεται ἐν τῷ μεταξύ διὰ νὰ ἐπιβληθῇ μετὰ βραχύ, μὲ τὰς ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις τῆς κατανοήσεως τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητος, ἐσωτερικῆς καὶ διεθνοῦς, τῶν ἐθνικοκοινωνικῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν δυνατοτήτων μας, ἐν μέσῳ τῆς παγκοσμίου ἐξελιξεως ἢ ὁποῖα θα διαμορφώνεται ταυτοχρόνως μὲ τὴν ἰδικὴν μας οἰκονομικὴν ανασυγκρότησιν καὶ τὴν σύντονον κρατικὴν ἀναδημιουργίαν, π ο ὄ μ ὄ ν ο ν ὅ τ α ν κ α ἰ ἔ φ ' ὅ σ ο ν θ ἄ ἔ χ ο υ ν σ υ ν τ ε λ ε σ θ ῆ θ ἄ ἡ μ πο ρ ο ὦ μ ε ν ν ἄ π ρ ο χ ω ρ ῆ σ ω μ ε ν κ α ἰ π ρ ὸς τὴν κοινωνικοοικονομικὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς χώρας, χωρὶς βλάβας, αἵματα καὶ ταραχάς, πού τόσα ἄλλωστε ἐγνωρίσαμεν, ἀλλὰ μὲ ὠφελείας καὶ ἐλπίδας νέας χαρᾶς πού μόνον καὶ τόσον ποθεῖ ἡ ψυχὴ μας.

4. Ρύθμισις Πιστωτικῶν Ζητημάτων.

Τετάρτη προϋπόθεσις τῆς μείζονος ἐπιτυχίας τῆς βιομηχανικῆς ἐξορμήσεως εἶναι ἡ ρύθμισις τῶν πιστωτικῶν σχέσεων Τραπεζῶν πρὸς τὴν Βιομηχανίαν, καὶ κατ' ἀναλογίαν τῶν Βιομηχανιῶν πρὸς τὸ ἐμπόριον. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ θέσις τοῦ ζητήματος ἐκπλήττει. Ἄλλ' ἂν εἶναι ἀληθές ὅτι βιομηχανίαι τινὲς κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον εἰργάσθησαν κερδοφόρως κατὰ γνωστὸν ἀπεχθῆ εἰς τοὺς Ἕλληνας τρόπον, εἶναι ἔτι ἀληθέστερον ὅτι πλεῖστα βιομηχανίαι ἐμαράνθησαν διὰ πολυετοῦς ἐλλείψει κινητηρίου δυνάμεως συνήθως ἀνεργίας καὶ ἐκλονίσθησαν ἐν τῇ καταναλώσει ἐπὶ ἔτη αὐτῶν τῶν ἀποθεματικῶν των διὰ τὴν συντήρησιν προσωπικοῦ, διὰ βοηθήματα, καὶ λοιπὰς ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις των.

Ὡς σύνολον ὅθεν ἡ Βιομηχανία τὴν ἐπαύριον τῆς εἰρήνης, εἴτε διὰ νὰ κινηθῇ δραστηρίως, εἴτε δι' ἀγορᾶς πρώτων ὑλῶν, εἴτε δι' ἀνοικοδομήσεις καὶ ἀντικαταστάσεις καταστροφῶν ἢ ἐφθαρμένων ἐκ τῆς πολυετοῦς ἀκινήσιος μηχανῶν καὶ ἐξαρτημάτων, εἴτε ἀπὸ τὴν θέλησιν

μερικοῦ συγχρονισμοῦ πρὸς τὰς τεχνικὰς προόδους τοῦ κόσμου ὧν ἔμεινε ξένη ἀπὸ τόσων ἐτῶν, εἴτε τέλος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορικοῦ κύκλου τῶν πιστούχων της, θὰ χρειασθῇ κεφάλαια, κεφάλαια πιθανώτατα μεγάλα, τὰ ὅποια ὅταν δὲν διατίθενται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιχειρήσεως ἐκ τῶν τυχόν ἀπομεινάντων ρευστῶν της, θὰ ἐξευρεθοῦν διὰ προσφυγῆς εἰς τὰς Τραπεζὰς. Ἄν ὅμως ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὁ προπολεμικὸς νόμιμος τόκος (προεξοφλητικὸς καὶ μὴ) καταντοῦσε μὲ τὰς προμηθείας, τὰ ἔξοδα κλπ., 10 % περίπου, (1) ἴσως πολλάκις καὶ περισσότερον, καὶ ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἂν πάντοτε δυσχερῶς καὶ μὲ βαρείας πολλάκις ἐγγυήσεις αἱ Τράπεζαι προέβαινον εἰς χορηγήσεις εἰς τὴν βιομηχανίαν, τώρα τὴν ἐπαύριον τῆς Εἰρήνης, ὅπου θὰ ἔχουν πολλοὺς νέους λόγους νὰ εἶναι διστακτικώτεροι εἰς τοῦτο, συμπεραίνομεν ὅτι θὰ συναντηθοῦν δυσχέρειαι ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτηθησομένων κεφαλαίων, καὶ φρονούμεν ὅτι τὸ Κράτος, ἢ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα θὰ πρέπει νὰ ἀσκήσουν μίαν νέαν βιομηχανικὴν πολιτικὴν, ἂν δὲν θέλουν νὰ προβοῦν διὰ τὴν βιομηχανίαν εἰς ὃ διάβημα προέβησαν διὰ τὴν γεωργίαν, διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, εἴτε διὰ συστάσεως μιᾶς Κρατικῆς Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Πίστεως, ἢ ὅποια ἄλλωστε ἀσχέτως κοινωνικοοικονομικῶν ἐξελίξεων, πάντως θὰ ὑπάρχη εἰς οἰκονομικῶν ἐπικρατήσουσαν οἰκονομικὴν μορφήν ἐν Ἑλλάδι, δοθείσης τῆς σημαντικώτατης θέσεως τῆς βιομηχανίας ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ τόπου. Ἐὰν ὅμως τοῦτο δὲν γίνῃ τώρα ἀμέσως, διότι θὰ προσκρούσῃ ἴσως εἰς πολλά, τότε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἕως οὗ παρέλθῃ ὁ πρῶτος σάλος καὶ ὀδηγηθῶμεν εἰς τὴν παγίωσιν τῆς καταστάσεως,

1) Πρβλ. ἐν Ἐπιθεωρήσει Κοινωνικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς Τεύχος Α' 1940 σελ. 160 πίνακα ἐπισήμου προεξοφλητικῶν τόκων ἀλλοδαπῆς.

πρέπει να ληφθῆ κρατική μέριμνα διὰ χορηγήσεις ὑπὸ τῶν Τραπεζῶν.

α) Βιομηχανικῶν πιστώσεων μεσοπροθέσμων. μὲ ἐλαφρὸν δυνατὸν τόκον (κάτω τῶν 6% καθαρὸν).

β) Μὲ καθορισμὸν ἐλαφρῶν προμηθειῶν καὶ μὲ ὑποχρέωσιν μερικῆς ἀνανεώσεως τῶν πιστώσεων κατὰ τὴν λήξιν των, ὥστε ἡ ἐξόφλησις νὰ μὴ εἶναι πολλακίς ἀφορμὴ ἐκμηδενίσεως τῆς βιομηχανικῆς προσπάθειας.

Ἄφ' ἑτέρου, τὸ Κράτος, ἐπεκτεῖνον τὴν μέριμναν, θὰ πρέπει νὰ ἀνακαινίσῃ τὸ δικονομικὸν σύστημα τῶν διέπων τὰς ἐκτελέσεις ἀποφάσεων ἐκ τοῦ Νόμου περὶ συναλλαγματικῶν καὶ αἰ κυρώσεις μετὰ διαμαρτύρησιν αὐτῶν νὰ εἶναι αὐστηραί, πρακτικῶς ταχεῖαι, ἄνευ ἀναβολῶν ἐκδόσεων ἀποφάσεων, νὰ ἐκτελοῦνται αἱ ἐκδικάσεις καὶ αἱ ἀποφάσεις διὰ συνοπτικῆς διαδικασίας καὶ νὰ εἶναι ἀδάπανοι διὰ τὸν πιστωτὴν, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ἡ συναίσθησις τῆς σημασίας τῆς ὑπογραφῆς εἰς πολλοὺς εἰσφρήσαντας κατὰ τὴν τελευταίαν 30ετίαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἀποτελοῦντας ἀληθῆ μάστιγα αὐτοῦ συνεπεία τῆς χειρίστης τακτικῆς ἣν ἠκολούθησαν, ὑποβοηθούσης καὶ σκανδαλιζούσης ἐπὶ τούτῳ τῆς σχετικῆς Νομοθεσίας, σχετικῶς μὲ τὴν δολίευσιν τῶν χορηγηθεισῶν αὐτοῖς ἐμπορικῶν πιστώσεων. Μὲ τ' ἀνωτέρω, δὲν σκοποῦμεν εἰμὴ νὰ ἐξυγιάνωμεν τὸν ρόλον τῆς πίστεως μεταξὺ βιομηχανίας καὶ ἐμπορίου, καὶ ὅσοι ἐσχετίσθησαν μὲ τὸ θέμα τοῦτο προπολεμικῶς θὰ μὲ ἀντιληφθοῦν πλήρως καὶ δὲν ἡμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι παραδεκταὶ καὶ ἀντιληπταὶ ὡς τάσεις ἔστω αἱ ἐκφερόμεναι ἀπόψεις, ἀπὸ κάθε καλῆς πίστεως γνώστην τῶν ἕως χθὲς ἰσχυουσῶν προπολεμικῶν συνθηκῶν τῶν βιομηχανικῶν πρὸς τὸ ἐμπόριον πιστώσεων. Μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι ἡ διοχέτευσις Τραπεζιτικῶν πιστώσεων διὰ τὴν δημιουργίαν καὶ τόνωσιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, κυρίως διὰ τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας δύναται ὑπευθύνως, ἀσφαλῶς καὶ εἰς κλίμακα εὐρείαν νὰ γίνῃ, ἀκολουθῶς δὲ διὰ τοῦ ἐμπορίου. Καὶ διὰ μὲν τῆς γεωργίας αἱ πιστώσεις θὰ φθάσουν εἰς τὴν καλλιέργειαν. Διὰ τῆς βιομηχανίας ὁμως

δίκην μεσεγγυούχου θὰ φθάσουν εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀκόμη καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ ἐμπόριον τὸ ὁποῖον αἱ Τράπεζαι δὲν πιστώνουν, μέχρι τῆς ἀπωτάτης ἄκρας τῆς Ἑλλάδος, ἀσφαλῆς μὲν διὰ τὴν Τράπεζαν, ἀλλὰ διὰ τὴν βιομηχανίαν ἔν τινὶ μέτρῳ ἀμφίβολοι πλὴν χορηγούμεναι ὑπ' εὐθύνη τῆς, διότι ὁ ἀνταγωνισμὸς, τὸ κέρδος ἢ ἡ διάθεσις τῶν ἀποθεμάτων ἢ τῆς ὑπερπαραγωγῆς ἢ τὸ τολμηρὸν, τέλος, τὴν καθιστοῦν ἔλαστικωτέραν.

Εἶναι λοιπὸν δίκαιον καὶ τὴν βιομηχανικὴν ἐν προκειμένῳ εὐθύνην τὸ Κράτος νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀπέναντι τοῦ κακοῦ ἐμπόρου καὶ τοῦτον ἐκποδῶν νὰ θέσῃ, καὶ τὴν οἰκονομίαν τὴν ἐμπορικὴν ὠφελοῦν νὰ ἐξυγιάνῃ, καὶ παραδειγματίζον τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν τάξιν, ἀπὸ τῆς Νομοθεσίας τοῦ μέχρι τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τῶν νόμων τοῦ ὑπὸ τῶν ὀργάνων, νὰ καινοτομήσῃ.

5. Κατοχύρωσις—Περιορισμὸς τοῦ ἐπαγγέλματος

Πέμπτη προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς βιομηχανικῆς ἐξορμήσεως εἶναι ἡ ἀνασταλτικὴ-ἀρνητικὴ στάσις πρὸς πᾶσαν νέαν ἴδρυσιν βιομηχανικὴν νέων ἐργοστασίων ἄνευ τῆς ρητῆς γνωμοδοτήσεως περὶ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς καὶ τῆς ἀδείας τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου, πᾶσα δὲ τυχὸν παραβίασις νὰ συνεπάγεται ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων βαρὺ πρόστιμον ἢ δήμευσιν τῆς γενομένης ἐγκαταστάσεως. Εἰς τὴν πρότασιν αὐτὴν, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων, χρειάζεται ἐπεξήγησις.

Ὁ πόλεμος δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη, καὶ ὅταν αὔριον γίνῃ ἀνακωχὴ κανεὶς δὲν γνωρίζει πῶς ἡ ἀνακωχὴ αὕτη θὰ ἐξελιχθῇ καὶ δι' εἰρήνης ἢ ἄλλως θὰ δοθῇ λύσις εἰς αὐτήν, δι' εἰρήνης αἰωνίας ὁμοιοζούσης πρὸς τὴν Pax Romana ἢ διὰ νέων καταστρεπτικῶν τοῦ πολιτισμοῦ συρράξεων. Μὲ τὴν προοπτικὴν τῆς αἰωνίου εἰρήνης ποῦ καὶ οἱ λαοὶ ἐπιθυμοῦν καὶ ἡ λογικὴ ἐπιβάλλει, εἶναι μᾶλλον πιθανώτατον ὅτι ἡ μεταπολεμικὴ διεθνὴς ὀργάνωσις πρὸς καταμερισμὸν τῆς παραγωγῆς ἀπὸ σχέδια θὰ γίνῃ πραγματικότης. Ἐὰν λοιπὸν εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν, ἡ ὁποία δὲν θὰ βρα-

δύνη περισσότερον 1, 2 ἢ 3 ἐτῶν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἕως οὗ διεξαχθῶσι αἱ σχετικαὶ διαπραγματεύσεις, ἐπιβληθῆ ἔλευθέρως!!!... καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ προσαρμωθῆ—ὅπως ὅλα τὰ μικρὰ Κράτη θὰ πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν των ὅτι ἡ μεταπολεμικὴ ἐλευθερία θὰ εἶναι διάφορος τῆς προπολεμικῆς—διατὶ τὰ τόσον ὀλίγα ὑπάρχοντα οἰκονομικὰ κεφάλαια καὶ ἀνάλογοι ἐργατικά δυσεῦρετοι χεῖρες διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πολλῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου νὰ ἔχουν διατεθῆ ἀσκόπως καὶ νὰ ἔχουν πεταχθῆ κυριολεκτικῶς εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς ὀλίγον μετὰ τὴν διάθεσιν των θὰ ἀποδειχθῆ, ἀφοῦ θὰ πρόκειται νὰ ἀπαγορευθῆ ἢ οἰκονομικῶς θὰ καταστῆ ἀνεφικτος ἡ ἄσκησις αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς βιομηχανοποιήσεως;

Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται αὐστηρὰ ἀπαγόρευσις ἰδρύσεως νέων βιομηχανιῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνασυγκροτήσεως, ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων καθ' ἃς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον μὲ λήψιν τῶν ἀνωτέρω ὑπ' ὄψιν καὶ βάσει πειστικῶν τεκμηρίων ἤθελε κρίνει ὡς χορηγητέαν τὴν ἄδειαν, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου αἱ ἀρμόδια Κρατικά Ὑπηρεσίαι θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμοι διὰ τὸν διεθνή διπλωματικὸν ἀγῶνα ὑπὲρ ἐπιβιώσεως (τῶν μεταπολεμικῶν συνθηκῶν) τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας. Ἄλλως ἡ τυχὸν ἐλαφρόκαρδος ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος, ἐκτὸς τεραστίων οἰκονομικῶν καταστροφῶν ποῦ θὰ συνεσώρευε καὶ θὰ συνεπήγετο καὶ διὰ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν τοῦ τόπου, θὰ ἐδημιούργει νέαν ὄξυνσιν τῶν προβλημάτων τῆς Χώρας ἐὰν τυχὸν τὰ 20—25 ο/ο τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ ποῦ ἀπασχολοῦνται μὲ τὴν βιομηχανίαν θὰ ἔπρεπε καὶ πάλιν νὰ στραφοῦν τυχὸν πρὸς τὴν γεωργίαν μὲ τὸν ἀνυποφόρως στενὸν γεωργοοικονομικῶς κλῆρον τῆς!..

6. Ἐξασφάλισις λελογισμένης ἐλευθερίας τῶν ἐπιχειρησέων ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς καλῶς νοουμένης κοινωνικῆς ἐξυπηρετήσεως.

Ἡ τελευταία αὕτη προϋπόθεσις τῆς ἐπιτυχίας τῆς βιο-

μηχανικής εξορμήσεως δὲν ἀποβλέπει οὔτε εἰς τὴν δυνατότητα κερδοσκοπικοῦ ἐκτραχηλισμοῦ τοῦ βιομηχάνου, οὔτε εἰς ἄσκησιν ἀνυπάρκτων δικαιωμάτων ἀπέναντι τῆς προσφορᾶς ἐργασίας. Οὔτε ἀποτελεῖ παράβασιν ἢ ὑποχώρησιν τοῦ γράφοντος ἀπὸ τῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν του. Ἀποτελεῖ ἀπλῶς τὸ μέσον τῆς διασφαλίσεως τῆς δημιουργικῆς διαθέσεως τοῦ βιομηχάνου, τὸν ὁποῖον δεσμεύσεις προϊόντων, ἐπιτάξεις, ἀψυχολόγητα δημοσιονομικὰ μέτρα, ἀναδρομικαὶ φορολογίαι, συνεχεῖς ἐφοριακοὶ ἔλεγχοι— ἐφθάσαμεν καὶ εἰς τοὺς τριμηνιαίους ἰσολογισμοὺς καὶ εἰς τὴν προφορολογίαν προσδοκωμένων κερδῶν!!..—κλπ. πιεστικὰ κρατικὰ μέτρα καὶ ἀποκαρδιῶνουν καὶ ἀπογοητεύουν καὶ ἐκφοβίζουν. Ἐχει τόσα τεχνικοοικονομικὰ καὶ ψυχολογικὰ ζητήματα καθ' ἑκάστην νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ βιομήχανος, ὥστε εἶναι ἀδύνατον ἀνεπηρέαστος νὰ ὑποστῇ καὶ τὰς σατραπικὰς ἐκδηλώσεις ἀψυχολογήτου κρατικῆς ἐξουσίας, χωρὶς νὰ γεννηθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἀπογοήτευσίς καὶ ἡ τάσις τῆς ἀποφυγῆς καὶ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ πού εἰς τὸ ἐπάγγελμα πλέον τὰ ἀποδίδει καὶ ἀπὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα ζητεῖ ν' ἀπαλλαγῇ ἢ νὰ τὸ ἀνταλλάξῃ ἐὰν εὔρη τίποτε ὀλιγώτερον καταθλιπτικόν. Καὶ εἰς τὴν μὲν γνωστὴν ἑλληνικὴν τάσιν πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς μείζονος ὠφελείας διὰ τῆς ἡσσοнос προσπαθείας κατάρθωσε νὰ ἀντιστῇ παραδόξως ὁ Ἕλλην βιομήχανος, χάρις εἰς τὸ γόητρον καὶ τὴν ἐλπίδα ἐνὸς ἱκανοποιητικοῦ κέρδους ἐκ τῆς βιομηχανίας. Ἄραγε θὰ πρέπει δι' ἀψυχολογήτων μέτρων νὰ τὸν ἀποδιώξωμεν τώρα ἀπὸ ἓνα ἐπάγγελμα πού κάθε λόγον ἔχομεν νὰ θέλωμεν νὰ τὸν κάνωμεν νὰ τὸ πιστεύσῃ ὡς λειτούργημα;

Διὰ τοῦτο ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς καλῶς νοουμένης κοινωνικῆς ἐξυπηρετήσεως, δέον νὰ ἐξασφαλισθῇ ἀπόλυτος ἐλευθερία καὶ σεβασμὸς τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ὥστε αὐταὶ τὸ ταχύτερον νὰ συνέλθουν ὡς οἰκονομικοὶ ὀργανισμοὶ ἀπὸ τὴν λαίλαπα τοῦ πολέμου καὶ νὰ καταστοῦν ἀνελίξιμοι, βιώσιμοι καὶ ἱκανοὶ νὰ ὑποστοῦν τὴν

κοινωνικωτέραν εξέλιξιν πού προορίζεται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς.

7. Ἡ Βιοτεχνία.

Καθ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω σημεῖα ὁμιλοῦντες περὶ βιομηχανίας δὲν ἐθίξαμεν ἰδιαιτέρως καὶ τὴν Βιοτεχνίαν. Ἄλλ' αὕτη τελοῦσα ὑπὸ εἰδικωτέρας συνθήκας, ὅσον καὶ ἂν ἐπλήγη ὑπὸ τοῦ πολέμου, εὐρίσκεται εἰς καλλιτέραν θέσιν, διότι καὶ καθ' ὅλην τὴν τελευταίαν πολεμικὴν περίοδον δὲν ἔπαυσε τελείως ἐργαζομένη. Καὶ πρῶτας ὕλας εὐρίσκει ὀλίγας καὶ θὰ εὖρη μεθαύριον εὐκόλως περισσοτέρας, καὶ κινητηρίου δυνάμεως δὲν ἐστερήθη ἐπὶ μακρὸν ὀλοτέλῳ, καὶ κεφάλαια ἀπαιτεῖ ὀλιγώτερα, καὶ προσωπικὸν χαρακτῆρα ἔχει, ὥστε καὶ τὰ ἐργατικὰ ζητήματα χειρῶν κλπ. γενικώτερα ἀμβλυτέραν νὰ παρουσιάζουν εἰς αὐτὴν τὴν ὄψιν. Ὡστε ὅταν αἱ γενικαὶ συνθήκαι τῆς εἰρήνης ὑπάρξουν, νὰ εἶναι βέβαιον ὅτι εὐκόλως θὰ ἀρχίσῃ ν' ἀναρρωνύη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς τελείας καὶ συντόμου οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεως τῆς ἐν συσχετίσει καὶ πρὸς τὴν γενικὴν βελτίωσιν τοῦ γενικοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μαζῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΤΙΝΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Μία πραγματική και ταχεῖα μεταπολεμική ἐξόρμησις διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν χωλαινουσῶν ἢ ἀνασταλεισῶν τελείως λόγῳ τοῦ πολέμου ἐσωτερικῶν συγκοινωνιῶν τῆς Χώρας θὰ ἀποτελέσῃ τὴν τρίτην προϋπόθεσιν ἀναπτύξεως οἰκονομικοπαραγωγικῆς ζωῆς εἰς αὐτήν.

Ἄπο τῆς ἐποχῆς ἤδη, μετὰ τὴν κατὰ τὴν Ἐναγέννησιν ὀργάνωσιν τὸ πρῶτον τῆς λεωφορειακῆς ἱππηλάτου συγκοινωνίας μέχρι τοῦ Golbert, τοῦ διατυπώσαντος τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως ὀδικῶν δικτύων διὰ σκοποὺς ὄχι πλέον μόνον στρατιωτικούς, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι ἐπίστευον, μετὰ τὸ ἐξ 140.000 χιλιομέτρων πλούσιον διὰ τὴν ἐποχὴν τῶν καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ὀδικῶν δίκτυον, καὶ τοῦ Adam Smith καὶ τοῦ J. B. Say καὶ τῶν ἄλλων συγχρόνων καὶ ὁμοφρόνων τῶν οἰκονομολόγων, μέχρι τοῦ διασήμου Γερμανοῦ οἰκονομολόγου Fred List, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἐπίσημος καὶ πείσμων ἀπολογητὴς τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς σημασίας τῆς ἀναπτύξεως τῶν Σιδηροδρόμων, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ἐπεκράτησε γενικῶς πλέον ἢ ἀρχῇ ὅτι διὰ τῶν καλῶν ὀδικῶν, σιδηροδρομικῶν, ἀκτοπλοικῶν καὶ ἐναερίων συγκοινωνιῶν ἀναπτύσσεται εἰς τὸ maximum ἡ οἰκονομικὴ ἀπόδοσις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων μιᾶς χώρας, ἐνισχύεται ἡ κρατικὴ ἐνότης, συσφίγγεται ἡ ἐσωτερικὴ συνοχὴ καὶ ἀναπτύσσεται εἰς τὸν πληθυσμὸν τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας, τῆς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς, καὶ τῆς πεποιθήσεως εἰς τὴν κρατικὴν ἰσχὺν, ἅτινα τόσον ἀπαραίτητα εἶναι διὰ τὴν σχεδίασιν καὶ ἐκτέλεσιν ἔργων ἀνωτέρας ἀποδόσεως καὶ μα-

κράς προοπτικής (1). Είναι ευνόητος λοιπόν και έκδηλος η σημασία της αποκατάστασεως τών συγκοινωνιών εις τήν διαγραφομένην έκ τοῦ χάους αναγέννησιν τῆς οικονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Πρὸς ἀποφυγὴν ὅμως καὶ πάλιν κάθε παρερμηνείας προθέσεων τονίζομεν ὅτι εἰς τὸ παρὸν σημείον τῆς ἀνά χειρας μελέτης δὲν προτιθέμεθα νὰ διαγράψωμεν τὰ μέσα τῆς μελλοντικῆς συγκοινωνιακῆς ἀναγεννήσεως τοῦ τόπου, ἀλλ' ἀπλῶς τὰς πρώτας κατευθύνσεις διὰ τὴν ἄμεσον βασικὴν ἀπλήν ἀποκατάστασιν των εἰς ὃ σημείον θὰ δύνανται νὰ ὑποβοηθήσουν τὴν ἀπόδοσιν πρὸς δημιουργίαν τῆς πρώτης οικονομικῆς μεταπολεμικῆς ζωῆς.

Δεδομένου δ' ὅτι καὶ ἡμεῖς ἕως χθὲς—ἀλλὰ καὶ κάθε σύγχρονον Κράτος—τὰς συγκοινωνιακὰς μας ἀνάγκας ἐξυπηρετούσαμεν δι' ὀδικῶν, λεωφορειακῶν, σιδηροδρομικῶν, ἀκτοπλοϊκῶν καὶ ἐναερίων συγκοινωνιῶν ἔπεται ὅτι ἡ συγκοινωνιακὴ ἀποκαταστατικὴ ἐξόρμησις μας θὰ ἀφορᾷ:

1. *Ἀποκατάστασιν ὀδικῶν συγκοινωνιῶν.*

Αἱ ἐκ 13.500—14.000 χιλιομέτρων περίπου μήκους ἀποτελούμεναι κατὰ τὸ 1940 ἔθνικαί, ἐπαρχιακαί, δημοτικοκοινοτικά ὁδοί (2), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκυκλοφόρουν κατὰ τὸ 1940 περί τὰ 18.500 περίπου αὐτοκίνητα (3), ἐπιβατικά, φορτηγὰ, λεωφορεῖα, καὶ ὑπερδιπλάσια ἢ ὄχι τριπλάσια κάρρα—ἀμάξια—σοῦστες—κλπ. καὶ δυσκαθόριστος ἀριθ-

1) Πρβλ. Σ π. Κ ο ρ ὼ ν η: Ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ συγκοινωνιακοῦ προβλήματος 1934 σελ. 27—29. Ν. Κ α σ κ α ρ ἔ λ η: Τὰ ἐκ τῶν σιδηροδρόμων προβλήματα συγκοινωνιακῆς πολιτικῆς σελ. 5—13.

2) Πρβλ. Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 1937 σελ. 109. Σύνολον ὁδῶν 12.894. Ὑπὸ κατασκευὴν καὶ ὑπὸ ἀποπεράτωσιν μέχρι τοῦ 1940 ἕτερα 2.000 χμ. Σύνολον 14.894, ἅτινα ὅμως πιθανῶς δὲν ἐπραγματοποιήθησαν συμφῶνως πρὸς τὴν προβλεφθεῖσαν ἀπόδοσιν.

3) Πρβλ. Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 1937 σελ. 102—103. Ἀπογραφή Σεπτ. 1936. Ἐπιβατικά 8.000, φορτηγὰ 4.700, Λεωφορεῖα 3.100. Σύνολον 15.800. Εἰσαγωγή 1937 1023, πιθανὴ 1938, 39, 40 2.000 σύνολον 18 823.

μὸς (πάντως ἀνώτερος τῶν 15.000) ποδηλάτων, μοτοσυκλετῶν κλπ. μεταφερόντων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς ὑπολογίζεται πολὺ ἄνω τῶν 8.000.000 τόννων ἐμπορευμάτων (1) ἐτησίως, εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκονται σήμερον μὲ τὰς ἰδιαιτέρως φθοροποιούς στρατιωτικὰς κυκλοφορίας συνεπείᾳ τοῦ πολέμου καὶ τῆς Κατοχῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀναλόγου συντηρήσεως φθοράς, καὶ μετὰ τὰς καθ' αὐτὸ πολεμικὰς καταστροφὰς τῶν ἀπὸ βομβαρδισμῶν, ἀνατινάξεις γεφυρῶν, ὑπονομεύσεις κλπ. δὲν γνωρίζομεν. Συνεπῶς ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοῦδε, καταρτιζομένου Πίνακος καταστάσεως βατότητος καὶ κυκλοφορίας τῶν ὁδῶν τοῦ τόπου, τὴν ἐπαύριον τῆς εἰρήνης, νὰ γίνῃ ἀληθὴς ἐξέλιξις:

α) *Πρὸς κυκλοφοριακὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν* δι' ἀποκαταστάσεως τῶν ἐκ βομβῶν καταστροφῶν τῶν γεφυρῶν καὶ γεφυρῶν αὐτῶν διὰ τὴν κυκλοφορικὴν ἐπὶ τῶν ὁδῶν αὐτῶν δυνατότητα τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν καὶ προϊόντων, καὶ διὰ νὰ δυνηθοῦν κανονικῶς νὰ ἐξυπηρετηθοῦν συγκοινωνιακῶς αἱ οἰκονομικοπαραγωγικαὶ ἀνάγκαι τῆς τε περιοχῆς καὶ γενικῶς.

β) *Διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ συντήρησιν τῶν ὑπαρχουσῶν ὁδικῶν ἀρτηριῶν καὶ ἀποπεράτωσιν τῶν τυχόν ἡμιτελῶς ἐγκαταλειφθεισῶν λόγῳ τοῦ πολέμου*, δεόν νὰ συντελεσθῇ μίᾳ ταχεῖα προσπάθεια, ἰδιαιτέρας φροντίδος καταβαλλομένης διὰ τὴν ἐπαναγωγὴν εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ τῶν εἰδικῆς σημασίας ὡς Τουριστικῶν χαρακτηρισμένων τοιούτων, ὧν τὸ μῆκος ἀνήρχετο τὸ 1937 εἰς 1.740 χιλιόμετρα (2). Τὸ μόνον ὄξυ ζήτημα ποῦ θὰ προκύψῃ θὰ ἀφορᾷ τὰς ἐργατικὰς χεῖρας, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι ταυτοχρόνως περιζήτητοι καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὰς ἀνοικοδομήσεις καὶ τὴν βιομηχανίαν, καὶ παντοῦ οἱ ξένοι

1) Πρβλ. Σ π. Κορώνη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Συγκοινωνιακοῦ προβλήματος σελ. 7—12.

2) Πρβλ. Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς Ἑθν. Τραπεζῆς 1937 σελ. 109 Τχ. β.

ἐργάται θὰ πρέπει νὰ μελετηθοῦν ὡς λύσις ἀνάγκης.

γ) *Ἀποφυγὴ κατὰ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν περίοδον νέων κατασκευῶν ἔστω καὶ συμφώνως τῷ παλαιῷ ἐγκεκριμένῳ ὀδικῷ προγράμματι, πρὸς τὸν σκοπὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς μὴ διασπάσεως τῶν βεβαρημένων μὲ βάρεια φορτία στεγάσεων, ἀνοικοδομήσεων, κλπ. οικονομικοτεχνικῶν δυνάμεων, αἵτινες θὰ πρέπει ὅλαι πρῶτον νὰ ἐπενεργήσουν ἀποκαταστατικῶς καὶ εἶτα δημιουργικῶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα ἀναθεωρηθοῦν τὰ ἄλλοτε ἐγκριθέντα ἔργα βάσει τῶν μεταπολεμικῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς προοπτικῆς τοῦ συνδυασμοῦ αὐτῶν πρὸς τυχόν νέας τάσεις καὶ ἀνάγκας ποὺ θὰ ἀνακύψουν μεταπολεμικῶς.*

Συνεπεία τῶν ἀνωτέρω καὶ ἐκ παραλλήλου ἐν συνδυασμῷ πρὸς αὐτάς, θὰ πρέπει νὰ καταβληθῇ φροντίς διὰ τὴν ἀποκατάστασιν—ἐν ᾧ θὰ εἶναι δυνατόν μέτρῳ τῶν ὑπεραστικῶν κατὰ πρῶτον λεωφορειακῶν ἐπιβατικῶν καὶ φορτηγῶν γραμμῶν εἰς ὃ ἱκανοποιητικὸν σημεῖον ὀργανώσεως καὶ ἀποδόσεως εἶχον ἀχθῆ τὸ 1940, διὰ χρησιμοποίησεως ὅτε μὲν εἶναι δυνατόν καὶ τῶν ἀεροκινήτων (κατ' ἀρχὰς) αὐτοκινήτων, καὶ διὰ Κρατικῆς διεκδικήσεως (καὶ προμηθείας) κυρίως φορτηγῶν αὐτοκινήτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς ἀριθμὸν καὶ ἀναλογίαν τοῦλάχιστον πρὸς τὸν ἐκ τοῦ πολέμου καταστραφέντα καὶ ἀπολεσθέντα, μὲ κανονικότητα διεξαγομῆνων δρομολογίων φορτίων καὶ ἐπιβατῶν, μὲ εὐθηνὰ κόμιστρα κλπ., ἵνα δυνηθῆ νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐσωτερικὴ κυκλοφορία τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν συναλλαγῶν καὶ ἐξυπηρετηθοῦν αἱ ἀνάγκαι τῶν μεταφορῶν, διότι ἄλλως, πολὺ ὀλιγωτέρα τῆς προσδοκωμένης θὰ εἶναι ἡ ἀπόδοσις ἐκ τῆς ὀδικῆς συγκοινωνιακῆς ἀποκαταστάσεως.

Ἐπομένως ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῶν ἀπαιτηθησομένων κεφαλαίων, διὰ μὲν τὰς ὀδικὰς ἀνάγκας θὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ τακτικὰ κονδύλια τοῦ προϋπολογισμοῦ κατ' ἀρχήν. Ἐπομένως ἀφορᾷ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἀγορὰν καὶ προμήθειαν τροχαίου ὑλικοῦ, ταῦτα ἐκτὸς καὶ ἄλλων πηγῶν θὰ ἐξευρεθῶσι διὰ πιστώσεων τραπεζικῶν πρὸς ἰδιοκτίτας,

έπιχειρηματίας αποτελοῦντας τὸν Ὀργανισμόν τῶν Ὑπεραστικῶν Κοινῶν Διευθύνσεων, ὑπὲρ ὧν τὸ Κράτος πρέπει νὰ μεριμνήσῃ νὰ τύχῃσι πιστωτικῆς συνδρομῆς εἴτε ὑπὸ τὴν ἀτομικὴν εἴτε ὑπὸ τὴν ὠργανωμένην μορφήν αὐτῶν.

2. Ἀποκατάστασις τῶν σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν.

Οἱ ἑλληνικοὶ σιδηρόδρομοι, εἰς τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων καὶ ἐπιβατῶν καὶ γενικῶς εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, παίζουσι πολὺ μεγαλύτερον ρόλον ἀφ' ὅ,τι θὰ ἀνέμενέ τις εἰς χώραν περιβρεχόμενην ὑπὸ τῆς θαλάσσης πανταχόθεν, μὲ ἀκμαίαν ἀκτοπλοῖαν καὶ ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὸ μῆκος τῶν γραμμῶν τῶν ἀνερχόμενον εἰς 2.680 χλμ. Οὕτω π.χ. κατὰ Σπ. Κορώνην τὸ 12μηνον 1-4-30 ἕως 31 3 31 ἔναντι μεταφερθέντων διὰ τῶν τριῶν μεγαλύτερων σιδηροδρομικῶν δικτύων, ἦτοι τοῦ Σ.Ε.Κ. 1.244.000 τόν., τοῦ Σ.Π.Α.Π. 325.000 τόν. καὶ τῶν Θεσσαλικῶν 160.000 τόν., ἦτοι ἐν συνόλῳ 1.729.000 τόν. ἐμπορευμάτων (1), ὑπὸ τῆς ἀκτοπλοῖας μετεφέρθησαν τὰ ἡμίση, ἦτοι 863.000 τόν. (2), καὶ τὸ 1934 κατὰ Σπ. Κορώνην, ἀντιστοίχως ἐπὶ 1.433.000 τόν. σιδηροδρομικῶν φορτηγῶν μεταφορῶν, ἢ Ἀκτοπλοῖα μετέφεραν 775.000 τόν., ἦτοι τὰ 50 % πάλιν τῶν σιδηροδρομικῶς συντελεσθεισῶν. Ἀπὸ ἐπιβατικῆς δὲ ἐπόψεως τὸ 1931, πάντοτε κατὰ Σπ. Κορώνην, τὰ ἀνωτέρω τρία σιδηροδρομικὰ δίκτυα μετέφεραν 6.409.000 ἐπιβάτας, ἔναντι 685.000 τῆς Ἀκτοπλοῖας, ἦτοι κατὰ τι πλεόν τοῦ 1/10 τῶν σιδηροδρομικῶν, τὸ δὲ 1934 ἐπὶ 5.735.000 σιδηροδρομικῶν ἐπι-

---

1) 2) Πρβλ. Σπ. Κορώνη, Ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ συγκοινωνιακοῦ προβλήματος σελ. 7—9. Δέον ὅμως νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τούτου εἶναι τελείως διάφοροι τῶν διδομένων διὰ τὰ αὐτὰ ἔτη ὑπὸ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπετηρίδος Ἐθνικῆς Γραπῆς 1937. Πάντως ὅμως ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα εἶναι χαρακτηριστικοὶ τοῦ κεφαλαιώδους ρόλου τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν παρ' ἡμῖν.

βατών αντιστοιχοῦν 735.100 άκτοπλοϊκοί έπιβάται (1), ήτοι περί τά 13 % τών σιδηροδρομικώς μεταφερθέντων,

Είναί φανερόν λοιπόν ποίαν σημαντικωτάτην σημασίαν διά τάς μεταφοράς τών έπιβατών και έμπορευμάτων και διά τήν όλην οίκονομικήν ανασυγκρότησιν τοῦ τόπου έχουν αί καλοί σιδηροδρομικοί συγκοινωνίαι και ή εϋρυθμος και κανονική λειτουργία τών δικτύων. 'Αφ' έτέρου ό πόλεμος δέν άφήκεν άθίκτους τούς έλληνικούς σιδηροδρόμους τόσον διά τά μικρότερα δίκτυα όσον και διά τó τών ΣΕΚ, τó όποίον σϋν τοίς άλλοις, άκριβώς και λόγω τής κανονικότητος τοῦ πλάτους του, υπέστη και από άπόψεως τροχαίου υλικού τά μεγαλύτερα και ποικιλώτερα τραύματα. "Οθεν άπαιτείται :

α) *"Αμεσος άποκατάστασις τών βλαβών τών δικτύων, μόνιμος άποκατάστασις τών γεφυρών και γενικώς έπαναφορά τούτων εις τó προπολεμικόν τουλάχιστον σημεϊον, διά τήν δυνατότητα τής ταχείας κυκλοφορίας τών έπ' αϋτών άμαξοστοιχιών.*

β) *"Εξακρίβωσις τών άπωλειών τροχαίου υλικού, ή τοῦ ποῦ εύρίσκεται τοῦτο, και άποκατάστασις τής συνθήσεως αϋτοῦ.*" Ητοι συμπλήρωσις, έπισκευή ή άντικατάστασις τοῦ έφθαρμένου υλικού, τοῦ αναγκαίου άριθμοῦ άτμαμαξών και έπιβατικών και φορτηγών βαγονίων κλπ. εις βαθμόν τουλάχιστον τοῦ προπολεμικοῦ, διά διεκδικήσεων άναλόγου ξένου υλικού. 'Εκκαθάρισις τών συνεπειά τοῦ πολέμου και τής κατοχής προκυψασών συνθηκών συγχύσεως ώς πρός τó τροχαϊόν υλικόν.

γ) *"Αποκατάστασις τοῦ έμψύχου υλικού διά συμπληρώσεως τών κενών* ποῦ έδημιούργησαν αί ποικίλαι πολεμικαί συνθήκαι, ύφ' ός εύρέθησαν ειδικώτερον και δυσμενέστερον κάθε άλλης όργανώσεως οι Σιδηρόδρομοι.

δ) *Κανονικότης και ταχύτης δρομολογίων* έξυπηρετι-

1) Πρβλ. Σπ. Κορώνη, 'Επί τοῦ έλληνικοῦ συγκοινωνιακοῦ προβλήματος, σελ. 7—9, μέ τάς έπιφυλάξεις τής ύποσημειώσεως τής προηγούμενης σελίδος.

κῶν τῶν εἰδικῶν ἐμπορικῶν καὶ ἀγροτικῶν ἀναγκῶν, χαμηλὰ κόμιστρα.

ε) *Διακανονισμὸς ἀνταγωνισμοῦ αὐτοκινήτου - σιδηροδρομοῦ - ἀκτοπλοῖας*, κυρίως ὁμῶς σιδηροδρόμου καὶ τοῦ διεθνοῦς ἐπικινδύνου ἀντιπάλου του, τοῦ αὐτοκινήτου, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποφυγῆς σπατάλης, οἰκονομικῶν δυνάμεων ποῦ δὲν ἀνέχεται ἄνευ συνεπειῶν ἢ εὐθραυστος οἰκονομία μας καὶ δημιουργία τῶν δυνατῶν ἀρίστων συνθηκῶν ἐξυπηρετήσεως τῶν μεταφορικῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν. Ἐπίσης ἐπανοργάνωσις τῆς ὑπὸ τῶν Σιδηροδρόμων ἐκμεταλλεύσεως διὰ λεωφορείων αὐτοκινήτων τῶν παραλλήλων πρὸς τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς ἀμαξιτῶν ὁδῶν, καθὼς καὶ γενικώτερον ὑπεραστικῶν τινῶν λεωφορειακῶν γραμμῶν, ὡς προπολεμικῶς ἐν ἱκανῶ μέτρῳ συνέβαινε.

στ) *Μελέτη καὶ ἀπόφασις κινητοποιήσεως δικτύων τινῶν ἀργούντων* ἀπὸ τῆς προπολεμικῆς εἰσέτι ἐποχῆς (Μακεδονικοὶ κλπ.).

ζ) *Κεφάλαια, χεῖρες*. Δύο σημαντικοὶ παράγοντες ἀπέμειναν. Τὸ κεφάλαιον καὶ αἱ χεῖρες. Καὶ τὰ μὲν κεφάλαια θὰ πρέπει νὰ ἐξεύρη τὸ Κράτος δι' ἐσωτερικοῦ ἐν ἀνάγκη δανεισμοῦ, παρ' ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ἀποζημιώσεις καὶ ἀπαιτήσεις ποῦ θὰ ζητήσῃ κατὰ τὴν ὥραν τῆς εἰρήνης ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς χρησιμοποιήσαντας τοὺς σιδηροδρόμους μας. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς χεῖρας, αἵτινες μάλιστα θὰ ἀπαιτηθῶσι καὶ εἰδικευμένοι, ἄλλη λύσις ἀπὸ τὰς εἰδικὰς τεχνικὰς πρακτικὰς σχολὰς καὶ τοὺς ξένους τεχνίτας δὲν ὑπάρχει.

3. *Ἀποκατάστασιν τῶν ἀκτοπλοϊκῶν μας συγκοινωνιῶν.*

Ἡ ἀκτοπλοῖα μας πρὸ τοῦ πολέμου, μὲ τὰ 77 εἰδικὰ πλοῖα τῆς 57.000 τον. καὶ μὲ ἱκανὸν μέρος τοῦ ἐξ 712 πλοίων ἰστιοφόρου στόλου μας τον. 56.000⁽¹⁾, κατῶρθωνε

1) Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 1937 σελ. 77—85 τχ. β.

νά ενεργῆ σημαντικὰς μεταφορὰς ἐπιβατῶν καὶ φορτίων. Οὕτω τὸ 1937 ἡ μὲν ἀτμήρης μετέφερεν 1.191.795 τον. ἐμπορευμάτων καὶ 1.917.656 ἐπιβατῶν, ἡ δὲ ἰστιοφόρος 1.400 περίπου τ. ἐμπορευμάτων (1) καὶ ἀκαθόριστον ἀριθμὸν ἐπιβατῶν—συμφώνως πρὸς τὰς στατιστικὰς τῆς Γενικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, αἵτινες ὁμῶς ὡς πρὸς τὰ ἰστιοφόρα δέον νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐπὶ τὰ ἐλάσσω χαρακτηρίζουσαι τὰ πράγματα,—ἡ ἐξυπηρετικὴ αὐτῆς δυνατότης διὰ τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις τῆς Χώρας ἦτο σημαντικὴ, ἐγγίζουσα τὸ 15—20 % τῆς ὅλης ἐπιβατικῆς καὶ ἐμπορευματικῆς κινήσεως τῆς χώρας, ἦτο δὲ ἀποτέλεσμα μακροχρονίου ἐξελιξεῶς τῆς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μεμονωμένως ἐργαζομένων ναυτικῶν ἀκτοπλοϊκῶν ἐπιχειρήσεων, μέχρι τῆς ἐπὶ τέλους, τῆ ἀναμίξει τοῦ Κράτους, ὀργανώσεως εἰδους Ἀκτοπλοϊκοῦ Τρὰστ ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς Κοινῆς Διευθύνσεως Ἀκτοπλοϊκῶν Συγκοινωνιῶν (Κ. Δ. Α. Σ.), ἐπὶ τῷ τέλει καὶ τῆς οἰκονομικωτέρας ὀργανώσεως καὶ καλλιτέρας ἀποδόσεως τοῦ ἔργου τῶν ἀκτοπλοϊκῶν ἐπιχειρήσεων καὶ βελτιώσεως τῆς ποιότητος τῶν πλοίων διὰ βαθμιαίας ἀνακαινισέως τοῦ οἰκονομικῶς ὑποφέροντος καὶ μὴ ἱκανοποιούντος ἐπιβατικοῦ ἀκτοπλοϊκοῦ στόλου. Ὁ πόλεμος ὁμῶς ἐπενήργησε διὰ τὴν ἀκτοπλοΐαν μας συντριπτικώτατα καὶ καταστρεπτικώτατα, τῶσον ὅσον ἴσως οὐδὲ διὰ τὴν ὅλην ἐμπορικὴν ναυτιλίαν μας. Καὶ ναὶ μὲν πλήρεις στατιστικαὶ δὲν ἐδημοσιεύθησαν ὥστε νὰ μᾶς δίδουν τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας, ἀλλὰ ἡ προσωπικὴ ἀντίληψις ἐκ τῶν βυθίσεων σκαφῶν κατὰ τοὺς βομβαρδισμοὺς λιμένων καὶ βυθίσεων σκαφῶν χρησιμοποιηθέντων ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἀνοιξεως τοῦ 1941 καὶ ἐντεῦθεν διὰ μεταφορὰς στρατιωτικὰς, ἐκ τορπιλλισμῶν τῶν εἰς πλωτὰ νοσοκομεῖα μετατραπέντων ἀκτοπλοϊκῶν σκαφῶν κλπ., ὑπῆρξεν ἀρκετὴ διὰ νὰ δύναται νὰ βεβαιώσῃ ὅτι λείψανα ἴσως, τοῦ ἄλλοτε ὑπερεπαρκοῦς ἀκτοπλοϊκοῦ στόλου μας θὰ εὑρεθοῦν τὴν ἐπαύριον τῆς εἰρήνης. Ὅθεν

1) Βλ. ὑποσημείωσιν προηγουμένης σελίδος.

διὰ τὴν ταχεῖαν ἀποκατάστασιν τοῦ ἀκτοπλοϊκοῦ μας συγκοινωνιακοῦ δικτύου ἀπαιτοῦνται :

α) **Καθορισμὸς ἀναγκαιοῦντος ἀριθμοῦ καὶ τοννάξ πλοίων.** Ἡ ἀρμοδία Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας νὰ προβῆ εἰς καθορισμὸν, συμπλήρωσιν καὶ κορεσμὸν ὄλων τῶν ἀκτοπλοϊκῶν γραμμῶν, καθορίζουσα πόσα καὶ ποίας χωρητικότητος πλοῖα χρειάζονται κατ' ἀνώτατον ὄριον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κατὰ γραμμὰς ἀναγκῶν ἐν συσχετίσει καὶ πρὸς τὰς σιδηροδρομικὰς δυνατότητας ἐξυπηρετήσεως τῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, ὅπου τυχὸν προσφέρεται τοιοῦτος συνδυασμὸς. Οὕτω θὰ προκύψῃ γενικὸς Πίναξ, ἐξ οὗ θὰ ἐμφαίνεται τὸ συνολικὸν ποσὸν πλοίων καὶ τοννάξ πού ἀπαιτεῖται διὰ τὰς ἀκτοπλοϊκὰς μας ἀνάγκας.

β) **Κατανομὴ τοῦ τοννάξ κατὰ πλοιοκτητῆας.** Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος πλοίων νὰ ἐκπεσθοῦν τὰ τυχὸν περισσθέντα ἐκ τοῦ πολέμου τοιαῦτα καὶ τοννάξ αὐτῶν καὶ τὸ ὑπόλοιπον νὰ κατανεμηθῆ κατὰ προπολεμικὴν δυναμικότητα ὡς δικαίωμα εἰσαγωγῆς πλοίων παρὰ τῶν παλαιῶν ἀκτοπλοιοκτητῶν, δικαίωμα μεταβιβαστὸν μεταξὺ τῶν παλαιῶν δικαιουμένων δυναμικότητος ἀκτοπλοιοκτητῶν, καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀποφευχθῆ ὁ ὑπερκορεσμὸς ὠρισμένων γραμμῶν καὶ ἡ ἀδυναμία ἐξυπηρετήσεως ἄλλων ἢ ὁ καταστρεπτικὸς ἀνταγωνισμὸς. Ὁ Κρατικὸς παρεμβατισμὸς, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν Ἀκτοπλοῖαν ὑφίστατο διὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν ἀγόνων γραμμῶν, δύναται καὶ ὀφείλει ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀναδημιουργίας τῆς Ἀκτοπλοῖας νὰ παρέμβῃ ρυθμιστικῶς ὥστε νὰ προλάβῃ σφάλματα, σπατάλας καὶ διαρροάς.

γ) **Ἀπόκτησις πλοίων συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ ἐλληνικὰ οἰκονομικὰ μέσα.** Νὰ χρησιμοποιοθῆ ἡ εὐκαιρία καὶ νὰ κατευθυνθοῦν οἱ πλοιοκτῆται εἰς πρόσκτησιν συγχρονισμένων σκάφῶν εἰς τὸν στόλον μας, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν οἰκονομίαν καυσίμων μὲ κατεύθυνσιν σκάφη ἐμπορικῶς ἀποδοτικὰ, ταχέα, ἄνετα, ἀπλᾶ καὶ ἀναλόγως οἰκονομικὰ εἰς κατανάλωσιν, μὲ εἰδικὴν μελέτην

κινήσεως διὰ λιγνίτου αὐτουσίου ἢ πλινθοποιημένου ὡς ἡ πρότασις Κέγκελ (1) καθὼς καὶ διὰ τυχόν ἐφαρμογὴν ἀεριοκινητῆρων καὶ ἀεριογόνων συσκευῶν διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ λιγνίτου (2).

δ) *Προγραμματικὴ κατεύθυνσις κατὰ τὴν ἀπόκτησιν νέων σκαφῶν.* Κατὰ πάντα τρόπον κρατικὴ ἐποπτεία καὶ παρακολούθησις ἀλλὰ καὶ ὑποβοήθησις εἰς τὰς ἐκ τῆς ξένης ἀγορᾶς τυχόν ἐτοιμῶν πλοίων ἢ εἰς τὰς παραγγελίας νέων, καθὼς καὶ διεκδίκησις ὑπὸ μορφήν παροχῆς μέσων ἀποκαταστάσεως οἰκονομικῆς πρὸς τὸν κατεστραμμένον, ἀνεύθυνον διὰ τὸν τρόπον πόλεμον ποὺ λέγεται : Ἑλλάς. Οὕτω ὁ Ἀκτοπλοϊκὸς στόλος μας νὰ πλουτισθῆ διὰ τῶν καλλιτέρων καὶ καταλληλοτέρων δυνατὸν μονάδων, με προοπτικὴν τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἀκτοπλοϊκῶν μας γραμμῶν διὰ συνεχοῦς ἐπικοινωνίας μεθ' ὅλων τῶν Διεθνoῦς κινήσεως λιμένων τῆς Μεσογείου, ὅπου ἑλληνικὰ ἄμεσα ἢ ἔμμεσα συγκοινωνιακὰ ἢ τουριστικὰ ἢ ἄλλα συμφέροντα(3).

ε) *Ἀναδιοργάνωσις ἱστιοφόρου ναυτιλίας.* Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς ἱστιοφόρου ναυτιλίας πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ ἰδιαίτερον μέλημα τῶν ἀρμοδίων Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, διότι πρῶτον μὲν, παρὰ τὰς καταστροφὰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἐν τινι ζωῇ καὶ δι' αὐτῆς ὑποτυπωδῶς ἐξυπηρετοῦνται ἤδη αἱ ναυτικαὶ συγκοινωνιακαὶ ἀνάγκαι καὶ δεύτερον, διότι δι' αὐτῆς κατὰ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν περίοδον πρωτίστως εἶναι δυνατὸν, καὶ θὰ ἐξυπηρετηθοῦν πάλιν αἱ Ἀκτοπλοϊκαὶ ἀνάγκαι, διότι ὑφίσταται, ἐνῶ ἡ ἀτμήρης Ἀκτοπλοῖα δὲν ὑφίσταται κἄν, ὀλοκληρωτικῶς σχεδὸν ἐκ τοῦ πολέμου διαλυθεῖσα. Τρίτον, διότι ἡ ἀτμήρης ἢ πετρελαιοκίνητος Ἀκτοπλοῖα

1) Πρβλ. Κ. Κέγκελ, "Ἐρευνα λιγνιτικοῦ προβλήματος τῆς Ἑλλάδος, εἰς Τεχν. Χρονικά ἀρ. 176]1939.

2) Πρβλ. Π. Κουβέλη, Ἐνεργειακὴ Οἰκονομία Ἑλλάδος σ. 260.

3) Πρβλ. Α. Δ. Μάνου, Ὁ Τουρισμὸς ἐν Ἑλλάδι 1935.

ἀναζητεῖ πρώτην ὕλην, προσωπικόν, κεφάλαια κλπ. ἅτινα βεβαίως δὲν θὰ λείψουν, ἀλλ' ἀπαιτοῦν κάποιον χρόνον συγκεντρώσεως καὶ κινητοποιήσεως, ἐνῶ ἡ ἱστιοφόρος ναυτιλία θὰ ἀναζητήσῃ ἀπλῶς οὐριον ἄνεμον, ὀργανωτικὴν καὶ συστηματικὴν κατεύθυνσιν καὶ θὰ κινηθῇ ἀμέσως πρὸς πρώτην ἐξυπηρέτησιν τῶν συγκοινωνιακῶν μας ἀναγκῶν. Διὰ τοῦτο θὰ πρέπει νὰ ὑπεκκαφθῇ καὶ νὰ ὑποκινηθῇ πᾶσα εἰς τὸν τομέα τοῦτον πρωτοβουλία, παρεχομένης ἀπολύτου ἐλευθερίας δράσεως καὶ ἀνταγωνισμοῦ ἐντὸς τῶν ὁρίων ἀσφαλείας τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν ἐμπορευμάτων.

στ) *Φροντὶς διὰ τ' ἀπαιτηθῆσόμενα κεφάλαια.* Τὰ κεφάλαια βεβαίως οὔτε ἐλλείπουν οὔτε θὰ λείψουν. Ἔχουν ἀπαιτήσεις ἀπὸ δικαιώματα, ἀπὸ ἐπιτάξεις, ἀπὸ ἀσφαλείας, ἀπὸ ἀποζημιώσεις ἐκ βυθίσεως, ναύλων κλπ. οἱ Ἕλληνες πλοιοκτῆται, τὰ ὁποῖα πάντα θὰ ἐπιτρέψουν εἰς αὐτοὺς νὰ προβοῦν εἰς ἀναγκαίας ἀγορὰς καὶ ἀνακαινίσεις τῶν πλοίων των. Ὅμως θὰ χρειασθοῦν ἴσως διατυπώσεις καὶ χρόνος πλῆυτος. Διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ Πολιτεία νὰ ἐνδιαφερθῇ, νὰ χορηγηθοῦν ὑπὸ τῶν Τραπεζιτικῶν Ἰδρυμάτων μας ἢ ὑπὸ ξένων Ἰδρυμάτων τῇ κρατικῇ ἐγγυήσει αἱ ἀναγκαῖαι διευκολύνσεις, ὑπὸ μορφήν πιστώσεων καὶ προκαταβολῶν πρὸς τοὺς πλοιοκτῆτας ἔναντι τοῦ λαβεῖν των καὶ ἐπ' ἀνταλλάγματι τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐπὶ 50ετίαν ἐλληνικῆς νηολογήσεως τῶν πλοίων, ἵνα διευκολυνθῇ τὸ ἔργον των, τὸ ὁποῖον ὅσον ταχύτερον ἀχθῇ εἰς πέρας τόσον καλλίτερον διὰ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν. Δὲν πρέπει δὲ νὰ μᾶς διαφεύγῃ ὅτι ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐπομένην τῆς εἰρήνης τεράστιοι ἰδιωτικοὶ ἢ κρατικοὶ φορηγοὶ στόλοι χρησιμοποιηθέντες εἰς τὰς ὑπερποντίους συμμαχικὰς μεταφορὰς θὰ ἐλευθερωθοῦν ἢ θὰ ἐκποιηθοῦν τμηματικῶς. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ὅτι ὅλαι αἱ ναυτικαὶ χώραι, ὅσαι τοὺς βυθοὺς κατέκλυσαν μὲ τὰ βυθισμένα ἐκ τοῦ πολέμου σκάφη των, θὰ θελήσουν τὸ ταχύτερον νὰ ἀναπληρώσουν τὰ κενὰ τῆς ναυτιλίας των, καὶ ὅτι συνεπῶς, παρὰ πᾶσαν προσφορὰν, θὰ ἀνακύψῃ οὐ μόνον ἀνά-

λογος ἀλλ' ἴσως καὶ δυσανάλογος ζήτησις. Καὶ μὴ λησμονώμεν ὅτι οὐσιώδους σημασίας εἶναι ἢ ταχεῖα καὶ ἄμεσος εἰ δυνατόν καὶ ὄχι ἀπλῶς ἢ κάλυψις τῶν ναυτικῶν συγκοινωνιακῶν ἀναγκῶν καὶ ὅτι ἐν τούτῳ τὸ Κράτος πρέπει νὰ βοηθήσῃ μὲ ὄλα τὰ εἰς τὴν διάθεσίν του μέσα τοὺς ἰδιώτας πλοιοκτῆτας.

ζ) *Προνομιακὴ ἐκμετάλλευσις τῶν ναυτικῶν συγκοινωνιῶν καὶ κατοχύρωσις τῶν προπολεμικῶν ἀκτοπλοιοκτητῶν.* Ἡ μελλοντικὴ ἐξέλιξις τῆς Ἀκτοπλοίας εἶναι φανερόν ὅτι θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν γενικὴν κοινωνικὴν ἐξέλιξιν καὶ τὸν παρεμβατισμὸν τοῦ Κράτους εἰς τὴν ρύθμισιν ὄλων τῶν κοινωνικοοικονομικῶν μεταπολεμικῶν θεμάτων καὶ τοῦ συγκοινωνιακοῦ ζητήματος, ἀπὸ τῶν μικροτέρων Ἀκτοπλοϊκῶν μέχρι τῶν μεγάλων ζητημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Διεθνoῦς διακομιστικῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας. Συνεπῶς ἔχομεν κάθε λόγον νὰ ἀποφύγωμεν τὴν δημιουργίαν πρὸς τοὺς παλαιoὺς καὶ νέων παραγόντων, οἱ ὅποιοι τὰς μερίμνας μόνον θὰ ἐπαυξήσουν. Οἱ παλαιοὶ ἄλλωστε ἀκτοπλοιοκτῆται καὶ ὡς ἐπαγγέλματα καὶ ὡς ὀργανισμὸς καὶ ὡς ἐταιρεῖαι ὑφίστανται μὲ τὰς θυσίας των, τὴν συμβολὴν των εἰς τὰς καλὰς καὶ τὰς κακὰς ἔθνικὰς ἡμέρας, μὲ τὰ ἐκ τῆς εἰσφορᾶς των εἰς τὸν ἀγῶνα δικαιώματά των, καὶ τὴν ἀνέκαθεν ἐπίδοσίν των εἰς τὴν θάλασσαν. Διατὶ ἄραγε εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ ἀπολαύσουν τὸν ὀλίγον ἢ πολὺν ὑπολειπόμενον ἀκόμη καιρὸν μέχρι τῆς τυχόν νέας κοινωνικοοικονομικῆς ἀντιμετωπίσεως καὶ τοῦ ναυτικοῦ ζητήματος—χωρὶς νὰ θίγῶνται τὰ συμφέροντα τῆς ὀλότητος—αὐτοὶ πρῶτοι καὶ μόνοι τὰ τυχόν ἀγαθὰ τῶν νέων κοσμῶν εἰρηνικῶν ἡμερῶν, ἀφοῦ αὐτοὶ αὔριον πάλιν θὰ χρησιμεύσουν ὡς βάρη διὰ τὴν νέαν τυχόν ἐξειλιγμένην καὶ κοινωνικωτέραν μορφήν τῆς ναυτικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ναυτιλιακῆς συνθέσεως ;

Τὸ Κράτος μετὰ μεγαλυτέρων δικαιωμάτων θὰ δύναται νὰ συζητῇ ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀμοιβαίων δικαιωμάτων του μετ' αὐτῶν, ὑπενθυμίζον καὶ τὰ παλαιὰ καὶ νέα ἀνταλλάγματα καὶ φροντίδας του ὑπὲρ αὐτῶν, παρὰ μὲ

οιονδήποτε άλλον, ὃν τυχόν θὰ ἐνεθάρρυνε νὰ περιπλακῆ μὲ τὰ ναυτικά ὅταν εἶχε τὴν ἀνάγκην του, δηλαδὴ τώρα, καὶ ὕστερα νὰ τὸν περιστέλλῃ τυχόν εἰς βαθμὸν ἀπροσδόκητον, μαραίνοντα καὶ τὴν πρόοδόν του καὶ ἀποκαρδιώνοντα τὸν ζῆλον ποὺ ἐπέδειξε, ἀφοῦ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ ἀπολαύσῃ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ χρόνου τὰ ἀγαθὰ τῶν νέων τοποθετήσεων τῶν κεφαλαίων του, ἅτινα ἀλλαχού χρησιμοποιούμενα ἀποδοτικώτερα δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὸ σύνολον ἴσως θὰ ἦσαν.

Τὸ μέτρον τῆς προνομιακῆς προστασίας ἀσκήσεως τῶν ναυτικῶν ἀκτοπλοϊκῶν συγκοινωνιῶν ὑπὸ τῶν παλαιῶν προπολεμικῶν ἀκτοπλοιοκτητῶν θὰ γαλβανίσῃ αὐτούς, θὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ, θὰ τοὺς καταστήσῃ ἀποδοτικώτεροις καὶ αἱ ναυτικαὶ ἀκτοπλοϊκαὶ συγκοινωνίαι θὰ αἰσθανθοῦν τὸν ἀντίκτυπον συντομώτατα. Τὸ Κράτος ἄλλωστε, παρακολουθοῦν, δύναται νὰ προλάβῃ τυχόν ἐκτροπὰς, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὅλης οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπερπόντιον ἐμπορικὴν ναυτιλίαν, θὰ ἀσχοληθῶμεν ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ, διότι ἐδῶ ἀσχολούμεθα μόνον μὲ τὰς ἐσωτερικὰς ναυτικὰς συγκοινωνίας.

4. Ἀποκατάστασις Ἑλληνικῶν ἐναερίων συγκοινωνιῶν.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ταχείας ἀποκαταστάσεως τῶν ἐσωτερικῶν ἑλληνικῶν ἐναερίων συγκοινωνιῶν γίνεται ἔκδηλος μόνον ἐν συσχετίσει πρὸς τοὺς γενικοὺς οἰκονομικοπαραγωγικοὺς σκοποὺς τῆς συγκοινωνιακῆς ἀποκαταστατικῆς μεταπολεμικῆς ἐξορμήσεως καὶ τὰς προπολεμικὰς καὶ μεταπολεμικὰς συγκοινωνιακὰς δυσχερείας (ποῦ ὑπῆρχαν ἢ θὰ προκύψουν) ὠρισμένων ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀεροπλάνου ἐξυπηρετουμένων περιοχῶν, ὡς ἡ Ἡπειρος, ἡ Ἀνατολικὴ Μακεδονία, ἡ Κέρκυρα, ἡ Κρήτη κλπ.

Βεβαίως ὄγκοι φορτίων καὶ ἐμπορευμάτων δὲν ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα καὶ προπολεμικῶς μετέφερον ὁ νεαρὸς συγκοινωνιακὸς κλάδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορίας.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μετέφερον ⁽¹⁾ π. χ. τὸ 1937 εἰς τὰς ἐκ 363.957 χλμ. 1.254 πτήσεις του ἦσαν 7,499 ἐπιβάται, 81 τον. ἀποσκευῶν, ἐμπορεύματα 145 τόν. καὶ ταχυδρομεῖον 12 $\frac{1}{2}$ τόν., ἅτινα πάντα δυνατὸν νὰ μὴ δίδουν ἐντυπωσιακοὺς ἀριθμοὺς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν, μετεφέρθησαν ἐν ἀπολύτῳ 100 $\frac{0}{0}$, ἀσφαλείᾳ, δεύτερον δέ, ἡ οἰκονομικοπαραγωγικὴ σημασία τῶν μεταφερθέντων ὀλίγων ἐπιβατῶν καὶ ὀλίγων ἐμπορευμάτων καὶ ταχυδρομεῖου δύναται καὶ θὰ ἦτο ἀσφαλῶς πολλαπλασία τῆς εἰκαζομένης, ἂν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι κατὰ κανόνα τὸ ἀεροπλάνον ὡς μεταφορικὸν μέσον χρησιμοποιεῖται ὑπὸ ἐμπορευομένων, ἀντιπροσώπων καὶ γενικῶς οἰκονομικοπαραγωγικῶν ἀτόμων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ χρόνος καὶ ἡ ταχύτης προσμετρεῖται ὅλως ἰδιαιτέρως εἰς χρῆμα, καὶ ἡ διαδρομὴ ἐκάστου ἀτόμου ἢ ἡ ταχεῖα μεταφορὰ ἐκάστου ταχυδρομικοῦ φακέλλου δύναται νὰ συνδέεται μὲ ἑκατομμυρίων δραχμῶν οἰκονομικὴν κίνησιν καὶ ἀποτέλεσμα, χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ὑπὸ ἀσθενῶν ἢ ἰατρῶν ὑπερπολυτίμου σημασίας χρησιμοποίησίν του. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ δι' ἀεροπλάνων μεταφερόμενα ἐμπορεύματα, ταῦτα, ὅταν δὲν εἶναι ἀπολύτως πολυτίμου ἀξίας, ταχείας φθορᾶς, συμβαδίζοντος τοῦ ἐλαφροῦ καὶ ἀκριβοῦ, τότε ἀποτελοῦνται ἐκ δειγμάτων, μοδέλλων κλπ, διὰ τὴν οἰκονομικὴν σημασίαν καὶ ἀξίαν τῶν ὁποίων ἰσχύουν ὅσα καὶ περὶ τῆς οἰκονομικῆς σημασίας τῶν ἐπιβατῶν λέγονται. Ὡστε εἰς μίαν ταχεῖαν καὶ γόνιμον οἰκονομικοανασυγκροτικὴν προσπάθειαν εἶναι φυσικόν, φυσικώτατον, νὰ ἀπαιτῆται νὰ καταβληθῇ ἡ ἀναγκαῖα μέριμνα διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐναερίων συγκοινωνιῶν. Εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ἄλλωστε ἐποχὴν, ὅπου ὁ ἐπιβατικὸς κόσμος θὰ ἔχη ἐκ τοῦ πολέμου ἐξοικειωθῇ περισσότερον πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἀεροπορίας, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀεροπορικῶν ταξειδίων, εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ἐπιβατικὴ κίνησις θὰ αὐξηθῇ.

1) Πρβλ. Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 1937 σελ. 105, 106.

Ἡ δυνατότης ἀφ' ἑτέρου ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρων ἀεροπορικῶν ἐμπορικῶν μεταφορῶν, πού διαβλέπεται ὡς ἐκ τῶν τελειοποιήσεων τῆς πολεμικῆς ἀεροπορίας, τῆς ὁποίας τὰ πορίσματα καὶ ἀποτελέσματα θὰ χρησιμεύσουν αὖριον εἰς τὴν πολιτικὴν ἀεροπορίαν, ὁπότε φορτία 5—10 τόν. θὰ δύνανται ἐξ ἴσου εὐχερῶς νὰ μεταφέρωνται ὅπως ἀνάλογα φορτία βομβῶν ἢ τάνκς μεταφέρονται σήμερον διὰ καταστρεπτικούς σκοπούς καὶ ὅπου ἐνδεχομένως ἐμπορικοὶ συρμοὶ ἀεροσκαφῶν θὰ παρουσιάζωνται εἰς τοὺς αἰθέρας, ὅπως παρουσιάζονται σήμερον τὰ στρατιωτικὰ ρυμουλκούμενα ἀεροσκάφη, καὶ ἄλλαι τυχόν τελειοποιήσεις θὰ λάβουν χώραν, εἶναι φυσικὸν ὅτι πάντα ταῦτα θὰ συντελέσουν εἰς τὴν ὅλον ἐν μεγαλυτέραν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀεροπλάνου εἰς τὴν συγκοινωνίαν καὶ θὰ καταστήσουν τοῦτο σημαντικὸν συγκοινωνιακὸν οἰκονομικοπαραγωγικὸν παράγοντα. Εἶναι βέβαια ἀληθές ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀεροπλάνου ὡς συγκοινωνιακοῦ μέσου δὲν ὑπῆρξε ποτὲ παρ' ἡμῖν τοῦλάχιστον ἐνεργητικὴ, ἀλλ' ἀντιθέτως παθητικὴ μέχρι 50 ο/ο, τοῦ Κράτους ἐπιχορηγήσαντος π.χ. τὸ 1937 μὲ 11.000.000 δραχμῶν περίπου τὴν ἐταιρείαν, ἥτοι μὲ 36,35 δρχ. κατὰ πραγματοποιηθὲν χιλιόμετρον πτήσεως, διὰ νὰ καλύψῃ σὺν τῇ ἐμπορικῇ προσόδῳ αὐτῆς τὰς δαπάνας τῆς ἐκμεταλλεύσεως, αἵτινες ἀνῆλθον κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον εἰς 21.549.000. Ἐν τούτοις καὶ περὶ τῆς ὡς ἄνω ἀεροπορικῆς ταύτης δαπάνης ἰσχύουν οἱ αὐτοὶ γενικοὶ λόγοι πού ὠθοῦν τὸ Κράτος νὰ ἐνισχύῃ τὰς ἀγόνους ἀκτοπλοϊκὰς γραμμάς, ὡς καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ νὰ τὰς συντηρῇ, νὰ ἀναλαμβάνῃ τὰ τεράστια ἔξοδα τῆς ὁδοποιίας κλπ., ἅτινα πάντα θεωροῦνται ὡς συμπεριλαμβανόμενα εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κράτους καὶ τοῦ γενικωτάτου ἀπέναντι τοῦ λαοῦ καθήκοντος καὶ ἔργου του, τοῦ γοήτρου του καὶ τῆς ὀργανωμένης ἰσχυρᾶς καὶ ἐπιβλητικῆς ἐμφανίσεώς του.

Συνεπῶς ἢ ὄχι μόνον ταχυτέρα δυνατὴ ἀποκατάστα-

σις τῶν ἐναερίων ἑλληνικῶν συγκοινωνιῶν δέον νὰ ἐπιδιωχθῆ, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον πρέπει :

α) Αἱ ἀρμόδιαι Ὑπηρεσίαι ἐπωφελοῦμεναι τῶν ὡς μανιταρίων συνεπεία τοῦ πολέμου πληθυνθέντων ἀεροδρομίων, κυρίων ἢ βοηθητικῶν, νὰ μελετήσουν τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας καὶ εἰς γραμμὰς αἵτινες δὲν ὑφίσταντο προπολεμικῶς ἢ ἐξεμεταλλεύοντο οὐχὶ τακτικῶς (Κρήτη καὶ Ἰωάννινα) ἢ ὑπὸ ξένων ἐταιρειῶν. Οὕτω ἢ Κρήτη, ἢ Κέρκυρα, τὰ Ἰωάννινα, ἢ Δράμα, ἢ Μυτιλήνη, ἢ Χίος καὶ ἄλλαι ἴσως νέαι μεταπολεμικαὶ ἑλληνικαὶ περιοχαὶ μὲ τὸ ἀεροπλᾶνον θὰ πρέπει νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν Μητρόπολιν.

β) Νὰ μελετηθοῦν οἱ ὅροι τῆς καλλιτέρας ὀργανώσεως τῆς ὡστε νὰ ἀφίνη ὀλιγώτερα ἑλλείμματα.

γ) Νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἀρτίωσις τῆς ὑπαρχούσης Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἐναερίων Συγκοινωνιῶν ἢ ἡ ἐμφάνισις καὶ νέων ἑλληνικῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιακῶν ἐταιρειῶν, ἵνα ἐξευρεθοῦν καὶ νέα κεφάλαια, χωρὶς νὰ ἀποκλείεται καὶ ἡ μελέτη τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀναλήψεως τῶν ἐναερίων συγκοινωνιῶν. Ὅποτε καὶ

δ) Θὰ χρησιμοποιηθῆ καὶ θὰ ἐξυπηρετηθῆ καὶ ἐπαγγελματικῶς τόσος κόσμος ἐφέδρων τῆς ἀεροπορίας μας, οἱ ὅποιοι πάντοτε χρήσιμοι θὰ εἶναι καὶ πολύτιμοι, καὶ κάθε λόγον θὰ ἔχωμεν νὰ τοὺς ἔχωμεν εἰς ἀρίστην πάντοτε κατάστασιν ἐπαγγελματικῆς καὶ τεχνικῆς καταρτίσεως καὶ ἀποδόσεως ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ ἐθνικῇ ὠφελείᾳ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Η ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ ΜΑΣ

Ἡ ὑπερπόντιος ἐμπορικὴ Ναυτιλία μας, ἐμφανιζομένη ὡς ἡ συμφυστέρα πρὸς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους μας οἰκονομικοπαραγωγικὴ δύναμις, ἀποτελεῖ τὴν τετάρτην προϋπόθεσιν δημιουργίας οἰκονομικῆς ζωῆς. Μὲ τὰ 518 φορτηγὰ πλοῖα τῆς τὴν 1—1—1938 (1) χωρητικότητος 1.814.000 τον. ἀξίας περίπου τότε 12.000.000 λιρῶν Ἀγγλίας, ἥτοι 6.000.000.000 δραχμῶν προπολεμικῶν ἂν μὴ—ἢ ἀσφαλῶς περισσοτέρων—καὶ μὲ ἐτήσιον καθαρὸν εἰσόδημα ὑπολογιζόμενον εἰς πλεον τῶν 3.000.000 λιρῶν Ἀγγλίας, παρὰ τὰ βάρη τῆς, ἀνερχόμενα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἰς 1.411.000 λιρῶν Ἀγγλίας, ἐξ ὧν αἱ 400.000 Λ. Α. περίπου ὑπὲρ ἡμεδαπῶν πιστωτῶν, εἶναι μίᾳ τῶν ὠριστοτέρων, ὑγιεινότερων καὶ διεθνῶς ἐκτιμωμένων παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς Χώρας, ἢ πλεον ἀθόρυβος, ἢ πλεον ἀβοήθητος ἀπὸ τὸ Κράτος, ἀντιμετωπίζουσα τὸν ἀνταγωνισμὸν γιγαντιαίων ναυτικῶν χωρῶν, καὶ ὅμως ἡ φέρουσα τὸ ναυτικὸν ὄνομα τῆς χώρας μας ὑπερηφάνως, ἀπὸ ἀπόψεως μὲν τοννάξ εἰς τὴν 9ην σειρὰν τῆς κατατάξεως τῆς παγκοσμίου ναυτικῆς δυνάμεως, ἀπὸ ἀπόψεως δὲ ἀναλογίας πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας εἰς τὴν 5ην σειρὰν, μαζὶ μὲ τὴν βαθυτάτην διεθνῆ ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἀρετάς τῆς, τὴν ἐντιμότητα καὶ τὴν ἀξίαν τῆς. Τὸ εἰσόδημά τῆς, εἰσρέον μαζὶ μὲ τὰ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν καὶ τὸ ἐκ τοῦ τουρισμοῦ εἰσόδημα, ἀποτελεῖ

---

1) Πρβλ. Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης 1937 σελ. 68—90.

τὸν σημαντικώτερον ἴσως πόρον, ποὺ ἐπουλῶνει ἀθορύβως τὰς πληγὰς καὶ τὰ ἐλλείμματα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς χώρας καὶ λανθανόντως συντηρεῖ αὐτὴν εἰς μίαν ἐξελικτικὴν κοινωνικὴν οἰκονομίαν καὶ ἀνθηρὰν κάπως ἀπὸ ἀπόψεως πολιτισμοῦ κατάστασιν. Ἡ ὑπερπόντιος ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ ναυτιλία ὅμως δὲν ἦτο δυνατόν παρα ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της καὶ τῆς διασπορᾶς της ἀνὰ τὰς θαλάσσας τῆς ὑψηλίου, ὅπου τὸ ναυτίλον δαιμόνιον τῆς φυλῆς τὴν ὀδηγεῖ, νὰ ὑποστῇ μεγίστας καταστροφὰς συνεπείᾳ τοῦ παγκοσμίου πολέμου, τῶν ὁποίων τὴν ἔκτασιν ἀκόμη δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν, ἀλλὰ θὰ ἠυχόμεθα νὰ μὴν εἶναι οὔτε ἴδιαι οὔτε μεγαλύτεραι ἐκείνων τὰς ὁποίας ὑπέστη κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον τοῦ 1914-1918, ὅποτε ὁ πόλεμος τὴν εὔρε τὸ 1915 μὲ 475 πλοῖα 893.000 τόν. καὶ τὴν ἀφῆκε τὸ 1918 μὲ 202 πλοῖα 290.000 τόν., προξενήσας εἰς αὐτὴν καταστροφὴν 45 % εἰς ἀριθμὸν πλοίων καὶ 60 % περίπου εἰς τοννάζ, μὲ ἀνάλογον βέβαια περικοπὴν συναλλαγματικῆς εἰσροῆς ἐκ ναύλων καὶ κερδῶν εἰς τὴν χώραν.

Πέραν ὅμως τῶν εὐχῶν, θὰ δεήσῃ εὐθύς μεταπολεμικῶς νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν ποικιλοτρόπως ἀνασύνταξιν τῶν δυνάμεων Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας μας, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συντομωτέρας ἐπουλώσεως τῶν κενῶν αὐτῆς καὶ ἐνάρξεως θετικῆς συμβολῆς της εἰς τὴν σύστασιν τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ἐκ τούτων γενεσιουργοῦ παραγωγικῆς οἰκονομικῆς κινήσεως τοῦ τόπου. Οὕτω θὰ ἀπαιτηθῇ:

α) *Συνεργασία Κράτους καὶ ἐφοπλιστῶν* προσπάθεια ἀποκτήσεως σκαφῶν πληρούντων τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς συνήθιζε νὰ ζῆ καὶ νὰ προάγεται ἡ Ἑλληνικὴ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τοιούτους οἷους ἀπαιτοῦν αἱ σύγχρονοι Ναυτικαὶ συγκοινωνιακαὶ ἀνάγκαι. Ὁ ρόλος τοῦ Κράτους ἐν προκειμένῳ θὰ εἶναι ἡ διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ ὑποστήριξις εἰς διαφόρους περιπτώσεις τῶν ἰδιωτῶν πλοιοκτητῶν εἰς τὰς ἀγοραστικὰς προσπάθειαις των.

β) **Συνεργασία Κράτους—πλοιοκτητῶν—καὶ ναυτεργατικοῦ κόσμου**, πρὸς διαρρύθμισιν τῶν ζητημάτων ἐπανδρώσεως πλοίων καὶ γενικῶς λύσιν τοῦ ἐμψύχου ναυτεργατικοῦ ἐλλείμματος ποῦ ἐγέννησαν αἱ πολεμικαὶ καταστροφαί, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι μὲν δυσεπίλυτον, ἀλλ' ἀπαιτεῖ μισθολογικὴν τακτοποίησιν καὶ ἀντιμετώπισιν ζητημάτων ἀσφαλίσεως ἀναπηρίας, γήρατος, ἀσθενείας καὶ γενικωτέρας ἀνακαινίσεως τοῦ Οἴκου τοῦ Ναύτου, συμφώνως καὶ πρὸς τὰς μεταπολεμικὰς ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι θὰ διασφαλίσουν ἀπὸ δυσαρέστους συνεπείας ναυτεργατικῶν ἀνωμαλιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνίστε εἰς τὸ παρελθὸν παρουσιάσθησαν, ἐπὶ ζημίᾳ τῆς φήμης καὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας μας.

γ) **Ἐπιζήτησις καὶ διεκδίκησις τῶν ἐκ τῶν καταστροφῶν τοῦ Πολέμου δικαιωμάτων τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας μας** καὶ εἴσπραξις τῶν συναφῶν ἀσφαλιστικῶν ἢ ἐκ ναύλων δικαιωμάτων, ἀποζημιώσεων ἐξ ἐπιτάξεων καὶ λοιπῶν ἀπαιτήσεων τῶν πλοιοκτητῶν μας, οἵτινες τοιοῦτοτρόπως θὰ εὐχερανθοῦν εἰς τὰς παραγγελίας των καὶ νέας ἀγοράς των.

δ) **Διπλωματικὴ ὑποστήριξις τοῦ Κράτους, διὰ συνάψεως εἰδικῶν μεταφορικῶν συμβάσεων μετὰ τῶν οἰκείων Κυβερνήσεων**, προτιμήσεως τῶν ἐλληνικῶν φορτηγῶν εἰς τὰς μεγίστης ἐκτάσεως διενεργηθησομένας μεταπολεμικῶς διεθνεῖς μεταφορὰς, συμφώνως πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν πολεμικῶν θυσιῶν καὶ ὑπηρεσιῶν τῆς Ναυτιλίας μας. Τὸ τοιοῦτον, ἄλλωστε, δὲν εἶναι πρωτοφανὲς διπλωματικὸν θέμα πρὸ ὀλίγων δὲ χρόνων ἡ Φασιστικὴ Ἰταλία εἶχε συλλάψει ἀνάλογον συμφωνίαν μετὰ τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὰς μεταφορὰς ἀπὸ τῶν Ρωσικῶν Λιμένων τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὸ Ἐξωτερικόν, καὶ διαρκοῦντος τοῦ Πολέμου, ἡ Ἑλβετικὴ Κυβέρνησις ἐπεζήτησε νὰ πράξῃ τοῦτο διὰ μισθώσεως στόλου 10 ἐλληνικῶν φορτηγῶν πλοίων, ἐὰν δὲν σφάλλωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας.

ε) **Ἐπιδίωξις Διεθνῶν διευκολύνσεων, Λιμενικῶν, Πλοηγικῶν τελῶν, Διοδίων καὶ γενικωτέρων φορολογικῶν**

διευκολύνσεων, ὥστε τὰ ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν τελούντα ἔμπορικά μας πλοῖα νὰ ἀπολαύουν παγκοσμίως τῶν μεγίστων φορολογικῶν εὐκολιῶν, κάτω τοῦ ἡμίσεος τῶν ἄλλων χωρῶν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ φέρουν τὴν Ἐθνικὴν σημαίαν εἰς εὐνοϊκώτερον πεδῖον διεθνoῦς ἀνταγωνισμοῦ, ἐξασφαλιζομένης μείζονος εἰσροῆς συναλλάγματος εἰς τὸν τόπον, διὰ Νομοθετικῶν δὲ μέτρων παραλλήλως νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ μεγαλύτερα εἰσροὴ τῶν κερδῶν τῆς Ναυτιλίας μας εἰς τὴν Χώραν καὶ νὰ ἀποφευχθῇ τὸ νὰ βλέπωμεν πλοῖα Ἑλλήνων Ἐφοπλιστῶν νὰ ὑψώνουν Παναμαϊκὴν σημαίαν, ὡς πρό τινων ἐτῶν συνέβη πρὸς ἀποφυγὴν ὑποταγῆς εἰς Ἑλληνικὸν Νόμον οὐχὶ τελείως ψυχολογημένον

στ) **Ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἔναρξις καταρτίσεως φορηγοῦ ἔμπορικoῦ στόλου**, ὁ ὁποῖος θὰ χρησιμοποιηῖται διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἰδίων κρατικῶν ἀναγκῶν, πολεμικῶν καὶ εἰρηνικῶν, καὶ ὁ ὁποῖος θὰ δύναται καὶ διὰ μετασκευῆς πλοίων τινῶν νὰ χρησιμεύσῃ βραδύτερον εἰς ποικίλους κοινωνικοὺς καὶ ἄλλους ἐθνικοὺς σκοπούς. Ἦδη φαίνεται ὅτι τοῦτο ἀπησχόλησεν ἀρμοδίους καὶ ἤρξατο συντελούμενον διὰ 10 πλοίων 100.000 τον.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω, ἅτινα ἀνεφέρθησαν ἐνδεικτικῶς ἡ Ἐμπορικὴ μας Ναυτιλία θὰ δυνηθῇ νὰ ἀναγεννηθῇ ταχέως καὶ νὰ κινητοποιηθῇ δραστηρίως καὶ ἀποδοτικῶς δι' αὐτὴν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ τόπου μας, δι' εἰσροῆς τῶν κερδῶν τῆς καὶ τῶν ναύλων τῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

1. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ὁ Τουρισμός καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἰσόδημα εἶναι ἡ 5ῃ ἀλλ' ἐπίσης σημαντικὴ προϋπόθεσις δημιουργίας οἰκονομικοπαραγωγικῆς κινήσεως. Μέχρι πρό τινος ἦτο ἀσυστηματοποίητος καὶ ἀπαρακολούθητος εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀπόδοσίν του, ὄχι μόνον εἰς τὴν Χώραν μας ἀλλὰ καὶ τὴν ξένην. Εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἀρχικῶς εὔρε τὴν χώραν ἐκείνην ἡ ὁποία ἀντελήφθη τὴν μεγάλην οἰκονομικὴν σημασίαν του καὶ ὠργάνωσε τὴν λεγομένην Βιομηχανίαν Ξένων δι' ἐκμεταλλεύσεως τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν της, τῶν φυσικῶν καλλονῶν της, τῆς ξενοδοχειακῆς ὀργανώσεως κλπ., ἀκολουθῶν δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν ποὺ ἐξέδωκε τὸ εἰδικὸν τουριστικὸν νόμισμα, τὴν Γαλλίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ ἄλλας Χώρας αἱ ὁποῖαι διαδοχικῶς ἔλαβαν τὰ αὐτὰ ἢ καὶ ἄλλα ἔκτακτα μέτρα προσελκύσεως ξένων, χρησιμοποιοῦσαι πρὸς τοῦτο σειρὰν σαγηνευτικῶν καὶ προκλητικῶν μέσων, ἀπὸ τὰ εἰδικὰ ἐκπεσμένα νομίσματα, ἕως τὰ μέσα τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὑγείας διὰ τῶν φημισμένων ἰατρῶν, ἀρτίως ὠργανωμένων Λουτροπόλεων, μέχρι τῶν καλλιτεχνικῶν ἑορτῶν, τῶν Φεστιβάλ, ἑορτασμῶν ἱστορικῶν ἐπετειῶν, βιομηχανικῶν ἐκθέσεων, διαφημίσεως τῶν ἀρχαιολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν, φυσικῶν καλλονῶν, Διεθνῶν Ἀθλητικῶν Ἀγώνων κλπ. Παρ' ἡμῖν ὁ Τουρισμός τὴν τελευταίαν 15ετίαν ἀπησχόλησε τὸ Κράτος καὶ μετὰ διακυμάνσεις ἐξυπηρετήσεως τῶν προσδοκωμένων παρ' αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων διὰ συστάσεως εἰδικῶν ὀργανισμῶν (Ἑλληνικὸς Ὀργανισμὸς Τουρισμοῦ)

τὸ Κράτος κατέληξε τέλος εἰς τὴν ἴδρυσιν εἰδικοῦ Ὑφυπουργείου, πρὸς μελέτην καὶ προώθησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπέδιδεν ⁽¹⁾ τὸ 1934 εἰς τὴν Χώραν ὡς ὑπελογίζετο ποσὸν 1.750.000 Λ. Α., τὸ 1935 1.500.000 Λ. Α., τὸ 1936 1.300.000 Λ. Α., τὸ 1937 1.200.000 Λ. Α., ποσὰ τὰ ὁποῖα βεβαίως δὲν ἦσαν εὐκαταφρόνητα.

Ὁ πόλεμος ὅμως, ὅπως τὰ πάντα ἀνέτρεψεν, ἰδιαιτέρως ἔπληξε καὶ τὸν Τουρισμὸν καὶ διότι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς ἀναπτύξεώς του εἶναι ἡ εἰρηνικὴ διεθνὴς καὶ εὐρυθμὸς ἐσωτερικὴ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ κατάστασις ἐνὸς τόπου καὶ διότι τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν διανύουσαν ξενοδοχειακὴν, λουτροθεραπευτικὴν κλπ. τουριστικὴν μασ ὀργάνωσιν ἀποσυνέθεσε, μὲ τὴν τελείαν καταστροφὴν τῆς ξενοδοχειακῆς μασ ὀργανώσεως ποὺ ἐχρησιμοποιήθη διὰ στρατιωτικοὺς νοσοκομειακοὺς λόγους καὶ τὴν παντοίαν καταστροφὴν καὶ παράλυσιν συνεπέφευρεν εἰς τὸν Τουριστικο-ὀργανωτικὸν ρυθμὸν τῆς Χώρας. Συνεπῶς, ὄχι διὰ τὴν μελλοντικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ διὰ τὴν πρώτην ἄμεσον ἀποκατάστασιν ἐνὸς τουριστικοῦ παραγωγικοῦ ρυθμοῦ ἀπαιτοῦνται :

α) Ἀποκατάστασις τῆς *Ξενοδοχειακῆς μασ ὀργανώσεως*, ἡ ὁποία καὶ προπολεμικῶς πάντοτε ἦτο ἀνεπαρκής, ἀλλὰ σήμερον πλέον τουριστικῶς τοῦλάχιστον εἶναι τελείως ἀνύπαρκτος, καὶ ἡ ὁποία εἶναι προϋπόθεσις ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν νοεῖται ὄχι ἐξωτερικὸς ἀλλ' οὔτε ἐσωτερικὸς τουρισμὸς. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ξενοδοχειακῆς μασ ὀργανώσεως συνδυάζεται μὲ τὸ ζήτημα τῆς ξενοδοχειακῆς πίστεως καὶ τοῦ ἐμψύχου ὕλικου. Καὶ τὸ μὲν δεύτερον μὲ τὴν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Σχολῆς τῶν Τουριστικῶν Ἐπαγγελμάτων, μὲ τὰ ὑπολείμματα τοῦ προπολεμικοῦ, καὶ μὲ καλὴν θέλησιν, θὰ ὑπερπηδηθῇ. Τὸ ζήτημα ὅμως τῶν ἀπαιτηθησομένων κεφαλαίων διὰ τὴν ξενοδοχειακὴν ὀργάνωσιν εἶναι σοβαρὸν, διότι θὰ ἀπαιτηθοῦν μεγάλα κε

1) Πρβλ. Οικονομικὴ Ἐπετηρὶς Ἐθν. Τραπευ. 1937 σ. 140.

φάλαια ἰδίᾳ διὰ τὰ ξενοδοχεῖα τῶν Λουτροπόλεων, Κέντρα παραθερισμοῦ καὶ Ἀρχαιολογικῶν Χώρων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀπαιτήσεις «ἐλαχίστου» καθωρισμένας ὑπὸ τῶν διεθνῶν συνηθειῶν τῶν λουτροπόλεων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς πελατείας των, τὰς ὁποίας πέραν ὠρισμένου σημείου δὲν δύναται νὰ παραβλέψη παρὰ ἐπὶ θετικῇ βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῆς κάθε Τουριστικῆς ὀργάνωσις. Εἰς τὴν περίπτωσιν λοιπὸν αὐτὴν, τὸ Κράτος καὶ πάλιν πρέπει νὰ δώσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, τῇ ἀναμείξει καὶ τοῦ Ταμείου Ἀλληλοβοηθείας Ξενοδόχων, καθὼς καὶ τῶν μεγαλυτέρων ξενοδοχειακῶν μας Ὄργανισμῶν, πρὸς χορήγησιν τῶν ἀπαιτουμένων μεγάλων πιστώσεων παρὰ τῆς Ἐθνικῆς ἢ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἢ ἄλλων Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῶν ἀπαιτήσεων καὶ ἀποζημιώσεων τῶν τε Ξενοδοχειακῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τοῦ Κράτους ἀπὸ τὰς Διεθνεῖς Ἐπανόρθώσεις καὶ ἀποζημιώσεις ἢ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκινήτου ξενοδοχειακῆς περιουσίας, ἡ ὁποία βεβαίως δὲν εἶναι ἀσήμαντος. Ἀκόμη δύναται νὰ χορηγηθῇ καὶ ἀπλὴ κρατικὴ ἐγγύησις διὰ τὴν χορήγησιν τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς κινητοποίησιν Ξενοδοχειακῶν Ὄργανισμῶν, ὧν ἡ ἐκμετάλλευσις θὰ τελεῖται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον καὶ κρατικὰ προνόμια τοπικῶν μονοπωλίων, ἰδίᾳ ἐκεῖ ἔνθα προπολεμικῶς ὑπῆρχον τὰ ἐπίσημα περίπτερα τοῦ Τουρισμοῦ, ἅτινα τόσας ἐξυπηρετήσεις προσέφεραν εἰς τὴν κάλυψιν κενῶν, δ' ἅτινα ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία δὲν θὰ ἦτο δυνατόν πάντοτε νὰ ἐπαρκέσῃ.

β) *Ἀποκατάστασις τῶν τουριστικῶν συγκοινωνιῶν*, ἡ ὁποία θ' ἀφορᾷ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὁδικῶν, σιδηροδρομικῶν, θαλασσίων καὶ ἐναερίων συγκοινωνιῶν. Καὶ γενικῶς μὲν εἶπομεν περὶ αὐτῶν. Εἰδικώτερον ὅμως ἡ προτίμησις τῆς ἐπισκευῆς τῶν τουριστικῶν ὁδῶν, μήκους 1.740 χιλιομέτρων, τῶν ὁποίων πολλαὶ ἐκ τοῦ πολέμου δὲν ἔπαθον, ἢ ὀργάνωσις ἀνέτων ἐκδρομικῶν—καὶ μὴ—συγκοινωνιῶν, λεωφορειακῶν, θαλασσίων καὶ σιδηροδρομικῶν (ὠτομοτρίδες - ἐκδρομικοὶ συρμοὶ) μέσων πρὸς τὰ λουτροθεραπευτικὰ κέντρα ἢ τὰ τοιαῦτα παραθερισμοῦ καὶ

τούς αρχαιολογικούς χώρους, είναι ζητήματα τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει νὰ ἐπιλυθοῦν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον, διότι καὶ δὲν ἀπαιτοῦν ἰδιαίτερα κεφάλαια καὶ ἢ τυχὸν δι' αὐτὰ δαπάνη ἐξυπηρετεῖ καὶ ἄλλους γενικωτέρους σκοποὺς καὶ διότι εἶναι ἐπιδεκτικὰ λύσεως ταχείας καὶ διότι τέλος ἀποτελοῦν προϋπόθεσιν τῆς ἐπιτυχίας τῆς ὅλης τουριστικῆς ὀργανώσεως, τόσον τῆς ἀποβλεπούσης εἰς τὸν ἐξωτερικὸν ὅσον καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀποτεينوμένης εἰς τὸν ἐσωτερικὸν τουρισμόν.

γ) *Ἀποκατάσεις τῶν ὑδροθεραπευτηρίων, τοῦ ρυθμοῦ τῶν λουτροπόλεων καὶ τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων.* Οὕτω πρέπει νὰ γίνῃ σύντομος γενικὴ ἢ μερική, ἀναλόγως τῶν καταστροφῶν, ἐπισκευὴ τῶν ὑδροθεραπευτικῶν καταστημάτων τῶν λουτροπόλεων μας καὶ τῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ὀργάνων των, τῶν ὁποίων ἡ κατάστασις μεγάλως ἐπηρεάζει τὴν προσέλευσιν ἢ μὴ τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀφ' ἐτέρου αὐξάνει ἢ μειώνει τὴν ἱαματικὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐλληνικῶν ἱαματικῶν πηγῶν, τινὲς τῶν ὁποίων, ὡς π.χ. ἀπὸ ἀπόψεως ραδιενεργείας ἢ τῶν Καμμένων Βούρλων, ἢ ὑδροθειοχλωριονατρίουχων ἀτμῶν τῆς Κυλλήνης, ἢ τῶν πλουσίας περιεκτικότητος θερμῶν ἀλκαλικῶν θειοπηγῶν εἰς διττανθρακικά ἅλατα τοῦ Σμοκόβου, ἢ τῶν θαυματουργῶν γνωστῶν ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς θερμῶν ἰσχυρῶν ἀλιπηγῶν μετὰ σιδήρου τῆς Αἰδηψοῦ, ἢ ἔξοχος τοῦ Λουτρακίου κ.ἄ., αἵτινες εἶναι ἀπὸ τὰς ὀλίγας ἐν Εὐρώπῃ καὶ ὁμῶς δὲν προσελκύουν ἐπισκέπτας οὔτε τόσους ὅσους τὸ Βισὺ ἢ τὸ Μόντ ντ' Ὀρ, ἢ αἱ θαυμάσιαι γερμανικαὶ καὶ αὐστριακαὶ λουτροπόλεις, λόγῳ ἀκριβῶς τοῦ ἀνοργανώτου καὶ πρωτογόνου τῶν ὑδροθεραπευτικῶν ἐγκαταστάσεων των, τῆς ἀνυπαρξίας τῶν ἀναγκαίων ὀργάνων καὶ τοῦ καθυστερημένου τῆς ὅλης ὀργανώσεως τῶν λουτροπόλεων ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς ζωῆς καὶ ἀναψυχῆς, ὃ συνδυασμὸς τῶν ὁποίων κατὰ τὴν ἱατρικὴν φέρει ἄριστα διὰ τὸν ἀσθενῆ ἀποτελέσματα καὶ τουριστικῶς ὀδηγεῖ εἰς ἐπιτυχῆ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα.

Ἐξ ἄλλου ἡ μέριμνα διὰ τὴν τουριστικὴν ὀργάνωσιν

κοινωνικῆς ζωῆς, τόσον γενικῆς ὅσον καὶ εἰδικῆς εἰς τὰς λουτροπόλεις, μουσικῆς, πνευματικῆς κινήσεως, ἐμφανισίμου θεάματος, δημοσίων τουριστικῶν ἑορτῶν, διεθνῶν ἀθλητικῶν ἀγῶνων κλασσικοῦ καὶ μὴ ἀθλητισμοῦ, οὔτε δυσεπίτευκτα εἶναι οὔτε ἀνεφάρμοστα εἰς τόπον διαθέτοντα ὀργῶσαν μουσικὴν καὶ δραματικὴν Σκηηνὴν ἰδιωτικὴν καὶ κρατικὴν καὶ μουσικὴν καὶ πνευματικὴν κίνησιν κατ' οὔδέν ὑστεροῦσαν εἰς στελέχη ἀπὸ ἄλλα Κράτη, διαθέτοντά δὲ καὶ ὀργανισμοὺς (ὡς τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων) μὲ ἐπιτυχῆ πείραν δημοσίων τουριστικῶν ἑορτῶν κλπ. Τέλος τὸ ζήτημα τῆς εὐπρεποῦς ἐμφανίσεως τῶν παρημελημένων τώρα ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ ἀνασυνθέσεως τῶν τρόπων τινὰ διαλυθέντων συνεπεία τῶν κινδύνων καταστροφῶν καὶ ἄλλων αἰτίων πλουσίων Μουσείων μας, δὲν εἶναι οὔτε δυσκατόρθωτον νὰ ἐπιλυθῆ οὔτε πρέπον νὰ ἀμεληθῆ, ἀφοῦ ἡ προγονικὴ δόξα καὶ ἡ Πατραγαθία δὲν εἶναι μόνον τιμὴ ἀλλὰ ἔχει καὶ «Τιμὴν» !!! καὶ δὴ εἰς τοὺς χρόνους μας ἀποτιμωμένην ὄχι εἰς κλάδον ἐλαίας ἢ σελήνου ἀλλὰ εἰς «ράβδους» χρυσοῦ!...τόσον ἀπαραιτήτους διὰ...νὰ στηρίζουν τοὺς ἀτροφικοὺς πόδας τοῦ εὐπαθοῦς ἔθνικοῦ μας νομίσματος!...

δ) **Ἡ ἀποκατάστασις τουριστικῆς διαφημίσεως.** Εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς τουριστικῆς ὀργανώσεως. Ἡ ἔντονος διεθνῆς τουριστικὴ διαφήμισις ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς εἰρήνης, ἡ ὁποία ὡς σταυροφορία πρέπει νὰ ἀναληφθῆ, ἡ διαφήμισις τῶν φυσικῶν καλλονῶν τῆς χώρας, τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν τῆς, τῶν ἱαματικῶν πηγῶν τῆς, τοῦ κλίματος, τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν μοναδικῶν ὀπωρικῶν τῆς (ἀλλαχοῦ ὀργανώνεται εἰς τὰς λουτροπόλεις καὶ ἡ ὀπωροθεραπεία), τῶν ἀνέσεων καὶ πνευματικῶν καὶ ὑλικῶν ἱκανοποιήσεων τῆς ζωῆς, γενικῶς ὅ,τι διαθέτομεν καὶ ὅ,τι θὰ διαθέτωμεν, τὰ πάντα διαφημίζοντες καὶ ἐκμεταλλευόμενοι, ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ τὴν προγονικὴν δόξαν μέχρι τῶν γεγονότων τῆς συγχρόνου πολεμικῆς ἱστορίας μας καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς καταστροφῆς ἢ ἐπιτυχίας μας, ὅλα διαφημίζοντες καὶ ὑπενθυμίζοντες διὰ

του τύπου, του ραδιοφώνου και κάθε μέσου εις την διάθεσίν μας εύρισκομένου, πρέπει να κάμωμεν να γίνη πίστις εις όλους τους ανθρώπους της γης; ότι επιβάλλεται, ως άλλη ιερά αποδημία προς την γην του φωτός, την πηγήν του ανθρωπισμού, ὅθεν ἐξεπορεύθη ἡ νεωτέρα ἀναγέννησις, μία ἐπίσκεψις εις τὴν Ἑλλάδα, μία ζωὴ ἡμερῶν εις τὴν Ἑλλάδα, μία εἰσπνοὴ ἔστω ἑλληνικοῦ ἀέρος, πού ἀνοίγει τὸν νοῦν καὶ ὑψώνει τὴν καρδίαν πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ θεῖον ἀβίαστα, ὄχι διὰ τῆς αὐστηρᾶς θεολογίας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀρμονίας τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς χαρᾶς τοῦ φωτός καὶ τοῦ ἡλίου, πού εις τὴν Ἑλλάδα εὐρίσκονται εις τὴν ἀληθῆ κοιτίδα των, διότι ἀπ' αἰῶνων ἄλλωστε ἐξ αὐτῆς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἐκπορεύονται!

* * *

Αὐταὶ εἶναι αἱ προϋποθέσεις τῆς ἀμέσου ἐπαναδημιουργίας μεταπολεμικῆς τουριστικῆς κινήσεως εις τὴν χώραν, καὶ οὕτως ἢ ἄλλως δὲν πρέπει νὰ παραβλεφθοῦν, διότι δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ οὔτε τὸ σημαντικὸν θετικὸν ὄφελος πού ἔχομεν ἀπὸ τὸν τουρισμὸν, οὔτε τὸ ἔμμεσον καὶ ἀνυπολόγιστον ὅτι κάθε ξένος πού μένει κοντά μας ἓνα καιρὸν γίνεται ἢ πρέπει νὰ γίνεται φίλος τῆς Χώρας καὶ ἡ φιλία τῶν ξένων εἶναι τόσο ἀπαραίτητος εις τὴν ἀδικημένην, δεινοπαθημένην ἀλλεὶ τόσο φερέλπιδα αὐτὴν χώραν.

2. ΤΑ ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Δὲν πρόκειται ἐδῶ νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ ζήτημα τῆς μεταναστεύσεως, τὸ συμφέρον αὐτῆς ἀπὸ ἐθνικῆς ἐπόψεως ἢ ὄχι. Ἀπλῶς ἐκκινουῦμεν ἀπὸ ἓνα δεδομένον, ὅτι προπολεμικῶς ἓνα σημαντικὸν μέρος τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν μας τὸ ἐκαλύπτομεν μὲ τὰ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν, ὅτι τὰ ἐμβάσματα αὐτὰ τὸ 1930 εἶχον φθάσῃ⁽¹⁾ τὰ 23.000.000 Λ. Α. τὸ 1931 ἦσαν

1) Πρβλ. «Ἑλλάς» Γραφικὴ παράστασις Κοινων. καὶ Οἰκον. ἐξελίξεως ἔκδοσις Α. Σ. Ο. Ε. Ε. 1933 σελ. 15.

6.000.000 Λ. Α. καὶ τὸ 1937 4.500.000 Λ. Α. (1) καλύπτοντα σχεδὸν τὰ 17 % τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τοῦ ἔτους 1937, καὶ ἀνάλογον ποσοστὸν, κυμαινόμενον βεβαίως, τοῦ αὐτοῦ ἰσοζυγίου τῶν προγενεστέρων ἐτῶν καὶ ὅτι ἔχομεν κάθε ἐθνικὸν συμφέρον καὶ λόγον νὰ διατηρηθῆ ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλὸν τὸ ἐπίπεδον τῶν ἐμβασμάτων αὐτῶν. Ἦδη διαρκοῦντος τοῦ πολέμου ἡ διακοπὴ ὑπῆρξεν ἀπόλυτος συνεπεία τῆς ἐξελίξεως τῶν στρατιωτικῶν γεγονότων εἰς τὴν χώραν μας καὶ τὴν Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην, δύναται δὲ νὰ ἀναμένεται ὡς βέβαιον ὅτι τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα, ἐὰν καὶ τὸ Κράτος φροντίσῃ διὰ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου Πληροφοριῶν νὰ ὑποκαύσῃ τὰ αἰσθήματα τῶν ξενητεμένων παιδιῶν διὰ τοὺς γονεῖς, τοὺς συγγενεῖς καὶ τὴν γενέτειραν, θὰ εἶναι πολλαπλάσια τῶν τελευταίων προπολεμικῶν ἐτῶν, ἐπαναλαμβανομένου καὶ ἐπαυξανομένου τοῦ φαινομένου τοῦ παρελθόντος πολέμου, ὅτε ἀπὸ τοῦ 1914—18 παρ' ὄλον ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐτέλει ἐν ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τῶν Ἀγγλοαμερικανικῶν περιφερειῶν, ὅθεν καὶ τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων, καὶ ὅτι ἐνῶ κατὰ τὸ 1914—1917 τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα δὲν διεκόπησαν ἀλλ' ἐκυμαίνοντο περὶ τὰ 3.500.000 Λ. Α., ἐν τούτοις τὸ 1918, χάρις εἰς τὰς ὀλίγας πρώτας εἰρηνικὰς μεταπολεμικὰς ἡμέρας τὰ ἐμβάσματα ἔφθασαν τὰ 5.000.000 Λ. Α. τὸ 1919, περίπου 14.500.000 Λ. Α. καὶ τὸ 1920 ἐν ὄλω 23.000.000 Λ. Α. Τώρα λοιπόν, ὅπου ἡ διακοπὴ τῶν ἐμβασμάτων ἀπὸ τετραετίας σχεδὸν εἶναι ἀπόλυτος, τώρα ὅτε αἱ ἀνάγκαι τὰς ὁποίας τὰ ἐμβάσματα θὰ πρέπει τυχὸν νὰ ἐπανορθώσουν κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀποστολέων θὰ εἶναι συσσωρευμένοι καὶ ἐπιτακτικοί, ὡς βέβαιον προβλέπεται ὅτι τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα θὰ εἶναι πολλαπλάσια τῶν τελευταίων προπολεμικῶν χρόνων καὶ λόγῳ τοῦ γεγονότος τοῦ χαρμοσύνου τῆς εἰρήνης, ἐπαναλαμβανομένου τοῦ

---

1) Πρβλ. Οἰκονομικὴ Ἐπετηρὶς Ἐθν. Τραπεζῆς 1937 σελ. 310 τχ. β.

φαινομένου τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν χρόνων 1918—20 καὶ ἐπαυξανομένων λόγω καὶ τῆς τελείας διακοπῆς αὐτῶν ἐπὶ τετραετίαν, καὶ λόγω τοῦ μεγέθους τῶν ἀναγκῶν συνειπεία τῶν φοβερῶν δοκιμασιῶν καὶ πληγῶν τοῦ πολέμου, ἀπειρῶς ὑπερτέρων ἢ τοῦ προηγουμένου πολέμου.

Ἄπαιτεῖται μόνον διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ τὸ τεραστίαις συναλλαγματοικῆς ἀλλὰ καὶ γενικώτερον ἀπὸ ἀπόψεως κεφαλαίων διὰ τὸν τρόπον οἰκονομικὸν τοῦτο γεγονός, μία κατάλληλος προπαγάνδα, μία ἔντονος καὶ συστηματικὴ αἰσθηματοικὴ ἔκκλησις τῆς πατρίδος διὰ λογαριασμὸν τῶν γερόντων γονέων πρὸς τὰ ξενητεμένα παιδιὰ καὶ ἡ μεταναστευτικὴ πηγὴ θὰ ἀποδώσῃ τόσον καὶ θὰ λύσῃ συναλλαγματοικὰ καὶ οἰκονομικὰ προβλήματα ἀπροβλέπτου ἴσως ἐκτάσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ

Πρὶν ἢ θεωρήσωμεν ἐξηντλημένον τὸ θέμα τῆς οἰκονομικῆς παραγωγικῆς μεταπολεμικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας ὀφείλομεν νὰ τονίσωμεν γενικῶς καὶ ἐν ἐντόνῳ ὑπογραμμίσαι θεμελιώδεις τινὰς προϋποθέσεις τῆς ἐπιτυχίας τῆς γεωργικῆς, βιομηχανικῆς, συγκοινωνιακῆς, ναυτιλιακῆς καὶ τουριστικῆς ἐξορμήσεως, πρὸς σύνθεσιν ὄλων αὐτῶν διὰ τὴν ἐπιτυχή παραγωγικὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας. Αἱ θεμελιώδεις αὐταὶ προϋποθέσεις εἶναι :

α) *Ἀποκατάστασις καὶ ἀπόλυτος ἐπιβολὴ δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ τὰς πόλεις.*

β) *Ἡ ἀπόλυτος πολιτικὴ καὶ κυβερνητικὴ εὐστάθεια,* ἡ σταθερότης καὶ ἡ γοργὴ ἀποφασιστικότης τῆς πολιτικῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας.

γ) *Ἡ ἀσκησις συντηρητικῆς ἐργατικῆς προνοίας.*

δ) *Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ἐπισιτιστικοῦ προβλήματος.*

ε) *Τὸ ζήτημα τῆς λαϊκῆς ὑγιεινῆς.*

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, αἱ δύο πρῶται προϋποθέσεις θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ ἐπαναλαμβάνωνται εἰς τὸ τέλος ἐκάστου θέματος ὡς ἄλλη Κατῶνειος ἐπῶδος «Praeterea censeo Carthaginen defendam esse», ἥτοι «praeterea censeo Gubernum Publicum aque securitam Publicam vallidam et stabilum esse». Ἄλλ' ἐθεωρήσαμεν σκοπιμώτερον, δι' ἐν τέλει ὑπὸ μορφὴν γενικῆς παραγράφου, διαλαμβανούσης περὶ τούτων ὁμοῦ μετὰ τῶν τριῶν τελευταίων, νὰ τονίσωμεν τὴν σημασίαν των, πλαισιώνοντες τὰς ἐπὶ μέρος πραγματείας διὰ τῶν κεφαλαιωδῶν τούτων προϋποθέσεων.

α) *Ἄνευ δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας ἀπολύτου* εἰς τὴν ὕπαιθρον καὶ τὰς πόλεις, οὐδεμία δυνατότης καὶ ἐλπίς ἀγροτικῆς, βιομηχανικῆς καὶ γεωκῶς οἰκονομικῆς ἀποδόσεως πρέπει νὰ ἀναμένεται. Ὁ ἀγρότης ὁ ὁποῖος ἔχει βασίμους λόγους νὰ ἀμφιβάλλῃ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς πιθανῆς συγκομιδῆς τῶν ἀγρῶν ἢ τῆς ἐπιχειρήσεως του δὲν θὰ καλλιεργήσῃ· καὶ δὲν θὰ σπεύρῃ εἰμὴ τὴν ἔκτασιν τὴν ὁποῖαν αὐτὸς καὶ οἱ συγχωριανοὶ του δύνανται ἐνδεχομένως νὰ διασώσουν καὶ νὰ διαφυλάξουν ἀπὸ τὰς διαρπαγὰς. Ἡ πτηνοτροφία καὶ ἡ κτηνοτροφία, χωρὶς τὴν βεβαιότητα τῆς ἀσφαλείας, μὲ τὴν ζώοκλοπὴν ἀνθοῦσαν, καὶ ἀκαταδίωκτον, δὲν δύνανται ν' ἀναπτυχθῶσιν. Αἱ πιστώσεις, οἱ Συνεταιρισμοί, πάντα ὅσα δύνανται νὰ ἀναμορφώσουν τὴν Χώραν γεωργικοοικονομικῶς, θὰ παραλύσουν εἰς τὸ φάσμα τοῦ ληστάρχου καὶ τοῦ ἄρπαγος, ὅπως συνέβαινεν εἰς ὠρισμένας Ἡπειρωτικὰς περιοχὰς ἐπὶ 10ετίαν πρὸ τῆς πατάξεως τῆς ληστείας τῶν μερῶν ἐκείνων. Καὶ τέλος, οὐδεὶς βεβαίως ἐργάτης ἢ ἐπιστήμων ἢ τεχνικὸς θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πόλιν διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ὕπαιθρον νὰ «ἀνοικοδομήσῃ» κυριολεκτικῶς τὸν ἑλληνισμόν, ὅταν ἔχη σοβαροὺς λόγους νὰ ἀμφιβάλλῃ διὰ τὴν τύχην του καὶ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὴν οἰκογένειάν του μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας του. Οὐδεὶς τέλος βιομήχανος ἢ ἔμπορος ἢ οἶον· δὴποτε οἰκονομικοπαραγωγικὸν ἄτομον θὰ τολμήσῃ νὰ σκεφθῇ νὰ κινηθῇ καὶ νὰ δράσῃ ὅταν ἡ ἀσφάλεια τῆς προσπαθείας του εἶναι ἀβεβαία καὶ ἡ ἀπώδουσις τῶν κόπων του καὶ τῶν κεφαλαίων του ἐπισφαλῆς. Ἡ συνεπιεία τοῦ πολέμου χαλάρωσις τῆς διώξεως τῶν κακοποιῶν, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκουν σήμερον εὐχερῆ προσχήματα, θὰ ἀπαιτήσῃ αὐριον προσπάθειαν ὅλων τῶν κομμάτων, ἀπὸ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς μέχρι τῆς ἄκρας δεξιᾶς, διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τάξεως καὶ ἀσφαλείας, τὴν ὁποῖαν οὐδὲν κόμμα πολιτικόν, ὅσονδὴποτε καὶ ἂν εἶναι τοῦτο ριζοσπαστικόν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ποθῇ, ἀφοῦ διὰ πᾶν δημιουργικὸν στοιχείον ἢ τάξις καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν

ἐπιτυχοῦς προόδου καί ἐξελιξέως πρὸς τὸν διαγεγραμμένον σκοπὸν.

β) Ἐτέρου ἢ πολιτικῆ σταθερότης καὶ ἢ κυβερνητικῆ εὐστάθειας τῆς πρώτης διετίας (τοῦλάχιστον) θὰ πρέπει ἐκ συμφώνου ὑφ' ὧν τῶν κομμάτων καὶ ἐν ἐπιγνώσει καὶ συνειδήσει τῆς κρατικῆς μας καταστάσεως νὰ τηρηθῆ ἀδιατάρακτος καὶ γρανιτώδης, διότι ἀλλοίμονον ἂν καθ' ἑκάστην πρῶταν οἱ πανέλληνες πληροφορούμεθα, ἀντὶ τῆς βαθμιαίας καὶ καθημερινῆς ἐπιλύσεως τῶν ἐπιτακτικῶν ἐθνικῶν κρατικῶν ζητημάτων, τὴν παραίτησιν τῆς Α Κυβερνήσεως καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ τάδε Ὑπουργοῦ. Αὐτὸ θὰ ἐσήμαινε ὀριστικὴν κύλισιν τῆς μαρμαρίνης πλακὸς ἐπὶ τοῦ τάφου, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπὸ τῶν δεινῶν πολεμικῶν περιστάσεων ἔχει ἀχθῆ ἡμιθανής, ἀλλ' ἐλπίζουσα μετὰ βεβαιότητος εἰς νεκρανάστασιν, ἡ Πατρίς!...

Ἡ πολιτικῆ σταθερότης καὶ ἡ κυβερνητικῆ εὐστάθεια καὶ ἡ μονιμότης εἶναι προϋπόθεσις ἀπὸ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐξαρτηθοῦν τὰ ἐθνικά μας ζητήματα, τὰ καλὰ Δημόσια οἰκονομικά μας, ἡ σταθερότης τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος, καὶ νὰ μὴ λησμονώμεν ὅτι ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ ἔλλειψις κυβερνητικῆς σταθερότητος καὶ πολιτικῆς εὐσταθείας ἐβάρθρωσε τὴν μεγάλην Ἑλλάδα τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν καὶ ὅλα τὰ ἐθνικά μας ζητήματα, προεκάλεσε τὴν Μικρασιατικὴν συμφορὰν, τὴν ἀπώλειαν τῆς Θράκης, τὸ προσφυγικὸν ζήτημα, συνεκλόνησε τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ ἀνέκοψε τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐξέλιξιν τοῦ τόπου εἰς βαθμὸν ἐγκλήματος ἐσχάτης προδοσίας. Καὶ ἀκόμη εἰς τὰς ἡμέρας πού διερχόμεθα ἀπὸ τοῦ 1941 καὶ ἐντεῦθεν, ἡ ἔλλειψις κυβερνητικῆς σταθερότητος καθιστᾷ ὄλονέν σκοτεινοτέρας καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον τὰς προβλέψεις, καὶ εὐκαιρίαι πού εἰς τὴν Ἑθνικὴν ἱστορίαν ἅπαξ ἴσως κατὰ χιλιετηρίδα ἐμφανίζονται, κινδυνεύουν νὰ χαθοῦν, διότι δὲν ἔχομεν κυβερνητικὴν σταθερότητα καὶ διότι δὲν ἐσωφρονίσθημεν καὶ δὲν ἔχομεν εὐστάθειαν, πού ἴσως ὄχι ἀδίκως ἂν παραβληθῶμεν μὲ τοὺς Ἄγγλους ὀφείλεται εἰς τὴν ὑπὸ τινῶν κατηγορουμένην ἔλλειψιν πολι-

τικής ώριμότητας του λαού, την όποίαν ήμεϊς αναγνωρίζομεν ύφισταμένην ὄχι ὁμως εἰς τόν λαόν ἄλλ' εἰς τοὺς πολιτικούς του μάλλον τοὺς θέλοντας νὰ παρουσιάζωνται ὡς ἡγέται, διαψευδομένης τῆς ἀρχῆς παρ' ἡμῖν ὅτι ὁ «ἀρχιερεὺς» ἦτο «οἶος ἔπρεπε τῷ Λαῷ!..» Ἀπὸ αὐτὴν τὴν κυβερνητικὴν λοιπὸν σταθερότητα καὶ εὐστάθειαν ἐξαρτᾶται ἡ κατεύθυνσις καὶ ἡ λύσις τῶν ἀγροτικῶν, βιομηχανικῶν, συγκοινωνιακῶν, τουριστικῶν, ἐμβασματικῶν καὶ λοιπῶν ζητημάτων καὶ ἡ ταχεῖα στέγασις τῶν ἀστέγων, ἡ διπλωματικὴ ἐπιδίωξις τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων καὶ ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διοικητικῶν, οἰκονομικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, ἀστυνομικῶν, δημοσιουπάλληλικῶν, ἀναδιοργανωτικῶν μέτρων, καθὼς καὶ αὐτῆς τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν ἐθνικῶν ἀμυντικῶν δυνάμεων. Ἡ πολιτικὴ σταθερότης καὶ κυβερνητικὴ εὐστάθεια θὰ κατευθύνῃ καὶ θὰ ἐνισχύσῃ, θὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ θὰ φέρῃ εἰς πέρας ἀγαθὸν τὰ ἀναπτυχθέντα ζητήματα. Αὐτὴ θὰ μᾶς ἐπουλώσῃ τὰς αἱμασσούσας πληγὰς τοῦ πολέμου. Αὐτὴ θὰ ἀναδημιουργήσῃ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν καὶ θὰ προκαλέσῃ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ Κρατικοῦ μηχανισμοῦ διὰ νὰ καταστῇ ἱκανὸς δι' εὐρυτέρας κοινωνικοοικονομικὰς ἀποστολάς, τὰς ὁποίας Κράτος πτωχὸν ὡς ἡ Ἑλλάς, χωρὶς κατηρτισμένην καὶ μορφωμένην (καὶ μὲ ἀνακατωθεῖσαν) δημοσιουπάλληλιαν, δὲν δύναται ὄχι νὰ ἀσκήσῃ, ἀλλ' οὔτε νὰ διανοηθῇ κἂν, διότι μοιραίως θὰ ἐπακολουθήσουν δεινόταται συνέπειαι. Τέλος ἡ κυβερνητικὴ εὐστάθεια καὶ σταθερότης θὰ ἀποτελέσουν τὴν προϋπόθεσιν καὶ αὐτῆς τῆς ἠθικῆς ἀνασυντάξεως τῶν χαρακτήρων τοῦ τόπου μας (ἴδια τῶν νέων), τῆς ὁποίας τόσην ἔχει ἀνάγκην ὄχι μόνον ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ ἡ Ὑφήλιος ὄλη, διότι ἀσφαλῶς διάφορος καὶ πολὺ εὐτυχέστερα θὰ ἦτο ἡ παγκόσμιος ὄψις ἂν τὸ ἦθος, τὸ πνεῦμα, αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι εἶχον διὰ τὴν ἐποχὴν μας ἀξίαν τοῦλάχιστον ὄσην καὶ αἱ ὕλικαί, ἔαν ἡ μηχανικὴ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ μας, ἡ ὁποία περίλαμπρος οὔσα εἰς ἐπιτεύξεις τεχνικὰς μᾶς ὠδήγησεν ὁμως μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν καὶ σταθερότητα εἰς τὴν πλέον ἀνήκουστον ἐξαγρίωσιν τῶν παθῶν καὶ τὴν

ψυχικὴν στυγνότητα καὶ τύφλωσιν τὴν ὁποίαν ἐκπροσωπεῖ ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, ἂν συνωδεύετο ἐκ παραλλήλου μὲ ἀνάπτυξιν πολιτισμοῦ ἰσοτίμως ἠθικοῦ, ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ, τοῦ ὁποῦ καρπὸς θὰ ἦσαν, μόνον ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς ἀντάξια τοῦ ἀνθρώπου ὡς λογικοῦ, διανοουμένου, πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ ὄντος!...

γ) *Ἡ ἄσκησις μιᾶς συντηρητικῆς ἐργατικῆς προνοίας* ἀποβλεπούσης εἰς τὴν πρόνοιαν διὰ τὰς ἀμέσους ἀνάγκας τοῦ ἐργάτου, τὸ ἱκανοποιητικὸν ἡμερομίσθιον του, τὴν πρόνοιαν διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν δι' αὐτὸν θεσπισθέντων θεσμῶν τοῦ I.K.A. εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἀποστολῆς του, τῶν Διαιτητικῶν Δικαστηρίων τῶν Ἑργατικῶν Διαφορῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἑργασίας, τῶν ὁποίων ἡ γνώμοδότησις νὰ ἀποκτήσῃ μεῖζον κύρος διὰ καταλλήλου ἀρτιώσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ θεσμοῦ καὶ ἐπιβαρύνσεως τῆς ἐνώπιον τῶν τακτικῶν Δικαστηρίων θέσεως τοῦ μὴ συμμορφουμένου πρὸς τὰς ἀπόψεις του διαδίκου, δι' ἀναζωογονήσεως τοῦ ἔργου τῆς Λέσχης τῆς Ἑργαζομένης Γυναικὸς καὶ διὰ προνοίας διὰ τὴν μετεργασιακὴν χαρὰν καὶ ψυχαγωγίαν τοῦ ἐργάτου, διὰ τῶν θεμάτων τοῦ ἀθλητισμοῦ, τῶν ἐξοχῶν, τοῦ ἐργατικοῦ τουρισμοῦ, καὶ μὲ τὴν σύστασιν καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν, τροφίμων, ἐνδυμάτων, ὑποδήσεως κλπ. πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν γενικωτέρων ἀναγκῶν του, πάντα ταῦτα ἀποτελοῦν μίαν ἐπίσης σημαντικὴν προϋπόθεσιν ἐπιτυχίας τῆς ἐξορμήσεως διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν, διότι ἐκριζώνουν ζιζάνια ἀπὸ τὸ ἔργον τῆς συντόνου ἐπιδόσεως εἰς τὰ κύρια θέματα, διότι ἀφαιροῦν τὸ αἶσθημα τῆς ἀδυναμίας, τῆς πικρίας καὶ τῆς στερήσεως καὶ ἀπογοητεύσεως ἀπὸ τὸν ἐργάτην, τὰ ὁποῖα ὑπάρχοντα τυχὸν καθιστοῦν τοῦτον ὀλιγώτερον ἀποδοτικὸν καὶ στοιχεῖον διαταραχῆς καὶ ὀχι συνθέσεως. Ἄλλωστε ὁ ἐργάτης, τὸ κεφάλαιον καὶ ἡ μηχανή, οἱ τρεῖς αὐτοὶ συντελεσταί, θεμελιώνουν τὸ οἰκονομικὸν ἔργον. Τὶ ἀπόδοσιν λοιπὸν ἔργου δυνάμεθα νὰ

ἀναμένωμεν ὅταν ὁ εἷς τῶν κεφαλαιωδῶν συντελεστῶν χωλαίνῃ εἰς τὴν ἀπόδοσίν του ;

Μὲ τ' ἀνωτέρω δὲν χαράσσομεν μακρόπνοον πρόγραμμα μεταπολεμικῆς ἐργατοὑπαλληλικῆς πολιτικῆς, διότι τοῦτο ἐκφεύγει τοῦ παρόντος σημείου τῆς μελέτης. Ἀπλῶς διαγράφομεν τὰς συνθήκας ὑφ' ἃς θὰ πρέπει νὰ τελεῖ ἡ ἐργασία τὰς πρώτας ἀνοικοδομητικὰς καὶ ἀνορθωτικὰς μεταπολεμικὰς ἡμέρας, — διότι ἀκολούθως θὰ ἐφαρμοσθοῦν ριζικώτερα μέτρα — διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ ὑπολογίζωμεν τὸν παράγοντα τοῦτον ἀπὲ ἀπόψεως ἀποδόσεως εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν.

δ - ε) *Ἐπισιτιστικὸν πρόβλημα καὶ λαϊκὴ ὑγιεινὴ*
 Εἶναι ἀμφότερα δύο ἐπίσης σημαντικώταται ἐμμέσως ἐπιδρῶσαι ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ανασυγκροτικῆς προσπάθειας προϋποθέσεις, διότι οὔτε «νηστικὸ ἀρκούδι χορεύει», ὡς λέγει ἡ παροιμία, οὔτε εἶναι δίκαιον νὰ μᾶς διαφεύγῃ ὅτι ἡ μέριμνα διὰ τὸν στοιχειώδη ἐπισιτισμὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς ἀπασχολῇ, ὡς περίπου τώρα, τὸν μεγαλύτερον χρόνον τῆς ἡμέρας οὔτε δυνάμεθα νὰ ἐπαναπαυθῶμεν εἰς τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον μόνον, διὰ τὰς λαϊκὰς ἐπισιτιστικὰς ἀνάγκας. Τὸ ἐπισιτιστικὸν ζήτημα τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἐπίλυσις του μαζὺ μὲ τὴν ἄσκησιν κάθε δυνατῆς προνοίας διὰ τὴν λαϊκὴν ὑγείαν ἀποτελοῦν καὶ πρέπει νὰ ἀποτελοῦν ἀντικείμενον ζωηρᾶς κρατικῆς μεταπολεμικῆς φροντίδος, διότι μόνον μὲ χορτᾶτον λαὸν καὶ ὑγιᾶ λαὸν καὶ ἔργα μεγάλα γίνονται καὶ ἡ οἰκονομικοκοινωνικὴ μηχανὴ λειτουργεῖ ἀποδοτικὰ καὶ κανονικὰ. Καὶ τὰ δύο τελευταῖα ταῦτα πρέπει πάση θυσίᾳ νὰ μὴ λείψουν ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς τόσο ἐργώδους ἐθνικῆς μεταπολεμικῆς προσπάθειας ὡς αὕτη ἀνωτέρω γενικῶς διεγράφη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΡΑΤΙΚΟΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΤΙΝΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ἐάν ἡ οἰκονομικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς Χώρας ἀποτελεῖ τὴν πρώτην προϋπόθεσιν διὰ τὴν ὅλην ἑλληνικὴν μεταπολεμικὴν ἀνασυγκρότησιν, ἡ Κρατικὴ Διοικητικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς Πολιτείας, τῶν Διοικητικῶν θεσμῶν καὶ τῶν ὀργάνων· φορέων τῆς, εἶναι ἡ ἑτέρα παράλληλος κεφαλαιώδους σημασίας προϋπόθεσις, κατ' οὐδὲν ὑστεροῦσα τῆς πρώτης εἰς ἀναγκαιότητα ἢ ἐπιδεχομένη χρονικὴν ἀπώλειαν καὶ ἀναβολάς.

Οἱ Ἕλληνες ὄλοι, οἱ ὅποιοι σήμερον ὄλως ἀθῶοι καὶ ἀνεύθυνοι τῶν αἰτίων τῆς παρούσης συρράξεως καὶ ἄμοιροι τῶν ἐπιδιωκομένων ἐξ αὐτῆς συμφερόντων, σφαγιάζονται ἀπὸ τετραετίας εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς αἰθέρας, ἢ ὑποφέρουν στενάζοντες εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν ὑπαιθρον, ὅπου ὁ ἀληθῶς ποικίλος καὶ ὀλοκληρωτικὸς πόλεμος - κατάρρα οὐδενὸς φείδεται τῶν ἀμάχων περισσότερον ἢ τῶν μαχητῶν, πιστεύουν, καὶ μετ' αὐτῶν ὁ γράφων, ὅτι ἀπὸ τὴν φοβερὰν αὐτὴν ὥς ἐν καμίνῳ δοκιμασίαν, θὰ προκύψῃ μία Νέα Ζωή, μία νέα συμφωνία καὶ ἀρχὴ τῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν Ἐθνῶν.

Μακρὰν ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴν παραγνώρισιν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τὴν στυγνότητα, τὸν ἐγωϊσμόν καὶ τὸ μῖσος τὰ ὅποια προσήγαγεν ὡς βάθρα τῆς ζωῆς καὶ ἐκαλλιέργησεν ὁ τεχνικὸς ὑλικὸς πολιτισμὸς μας καὶ ἡ ἐποχὴ

του, υπό τὰ προελθόντα ἐκ τῆς φυσικῆς -οικονομικῆς ἐξελίξεως τῶν χρόνων κοινωνικοοικονομικά συστήματα τοῦ Κεφαλαιοκρατισμοῦ ἢ τῆς ἄκρας Δικτατορικῆς ἐπαναστατικῆς ἀριστέρᾳς, μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς διεπότισε, καὶ μᾶς διεπαιδαγώγησε, μακρὰν ἀπὸ τὴν βίαν, τὰς σκληρότητας, καὶ τὴν ψυχικὴν παγερότητα, μὲ βάσιν ἐξ ἀντιθέτου πλέον τὴν ἀγάπην καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς, τὴν ἀλληλεγγύην τῶν ἀτόμων καὶ τῶν Ἐθνῶν, τὸν ἀλτρουϊσμόν, τὸν ἀνθρωπισμόν καὶ τὸ αἴσθημα, ἐλπίζομεν ὅτι ὡς συνισταμένη τῶν διῆσταμένων ἀκροτήτων ποῦ ἀποτελοῦν τὰς σημερινὰς πολιτικοκοινωνικὰς τάσεις τῶν ἐμπολέμων ἀλλὰ καὶ συμμάχων ἀκόμη παρατάξεων, ὅτι θὰ φανῆ ἡ Νέα ἀρχὴ συμβιώσεως τῶν ἀτόμων καὶ Ἐθνῶν, ἢ ὁποῖα θὰ ὑψώσῃ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς ἀτομικῆς Ἐθνικῆς Κοινωνικῆς, ἀλλὰ καὶ Διεθνοῦς ζωῆς, ἓνα νέον κόσμον, κόσμον εὐγενέστερον, δικαιοτέρον καὶ ἠθικώτερον! . .

Τῆς νέας αὐτῆς ἀρχῆς εἰσηγητῆς, φορεῦς καὶ ρυθμιστῆς δὲν ἠμπορεῖ καὶ δὲν πρέπει, +διότι δὲν συμφέρει βεβαίως, νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸ μεταπολεμικὸν Κράτος, τὸ ὁποῖον ὅμως θὰ ἀπαιτηθῆ προηγουμένως νὰ ἀνακαινισθῆ καὶ νὰ ἀναγεννηθῆ διοικητικῶς τελείως ἐν σχέσει πρὸς τὸ προπολεμικὸν ἀφ' ἐνός καὶ τὰ ὄργανά του ἀφ' ἑτέρου. Τότε δὲ μόνον θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναγεννηθῆ τὸ Κράτος τελείως διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ τοὺς εὐρεῖς προορισμούς του, ὅταν ληφθῆ δεόντως ὑπ' ὄψιν ἡ ἀσυλλήπτως φοβερὰ ἔκτασις τῆς τελείας ἠθικῆς καὶ ὀργανικῆς ἀποσυνθέσεως ποῦ ὑπέστη ὁ μηχανισμὸς τοῦ Κράτους μας, συνεπιεῖα τῶν πολεμικῶν δεινῶν καὶ περιπετειῶν ποῦ ἐγνώρισε τοῦτο, καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ προπολεμικῶς δὲν διεκρίνετο τοῦτο διὰ τὴν ἀρτιότητα τῆς ὀργανώσεώς του, ἢ ὁποῖα οὔτε καὶ εἰς τὰς τότε, κατὰ πολὺ μετριωτέρας ἀνάγκας του, συχνὰ δὲν ἀνταπεκρίνετο ἱκανοποιητικῶς, διὰ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν ποίας τεραστίας ἐκτάσεως κρατικὴ μεταβολὴ πρέπει νὰ ἐπέλθῃ καὶ πόσον ὀλοκληρωτικὴ καὶ πανίσχυρος πνοὴ ἀνασυγκροτήσεως θὰ πρέπει νὰ ἐμφυσηθῆ εἰς τοῦτο ἵνα

καταστή ἱκανὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τόσον εὐρεῖς καὶ βαρεῖς προορισμούς.

Καὶ ὁμοῦ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκατόρθωτον οὔτε ἀδύνατον. Ἐγκλείει ἐν ἑαυτῷ, ὡς κληρονομίαν μακραιῶνων παραδόσεων καὶ καλλιέργειας ἠθικοῦ πολιτισμοῦ καὶ δημοκρατικοῦ πνεύματος, τὸ Κράτος μας καὶ ὁ Ἑλληνισμός, τὰς δυνάμεις ποὺ ἀπαιτοῦνται δι' ἓνα παρόμοιον Ἡράκλειον ἔργον, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρξουν αἱ προϋποθέσεις ποὺ θὰ φέρουν εἰς τὸ φῶς τὰς δυνατότητας ταύτας καὶ θὰ καταστήσουν δυνατὴν εἰς αὐτάς τὴν ἀπόδοσιν.

Καὶ πρώτη μὲν προϋπόθεσις μιᾶς τοιαύτης τεραστίας κρατικῆς μεταβολῆς, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν τὴν ἀνάκυψιν καὶ τῶν ἀπαιτουμένων δυνάμεων διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῶν θεσμῶν καὶ φορέων του καὶ τὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνικῆς συνθέσεως, εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἰς γεωγραφικὰ σύνορα τὰ ὁποῖα θὰ ἀποκαθιστοῦν τὴν δικαιοσύνην ὄχι μονομερῶς οὔτε ὡς ἐσχάτως ἐσυνηθίσαμεν νὰ βλέπωμεν, ἀλλ' ἀληθῶς, καὶ

1) Οἰκονομικῶς θὰ καταστήσουν ἱκανὸν τὸν λαὸν καὶ τὸ Κράτος παραγωγικῶς βιώσιμον καὶ ἰσχυρὸν διὰ νὰ ἐπωμισθῇ τὰ βάρη μιᾶς ἀναδημιουργικῆς κρατικῆς καὶ κοινωνικῆς προσπάθειας καὶ ἀφ' ἑτέρου

2) Στρατιωτικῶς θὰ διασφαλίζουν τὸ Κράτος, τὴν κοίτιδα τῆς νεοελληνικῆς δημιουργίας, τὴν ὁποίαν δὲν ἤμποροῦμεν νὰ ἀφίνωμεν νὰ διακυβεύεται κατὰ 30ετίαν ἢ συχνότερα ὑπὸ τινῶν γειτονικῶν λαῶν ἱστορικῶς ἀνικάνων νὰ προσπελάσουν τὰ πολιτιστικὰ ὕψη τῆς Ἑλληνικῆς τάσεως, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως ἀκόμη ἕως σήμερον, ὅπου καὶ ἂν μετέδωκε τὰ πολιτιστικὰ της φῶτα πᾶσαν ἄνθησιν καὶ εὐημερίαν συνεπήγετο.

Δευτέρα δὲ προϋπόθεσις εἶναι ἡ ὑπὸ νέον πνεῦμα καὶ πνοὴν διοικητικὴ καὶ ὑπαλληλικὴ ἀνασυγκρότησις, ποὺ θὰ περιλάβῃ τὴν κεφαλαιώδους σημασίας οἰκονομικὴν καὶ ἠθικοεπαγγελματικὴν μετ' ἐπιλογὴν καὶ μετεκπαίδευσιν ἀποκατάστασιν τοῦ γοήτρου καὶ κύρου τοῦ Δ. Ὑπαλλή-

λου εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς καὶ θὰ καταστήσῃ γόνιμον ἐν συνεργασίᾳ καὶ μὲ τοὺς πολίτας καὶ ἱκανὸν τὸν κρατικὸν μηχανισμόν, διὰ τὴν εἰδικωτέραν καὶ κατὰ θέματα ρυθμιστικὴν καὶ παρεμβατικὴν ἀνάμιξίν του, εἰς τὴν χάραξιν τῆς γραμμῆς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ ἠθικὴν, ὡς ταῦτα καὶ ἡ ἔννοια τῆς κρατικῆς ἀποστολῆς καὶ ἡ λαϊκὴ συμβολὴ εἰς τὴν Διοίκησιν θὰ καθορίζῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Η ΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τὴν ἀνασύνθεσιν τῆς ὅλης αὐριανῆς ζωῆς μας ἐπὶ τὸ δικαιότερον καὶ ἠθικώτερον, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν μυχιαιτάτην ἐπιθυμίαν μας, πρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅλοι οἱ Ἕλληνες καλὰ ὅτι ματαίως θὰ τὴν ἀναζητήσωμεν, ἂν δὲν προηγηθῇ αὐτῆς ἡ κρατικὴ ἀνασυγκρότησις, ποῦ θὰ θεμελιωθῇ κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν κρατικὴν ἀποκατάστασιν μας εἰς σύνορα ὅχι μόνον ὡς ἐκεῖνα τῆς 28—10—1940, ἀλλ' ἐκεῖνα ποῦ πρέπει νὰ εἶναι, καὶ δίκαιον καὶ ἠθικὸν ἤμποροῦν νὰ ἀναγνωρισθοῦν, καὶ ἱστορικῶς, γεωπολιτικῶς, κοινωνιολογικῶς καὶ ἐθνολογικῶς καὶ στρατιωτικῶς ἀλλὰ καὶ δημογραφικῶς μᾶς ἀνήκουν καὶ μᾶς ἀρμόζουν.

Τὰ σύνορα τῆς 28—10—40 δὲν ἦσαν παρὰ τυχαῖον προῖδον τῶν στρατιωτικῶν καὶ διπλωματικῶν πολεμικῶν ἐπιτυχιῶν καὶ ἀτυχιῶν μας τῆς τελευταίας τριακονταετίας καὶ ἀκόμη ἀποτέλεσμα διπλωματικῶν ἐλιγμῶν πρὸς λύσιν τῶν κατὰ καιροῦς ἀντιμετωπισθέντων ὑπὸ μύριας ἐθνικὰς καὶ διεθνεῖς συνθήκας προβλημάτων σχέσεων γειτονίας μετὰ ὄμορα Κράτη.

Τὰ σύνορα ὅμως τῆς νέας Ἑλλάδος δὲν ἤμποροῦν νὰ βασισθοῦν πλέον οὔτε εἰς τὰς αὐτὰς χθεσινὰς διπλωματικὰς προϋποθέσεις καὶ ἀνάγκας, οὔτε εἰς τὴν παλαιὰν τάξιν τοῦ κόσμου, ἀφοῦ κυριώτατος λόγος τῆς τελευταίας συρράξεως εἶναι ἡ δημιουργία νέας δικαίας τάξεως. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν νέαν δικαίαν τάξιν ἐπικαλούμενοι, καὶ μύρια ἄλλα

διπλωματικά άκλόνητα έπιχειρήματα μεταχειριζόμενοι, πρὸς τὴν αὐριανὴν εἰρηνεύουσαν καὶ περισυλλέγουσαν τὰ ράκη της, πρὸς ἀνασύνθεσίν της, Εὐρώπην—διὰ νὰ μὴν εἶπω ὑφῆλιον—ὀφείλομεν νὰ προσάγωμεν συνήγορον καὶ νὰ ἀναζητήσωμεν τὰ σύνορα ἐκεῖνα ποὺ χρειάζονται εἰς τοὺς Ἕλληνας διὰ νὰ ζήσουν καὶ νὰ προαχθοῦν ὡς Κράτος καὶ κοινῶνία, ποὺ ἀποτελοῦν ἔθνογραφικῶς ἱστορικὰς ἑλληνικὰς κοιτίδας, ποὺ ἱκανοποιοῦν εἰς ἱκανὸν μέρος τὸ δημογραφικὸν μας πρόβλημα, ποὺ ἀποτελοῦν προϋποθέσεις στρατιωτικῆς ἀσφαλείας μας, ἀλλὰ καὶ τῆς γεωπολιτικῆς κρατικῆς μας ὑποστάσεως, καὶ τῆς κοινωνιολογικῆς ἐξελίξεώς μας, καὶ ποὺ—πρὸ παντὸς—δὲν ἀδικοῦν κανένα γείτονα μας, διότι τοῦ διεκδικοῦν πράγματα ποὺ δὲν εἶναι ἀπαραίτητα ἢ ποὺ δὲν τὰ δικαιοῦται, διότι δικαίῳ μαχαίρας δὲν ἀποκτᾶ κανεὶς κανενὸς εἶδους δικαιώματα ἢ καὶ ποὺ ἀποτελοῦν καὶ δι' αὐτὸν λύσιν ἔθνικῶς ἐπωφελεῖ. Δὲν ἀποβλέπουν οὔτε θὰ ἀποτελοῦν κατακτήσεις τὰ νέα μας σύνορα, οὔτε κοσμοκρατορικῶν βλέψεων ἀποικίας ζητοῦμεν, διότι καὶ αἱ κατακτήσεις ξέναι πρὸς τὸν ἀπ' αἰώνων χαρακτηρηρα τοῦ ἑλληνισμοῦ εἶναι, καὶ αἱ ἀποικίαι εἰς λαὸν χωρὶς ἰδικὸν του πλοῦτον, σχετικῶς μορφωτικὰ καθυστερημένον, μὲ περιωρισμένας οἰκονομικὰς καὶ τεχνικὰς δυνατότητας, θὰ ἦσαν βάρος καὶ δοκιμασία ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του.

Δὲν ἀποβλέπομεν εἰς ἱμπεριαλιστικὰς ἐπεκτάσεις ἀλλὰ ἀπλῶς ἔθνολογικὴν καὶ κοινωνικὴν δικαιοσύνην ζητοῦντες διὰ τὸν λαὸν μας θὰ ἀναζητήσωμεν τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, τὰ ὁποῖα ἀρχαιόταται κοιτίδες τοῦ ἑλληνισμοῦ ὑπῆρξαν, καὶ οὔτε ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζῶην καὶ τὴν κρατικὴν ὕπαρξιν τῶν κατεχουσῶν αὐτὰ Δυνάμεων εἶναι. Μὲ ἀνάλογα ἐπιχειρήματα ἢ μαρτυρικὴ ἑλληνικὴ Βόρειος Ἡπειρος, τρὶς ἀπελευθερωθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, δικαιοῦται καὶ θὰ ἐπα-

νέλθῃ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, πού τόσα ὀφείλει εἰς τὰ τέκνα τῆς καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀπώλεια τοῦ ὄρεινου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδάφους τῆς καὶ κρατικῶς καταστρεπτικῆ δὲν θὰ εἶναι διὰ τὸ Ἀλβανικὸν Κρατίδιον, καὶ ἐπωφελῆς μᾶλλον, διότι αἰρομένης τῆς πέτρας τοῦ σκανδάλου εἰς τὰς μετὰ τῶν Ἑλλήνων σχέσεις του δύναται τοῦτο εἰς τὸν ἑλληνισμόν νὰ εὔρῃ τὸν εἰλικρινῆ καλὸν φίλον καὶ γείτονα πού δὲν θὰ ζητήσῃ ἀνταλλάγματα πολιτικῆς δουλείας ὡς ἐκεῖνα πού τοῦ ἐζητήθησαν προσφάτως ὡς λύτρα ὀλίγων χιλιομέτρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ ἄλλων οἰκονομικῶν ἐκμεταλλεύσεων του. Ἔτι δὲ μᾶλλον ὑπό τινος προϋποθέσεις δύναται νὰ ἐνδιαφέρεται ὁ ἑλληνισμὸς καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους, διότι ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι τότε ἐκινδύνευσε ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον ὅτε κατελύθη ἡ Ἀλβανικὴ Ἀνεξαρτησία, καὶ ὅτι δὲν θὰ ἦτο παραλογισμὸς ἐὰν ἐλέγαμεν ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ ξαναγίνῃ ποτὲ ἡ Ἀλβανία προγεφύρωμα διὰ τὴν κατὰ τῶν πλευρῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπειλῆν, οὔτε ἐὰν θεωρήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι οὐσιαστικῶς τὰ σύνορά μας εἶναι εἰς τὸν Αὐλῶνα, τὸ Δυρράχιον, τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Καπούης καὶ τὸ Ὀτράντο, ὅπως ἀκριβῶς οἱ Ἄγγλοι λέγουσιν ὅτι τὰ σύνορά των εὐρίσκονται εἰς τὸν Ρῆνον, χωρὶς νὰ διανοηθῆ κανεὶς νὰ τοὺς κατηγορήσῃ ἐπὶ ὑπερβολῇ, οὔτε οἱ Γάλλοι νὰ θίγωνται διὰ τοῦτο εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς Ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας των.

Τέλος, ἐζητήσαμεν τὴν ἔθνικὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς διεθνοῦς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, καὶ θὰ διεκδικήσωμεν τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην διὰ τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ μας καὶ ἀπελευθέρωσιν του ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουσίων, χάρις εἰς ἰδικά μας ἑλληνικὰ ἐδάφη γειτόνων μας, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἀφήρπασαν εἰς διαφόρους εὐκαιρίας καὶ μὲ στρατηγικὰς καὶ διπλωματικὰς ἐκμεταλλεύσεις τῶν στιγμῶν καὶ προφάσεις, τὰς πλουσίας γαίας τῆς Βορείου Ἑλλάδος, δηλαδὴ τῆς Βορ. Μακεδονίας καὶ Β. καὶ Ἀνατ. Θράκης, ἀπὸ ὅπου εἰσάγομεν τὸ κρέας, τὸ ψωμί καὶ τὰ ὄσπρια τοῦ λαοῦ μας, καὶ

διὰ τὰ ὁποῖα δλόκληρα δισεκατομμύρια πληρώνομεν ἔτησίως εἰς τ. λίρας, δηνάρια καὶ λέβρα, καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων γαιῶν οἱ βόρειοι καὶ λοιποὶ γείτονές μας καὶ θαυμάσια δύνανται νὰ ἐπιζήσουν καὶ δικαιώματα ἐπ' αὐτῶν μόνον μὲ τὴν μάχαιραν καὶ τὸν φόνον δύνανται νὰ στηρίξουν. Αἱ ἀπαιτήσεις αὐταὶ δὲν εἶναι οὔτε ἀποικιακαὶ διεκδικήσεις, οὔτε κατακτήσεις. Εἶναι ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ἐδάφη, εὐρίσκονται εἰς φυσικὴν ἐνότητα μὲ τὰ σύνορά μας ἢ ἀποτελοῦν τὴν φυσικὴν οἰκονομικὴν ἐνδοχώραν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν λιμένων μας τοῦ Βορ. Αἰγαίου. Μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡ τύχη τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Κράτους διακυβεύεται ἀκριβῶς εἰς αὐτὰς τὰς περιοχὰς καὶ ἡ συγκρότησις ἐνὸς ἰσχυροῦ ἡπειρωτικοῦ κορμοῦ οἰκονομικογεωργικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ εἶναι ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου διὰ τὸν Ἑλληνισμόν καὶ τὸ Κράτος του.

Μετὰ τὸ ξερρίζωμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὸν Βιθυνικὸν Ὀλυμπον, ὁ Ὀλυμπος τοῦ Δωδεκαθέου ἔμεινεν ἡ μοναδικὴ κληρονομία μας, καὶ αὐτὴν ὄχι μόνον δὲν ἤμποροῦμεν νὰ τὴν χάσωμεν, ἀλλ' ὀφείλομεν, δικαιούμεθα καὶ θὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ νὰ τὴν καταστήσωμεν ἀσφαλῆ καὶ ἀναπαλλοτρίωτον.

«Δὲν ἀποτελεῖ κανενὸς εἴδους ὑπερβολὴν ἡ ἀξίωσις
 »τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ διεκδικήσῃ μερικὰς ἑλληνικωτάτας
 »ἐπαρχίας τῆς Βορ. Μακεδονίας καὶ τῆς Βορ. καὶ Ἀνατ.
 »Θράκης, διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ σπονδυλώσῃ τὸν ἐθνογεω-
 »φυσικὸν κορμὸν τῆς Ἐπικρατείας του, μὲ τὰ βουνὰ τῆς
 »Ροδόπης καὶ τὰς διόδους των καὶ τὰς βορείως αὐτῶν πε-
 »διάδας τοῦ Ἐβρου καὶ νὰ κατοχυρώσῃ μὲ τὴν φυσικωτά-
 »τὴν Μάκεδονοθρακικὴν οἰκονομικὴν ἐνδοχώραν, ποὺ μ ᾱ ς
 »δίδει τὰ ἄπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν μας
 »σιτηρὰ καὶ δημητριακὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς βάθος νὰ
 »κλιμακώσωμεν ἰσχυρότερον ἀφ' ὅτι ἕως τώρα, ὅπου εἶς
 »τι σημεῖον ἡ ἑλληνοβουλγαρικὴ μεθόριος ἀπέτρεχε 35 χιλιά-
 »μετρα τῆς θάλασσης, τὴν ἄμυναν τῆς Θεσσαλονίκης μας,
 »πέραν τοῦ Δεμίρ Καπού, τὰς κοιλάδας τοῦ Ἄνω Ἀξιοῦ
 »κλπ. ἀπ' ὅπου πάντοτε εἰσέβαλαν οἱ ξένοι εἰς τὰ βόρεια

»ἐδάφη μας καὶ τὴν Θεσσαλονίκην» (1). Ὅπως ἀκριβῶς δὲν ἐθεωρήθη ὑπερβολὴ ἢ ἐθνολογικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἀξίωσις τῶν Γερμανῶν νὰ κατέχουν αὐτοὶ τὰς διόδους τῶν Σουδητικῶν περιοχῶν, ποὺ διὰ τοὺς ἰδίους λόγους τὰς ἤθελαν οἱ Τσέχοι, ὅπως εἶδομεν τοὺς Ρώσους νὰ θέλουν νὰ ἀποσπάσουν ἐδάφη ἀπὸ τοὺς ἡρωϊκοὺς Φιλλανδοὺς καὶ ἄλλους μικροὺς γείτονάς των διὰ νὰ κατοχυρώσουν τὴν ἀσφάλειάν των, ὅπως οἱ Σέρβοι κατεχώνευσαν τὸν ἡρωϊκὸν λαὸν τοῦ Μαυροβουνίου καὶ καταδυναστεύουν λαῶν μὲ παράδοσιν ὡς οἱ Κροάται κλπ. χάριν τῆς ἀσφαλείας τῆς Μεγάλης Σερβίας, τῆς ἄλλως Νοτιοσλαυίας καλουμένης, εἰς κάλυψιν τοῦ μωσαϊκοῦ λαῶν ποὺ ἀπετέλει αὕτη. Εἶναι ἀπλῶς ζήτημα διεθνοῦς κοινωνικῆς Δικαιοσύνης καὶ Κρατικῆς Στρατιωτικῆς Ἀσφαλείας καὶ ἀμύνης, διὰ τὸν πτωχὸν καὶ ὑστερημένον λαὸν μας, καὶ αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην τὴν ζητοῦμεν διότι

1) Αὕτη θὰ μᾶς δώσῃ ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἐντατικὴν ἀνάπτυξιν τῶν λοιπῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας τὰ οἰκονομικοπαραγωγικὰ μέσα νὰ θεμελιώσωμεν ἐξωτερικῶς μὲν ἓνα νέον συγχρονισμένον ἀνασυγκροτημένον Κράτος καὶ

2) Ἐσωτερικῶς μίαν νέαν ἠθικωτέραν καὶ δικαιότεραν κοινωνίαν, ἢ ὁποῖα μὲ τὰ σύνορα τοῦ 1940 πολὺ ὀλιγώτερον ἐφικτὴ καὶ ἢ σχετικὴ προσπάθεια εἰς πενιχρότερα ἀποτελέσματα θὰ κατέληγε.

Διότι ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν ὅτι χωρὶς νέας πεδιάδας, νέας ἐδάφη, νέας νησιωτικὰς καὶ ἠπειρωτικὰς οἰκονομικογεωργικῆς παραγωγικότητος περιοχὰς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, ὁ ἡρωϊκώτατος πρωταγωνιστὴς τοῦ Πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ ἀληθινὸν ἅλας τῶν Ἐθνῶν, ἦτο καὶ εἶναι καταδικασμένος εἰς θάνατον ἐξ ἄσιτίας καὶ θὰ ἦτο Διεθνὲς αἴσχος καὶ ἐντροπὴ ἓνας ἀληθινὰ μεγάλος λαὸς ἀπὸ ἐπόψεως πνεύμα-

1) Πρβλ. Ν.Δ.Π., Γιὰ τὴν ἀμυνα καὶ ἀναγέννησι τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἔκδ. 1943.

τος, καί ψυχικοῦ πολιτισμοῦ, καί ἥθους ἀρρενωποῦ παγκοσμίως ὑποδειγματικοῦ, νά φθίνη ἀπό ἀσιτίαν καί νά ζῆ ἀπό ἐπαιτείας, ἔκθετος εἰς τήν ἄδικον οἰκονομικήν ἐκμετάλλευσιν γειτόνων ποικίλως κατωτέρων του.

Ἡ τρομακτικῶς ἀποκαλυπτική παρατήρησις ἐνός στρατιωτικοῦ ἱατροῦ κατὰ τὸ 1939, μέλους περιοδεύοντος Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου Ἐξετάσεως κληρωτῶν, καθ' ἣν τὰ 60⁰/₀ τῶν νέων ἡλικίας 19 ἐτῶν τῶν ὄρεινῶν περιφερειῶν καί 20—30⁰/₀ τῶν πεδινῶν, ἐκρίθησαν ἀνίκανοι διότι δέν εἶχαν τήν ἀντίστοιχον τῆς ἡλικίας των σωματικὴν φυσιολογικὴν διάπλασιν ἢ ὁποία ὠφείλετο εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς διατροφῆς ποῦ προήρχετο ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ γεωργικοῦ ἢ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος, ἀποτελεῖ κυριολεκτικῶς ΣΗΜΑΙΑΝ εἰς τὰς χεῖρας τῶν διπλωματῶν μας, διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῶν Ἐθνικῶν ἐπιβιωτικῶν διεκδικήσεων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, σημαίαν ἢ ὁποία ἐν συνδυασμῶ μετὰ τὰ πορίσματα ἐμπεριστατωμένης εἰδικῆς μελέτης τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν ἐν «Τεχνικῇ» ὁ Ἄθ. Μάνος «Ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς διατροφῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τοῦ ζωτικοῦ χώρου», (τεῦχος 9—15), ἐξ ἧς προκύπτει ὅτι οἰαδήποτε ἐξαντλητικὴ προσπάθεια ἐντατικῆς καί ἐπιστημονικῆς ἐκβιομηχανοποιήσεως καί ἐκγεωργοποιήσεως τῆς Χώρας, δέν πρόκειται παρὰ πᾶσαν βελτίωσιν νά ἀποδώσῃ μελλοντικῶς ἐθνικὸν εἰσόδημα ἐπαρκές κατὰ κεφαλὴν, διὰ τὴν πλήρη κάλυψιν τῶν στοιχειῶδων ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ εἰς τροφήν καί ἔνδυσιν ἐφ' ὅσον ὁ ζωτικὸς χώρος τοῦ λαοῦ εἶνε τόσον περιορισμένος καί δέν αὐξηθῆ, ἀποτελεῖ τὴν πυρίνην ρομφαίαν τῶν ἀπαραγράπτων καί ἀπαρβλέπτων δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἡτόσα ὀφείλουσα Εὐρώπη καί ἀνθρωπότης, ὑποχρεοῦται καί ὀφείλει νά βοηθήσῃ νά ἀρθοῦν.

Δὲν εἶναι δίκαιον δὲ νὰ ἐξακόλουθήσῃ ἀποσιωπώμενον τὸ γεγονός, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν μελέτην τοῦ κ. Α. Μάνου, ὅτι ὅταν τὸ 1937 ἀνελόγουν κατὰ κεφαλὴν διὰ τὸν Ἕλληνα ὡς ἔθνικὸν εἰσόδημα δρχ. 7 640 ἑτησίως, διὰ τὸν Γάλλον ἀντιστοίχως ἀνελόγουν 70.000, διὰ τὸν Γερμανὸν δρχ. 96.000, διὰ τὸν Ἄγγλον 110.000 καὶ διὰ τὸν Βορειοαμερικανὸν 234.000 δρχ., οὔτε ὅτι, ἐνῶ διὰ τὴν στοιχειώδη διατροφήν, ἐνδυσιν καὶ στέγασίν του, ὡς καὶ διὰ τὴν γενικωτάτην ψυχαγωγίαν, ὁ Ἕλλην ἐχρειάζετο προπολεμικῶς 21.000 δρχ. ἑτησίως, διέθετε τὸ 1937—διότι τόσα εἶχε—μόνον τὸ 1/3, ἦτοι 7.640 δρχ., οὔτε τέλος ὅτι, ἐνῶ ἡ σχέσις τῶν δαπανῶν διατροφῆς καὶ λοιπῶν ἀναγκῶν πρέπει νὰ εἶναι 40 % δαπάναι διατροφῆς καὶ 60 % λοιπαὶ ἀνάγκαι, καὶ ἐκ τῆς ἀναλογίας αὐτῆς τῶν δύο κατηγοριῶν δαπανῶν καθορίζεται ὁ βαθμὸς τοῦ οἰκονομικοκοινωνικοῦ πολιτισμοῦ ἑνὸς Κράτους, ἡ ἀναλογία αὐτὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα τοῦ 1937 ἦτο 64 ο/ο δαπάναι διατροφῆς (τῆς γνωστῆς φυματιωσειωσεισαγωγῆς «λιτῆς» τοῦ Ἕλληνος τροφῆς) καὶ 36 ο/ο λοιπαὶ δαπάναι ποῦ τοποθετεῖ τὴν παραγωγικότητα καὶ τὸν οἰκονομικοκοινωνικὸν πολιτισμὸν μας εἰς ἐπίπεδον ἀσιατικῶν λαῶν. Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες ἐὰν δὲν προτιθέμεθα νὰ αὐτοκτονήσωμεν καὶ θέλωμεν ὡς λαὸς νὰ ἐπιβιώσωμεν, ἐὰν δὲν προορίζωμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας τὴν διεθνή ἐπαιτείαν ἢ τὸ Ἰαπωνικὸν χαρακίρι ποῦ ὡς χριστιανοὺς δὲν θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ οὔτε κἂν εἰς αὐτὴν τὴν Σιντουϊκὴν εὐθανασίαν, ὀφείλομεν—ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὰς διεθνεῖς ψευδοανωτερότητας καὶ ψευδοευγενείας τὰς ὁποίας μᾶς ὑποβάλλουν ἄλλοι, αὐτοὶ ἀκριβῶς οἱ σφετερισταὶ τῶν γαιῶν μας, τῶν διὰ τὴν ζῶήν μας ἀναγκαίων ἑλληνικῶν ἐκτάσεών μας, ποῦ καταδικάζουν δικαίω μαχαίρας τὸν λαόν μας εἰς οἰκονομικὴν ἀπαθλίωσιν, ἐπειδὴ ἄλλωστε τοῦτο ἱκανοποιεῖ τὸ συμφέρον των, νὰ στρογγυλοκάθωνται καὶ νὰ χονδροκοιλοκάθωνται πονηρῶς ἐπὶ τῆς ἰδιοκτησίας μας—δικαιούμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ διεκδικήσωμεν πάσῃ δυνάμει τὴν διεθνή ἐδαφροοικονομικὴν καὶ ἔθνογραφοδημογραφικὴν καὶ κοινωνικὴν δικαιοσύνην, ζητοῦν-

τες καὶ διεκδικοῦντες ἀπὸ τοὺς ἔχοντας περισσότερα τῶν ἀναγκῶν των, ὡς λαὸς καὶ ὡς σύνολον, τὰ δικαιώματά μας, καὶ ἱκανοποιοῦντες αὐτὰ καὶ ἐξασφαλίζοντες τὸ ἔθνικόν μας εἰσόδημα νὰ ἀναζητήσωμεν κατόπιν καὶ τὴν ἀναμεταξύ μας δικαίαν κατανομήν αὐτοῦ πρὸς ἀτομικήν, κοινωνικήν καὶ ἔθνικὴν εὐημερίαν, εὐτυχίαν καὶ προαγωγήν μας.

Εἰς τὰς διεκδικήσεις μας αὐτὰς φυσικὰ θὰ συναντηθοῦν ἐμπόδια καὶ ἀντιρρήσεις τῶν σημερινῶν ἐξουσιαστῶν τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ἄλλ' ἢ λογικὴ καὶ τιμία πρὸ τῆς παγκοσμίου Ἡλιαίας παράταξις τῶν ἐπιχειρημάτων μας, εἰς ὥραν ὅπου θὰ λαμβάνη χώραν πραγματικὸς ἀναδασμὸς γῆς μεταξύ Ἐθνῶν, ἢμπορεῖ νὰ κλονίσῃ τὰς προλήψεις καὶ νὰ πείσῃ ὅσους πρέπει νὰ πεισθοῦν, ἰδίᾳ δὲ τοὺς τρεῖς ἐκ τῶν τεσσάρων χερσαίων γειτόνων μας. Ὁ τέταρτος δὲν εἶναι ἄξιος συζητήσεως καὶ μόνον ἡ βία θὰ τὸν πείσῃ, γέννημα τῶν αἱμάτων ποῦ μὲ τὴν δολιότητά του κατεπότισε τὴν Βαλκανικὴν, ὅτι ὅλα τὰ ἐγκλήματα ἔχουν ἓνα τέλος, τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐνόχου καὶ τὴν λύτρωσιν τῶν θυμάτων. Οἱ τρεῖς ἄλλοι δὲ μὴ γείτονές μας ἢμποροῦν νὰ πεισθοῦν ὅταν ἐνθυμηθοῦν ὁ ἓνας μὲν, ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἐγνώρισε τὴν ἰταλικὴν δουλείαν καὶ ὕστερον ἡμεῖς καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν πλευράν του ἠσθάνθημεν τὴν ἰταλικὴν εἰσβολὴν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ὅτι ἂν ὁ στρατὸς ποῦ ἐπὶ ἑξάμηνον ἀνθίστατο καὶ ἐξηυτέλιζε τὸν πανίσχυρον εἰσβολέα εἰς τὸ Καλπάκι καὶ τὰ ἄλβανικὰ βουνὰ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους 40 ἕως τὸ Πόγραδετς, ἐφύλαττε καὶ μὲ τὸν στόλον του καὶ τὸ Ὀτράντο καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀλβανίας, καὶ ἡ τελευταία καὶ ἡ Πατρίς μας δὲν θὰ εἶχαν γνωρίσει πιθανὸν οὔτε ἴσως τὰς συμφορὰς τοῦ πολέμου, οὔτε τὰ ἄλλα δεινὰ, διότι ἐν τῇ ἐνώσει ἡ ἰσχύς καὶ οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουν πολὺ περισσοτέρας παραδόσεις συνεργασίας καὶ κατανοήσεως καὶ ἐκτιμήσεως τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἄλλων ἀρετῶν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ἢ οἴουσδήποτε ἄλλους βαλκανικοὺς λαοὺς.

Ὁ ἕτερος δὲ τῶν βορείων γειτόνων μας, ἐνθυμούμε-

νος τὴν γραμμὴν ποὺ ἐχάρασσε εἰς τὰς ἑλληνοσερβικὰς σχέσεις ὁ γηραιὸς Πάσιτς ὅταν τὸ 1915 ἔστεργε τὴν ἐκχώρησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα (βραδύτερον δὲ καὶ εἰς τοὺς Βουλγάρους) τῆς Βορ. Μακεδονίας (1) ποὺ δὲν τοὺς ἀνήκε ποτὲ ἐθνικῶς, τοῦ Μοναστηρίου - Στρωμνίτης μέχρι τοῦ Κιουπρουλοῦ, ἤμπορεῖ ἀκόμη καλύτερα νὰ κατανοήσουν τὴν θέσιν μας παραιτούμενοι βεβαίως ἀπὸ κάθε ἀπραγματοποίητον σχέδιον πολιτικῆς ἡγεμονίας τῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον καὶ περιοριζόμενοι εἰς τὴν θέλησιν νὰ ἀξιοποιήσουν καὶ νὰ ζήσουν εὐτυχισμένα καὶ εἰρηνικὰ εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν κοιτίδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Σάβου καὶ τὰς Παννονικὰς πεδιάδας, ὅπως ὁ Σέρβος ἀνθρωπογεωγράφος Σβίγιτς καὶ ὁ Σερβόφιλος Ι. Ἀντζέλ διαπιστώνει καὶ ὅπως οἱ Κροάται χρόνια ζητοῦσαν ὠθοῦντες τοὺς Σέρβους ὄχι πρὸς τὸ Αἰγαῖον ἀλλὰ πρὸς τὴν Δαλματίαν—μάτην—μὲ τὴν ὁποίαν συνδέονται, ἐξυηρητουμένων τῶν ποικίλων συμφερόντων τῶν.

Μετὰ δὲ τὰ γεγονότα τοῦ συγχρόνου πολέμου τὰ ὁποῖα διαφωτίζουν τὰς διεκδικήσεις μας καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰν ὅτι δὲν διεκδικοῦμεν μερικὰ πεδινὰ ἐδάφη διὰ νὰ ζήσωμεν ἀπλῶς καὶ μόνον καλύτερα, ἀλλὰ διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ ἀσφαλέστερα διαμοιραζόμενοι τὰ στρατηγικὰ σημεῖα καὶ κρατοῦντες καὶ ἡμεῖς εἰς χεῖρας μας τὰς στενωποὺς καὶ τὰς διόδους ποὺ ὁδηγοῦν εἰς τὴν Μακεδονίαν μας, στὸ σπίτι μας, ἤμποροῦν καλλίτερα νὰ μῶς ἐννοήσουν. Τὸ ζήτημα τῆς βορειοτέρας ἐπεκτάσεώς μας δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικὸν ἀλλὰ καὶ στρατηγικὸν ὑπὸ τὴν εἰδικωτέραν καὶ γενικωτέραν σημασίαν καὶ δι' ἡμᾶς καὶ δι' ἐκεῖνον, διότι ἐπὶ τέλους μία ὀριστικὴ διασφάλισις τῶν σχέσεών του μὲ ἡμᾶς θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ ἴδῃ ὁ ἐν λόγῳ γείτων μας τὰ ἐκ 2.852 χερσαῖα χιλιόμετρα τῶν συνόρων τῆς χθεσινῆς Γιουγκοσλαυΐας νὰ μειώνωνται ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιτηρήσεως εἰς 1.605, ἀφοῦ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἑλληνικῶν 245 χιλιομέτρων, τῶν ἀλβανοσερβικῶν 446 χλμ.

1) Πρβλ. Γ. Βεντήρη, ἡ Ἑλλάς 1910—1920, τόμ. 1ος σ. 154, 352.

καί τῶν βουλγαροσερβικῶν 456 χλμ. θά ἦτο ἰδική μας ὑπόθεσις, συνεπεία τῶν δεσμῶν πού ἀρρήκτως πλέον θά μᾶς συνήνωναν μέ τόν παλαιόν φίλον λαόν, πού εἰς ὥρας συντριβῆς καί ἀπογνώσεώς του εἰς ἡμᾶς εὖρε πάντοτε καταφύγιον καί περίθαλψιν, καί ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλά κατόπιν καί τήν ἐλευθερίαν του καί τήν κρατικήν του ὄντοτητα εἶδε νά θεμελιώνεται καί μέ ἑλληνικός λόγος εἰς τὸ Σκρᾶ ντὶ Λέγκεν, εἰς τὸ Καϊμακτσαλάν, καί τόν Ἑλληνα στρατηγὸν Τρικούπην νά ἐλευθερώνη τὸ Πιρότ καί ἄλλας σερβικὰς περιοχάς, ἂν καί τοῦτο συντόμως καί πικρῶς δι' ἡμᾶς κατόπιν ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τοῦ φίλου Ἑθνους φαίνεται ὅτι τὸ ἐλησμόνησε.

Τέλος ὡς πρὸς τὸν τρίτον γείτονά μας ἀρκεῖ νά ρίψῃ βλέμμα εἰς τὴν ἔκτασιν τῶν συνόρων του, τὸ πλούσιον τῶν ἑδαφῶν του, τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ [19 κάτοικοι κατὰ τετρ. χιλιομ. ἔναντι 50 (ἀπογραφή 1920) Ἑλλήνων κατοίκων κατὰ τετρ. χλμ.] διὰ νά κατανοήσῃ ὅτι ἡ διεκδικήσις ἀληθῶς ζωτικῶν δι' ἡμᾶς, μικροπεριοχῶν δὲ δι' αὐτόν πού ὑπεχρεώθημεν ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐν ὥρᾳ στρατιωτικῆς καταρρεύσεως, καί τῇ παρεμβάσει καί πιέσει τῶν Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης ἀκολούθως, ἀμαχητεῖ νά ἐκκενώσωμεν, δὲν ἡμπορεῖ ἐπ' ἄπειρον νά ἀναστέλλεται, ὅταν μάλιστα τὸ δημογραφικὸν ζήτημα καθ' ἐκάστην μᾶς πιέζῃ ἐπωδύνως.

Τὸ ζήτημα τῆς Ἄνατ. Θράκης, ἡ διὰ τὴν ἀκρίβειαν ἐπαρχιῶν τινῶν τῆς Ἄνατ. Θράκης, δύναται καί πρέπει ν' ἀποτελέσῃ θέμα εἰρηνικῶν συζητήσεων καί διεκδικήσεων ἀπὸ τοὺς ἐν προκειμένῳ γείτονάς μας, διότι ἡ λύσις του, ἡ ὁποία δὲν πρέπει νά θεωρηθῇ ὅτι ἀποτελεῖ ἀντικείμενον σωβινιστικῶν τάσεων, πρέπει νά κατανοηθῇ ὅτι εἶναι ζήτημα ζωῆς καί θανάτου δι' ἡμᾶς, καί ὡς τοιοῦτον πρέπει νά εὑρεθῇ τρόπος νά λυθῇ χωρὶς νά γίνῃ ἀφορμὴ ὄχι μόνον ἀνανεώσεων παλαιῶν ἀντιθέσεων, ἀλλ' ἀντιθέτως νά ἀποβῇ ὁ συνδετικὸς κρίκος μιᾶς νέας περιόδου σχέσεων Ἑλληνο - Τουρκικῶν γονίμων καί ἀνθρωπιστικῶς καί πολιτιστικῶς δημιουργικῶν, γινομένου ἀντιληπτοῦ ὅτι

ὀφείλομεν μὲ τὰς πεδιάδας τῆς Κορυτσᾶς καὶ τοῦ Μοναστηρίου καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐβρου καὶ μέρος τῶν Θρακικῶν πεδιάδων νὰ δώσωμεν τὴν λύσιν τοῦ βιολογικοῦ πλέον προβλήματος τῆς διατροφῆς τοῦ λαοῦ μας, ἐν συσχετίσει πρὸς μίαν ἐντατικὴν εἰς τὸ μέξιμον προσπάθειαν ἐκγεωργοποιήσεως καὶ ἐκβιομηχανοποιήσεως τῆς Χώρας μας, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ πρόβλημα τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς διατροφῆς τοῦ λαοῦ μας. Πρέπει νὰ γίνῃ νοητὸν ὅτι ζητοῦμεν νὰ ζήσωμεν καὶ τίποτε πλέον τούτου, εἴμεθα δὲ ὁ μόνος ἴσως λαὸς τῆς Βαλκανικῆς ποῦ ἔχομεν πρωτοστατήσει—φυσικῶς ἄλλωστε—εἰς τὰς νέας ιδέας τῆς πολιτικῆς συνεργασίας μετὰ τῶν Βαλκανικῶν γειτόνων μας.

Ἡ δὲ ἐπὶ πεδίου εἰλικρινοῦς κατανοήσεως τῶν δημογραφικῶν καὶ βιωτικῶν ἀναγκῶν ἀλλὰ καὶ στρατιωτικῶν διεκδικήσεων τοῦ ἑλληνισμοῦ συνεργασία Ἑλλήνων, Ἀλβανῶν, Σέρβων καὶ Τούρκων, δύναται νὰ δώσῃ τὴν δυνατότητα μιᾶς πολιτικῆς συνεργασίας τῶν Κρατῶν τούτων, ποῦ θὰ ἀποκαθίστα τὴν ἐσωτερικὴν Βαλκανικὴν εἰρήνην, ἐπὶ χρόνον ἀπροσδιόριστον καὶ μὲ πιθανότητος ἐξελίξεως ἀνυπολογιστοῦς, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν ἀπαρτιζόντων τὰ Κράτη λαῶν.

Μένει βεβαίως πάντοτε ὁ τέταρτος, ὁ κακὸς γείτων. Αὐτὸς μᾶς ἐδίδαξε τὴν μέθοδον τοῦ φόνου, τοῦ ἐμπρησμοῦ, τῆς μαχαίρας καὶ τῆς δολιότητος. Εἰς αὐτὸν λοιπὸν ἡμεῖς θὰ ἀπαντήσωμεν καὶ μὲ δημογραφικὰ καὶ ἐθνολογικὰ καὶ μὲ γεωφυσικὰ ἐπιχειρήματα, ἀλλὰ κυριώτατα μὲ ἓνα, ὅτι ἔχομεν ἀπόλυτον δικαίωμα καὶ ἀνάγκην νὰ τὸν καταστήσωμεν τελείως ἀκίνδυνον, διότι τοῦτο πλέον ἀποτελεῖ βιολογικὴν ἀνάγκην καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας καὶ διὰ τοὺς ἄλλους Βαλκανικοὺς λαοὺς. Ὅτι τοῦτο θὰ συντελεσθῇ μὲ τὴν προσκύρωσιν εἰς τὰ ὅρια τῆς χώρας μας τῆς ἐντεῦθεν τοῦ Ἐβρου χώρας, ποῦ οἱ Βυζαντινοὶ μας πρόγονοι κατεπλημμύρισαν μὲ πόλεις καὶ ὄχυρά ἑλληνικά καὶ

πού αὐτὸς ὁ Φίλιππος Β' ἐλάμπρυνε μὲ κτίσματα μνημείων καὶ πόλεων, ὧν πρωτίστη ἢ ὁμώνυμος Φιλιππούπολις, καθυγίασε δὲ μὲ ποταμούς αἱμάτων ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας εἰς Φιλιππούπολιν, εἰς τὴν Στενήμαχον, τὸ Μελένικον κλπ. καὶ τέλος αὐτὸς ὁ Στρατὸς μᾶς κατὰ τὸ 1912—1913.

Ἐκεῖ ἀκριβῶς θὰ πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν τὰ ὄριά μας, διὰ νὰ ἐπιτηροῦμεν ἀσφαλῶς τὰ τεκταινόμενα εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Αἴμου καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν Σαρδικὴν (Σόφριαν) καὶ νὰ ἐπιτηροῦμεν ἄγρυπνοι τὴν πολιτικὴν θέσιν ὅθεν διέρχονται καὶ ὅπου διασταυροῦνται οἱ στρατηγικοὶ δρόμοι Βελιγραδίου—Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βουκουρεστίου—Θεσσαλονίκης, διαθέτοντες πλέον ἐγγυήσεις μοναδικὰς διὰ τὸ ἔθνικόν μας μέλλον, ὅτι δὲν θὰ ἤμπορῶσιν νὰ μᾶς δολιευθοῦν ὡς πάντοτε μέχρι τοῦδε, οὔτε νὰ θέσουν ἐν κινδύνῳ τὸν ἡπειρωτικὸν κορμὸν τῆς Βορ. Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ὁ μαρτυρικὸς πληθυσμὸς πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ ἐπανεύρῃ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν βεβαιότητα, πού θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ δημιουργήσῃ γόνιμα καὶ ἀποδοτικά, καὶ θὰ ὠθήσῃ τὴν πλουσίαν αὐτὴν ἑλληνικὴν περιοχὴν εἰς πρόοδον καὶ ἀκμὴν καὶ πολιτισμὸν πού ἐξ αἰτίας τῆς ἀβεβαιότητος καὶ τῆς ἀπὸ 40ετίας γνωστῆς βουλγαρικῆς δράσεως ἔχει μείνει ἀληθινὰ καθυστερημένος.

* * *

Ἡ ὑπόθεσις λοιπὸν τῆς συνοριακῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Χώρας, ἰδίᾳ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν ὁροθετικῶν γραμμῶν τῶν Κρατῶν κατὰ τὰ Συνέδρια τῆς εἰρήνης, εἶναι :

1) Ὑπόθεσις ἀποδόσεως οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης πρὸς τὸ σύνολον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

2) Εἶναι ὑπόθεσις πού ἱκανοποιουμένη θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ Κράτος νὰ ἀνασυγκροτηθῇ ἀπὸ τὴν θύελλαν τοῦ πολέμου ἰσχυρὸν καὶ οἰκονομικῶς ἱκανὸν διὰ νὰ ἐπωμισθῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν βαρειῶν ἀπαιτήσεων ἑνὸς συγχρονισμένου προοδευτικοῦ καὶ κοινωνιολογοῦντος Κρά-

τους, τὸ ὁποῖον θὰ δημιουργηθῆ πρῶτα ἐξωτερικῶς, διὰ νὰ ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἐσωτερικῶς.

3) Εἶναι ὑπόθεσις πού θὰ αὐξήσῃ τὰς πλουτοπαραγωγικὰς ἰκανότητας τοῦ λαοῦ καὶ πέραν τῶν ὀρίων ἐκείνων, πού ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐν ὀρίῳ μόνον δύνανται νὰ ἀγάγουν, καὶ νὰ τὰς φέρῃ εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο πού θὰ εἶναι στοιχειωδῶς ἱκανοποιητικόν, τοῦλάχιστον ὁ κληῖρος τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ θὰ δύναται νὰ ζήσῃ ὑπὸ τὸν ἥλιον καὶ ὁ ἐστερημένος καὶ κακοτυχισμένος ἑλληνικὸς λαός, ἐντὸς βέβαια τῶν ὀρίων τῆς λιτότητος πού τόσον προσιδιάζει εἰς τὴν περιβάλλουσαν φύσιν καὶ τὸν χαρακτήρα του, ἀλλὰ μακρὰν πλεον τῆς παρεξηγημένης «λιτότητος» ἡ ὁποία τὸν ὀδηγεῖ μαθηματικῶς καὶ ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα τῆς θαυμαζούσης Εὐρώπης εἰς τὸν θάνατον ἐξ ἀσιτίας! . . .

4) Εἶναι ὑπόθεσις ἡ ὁποία διὰ τῆς οἰκονομικῆς εὐχερείας πού θὰ δημιουργήσῃ διὰ τὸ Κράτος καὶ τὰ ἄτομα θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐφαρμογὴν οἰκονομικοκοινωνικῶν ὀργανισμῶν ἠθικῆς καὶ δικαιοσύνης, πού θὰ προσδώσουν εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ζωὴν τὴν μορφήν καὶ τὸ ἐπίπεδον πού τόσον σήμερα ποθοῦμεν, διὰ τὸν χρόνον τῶν πρώτων τοῦλάχιστον μεταπολεμικῶν δεκαετηρίδων.

Ἀκολουθῶς δὲ καὶ ἐκ τῆς παραλλήλου διαμορφώσεως τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς ζωῆς, συμφώνως πρὸς ἀρχὰς συστηματικωτέρας καὶ ἱκανοποιητικωτέρας διὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν διεθνή κατανομήν τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, θὰ φθάσῃ καὶ ὁ λαός μας εἰς τὸ ἔτι καλύτερον ἐπίπεδον εἰς τὸ ὁποῖον καταναλωτικῶς εὐρίσκεται καὶ ὁ Ἀμερικανὸς καὶ ὁ Ἄγγλος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πνευματικῶς, ψυχικῶς ἀλλὰ κυρίως σωματικῶς καὶ στομαχικῶς δὲν διαφέρει εἰς τίποτε βεβαίως ὁ Ἕλληνας πολίτης.

5) Τέλος εἶναι ὑπόθεσις στρατιωτικῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ Κράτους μας, τῶν γαιῶν καὶ ἐστιῶν καὶ βωμῶν μας, τὰ ὁποῖα μὲ στερήσεις, ἄγωνα καθὼς εἶναι, ἀξιοποιοῦντες μὲ μόχθον καὶ γονιμοποιοῦντες μὲ ἀγωνίαν, πλουτίζοντες καὶ περικοσμοῦντες αὐτά, δημιουργοῦμεν ἐπὶ τέλους μὲ

τὴν ἐξ αὐτῶν ὡς ὀρμητηρίων καὶ παράλληλον πνευματικὴν δρᾶσιν μας, ποὺ συντιθεμένη μὲ τὰς οἰκονομικο-τεχνικὰς προόδους μας δίδει τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς μας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας, ποὺ πτωχὸς ἢ πλούσιος, ὑψηλὸς ἢ χαμηλός, πάντως εἶναι ἢ θὰ εἶναι δημιούργημά μας καὶ ποὺ ἔχομεν θεῖον καὶ ἀνθρώπινον δικαίωμα νὰ κατοχυρώσωμεν ὀριστικῶς, ἀπὸ κάθε τυχόν ἐπιβουλεύομενον δόλιον καὶ φθονερόν γείτονα, ἀνίκανον νὰ παρακολουθήσῃ τὴν νέαν ἱστορικὴν ἀνελικτικὴν σταδιοδρομίαν τοῦ Ἔθνους μας . . !

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΎΠΑΛΛΗΛΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

α) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Ἡ συνοριακὴ ἀποκατάστασις τοῦ Κράτους μὲ τὰς ὡς ἄνωτέρω περιγραφείσας συνέπειας τῆς, εἴτε εἰς τὴν ἐπιθυμητὴν ἔκτασιν τῶν διεκδικήσεών μας λάβῃ χώραν, εἴτε εἰς μικροτέραν, πάντως ὑπὸ τινὰ κλίμακα μεταπολεμικῶς θὰ συντελεσθῇ. Ἀλλὰ θὰ εἶναι ἄνευ ἢ ἐλαχίστου ἀποτελέσματος, καὶ αἱ συνέπειαι τῆς θὰ εἶναι τελείως διάφοροι τῶν προσδοκωμένων, ἂν τὸ νέον Κράτος στερεῖται ἰσαξίου διοικητικῆς μηχανῆς καὶ ἐμπνευσμένων λειτουργῶν, φορέων τῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

Τὴν ἐπομένην ἄλλωστε τῆς συνοριακῆς μεγεθύνσεως τοῦ Κράτους καὶ τῆς ἀναλόγου οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεώς του τὸ γόητρον αὐτοῦ καὶ τῶν φορέων του μοιραίως θὰ εἶναι ἠῤῥημένον καὶ θὰ εἶναι ἀληθινὸν ἔγκλημα ἂν καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν ἀλλοπροσαλλισμοὶ καὶ νομοθετικοὶ δισταγμοὶ καὶ κυβερνητικαὶ παλιμβουλῖαι καὶ θετικὴ καὶ ἀποθετικὴ ἀντίδρασις τοῦ πνεύματος ἢ τῆς ὀργανώσεως τῆς Γραφειοκρατίας παλαιοημερολογικῶν καὶ ἀσυγχρονίστων ἀντιλήψεων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν συντελέσουν νὰ ἀνασταλῇ ἢ ὅλη κρατικοδικαιητικὴ ἀνασυγκρότησις ὑπὸ τὴν μορφήν μιᾶς λελογισμένης διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως καὶ μιᾶς ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστέρας εἰς τὰ πανάρχαια ἑλληνικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα προσιδιαζούσης, Τοπικῆς, Κοινοτικῆς καὶ Δημοτικῆς αὐτοδιοικήσεως, χωρὶς βέβαια νὰ κλονίζεται ἡ ὀργανικὴ συνοχὴ τοῦ Κράτους.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Καποδίστρια καὶ τοῦ Μάουρερ μέχρι τοῦ Συντάγματος τοῦ 1927 (ἄρθρ. 107, 108) τὸ Κράτος ἀγωνίζεται ἐν μέσῳ μυρίων ταλαντεύσεων καὶ ὑπαναστροφῶν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν ζητημάτων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως ὑπὸ τὴν κοινοτικὴν ἢ δημοτικὴν αὐτῆς μορφήν καὶ τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως διὰ τῶν νομαρχῶν, τῶν ἐπαρχῶν, τῶν οἰκείων τούτοις Συμβουλίων καὶ τῶν Γενικῶν Διοικήσεων, καὶ ἐξέδωκε μύρια διατάγματα καὶ ἐψήφισε συνταγματικὰ ἄρθρα καὶ νόμους ἐδημοσίευσεν. Καὶ ὅμως!... ὅλα αὐτὰ δὲν ἐφηρμόσθησαν ποτέ, διότι ἡ ἀπολιθωμένη καὶ ἀντιδραστικὴ νοοτροπία τῆς γραφειοκρατίας καὶ τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀσυγχρόνιστος, ἀκατανοήτως προσκεκολλημένη εἰς τὰ δογματικὰ συγκεντρωτικὰ διοικητικὰ συστήματα τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, ἐφοβεῖτο καὶ διῶλιζε τὸν κώνωπα μήπως διαφύγουν τῆς προσοχῆς τῆς θέματά τινά καὶ κατέπινε τὴν κάμηλον διὰ τῆς τελείας ἀποτελεματώσεως τοῦ σημαντικωτάτου τούτου κρατικοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελε, διὰ νὰ μὴ τῆς διαφύγη τάχα ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἀπὸ τὰς χεῖρας, νὰ ἐπιλύσῃ.

Ὅτε δὲ ἠναγκάσθη ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀλλεπαλλήλων νόμων καὶ διαταγμάτων περὶ Νομαρχῶν καὶ Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ Γενικῶν Διοικήσεων, τὰ ὁποῖα Βουλαι καὶ Συνελεύσεις καὶ λαοπρόβλητοι Κυβερνήσεις, ὑπὸ μορφήν νόμων ἢ διαταγμάτων κλπ., ἐξέδιδον, νὰ περιστείλῃ τὴν ἀνασταλτικὴν τῆς ἀντίδρασιν, τότε ἐπέτυχεν ἐκ πλαγίου, ὥστε οἱ νόμοι τοῦ 1887, 1890, 1899, 1923 περὶ ἐπαρχιακῶν καὶ νομαρχιακῶν Συμβουλίων, καὶ οἱ προγενέστεροι τούτων, νὰ ἀλληλοακυροῦνται συνεχῶς καὶ νὰ μὴ ἐφαρμόζεται τελικῶς ποτέ κανεὶς, ἡ ἐξουσία τοῦ Νομάρχου ποικιλοτρόπως νὰ περιστέλλεται καθισταμένη μετρίως ἀποδόσεως, ὁ προορισμὸς τῶν Γενικῶν Διοικήσεων νὰ μὴ ἐκπληροῦται λόγῳ τῆς ἄνευ οὐσίας πομπῶδους ἐξουσίας τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ, τόσον, ὥστε ὁσάκις ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰς Γενικὰς Διοικήσεις προσωπικότητες δράσεως καὶ ἀποδοτικότητος, μετ' ἀπογοητεύσεως τελικῶς

ἐζήτησαν αὐταὶ νὰ παραιτηθοῦν τῆς συμπαιγνίας τοῦ νὰ παριστάνουν ὅ,τι ἀσκοῦν πραγματικὴν ἐξουσίαν. Τέλος, ἀπέναντι τῶν Κοινοτήτων καὶ Δήμων, ἐν τελείᾳ παραγνωρίσει τῆς μεγίστης σημασίας τῶν δεδοκιμασμένων ἐθνικῶν τούτων—ἰδίᾳ δὲ τῶν κοινοτικῶν—θεσμῶν, οἵτινες καὶ ἄλλοτε καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικόν, ὅπου ὁ ἐν διασπορᾷ Ἑλληνισμός, ἐθαυματούργησαν, ἤσκησε κυριολεκτικῶς ἀντιδραστικὴν πολιτικὴν ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἐπιφόβων ἀντιπάλων, διὰ βαθμιαίας ἀφαιρέσεως ἀπ' αὐτῶν τῶν κυρίων ἀρμοδιοτήτων καὶ πόρων καὶ ὑποκαταστάσεως τούτων εἰς θέσιν ἀπλῶν ληξιαρχικῶν καὶ στρατολογικῶν ὑπηρεσιῶν, μετὰ τινῶν ἄλλων καθηκόντων καὶ ὑποχρεώσεων, ἄνευ δικαιωμάτων, ἰδίᾳ ὡς ἀνταπόδοσιν τοῦ ΔΝΖ' νόμου, καὶ εἰς τοιαύτην ἔκτασιν, ὅσην χαρακτηριστικώτατα ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων καὶ οἱ Δήμαρχοι τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων περιέγραψαν κατὰ τὰς ἐν ἔτει 1933 ἀγορεύσεις τῶν ἐνώπιον τοῦ Γ' Συνεδρίου πόλεων τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὀργανωθέντος ὑπὸ τῆς Ἑνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων Ἑλλάδος καὶ συνελθόντος πρὸς λύσιν τῶν ζητημάτων Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως (1), ἅτινα τότε ἠπειλήθη νὰ λυθοῦν διὰ συλλαλητηρίων καὶ ὁμαδικῶν παραιτήσεων τῶν Δημάρχων!...

Εἰς πλεῖστα ὅσα σημεῖα τῆς παρουσίας μελέτης ἐτοίμασμεν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐφεκτικότητος τῆς ποικίλης οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς κλπ. ἐξελιξέως μας κατὰ τὰς πρώτας μεταπολεμικὰς ἡμέρας, διὰ νὰ ἀνασυνδεθῇ ἡ μεταπολεμικὴ ζωὴ μὲ τὴν προπολεμικὴν καὶ νὰ δυνηθῶμεν νὰ γίνωμεν κυρίαρχοι αὐτῆς καὶ τῶν στοιχείων τῆς, ποὺ θὰ μᾶς ὀδηγήσουν εἰς τὴν ἀσφαλῆ καὶ ὀρθὴν διάγνωσιν καὶ κατεύθυνσιν τῆς ἐξελιξέως, ἐν συναρτήσει καὶ πρὸς τὰς διεθνεῖς τάσεις. Τὸ ζήτημα ὁμῶς τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως καὶ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως δὲν ἐπιδέχεται καμμίαν ἀναβολὴν καὶ καμμίαν ἀπώλειαν χρόνου, διότι

1) Πρβλ. Πρακτ. Συνεδρίου ἐν Ἐπιθεωρήσει Τοπ. Αὐτοδιοικ. ἔτος ΙΒ' τ. Γ-Δ, Ἰούλ. - Δεκ. 1933.

ἄν εἰς εἰρηνικὰς ἐποχὰς, μὲ κᾶποιαν ἐπὶ τέλους ὀργανικὴν συγκρότησιν καὶ ἠθικὴν ὑπόστασιν, ἡ ὀργάνωσις τῆς γραφειοκρατίας τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπεδεικνύετο ἀνεπαρκῆς καὶ ἀπετελμάτωνα τὰ ζητήματα πολλακίς παραπέμπουσα αὐτὰ εἰς τὰς καλὲνδασ καὶ ἀπὸ τὴν συνήθη εἰς αὐτὴν εὐθυνοφοβίαν, εὐνόητος τῶρα θὰ εἶναι ἡ τελεία ἀνικανότης τῆς πρὸς ταχεῖαν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν καὶ ἐπιλύσιν τῶν κολοσσιαίων προβλημάτων τῆς ποικίλης ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἀνοικοδομήσεως τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους ὑπὸ τὴν τελείαν ὀργανικὴν καὶ ἠθικὴν ἐξάρθρωσιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐκ τῶν περιστάσεων τοῦ πολέμου περιήλθεν. Ἄλλ' ἄν τότε τὰ ζητήματα ἐπεδέχοντο καὶ κᾶποιαν ἀναβολὴν, τὴν φορὰν αὐτὴν δὲν ἄνεχοντα ἰκαμμία, καὶ τὸ Κράτος μὲ τὸν Νομάρχην του ὡς ἐκπρόσωπον, πλαισιωμένον ἀπὸ ἐπιτροπὴν λαϊκῶν ἐκπροσώπων αἰρετῶν, ἢ προσωρινῶς ἐξ ἐκπροσώπων τῶν ἐπαγγελματικῶν Ὀργανώσεων ἀπανθιζομένην, θὰ πρέπει νὰ ἐξορμήσῃ μέχρι τοῦ τελευταίου Δήμου—χωρίου ἢ συνοικισμοῦ—καὶ ἐκεῖ, μὲ τοὺς τοπικοὺς Ἄρχοντας, τὸν Δήμαρχον, τὸν Πρόεδρον, τὸν λαόν, νὰ ἐπιληφθῇ ἐπὶ τόπου σύντονα καὶ ἀποτελεσματικὰ τῆς ταχείας, μεθοδικῆς καὶ συντόνου προωθήσεως καὶ ἐπιλύσεως τῶν ἀνοικοδομητικῶν γενικῶς καὶ εἰδικῶς προσπαθειῶν. Καὶ εἰς τοῦτο, αἱ ἀναφοραὶ καὶ αἱ μελέται, αἱ εἰσηγήσεις καὶ αἱ ἀντιπροτάσεις, εἰς τὰ ὁποῖα πάντα εἶναι εἰθισμένη νὰ «περδουκλώνῃ» τὰ πάντα ἡ γραφειοκρατία, βεβαίως δὲν θὰ βοηθήσουν, οὔτε ποτὲ ὁ ταχὺς ρυθμὸς θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ τὰς κρατικὰς μᾶς ὑπηρεσίας.

Ἡ ἀποκεντρωμένη καὶ ἡ Τοπικὴ Αὐτοδιοίκησις πρέπει νὰ ὀργανωθῇ μὲ ἀντίληψιν νεωτεριστικὴν, διατηροῦσαν μὲν ἀπαραμείωτον τὴν γενικὴν ἐποπτεῖαν, τὸν γενικὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν κατ' ἴδιαν τμημάτων του καὶ ἐπὶ τῶν γενικῶν θεμάτων, μὴ στεροῦσα ὅμως ταῦτα ἰδίας ὄντοτης, προσωπικότητος καὶ ζωῆς.

Τονίζοντες ἐξ ἄλλου τὴν θεμελιώδη ἀνάγκην τῆς Διοικητικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Κρατικῆς μηχανῆς δὲν

πρόκειται νὰ εἰσηγηθῶμεν ἐδῶ νέα σύνθετα ἐκτεταμένα καὶ ἄγνωστα εἰς τὰς συνηθείας τοῦ τόπου συστήματα, διότι τοῦτο δὲν εἶναι τῶν πρώτων ἀλλὰ τῶν μεταγενεστέρων μεταπολεμικῶν ἡμερῶν καὶ εἶναι θέμα σχετιζόμενον μὲ τὰς μεταπολεμικὰς συνθήκας, μὲ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα, μὲ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομικὴν πραγματικότητα καὶ πολλὰ ἀκόμη ἄλλα.

Ἡ Διοικητικὴ μηχανὴ τοῦ τόπου ὅμως θὰ λάβῃ ἰσχυρὰν ὠθησιν καὶ πνοὴν πρὸς τὴν νέαν μορφήν, καὶ μόνον διὰ τῆς ἀπαρχῆς Διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως, ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ἄρθρου 108 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1927, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Τοπικὴ Αὐτοδιοίκησις ὡς ταύτην θέλει τὸ ἄρθρον 107 τοῦ αὐτοῦ Συντάγματος, ἢ ὅποια δύναται ἀμέσως νὰ συντελεσθῇ:

1) Διὰ τῆς χορηγήσεως πραγματικῆς ἐξουσίας καὶ ἀρμοδιότητος—μὲ ἐπιβάρυνσιν ἔστω εὐθυνῶν—εἰς τὸν Νομάρχην, ὁ ὅποιος νὰ ἐκλεγῆ καὶ νὰ διορισθῆ ὄχι ἐκ τῶν τριτευόντων ἢ τῶν ὑπὸ δοκιμὴν Πολιτευτῶν τῶν Κομμμάτων, ἀλλ' ἐξ ἀνωτάτων Δημοσίων ὑπαλλήλων ἢ ἄλλων προσωπικοτήτων ἀποδειξάντων εἰς τὸ παρελθὸν ἰκανότητα διοικητικὴν, σημαντικὴν, ἐχόντων προϋπηρεσίαν ἢ διοικήσιν εὐφημον μεγάλων Κρατικῶν ἢ Ἰδιωτικῶν Ὀργανισμῶν, μὲ προσόντα ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως ἀλλὰ καὶ πρακτικῆς ἀντιλήψεως καὶ μὲ μισθὸν ὑψηλόν, πέραν τοῦ γνωστοῦ ἕως χθές.

Δύο δεκάδας ἀνδρῶν τοιαύτης περιωπῆς δύναται εὐκόλως νὰ ἀνεύρῃ ὅταν θέλει ὁ αὐριανὸς Κυβερνήτης καὶ ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς σημερινῆς Δημοσίας Ὑπαλληλίας.

2) Τούτους νὰ πλαισιώσῃ μὲ μίαν Νομαρχιακὴν Ἐπιτροπὴν, ἐκ τῶν ἀρίστων τοῦ Νομοῦ, ἢ Τοπικῶν Ἐκπροσώπων ἐκλεγησομένων ὑπὸ Συνελεύσεως τῶν Ἐπαγγελματικῶν καὶ Ἐπιστημονικῶν Ὀργανώσεων τοῦ Νομοῦ, πού εὐκόλως δύναται νὰ συγκληθῆ, καὶ νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτοὺς εὐρείας ἀρμοδιότητος, νὰ περιβάλῃ μὲ βαρείας εὐθύνας, νὰ τοὺς χαράξῃ γενικὴν γραμμὴν καὶ νὰ τοὺς ρίψῃ ἐπὶ τὸ ἔργον.

3) Νά καταρτισθῆ ἕκ παραλλήλου καί νά τεθῆ εἰς ἰσχὺν σχετικὸς νόμος περὶ Νομαρχιακῶν Συμβουλίων καὶ Ἐπιτροπῶν, καὶ Ἐπαρχιακῶν Συμβουλίων ἅτινα νά ὀργανωθοῦν μερίμνη τοῦ οἰκείου Νομάρχου καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς του.

4) Εἰς ἀνάλογον κλίμακα νά εὐρυνθῆ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ ἀρμοδιότης τῶν Ὑπουργείων Γενικῶν Διοικήσεων τοποθετούμενων ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τῶν ἐκλεκτοτέρων Πολιτευτῶν τῶν Κομμάτων, καὶ ὄχι τῶν μὴ δυναμένων νά χρησιμοποιηθῶσι τελευταίων τροχῶν τῆς Κομματικῆς ἀμάξης, αὐξανομένων τῶν Διοικήσεων τοῦλάχιστον εἰς ἑπτὰ, διὰ προσθήκης εἰς τὰς ὑπαρχούσας τέσσαρας, δηλαδὴ τῆς Κρήτης, Βορ. Ἡπείρου, Θράκης, Μακεδονίας καὶ τριῶν νέων Γενικῶν Διοικήσεων, τῶν Γενικῶν Διοικήσεων Πελοποννήσου, Στερεᾶς, Θεσσαλίας—παραμένοντος ἐκκρεμοῦς τοῦ ζητήματος συστάσεως δύο εἰσέτι Γεν. Διοικήσεων διὰ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου ἐν συνόλῳ τὸ μὲν, καὶ τὰς Νήσους τοῦ Ἴονίου τὸ δέ, αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν ἀνάλογα φοβερὰ καὶ δεόμενα συντόνου ὑπουργικῆς παρακολουθήσεως καὶ προωθήσεως ζητήματα νά ἐπιλύσουν.

5) Ταυτοχρόνως συντόνως ἀποκαθισταμένων προσωρινῶν Κοινοτικῶν καὶ Δημοτικῶν Ἀρχῶν διὰ διορισμοῦ εἰς τοὺς Δήμους τετραμελῶν Λαϊκῶν Διοικητικῶν Ἐπιτροπῶν ὑπὸ τὴν Προεδρίαν ὡς 5ου μέλους, ἐκλεκτοῦ καὶ διακεκριμένου ἀπλοῦ πολίτου ἢ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐκ τῶν ὑπηρετησάντων εἰς τὸν τόπον (τὸ 1933 ὑπῆρχον 53 Δήμοι ἐν Ἑλλάδι), νά ἀνασυντεθοῦν αἱ κύρια Ὑπηρεσίαι αὐτῶν καὶ νά διεξαχθοῦν συντόμως ἀρχαιρεσίαι πρὸς ἀνάδειξιν αἰρετῶν λαϊκῶν Τοπικῶν Ἀρχόντων. Ὡς πρὸς δὲ τὰς Κοινότητας, ἐφαρμογὴ ἀναλόγου συστήματος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ διδασκάλου τοῦ χωρίου, μὲ κατεύθυνσιν καὶ ἐκεῖ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν καταλόγων καὶ διενέργειαν ἀρχαιρεσιῶν πρὸς ὀριστικὴν ἔναρξιν νέας περιόδου Τοπικῆς Κοινοτικῆς Αὐτοδιοικήσεως, μέχρι τοῦ τελευταίου χωρίου τῆς Ἑλλάδος. Ἐνδέχεται τὰ προβληθῶν τὰ γνωστά κωλύματα διορισμοῦ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων εἰς τοιαύ-

τας θέσεις. Ἄλλα τοῦτο πρέπει νὰ παραβλεφθῆ, προσωρινῶς ἀναστελλομένης τῆς ἐφαρμογῆς τῶν σχετικῶν διατάξεων, χάριν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ τῆς ἀνασυντάξεως.

6) Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ ἀνωτέρω, Νομοθετικὴ ἀναθεώρησις τοῦ ὅλου ζητήματος τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων διὰ διευρύνσεως τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν εὐθυνῶν αὐτῶν καὶ δι' ἐπίδειξεως πνεύματος ἐμπιστοσύνης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὰς κυρίαρχους ἀρμοδιότητας αὐτῶν διὰ πᾶν ζήτημα ἀνεγνωρισμένον κοινῶς ὡς τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, π. χ. Πολεοδομικά. Φωτισμός—Ὑδρευσις—Ἀποχέτευσις—Καθαριότης—Τουρισμός κλπ., λαμβανομένων ἔστω οἷων μέτρων θὰ προέκρινε ὁ Νομοθέτης κατὰ τῶν εὐχὸν προδιδόντων ἰδιοτελῶς τὴν ἀποστολὴν τῶν Ἀρχόντων, οἱ ὅποιοι ὅμως πρέπει νὰ μὴ παραγνωρίζεται οὔτε νὰ λησμονῆται ὅτι δι' αὐτὸ ὑφίστανται, διὰ νὰ εἶναι κυρίαρχοι ἐν τῷ οἴκῳ τῶν καὶ ὄχι ὡς τοὺς ἠθέλησεν ἡ γραφειοκρατία τοῦ Κράτους, κοινοὶ Ληξίαρχοι καὶ Στρατολόγοι καὶ ἀπλοῖ Προϊστάμενοι Ὀδοκαθαριστικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Καὶ αὐτὰ μὲν ὡς πρὸς τὰ πρῶτα μέσα ἀνακαινίσεως τῶν μοχλῶν τῆς Κρατικῆς Διοικητικῆς μηχανῆς.

β) ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Τὸ ζήτημα ὅμως τῆς ὅλης ἀνασυγκροτήσεως τῆς Κρατικῆς Διοικήσεως εἶναι εὐρύτερον, συσχετίζεται ὡς ἀνωτέρω ἐτονίσθη μὲ τὰς διεθνεῖς μεταπολεμικὰς συνθήκας καὶ τὰς ἐσωτερικὰς δυνατότητας τοῦ τόπου, καὶ ἄλλα πολλά, ἔχει πλοκάμους εἰς τὰς εἰδικωτέρας κρατικὰς λειτουργίας, ὡς κατωτέρω θὰ ἐξετάσωμεν. ἐντοπίζεται ὅμως εἰδικώτατα καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ γοήτρου, τῶν ἱκανοτήτων, τῆς κατάρτισεως, τῆς ἀποδόσεως, τῆς εὐθύνης καὶ τῆς ἀμοιβῆς τῶν ὑπερπεντήκοντα ἴσως σήμερον χιλιάδων πολιτικῶν ὑπαλλήλων. Διότι ἄνευ ἀντικειμε-

νικῆς καὶ ψυχραΐμου ἀνακαθάρσεως τοῦ Σώματος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ τῆς ἀναπλάσεως καὶ ἐμφυσήσεως δημιουργικοῦ, πρακτικοῦ, νέου «ἀντιρουτινικοῦ» πνεύματος, εἰς τοὺς πολυπληθεῖς αὐτοὺς φορεῖς τοῦ Κράτους, πᾶσα προσπάθεια Κρατικῆς καὶ Διοικητικῆς ἀνασυγκροτήσεως προώρισταὶ νὰ ἀποτύχη. Ἡ δημιουργία ὁμῶς τῆς νέας αὐτῆς καταστάσεως θὰ ἀπαιτήσῃ ἀναλυτικώτερον τὰ ἐξῆς μέτρα:

1. *Εἰδικὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ Σώματος τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων ἀπὸ πάντα τὰ εἰσελθόντα εἰς τὴν Δημοσιοῦ παλληλικὴν ὑπηρεσίαν στοιχεῖα ἀνευ τῶν ἀπαιτουμένων ὑπὸ τῆς κειμένης προγενεσιτέρως Νομοθεσίας προσόντων ἅτινα ἐπωφεληθέντα τῶν ἀνωμάλων περιστάσεων ποὺ ἠκολούθησαν ἀπὸ τὸ Κίνημα τοῦ 1935 καὶ ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ μεταπολεμικοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης εἰσῆλθον κατὰ παράβασιν τῆς περὶ προσόντων κειμένης Νομοθεσίας εἰς Δημοσίαν ὑπηρεσίαν.*

2. *Γενικὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ Σώματος τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων ἀπὸ πάντων τῶν στοιχείων ἀσχέτως χρόνου διορισμοῦ ἅτινα κατὰ τὴν τελευταίαν περιπέτειαν τοῦ Κράτους ἀπεδείχθησαν στερούμενα τῶν ἠθικῶν προσόντων, ἅτινα πρέπει πρωτίστως νὰ κοσμοῦν τὸν Δημόσιον ὑπάλληλον, καὶ ἐξέκλιναν ποικιλοτρόπως τῆς ἀρμοζούσης εἰς αὐτὰ θέσεως. Βεβαίως τὰ μέτρα ταῦτα ἐφαρμοζόμενα ὑπὸ καταλλήλως καὶ εἰδικῶς συγκροτηθησομένων Συμβουλίων ἀντιτίθενται κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν ἰσοβιότητα καὶ μονιμότητα τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἀλλὰ παρ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ ἡ Πολιτικὴ Ἐπιστῆμη (Jellinek) (1) ἀναγνωρίζει «... τὸ δυνατόν ὁποτεδήποτε τῆς ἀπολύσεως ὑπαλλήλου τινὸς ὡσάκις τοῦτο ἀπαιτεῖ ἢ πειθαρχία καὶ ἡ χρηστότης τῆς Διοικήσεως...» ἡ πρακτικὴ ἐν προκειμένῳ ἀνάγκη εἶναι τοιαύτης ἐκτάσεως, ὥστε ἐπιβάλλει ὄχι μόνον τ' ἀνωτέρω, ἀλλ' ἔτι ἡρωϊκώτερα μέτρα, καὶ ἐπὶ τοῦ θέ-*

1) Πρβλ. G. Jellinek Εἰδικὴ Πολιτειολογία. Μεταφρ. Η. Κυριακοπούλου Ἀθῆναι 1931 σελ. 249.

ματος τούτου κατωτέρω θὰ ἐπανέλθωμεν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς περὶ εὐθύνης τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων παρατηρήσεις μας.

3. *Τὴν βελτίωσιν τῶν ἐπαγγελματικῶν ἱκανοτήτων τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων* καὶ ἰδίᾳ τὴν προσαρμογὴν τοῦ πνεύματος αὐτῶν εἰς τὰς νέας ἀνάγκας—ἄνευ ὅμως παρερμηνειῶν καὶ ἐκτροπῶν—τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους, μὲ τὴν τεραστίαν κοινωνικοοικονομικὴν ἀποστολὴν του. Ἡ ἀνάγκη τῆς βελτιώσεως τῶν ἐπαγγελματικῶν ἱκανοτήτων τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων, τὴν ὁποίαν καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τονίζουσι ὡς προέχουσαν (1), δύναται νὰ ἱκανοποιηθῇ διὰ προσωρινῶν καὶ μονίμων μέτρων.

Καὶ τὸ μὲν προσωρινόν, εἰς κάλυψιν τῶν ἐπείγουσων ἀναγκῶν, εἶναι ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐπὶ τρίμηνον μετεκπαίδευσις εἰς ἐπὶ τούτῳ συσταθησομένης μέσας Σχολᾶς Μετεκπαιδεύσεως τῶν ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ Γραμματέως β' τάξεως καὶ ἄνω Δημοσίων ὑπαλλήλων, αἵτινες λειτουργοῦσαι συνεχῶς ἐπὶ δύο ἔτη, ὑπὸ Καθηγητικὸν προσωπικὸν ἐκ Καθηγητῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ ἐξ ἀνωτάτων δημοσίων ὑπαλλήλων, ἐμπνευσμένων καὶ κατεχόντων τὰ ζητήματα, καὶ ἀσπαζομένων τὴν ἀνάγκην τῆς βελτιώσεως τῆς δημοσιοῦπαλληλικῆς ἐπαγγελματικῆς ἱκανότητος, θὰ ἀποδώσουν συντόμως ἓνα ἀξιόλογον ἀριθμὸν δημοσίων ὑπαλλήλων πλέον πεφωτισμένων καὶ θὰ συμβάλουν εἰς τὸ νὰ ἀνυψωθῇ τὸ ἐπαγγελματικὸν ἐπίπεδον τῶν ἱκανοτήτων αὐτῶν καὶ νὰ προσαρμοσθῇ ἰδίᾳ εἰς τὰς νέας ἔθνικας καὶ κοινωνικὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας τὸ Κράτος καὶ οἱ φορεῖς του δημόσιοι ὑπάλληλοι καλοῦνται νὰ θεραπεύσουν.

Τὰ δὲ μόνιμα μέτρα εἶναι:

α) *Ἄμεσος κατόπιν διαγωνισμοῦ ἀποστολὴ—καὶ ἐξακολουθητικῶς ἐν συνεχείᾳ κατ' ἔτος εἰς τὴν Εὐρώπην δι' ἀνώ-*

1) Πρβλ. Δύο ἄρθρα Μιχαὴλ Ψιρράκη Τμηματ. Ὑπουργ. Οἰκονομικῶν. Ὁρθολογιστικὴ ὀργάνωσις τῶν Δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἐν «Οἴκονομ. Ταχυδρόμῳ» ἀριθ. φυλ. 1002—1003.

τέρας σπουδᾶς καὶ εἰδικὴν κατάρτισιν διὰ τὴν νέαν Ὀργάνωσιν τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν ἀριθμοῦ τινος τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων.

β) *Σύστασις Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξ Ἑλλήνων εἰδικευθέντων εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀναγκῶν, τῶν θεμάτων καὶ προβλημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Κρατικῆς Διοικήσεως καὶ ἄμεσος ἐφαρμογὴ τῶν πορισμάτων αὐτῆς.* Δὲν συνιστῶμεν δὲ τοὺς ξένους ὀργανωτάς, διότι θὰ κινδυνεύσωμεν νὰ πάθωμεν ὅ,τι καὶ μὲ τὴν Βασιλικὴν Ἀντιβασιλείαν, διότι οἱ ξένοι, ὅσονδήποτε καὶ ἂν ἐμποροῦνται ὑπὸ ἀρίστων προθέσεων, ἀγνοοῦν τὰς ἑλληνικὰς συνθήκας καὶ ἰδίᾳ τὴν νοοτροπίαν μας καὶ ἄγονται ἐν τέλει εἰς πλάνας τὰς ὁποίας ἀκριβὰ καὶ πικρὰ πληρώνει ὕστερα ὁ λαὸς καὶ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ ὅπου μὲν δὲν πρέπει, συνήθως συμβαίνει νὰ εἶναι ξενομανές, ὅπου δὲ τυχὸν ἐπιβάλλεται τοιοῦτόν τι, τότε ἐπιδεικνύεται ξενόφοβον!

γ) *Σύστασις εἰδικῶν Σχολῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, ἄνευ τῆς φοιτήσεως εἰς τὰς ὁποίας ἢ τῆς κατοχῆς ἐπανεξεταστικοῦ ἐνδεικτικοῦ νὰ μὴ δύναται νὰ διορίζεται εἰς διοικητικὴν θέσιν οὐδεὶς.* Ἡ ἀνάγκη τῶν Σχολῶν τούτων γίνεται ἀντιληπτὴ εἰς ὅλην τὴν ἑκτασίαν τῆς ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν πόσον ἀτελής εἶναι ἡ κατάρτισις τῶν ἀποφοίτων τῶν Γυμνασίων μας καὶ τῶν Μέσων Ἐμπορικῶν Σχολῶν, ἐξ ὧν συνηθέστατα προέρχονται οἱ πλεῖστοι τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων μας, πρὸς δὲ ὅτι αἱ Νομικαὶ Σχολαὶ τῶν Πανεπιστημίων μας, αἵτινες ἔχουν προσφέρει σχετικῶς τὰς ὑπηρεσίας των καθὼς καὶ ἡ Πάντειος, πλουτίσασαι μὲ ἱκανὰ καὶ μορφωμένα στελέχη τὴν Δημοσιοὑπαλληλίαν μας, δὲν εἶναι αἱ Σχολαὶ ποὺ χρειαζόμεθα καθ' ἃ ἔχουσαι γενικώτερον ἢ θεωρητικώτερον χαρακτήρα. Ἀλλαχοῦ, ἰδίᾳ ἐν Γερμανίᾳ, ὡς γράφει εἰς τὴν Εἰδικὴν Πολιτειολογίαν τοῦ ὁ Jellinek «... ἔχει ἐπὶ τὸ τελειότερον διαρρυθμισθῆ τὸ ζήτημα τῶν πνευματικῶν προσόντων ἅτινα ἀπαιτοῦνται ἢ παρὰ τῶν ὑπαλλήλων διὰ θέσεις εἰς ἃς εἶναι ἀπαραίτητοι ἢ Νομικαὶ γνώσεις. Ἀπαιτεῖται νομικὴ κατάρτισις. Πολιτειακαὶ ἐξετάσεις Staatsprüfungen καὶ προπαρα-

» σκευαστικὴ ὑπηρεσία, προκειμένου δὲ
 » περὶ θέσεων δι' ἃς ἀπαιτοῦνται ἕτερα
 » πνευματικὰ προσόντα, εἰδικαὶ θεωρη-
 » τικαὶ ἢ πρακτικαὶ γνώσεις» — «...ἢ ἐν τῇ πράξει
 » «προπαρασκευῆ» τῶν ὑπαλλήλων ἀποτελεῖ διὰ τὴν καθ'
 » ὄλου Διοίκησιν τῆς Πολιτείας γεγονὸς μεγίστης σπου-
 » δαιότητος ὅχι μόνον διότι ἐξασφαλίζει εἰς αὐτὴν καλῶς
 » πεπαιδευμένον καὶ ἀρμόδιον ὑπαλληλικὸν προσωπικόν
 » ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως τυγχάνει γεγονὸς
 » ἐπίσης μεγίστης σημασίας, διότι περιορίζεται ἡ αὐθαίρε-
 » τος μεροληπτικὴ ἐνέργεια τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῇ
 » ἐκλογῇ τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων» (1).

4. *Αὔξησιν τῆς εὐθύνης τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων*
 διὰ πᾶσαν περίπτωσιν παραβάσεως καθηκόντων ἢ παρα-
 λείψεως ἢ ἀτελοῦς ἐκτελέσεως αὐτῶν ἀπέναντι τῶν πο-
 λιτῶν καὶ τοῦ Κράτους, διότι ἡ εὐθύνη αὐτὴ εἶναι ἐκείνη
 ἡ ὁποία θὰ κεντρὶζῇ τὴν ἀπόδοσιν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως
 τοῦ Δημοσίου ὑπαλλήλου. Ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος, ὁ
 ὁποῖος τελματώνει μίαν ὑπόθεσιν μὲ ἀπάθειαν, πολλάκις
 καταστρέφων ὀλόκληρα συμφέροντα ἐκ τῆς στάσεώς του,
 ὁ τεχνικὸς ὑπάλληλος ὁ ὁποῖος ἐλαφρᾶ συνειδήσει παρα-
 λαμβάνει μὲ κλειστὰ μάτια ἢ δὲν παραλαμβάνει καθόλου
 καὶ αἱ προθεσμίαι τρέχουν καὶ τέλος τὸ τεχνικὸν ἔργον
 παραλαμβάνεται *de facto*, καὶ ὁ οἰκονομικὸς ὑπάλληλος,
 ὅταν δὲν ἐκπληρῶνῃ ἀκριβοδικαίως τὸν προορισμὸν του
 καὶ περιπλέκῃ τὸν φορολογούμενον μὲ τὸ Δημόσιον αὐθαί-
 ρέτως καὶ καταπνίγῃ μὲ ἀδίκους φοροαπαιτήσεις τὸν πο-
 λίτην καὶ «ἄς πάη αὐτὸς νὰ ξεμπερδεύῃ», ὁ Τριατατικὸς
 ὑπάλληλος ποὺ δὲν μεταβαίνει ἐγκαίρως εἰς τὴν ὑπηρε-
 σίαν του ἢ δὲν διαβιβάζει ἐγκαίρως τὰ ἐπιδιδόμενα τηλε-
 γραφήματα, ὁ Ὑγειονομικὸς καὶ ὁ Ἐκπαιδευτικὸς, οἱ
 ὁποῖοι δὲν μεταβαίνουν νὰ ἀναλάβουν ὑπηρεσίαν εἰμὴ
 ὅπου τοὺς ἀρέσει κλπ. κλπ., ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύριοι, ὅταν δὲν

1) Πρβλ. G. Jellinek. Εἰδικὴ Πολιτειολογία, Μεταφρ. Γ.Η. Κυ-
 ριακοπούλου σελ. 260—261.

ὀφείλεται ἢ μείωσις τῆς ἀποδόσεώς των εἰς λόγους ὑγείας ἢ ὑπηρεσιακῶς δεδικαιολογημένους, εἶναι ὀρθόν, εἶναι λογικόν, νὰ μὴ καλύπτουν καὶ προσωπικῶς τὴν εὐθύνην των ἀπέναντι τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος τοὺς πληρώνει τὰ ὀλίγα ἢ τὰ πολλὰ διὰ νὰ εἶνε ἀκριβῶς «ἰδικοί του» δημόσιοι ὑπάλληλοι, καὶ δὲν θὰ πρέπει νὰ μὴ καλύπτονται κατὰ κανόνα ὄπισθεν σκιώδους συνήθως πειθαρχικῆς ὑπηρεσιακῆς εὐθύνης—καὶ ὅταν ἀσκῆται—ἢ νὰ ἀπειλοῦνται κατ' αὐτῶν τὰ ἄρθρα τοῦ Ποινικοῦ Νόμου μὲ τοὺς ἐκ δραχμῶν... τετρακοσίων ἕως ἑπτακοσίων χρηματικούς κολασμούς;

Ὅταν ὁ Δημόσιος Ὑπάλληλος βυρσοδομῇ τὰ πάντα καὶ ἐν τέλει τὰ «καταφέρει» διὰ νὰ μὴ μεταβῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ὠρισμένων περιοχῶν τοῦ Κράτους, διότι ἐνδέχεται ἐκεῖ νὰ μὴ ὑπάρχουν αἱ ἀνέσεις ἄλλων περιοχῶν καὶ γίνεταί ὑπαίτιος αὐτὸς καὶ οἱ ὅμοιοι του συνάδελφοι νὰ καθυστερῇ ὁ τόπος καὶ συνεπῶς ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας καὶ τὸ Κράτος νὰ ζημιούται καὶ οἱ πολῖται τῆς ἐκεῖ περιοχῆς νὰ μὴ ἐξυπηρετοῦνται καὶ ἡ διεκπεραίωσις τῆς Ὑπηρεσίας νὰ χωλαίνῃ μειουμένη μέχρις 80 % !!! τῆς κανονικῆς, καὶ αἱ ὀργανικαὶ θέσεις τῆς Ὑπηρεσίας νὰ εἶναι κατὰ 50 % κεναί, ἐνῶ εἰς ἄλλας παρατηρεῖται ὑπερπληθωρισμός, εἶναι δυνατόν ὅλα αὐτὰ τὰ ἀληθινὰ ἐγκλήματα ἐνεργείας ἢ παραλείψεως, ὅπως θὰ τὰ ἐχαρακτήριζε κανεὶς καὶ ἐξ ἐπόψεως Ποινικοῦ Δικαίου πλέον—εἶναι ἀνεκτὸν νὰ μὴ συνεπάγονται εὐθύνην τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου, τὴν ὁποίαν ὁ κάθε πολίτης νὰ μὴ δικαιούται νὰ ζητήσῃ; Καὶ τέλος ὅταν ἀποφεύγεται συστηματικῶς ἢ ἐπιλύσις τῶν ζητημάτων λόγω ἀνεπαρκείας γνώσεων, ἢ ἀπὸ «ὠχαδερφισμόν» ἢ ἀπὸ... εὐθυνοφοβίαν!!!, εἰς τὸ Κράτος ποὺ δὲν ζητοῦνται εὐθῆναι, ὅλα αὐτὰ εἶναι λογικόν καὶ ἀνεκτὸν ὁ πολίτης νὰ τὰ βλέπῃ μοιρολατρικῶς καὶ ἀπαθῶς καὶ νὰ μὴ ἔχῃ δικαίωμα ὑπευθύνως καὶ αὐτὸς νὰ ἐκκαλέσῃ, καὶ νὰ αἰτήσῃ εὐθύναν ἀπὸ τὸ «Ταμποῦ» αὐτὸ ποὺ λέγεται Δημόσιος Ὑπάλληλος, εὐθύναν ἀστικὰς δι' αὐτὸν ἢ τὸ Κράτος διὰ τὸ ὁποῖον ὁ πολίτης κατ' οὐδὲν εἶναι ἢ

πρέπει νὰ θεωρεῖται ὀλιγώτερον ἐνδιαφερόμενος ἀπὸ αὐτὸν τοῦτον τὸν δημόσιον ὑπάλληλον ;

Τὴν ἀλήθειαν τῶν παρατηρήσεων τούτων ὀρθῶς ἀντιλαμβανόμενος ὁ εὐρέων ἀντιλήψεων Κρατικὸς λειτουργὸς Τμηματάρχης Ὑπουργ. Οἰκονομικῶν κ. Μ. Ψιρράκης παραβάλλει εἰς σχετικὰ ἄρθρα τοῦ τὸν Δημόσιον ὑπάλληλον πρὸς στρατιώτην καὶ τὴν αὐστηρὰν δωσιδικίαν εἰς τὴν ὁποίαν οὗτος ὑπάγεται καὶ συμπεραίνει ζητῶν νὰ μεταρρυθμισθῇ ἡ σχετικὴ Νομοθεσία, τονίζων ὅτι « ἡ σήμερον » ἰσχύουσα Νομοθεσία περὶ εὐθύνης Δημοσίων ὑπαλλήλων » ρυθμίζει ἀνεπαρκῶς τὰς ἀρμοδιότητας καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τούτων, καὶ σήμερον, πολὺ δὲ περισσότερον ἐντὸς » τῶν ὀρίων τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους, ἐν ᾧ θὰ » προέξη πρὸ παντός ἄλλου τὸ κοινωνικὸν συμφέρον... Ὁ » δημόσ. ὑπάλληλος τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους τοῦ ἄκρως » κοινωνιστικοῦ δέον νὰ θεωρῆται ὡς εὐρισκόμενος πάν- » τοτε ἐν ἐπιστρατεύσει... ἀφιερούμενος εἰς τὸ καθῆκον » του ὡς ὁ στρατιώτης... εὐθυνόμενος τύποις καὶ οὐσίᾳ ὡς » τοιοῦτος. Ὅταν τὸ Κράτος τιμωρῇ τὸν στρατιώτην ὁ » ὁποῖος ἐγκαταλείπει τὴν θέσιν τοῦ ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ, » διότι παρέλειψε νὰ κάμῃ τὸ καθῆκον του... νομιζομεν » ὅτι ἔχει ἐπιβεβλημένον καθῆκον νὰ τιμωρῆσῃ κατὰ τὸν » αὐστηρότερον τρόπον τὸν Δημόσιον ὑπάλληλον τὸν ἀμε- » λήσαντα νὰ πράξῃ τὸ καθῆκον του... γενόμενον αἴτιον » καταστροφῶν... Δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ ὅτι οὗτος... » εὐθύνεται ὀλιγώτερον τοῦ στρατιώτου ἐγκαταλείψαντος » τὸ καθῆκον τοῦ ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ... ὅπως ἢ τιμωρία » τοῦ πρώτου εἶναι σκληρὰ οὕτω πρέπει νὰ εἶναι καὶ εἰς » τὴν περίπτωσιν τοῦ Δημοσίου ὑπαλλήλου!... διότι εἰς τὴν » ἔλλειψιν σχετικῆς εὐθυνοδοσίας ὀφείλεται ἡ ἀντίληψις » ὅτι τὸ Κράτος δὲν εἶναι ἱκανὸν διὰ σοβαρὸν ἔργον... » συνεπῶς αἱ διατάξεις περὶ εὐθύνης... δέον νὰ θεωρη- » θοῦν καὶ νὰ προσαρμοσθοῦν συμφῶνως πρὸς τὴν περὶ » δικαίου ἀντίληψιν τῆς Κοινωνίας!... »

Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις ἐνδέχεται ἔξ ἀπόψεως ἰσχύοντος ὑπαλληλικοῦ Δικαίου ἢ τῶν ἰσχυουσῶν

θεωριών αὐτοῦ νά εἶναι μαχηταί. Ἐπί τῆς θεωρίας αὐτῆς αἱ Νομοθεσίαι τίθενται διὰ νά ἐξυπηρετήσουν τήν πρακτικὴν ἀνάγκην τῶν ἐποχῶν, καὶ ὅταν ἡ τελευταία δὲν ἱκανοποιηθῆται ἀπὸ τὰς θεωρίας καὶ τὰ Νομοπαρασκευάσματα αὐτῶν, τότε ὀφείλουν αὗται νά ἀναπροσαρμόζονται ὥστε νά θεραπεύουν τὰς ἀνάγκας, ἀφοῦ αἱ θεωρίαὶ ὑφίστανται διὰ τὰς ἀνάγκας καὶ ὄχι αἱ τελευταῖαι διὰ τὰς πρώτας.

Τοῦτο ἰσχύει πολὺ περισσότερον ὅταν περιστάσεις ὡς ἐκεῖναι ὑφ' ἃς θὰ εὐρεθῶμεν τήν ἐπαύριον τοῦ πολέμου ὑφίστανται διὰ τὸ Κράτος καὶ τήν Κυβέρνησιν. Διὰ τοῦτο καὶ μία πρόχειρος λύσις, πού θὰ συνεκίνησιν τὸν Δημοσίον ὑπάλληλον, εἶναι ἡ ἀπειλή κατὰ τῆς νομικῆς ἐξασφαλίσεως τῆς θέσεώς του, δηλαδή τῆς μονιμότητος, νά εἶναι συχνότερα μετὰ στερήσεως κάθε δικαιώματος τῆς συντάξεως καὶ ἀσχέτως τῶν ἀστικῶν καὶ ποινικῶν εὐθυνῶν πού θὰ πρέπει νά καθορισθῶσι σαφέστερον διὰ πᾶσαν θετικὴν καὶ ἀποθεματικὴν ζημίαν.

Ὁ προαναφερθεὶς Jellinek (1) τονίζει ἐν προκειμένῳ ὅτι «ὅσον μᾶλλον ἀσφαλεστέρα εἶναι ἡ νομικὴ θέσις τῆς ὑπαλλήλικας καὶ ὅσον μᾶλλον δυσχερεστέρα ἀποβαίνει ἡ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἀπομάκρυνσις αὐτῆς, ἐπὶ τοσοῦτον ἐπαυξάνει ἡ πολιτικὴ δύναμις τῆς καὶ ἐπὶ τοσοῦτον δυσχερέστερον καθίσταται εἰς τὴν Κυβέρνησιν νά διοικήσῃ τὸ Κράτος ἄνευ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν ἢ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς αὐτούς», τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι ἡ ἀσφάλεια τῆς μονιμότητος τοῦ Δημοσίου ὑπαλλήλου εἶναι ὁ τρόπος πού ἡ εὐθύνη καὶ ἡ ἀπόδοσις ἡμποροῦν νά ἐπιτευχθοῦν καὶ ὁ μόνος τρόπος πού τὸ αὐριανὸν Κράτος πού θὰ θέλει νά ἐξυπνήσῃ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα θὰ δυνηθῆ νά ἐφαρμῶσῃ ἀποτελεσματικῶς, ἐὰν ὄντως θελήσῃ νά καινοτομήσῃ, χωρὶς νά παρακωλύεται ἀπὸ ἀντιδράσεις «ἔνδον».

1) Πρβλ. G. Jellinek «Εἰδικὴ Πολιτειολογία» Μεταφρ. Γ. Η. Κυριακοπούλου σελ. 244.

5. *Τὴν ἱκανοποιητικὴν ἀμοιβὴν καὶ τὸ γόητρον τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων.* Τὸ ζήτημα τοῦτο, τοῦ ὁποῦ ἡ σημασία μεγίστη καὶ εὐνόητος, οὐ μόνον δὲν προϋτάχθη ἀλλὰ σχεδὸν ἀφέθη τελευταῖον, διὰ νὰ τονισθῆ κυρίως τοιοῦτο· τρόπον ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἀμοιβῆς τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐξετάζεται παρὰ ὡς ἐπιστέγασμα πάντων τῶν ἄλλων μέτρων, διότι ἂν ὄλα τὰ ἄλλα ἐφαρμοσθοῦν σχολαστικῶς καὶ ἐν ἐκτάσει—ἀσχέτως τοῦ ὅτι τοῦτο δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν—καὶ αἱ ἀμοιβαὶ τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων ἐξακολουθήσουν νὰ εἶναι οἷαι ἦσαν πρὸ τοῦ 1940, τότε πολὺ μετρίαν ἀπόδοσιν καὶ ἀνάλογα ἀποτελέσματα θὰ ἔχουν τὰ μέτρα ταῦτα.

Ἡ ἀμοιβή, ὁ μισθὸς τοῦ Δημοσίου ὑπαλλήλου, δὲν ἤμπορεῖ οὔτε ἐπιτρέπεται νὰ παραβάλλεται μὲ καμμίαν ἄλλην ἀμοιβὴν ὑπηρεσιῶν, διότι ἡ περιωπὴ καὶ ἡ ἀξία τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Δημοσίου ὑπαλλήλου, ἰδίᾳ τοῦ ἀνωτέρου, εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα καὶ ἀπαράμιλλος πρὸς πᾶσαν ἀνάλογον. Ὁ Δημόσιος ὑπάλληλος, κάθε Δημόσιος ὑπάλληλος, ἀφ' ἧς ἐνθρονισθῆ πρὸ τοῦ γραφείου του παύει πλέον νὰ εἶναι κοινὸς ὑπάλληλος. Εἶναι βεβαίως ὁ ὑπάλληλος τοῦ κάθε πολίτου, ἀλλ' ἀκριβῶς καθ' ἣν ἔννοιαν καὶ τὸ Κράτος εἶναι ὑπόλογον ἀπέναντι τοῦ κάθε πολίτου ἀλλὰ καὶ ταῦτοχρόνως κυρίαρχον ἀπέναντι τούτου, ἐν τῇ ἐννοίᾳ καθ' ἣν τοῦτο εἶναι φορεὺς ἐντεταλμένος ἀπειροπληθῶν ἄλλων πολιτῶν. Συνεπῶς καὶ ὁ Δημόσιος ὑπάλληλος, φορεὺς καὶ λειτουργὸς τῆς Κρατικῆς ἐξουσίας, λόγῳ ἀκριβῶς τοῦ ὅτι εἶναι ἐκπρόσωπος κρατικὸς—δηλαδὴ τῶν συνηνωμένων συμφερόντων ὀλοκλήρου λαοῦ, λαμβάνει ὑπέροχον θέσιν ἀπέναντι τοῦ «Ἐνός» ἐκ τῶν ἑκατομμυρίων ἐντολέων του. Καὶ ἀπὸ τῆς ἐπόψεως αὐτῆς ἡ ἰδιότης του εἶναι ἐν σχέσει πρὸς πᾶσαν ἄλλην ὑπαλληλικὴν ἰδιότητα «Ἐξοχος», δικαιοτάτα δὲ ἀλλαχοῦ προσφωνεῖται, ἰδίᾳ ὁ ἀνώτερος, μὲ τὸν τίτλον Excellence : «ἐξοχώτατος».

Ἡ «Ἐξοχότης» ὁμῶς αὐτῇ, διὰ νὰ ἴσταται ὡς «Ἐξοχότης» εἰς τὸ ὕψος ποῦ τὴν τοποθετεῖ ἡ θέσις, ἔχει ὑπο-

χρεώσεις ήθικας, ήθους—γνώσεων—ικανότητος—έργατικότητος κλπ., άλλ' έχει και ύποχρεώσεις ύλικάς ηύξημένας και ύπερτέρας παντός άλλου πολίτου - ύπαλλήλου, ύπο χρεώσεις έμφανίσεως, γενικής - παραστάσεως και γοήτρου, άτομικάς και οίκογενειακάς και κοινωνικάς τοιαύτης έκτάσεως και σημασίας, ώστε δικαίως δύναται τις νά ειπή όταν αύται αί τελευταίαι έλλείπουσι και ύπάρξουσιν όλαι αί άλλαι, ό Δημόσιος ύπάλληλος χάνει μέγιστον μέρος τής αίγλης και τοϋ γοήτρου του, άνευ τών οποίων δέν δύναται νά εύσταθήσῃ, οϋτε αύτός, οϋτε ίσως ούτε και αύτό τό Κράτος, σεβαστώσ πρό τών όφθαλμών τών πολιτών του. "Οθεν ή άμοιβή τοϋ Δημοσίου ύπαλλήλου οϋσα συνδεδεμένη με τοιαύτας συνεπείας, δέν δύναται νά είναι μία άμοιβή συνήθης. "Ο Δημόσιος ύπάλληλος, ό άξιολόγος, ό έργατικός, ό κρατικός λειτουργός οίος τόν περιεγράψαμεν, πρέπει νά άμείβεται έπαρκώς, πλουσιοπαρόχως,—δσον τούλάχιστον τά οικονομικά μέσα τοϋ Κράτους έπιτρέπουν,—χωρίς όμως νά ένθυμῆται τό Κράτος τήν πτωχείαν του τότε μόνον, όταν πρόκειται περί τών ύπαλλήλων του—και με τήν παρατήρησιν ότι όπουδήποτε άλλου τό Κράτος δύναται ή πρέπει νά έπιδεικνύεται φειδωλόν, έκτός τής περιπτώσεως τής άμοιβής τών Δημοσίων ύπαλλήλων.

"Ο Δημόσιος ύπάλληλος θά εκπροσωπήσῃ τό Κράτος όπουδήποτε παραστῆ είτε περιφέρεται ύπηρεσιακώς, είτε παρίσταται ιδιωτικώς, διότι τό «έξοχον» τής ιδιότητος είναι τοιοϋτον ώστε έξουδετερώνει τήν προσωπικότητα.

"Ο Δικαστής έκτός ἢ έν ύπηρεσία θά είναι κύριος Πρωτοδίκης και κ. "Αρεοπαγίτης, ό "Εκπαιδευτικός θά είναι ό κ. Καθηγητής, ό Οικονομικός, ό κ. "Εφορος κλπ. κλπ. και συνεπώς βαρείας ύποχρεώσεις παραστάσεως φέρει ανά πᾶσαν στιγμήν. Γενικώτερα, διαχειρίζεται ζητήματα οικονομικά, συμφερόντων, πολιτικά, κοινωνικά κλπ. και θά ἦτο έκτός πάσης πραγματικότητος άν ύπεστηρίζετο ότι με κενόν στόμαχον ή με στενόχωρον οικονομικήν κατάσταση δύναται ψυχραίμως και έπακριβώς ό άνθρωπος

αὐτὸς νὰ ἐκπληροῖ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν τοῦ πλήρως.

Ἐξ ἑτέρου ἡ πενιχρὰ ἀμοιβὴ τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων δὲν εἶναι καθόλου καλὸς «κράχτης» διὰ τὴν πύκνωσιν τῶν τάξεων τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων, μὲ πρόσωπα κύρους, δυναμικὰ κλπ., διότι ταῦτα συναισθανόμενα τὰς ἰκανότητάς των τρέπονται πρὸς κατευθύνσεις ἰδιωτικῆς ὁράσεως ἐπωφελεστέρας δι' αὐτὰ ὑλικῶς.

Ἐνεπὶ τῶν «ὀπτωχοπροδρομισμῶν» τῶν μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων συντείνει ὥστε αἱ τάξεις των ὁλονέν καὶ νὰ ἀραιώνωνται ἀπὸ προσωπικότητας κύρους καὶ δυναμικὰς ἐπὶ μεγίστη ζημίᾳ τῶν συμφερόντων τῆς ὁλότητος, δηλαδὴ τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον μὲ πτωχὸν ἐπιτελεῖον συνεχῶς χωλαίνει εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ του. Ὑπεράνω πάσης ἄλλης ὁμῶς φορᾶς τ' ἀνωτέρω θὰ ἰσχύσουν τὴν ἐπαύριον τοῦ πολέμου. Τότε τὸ Κράτος θὰ δεήσῃ νὰ προβῇ εἰς μυρίας ἐξορμήσεις. Μὲ ποῖον ἐπιτελεῖον θὰ πράξῃ τοῦτο; Καὶ μὲ ποῖα στελέχη θὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς τεραστίας νέας ἀνάγκας;

—Μοιραίως θὰ ἀναζητήσῃ τὸν πλουτισμὸν του. Αὐτὸν ὁμῶς δὲν θὰ τὸν ἐπιτύχῃ παρὰ μόνον ἐπὶ ἀδρᾶ ἀμοιβῇ. Καὶ τότε;—Τότε πῶς θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἰσχύσῃ ὁ παράλληλος дуΐσμός των καλῶς ἀμειβομένων νέων, καὶ τῶν κακῶς ἀμειβομένων παλαιῶν, χωρὶς τοῦτο ἀργὰ ἢ γρήγορα πάλιν εἰς βᾶρος τοῦ Κράτους νὰ καταλήξῃ;

Ὅθεν ἡμίμετρα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθοῦν. Τὸ Κράτος, ἡ Κοινωνία, ὅλοι ἔχομεν κάθε δικαίωμα νὰ ζητοῦμεν νὰ ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ τὸν δημόσιον ὑπάλληλον πολλά, παρὰ πολλά. Ἐχομεν ὁμῶς ἐκ διαμέτρου ἡμεῖς ὅλοι μίαν ὑποχρέωσιν ν' ἀντιληφθῶμεν, ὅτι, διὰ νὰ ἔχῃ τὰς ἰκανότητας πού του ζητοῦμεν, διὰ νὰ εὑρίσκειται εἰς τὸ ἠθικὸν ὕψος πού τὸν θέλομεν, διὰ νὰ ἔχῃ τὸ θάρρος τῶν εὐθυνῶν του, διὰ νὰ εἶναι ἄξιός του ρόλου πού του ἀνετέθη, πρέπει νὰ καλοπληρώνηται, νὰ ἀμείβεται, νὰ ἰκανοποιῆται ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς καὶ διὰ νὰ δύναται καὶ αὐτὸς τὸ γόητρον, τὴν αἴγλην καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς θέσεώς του, αὐτὴν τὴν «ἐξοχότητά του».

ἐπὶ τέλους νὰ τὴν αἰσθάνεται, νὰ τὴν προσμετρᾷ, καὶ νὰ ἐμπνέεται εἰς δρᾶσιν καὶ κοινωφελῆ ἀπόδοσιν καὶ ὄχι νὰ μαραίνεται ὁ ζῆλος καὶ ἡ προθυμία του εἰς τὴν «ἀνέχειαν» καὶ τὸν «φουκαρδιισμόν», καὶ εἰς τὴν θλιβερῶς ὑστεροῦσαν παραβολὴν τῆς «ἐξοχότητος του» πρὸς τὰς πολλὰς —λαμπρῶς— ὑπερτερούσας ἐν παντὶ αὐτοῦ ἀγοραίας «μετριότητος», ποῦ καθ' ἑκάστην γύρω του συναντᾷ.

“Ὅλα τὰ σύγχρονα Κράτη μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἀγγλίας, ἔχουν ἀναγνωρίσει τὴν ἀρχὴν ὅτι καλοπληρωνόμενοι Δημόσιοι ὑπάλληλοι σημαίνουν καλὴν Διοίκησιν καὶ ἡμεῖς ἔχομεν γνωρίσει ἄριστα ἐκ τῆς πρακτικῆς παρ' ἡμῖν ἐφαρμογῆς ὅτι κακοπληρωνόμενοι δημόσιοι ὑπάλληλοι σημαίνει κακὴν διοίκησιν. Τὸ μεταπολεμικὸν λοιπὸν Κράτος, τοῦ ὁποῦ ἡ αἴγλη συνοριακῶς θὰ εἶναι ἰσχυρά, ὀφείλει, ἀναλαμβάνον μὲ θάρρος πᾶσαν θυσίαν ὑπὲρ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων του, νὰ τοὺς ἀποκαταστήσῃ οἰκονομικῶς διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς εὐρυτάτης μεταρρυθμιστικῆς ἐθνικοκοινωνικῆς προσπάθειάς του, μὴ λησμονοῦν ὅτι δι' αὐτῶν τῶν 50.000 εἰρηνικῶν στρατιωτῶν, τῶν ἐμπνευσμένων ἢ ὄχι, τῶν μετὰ γοήτρου ἢ ἄνευ, θὰ κερδίσῃ ἢ θὰ χάσῃ τὴν μάχην διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματός Ἑθνικὴν, Κρατικὴν καὶ Κοινωνικὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΕΙΔΙΚΩΤΕΡΩΝ ΤΙΝΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ

Ἡ λεπτομερὴς μελέτη τῶν καθ' ἕκαστον θεμάτων τὰ ὁποῖα ἐν συνόλῳ ἔθὰ ἀποτελέσουν τὸ ὀλοκληρωτικὸν περιεχόμενον τῆς προσπαθείας διὰ τὴν Ἑλληνικὴν μεταπολεμικὴν Κρατικὴν ἀνασυγκρότησιν δὲν εἶναι οὔτε ἡμπορεῖ νὰ εἶναι τῆς παρούσης μελέτης ἀντικείμενον. Ταῦτα ἔθὰ καθορίζουν ὅλον ἐν σαφέστερον καὶ λεπτομερέστερον τὰ ἐπὶ θύραις μέχρι τῆς εἰρήνης γεγονότα καὶ αἱ ἀνακύψουσαι ἐξ αὐτῶν ἀνάγκαι. Ἡ διατύπωσις ὁμῶς ὑπὸ μορφὴν διαγράμματος τῶν γενικῶν γραμμῶν πρὸς τὰς ὁποίας δέον νὰ περιστραφῇ ἡ κρατικὴ προσπάθεια διὰ τὴν εἰδικωτέραν ἀνασυγκρότησιν τῶν ἐπὶ μέρος κρατικῶν λειτουργιῶν καὶ τοῦ θέματος ἡμῶν εἶναι, καὶ ἔθὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν νοητὴν εἰκόνα τῆς δημιουργικῆς αὐτῆς «Ἑλληνικῆς Αὔριον», τῆς ὁποίας τὴν σύλληψιν δέον νὰ κατατείνωμεν νὰ πραγματοποιήσωμεν πρὸς ὄφελος ἡμῶν καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς Κοινωνίας καὶ ὡς Κράτους.

Διότι βεβαίως ἡ Κρατικὴ Διοικητικὴ Ἀνασυγκρότησις δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως, τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ τῆς Δημοσιούπαλληλικῆς Ἀναγεννήσεως. Πρέπει καὶ αἱ ἐπὶ μέρος ὑπηρεσίαι τῶν εἰδικωτέρων θεμάτων τῶν Κρατικῶν Λειτουργιῶν νὰ ἀνασυγκροτηθοῦν, νὰ ἀναδιοργανωθοῦν καὶ νὰ ἐπιληφθοῦν τῶν ἐκκρεμῶν ζωντανῶν προβλημάτων καὶ ἀναγκῶν τοῦ τόπου. Οὕτω ἀπαιτοῦνται :

1. *Ἀναδιοργάνωσις τῆς ἐσωτερικῆς Διοικήσεως τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν.*

Ἡ σημερινὴ βασικὴ ὀργάνωσις τῆς ἐσωτερικῆς Διοικήσεως τῶν Δημοσ. Ὑπηρεσιῶν θεμελιωθεῖσα πρὸ ἑκατονταετίας καὶ πλέον καὶ ἔκτοτε κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἀνάγκας ἐμβαλλωματικῶς ἀνακαινιζομένη κατήντησε ὥστε ἡ δρᾶσις τῆς ἐσωτερικῆς Διοικήσεως τῶν ὑπηρεσιῶν νὰ εἶναι δυσκίνητος βραδεῖα, δυσχερὴς καὶ ξένη πρὸς τὰς συγχρόνους ἀνάγκας καὶ τὰ νεωτεριστικὰ διοικητικὰ συστήματα. Ἡ μελέτη ὅθεν (ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνωτάτων διοικητικῶν ὑπαλλήλων καὶ ξένων εἰδικῶν μετακαλουμένων) τῶν θεμάτων τούτων καὶ ἡ ἀνακάθαρσις τοῦ ὑπηρεσιακοῦ διοικητικοῦ μας συστήματος καὶ ὁ συγχρονισμὸς αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὰς ἑλληνικὰς ἀνάγκας καὶ τὰ πορίσματα τῶν σχετικῶν παρατηρήσεων μακρὰν βεβιασμένων ξένων ἀντιγραφῶν, θὰ ἀποτελέσῃ θετικὴν προχώρησιν πρὸς τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς κρατικοδιοικητικῆς ανασυγκροτήσεως, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑπηρεσίας, μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀναγκαιούντων ὑπαλλήλων καὶ ἐπαύξησιν τῶν ἱκανότητων καὶ τῆς δυναμικότητος καὶ ἀπόδοτικότητος αὐτῆς.

2. *Ἀνασυγκρότησις καὶ ἀναδιοργάνωσις τῆς Κρατικῆς Λειτουργίας τῆς ἐννόμου τάξεως καὶ ἀσφαλείας.*

Ἡ ἀνασυγκρότησις καὶ ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς κρατικῆς λειτουργίας τῆς ἐννόμου τάξεως καὶ ἀσφαλείας, δηλ. τῆς Χωροφυλακῆς—Ἀστυνομίας—Ἀγροφυλακῆς καὶ Δασοφυλακῆς, εἶναι ἐκ τῶν θεμελιωδῶν ζητημάτων, τοῦ ὁποίου ἡ ταχεῖα ἀντιμετώπισις καὶ λύσις συνδέεται ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἐμφανίσεως τῆς δυνάμεως, τοῦ κύρους καὶ τοῦ γοήτρου τοῦ Κράτους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν ὑπάρξεως καὶ δημιουργίας οἰκονομικῆς, παραγωγικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Οὐδενὸς δ' ἐξ ἡμῶν διαφεύγει ἡ κατάστασις εἰς ἣν περιήλθεν εἰς

τάς πόλεις καὶ τὴν ὕπαιθρον ἢ ἔννομος τάξις καὶ ἀσφάλεια συνεπεία τῶν περιπετειῶν τοῦ πολέμου.

Κράτος ὁμῶς ἄξιον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, χωρὶς Ἐννομον Τάξιν, Ἀσφαλείαν καὶ ὄργανα ἐπιβολῆς τῆς, ὅχι μόνον δὲν δύναται νὰ νοηθῆ ἀλλὰ καὶ οὔτε κἄν νὰ ὑπάρξη καὶ νὰ δράσῃ. Αἱ δὲ τυχόν ἔνοπλοι δυνάμεις τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης οὔτε ἀρμόδιαι οὔτε εἰδικῶς ὠργανωμένοι ἐπι τοιοῦτον ἔργον εἶναι. Διὰ τοῦτο τὸ ζήτημα τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ τῆς τελείας ἀναδιοργανώσεως τῶν οἰκείων ὑπηρεσιῶν Ἀσφαλείας τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν καὶ Ὑπουργείου Δημοσίας Ἀσφαλείας εἶναι σημαντικώτατον, ἐπεὶγον καὶ δεῖται λύσεως χωρὶς χρονοτριβᾶς. Ἀφ' ἑτέρου ἡ κατάστασις τῶν ὑπαρχόντων σήμερον Σωμάτων εἶναι γνωστή, καθὼς καὶ τὰ αἷτια αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ χωρῆ οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὡς ταῦτα εὐρίσκονται σήμερον συγκεκροτημένα, ἄλλα τὸ μὲν ἄοπλα ἐξοπλιστικῶς, τὸ δὲ μὲ τελείως κλονισμένον τὸν ἠθικὸν ὀπλισμόν των, συνεπεία τῆς ἀθρόας εἰσόδου εἰς αὐτὰ προσώπων ἀκαταλλήλων ἢ ἔστερημένων τῶν προσόντων ποῦ προγενεστέρως συνώδευαν τὰ καθ' ἕκαστον ὄργανα, βεβαίως οὔτε ὡς σκέψις δύναται νὰ ἐπιτραπῆ ὅτι θὰ δυνηθοῦν αὐτὰ νὰ ἀποτελέσουν τὰ ὄργανα ἀσφαλείας τοῦ νέου μεταπολεμικοῦ Κράτους. Ὅτι βεβαίως κατ' ἀνάγκην αὐτὰ πάλιν θ' ἀποτελέσουν τὰς βάσεις εἶναι εὐνόητον, ἀλλὰ μία βαθεῖα ἠθικὴ καὶ ποιοτικὴ κάθαρσις θὰ πρέπει νὰ λάβῃ χώραν, καθὼς καὶ μία καλυτέρα καὶ αὐστηροτέρα ἔσωτερικὴ Διοικητικὴ ὀργάνωσις αὐτῶν συμφώνως πρὸς τὰ νεώτατα ἐν τῇ ξένη ἰσχύοντα ἀναλόγως συστήματα Γενικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους καὶ Εἰδικῆς Ἀσφαλείας, εὐταξίας καὶ εὐκοσμίας τῶν πόλεων καὶ τῆς ὕπαιθρου.

3. Ἀναδιοργάνωσις τῆς Δικαιοσύνης.

Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ Δικαστικοῦ δηλαδὴ κλάδου, καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ Σώματος ἀπὸ ὠρισμένων γνωστῶν συνεπειῶν καὶ ἐπιδράσεων ποῦ εἶχον ἐπ' αὐτῆς αἱ συνθηκαὶ τῆς τελευταίας πολεμικῆς περιόδου,

ή σύσφιγξις τῆς συνοχῆς καὶ ἡ ἐπιτυχία τῆς ταχείας διεκπεραιώσεως τῶν ὑποθέσεων καὶ ἀποδόσεως τοῦ κλάδου δι' ἀρτιωτέρας συνθέσεως τῶν Δικαστικῶν Γραφείων καὶ αὐστηροτέρας καὶ γενικώτερον πειθαρχικωτέρας ἐσωτερικῆς διαρθρώσεως τοῦ Σώματος ἐν ἀντιλήψει καὶ τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀποτελούντων τὸ Σῶμα προσώπων ἀλλὰ καὶ βαρυτάτων ὑποχρεώσεων αὐτῶν πρὸς τὸ λειτούργημα καὶ τὴν κοινωνίαν.

Ἡ ἀποκατάστασις ἀφ' ἑτέρου τῆς καταστάσεως τῶν Δικαστικῶν Κτιρίων καὶ καταστημάτων εἰς τὴν ὀφειλομένην περιωπὴν δι' ἀνεγέρσεως μνημειωδῶν κτιρίων, ἴδια εἰς τὰς βορείους ἑλληνικὰς περιοχάς, ἅτινα θὰ ἐξυπηρετήσουν πολλαπλῶς καὶ τὴν Δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὸ γόητρον, καὶ ἴσως ἴσως, ἂν γίνουιν καλοὶ συνδυασμοί, καὶ τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους, δὲν ἐπιδέχεται ἀναβολήν.

Ἐξ ἄλλου ἡ μέριμνα διὰ τὴν βελτίωσιν καὶ τῆς κτιριακῆς καταστάσεως τῶν Σωφρονιστικῶν Καταστημάτων, εἶναι ἐπιβεβλημένη, διότι ὡς ἡ κτιριακὴ κατάστασις ἔχει, ἐξαιρέσει μερικῶν γνωστῶν, στιγματίζει τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ τὸν πολιτισμὸν μας μὲ τὴν ἀθλιωτέραν κάθε περιγραφῆς κατάστασιν τῶν ἀπὸ ἀπόψεως χώρου—μέχρι μὲν τοῦ 1887 διετίθετο χῶρος δι' ἕκαστον κρατούμενον περίπου 1 τετρ. μετρ. ⁽¹⁾, μέχρι δὲ τῶν ἡμερῶν μας ἡ κατάστασις αὐτὴ δὲν ἐβελτιώθη εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο αἰσθητῶς καὶ ὁ φοβερὸς συμφυρμὸς τῶν καταδίκων ⁽²⁾ ἐξακολουθεῖ (ἐκτὸς τῶν Ἀγροτικῶν Φυλακῶν καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις τοιούτων) ἀφοῦ χῶρος μετὰ βίας ἐπαρκῆς διὰ 2.000—3.000 καταδίκων χρησιμοποιεῖται δι' ἄνω τῶν 10.000, ἡ δὲ κατανομὴ τῶν καταδίκων κατὰ Ἠθικὰς—Ποινικὰς—καὶ Ὑγειονομικὰς κατηγορίας εἶναι ἀνέφικτος.

1) Πρβλ. «Σωφρονιστικαὶ πληροφορίες» Ἡ Ἱστορία τῶν ἑλληνικῶν φυλακῶν σελ. 30 Ἐκδ. Ὑπ. Δικ. Τχ. 1ον ἔτ. Α' 1936 Ἀθήναι.

2) Πρβλ. Ι. Π. Πετρονάκου Ἀθήναι 1936. Αἱ Φυλακαὶ μας ἡ Δικαιοσύνη μας σελ. 6—10 καὶ 67—78.

Ἀπὸ δὲ ἠθικοπλαστικῆς διδασκαλίας εἶναι ἐπίσης ἐν τῷ συνόλῳ πᾶσα ἐργασία—ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων— ἀνύπαρκτος, αἱ δὲ μαρτυραὶ ἀνωτέρων Δικαστικῶν, ὡς τοῦ κ. Ι. Π. Πετρουνάκου καὶ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Φυλακῶν κ. Ἡλ. Λαγάκου, πείθουν ὅτι ἐξαιρέσει τῶν Ἀγροτ. Φυλακῶν μας, (ποῦ ἀποτελοῦν μίαν παρένθεσιν φωτεινότεραν ὁμοῦ μὲ τινὰ ἄλλα Ἀθηναϊκὰ ἰδία Καταστήματα) εἰς τὰς Φυλακὰς μας δὲν γίνεται ἠθικὴ βελτίωσις τῶν καταδίκων, ἀλλ' ἐπίτασις πάσης ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως καὶ ἀκολασίας ἐπικρατεῖ εἰς αὐτὰς καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ ἐξερχόμενοι αὐτῶν σπανίως δὲν ἐξέρχονται χειρότεροι ἀπὸ ὅ,τι εἰσηλθόν. Καὶ ὅμως ἡ φρικτὴ αὐτὴ κατάστασις καὶ θεραπεύσιμος εἶναι καὶ θὰ εἶχεν ἐκλείψει ἔὰν τὸ Κράτος ἤθελε νὰ ἐπιδείξῃ ἐκκαθαριστικὸν τῆς καταστάσεως ἐνδιαφέρον ἀνάλογον μὲ ἐκεῖνο ποῦ ἐπέδειξε πρὸς στιγμὴν διὰ τὰ σχολεῖα, μὲ ἀσυγκρίτως μάλιστα μικροτέραν ἐπιβάρυνσιν του, ἀπλῶς δὲ μὲ μίαν ἐγγυοδοσίαν ἀφ' ἑνὸς ἐξυπηρετήσεως ἐνὸς εἰδικοῦ βραχυπροθέσμου, π.χ. 20ετοῦς, δανείου, διὰ μιᾶς δὲ προωθήσεως ἀκολούθως τοῦ ζητήματος τῆς ἐπεκτάσεως τῶν τόσα ἀποδωσασῶν Ἀγροτικῶν Φυλακῶν καὶ εἴτα διὰ τῶν εἰσοδημάτων τούτων τῶν Ἀγροτικῶν Φυλακῶν καὶ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὰς πιστώσεις ἀνεγέρσεως Φυλακῶν τοῦ πόρου ἐκ τῆς μετατροπῆς τῶν ποινῶν, διὰ καταργήσεως τοῦ Νόμου 5283, ὁ ὁποῖος κακῶς ἀνέκοψε μίαν καλὴν ἐξέλιξιν τοῦ ζητήματος, ἐξυπηρετήσεως τόσον τοῦ δανείου ὅσον καὶ ὄλων ἐνδεχομένως τῶν δαπανῶν τῶν Φυλακῶν, αἵτινες θὰ ὑπερεκαλύπτοντο διὰ τῶν ἐσόδων τῶν Ἀγροτικῶν Φυλακῶν, ἂν μάλιστα ὀργανωθῇ κάπως συστηματικώτερα βάσει τῆς κτηθείσης πείρας ἐν προκειμένῳ ἢ πολλαπλῶς ἕως τώρα ἱκανοποιητικὴ ἀλλ' ἔτι ἐξελιξιμὸς οἰκονομικὴ ἀπόδοσις αὐτῶν (1).

Πάντως διὰ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ καὶ ἡ οἰκονομικὴ σημασία τοῦ ζητήματος σημειώνομεν ὅτι κατὰ τὸ 1933 αἱ

1) Πρβλ. Ι. Π. Πετρουνάκου Ἀθῆναι 1936. Αἱ Φυλακαὶ μας, ἡ Δικαιοσύνη μας σελ. 79—96.

Άγροτικάι Φυλακαί τοῦ Κράτους ἐκαλλιεργοῦσαν 12.520 στρέμματα μὲ λαχανικά, ὄσπρια, ὀπωρώνας κλπ. Διέθεταν 2.720 ζῶα, πρόβατα, χοίρους κλπ., 3.200 πτηνά (ὄρνιθες κλπ.) καὶ 3.000 κυψέλας μὲ μελιτοπαραγωγὴν κυμαινομένην (ἂν ὑπολογίσωμεν μὲ 10 ὀκάδας κατὰ κυψέλην) 30.000 μέλιτος, διητῶντο δὲ εἰς αὐτάς περίπου 2.000 κατάδικοι ἀναπλαττόμενοι ἠθικῶς καὶ σωματικῶς καθ' ἑκάστην διὰ τοῦ κηρύγματος, τῆς ἐργασίας, τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ ὑγιεινοῦ περιβάλλοντος.

Τέλος μεγάλως θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἠθικὴν ἐξυγιάνσιν τῶν τροφίμων τῶν καταστημάτων ἢ ἐπέκτασις τοῦ θεσμοῦ τῆς Ὑπηρεσίας εἰς αὐτὰ τῶν Μοναχῶν, τὴν ὁποίαν ἴδρυσεν ὁ αἰμίνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος εἰς τὰς Γυναικείας Φυλακάς, μὲ ἱκανοποιητικώτατα εἰς αὐτάς ἠθικὰ ἀποτελέσματα καὶ εἰς τὰς ἀνδρικὰς ἢ τοῦλάχιστον τὰς νεανικὰς. Ἡ ἐπέκτασις τοῦ θεσμοῦ θὰ συνετέλει, μὲ τὴν ἠπιότητα καὶ τὴν ἠθοπλαστικὴν ἐπιρροὴν τῶν εἰδικῶς ἐκλεγομένων μορφωμένων καὶ ἐθελοντῶν τούτων ἀλτροῦστῶν Μοναχῶν (ἀμφοτέρων τῶν φύλων) καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ λαμπρά, ὡς ἤδη συνέβη εἰς τὰς Γυναικείας Φυλακάς, εἰς τὸ ἠθοπλαστικὸν ἔργον τῶν Σωφρονιστικῶν Καταστημάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν μας νὰ ἐξυψώσῃ κοινωνικῶς ἔτι περισσότερον εἰς ἓνα τομέα πού μόλις ἔχει ἀρχίσει νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ ἔργον τῆς, ἀντιστρόφως πρὸς τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν Δύσιν ἀπὸ χρόνων πολλῶν. Πάντα δὲ ταῦτα ἐν συνδυασμῶ καὶ πρὸς ἓνα ἀποκαταστατικὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῶν ἀποφυλακιζομένων, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ἀσκῆται μόνον ἀπὸ τὴν εὐγενῆ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, ἀλλὰ νὰ ἐνισχύεται συστηματικῶς ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Πάντα ταῦτα καὶ ἄλλα εἰδικώτερα εἶναι θέματα χαρακτηρισρίζοντα ἀπολύτως τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Δικαιοσύνης μας καὶ τὴν παρ' αὐτῆς ἀνάληψιν τοῦ μεριδίου τῆς εἰς τὴν Κρατικὴν ἀνασυγκρότησιν. Ἐξ ἄλλου τὸ ζήτημα τῆς Ἀστικῆς καὶ Ποινικῆς Νομοθεσίας μας, τῶν Κωδίκων καὶ τῆς Δικονομίας, Πολιτικῆς καὶ Ποινικῆς, θὰ δεήσῃ νὰ

μελετηθῆ συντόνως μὲ προέχουσιν χρονικὴν λύσιν τοῦ Δικονομικοῦ ζητήματος καὶ τῶν συναφῶν πρὸς τὴν ταχεῖαν περαίωσιν τῶν ὑποθέσεων δικαστικῶν μεταρρυθμίσεων, πρὸς ἀποσυμφόρησιν ἐκ τοῦ φόρτου πρὸς διεξαγωγὴν τῶν Πολιτικῶν καὶ Ποινικῶν Ὑποθέσεων πολλῶν Δικαστικῶν γραφείων (ἰδίᾳ τῶν Ἐφετείων κλπ.) καὶ ἐν συσχετίσει πρὸς τὴν ἀναπροσαρμογὴν αὐτοῦ πρὸς θεραπείαν τῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν καὶ πρὸς τὸν κοινωνιστικὸν χαρακτήρα τῶν θεσμῶν τῆς ὅλης ζωῆς τῆς μεταπολεμικῆς ἐποχῆς.

Τὸ μόνον παρήγορον δι' ὅλην αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἶναι ὅτι τόσον ἔχει ὠριμάσει εἰς τὸν ἀρμόδιον Νομικὸν καὶ Δικαστικὸν κόσμον καθὼς καὶ τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὰς σωφρονιστικὰς Ὑπηρεσίας Δημοσίου Ὑπαλλήλου ἢ πεποίθησις τῆς ἀνάγκης ριζικῆς ἐπιλύσεως τῶν θεμάτων τούτων, ὥστε προπολεμικῶς δὲν ἤρκοῦντο μόνον εἰς ὑπηρεσιακὰς «εὐπειθεσιτάτας» ἀναφοράς, ἀλλὰ καὶ ἤρθρογράφουν σχετικῶς καὶ διαλέξεις ὠργάνων καὶ βιβλία ἐξέδιδαν καὶ πρὸς τοὺς ἰδιώτας ἀπηυθύνοντο χρησιμοποιοῦντες τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας διὰ νὰ ὀργανώσουν τὴν ἠθοπλαστικὴν τῶν κρατουμένων καὶ τῶν ἀποφυλακίζομένων προστασίαν καὶ διὰ νὰ πείσουν τοὺς πάντας καὶ νὰ συγκινήσουν τοὺς ἐκάστοτε κυβερνῶντας καὶ ἀρμοδίους, πολιτευτὰς κλπ., ὅτι ἡ ἀφόρητος αὕτη κατάστασις ὤφειλε νὰ θεραπευθῆ. Καὶ τοῦτο οὔτε μικρὸν εἶναι, οὔτε νὰ μείνη ἀνεκμετάλλετον πρέπει κατὰ τοὺς μεταπολεμικοὺς ἀνασυγκροτικοὺς καιροὺς.

4. Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς Παιδείας.

Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς Παιδείας, Λαϊκῆς καὶ Ἀνωτέρας, καὶ ἡ ἐπαναγωγή της εἰς τὸ κύριον ἔργον της, τοῦ νὰ παρασκευάζῃ πολίτας Ἑλληνοπρεπῶς καὶ Χριστιανοπρεπῶς ἀνεπτυγμένους κατ' ἦθος κυρίως, καὶ πνευματικῶς καὶ σωματικῶς, κατόχους ἐπαρκῶν εἰδικῶν γνώσεων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ

καὶ γνώστας τῶν στοιχείων λύσεως τῶν φιλοσοφικῶν προβλημάτων τῆς κοινωνικῆς καὶ μεταφυσικῆς ζωῆς, τῶν ὁποίων ἡ κατοχὴ ἐξευγενίζει καὶ ἐξυψώνει τὸν ἄνθρωπον καὶ καθιστᾷ ὄντως μορφωμένον καὶ ψυχικῶς καλλιεργημένον, μακρὰν δὲ ἀπὸ τὴν διαλύσασαν τὴν ἀπόδοσιν τῆς Παιδείας μας γλωσσικὴν διαμάχην, μὲ ἐν προκειμένῳ ἀρχὴν, ὅτι ἡ γλωσσικὴ ἐλευθερίας ἐκφράσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου, τῶν συναισθημάτων καὶ διανοημάτων, καὶ ἡ μορφή αὐτῆς δὲν ἔμπορεῖ οὔτε εἶναι ἀνεκτὸν ν' ἀποτελῇ σκόπελον εἰς τὸν ὁποῖον νὰ προσκρούη τὸ ἔργον τῆς παιδείας.

Μὲ τὰς κατευθύνσεις αὐτὰς ἡ Παιδεία, καὶ μὲ δωρεὰν τὴν παροχὴν τῆς ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχρι τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος, ὥστε νὰ μορφώνωνται ὅλοι οἱ ἱκανοὶ κατὰ νοῦν καὶ ὄχι μόνον οἱ καθ' ὕλην, ἀναμοχλευομένων τῶν οἰκείων Σχολικῶν προγραμμάτων, τῶν ἐπαγγελματικῶν, ἐμπορικῶν, τεχνικῶν ἀλλὰ καὶ τῆς κλασσικῆς Παιδείας Σχολῶν, καὶ μὲ αὐστηροτέραν καὶ πλέον πολύωρον σχολικὴν ἀπασχόλησιν καὶ ἐργασίαν, μὲ ἀνάληψιν τῆς ἐκδόσεως τῶν Σχολικῶν βιβλίων ὑπὸ τῆς Πολιτείας, μὲ εὐθηνοτάτην διατίμησιν των καὶ ὄχι ὡς, ἐγένετο προπολεμικῶς, μὲ δωρεὰν χορήγησιν εἰς κάθε σχολεῖον τοῦ 15% τῶν ἀπαιτουμένων κατὰ τάξιν ὑπὲρ τῶν καλλιτέρων μαθητῶν, μὲ ἀνακαίνισιν τῶν ἐκ τοῦ Πολέμου βλαβέντων Σχολικῶν κτιρίων καὶ συνέχισιν τῆς κτιριακῆς προσπάθειας ἡ ὁποία ἐσημείωσεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου ἀληθινὰ φωτεινὸν σταθμὸν εἰς τὰ Κρατικὰ χρονικά, μὲ συνέχισιν τῆς προσπάθειας μετεκπαιδεύσεως τοῦ προσωπικοῦ καὶ προσαρμογῆς ἰδίᾳ τοῦ τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ὅπως ὁ διδάσκαλος μὲ τὸν γεωπῶνον καὶ τὸν μορφωμένον ἱερέα τοῦ χωριοῦ γίνουσι οἱ Σταυροφόροι τοῦ νέου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἠθικοῦ καὶ

ὕλικού, πού θ' ἀπονέμη τιμήν εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν ἠθικὴν προσωπικότητα, τὸ κοινωνικὸν πνεῦμα καὶ ὄχι εἰς τὰ ὀπωσθήποτε καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας ἀποκτώμενα ὑλικά μέσα, καὶ μὲ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ γοήτρου τοῦ διδασκάλου, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ τύχη τῆς ἰδιαιτέρας ἀμερίστου συμπαθείας καὶ προσοχῆς τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους. 'Αναδιοργανουμένη καὶ ἀνασυγκροτουμένη ἡ Παιδεία, εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ καὶ κτῆμα τοῦ Λαοῦ καὶ ἠθικῶς νὰ ἐπιδράσῃ καὶ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς της νὰ ἀχθῆ, καὶ καρπούς νὰ ἀποδώσῃ. Πρωταγωνιστὴς ὅμως τῆς ἐκπαιδευτικῆς αὐτῆς ἀναγεννήσεως, εἰς τὴν ὁποῖαν εἶναι ἐμπεμπιστευμένη κατὰ βάθος καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ ἀναγέννησις τοῦ Ἔθνους, θὰ εἶναι ὁ διδάσκαλος, ἀπὸ τοῦ πλέον ἀσημάντου Δημοδιδασκάλου μέχρι τοῦ διασημοτέρου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ αἰσθανθῆ ὅτι ὑπεράνω αὐτοῦ στέκει μίᾳ στοργικῆ κοινωνία καὶ Πολιτεία, πού τρέφει ἀπεριόριστον σεβασμόν, ἐκτίμησιν καὶ «λαχτάραν» διὰ τὸ ἔργον του καὶ πού αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ χορηγήσῃ ὅλα τὰ μέσα διὰ τὸ ὑψηλὸν ἔργον του καὶ πᾶσαν δυνατὴν ὑλικὴν προσωπικὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀφανῶν καθημερινῶν ἠρώων τοῦ Ἔθνους, τῶν διδασκάλων! . . .

Οἱ ἀριθμοὶ οἱ περιεχόμενοι εἰς μίαν στατιστικὴν τῶν αἰτίων θανάτου λειτουργῶν Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὸ 1931⁽¹⁾, ὅπου ἐπὶ 161 θανάτων, οἱ 41 ὠφείλοντο εἰς φυματίωσιν ἀναπνευστικοῦ συστήματος, 7 εἰς ἄλλης φύσεως φυματίώσεις, οἱ 14 εἰς πνευμονίας καὶ 8 εἰς καρδιακά νοσήματα, δηλαδὴ 70 θάνατοι, ἤτοι τὰ 45⁰/₀, ἀφεώρων πνεύμονας, ἀναπνευστικὸν σύστημα, καρδίαν, εἶναι ἀρκετὰ χαρακτηριστικοὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν, μὲ ποίας θυσίας καὶ πῶς δίδοντες τὴν ψυχὴν των, τὴν πνοὴν των καὶ τὴν καρδίαν των καθ' ἐκάστην ἐπιτελοῦν τὸ Ἔργον των οἱ Διδάσκαλοι, ἀφ' ἑτέρου δέ, τῶν συνθηκῶν τῶν σχολικῶν κτιρίων, τῶν ὁποίων ἡ καταλληλότης καταφαίνεται ἀπὸ

1) Πρβλ. Ἐπετηρὶς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως 1932 πίναξ 75.

ἄλλην στατιστικὴν τῆς Ἐπετηρίδος Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσως 1932, ἐξ ἧς πληροφοροῦμεθα (σελ. 395) ὅτι παρὰ τὰ 3167 νέα Διδακτήρια (Γ. Παπανδρέου) ἀνεγερθέντα ἀπὸ τὸ 1928 ἕως 1932, ἐν τούτοις 290.636 μαθηταὶ—φυσικὰ καὶ ἀνάλογοι διδάσκαλοι—ἔστεγάζοντο εἰς κατάλληλα κτίρια, ἐνῶ 273.970 μαθηταὶ—καὶ ἀνάλογοι διδάσκαλοι—ἔστεγάζοντο εἰς ἀκατάλληλα ἢ τὸ πολὺ ἐπιδεκτικὰ βελτιώσεως σχολικὰ κτίρια!!..

Τέλος ἀπὸ τὴν αὐτὴν Ἐπετηρίδα (πίναξ 76), πληροφοροῦμεθα ὅτι ἐπὶ 12.887 Διδασκάλων Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσως, 5.838, περίπου δηλαδή οἱ ἡμίσεις, ἐξετέλουν καὶ ἄλλας ὑπηρεσίας ἐκτὸς τοῦ κυρίου ἔργου των, ἧτοι Τηλεφωνικὴν, Μετεωρολογικῶν Σταθμῶν, Γραμματεῖς Κοινοτήτων ἢ Συνεταιρισμῶν, Ἱερεῖς, ἢ ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς διαφόρους κοινωνικὰς ἀποστολάς, τὰ ὁποῖα πάντα καταδεικνύουν ἐναργέστατα πόσης πολιτιστικῆς σημασίας παράγων εἶναι ὁ «διδάσκαλος» καὶ πόσον σεμνὰ καὶ ἡρωικὰ ἀναλίσκει καθ' ἐκάστην ἑαυτὸν εἰς τὸν εὐγενέστατον βωμὸν τῆς ποικίλης προόδου τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πατρίδος.

Ἡ συμπλήρωσις ἐξ ἄλλου τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ καθῆκον ἀπέναντι μαθητῶν καὶ ὑπερκαταπονουμένων ἄνευ ἀποδόσεως διδασκάλων καὶ ἀνάγκη εἶναι ἐπιτακτικὴ, διότι ἀρκετοὺς χρόνους ἐν ἀμαθείᾳ, ἡμιμαθείᾳ καὶ πραγματικῇ ἀγραμματώσυνῃ διήλθεν ἡ νεολαία μας, ὥστε νὰ ἀπαιτηθῇ σύντομος προσπάθεια καλύψεως τοῦ ἀπολεσθέντος χρόνου, με παράλληλον ἐφαρμογὴν αὐστηρῶν ἐξετάσεων καὶ βαθμολογιῶν, διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἀντίδρασις εἰς τὸ διαλυτικὸν πνεῦμα μετὸ ὁποῖον ἡ ἀποσυνθετικὴ ἐποχὴ τοῦ πολέμου δλα ὡς καὶ τὴν μαθητικὴν νεολαίαν δυστυχῶς διεπότισεν. "Ὅσον ὀφορᾶ τὰ ζητήματα τῶν παιδαγωγικῶν συστημάτων, μικτῆς φοιτήσεως κλπ., ἐκφεύγουν τῆς ἀρμοδιότητος τῆς παρούσης μελέτης καὶ ἀφοροῦν ἰδιαίτατα τοὺς ἐκπαιδευτικούς, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Κοινωνία δικαιοῦται νὰ ὑποδεικνύῃ τί εἶδους πολίτας δι' αὐτῶν θέλει νὰ ἀποκτήσῃ, τοῖου ἠθικοπνευματικοῦ, Ἐθνικοῦ καὶ Χριστιανικοῦ ἀλλά

καὶ Γνωσιολογικοῦ περιεχομένου ἄτομα προσδοκᾷ, νὰ ἀφίνη δὲ αὐτοὺς ἐλευθέρους νὰ ἐργασθοῦν ὅπως δύνανται καλλίτερα διὰ νὰ φέρουν εἰς πέρας τὴν ὑψηλὴν των ἀποστολήν.

5, Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς Λαϊκῆς Προνοίας καὶ ὑγιεινῆς

Ἡ ὁργάνωσις τῆς Λαϊκῆς Προνοίας καὶ Ὑγιεινῆς ὑπέστη κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον τὰς μεγαλυτέρας καταστροφάς. Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα, Σανατόρια, Ἰδρύματα Προνοίας, Νοσοκομεῖα Πολιτικά καὶ Στρατιωτικά, Πανεπιστημιακὰ καὶ Κλινικὰ καὶ Ἰδιωτικὰ τοιαῦτα κλπ., κυριολεκτικῶς κατεστράφησαν, μετεκομίσθησαν, διελύθησαν καὶ αἱ περιουσίαι των, τὰ ὄργανά των, τὰ ἐπιπλά των, τὰ σκεύη των διεσκορπίσθησαν, ἐπετάχθησαν καὶ γενικῶς ὑπέστη τοιαύτην ἀναστάτῳσιν καὶ φθορὰν ἢ ὅλην προπολεμικῶς ὑφισταμένη σχετικὴ ὁργάνωσις, ὥστε τὴν ἐπομένην τῆς εἰρήνης θὰ πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν ἀρχήν, πρόσφυγες ἐν τῷ οἴκῳ μας, περισυλλέγοντες τὰ ἐναπομείναντα ράκη μας καὶ προσπαθοῦντες μὲ τὴν πτωχείαν μας καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματός μας νὰ ὁργανώσωμεν τὴν λαϊκὴν πρόνοιαν καὶ ὑγιεινὴν καθ' ἣν ὥραν τὰ μὲν παλαιὰ προβλήματα ὑφίστανται ἐξ ἀρχῆς ἀκέραια καὶ εἰς ταῦτα προσετέθησαν τὰ ἐκ τοῦ πολέμου ἀνακύψαντα θύματα πολέμου—ἄστεγος ἀστικός πληθυσμός κλπ., καὶ ἐκ τῶν ἐπισιτιστικῶν στερήσεων τὰ διάφορα νοσήματα, μὲ τὴν ἐλονοσίαν καὶ τὴν φυματίωσιν ἐπὶ κεφαλῆς, ἔκαμαν καὶ κάμουν θραῦσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ ὅλου καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατεβλήθη κάθε δυνατὴ προσπάθεια νὰ περισωθῇ ὅ,τι ἦτο δυνατόν, καὶ μάλιστα ὁ Ἕλληνισμός, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τοῦ Ε.Ο.Χ.Α. τοῦ ἰδρυθέντος ὑπὸ τοῦ εἰς Ἐθνάρχην ἀναδειχθέντος κατὰ τὰς σκοτεινάς τῆς ἐποχῆς πού διανύομεν ἡμέρας Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Δαμασκηνοῦ καὶ ποικιλῶν ἄλλων λαϊκῶν Ὀργανώσεων προνοίας, συσσιτίων

κλπ. επέδειξεν καὶ πάλιν, ὅτι ὀρθῶς παραβάλλεται πρὸς τὸν ἀπὸ τὴν τέφραν τοῦ ἀναγεννώμενον φοίνικα. Ἡ πολιτεία ὄθεν τὴν ἐπομένην τῆς εἰρήνης δέον εἰς τὰς κατωτέρω ἐνδεικτικῶς ἀναφερομένας καὶ ἄλλας ἀκόμη ἐνεργείας νὰ προβῆ, Οὕτω:

1) *Εἰς τὴν ἀνακαίνισιν καὶ ἀνασύστασιν τῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς καὶ Προνοίας ὡς πρῶτον καὶ κύριον μέλημα, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ ἐπιληφθῆ δραστηρίως δι' αὐτῶν τοῦ βαρυσημάντου ἔργου της.*

2) *Νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συμπήξεως εἰς ἐνιαίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς τὸ πολὺ ὄλων τῶν ὑφισταμένων λαϊκῶν ὀργανώσεων (μῖαν διὰ τὰ συσσίτια, μῖαν διὰ τὴν ἱατρικὴν περίθαλψιν καὶ μῖαν διὰ τὴν ἔνδυσιν καὶ ὑπόδησιν κλπ.) πανελληνίους ὀργανώσεις, συγχωνεύουσα αὐτὰς εἰς τὸν Ε.Ο.Χ.Α. ἢ τὸ Πατριωτικὸν Ἴδρυμα, ἢ ἄλλην οἷα θὰ προκριθῆ, καὶ ἐκεῖ συμπυκνοῦσα τὰς διασπώμενας σήμερον πολλαπλᾶς προσπαθείας καὶ διατηροῦσα καὶ ἐνισχύουσα ἐκθύμως τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ λαϊκὴν πρωτοβουλίαν, ἢ ὅποια καὶ ἀπὸ ἀπόψεως στελεχῶν καὶ ὡς κοινωνικὴ ἐκδήλωσις διατηρήσιμος καὶ ἀξία κάθε προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ καὶ τιμῆς εἶναι, νὰ φέρῃ ἰσχύον, τάξιν, σύστημα καὶ ἀποτέλεσμα εἰς τὴν ὄλην προσπάθειαν, ἐπικαλούμενη καὶ τὴν σχετικὴν βοήθειαν τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.*

3) *Νὰ προβῆ εἰς ἀνασύνταξιν τῶν παλαιῶν Φιλανθρωπικῶν Ἴδρυμάτων, ἐπισκευὴν τῶν Καταστημάτων των καὶ ἐπανεξοπλισμὸν των, εἰς σκευή, ρουχισμὸν καὶ ὄργανα ἐπιτελέσεως τοῦ προορισμοῦ των, εἰς τὴν ἄμεσον σύστασιν ἢ ἐπέκτασιν—ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν—τῶν Εἰδικῶν Ἴδρυμάτων θυμάτων πολέμου καὶ τὸν ἀπόλυτον ἐφοδιασμὸν αὐτῶν.*

4) *Νὰ ἀσχοληθῆ καὶ νὰ καταστήσῃ ἐν τῶν κεφαλαιωδῶν ζητημάτων τῆς Κυβερνητικῆς Προνοίας τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος σιέγης τοῦ ἀσιτέγου ἀστικοῦ πληθυσμοῦ διὰ προγραμματικῆς ἐνάρξεως ἐφαρμογῆς μέτρων διὰ τὴν λαϊκὴν κατοικίαν, κατὰ τὸ πνεῦμα ὄλων τῶν προηγμένων Κρατῶν.*

Ἐπ' αὐτοῦ ἄλλωστε θὰ ἐπανέλθωμεν ὑπὸ γενικωτέραν ἔννοιαν εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς παρούσης μελέτης, εἰδικώτερον δὲ διὰ τὴν ἀγροτικὴν στέγασιν ἀνεπτύξαμεν ἀνωτέρω, εἰς τὸ περὶ ἀγροτικῆς ἐξορμήσεως κεφάλαιον τῆς παρούσης μελέτης.

5) *Νὰ ἐξακριβώσῃ ταχύτατα καὶ συγκεκριμένα τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν ἀπωλειῶν τοῦ ὑγειονομικοῦ ἐξοπλισμοῦ (εἰς ἐγκαταστάσεις καὶ κλίνας) τῆς χώρας κατὰ πόλεις, κώμας καὶ περιφερείας καὶ νὰ ἐπιδοθῇ, τῇ βοηθείᾳ καὶ τῶν Διεθνῶν Ὀργανώσεων, εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν φοβερῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου.*

6) *Νὰ προβῇ εἰς τὴν ταχεῖαν εἰσαγωγὴν μεγάλων ποσοτήτων φαρμάκων καὶ ὑγειονομικοῦ ὕλικου, καὶ νὰ ἐφοδιάσῃ τὰ Νοσοκομεῖα, Φαρμακεῖα καὶ λοιπὰ Ἰδρύματα Δημόσια καὶ Ἰδιωτικά μὲ τὰ μέσα τοῦ ἀντινοσοικοῦ ἀγῶνος.*

7) *Νὰ ὁργανωθοῦν καὶ νὰ συστηματοποιηθοῦν παραλλήλως πρὸς τὰ συσσίτια αἱ κρατικαὶ διανομαὶ τροφίμων, ἐλαίου, καυσίμων, γάλακτος, ἐνδυμάτων ἀρράφων διὰ δελτίων, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον ἀνακουφίζουν τὸν λαὸν ἀλλὰ καὶ συστηματοποιούμεναι ἐπιδροῦν καὶ γενικῶς ἐπὶ τῆς στάθμης τῶν τιμῶν τῆς ἀγορᾶς.*

8) *Νὰ κινητοποιήσῃ τοὺς διαφόρους Ἀσφαλιστικούς ὀργανισμοὺς καὶ πρωτίστως τὸ I.K.A. εἰς τὸ νὰ ἀναδιοργανωθοῦν, νὰ ἀνασυσταθοῦν καὶ μὲ τὰ ἴδια αὐτῶν μέσα καὶ τῇ ἐνισχύσει καὶ τῆς πολιτείας νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου των καὶ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ.*

9) *Νὰ ὁργανωθῇ ταχύτατα ἡ ψυχαγωγικὴ πρόνοια, τῆς ὁποίας εἰς ἀπεριόριστον ἔκτασιν ἔχουν ἀνάγκην ἴδια αἱ λαϊκὰ μᾶζαι, ἔτι δὲ νὰ συστηματοποιηθῇ ὁ θεραπευτικὸς λαϊκὸς τουρισμὸς, ὀργανούμενος ὑπὸ τῶν Ἰδρυμάτων I.K.A. κλπ., ἡ μέριμνα δηλαδὴ διὰ τὴν λουτρικὴν θεραπείαν τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐστερήθη μοναδικοῦ μέσου ὑποβοηθήσεως τῆς ὑγείας του ἐν συνδυασμῶ πρὸς ταυτόχρονον ἀναψυχὴν.*

10) *Νὰ καταβληθῇ εἰδικὴ φροντίς διὰ τὴν ὑγείαν τῆς νεο-*

λαίας, συνιστώμενης ειδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις νὰ μελετήσῃ τὸ ζήτημα τῆς χορηγήσεως εἰς ὄλους τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων καὶ τὰ εἰς τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἐργαζόμενα παιδιά εἰδικοῦ τινὸς ὑποχρεωτικοῦ ἀποκαταστατικοῦ τοῦ ὄργανισμοῦ φαρμάκου (π. χ. βιταμινοῦχα παρασκευάσματα, μούρουνέλαιον, εἰδικὴ τροφή ὑπὸ μορφήν γλυκίσματος ὥστε νὰ εἶναι εὐάρεστος), διότι αἱ πικραὶ ἐπισιτιστικαὶ ταλαιπωρίαι τῆς νεότητος ἐὰν δὲν ἀντιμετωπισθοῦν ἀπὸ τώρα ἡρωϊκῶς ἀλλὰ μετὰ ἐλαφρᾶς καρδίας, μετ' ὀλίγα ἔτη θὰ μᾶς δημιουργήσουν ἀσφαλῶς τὰς μακρὰς καὶ ἀτελευτήτους σειρὰς τῶν Λεγεωναρίων τῶν Σανατορίων καὶ τότε αἱ προσπάθειαι καὶ περισσότεραι θὰ ἀπαιτοῦνται καὶ ἀτελέσφοροι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον θὰ εἶναι. Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐνδεικτικῶς ἀνεφέραμεν, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν πέραν τῶν γενικῶν αὐτῶν γραμμῶν νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς τὰς λεπτομερείας ἐπὶ τοῦ θέματος, δεδομένου ὅτι αὗται θὰ ἐξελιχθοῦν ἀσφαλῶς μέχρι τῆς ὥρας τῆν ἀντιμετωπίσεώς των.

6. *Εἰδικὴ ἀναδιοργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν ὑπουργείων.*

Ἡ εἰδικὴ ἀναδιοργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν ὑπουργείων, ἥτοι τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων Γεωργίας, Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, Σιδηροδρόμων, Συγκοινωνίας, Τουρισμοῦ καὶ Ἐργασίας ἐντὸς τοῦ πνεύματος τῶν μεταπολεμικῶν ἀναγκῶν, εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἔργου τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ πρὸς ὑποβοήθησιν ἐπικρατήσεως εἰς τὰς διεθνεῖς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς, τὰς μεταφορὰς κλπ., τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων, γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν, τῶν ἑλληνικῶν πλοίων διὰ τὰς μεταφορὰς, τῶν ἑλληνικῶν κέντρων παραθερισμοῦ καὶ Λουτροπόλεων διὰ τὸν Τουρισμόν, ὡς περιεγράφη εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς παρούσης μελέτης, διὰ τῆς ἀγροτικῆς ἐξορμήσεως, τῆς βιομηχανικῆς, τῆς συγκοινωνιακῆς, τῆς ἐμπορικοναυτιλιακῆς καὶ τουρι-

στικής τοιαύτης καὶ τῆς προνοίας διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν οἰκείων πρὸς αὐτὰ ἐργατικῶν ζητημάτων. Ἐπίσης τὴν μελέτην καὶ σύστασιν Ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων καὶ τὴν σύστασιν τοῦ ἐιδικοῦ ὀργανισμοῦ ἀγροτικῆς στεγασεως ἄνευ τῆς ὑπάρξεως τῶν ὁποίων, τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας, ὡς ἔχει σήμερον θὰ καταποντισθῆ ὑπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα ἐπιτακτικὰ καὶ τεραστίας ἐκτάσεως καὶ σημασίας ποικίλα προβλήματα ποὺ θὰ καλῆται νὰ παρακολουθήσῃ καὶ ἄτινα τελικῶς μὴ δυνάμενον νὰ καθοδηγήσῃ ὡς θὰ ἐμπρέπη θὰ περιπλέξῃ, θὰ τελματώσῃ, καὶ ἴσως ἴσως μᾶς κάμη καὶ τὴν τιμὴν νὰ μᾶς παρασκευάσῃ καὶ συμβάσεις ὡς αἱ λαϊκῆς ἐξυπηρετήσεως Πάουερ—Οὐλεν—Τηλεφωνικῆς κλπ., αἵτινες δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι δεσμευτικαὶ διὰ τὸν λαὸν καὶ τὸ Δημόσιον ἐντὸς τοῦ Μεγάρου τῆς Πλατείας τοῦ Συντάγματος πάντως ἐχαλκεύθησαν

7. Ἡ ἐιδικὴ ἀναδιοργάνωσις τῶν φοροτεχνικῶν καὶ λοιπῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Τὸ θέμα θίγομεν ἰδιαιτέρως λόγῳ τῆς μεγίστης σπουδαιότητος αὐτοῦ ἰδίᾳ ἐν συσχετίσει μὲ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ὑπουργείου τούτου μεταπολεμικῶς. "Ὅχι μόνον αἱ ὑπηρεσίαι του θὰ πρέπει νὰ παύσουν νὰ προσβλέπουν ὡς πρὸς λύσιν εἰς τὰ πιεστήρια τῶν χρωμολιθογραφείων τοῦ τόπου, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον θὰ ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν μίαν πανταχόθεν πίεσιν καταργήσεως ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, φόρον δεκάτης, οἰκοδομῶν, ἐμμέσων, εἰσαγωγικῶν δασμῶν κλπ. κλπ. καὶ ἐπὶ πλεόν θὰ ἔχουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἱκανοποιήσουν καὶ μυρίας αἰτήσεις πιστώσεων, πιστώσεων ἐπείγουσης μορφῆς ὄλων τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, πασῶν τῶν ἀρμοδιοτήτων.

Ἐκ παραλλήλου ἐν μέσῳ αὐτῆς τῆς καταιγίδος, ἔργον θὰ ἔχη τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀναδιοργανώσῃ καὶ νὰ ἀνασυνθέσῃ τὰ Δημόσια Οἰκονομικὰ καὶ μὲ τὸ μέγα καὶ φοβερόν ὄπλον ποὺ ἔχει εἰς χεῖρας του, τὸ ν φ ὀ ρ ο ν, μὲ τὴν τα-

μειακήν αλλά και κοινωνικήν άποστολήν αύτου, νά θεμελιώση βαθμιαίως ού μόνον τήν νέαν οίκονομικήν όντότητα του Κράτους παγίως πως, τόσον όσον αί συνθήκαι θα του έπιτρέψουν, αλλά και γενόμενον φορεύς των τάσεων κοινωνικής εξέλιξεως, προς τας όποιάς Κράτη και λαοί μεταπολεμικώς θα είναι προσανατολισμένοι, νά άσκήση τοιαύτην νεωτερίζουσαν φορολογικήν και φοροτεχνικήν πολιτικήν, ώστε νά έπιφέρη τήν βαθμιαίαν έκκοινωνικοποίησιν τής οίκονομικής ζωής του τόπου άνευ άποτόμων έπεμβάσεων, άνευ όδυνηρών συνεπειών και κραδασμών δια τόν έθνικόν οίκονομικόν όργανισμόν, άνευ κλονισμού του διεθνούς μας έμπορίου, των μετά του έξωτερικού συναλλαγών και πρό παντός με ταυτόχρονον παγίωσιν και σταθεροποίησιν του έθνικού μας νομίσματος, τό όποιον πάντως άνευ ξένης άμέσου ή έμμέσου βοήθειας δέν δύναται νά έπιτευχθῆ από κράτος πτωχόν και κατεστραμμένον μετά έξαντλητικώτατον και έξαρθρωτικώτατον πόλεμον και με μικρόν γεωγραφικόν χώρον τόν όποιον προσδοκά νά βελτιώση με τήν έξωθεν βοήθειαν ! . . .

Συνεπώς, τό ζήτημα τής αναδιοργανώσεως των υπηρεσιών του 'Υπουργείου Οίκονομικών δέν είναι άπλοϋν, δέν είναι μονομερές, αλλά είναι σύνθετον και πολύπλευρον και σχετίζεται στενώτατα με τήν όλην οίκονομικήν άνασυγκρότησιν και κοινωνικήν εξέλιξιν του τόπου και δια τουτο μεγίστη προσοχή πρέπει νά καταβληθῆ ώστε ή αναδιοργάνωσις και ό έπιστημονικός, οίκονομικός και κοινωνικός προσανατολισμός των φοροτεχνικών υπηρεσιών και των νέων είσαχθησομένων φοροτεχνικών συστημάτων του 'Υπουργείου Οίκονομικών νά συνδυάζη τας έλληνικάς μεταπολεμικάς δημοσιονομικάς δυνατότητας με τας διεθνείς τάσεις και τό έξελικτικόν κοινωνιστικόν πρόγραμμα του Κράτους, τό όποιον όχι έν σπουδῆ άλλ' έν ψυχραίμω νηφαλιότητι θα στρέψη τό κοινωνικοοικονομικόν πηδάλιον του Κράτους προς τήν κατεύθυνσιν των άληθώς έξυγιαντικών και πραγματοποιησίμων πόθων του λαου και των άληθώς κοινωνικοοικονομικών συμφερουσών εις τόν λαόν

λύσεων, ὄχι πρὸς δημαγωγίαν καὶ χειροκροτήματα, ἀλλὰ πρὸς θετικὴν ἐπίτευξιν τῆς νέας δικαιοτέρας καὶ ἠθικωτέρας ἑλληνικῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

8. Ἡ κρατικὴ ρύθμισις ἐκκλησιαστικῶν τινῶν ζητημάτων.

Ἡ Ἐκκλησία μας, ὀργάνωσις θρησκευτικὴ ἐν τῷ Κράτει καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, πάντοτε συμμερισθεῖσα τὰς πολυκυμάντους τύχας τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Κράτους κατὰ τὴν μακροίωνα παράλληλον πρὸς αὐτὸ σταδιοδρομίαν τῆς, συνυφάνθη ἱστορικῶς μετ' αὐτοῦ οὐσιαστικῶς καὶ ἠθικῶς τόσον ὥστε, εἰς στιγμὰς κλονισμοῦ καὶ ἀφανίσεως τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως τοῦ Ἔθνους, αὐτὴ μόνη εὐρέθη κυματοθραύστης ἀκλόνητος τοῦ κατακλυστικοῦ καταποντισμοῦ, ὑποκαταστάτης τοῦ Κράτους, αὐτὴ ἐνεσάρκωσε καὶ εἶτα αὐτὴ πάλιν, ὅταν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐπῆλθεν, πρωτουργὸς ἐστάθη εἰς τὴν ἀνασῶσιν τοῦ Κράτους, τὴν ἀναστήλωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποκατάστασιν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ Κράτος, ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς του καὶ ἐντεῦθεν, ἀναγνωρίζον τὰς πολυποικίλους ὑποχρέωσεις του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, δι' ἐπιλογῆς ἐξ ὄλων τῶν κρατούντων ὡς ρυθμιζόντων τὰς σχέσεις Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας συστημάτων, προέκρινε τὸ σύστημα τῆς «Νόμῳ κρατούσης Πολιτείας» (1) καὶ δι' αὐτοῦ κατωχυρωμένου διὰ Συνταγματικῶν ἄρθρων (1844, 1864, 1911, 1927) καὶ διαφόρων ἄλλων Νομικῶν διατάξεων, συνυφάνθη καὶ τυπικῶς πλέον μετ' αὐτῆς καὶ ἤσκησε τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντός του δι' ἀναγνωρίσεως καὶ κηρύξεως τῆς Ἐκκλησίας ὡς κρατούσης, διὰ τῆς ἀσκήσεως ἐποπτείας καὶ διὰ τῆς παροχῆς προστασίας εἰς αὐτήν.

Τὸ σύστημα ὁμῶς τῆς «Νόμῳ κρατούσης Πολιτείας», ὡς ἐφηρμόσθη παρ' ἡμῖν, ἂν ἦτο τὸ συνᾶδον εἰς τὴν ρύθ-

---

1) Πρβλ. Κ. Μ. Ράλλη Ἐγχειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἰσχὺν αὐτοῦ, τεύχος α'. σελ. 13—43.

μισιν τῶν σχέσεων τοῦ Κράτους καὶ Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ποὺ ἐθεσπίσθη (καίτοι καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουν ἐπιφυλάξεις) καὶ κατὰ τὴν πρώτην 100ετίαν τοῦ ἐλευθέρου Κρατικοῦ βίου ὑπὸ πολλῶν ἐθεωρήθη ἱκανοποιητικῶς ρυθμίζον αὐτάς, ἤδη πρὸ πολλοῦ κατέστη ἀντιληπτὸν ὅτι δὲν ἀνταποκρίνεται πλέον οὔτε πλήρως οὔτε ἀπολύτως εἰς τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις καὶ ἔτι ἐκδηλότερον θὰ ἀναφανῆ τοῦτο εἰς τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον, ἀκριβῶς δηλαδὴ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τὸ Κράτος, ἐν τῇ νέᾳ του προσπάθειᾳ πρὸς κοινωνικὴν καὶ ἠθικὴν ἐξέλιξιν τοῦ Ἔθνους, θὰ αἰσθανθῆ τὴν μείζονα ἀνάγκην τῆς συμβολῆς καὶ συνεργασίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς θρησκείας, ἡ ὁποία δικαιοῦται, ὀφείλει καὶ δύναται νὰ παράσχη πολῦτιμον συνδρομὴν καὶ νὰ παίξῃ ἀποφασιστικόν, ἡγετικόν μάλιστα εἰς τινὰς τομεῖς ρόλον.

Καὶ δικαιοῦται μὲν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία νὰ μετάσχη εἰς τὴν οὐσιαστικὴν αὐτὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ἔθνους, κυριώτατα λόγῳ τῆς ἐκ τῶν σπλάγχνων τοῦ λαοῦ προελεύσεως τῶν κληρικῶν τῆς, τῶν φιλελευθέρων ἱστορικῶν παραδόσεων τῆς καὶ τῶν αἱματηρῶν θυσιῶν καὶ ἀγῶνων τῆς, πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς ἢ εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἀγωνιζομένου διὰ τὰς τύχας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ παρέχει εἰς αὐτὴν καὶ τὰ ὄργανά τῆς τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα ζωντανῶν πολυτίμων στελεχῶν τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Κοινωνικοῦ Ὄργανισμοῦ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ὄργανα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Δύσεως, ἡ ὁποία ὑπερέχουσα ἴσως εἰς ἄλλα, λόγῳ τῶν παλαιῶν στενῶν ἱστορικῶν καὶ ὀργανικῶν δεσμῶν τῆς μετὰ τὴν φεουδαρχίαν καὶ τὴν ἐξ αἵματος ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν μετ' αὐτῆς συγγένειάν τῆς, ὑστερεῖ εἰς λαϊκότητα ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ λόγῳ ἀκόμη τῆς ὄλης ἀπολυταρχικῆς ὀργανώσεως καὶ νοοτροπίας τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

Ὄφειλε δὲ ἡ Ἐκκλησία νὰ συνεργασθῆ, διότι αἱ κοινωνικαὶ τάσεις τῆς ἐποχῆς ἀσχέτως ἐπωνυμιῶν καὶ χαρακτηρισμῶν εἶναι βαθύτατα Χριστιανικαί, ἀφοῦ ἡ σύγχρονος κοινωνιολογία περιλαμβάνει τρεῖς θεμελιώδεις ἀρ-

χὰς τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ, ἦτοι τὴν ἰδέαν τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, τὴν τῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἐνότητος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, ἀνεξαρτήτως θρησκευματος καὶ φυλῆς (1).

Μεγάλαι δὲ μορφαὶ τοῦ πανανθρωπίνου πνεύματος καὶ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ὁ Χρυσόστομος, ὁ Γρηγόριος, ὁ Βασίλειος, ὁ Ἀμβρόσιος κλπ., ὁμιλοῦν περὶ τῶν συγχρόνων κοινωνιολογικῶν θεμάτων (ἦσαν καὶ τότε ζωντανώτερα ἴσως τὰ προβλήματα αὐτά) τῆς Ἰδιοκτησίας, τοῦ Κεφαλαίου, τοῦ Τόκου, τῆς Ἐργασίας κλπ. μὲ ἀπολύτως συγχρόνους ἀντιλήψεις. Οὕτω ὁ Χρυσόστομος (2) ὁμιλῶν περὶ ἰδιοκτησίας λέγει: «...καὶ γὰρ δὲν ἔχεις σόν. Οὐ χρήματα, οὐ λόγον. Τὸ δ' ἐμὸν καὶ τὸ σόν, τοῦτο ρήματα ἐστὶ ψιλὰ μόνον. Καὶ γὰρ ὁ ἀήρ καὶ γῆ καὶ ὕλη τοῦ Δημιουργοῦ καὶ σὺ δὲ αὐτός .. Ἡ χρῆσις σή, καὶ αὐτὴ ἄδηλος!...», ἀλλαχοῦ δὲ ὁμιλῶν περὶ τῶν χρημάτων τῶν πλουσίων παρατηρεῖ «... μὴ τοίνυν λέγε τὰ ἐμαυτοῦ ἀναλίσκω καὶ τῶν ἐμαυτοῦ τρυφῶ. Οὐκ ἀπὸ τῶν σεαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων...» (3) καὶ περαιτέρω κρημνίζων κοινωνικὰς διακρίσεις ἀναφωνεῖ: «... Κἂν πλούσιος ᾖς, ἐκ τοῦ αὐτοῦ γέγονας πηλοῦ, τὴν αὐτὴν εἴσοδον ἔσχεις τῷ πένητι, τὴν αὐτὴν γέννησιν, καὶ σὺ ἀνθρώπου υἱὸς κάκεῖνος. Κοινὰ τὰ τῆς φύσεως, κοινὰ τὰ τῆς γενέσεως, τὰ τῆς οἰκειώσεως. Τί τοίνυν ἔξωθεν περιβολὴν ἐπεισάγεις εἰς διαιρέσεως ἀφορμὴν; Οὐκ ἀνέχομαι!...» (4).

Ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ὁμιλῶν περὶ τόκου καὶ τοκογλυφίας ἐπιτίθεται κατὰ τῶν τοκογλύφων «...μιαίνοντων τὴν γῆν διὰ τόκων καὶ πλεονασμῶν, γεωργοῦντες

1) Πρβλ. Π. Μπρατσιώτου, οἱ Τρεῖς Ἱεραρχαὶ καὶ τὸ Κοινωνικὸν Πρόβλημα, Ἀθῆναι 1935 σελ. 8.

2) Ἑλληνικὴ Πατρολογία Migne 61 84 Χρυσόστομος Ὁμιλ. ι' 2 εἰς Α', Κορινθ.

3) Ἑλλην. Πατρολογία Migne 61, 86 ὁμιλ. ι' 3 εἰς Α', Κορινθ.

4) Πρβλ. ἐν Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ βάσις τῆς Κοινωνικῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας σελ. 40.

οὐ τὴν γῆν ἀλλὰ τὴν χρεῖαν τῶν δεομένων . . . » (1), ἀλλαχοῦ δὲ ἐκφράζει τὰς κοινωνικὰς τοῦ ἀντιλήψεις σαφέστατα ἀνακράζων « . . . αἰσχύνθητε οἱ κατέχοντες τ' ἀλλότρια καὶ μιμήσασθε ἰσότητα θεοῦ καὶ οὐδεὶς ἔσται πένης » (2). Ἐν συνεχείᾳ τονίζων ὅτι αἱ κοινωνικοοικονομικαὶ διακρίσεις εἶναι « ἀρρωστήματα » ὑπενθυμίζει ὅτι « . . . ἀέρα, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, νύκτα, ἡμέραν πάντα κοινὰ δέδοται ὁ Θεός . . . » (3).

Τέλος προστιθέμενος ὁ Μέγας Βασίλειος, μὲ ἔνθεον οἴστρον ἐπιτίθεται κατὰ τῆς οἰκονομικῆς ἀνισότητος τῆς ἰδιοκτησίας, ἰδίᾳ τῆς μεγάλης, καὶ τῆς ἀστοργίας τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυρῶν ἀναφωνῶν : « . . . Ποῖα, εἰπέ μοι σ' αὐτοῦ ; Πόθεν λαβὼν εἰς τὸν βίον εἰσήνεγκες ; . . . » καὶ παραβάλλων αὐτοὺς πρὸς ἄνθρωπον καταλαβόντα θέσιν ἐν θεάτρῳ καὶ τὴν εἴσοδον εἰς τοὺς ἄλλους εἶτα παρακωλύοντα « ἴδιον ἑαυτοῦ κρίνοντα τὸ κοινῶς πᾶσι τὴν χρῆσιν προκείμενον . . . » ἐπάγεται « . . . τοιοῦτοι εἰσὶν καὶ οἱ πλούσιοι, τὰ γὰρ κοινὰ προκατασχόντες ἴδια ποιοῦνται διὰ τὴν πρόληψιν (4) . . . », προσθέτει δ' ὅτι ἐὰν ἕκαστος « . . . τὸ πρὸς παραμυθίαν ἑαυτοῦ κομιζόμενος, τὸ περιττὸν ἠφείη τῷ δεομένῳ, οὐδεὶς μὲν ἂν ἦν πλούσιος, οὐδεὶς δὲ ἐνδεής . . . » (5).

Εἰς δέ τινα περικοπὴν τοῦ λόγου τοῦ «κατὰ πλουτούντων» ὠραιότατα ἀναφωνεῖ « . . . Πόσους δύναται εἰς σου δακτύλιος χρεῶν ἀπολύσαι ; Πόσους οἴκους καταπίπτοντας ἀνορθῶσαι ; Μία σου κιβωτὸς ἱματίων δύναται δῆμον ὅλον ριγοῦντα περιβαλεῖν ! » (6). Καὶ ἐν κατακλείδι πάλιν ὁ Χρυσόστομος ἀναφωνεῖ φράσιν τὴν ὁποῖαν βαθύτατα ἐκτιμοῦν οἱ ὑπὸ «Μαυραγοριτισμὸν» βιώσαντες ἐπὶ

1) Ἑλληνικὴ Πατρολογία Migne 35,957. Λόγος Ις' 18.

2) Ἑλληνικὴ Πατρολογία Migne 35,825.

3) Ἑλληνικὴ Πατρολογία Migne (36,200) Λόγος Ις'.

4) Ἑλληνικὴ Πατρολογία Migne (3,276).

5) Ἑλληνικὴ Πατρολογία Migne (61,313). Ὁμιλία ΛΘ' εἰς Α' Κορ.

6) Ἑλληνικὴ Πατρολογία Migne (51,47) Ὁμιλία Ε' 6 εἰς Α' Κοριν.

ἔτη "Ἕλληνες « . . . Τὶ γὰρ τούτου γένοιτ' ἂν ἐλεεινότερον τοῦ πλουσίου καθ' ἑκάστην ἡμέραν εὐχομένου γενέσθαι λιμόν, ἵνα γένηται αὐτῷ χρυσίον ;...» Ἀποδίδων δ' ἐκ διαμέτρου τιμὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀλλαχοῦ προσθέτει «. . . Μηδεὶς τοίνυν αἰσχυρῆτι διακόνους κεχρημένος πολλοῖς. Τὸ γὰρ διὰ παντὸς ἐργαζόμενον τρέφεσθαι, φιλοσοφίας εἶδος ἐστὶ, τούτων αἱ ψυχαὶ καθαρώτεραι, αἱ δὲ διάνοιαι εὐτονώτεραι. Μὴ τοίνυν καταφρονῶμεν τῶν ἀπὸ χειρῶν τρεφομένων, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοὺς μακαρίζωμεν διὰ τοῦτο...» καὶ εἶναι φυσικὰ πάντα ταῦτα, ὅταν σκεφθῶμεν τὴν λακωνικωτάτην κοινωνικὴν ἀρχὴν τοῦ Παύλου «ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω ! . . .»

Δύναται δὲ τέλος ἡ Ἐκκλησία νὰ παράσχη τὴν συμβολὴν τῆς καὶ τὴν συνεργασίαν τῆς, παίζουσα καὶ ἀποφασιστικὸν μάλιστα εἰς τινὰς τομεῖς ἡγετικὸν ρόλον χάρις εἰς τὴν αἴγλην τῆς καὶ τὴν ψυχολογικὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποῖαν ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ μεγίστου μέρους τοῦ λαοῦ καὶ τέλος χάρις εἰς ἱκανοὺς διαπρεπεῖς ἐκπροσώπους τοὺς ὁποῖους ἔχει εἰς ὅλας τὰς κλίμακας τῆς Ἱεραρχίας τῆς, ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ Πρεσβυτέρου μέχρι τῶν Ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἂν εἶναι ὀλίγοι ἀναλογικῶς διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀπότομον ἀνύψωσιν τῆς ὅλης ἐσωεκκλησιαστικῆς στάθμης μορφώσεως καὶ ἀποδόσεως δράσεως κοινωνικοθρησκευτικῆς κλπ. τοῦ κλήρου μας, ὅμως θὰ εἶναι ὑπεραρκετοὶ καὶ ἀποδοτικώτατοι διὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς στελέχη ἔστιν ὅτε καὶ ἡγετικά τῆς βάσει τῶν χριστιανικῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν ἀναπλάσεως τῆς κοινωνίας μας. Ἄλλ' ὅλα ταῦτα διὰ νὰ συμβῶσιν ἀπαιτεῖται νὰ ρυθμισθῶσιν προηγουμένως καὶ νὰ ἐπιλυθῶσιν ὠρισμένα ὡς κατωτέρω ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ τὸ σύστημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ πολιτείας, «τῆς Νόμῳ κρατούσης πολιτείας», νὰ ὑποστῇ συγχρονισμόν καὶ μεταβολὰς καὶ ἡ προστασία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς πολιτείας διὰ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐκδηλωθῇ ζωηρότερον.

Οὕτω τὸ ζήτημα τῆς θέσεως καὶ τῆς ἱκανοποιητικῆς μισθοδοσίας τοῦ κλήρου νὰ μελετηθῇ καὶ νὰ λυθῇ ὑπὸ

πλέον συγχρονισμένες κοινωνικώς και σκοπιμώτερας πλευρᾶς παρά πᾶσαν τυχόν αντίδρασιν ὅθενδήποτε προερχομένην.

Ἡ ἀσφάλις καὶ συνταξιοδότησις τοῦ κληρικοῦ νὰ περιληφθῆ εἰς τὸν ἕνα ἀσφαλιστικὸν θεσμόν, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ὑπάρχη, καταργουμένων τῶν πολυδαιδάλων κλαδικῶν, δι' ὄλους τοὺς δημοσίους ἀλλὰ καὶ ἐκκλησιαστικούς λειτουργούς, ἢ πρόνοια ὑπὲρ τῆς ὑγείας, ἀσθενείας, ἀναπηρίας κλπ. νὰ γίνῃ πραγματικότης, ἀσκουμένη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀνωτέρω Δημοσίου Ὄργανισμοῦ.

Ὅμοίως τὰ προσόντα μορφώσεως καὶ ἡθους νὰ ἀυστηροποιηθοῦν καὶ νὰ τηροῦνται καὶ ἡ καθιέρωσις ὑπὲρ τῶν κληρικῶν ὠρισμένων φορολογικῶν προνομίων καὶ ἀτελειῶν εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ λειτούργημα, πάντα ταῦτα πρέπει νὰ ἐπιλυθῶσι πλέον ὑπὸ τοῦ Κράτους, τώρα ὅπου ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐξελίξεως καὶ τῶν καινοτομιῶν δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ὁ κλῆρος, διότι πάντα ταῦτα θὰ ἀσκήσουν τὴν ἀπὸ μιᾶς πλευρᾶς—τῆς κρατικῆς—ἀναστηλωτικὴν τοῦ γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας ἐπιδρασίαν, τοῦ γοήτρου ποῦ τόσον, ὡς ἀνωτέρω ἐτονίσσαμεν, θὰ μᾶς εἶναι χρήσιμον. Ἀφ' ἑτέρου παραλλήλως πρωτοβουλία τῶν ἀρμοδίων Ἀρχῶν τῆς Ἐκκλησίας, θὰ πρέπει νὰ τεθῆ καὶ πάλιν ἐπὶ τάπητος καὶ νὰ συζητηθῆ τὸ ζήτημα τοῦ γάμου καὶ ἀγαμίας ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων κληρικῶν (1), τὰ ζητήματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπισκόπων καὶ Ἀρχιεπισκόπων καὶ τὴν ἀνάμιξιν καὶ τοῦ λαοῦ ἢ μὴ εἰς αὐτήν, ἢ λύσις καὶ ἢ διαφώτισις ἄλλων τινῶν ζητημάτων τῆς θρησκείας, καθὼς καὶ τὸ ζήτημα τῆς ρητῆς καὶ ἀυστηρᾶς, μετὰ τὴν λύσιν τῶν μισθοδοτικῶν τοῦ κλήρου ζητημάτων, καταργήσεως πάσης ἀμοιβῆς διὰ τὰς ἱεροπραξίας καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν αὐτῶν καθηκόντων ἐν τῷ Ναῷ ἢ οἴκοι. Ζητήματα τινὰ ἐπίσης εὐκοσμίας ἐν τῷ Ναῷ, ζητήματα ἀφορῶντα τὸν Μοναχισμόν, ὅστις δέον

1) Πρβλ. Π. Σ. Παναγιωτάκου «Περὶ γάμου καὶ ἀγαμίας Κληρικῶν» ἀσχέτως τῆς διαφωνίας μας πρὸς τὰ συμπεράσματά του

νὰ διατηρηθῆ σεβαστός, ἀλλὰ νὰ ἀνακαινισθῆ καὶ νὰ προσαρμοσθῆ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς. Μοναὶ δὲ καὶ μοναχοὶ νὰ περιβληθῶσι κατὰ πάντα εἰδικὴν τινα ἀποστολήν, ἐκπαιδευτικὴν ἢ κοινωνικὴν (Νοσοκομεῖα—Φυλακαὶ κλπ.), καθὼς καὶ ἄλλα καθαρῶς ἐκκλησιαστικά—θρησκευτικὰ ζητήματα, ὡς ἡ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας συνέχισις τῆς ἀρξαμένης προπολεμικῶς κινήσεως διὰ τὴν προσέγγισιν καὶ ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν⁽¹⁾. Πάντα ταῦτα ὄχι μόνον εἶναι καθαρᾶς ἀρμοδιότητος καὶ πρωτοβουλίας τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ θέματα ἴσως ἴσως Πανορθόδοξων Συνεδρίων ἢ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, αἱ ὁποῖαι νὰ ρυθμίσουν καὶ νὰ ἐπιλύσουν αὐτά, συγχρονίζουσαι πρὸς τὰς κοινωνικὰς συνθήκας τῶν χρόνων μας τὴν μορφήν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἀνακαινίζουσαι δὲ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνανεώνουσαι αὐτὴν καὶ παρέχουσαι νέαν αἴγλην καὶ ἀκτινοβολίαν εἰς τὸ γόητρόν της καὶ τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ λαοῦ, ὅπως ἡ συνεχῶς ἀγωνιζομένη Δυτικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ Διαμαρτυρόμεναι ἐπέτυχαν αὐτὸ ἐν Βελγίῳ, Ὀλλανδίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ⁽²⁾. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυρὰ καὶ νὰ παραμείνῃ ἀπαρασάλευτος εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ, ἵνα δύναται νὰ εἶναι τὸ «ἄλας τοῦ Κόσμου τούτου» καὶ ἵνα κυριαρχήσῃ τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν γεγονότων, τὸ Χριστιανικὸν Πνεῦμα, ὁδηγοῦν καὶ φωτίζον τὴν Κοινωνίαν πρὸς τὰ πεπρωμένα αὐτῆς.

* * *

Οὕτω, μὲ ἐπίλυσιν καὶ ρύθμισιν τῶν ἀνωτέρω Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, μὲ ἀνανεωμένον ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμόν, μὲ παραλλήλως ἀνανεωμένην τὴν Κρατικὴν Διοικητικὴν Μηχανήν, μὲ ἀνασυντεθειμένας τὰς δυνάμεις τῆς Δημ. Ὑπαλληλίας, μὲ

1) Πρβλ. Α. Ἀλιβιζάτου, Σύγχρονοι Ἑνωτικαὶ προσπάθειαι, Αἱ Πανχρ. συσκέψεις, Ὁξφόρδης καὶ Ἐδιμβούργου, 1937.

2) Π. Ι. Μπρατσιώτου, Χριστ. Κοινωνισμὸς καὶ Παγκοσμ. Χριστιαν. Κίνησις.

ηύξημένους τοὺς πόρους καὶ μεγεθυσμένον τὸ ἔθνικόν του εἰσόδημα, μὲ ἠσφαλισμένα τὰ σύνορά του, μὲ τὴν οἰκονομίαν του ἀνασυγκροτημένην, δικαιούται, ὀφείλει καὶ δύναται τὸ Κράτος τὸ μετὰ πόλεμον νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐπι τάπητος θέσιν, μελέτην καὶ ἐφαρμογὴν νέων κοινωνικοοικονομικῶν ἀρχῶν ὡς πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κράτους, ἡ ὁποία ἐκδηλουμένη διὰ τῆς ἐπεμβάσεώς του εἰς τὴν εἰρηνικὴν προοδευτικὴν ἐξέλιξιν τῆς Κοινωνίας μας θὰ μᾶς ἀγάγῃ ἐξελικτικῶς θαυμάσια εἰς τὸ ποθητὸν τέρμα τῆς ἠθικωτέρας, δικαιωτέρας καὶ εὐτυχιστέρας ζωῆς.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΤΙΝΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ τόπου καὶ τὴν κρατικοδιοικητικὴν τοιαύτην, τὰς ὁποίας προτάξαντες εἰς τὴν ὄλην μελέτην τοῦ προβλήματος τῆς ἑλληνικῆς μεταπολεμικῆς ἀνασυγκροτήσεως, διεξήλθομεν ἤδη, δὲν προετιμήσαμεν αὐτοβούλως, ἀλλ' ἡ ἀναγκαιότης τῆς συστηματικῆς τοῦ προβλήματος ἐπιλύσεως μᾶς ὑπεχρέωνεν εἰς τοῦτο.

Ἄν τὸ αἶτημα τῆς κοινωνικῆς ἀνασυγκροτήσεως εἶναι τὸ πλέον σήμερον λαϊκῶς αἰσθητὸν καὶ ἀπαιτητὸν, ὅμως δὲν εἶναι οὔτε αἶτημα τὸ πρῶτον ἐμφανιζόμενον, οὔτε αἶτημα τὸ ὁποῖον δύναται νὰ θεραπευθῇ ὑπὸ οἰασδῆποτε συνθήκας ἀποτελεσματικῶς.

Συστήματα ἄλλωστε κοινωνικο μεταρρυθμιστικὰ ἀποσκοποῦντα εἰς τὴν δικαίαν κατανομὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐγκαθίδρυσιν ἰσότητος καὶ ὑλικῆς εὐδαιμονίας εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ παναρχαίου Αἰγυπτιακοῦ καὶ Σινικοῦ (1) πολιτισμοῦ καὶ τῶν Περσικῶν χρόνων, ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς κλασσικῆς ἐποχῆς, τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ τῶν πρῶτων καὶ μετέπειτα χριστιανικῶν χρόνων καὶ μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν, πάμπολλα ἐνεφανίσθησαν, ἐξηγγέλθησαν καὶ ἐδιδάχθησαν, τόσα ὥστε νὰ ἐπιβάλλεται καὶ προσοχὴ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐφαρμοστέων μεθόδων καὶ τοῦ χρόνου καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ἐφαρμογῆς, νὰ διερωτᾶται δὲ ἀφ' ἑτέρου πᾶς τις ὅτι ἀφοῦ

---

1) Πρβλ. Π. Ἀντωνέσκου, Χριστιανισμὸς καὶ Σοσιαλιστικὰ συστήματα, 1934 σ. 4-6.

ἀπὸ τόσων αἰώνων ἡ ἀνθρωπότης ἀγωνιᾷ διὰ νὰ ἀνεύρῃ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ εὐτυχίαν καὶ ὄλονέν τὴν ἀναζητεῖ, μήπως ἔπεται ὅτι τὸ ποθούμενον εἶναι ἀνέφικτον διὰ τοῦ «λόγου» ἢ μήπως τοῦτο ἐπεζητεῖτο ἐκαστοτε διὰ μέσων ἀπροσφόρων καὶ ὑπὸ ἀντιξόους συνθήκας, παραγνωριζομένου συνήθως καὶ τοῦ ἠθικοῦ παράγοντος, ὁ ὁποῖος παρ' ὅσον καὶ ἂν πρακτικῶς πολλάκις παραγνωρίζεται, εἶναι πρόδηλον ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειας τῆς Equitable Labour Exchange τοῦ Owen (1832) καὶ τῆς Freiland (1894) τοῦ Hertzka ⁽¹⁾ καὶ τῶν Ἀγγλικῶν Κυβερνητικῶν Σοσιαλιστικῶν πειραμάτων ἐν Αὐστραλίᾳ, ⁽²⁾ ὅτι ἀσκεῖ κυρίαρχον ρόλον ⁽³⁾.

Διὰ τοῦτο ἐθεωρήσαμεν ὅτι μετὰ μίαν αἵματηρὰν καὶ φρικτῆς μνήμης πολυώδυνον πολεμικὴν καὶ δουλείας περιπέτειαν ποὺ ἐγνώρισεν ἡ πατρίς κατὰ τὰς ἡμέρας μας, μὲ μίαν δεδικοιολογημένην ἀπόλυτον χαλάρωσιν συνειδήσεων καὶ χαρακτήρων καὶ μίαν γενικὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν, ἐν μέσῳ ταυτοχρόνων βεβαίων νέων διεθνῶν κοινωνικο—οἰκονομικῶν προσανατολισμῶν, θὰ ἦτο τελείως ἐσφαλμένον καὶ θὰ ὠδήγει εἰς γενικῶς καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα ἢ ἔναρξις τῆς μεταπολεμικῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ τόπου, ἀπὸ τῶν κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων, χωρὶς νὰ προηγηθῇ μία ἀνασύνθεσις τῆς οἰκονομικοπαραγωγικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, καὶ μία διοικητικὴ ὑπαλληλικὴ ἀνασυγκρότησις, ἡ ὁποία θὰ ἄρῃ «τὴν ἔλλειψιν ὀργανώσεως τῆς κρατικῆς διοικητικῆς μηχανῆς, ἔλλειψιν ἢ ὁποία ἐδημιούργησε τὴν ψευδῆ ἐντύπωσιν διὸ
» Ἕλληνας ὑστερεῖ σημαντικῶς εἰς τὸν ὀργανωτικὸν τομέα
» καὶ ἡ ὁποία ἐξησθένησε τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης ἀπὸ
» τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ ἐπομένως καὶ τῆς πειθαρχίας, στοιχείων ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἀκριβῆ καὶ ὀρθο-

1) Πρβλ. T. R. Hertzka, Freiland ein soziales Zukunftsbild Dresden 1896.

2) Πρβλ. P. Leroy Beaulieu, Les nouvelles Sociétés Anglo-Saxones, Paris 1897 p. 159.

3) Πρβλ. Π. Ἀντωνέσκου, Χριστιανισμὸς καὶ Σοσιαλ. συστήματα 1934 σ. 95—96.

» λογιστικήν λειτουργίαν κάθε ὀργανισμοῦ, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ κοινωνιστικοῦ κράτους» (Ξ. Ζολώτας) (1) καὶ τὰ ὁποῖα ἀμφότερα θὰ χρησιμεύσουν ὡς βάθρα ἀσφαλῆ διὰ τὴν μετέπειτα κοινωνικοανασυγκροτικὴν προσπάθειαν τοῦ τόπου.

Ἡ λογικὴ αὐτὴ ἀλληλουχία, εἰς τὴν κατὰ σειρὰν ἐξελίξιν τῆς μεταπολεμικῆς ἀνασυγκροτικῆς προσπάθειας, παρακολουθεῖται ἄλλωστε καὶ ἀπὸ τὸν παράγοντα τοῦ βραχέος χρόνου, ὁ ὁποῖος διαρρέων ἐν τῷ μεταξύ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ κατευνάσωμεν τὸν ἀνακαινιστικὸν τοξικὸν πυρετὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατεχόμεθα, νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν κοινωνικομεταρρυθμιστικὴν κίνησιν καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ψυχραίμως, αἱ ὁποῖαι ἀνάλογα ἂν μὴ ὀξύτερα καὶ ἐπιτακτικώτερα τῶν ἐλληνικῶν κοινωνικὰ προβλήματα ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν, καὶ νὰ παραλληλίσωμεν καὶ νὰ συναρτήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἰδικὰς μας τάσεις καὶ λύσεις πρὸς τὰς διεθνεῖς λύσεις, μὲ τὴν ἀρχὴν ὅτι δι' ἡμᾶς κατ' ἐξοχὴν τοὺς Ἕλληνας, ποὺ δὲν εἴμεθα Ἀσιάται οὔτε τὸν νοῦν οὔτε τὴν ψυχὴν, ἡ λύσις τοῦ συγχρόνου κοινωνικοῦ προβλήματος δὲν δύναται νὰ δοθῆ παραρὰ ἀπὸ τὸ κρᾶμα τοῦ θετικοῦ καὶ πρακτικοῦ πνεύματος ὄλων τῶν ἄκρως ἐξελικτικῶν ἀλλὰ καὶ συντηρητικῶν τάσεων τῶν ποικίλως προηγμένων βιομηχανικῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν πραγματικότητα καὶ τὰς ἀνάγκας τὰς Ἑλληνικάς.

Ὁφείλομεν δέ, ἐκ παραλλήλου, νὰ ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς παραινετικούς λόγους ἀνδρὸς εἰλικρινῶς μοχθήσαντος διὰ τὸν Ἑλληνισμόν, τοῦ Γ. Λ. Μάουρερ, γνώστου τοῦ Ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, τονίζοντος «... ὅτι πολλὰ μὲν λείπουν ἀκόμη ἀπὸ τὸν τόπον σας—
» Ἕλληνες—ἀλλὰ νὰ ἀπέχετε ἀπὸ ὑπερβολικὰς ἐπιθυμίας
» διὰ νὰ μὴ χάσετε πάλιν ἐν τέλει ὅ,τι καλὸν κατέχετε, μὲ

1) Ξ. Ζολώτας, Δημιουργικός Σοσιαλισμός σελ. 272.

» τὸ νὰ τείνετε πρὸς τὸ ἐνδεχομένως ἄριστον! . . . βεβαίως
 » δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λείψουν βελτιώσεις συμφώνως
 » πρὸς κτηθεῖσαν πείραν. Πρὶν ἐν τούτοις σκεφθῆτε μετα-
 » βολὰς ἐλέγξατε προηγουμένως ἐπακριβῶς τὶ πράττετε,
 » ἵνα μὴ ἀκολουθήσῃ πολὺ ταχέως ἡ μετάνοια διὰ τὴν
 » πρᾶξιν, ὁπότε, ὡς συνήθως, εἶναι πολὺ ἀργά!...»⁽¹⁾

Ἦδη δὲ ἔχοντες ἐν σκιαγραφίᾳ ἀνασυνθέσει μίαν οἰκονομικὴν παραγωγικὴν ζωὴν καὶ ἔχοντες ἀναπλάσει τὸν Διοικητικὸν Κρατικο-υπαλληλικὸν ὀργανισμόν, ὁ ὁποῖος τόσον μεγάλον ρόλον θὰ κληθῆ νὰ διαδραματίσῃ εἰς τὴν κοινωνικο-ἀνασυγκροτικὴν προσπάθειαν δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν κατευθύνσεων καὶ λύσεων αὐτῆς καθὼς καὶ τῶν θεμάτων τῆς εὐρυτέρας Ἠθικοαξιολογικῆς Ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας, περὶ ἧς εἰς τὸ τέταρτον μέρος τῆς παρούσης μελέτης καὶ ὧν ἀμφοτέρων μόνος ἢ κύριος φυσικὸς φορεὺς καὶ ρυθμιστὴς πρέπει καὶ θὰ εἶναι τὸ Κράτος.

Ἐφ' ἐτέρου ὅμως ἡ κοινωνικὴ ὀργάνωσις καὶ τὰ πολιτικοοικονομικὰ καθεστῶτα δὲν εἶναι αὐθαίρετα δημιουργήματα. Εἶναι θεσμοὶ ἀπότοκοι ἱστορικῆς αἰτιοκρατίας. Ὁ κοινωνικὸς καὶ οἰκονομικὸς βίος «οὐδέποτε μένει στάσιμος ἀλλὰ πάντοτε μεταβάλλεται, διότι ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ὁποίων ἀενάως μία κοινωνία τείνει εἶναι ἀπεριόριστος καὶ ἀνεξάντλητος. Ἡ τάσις πρὸς πραγμάτωσιν τῶν ἰδεῶν τούτων εἶναι εἰς ἑκάστην κοινωνίαν ἔμφυτος καὶ παρίσταται ὡς μία ἀναπόδραστος ἀνάγκη τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ἀνάγκη ἣτις ἀποτελεῖ τὸν τροχὸν τῆς ἐξελίξεως. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη ἐπέρχεται ὁτὲ μὲν ἡρέμα καὶ εἰρηνικῶς, ὁτὲ δὲ βιαίως καὶ ἀποτόμως. Ὄταν συντρέχουν ὅλα τὰ ἀπαραίτητα πρὸς μεταβολὴν τοῦ κοινωνικοῦ βίου στοιχεῖα, τινὲς δὲ δυνάμεις ἀνθίστανται εἰς τὴν μεταβολὴν ταύτην, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐξανίσταται καὶ ἀπαιτεῖ τὴν βιαίαν

1) Πρβλ. Γ.Λ. Φὸν Μάουρερ, Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς (1—6—1835) Μετάφρασις Χ. Πράτσικα-Καραστάθη, ἔκδοσις 1944 Ἀθῆναι Τόμος I σελ. 16.

» προσαρμογὴν τοῦ κοινωνικοῦ βίου πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῆς
» ἐξελίξεως» (Χ. Σγουρίτσας)⁽¹⁾.

Συνεπῶς ἡ κοινωνικὴ ἀνασυγκρότησις τοῦ τόπου δύ-
ναται νὰ ἀκολουθήσῃ μίαν ἐκ τῶν δύο ἀνωτέρω ὁδῶν καὶ
εἰς ἑκατέραν τῶν περιπτώσεων εὐνόητοι οἱ φορεῖς τῆς.
Εἴτε ἡ ἐξέλιξις θὰ ἐπέλθῃ τῇ πρωτοβουλίᾳ αὐτοῦ τούτου
τοῦ Κράτους καὶ θὰ εἶναι ἐξέλιξις ἤρεμος, εἰρηνικὴ καὶ
ἀποδοτικὴ, ἀμέσως προσιδιάζουσα εἰς πολιτισμένον λαόν,
γνώστην τῶν ἀληθῶν συμφερόντων του καὶ κυρίαρχον
τῶν τυχῶν τοῦ μέλλοντός του, εἴτε θὰ ἐπέλθῃ μὲ πρωτο-
βουλίαν τῆς μάζης καὶ φορέα αὐτὴν τὴν ἰδίαν βιαίως καὶ
ἀποτόμως μὲ αἵματα καὶ καταστροφὰς καὶ μὲ κλυδωνι-
σμοὺς ἀκολούθως μακροχρονίους, τῶν ὁποίων πάντων ὑ-
περπλήρης εἶναι ὁ τόπος καὶ τὰ ὁποῖα οὔτε λόγος συν-
τρέχει νὰ συμβοῦν, ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες ὅλοι αἰσθάνονται τὴν
ἀνάγκην μιᾶς νέας δικαιοτέρας καὶ ἀνθρωπινωτέρας κοι-
νωνικῆς συνθέσεως καὶ οὔτε ἀνάγκην εἶναι ἀφοῦ μόνον ζη-
μίας ἐκ τοιαύτης λύσεως, ζημίας δι' ὅλους, ζημίας Ἐθνι-
κάς, εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ συγκομίσῃ καὶ
τότε οἱ λόγοι τοῦ Μάουρερ, ἐφιστῶντος τὴν προσοχὴν μας
ἐπὶ τὴν πικρίαν καὶ τὸ ἀνωφελὲς τῆς μετανόιας, διὰ πράξεις
βιαστικὰς καὶ ἀμελετήτους, θ' ἀποβῶσιν ἐν ὅλῃ τῶν τῇ
ἐκτάσει προφητικοί!...

Ἡ πρώτη ὄθεν λύσις, τῆς πρωτοβουλία καὶ μέσῳ τοῦ
Κράτους—τῆς Πολιτείας—ἐπιλύσεως τοῦ Κοινωνικοῦ μας
ζητήματος, εἶναι ἡ πρακτικῶς συμφέρουσα, αὐτὴν εἰσηγού-
μεθα καὶ αὐτὴν θὰ μελετήσωμεν, ὡς κατωτέρω, μὲ τὴν πε-
ποιθήσιν ὅτι τὸ Κράτος ἀνασυγκροτημένον, ὡς τὸ ἐζητή-
σαμεν, θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀξιώ-
σεις ἐνὸς τόσοῦ ἡρακλείου ἀλλὰ καὶ τόσοῦ ἐθνωφελοῦς
ἔργου.

1) Πρβλ. Χ. Γ. Σγουρίτσα. Ἐπανάστασις, Πολιτεία καὶ Δί-
καιον 1925 σελ. 31—32.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ θεωρητικὴ ὅμως ἀποδοχὴ τῆς ἀπόψεως, καθ' ἣν τὸ σύγχρονον Κράτος—Πολιτεία εἶναι τὸ ἐνδεδειγμένον καὶ ἀρμόδιον διὰ τὴν ἀσκήσιν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς κοινωνικοοικονομικῆς ἐξελίξεως δὲν γίνεται ἄνευ ἀμφισβητήσεων ἀσπαστή. Ἡ διατύπωσις τῶν ἐπιφυλάξεων ἐπὶ τῆς ἰκανότητος τῆς ἀποτελεσματικῆς ἐκ μέρους τοῦ Κράτους ἀσκήσεως μιᾶς τόσο καθολικῆς προσπαθείας, τοῦ Κράτους συναισθανομένου τὴν πολλάκις ὑφισταμένην διάσπασιν τῶν δεσμῶν τοῦ μετὰ τοῦ πολίτου καὶ τελουῦντος ὑπὸ τὰς ἐπιρροὰς τῶν συγχρόνων, πολιτικῶς καὶ μὴ, ὠργανωμένων Πολιτικῶν—Οἰκονομικῶν καὶ ἄλλων συμφερόντων, μετὰ τὴν δυσκαμψίαν τῆς κρατικο-διοικητικῆς μηχανῆς, μετὰ τὰς ἀντιρρόπους τάσεις τῶν κλονιζομένων ἢ ἐπιδιωκομένων συμφερόντων, τῶν ὁποίων εἰς πᾶσαν λύσιν θὰ ἀναζητῆ ἓν συναρτήσει τῶν πάσης φύσεως συντεινουσῶν ἐπιρροῶν νὰ ἀνεύρῃ τὴν συνισταμένην, πάντα ταῦτα δὲν ἐθεωρήθησαν οὔτε ὡς ἀνακριβεῖς διαπιστώσεις οὔτε ὡς ὑπερβολαί.

Τὸ ρωμαλέον ἐξ ἄλλου καὶ ὀριστικῶς ἐκκαθαριστικὸν τῶν κοινωνικῶν ἐξεγέρσεων ἀποτέλεσμα, ἐξεγέρσεων τῶν ὁποίων φορεὺς καὶ ἡγέτης γίνεται αὐτὴ ἡ μᾶζα κοινωνία, ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροτέρων μελετητῶν ὡς εἰλικρινεστέρα θέσις τοῦ ζητήματος, καὶ ὡς τελουσα εἰς παγιώτερα ἀποτελέσματα, ἀσχέτως τῆς χρήσεως ἡρωϊκῶν μέσων συνεπαγομένων καταστροφᾶς τὰς ὁποίας ὑποστηρίζουν ὅτι μοιραίως φέρει ἓν ἑαυτῇ πᾶσα γένεσις καὶ τὰς ὁποίας ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ νέα κατάστασις ἓν μέρος καὶ χρειάζεται καὶ ὑπόσχονται ὅτι ἀκριβῶς αὐταὶ θὰ

γαλβανίσουν διὰ τὴν καλλιτέραν ἐπιτυχίαν τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ ὅλου κοινωνικοῦ Ὄργανισμοῦ.

Ἐν τούτοις παρὰ ταῦτα ἡ ἐπιστήμη τελικῶς εἰς τὴν κατακύρωσιν δὲν ἔταλαντεύθη. Ἡ ἀπέναντι τῆς Κοινωνίας ὑπεροχὴ τῆς Πολιτείας ἀναγνωρίζεται παντοῦ (1).

Αἱ ἐπιφυλάξεις καὶ αἱ ἀντιρρήσεις διὰ τὴν ἰκανότητα τῆς Πολιτείας εἰς τὸν ρόλον τῆς ἡγεσίας τῆς κοινωνικο-οικονομικῆς ἐξελίξεως, καίτοι διεπιστώθησαν ὡς ἐν πολλοῖς—ὡς κατωτέρω—ἀντικειμενικαί, ἐν τούτοις τεθεῖσαι ἐν παραβολῇ πρὸς ἀναλόγους ἀντιρρήσεις καὶ ἐπιφυλάξεις περὶ τοῦ ρόλου ὃν δύναται αὐτὴ ἡ Κοινωνία· Μᾶζα, ὡς ἠθικὴ ἔννοια, ὡς φορεὺς τῆς καθολικῆς ἐννοίας τῶν ἀτόμων, νὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ὑπερενικήθησαν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, γενομένης τελικῶς δεκτῆς τῆς ἀναλόγου ἀνεπαρκείας τῆς Κοινωνίας αὐτῆς μόνης ὡς ἐννοίας ἵνα ἀσκήσῃ ἐπαξίως τὴν ἡγεσίαν τῆς κοινωνικο-οικονομικῆς ἐξελίξεως καὶ ἐξ ἴσου ἐπωφελῶς, ἀνωδύνως καὶ συστηματικῶς ὡς δύναται ταύτην ἡ Πολιτεία· Κράτος νὰ ἀσκήσῃ ἔστω καὶ ὑπὸ τὴν σύγχρονον ἀκόμη μορφήν του.

Ἡ ἔτι ἐπισημοτέρα τῆς οὐσιαστικῶς ὑφισταμένης ἀλλ' ἠπίως ἐκδηλουμένης, διάσπασις τῆς κοινωνικῆς ἐνότητος καὶ ἡ μετέπειτα δικτατορικὴ ἐπιβολὴ μιᾶς τάξεως ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς κοινωνίας εἰς τὴν διανοητικῶς προηγμένην ἐποχὴν ποῦ ζῶμεν, δὲν ἐκρίθη ὅτι προσιδιάζει ὡς λύσις τῶν μυχίων καὶ ἠθικῶν ἐπιταγῶν της. Αἱ κατωτέρω ἰδεολογικαὶ φράσεις τοῦ γηραιοῦ ἀγωνιστοῦ τοῦ Ἀγγλικοῦ Σοσιαλισμοῦ R. Macdonald δι' ὧν λέγει «... ἀποκρούω ἐκεῖνο» ποῦ φαίνεται ὅτι ἀντιπροσωπεύει ἡ ἀνεπαρκὴς ἔκφρασις «Πόλεμος τάξεων», διότι ἡ συνείδησις τῶν τάξεων δὲν καταλήγει εἰς τίποτε καὶ διότι ἡ πάλη τῶν τάξεων δυνατὸν μὲν εἶναι, ἀλλὰ δυνατὸν καὶ νὰ μὴ εἶναι σκόπιμος. Ἐνας «πόλεμος τάξεων» δὲν ἐκφράζει παρὰ μέρος

1) Πρβλ. W. Wundt, Συμβολαὶ εἰς τὴν ψυχολογίαν καὶ ἠθικὴν. Μετάφρασις Α. Γ. Δαλεζίου, ἔκδοσις Ἐλευθερουδάκη 1930 σ. 236.

» τῶν συνθηκῶν ὑφ' ἧς τελεῖ ἡ σύγχρονος κοινωνία. . (1)»
 « . . . Ἡ ὑπόθεσις τῆς κοινωνίας ἀναδυομένης διὰ τοῦ θρι-
 » ἀμβου μιᾶς τάξεως κατὰ τὴν περίοδον τῆς συγκρούσεως
 » τῶν τάξεων καὶ πλεούσης ἔπειτα φαιδρῶς ἐπάνω εἰς τὰ
 » ἡσυχὰ νερὰ τῆς ἀδελφωσύνης δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ
 » ὑποστηριχθῆ παρά μόνον ὑπὸ ἐκείνων οἵτινες πιστεύουν
 » ἀκόμη εἰς τὸ μαγικὸν καὶ παράλογον! . . . (2)» χαρακτη-
 ρίζουν ἐπαρκῶς τὴν κατεύθυνσιν ποῦ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν
 διελευστίαν Πολιτείας - Κοινωνίας, καθ' ἣν ἡ τάξις, ἡ
 πειθαρχία καὶ ἡ σκοπιμότης τοῦ ὑγιᾶς νοουμένου κοινω-
 νικοῦ συμφέροντος ἐπεκράτησαν τῆς ἀταξίας, τοῦ ἀυθορ-
 μητισμοῦ καὶ τῆς καταστρεπτικῆς λάβας τῶν κοινωνικῶν
 ἐξελίξεων ὧν ἡγεῖται ἡ μᾶζα, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς τὴν
 Πολιτείαν, τὸ Κράτος, ἐπέρχεται ὁ συγκερασμὸς καὶ ἡ
 «συγχώνευσις τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ συνόλου, τοῦ ἀτόμου
 » εὐρίσκοντος τὴν πραγματικὴν ἐλευθερίαν τοῦ τὴν ὁποίαν
 » μακρὰν τῆς κοινωνίας εἶναι ἀμφίβολον ἂν εἶχε καὶ τοῦ
 » συνόλου ἀπολαμβάνοντος δικαιωμάτων τὰ ὁποῖα ἐπιφέ-
 » ρουν τὴν πραγματικὴν δικαιοσύνην δι' ὅλους! . . . (3).

Αὕτῃ ἄλλωστε ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐν τούτῳ ἱκανότητος τῆς
 Πολιτείας - Κράτους ἐγένετο δεκτὴ ὄχι μόνον ὑπὸ τῆς
 Θεωρητικῆς Ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ τῆς πρακτικῆς Πολιτικῆς,
 ἡ ὁποία διὰ τῆς μορφῆς τῶν δύο νεωτάτων βαθμίδων ἐξε-
 λίξεως τῆς Πολιτειακῆς Ἱστορίας, δηλαδὴ τοῦ Φασισμοῦ
 καὶ τοῦ Μπολσεβικισμοῦ (εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ πρώτου πε-
 ριλαμβάνεται καὶ ὁ Ἐθνικοσοσιαλισμὸς καὶ αἱ ἀνάλογοι
 πολιτικαὶ τάσεις τῶν συγχρόνων λεγομένων ὀλοκληρωτι-
 κῶν Κρατῶν), παρέχει εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς Πολιτείας - Κρά-
 τος δύο συνειδητοὺς καὶ ἰσχυροὺς φορεῖς, οἱ ὁποῖοι πρω-
 ταγωνιστοῦν εἰς κατοχύρωσιν τῆς ἐννοίας καὶ ἀποστολῆς
 τοῦ Κράτους καὶ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς ἐνότητος αὐτοῦ.

1) 2) R. Macdonald. Ὁ Σοσιαλισμὸς καὶ ἡ Κοινωνία, μετάφρα-
σις Κ. Δ. Κτιστοπούλου, Ἔκδ. Ἐλευθεροῦδάκη σελ. 161 καὶ 154.

3) Ἐθνικοῦ Παμφοιτητικοῦ Συλλόγου «τὸ Ἐθνικὸν Μανιφέ-
στον» ἔκδοσις 1932 σελ. 24.

Ὁ Π. Κανελλόπουλος ἀναπτύσσων τὸ θέμα τοῦτο (1) λέγει : « . . . ὁ Μπολσεβικισμὸς ἐμφανίζεται ὡς προϊόν τῆς » κατευθύνσεως ἐκείνης τοῦ Μαρξισμού ἢ ὁποία—ἀντιθέ- » τως πρὸς τὸν Kautsky—Bawer—Renner ὑποστηρίζει » θεωρίας ἀναρχικοῦ ἀντικρατικοῦ περιεχομένου. Ὁ Le » πιν κατεπολέμησεν. ὡς γνωστὸν, λυσιπῶδες τὴν ἰδέαν » τοῦ Κράτους. Ὁ φασισμὸς ἐπίσης κολακεύεται νὰ θεωρῆ » ὡς θεωρητικὸν τοῦ πρόδρομον τὸν ἰδρυτὴν τοῦ λεγο- » μένου ἐπαναστατικοῦ συνδικαλισμοῦ, τὸν Sorel, κατευ- » θύνσεως ὡσαύτως ἀναρχικοῦ καὶ ἀντικρατικοῦ περιεχο- » μένου. Πῶς εἶναι δυνατόν παρὰ τὴν ἰδεολογικὴν ταύ- » την προέλευσιν τῶν νὰ συμβολίζουν σήμερον ὁ Μπολσε- » βικισμὸς καὶ ὁ Φασισμὸς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἰδέας » τοῦ Κράτους ; » « . . . Τὸ ὅτι ἡ μεταστροφή αὐτὴ δὲν ἐπῆλ- » θε κατὰ τρόπον μυστηριώδη, περὶ αὐτοῦ εἴμεθα ἀπολύ- » τως πεπεισμένοι. Δὲν διστάζομεν μάλιστα νὰ φθάσωμεν » μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι κατὰ βάθος δὲν » πρόκειται κἄν περὶ μεταστροφῆς. Ὑπὸ τὸν ἀναρχισμόν, » ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐπήγασαν ἰδεολογικῶς ὁ Φασισμὸς καὶ » ὁ Μπολσεβικισμὸς, κρύπτεται ἡ ἀντίθεσις ὄχι πρὸς τὴν » Πολιτείαν ἐν γένει, ἀλλὰ πρὸς ὠρισμένον τύπον Πολι- » τείας καὶ δὴ πρὸς τὸν τύπον ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος εἶναι κυ- » ρίως ὑπεύθυνος διὰ τὴν κατάπτωσιν τῆς ἰδέας τοῦ Κρά- » τος. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη στρέφεται κατὰ βάθος μόνον » κατὰ τοῦ Φιλελευθέρου κράτους, κατὰ τοῦ κράτους τὸ » ὁποῖον βασιζεται ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου, καὶ » ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψηφίας, κατὰ τοῦ κράτους τὸ » ὁποῖον εὔρομεν πλήρες τραγικῶν ἀντινομιῶν . . . ! » Ἀφοῦ δὲ ἀναπτύσσει εἰδικώτερον τὴν πρότασιν αὐτὴν προσθέτει : « . . . Ἀρκούμενοι εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας πα- » ρατηρήσεις ἐν σχέσει πρὸς τὸν Μπολσεβικισμόν καὶ τὸν » Φασισμόν, δεόν νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα » —ὅτι ἐὰν ὑπάρχει κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν ἐποχὴν μας τάσις

1) Πρβλ. Π. Κανελλοπούλου Ἡ Κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας, Ἀθῆναι 1932 σελ. 57—59.

» σοβαρά πρὸς άνασυγκρότησιν τῆς ένότητος τοῦ κράτους,
 » ένότητος ἦν έκλόνισεν ἢ μάλλον διέσπασε πλήρως ὁ
 » ὑπὸ τῶν έλευθεριῶν τοῦ πολίτου νομιμοποιηθεὶς συναγω-
 » νισμὸς τῆς οἰκονομίας ὡς άντιθέτου πρὸς τὸ κράτος πα-
 » ράγοντος—ἢ τάσις αὕτη πρὸς άνασυγκρότησιν τῆς ένώ-
 » σεως τοῦ κράτους δέν γνωρίζει εἰμὴ μόνον δύο συνειδη-
 » τοὺς καὶ ίσχυροὺς φορεῖς : τὸν Μπολσεβικισμόν καὶ τὸν
 » Φασισμόν ! . . ».

Τέλος τὴν ένδειξιν καὶ ὑπεροχὴν τῆς πολιτείας εἰς τὴν ἡγεσίαν καὶ κατεύθυνσιν τῆς κοινωνικῆς εξέλιξεως καὶ άνασυγκροτήσεως ἀπὸ πάσης ἡγετικῆς διεκδικήσεως τῆς μάζης κοινωνίας ἦλθε καὶ αὕτη ἡ έκκλησία νὰ ὑποδείξῃ, τῆς ὁποίας τὸ ένδιαφέρον ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἡ άρμοδιότης δέν δύνανται σοβαρῶς νὰ διαφιλονικηθοῦν καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αὕτη άποτελεῖ ὑπεραιωνόβιον παγκόσμιον ὀργανισμόν θρησκευτικὸν ἀλλὰ καὶ κοινωνικόν, καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία δέν εἶναι μόνον θρησκευτικὴ, ἀλλὰ οὐσιωδέστατα καὶ κοινωνικὴ, ⁽¹⁾ έμπνεύσασα πλείστους—κληρικοὺς καὶ μὴ—έξόχους κοινωνιολόγους ἀπὸ τῆς έμφανίσεώς της, ὅτε πρωτοεισηγάγαγε τὰς «άγάπας» αἵτινες χαρακτηρίζονται σήμερον ὡς ιδεώδη πρότυπα καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Μαρξιστῶν θεωρητικῶν, μέχρι τῶν «'Αποστολικῶν», τῶν πατέρων Ἀμβροσίου, Γρηγορίου, Βασιλείου, Χρυσοστόμου καὶ λοιπῶν καὶ ἡ ὁποία ἔχει εἰς τὸ ένεργητικόν της τὴν μοναδικὴν χριστιανικὴν κομμουνιστικὴν πολιτείαν τῆς Παραγουάης ⁽²⁾, ἡ ὁποία διετηρήθη 179 ὄλα ἔτη, καὶ τὰς γονιμωτάτας συγχρόνους χριστιανικὰς κοινωνικὰς ὀργανώσεις έν Γερμανία, Αὐστρία, Βελγίῳ, Ἀγγλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, Γαλλίᾳ, Νορβηγίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ άλλαχοῦ, αἵτινες κυριολεκτικῶς ἤσκησαν κοινωνικῶς καὶ πολιτικῶς άναγεννητικὴν

1) Πρβλ. Π. Ἀντωνέσκου, Ὁ χριστιανισμὸς καὶ τὰ Σοσιαλιστικὰ συστήματα 1934 σελ. 189 καὶ τὴν ὑπέροχον ἐπὶ τοῦ ὄρουσ ὀμιλίαν τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου.

2) Πρβλ. Π. Ἀντωνέσκου ένθ' άνωτέρω σελ. 160.

ἐπίδρασιν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας, πολλάκις δὲ ἔλαβον καὶ αὐτὸ τὸ πηδάλιον τῆς πολιτείας ἀνὰ χεῖρας (Αὐστρία, Βέλγιον, Γερμανία, Seipel-Brunning, Nauman κλπ.)⁽¹⁾, ἀφοῦ τὰ καθολικὰ πολιτικὰ κόμματα δὲν ἔλειψαν σχεδὸν ἀπὸ καμμίαν ἀπὸ τὰς χώρας τῆς δυτικῆς-Εὐρώπης, ὑπὸ κατὰ τόπους παραλλασσοῦσας ἐπωνυμίας. ἀλλὰ ὑπὸ ἐνιαῖον πολιτικὸν πρόγραμμα δημιουργίας νέας κοινωνικῆς καταστάσεως. Ταῦτα βεβαίως, ἀσχέτως ἂν ξενίζουσι μερικοὺς διανοομένους νοοτροπίας Trotsky, ὁ ὁποῖος παρεπονεῖτο διὰ τὴν θρησκευτικότητα τῶν Ἑγγλων Σοσιαλιστῶν καὶ τὴν τεραστίαν ἠθικὴν ἐπιβολὴν τῶν θρησκευτικῶν ἀρχῶν ἐν τῷ Ἑγγλικῷ πολιτικῷ βίῳ, τονίζων⁽²⁾ ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ κεντρικὸς σταθμὸς τῶν Ἑγγλικῶν πολιτικῶν κομμάτων!»

Οὕτω ὁ Πάπας Λέων ΙΓ' ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ «*Re- rum Novarum*» τῆς 19-5 1891, συνίστα τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Κράτους- Πολιτείας κατὰ πρῶτον λόγον, ἀκολουθῶν δὲ καὶ δι' ἄλλων εἰδικωτέρων μέτρων, τὰς ἀπόψεις δὲ ταύτας συνεπλήρωσεν ὁ Πάπας Πῖος ΙΑ' διὰ τῆς περισπουδάστου Κοινωνικῆς Ἐγκυκλίου αὐτοῦ «*Quadragesimo anno*» τῆς 15 3-1931, ἧς τὸ περιεχόμενον ἀποτελεῖ ἀνακαίνισιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν κοινωνικῶν κατευθύνσεων τῆς *Rerum Novarum* συμφώνως πρὸς τὰς συγχρόνους ἀνάγκας καὶ περιστάσεις συνιστῶν «ἐφαρμογὴν μιᾶς νέας τάξεως ἰδρυομένης κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ μιᾶς νέας ὀργανώσεως τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς⁽³⁾» καὶ ταῦτα χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τις τὰς ἐγκυκλίους καὶ ὁμιλίας τοῦ Ποντήφικου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παρόντος πολέμου.

* * *

Ἐξ ἄλλου ὁμως ἡ ζωηρὰ ἀμφισβήτησις τῆς ἀρμοδιό-

1) Πρβλ. Π.Ι. Μπρατσιώτου Ὁ χρ. κοινωνισμὸς καὶ ἡ Παγκοσμ. χριστ. κοινων. κίνησις 1933.

2) L. Trotsky, *Entre l'imperialisme et la revolution*, p. 133.

3) Κ.Καρανίκα Ἡ διευθυνομένη οἰκονομία. Ἐν Ἐπιθεωρ. Κοινων. καὶ Δημοσ. Οἰκονομικῆς 1933 Τεῦχος Α' σελ. 76-77.

τητος καὶ ἰδίᾳ τῆς ἰκανότητος τῆς Πολιτείας διὰ νὰ ἡγηθῆ καὶ νὰ ρυθμίση τὴν κοινωνικοοικονομικὴν ἐξέλιξιν ὑφ' ἧς συνθήκας ἐτέλει ἕως σήμερον, δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀδικαιολόγητος, οὔτε στερεῖται ἀληθεστάτων ἱστορικῶν καὶ ἀντικειμενικῶν παρατηρήσεων.

Ὅντως! Ἡ ἔννοια τῆς συγχρόνου πολιτείας προελθοῦσα ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῶν περὶ κυριαρχίας τοῦ κράτους θεωριῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐθεμελιόυτο ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀναγεννήσεως ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι ἀπὸ τὴν Πολιτείαν ἐξαρτῶνται τὰ πάντα, ὅτι αὐτὴ ἡ πολιτεία εἶναι τὸ πᾶν, ὅτι πρὸς αὐτὴν διὰ πᾶν πολιτικόν, οἰκονομικόν καὶ κοινωνικόν θέμα πρέπει νὰ στρέφωμεν τὰ βλέμματα ὡς πρὸς ἀληθῶς ἐπίγειον Θεόν. Ἡ Πολιτεία οὕτω ὡς θεσμός κυριολεκτικῶς ἐθεοποιεῖτο καὶ ἐξήρχετο νικητρία εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν μεταξὺ πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐξουσίας, τὸν ὁποῖον οἱ χρόνοι τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀναγεννήσεως μᾶς ἀπεικόνισαν διὰ τῆς «θεωρίας τῶν δύο ξιφῶν» ὑπερνικήσασα δὲ (τὸ πρῶτον ἐν τῇ Δύσει) κάθε φραγμὸν ὅστις τυχὸν θὰ ἠμφισβήτηι τὴν ἀπόλυτον κυριαρχίαν τῆς τὴν ὁποῖαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰς τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν ἀνέκαθεν εἶχε ἐπιτύχη, κατέλαβε τὴν κατὰ τὸν Μεσαίωνα θέσιν τῆς θρησκείας, καὶ ἡ περὶ αὐτὴν θεωρία, ἡ πολιτειολογία, ἐξετόπισε τὴν θεολογίαν ὑποτάξασα ἐκ παραλλήλου εἰς ἑαυτήν. δηλαδὴ εἰς σκοποὺς πολιτικούς, καὶ αὐτὴν τὴν οἰκονομίαν, ἐμφανιζομένη πλέον ὡς ὁ μόνος ρυθμιστὴς τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Τοῦτο εἶχε συνέπειαν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμποροκρατίας, ἡ ὁποία ἀπεδέχετο ὡς σκοπὸν τῆς οἰκονομίας τὴν εὐτυχίαν καὶ ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τοῦ κράτους καὶ ὄχι τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀτόμου. Τὸ τελευταῖον τοῦτο, δηλαδὴ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀτόμου, καθώρισεν ὡς σκοπὸν τῆς οἰκονομίας ὁ διαδεχθεὶς τὴν ἐμποροκρατίαν οἰκονομικὸς φιλελευθερισμὸς, ὁ ὁποῖος ὁμῶς ἐν τῇ κατευθύνσει ταύτῃ διέσπα πλέον τὸ πνεῦμα τῆς «Πολιτείας» τῇ Ἀναγεννήσεως, ὁ δὲ κοινωνικὸς φορεὺς αὐτοῦ, ὁ σύγχρονος ἀστός, μοιραίως ἀνεδεικνύετο ἄντίπαλος καὶ ἐχθρὸς τῆς

Πολιτείας, διαλυτικῶς διὰ τῆς οικονομικῆς δράσεώς του ἐπενεργῶν ἐπ' αὐτῆς, ἰδίᾳ ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ «Κοσμοπολιτικῇ» διαθέσει ἢ ὁποῖα τὸν διεῖπε, ἀντιθέτως πρὸς τὴν πολιτειακὴν διάθεσιν ἢ ὁποῖα ἔπρεπε κατὰ τεκμήριον νὰ διέπη τοὺς πολίτας τῆς Ἀναγεννήσεως.

Παραλλήλως ὁμοίως πρὸς τὸν ἀστικὸν καὶ οἰκονομικὸν φιλελευθερισμὸν ἐνεφανίσθη ὁ προλεταριακὸς σοσιαλισμὸς, ὁ ὁποῖος κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν κρατικὸν σοσιαλισμὸν τῶν γερμανῶν Fichte-Lassale καὶ τοῦ γάλλου L. Blanc—ὁ ὁποῖος διέπεται ἀπὸ καθαρὸν πολιτειακὸν πνεῦμα Ἀναγεννήσεως—ἔβαλε μὲ ἐπίσης «κοσμοπολιτικὰς» τάσεις κατ' εὐθεῖαν ἐναντίον τοῦ πνεύματος τῆς Πολιτείας, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Ἐθνικοῦ Κράτους. Ἀμφότεροι πλέον ὡς πιστοὶ σύμμαχοι ὁ ἀστικὸς φιλελευθερισμὸς καὶ ὁ προλεταριακὸς σοσιαλισμὸς, ἤρχισαν νὰ κλονίζουσαν συνεχῶς τὴν πίστιν ἐπὶ τὴν θεότητα τῆς Πολιτείας, τοῦ Κράτους, θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς καὶ ὅταν ἀκόμη βαθύτερα εἰς στιγμὰς ἐσωτερικῆς εἰλικρινείας, θὰ ἤθελαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν ἀξίαν τῆς ἐννοίας του, τὴν ὁποῖαν ὁμοίως πρᾶξιν, ἢ πολιτικὴ σκοπιμότης—ἰδίᾳ εἰς τὸν προλεταριακὸν σοσιαλισμὸν—δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ πράξῃ, πρὶν ἢ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνατροπὴν τοῦλάχιστον τοῦ ἐθνικοῦ Κράτους—ποὺ ὁ φιλελευθερισμὸς τὸ κατέτρωγε ἀλλὰ δὲν ἤθελε καὶ νὰ τὸ καταρρίψῃ διότι τὸ ἐχρειάζετο, ἐν ᾧ μέτρῳ τὸν ἐξυπηρέτει—καὶ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ διὰ τοῦ προλεταριακοῦ Κράτους, ὅποτε ἀποτόμως ἢ ἀλήθεια καὶ ἢ ἀξία τῆς πολιτειακῆς ἐννοίας ἀνέλαμψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του, τὴν ἐνεκολπώθη καὶ ἐνεφάνισε τὸ περίεργον ἄλλως, ἀλλ' ὅχι δυσεξήγητον φαινόμενον, τῆς πρωτοβουλίας τοῦ μπολσεβικισμοῦ νὰ ἐπιζητῇ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἰδέαν τοῦ κράτους, αὐτὸς ὁ ἕως χθὲς σφοδρότερον παντὸς ἄλλου καταφερόμενος καὶ διαλύων κυριολεκτικῶς αὐτήν!...

Ἐν πάσῃ ὁμοίως περιπτώσει, ὁ διμέτωπος κατὰ τῆς ἀξίας καὶ ἀποστολῆς τῆς πολιτείας ἀγὼν τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ καὶ τοῦ προλεταριακοῦ σοσιαλισμοῦ ἔφερε τοὺς συγκεκριμένους καρπούς του. Ἡ μὲν σύγχρονος Πολι-

τεία ήσθάνθη ότι ή εποχή μας όχι μόνον έπαυσε να διέπεται υπό πίστεως προς αυτήν ως εις έπιγειον θεότητα, άλλ' έτι μάλλον ότι διέκειτο έχθρικώς προς αυτήν, είτε σαφώς και θορυβωδώς έξεδηλουτο τοϋτο, ως συνέβαινεν έν τῷ προλεταριακῷ σοσιαλισμῷ, είτε άθορύβως άλλ' υπόλως, ως συνέβαινεν έν τῷ άστικῷ φιλελευθερισμῷ, όπου πολλάκις κάποιο συμφέρον ή άνοχή, ή συνήθεια, ή διατήρησις τής ήσυχίας και ό φόβος, είναι οι παράγοντες που άποτρέπουν τόν άστών από τοϋ να έκδηλώνη έλευθέρως τά φρονήματα του(1), ό δέ πολίτης—άστός—εις τόν όποϊον άνεγνωρίσθησαν και έχορηγήθησαν τά δικαιώματα τοϋ άνθρώπου(2), τὸ δικαίωμα τής ψήφου και είδε τέλος έαυτόν πολιτικῶς πλαισιούμενον από άρχήν εύγενεστέραν τής άπλης Ισχύος πολιτικῆς έξουσίας τῶν άρχόντων, τήν τοϋ έθνους ως ήθικοϋ φορέως τής φυλετικῆς και κοινωνικοπολιτικῆς ένότητος, συντόμως είδε ν' άποκαλύπτεται εις αϋτόν ότι οϋσιαστικῶς «... άφ' ης στιγμῆς τὸ κράτος περιήλθεν εις χειρας του ότι άπεξενώθη από αϋτό», είδε τήν έλευθερίαν του εις τήν άνάμιξιν τῶν κοινῶν να τόν οδηγῆ εις τήν άπόλυτον άτομικοποίησιν, που διασπᾶ τήν πολιτειακῆν συνείδησιν και ένότητα τοϋ Κράτους και οδηγεί εις τήν άποξένωσιν από τής Πολιτείας ή όποία δια τοϋ συστήματος τής ψήφου και τής πλειοψηφίας άπομακρύνεται από αϋτόν τήν ώραν άκριβῶς που τοϋ τείνει τὸ χέρι δια να τοϋ δώση πιθανῶς έκεϊνο που αϋτός προς ίκανοποίησιν του έζήτει παρ' αϋτοϋ να λάβη, και τὸ όποϊον τώρα που Αϋ τὸ ς ὁ «έλεύθερος» επηρεάζει και οϋσιαστικῶς κατευθύνει τὸ Κράτος, ήτο βέβαιος ότι παρ'

---

1) Πρβλ. έν Π. Κανελλοπούλῳ «Κοινωνία τής 'Εποχῆς μας» σελ. 36 θεωρίαν τοϋ Arthur Salz αναπτυσσομένην εις Nacht und Wirtschaftsgesetz, Berlin 1940, 64 u. s. w.

2) Πρβλ. έν Π. Κανελλοπούλῳ «Κοινωνία 'Εποχῆς μας» σελ. 48 θεωρίαν τοϋ A. Weber αναπτυσσομένην εις Die Kreise des modernen Staatsgedankens in Europa. Berlin und Leipzig. 1925, 65 u. s. w.

αὐτοῦ θὰ ἐπετύγχανε !... Οὕτω, διεπίστωσεν ἀπογοητευμένος ὅτι καθ' ἣν στιγμήν ἐνόμιζε ὅτι ἡ Πολιτεία διὰ τῆς ψήφου ἔγινε «δική του», αὕτη οὐσιαστικῶς ἔμεινεν εἰς αὐτὸν τόσον ξένη ὅσον ἦτο καὶ ἄλλοτε.

Τοιουτοτρόπως ἔχασε τὴν πρὸς αὐτὴν πίστιν του διὰ δευτέραν καὶ ὀριστικὴν ἴσως φοράν. Τὸ πρῶτον, ἔχασε τὴν πίστιν αὐτὴν ὅταν τοῦ ἀπεκάλυψαν ὅτι ἡ Πολιτεία δὲν ἦτο θεῖόν τι ὡς τοῦ ἐδίδαξεν ἡ Ἀναγέννησις, ἀλλὰ σφετερισμὸς ἰδικῆς του ἐξουσίας ἐκ μέρους τῶν εὐγενῶν καὶ ἀρχόντων. Τώρα, διὰ δευτέραν πάλιν φοράν χάνει τὴν πίστιν του πρὸς αὐτὴν, διότι ἐνῶ ἐνόμιζε—παραπλανηθεὶς—ὅτι ἦτο ἰδική του ἡ πλειοψηφία καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ «ποσοῦ», τοῦ τὴν ἀφήρπαζαν καὶ τὴν καθιστοῦσαν πάλιν ξένην δι' αὐτὸν καὶ τὸν διπλανόν του καὶ τὸν φίλον τοῦ φίλου των, «ξένην» ὄλων καὶ ὅμως... ὅπως ἐπιμόνως τοὺς ἔλεγαν... «ἰδικὴν των» !!...

Ὁ Π. Κανελλόπουλος ἀναπτύσσων τὸ θέμα ὠραιότατα παρατηρεῖ ⁽¹⁾: «Ἄλλοτε ἦτο εὐτυχῆς αὐταπατῶμενος. » Σήμερον ἡ ἀπάτη δὲν εἶναι δυνατή, διότι ἐνῶ ἐδόθη εἰς » αὐτὸν τὸ δικαίωμα νὰ θεωρῆ τὴν θέλησίν του ὡς τὴν » θέλησιν τῆς Πολιτείας, βλέπει ἔτι ἡ θέλησις τῆς Πολιτείας δὲν εἶναι θέλησίς του. Ἄλλοτε δὲν ἐγεννᾶτο εἰς » τὴν συνείδησίν του τὸ ἐρώτημα ἐὰν τσυτίζεται ἡ θέλησις τῆς Πολιτείας μὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέλησιν. Ἡ θέλησις τῆς Πολιτείας ἦτο εἰς αὐτὸν ἀπλῶς σεβαστή, καὶ » ὅπωςδὴποτε σεβαστή. Σήμερον ἐφωτίσθη καὶ τὸ φῶς » ἀποκαλύπτει τὸ ψεῦδος !... ».

Τὸ γεγονός τοῦτο δὲν ἔμεινεν ἄνευ συνεπειῶν. Ὁ πολίτης τὴν ἐννοιαν τοῦ Κράτους καὶ τῆς Πολιτείας ἤρchiσε νὰ τὴν βλέπῃ μὲ τὴν στενωτέραν, ἂν ὄχι τὴν χειροτέραν, μορφήν τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου, τοῦ χωροφύλακος καὶ τοῦ ἐφοριακοῦ εἰσπράκτορος, διότι δι' αὐτῶν κυρίως ἤρ-

1) Πρβλ. Π. Κανελλοπούλου. Κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας, 1932 σελ. 38, 39

χετο εις έπαφήν μέ τό κράτος. Τήν έννοιαν τής «Πολιτείας» έταύτισε εις τήν αντίληψίν του μέ τήν έννοιαν «Φόρος» καί «Δημόσιον Ταμεϊον» καί μέ κάθε δυσάρεστον εις αυτόν συνέπειαν τών ένεργειών τής Πολιτείας. Ή δέ παράλληλος κατά τούς συγχρόνους καιρούς παρακολούθησις του τρόπου τής έκάστοτε μεταπολεμικής Κρατογονίας, ή όποία πολλάκις έστερεϊτο τής ήθικης δικαιώσεως έθνικών δικαίων, ξένη πάσης έπιδράσεως άνωτέρου τινός «μοιραίου», ή πολλάκις παρά τήν θέλησιν του πληθυσμοϋ άπόσπασις όλοκλήρων περιοχών άπό του ένός καί ένταξις εις άλλο κράτος, ύπήρξε συγκλονιστικώτατον γεγονός κατά τής πολιτειακής συνειδήσεως του άστού. Πρός τούτοις ή διαπίστωσις τής έφεκτικότητας του φιλελευθέρου κράτους εις τήν ρύθμισιν άντιμαχομένων οίκονομικών έν τή Κοινωνία συμφερόντων καί ή έγκατάλειψις τούτων εις τήν νομοτέλειαν του σκληροϋ νόμου του άνταγωνισμοϋ, καθώς καί τήν άρχήν του οίκονομικώς Ισχυροτέρου, καί ή έκ παραλλήλου έπαλήθευσις ότι έξωπολιτειακαί όργανώσεις, κόμματα, οίκονομικά συμφέροντα ώργανωμένα, ύποκαθίστων πολλάκις καί έξεβίαζον τό άληθές φρόνημα τής «Πολιτείας» άσκοϋντα έπ' αυτής μίαν τρόπον τινά έπικυριαρχίαν συναγωνιζομένην τήν κυριαρχίαν τής Πολιτείας, άποδεικνυόμενα πολλάκις Ισχυρότερα καί ζωντανότερα αυτής καί έπισκιάζοντα αυτήν, πάντα ταϋτα προεκάλεσαν τήν έχθρότητα του πολίτου προς τό κράτος καί τήν Πολιτείαν, τήν διάσπασιν τής ένότητος Πολιτείας πολίτου, ή όποία περιεσώθη μόνον εις τās έκτάκτους εκείνας πολεμικάς περιπτώσεις καθ' ός « . . . ή Πατρις - Πολιτεία εύρίσκει » ται έν κινδύνω, ό δέ πολίτης έχει ανάγκην—διά νά προστατεύση τά ίδια αύτοϋ συμφέροντα—νά προστατεύση » καί τήν Πατρίδα. Ή ιδέα όμως του κράτους θά έπρεπε » νά ζή καί όταν δέν κινδυνεύη. Εϊναι παράδοξον, άλλ' » άληθές. Τήν Πατρίδα, τήν Πολιτείαν, σκεπτόμεθα μόνον » όταν εύρίσκεται έν κινδύνω ή μάλλον όταν ό κίνδυνος » προέρχεται έξωθεν καί λησμονοϋμεν ότι αύτη κινδυνεύει » καθημερινώς, ότι ό κυριώτερος κίνδυνος προέρχεται έ

» σωθεν από ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν πραγμα-
 » τικῆς ἐνότητος, καθημερινῆς ἐνότητος μεταξύ ἡμῶν καὶ
 » ἐκεῖνης⁽¹⁾».

Δικαίως ὄθεν, ἐκ πρώτης ὄψεως, παρατηροῦν οἱ διαμ-
 φιοβητοῦντες τὴν ἰκανότητα τῆς Πολιτείας ὅπως ἡγηθῆ καὶ
 ρυθμίση τὴν κοινωνικοοικονομικὴν ἐξέλιξιν, ὅτι πῶς εἶναι
 δυνατόν θεσμός τόσο ἀπέχων ψυχικῶς ἀπὸ τὴν μᾶζαν,
 τόσο εὐεπίφορος εἰς ἐπιρροὰς ξένας καὶ ἐχθρικὰς ἀκόμη
 πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ καλῶς ἐννοούμενον συνολικὸν κοινωνι-
 κὸν συμφέρον, θεσμός κλονισθεὶς εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν
 στοιχείων τῆς συνθέσεώς του καὶ πολλάκις ἀσθενῆς ἢ
 ἀνίκανος εἰς ἐπιβολὴν ἀπόψεων ἀντιθέτων πρὸς ἐναντίας
 ὠρισμένων ἐξωπολιτειακῶν Ὀργανισμῶν—ὡς τὰ κόμματα
 καὶ τὰ οἰκονομικοπολιτικὰ συγκροτήματα, κλπ. κλπ.—πῶς
 εἶναι δυνατόν νὰ ἀσκήση ἐπιτυχῶς τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἔργου
 τῆς κοινωνικῆς ἀνασυγκροτήσεως ;

Καὶ ὅμως, παρὰ τὴν ἀντικειμενικότητα τῶν ἀνωτέρω
 παρατηρήσεων, παρὰ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν τῶν ἐπιχει-
 ρημάτων τούτων, ἡ ἔννοια τῆς Πολιτείας Κράτους ἔχει,
 δηλαδή ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχη, καὶ τὴν ἐσωτερικὴν δύναμιν
 καὶ τὴν ἰκανότητα διὰ νὰ ἐπιληφθῆ τῆς ἡγεσίας τοῦ βαρέος
 ἔργου τῆς κοινωνικῆς ἀνασυγκροτήσεως, πολὺ ἐπιτυχέστε-
 ρον πάσης ἄλλης ἐννοίας, πολὺ δὲ περισσότερον τῆς κοι-
 νωνίας. Διὰ τοῦτο, ὡς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, καὶ ἡ Ἐκ-
 κλησία καὶ ὁ Φασισμὸς καὶ ὁ Μπολσεβικισμὸς, καὶ γενικῶς
 ἡ θεωρητικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ πολιτικὴ πρᾶξις, κατεκύρωσαν
 ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἀμφισβήτησιν ! Καὶ δικαίως !

Ἡ ἔννοια τοῦ κράτους—πολιτείας, ἔννοια παναρ-
 χαία, χανομένη εἰς τὰ βάθη τῆς ἀπ' αἰώνων, ποικιλοτρό-
 πως ἀναμέσον τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ὑφισταμένης
 μιᾶς κάποιας ἐξουσίας - ἱεραρχίας, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἀν-
 τλοῦσα τοὺς χυμοὺς τῆς δυνάμεώς της, ἔχει διαποτίσει
 ἀτταβιστικῶς τὴν ψυχολογίαν μας τόσο ὅσον καμμία

1) Πρβλ. Π. Κανελλόπουλον, Κοινωνία ἐποχῆς μας 1932 σ. 49.

ἄλλη ἰδέα, μὲ βαθυτάτας ρίζας καὶ πλοκάμους ἐπιβολῆς εἰς τὴν συνείδησιν ὄλων μας !

Ἐξ ἧς ἐποχῆς οἱ Σῖναι ἐδημιουργοῦν μὲ τὸν πολιτισμόν των τὴν ἀποθέωσιν τῶν κρατικῶν ὀργάνων ὧν οἱ ἡγέται Αὐτοκράτορες ⁽¹⁾ ἀπεκαλοῦντο οἱ υἱοὶ τοῦ Δύοντος Ἡλίου καὶ τὸν μετέδιδαν ὑπὸ ἀνάλογον πνεῦμα εἰς πολλοὺς ἀσιατικούς λαοὺς καὶ ἰδίᾳ ἀφ' ἧς παναρχαίας ἐποχῆς ἢ θειότης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας τῶν Φαραῶ ⁽²⁾ ἐπιχιλιετηρίδας διεπότιζε τὴν ψυχολογίαν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μέχρι τῆς ἐποχῆς ποῦ ὁ Μινωϊκὸς πολιτισμὸς τοῦ διπλοῦ πελέκεως τὴν παρέλαβεν ὡς στοιχεῖον τῆς πολιτειακῆς συγκροτήσεως καὶ τὴν μετέδωκεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς ἐποχῆς τοῦ Μυκηναϊκοῦ καὶ κλασσικοῦ πολιτισμοῦ, προσηρμοσμένην πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς, τὸ κράτος, ἡ πολιτεία, ἡ «πόλις» τῶν κλασσικῶν Ἑλλήνων, ὑπῆρξεν ἐπὶ αἰῶνας αἰῶνων ἡ ἱερωτάτη ἔννοια, χάριν τῆς ὁποίας ὁ πολίτης Αἰγύπτου, ὁ Κρήτης, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁ Ἀθηναῖος καὶ ὁ Σπαρτιάτης, ἀνεγνώριζεν ὅτι ἔδει νὰ περιστείλῃ πᾶσαν ἀτομικὴν ἀντίθεσιν, νὰ προβῇ εἰς πᾶσαν θυσίαν, καὶ οἱ λόγοι τοῦ Πλάτωνος ⁽³⁾ «μητρὸς καὶ πατρὸς» καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερον ἐστὶν ἢ «πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι» μοῖρα καὶ παρὰ Θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν «ἔχουσιν καὶ σέβασθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπέκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσιν ἢ πατέρα καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἃ ἄν κελεύει καὶ πάσχειν, ἐάν τε προστάτῃ» παθεῖν ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τά-

1) Πρβλ. P. Degouy: Ἀρχαία Κίνα. Μετάφρασις Β. Δασκαλάκη σελ. 22—28.

2) Πρβλ. G. Jequier: Ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, διασκευὴ Β. Δασκαλάκη 1929 Ἀθῆναι σελ. 62—92 καὶ ε.

3) Πρβλ. Πλάτωνος Κρίτων § 12.

» ξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ παντα-
 » χού ποιητέον ἃ ἄν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς ἢ πείθειν
 » αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφηκε, βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὄσιον
 » οὔτε μητέρα, οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἦτιον τὴν
 » πατρίδα! . . . » θεωροῦνται ὡς μία πρώτη καὶ μεγάλη
 ἀλήθεια, ἄνευ τῆς ὁποίας περίπου δὲν ἠδύνατο προηγμένος
 ἄνθρωπος καὶ λαὸς νὰ ζήσῃ καὶ νὰ σταδιοδρομήσῃ. Τὰ
 αἰτία τῆς θειότητος αὐτῆς τῆς ἐννοίας τοῦ «κράτους πο-
 λιτείας» πρὶν τὴν παρακολουθήσωμεν εἰς τὴν περαιτέρω
 ἐξέλιξιν, δέον νὰ τονίσωμεν ὅτι ἀναζητοῦντες τὸ πρῶτον
 ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν πρωτόγονον ὀργάνωσιν τῶν πρώτων
 παναρχαίων κοινωνιῶν, τῶν ὁποίων ὁ ἡγέτης, ὁ ἐκπροσω-
 πῶν τὴν παρ' αὐτοῖς ἐμβρυώδη ἀκόμη ἔννοιαν τῆς ἐξου-
 σίας - κράτους, ἤσκει (σὺν τῇ συνήθει μαγείᾳ) καὶ ἱερα-
 τικὰ καὶ θρησκευτικὰ καθήκοντα καὶ πρωτεῖα, τὰ ὁποῖα
 προσέδιδαν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὄντως θείας ιδιότητος.
 Ὁ ταυτισμὸς τοῦ ἡγέτου πρὸς τὴν ἐξουσίαν τῆς Κοινότη-
 τος «πολιτείας» - «κράτους» καθίστα κοὶ τὴν τελευταίαν
 κοινωνὸν τῶν ιδιοτήτων του. Λείψανα ἄλλωστε ἐν Εὐ-
 ρώπῃ τοῦ γεγονότος τούτου ἔχομεν τυπικῶς μέχρι τῶν τε-
 λευταίων ἀκόμη καιρῶν ὅτε διεξεδίκει ἡ Πολιτεία τὴν εἰς
 αὐτὴν ὑποταγὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἧς ὁ ἀρχηγὸς ἐπεζητεῖτο
 νὰ θεωρῆται ὅτι εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Πολιτείας, τυπικῶς
 δὲ μέχρι σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἧς ὁ ἀνώτατος ἄρχων—καί-
 τοι ἐξ ἄλλων ἱστορικῶν λόγων—προσεπικαλεῖται «Fidei
 Protector» (1) καὶ οὐσιαστικὰ ἔτι ἐν Ἰαπωνίᾳ, ὅπου ὁ αὐ-
 τοκράτωρ δὲν εἶναι μόνον ἀντικείμενον σεβασμοῦ ἀλλὰ
 λατρείας, δὲν χρειάζεται δὲ νὰ ἐνδιατρίψωμεν περισσό-
 τερον ἀναφέροντες τὸ θεοκρατικὸν Κρατίδιον τοῦ Βατι-
 κανοῦ ἢ ἄλλας μεσαιωνικὰς προσωνομίας Κρατῶν καὶ
 Βασιλείων ὡς Ἀγίων κλπ.

Ἄκολουθῶς σὺν τῇ ἀνελίξει τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύμα-
 τος εἰς ἀνωτέρας σφαῖρας διακρίσεως καὶ ἀποδοχῆς ἠθι-

1) Πρβλ. Μ.Ε.Ε. τόμος Α' σ. 224 καὶ 228 καὶ Παγκ. Ἱστορία
 Ἐλευθερουδάκη τ. II σ. 513.

κῶν ἀξιών ἀνεγνωρίσθη δι' ἄλλα, ὡς ἐν Πλάτωνι, αἷτια, ἢ θεία ἰσχύς τῆς ἐννοίας τῆς Πολιτείας. Συνεχίζοντες δὲ τὴν ἱστορικὴν ἀναδρομὴν διὰ τὴν προέλευσιν τῆς τεραστίας ἠθικῆς ἐπιβολῆς τῆς Πολιτείας συναντῶμεν τὴν εἰς τὴν ρωμαϊκὴν ἐποχὴν λατρείαν τῆς «Πόλεως» τῆς ὁποίας οἱ νόμοι καὶ αἱ βουλαι περιεβάλλοντο μὲ τὴν θείαν ἐπιταγὴν ποῦ ἐπεσφράγιζαν πρὸ τῆς θεσμοθετήσεως τῶν νόμων, ὅτε μὲν αἱ θεῖαι ἐντεύξεις τῶν Βασιλέων εἰς τοὺς ρωμαϊκοὺς κήπους καὶ αἱ θυσίαι εἰς τοὺς θεοὺς, ἢ τὸ ἀποκτήσαν θείαν δύναμιν ἐπίγραμμα S.P.Q.R. ἢ τέλος αὐτὴ ἡ βούλησις τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων οἱ ὁποῖοι θεοποιούμενοι ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου καὶ μετέπειτα δὲν ἔκαμναν τίποτε περισσότερον ἢ νὰ ἐπισωρεύουν διαδοχικῶς ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον τὰς ἰδιότητάς των ὑπὲρ τῆς «Πολιτείας» καὶ τοῦ «Κράτους» τοῦ ὁποίου ἡγοῦντο.

Μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ μὲ τὴν διάδοσιν του, πρὸς στιγμὴν τὸ θέμα χάνει τὴν διαύγειάν του. Ἄλλὰ παρεκτός τοῦ ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐ μόνον δὲν διεφιλονίκησεν ἐγκόσμιον ἐξουσίαν κηρύττων τὸ «ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι (1)» ἦλθε μᾶλλον ἄρωγός τῆς θεϊότητος τῆς ἐξουσίας καὶ συνεπῶς τῆς Πολιτείας διὰ τοῦ ἐτέρου κηρύγματός του «οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ εἰμὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν (2)», ἢ ὁποία πλέον κατεκύρωσε τὸ θεῖον τῆς πολιτείας καὶ τοῦ κράτους εἰς τὴν μεταχριστιανικὴν ἐποχὴν. Εἰς τὴν Βυζαντινὴν περίοδον, τὸ θεῖον τοῦ προσώπου τοῦ αὐτοκράτορος δὲν εἶναι ξένον (3) καὶ ὁ στενώτερος προσωπικὸς δεσμός Πολιτείας-Ἐκκλησίας διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος, τοῦ αὐτοκράτορος, ὄντως προστάτου τῆς πίστεως καὶ ἀναγνωρισθέντος διὰ τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως 381, καὶ Χάλκης 451, ὅτι οὗτος εἶναι ὁ πραγματικὸς ἀρχηγός τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ᾧ καὶ προήδρευεν οὗτος πολλῶν οἰκουμενικῶν συνό-

1) Πρβλ. Ματθ. Κ. Β. 21.

2) Πρβλ. Ἰωάννην ΙΘ' 11.

3) Πρβλ. Παγκ. Ἱστορία Ἐλευθερουδ. τ. 2 σ. 321.

δων (1), ἐνίσχυε τὴν ἔννοιαν τῆς θειότητος τοῦ θεσμοῦ τῆς Πολιτείας (2) καὶ προσέδωκε τελικῶς εἰς αὐτὴν δύναμιν καὶ περιεχόμενον κοινωνικοῦ ἔργου ἀληθῶς βαρυσήμαντον. Ἀπὸ τὸ Βυζάντιον καὶ πρό, ὅμως κυρίως μετὰ, τὴν ἄλωσιν παρέλαβεν ἡ Δύσις καὶ περιέλαβεν εἰς τὴν Ἀναγέννησιν τὴν θειότητα τῆς πολιτειακῆς ἐννοίας, ἀντικαταστήσασα τὴν παντοδυναμίαν τῆς πίστεως Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐγκόσμιον κρατικὴν ἐπιβολὴν τῆς ὁποίας οἱ Πάπαι οὐδεμιᾶς ἐφείσθησαν προσπαθείας καὶ μεθόδου, διὰ τῆς παντοδυναμίας τῆς ἐννοίας τοῦ Κράτους, ἡ ὁποία ἀκολούθως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων διαμφισβητούμενη ἀλλ' ἀνακύπτουσα, προσβαλλομένη καὶ διαλυομένη, ἀλλ' ἀντέχουσα(3) κατακλυζομένη ἀπὸ ἐπικρίσεις καὶ πάλιν ἀναδυομένη, ἔφθασε μέχρι τοῦ ὄντως θριαμβευτικοῦ δι' αὐτὴν θεωρητικοῦ καὶ πολιτικοῦ πρακτικοῦ τέρματος, νὰ τὴν ἀποδεχθοῦν, νὰ τὴν περιπτυχθοῦν καὶ νὰ τὴν θερμάνουν αὐτοὶ οἱ κυριώτατοι διαμφισβητηταί τῆς τοῦ προλεταριακοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐν τῇ κοιτίδι τῆς ἐπιβολῆς του, ἐν Ρωσσίᾳ. Πῶς εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ ἀμφισβητηθῇ καὶ νὰ παραβληθῇ ἡ ἠθικὴ δύναμις καὶ ἀξία μιᾶς ἐννοίας ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐβίωσεν ἐπὶ χιλιετηρίδας ὅλας ἡ ἀνθρωπότης ὅλη, καὶ ὑπὸ τὴν κατεύθυνσιν, ἀίγλην καὶ ἐπιβολὴν τῆς ὁποίας ἐδημιούργησαν ὅλοι οἱ πανάρχαιοι, οἱ μέσοι καὶ σύγχρονοι λαοὶ ὅ,τι ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν ὡς συμβολὴν τῶν εἰς τὴν τεχνικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνέλιξιν τοῦ Πολιτισμοῦ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ; Πῶς εἶναι δυνατόν ἡ Πολιτεία νὰ κρι-

1) Delate, Ἱστορία τῶν Παπῶν τῆς Ρώμης 1925 σ. 19, 20 Μεταφρ. Γ. Ἀρβανιτάκη.

2) Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἐν προκειμένῳ θρησκευτικοὶ τινὲς ὕμνοι τῆς βυζαντινῆς περιόδου «Σῶσον Κύριε... καὶ τὸ Σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου Πολίτευμα». «Τῇ Ὑπερμάχῳ... Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ Κράτος ἀπροσμάχητον».

3) Πρβλ. καὶ ἐν Α. Ἀλιβιζάτῳ, Σύγχρονοι Ἐνωτ. Προσπαθ. σ. 27 διάγγελμα τοῦ Χριστ. Συνεδρίου Ὁξφόρδης, ἐν ᾧ ὑπὸ στοιχ. ε' ἀναγνωρίζεται ἡ θεία σύστασις τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ κράτους ὡς ὄργανου ἐπιβολῆς τῆς θείας ἐν τῷ κόσμῳ τάξεως.

θῆ ἐπιπολαίως καί βιαστικά, ἢ νὰ θεωρηθῆ ὅτι κατέστη ἀνεπαρκές μέσον ὄργανον συνεπεία τῶν κοινωνιολογικῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν διακυμάνσεων τῆς ἀπόδόσεως τῆς ἐν τινι μεταβατικῇ ἐποχῇ ὡς ἐκ τῶν ἐπιδράσεων τῶν οἰκονομικοτεχνικῶν μεταβολῶν στίγματος χρόνου— τί εἶναι 100 καὶ 200 ἔτη εἰς κυρίαρχον πάροδον αἰῶνων ποῦ ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν προϊστορικὴν καὶ Βιβλικὴν ἀκόμη ἐποχὴν ;—τὸ ὁποῖον ἤδη φαίνεται ὅτι ἀπὸ πολλοῦ κλίνει πρὸς τὸ τέρμα τῆς παρενθετικῆς περιόδου του ; Ποῖος ἄλλος θεσμὸς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῆ σοβαρῶς ὅτι διεπότισε τὴν ἀνθρωπότητα συναπτῶς καὶ ἀδιαλείπτως, βαθέως καὶ κυριαρχικῶς, ἀπὸ τῆς πρώτης ὀργανώσεως τῆς πρώτης πρωτογόνου κοινωνίας μέχρι σήμερον : "Ἄν ἡ θρησκεία δύναται μόνη νὰ ἀντιπαραβληθῆ ὡς γενικὴ τις ἔννοια, ὅμως αὕτη ἀφορᾷ τὰς ἐσωτέρας ψυχικὰς ὑποκειμενικὰς διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ διακανονίζει τὰς ἠθικὰς μετὰ τοῦ Δημιουργοῦ ἐγκοσμίους ἢ μεταφυσικὰς σχέσεις, καὶ εἶναι πάντως κατ' εὐθεΐαν ἄσχετος μὲ τὴν ἐγκόσμιον διασφάλισιν τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως τῶν ἀτόμων, τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνότητων.

Ἡ δὲ κοινωνία - μᾶζα, βεβαίως παράλληλος τῆς πολιτείας ὀργανισμὸς, ἀπὸ τῆς συστάσεώς της συμβαδίζουσα μετ' αὐτῆς, δὲν κατῴρθωσε ποτὲ ὡς μᾶζα νὰ ἐπιτύχη ἄλλο τί πέραν τῶν αἰμάτων, ἀνατροπῶν, καταστροφῶν καὶ τῶν ἀνακοπῶν εἰς τὴν ρυθμικὴν ἐξέλιξιν τῆς πρὸς πρόοδον, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἐκάστοτε ἡ πολιτεία τὴν ὀδηγεῖ, καλοῦσα πάντοτε ἀγωνιωδῶς ἀκολουθῶς τὴν «Πολιτείαν» νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν τάξιν, εἰς τὸ χάος τὸ ὁποῖον αὕτη ἐδημιούργει καὶ ἐκ τοῦ ὁποῖου οὐδὲ τὴν ὑπ' αὐτῆς ὀπτασιασθεῖσαν τυχὸν νέαν τάξιν δὲν ἦτο ἱκανὴ ἄνευ τῆς «Πολιτείας» νὰ συνθέσῃ. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἐφαίνετο ὅτι ἡ κοινωνικὴ μᾶζα ἐχθρεύετο τὴν πολιτείαν, μετὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἀνατροπὴν τῆς μορφῆς, τοῦ εἴδους τῆς Πολιτείας κατὰ τῆς ὁποίας κατεφέρετο, εἰς τὴν βασικὴν ὅμως ἔννοιαν τοῦ Κράτους, τῆς Πολιτείας, κατέφευγε τὴν ἐπομένην διὰ νὰ κινήσῃ πρὸς προωθουμένην ζωὴν ἑαυτὴν (δηλ.

την κοινωνίαν,) ἀπλῶς τὴν εἰδοποιὸν μορφήν τῆς αἰωνίου Πολιτείας προσπαθοῦσα νὰ τροποποιήσῃ σύμφωνα μὲ τὰ ἰδανικά της. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀρχή, ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἐπιτυχοῦσα δημιουργεῖ δίκαιον, ἀποτυχοῦσα δὲ δημιουργεῖ παρανομίαν. Ἐπιτυχοῦσα εἰς τὸν ἀνατρεπτικὸν τῆς ἀγῶνα ἡ μᾶζα καὶ μεθισταμένη εἰς τὴν θέσιν τοῦ κυριάρχου, μεταβάλλεται εἰς καθεστῶς - Πολιτείαν αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ, νομιμοποιοῦσα καὶ συντηρητικῶς πλέον περιφρουροῦσα τὴν ὡς Πολιτείας θέσιν τῆς⁽¹⁾. Ἀποτυγχάνουσα δέ, ἐπισύρει κατ' αὐτῆς καταφορὰν τῆς Πολιτείας ἐπὶ παρανόμῳ δράσει! . .

Πῶς λοιπὸν τώρα προκειμένου νὰ ἐπιδιώξωμεν μίαν κοινωνικὴν ἀνασυγκρότησιν ἐνὸς τόπου θὰ διστάσωμεν εἰς τὸ ὄργανον-φορέα τῆς προσπαθείας αὐτῆς; Τὰ μειονεκτήματα ἅτινα ἀντικειμενικῶς ἀνωτέρω ἐκθέσαντες ἀνεγνώρισαμεν εἰς βᾶρος τοῦ «Κράτους - Πολιτείας», δὲν εἶναι τοιαῦτα μὴ ἐπιδεκτικὰ ἀντιμετωπίσεως. Ἀντιθέτως, τὸ καταστρεπτικὸν πνεῦμα τῆς «Κοινωνίας Μάζης», τοῦ ὁποῦ ἀπολογητῆς διάσημος ἀνεδείχθη ὁ Babeuf, τοῦ ὁποῦ «ἡ κίνησις ἐὰν ἐπεκράτει, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Buonarotti, θὰ κατήργει τὸ δικαίωμα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ θὰ ἐζήτηι τὴν... καταστροφὴν τῶν μεγολουπόλεων καὶ τὴν ἀναβίωσιν τῆς ἀρχεγόνου ἀγροτικῆς κοινοκτημοσύνης»⁽²⁾ δὲν ἐμφανίζεται εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα μεμονωμένως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σύγχρονον παράδειγμα τῆς Ὀκτωβριανῆς ἐπαναστάσεως, τῆς ὁποίας τὰ πρῶτα ἔτη 1917—1921 κατέληγαν εἰς τραγικὰ ἀποτελέσματα ἐσωτερικῆς κοινωνικοοικονομικῆς διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τόσο, ὥστε αὐτὸς ὁ Lenin⁽³⁾ νὰ ὑποχρεωθῆ, ἐκ τῆς φοβερᾶς τότε καταστάσεως τῶν πραγμάτων, νὰ εἰσηγηθῆ

1) Πρβλ. Χ. Σγουρίτσα, Ἐπανάστασις, Πολιτεία καὶ Δίκαιον σ. 237 κ. ἑ.

2) Π. Κανελλοπούλου, Κοινωνία Ἐποχῆς σελ. 107.

3) Π. Ἀντωνέσκου, Χριστιανισμὸς καὶ Σοσιαλιστικὰ συστήματα σ. 99—106.

τόν Μάρτιον τοῦ 1921 εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ συγκληθὲν Συνέδριον τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τὴν περίφημον Νέαν Οἰκονομικὴν Πολιτικὴν (Ν. Ε. Ρ.) (1).

Διὰ ταύτης ἐπανεφέρετο καθεστῶς ἀστικογεωργικῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας, τὸ ὁποῖον πάλιν διὰ τῶν ἀπὸ τοῦ 1928 πενταετῶν σχεδίων τοῦ Stalin ἀνετράπετο, μόλις ἤρχισε νὰ ἀναθάλη μίᾳ νέα οἰκονομικοκοινωνικῇ κατάστασις, εἰς τελείαν ἐφαρμογὴν τῆς θεωρίας τῆς «τεθλασμένης ἐξελίξεως» (2) τὴν ὁποίαν ὁ Lenin ἀπὸ τοῦ 1921 ἐπὶ τῆ προτάσει τῆς Ν. Ε. Ρ. ἐξέδιδε, καθ' ἣν «ἡ ἐπανάστασις ὅτε μὲν προχωρεῖ ὅτε δὲ ὑποχωρεῖ, διὰ στρατηγικῶν προχωρήσεων καὶ ὀπισθοχωρήσεων, τείνουσα νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς!» Ἐπίσης τὸ αὐτὸ καταστρεπτικὸν πνεῦμα ἐπέδειξεν ἡ Μᾶζα - Κοινωνία καὶ εἰς τὰς τελευταίας μετὰ τὸ 1918 ἐπαναστάσεις ἐν Οὐγγαρίᾳ, Αὐστρίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ ὡς καὶ ἄλλοτε κατὰ τὴν Γαλλικὴν καὶ εἰς πάσας τὰς ἐποχὰς τῆς νεωτέρας καὶ ἀρχαιοτέρας ἱστορίας μέχρι τῆς Αἰγυπτιακῆς (3) καὶ πρὸ ἀκόμη αὐτῆς, εἴτε πολιτικοκοινωνικῶς ἔδρα ἢ ἐξευρεομένη μᾶζα - κοινωνία, εἴτε καὶ ἐθνικῶς ἀκόμη, διότι τὸ στοιχεῖον τῆς ἀταξίας καὶ τῆς διαρπαγῆς καὶ καταστροφῆς εἶναι φυσικὸς τῆς σύντροφος καὶ συνυφασμένος μετὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ πλήθους, πού εὐχερέστατα καὶ τάχιστα ὑποτάσσεται εἰς τὴν κατεύθυνσιν πού προθύμως ἀναλαμβάνει νὰ δώσῃ ὁ ὄχλος!!!

Σπανιώτατα καὶ τότε μόνον ἡ μᾶζα κοινωνία δύναται νὰ προβῆ εἰς δρᾶσιν ἀπηλλαγμένην τοῦ φυσικοῦ συντρόφου τῆς καταστρεπτικοῦ πνεύματος, διὰν πλαισιούται καὶ χαλιναγωγεῖται ἀπὸ ἐπίγνωσιν ἀνωτέρων ἠθικῶν ἀξιών καὶ ἀρχῶν, ὡς ἡ βαθεῖα ἀντίληψις τῆς ἐννοίας τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος. Οὕτω οἱ Ἴταλοι ἐργάται τοῦ Ντάλ-

1) Ἀγ. Ἀγγελοπούλου, Ὁ Σοσιαλισμὸς 1944 σελ. 223—225.

2) Πρβλ. Gurian, Bolshevism Theory and Practice Translated by Wetkin. London, 1932 σ. 136.

3) Πρβλ. Gust. Jequier, Ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι 1926 Διασκευῆ Β. Δασκαλάκη σελ. 129—147.

μινε, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μπέργκαμο, οἱ ὁποῖοι τὸν Μάρτιον τοῦ 1919 ἐλθόντες ὡς μᾶζα «εἰς ρῆξιν μὲ τοὺς ἐργο-»
 « δότας των, ἀντὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ἐργοστάσια πα-»
 « ρεβίασαν τὰς θύρας, ὕψωσαν τὴν τρίχρωμον»
 « Ἐθνικὴν σημαίαν, ἐξηκολοῦθησαν τὴν»
 « ἐργασίαν, δι' ἴδιον λογαριασμόν, ψηφί-»
 « σαντες ἡμερησίαν διάταξιν δι' ἧς ὠρίζετο ὅτι σκοπὸς»
 « τῆς ἀπεργίας των ἦτο τὸ ἴδιον συμφέ-»
 « ρον, καὶ ἐπὶ πλέον, τὸ συμφέρον τῆς»
 « Ἰταλικῆς Βιομηχανίας καὶ ὀλοκλή-»
 « ρου τοῦ Ἰταλικοῦ Λαοῦ» (1), ἀσφαλῶς ἀ-
 ποτελοῦν ἓνα ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα καὶ σπανιώτατα πα-
 ραδείγματα εἰς τὴν θεωρίαν τῶν μαζικῶν κοινωνικῶν
 ἐκδηλώσεων, ὅπου τὸ πνεῦμα τῆς καταστροφῆς ἔχει
 ἐξουδετερωθῆ ἀπὸ τὴν ιδέαν τοῦ Ἔθνους καὶ ἔχει
 μετατραπῆ εἰς ἐνέργειαν δημιουργικὴν!

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πῶς νὰ μὴν ἐνθυμηθῆ κανεὶς ἐκ
 παραλλήλου καὶ ἀντιθέτως τὴν διαλυτικὴν δρᾶσιν τῆς
 Γαλλικῆς μάζης Κοινωνίας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μπλούμ,
 τὰς καταλήψεις τῶν ἐργοστασίων—ὄχι ὅμως δημιουργικῶς
 ὡς ἐν Ἰταλίᾳ ἀλλὰ πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἐργασίας ἐν
 αὐτοῖς, καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν Γάλλων ἐργατῶν κατὰ τὴν
 Διεθνῆ Ἐκθεσιν τῶν Παρισίων (1937), ὁπότε μὲ τὰς συνε-
 χεῖς ἀπεργίας καὶ ἀντιδράσεις των ὀλίγου δεῖν καὶ θὰ ἐμα-
 ταίωνα ἀυτὴν μὲ ἀναβολὰς καὶ βραδύτητας, πάντως δ'
 ἐμείωσαν τὴν Ἐθνικοοικονομικὴν τουριστικὴν ἀπόδοσιν
 αὐτῆς;

Τὸ θέμα δέον νὰ θεωρήσωμεν ἐξαντληθὲν πλέον. Ἡ
 κοινωνία - μᾶζα νομίζομεν ὅτι ἐπαρκῶς ἀπεδείχθη ὅτι
 δὲν δύναται νὰ διαφιλονικῆ σοβαρῶς ἀπὸ τὴν πολιτείαν
 τὸ ἐνδεδειγμένον καὶ τὴν ἰκανότητα αὐτῆς, νὰ ἡγηθῆ αὕτη
 τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως καὶ ἀνασυγκροτήσεως. Ἡ πο-
 λιτεία - κράτος, θεωρητικῶς—ἱστορικῶς—πολιτικοπρακτι-

1) Πρβλ. Ἰωακείμ Βόλπε, Ἱστορία τοῦ Φασιστικοῦ κινήματος
 1941 σ. 24 κ. ἔ.

κῶς, ἔχει τὴν ἀπόλυτον ὑπεροχὴν καὶ ἐπὶ τέλους ὑπὸ τὴν ἱεράν σκιάν τῆς κλασσικῆς Ἀκροπόλεως, εἶναι ἀδύνατον ἢ ἑλληνικὴ νοοτροπία τοῦ μέτρου ἐν παντί, τῆς λιτότητος καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἐλευθέρως φιλοσοφημένην δημιουργικὴν ἐξέλιξιν, χάριν τῆς ἀρρυθμοῦ βίας τῶν κατωτέρων ἐνστίκτων εἰς τὰ ὁποῖα ὑποτάσσεται καὶ μὲ τὰ ὁποῖα ζεῖ καὶ κινεῖται ἡ μᾶζα! ...

* * *

Τὸ ἔργον τῆς ρυθμικῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως καὶ ἀνασυγκροτήσεως «ἡ Πολιτεία · Κράτος» δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἐπιτελέσῃ μὲ τὴν ἄσκησιν εἰδικῶς συνδυασμένης κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Τὸ μέσον τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς ἐχρησιμοποίησεν — ὡς δέχεται ἢ σύγχρονος θεωρία — πάντοτε ἡ πολιτεία, ὡς ἀνάγκη ἐπέδιδε νὰ διατηρήσῃ τὸ κλονιζόμενον κύρος τῆς ἢ νὰ αὐξήσῃ αὐτὸ διὰ νὰ ἀντεπεξέλθῃ τῇ συνεργασίᾳ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀσθενεστέρων οἰκονομικῶς τάξεων εἰς τὰς ἐθνικοκοινωνικὰς ἢ κρατικοκοινωνικὰς διαλυτικὰς τάσεις τῶν εὐγενῶν καὶ φεουδαρχῶν καὶ τὴν προσπάθειαν τῆς συγχρόνου οἰκονομίας, ἰδίᾳ δὲ τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, ὅπως ὑποτάξῃ αὐτήν.

Μιᾶς τοιαύτης ὁμως κοινωνικῆς πολιτικῆς οἱ σκοποὶ ὄχι μόνον περιορισμένοι εἶναι ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐστερημένοι τοῦ εὐρυτέρου ἀνθρωπιστικοῦ περιεχομένου οἷον ἢ σύγχρονος ἀνάγκη ἐπιμόνως ἀναζητεῖ καὶ ἡ ἐποχὴ ἀναμένει. Ἀποτελοῦν ἀπλοῦν πολιτικὸν χειρισμὸν καὶ ἀσχέτως τῆς σκοπιμότητος καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ κύρους τῆς πολιτείας ἀποτελεσματικῆς ἀποδόσεως αὐτῶν, — οἷον ἀπέδωσεν ὄντως ἐν Γερμανίᾳ ἐν ὥρᾳ κρίσεως τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1918 ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ τοῦ Βίσμαρκ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ πρωσσικὸν πνεῦμα τῆς πειθαρχίας καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ κράτος — πάντως ἀπομένουν ὡς μέσον ἐστερημένον οἰκονομικοῦ περιεχομένου, καὶ ἀποβλέπουν εἰς τὴν ρύθμισιν σχέσεων ἐργατικοεργοδοτικῶν καὶ τὸν ἐξαναγκασμὸν τοῦ κεφαλαίου ὅπως προβῇ εἰς παραχωρήσεις

ὑπὲρ πραγματώσεως μιᾶς σχετικῆς ἐργατικῆς εὐημερίας. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητεῖ καὶ προσδοκᾷ ἡ ἐποχὴ μας. Εἰς ὥραν καθολικοῦ κοινωνικοῦ ἀναβρασμοῦ τῶν μαζῶν, αἱ ὁποῖαι ὠθούμεναι ἀπὸ τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν βαρεῖαν δοκιμασίαν εἰς τὰς ὁποίας τὰς ἔρριπεν ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος διὰ τὸν ὁποῖον αἱ πλεῖσται ἐξ αὐτῶν οὐδεμίαν ἔφερον εὐθύνην, καὶ τὴν ἀφυπνισθεῖσαν συνείδησιν ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα κατισχύσεως τῆς Δικαιοσύνης ἐν τῇ ζωῇ καὶ καθαρμοῦ ψυχικοῦ καὶ ἠθικοῦ καὶ γενικώτερον ολοκληρωτικῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κοινωνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ βίου, εἰς ὥραν κοσμοϊστορικῶν στροφῶν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ὑφὴν τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, ἡ οἰκονομία δὲν δύναται ν' ἀφεθῆ ἐλευθέρα νὰ ἀκολουθῇ δρόμους ἰδίους καὶ συνήθως διαφόρους ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐξυπηρετοῦντες τὸ κοινωρικὸν σύνολον ἐνοποιοῦν τοῦτο, ἰσχυροποιοῦν τὸ Κράτος καὶ ἀνυψώνουν ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς τὸν λαὸν εἰς ὑψηλοτέρας σφαίρας ἠθικῆς προαγωγῆς καὶ ὑλικῆς εὐημερίας.

Ἡ «κοινωνικὴ πολιτικὴ» θὰ δεήσῃ νὰ συνδυασθῇ μὲ τὴν «οἰκονομικὴν πολιτικὴν» καὶ τὴν ἠθικοαξιολογικὴν προσπάθειαν τοῦ κράτους, καὶ οἰκονομία καὶ κοινωνία καὶ ἠθικαὶ ἀξίαι ὑπὸ τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἰδίου καὶ μάλιστα τοῦ συγχρόνου ἐθνικοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως ὁ σύγχρονος Ρωσσογερμανικὸς πόλεμος ἀποκατέστησεν εἰς τὴν λαϊκὴν συνείδησιν, θὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ συναρτηθοῦν καὶ μὲ σκοποὺς ἠθικοὺς οἰκονομικοὺς καὶ κοινωνικοὺς, νὰ μᾶς ὀδηγήσουν εἰς τὴν περιστολὴν τῶν ὑπὲρ «λόγον» προνομίων ζωῆς καὶ εἰς τὴν δικαίαν ἀπολαυτὴν τῶν ἀγαθῶν ὑπὸ τοῦ συνόλου τοῦ λαοῦ ἐν τῷ μέτρῳ «τῶν ἀναγκῶν ἀλλὰ καὶ τῆς συμβολῆς ἐκάστου», ἥτοι εἰς τὴν πραγματικὴν, ἐκ δικαίας κατανομῆς, ὑλικὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν παράλληλον ἠθικὴν ἀνύψωσιν αὐτοῦ τῇ συνδρομῇ τῆς παιδείας καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ διὰ πάντων τούτων εἰς τὴν πολιτικοκρατικὴν ἐνότητα καὶ ἰσχύον ἐπ' ὠφελείᾳ πάλιν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἔθνοϋς! . .

Ἡ ἑλληνικὴ ἰδίᾳ κοινωνικοοικονομικὴ πολιτικὴ τοῦ

Κράτους δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ μακρὰν τὸ πνευματικὸν πρότυπὸν τῆς, οὔτε εἰς τὴν πνευματικὴν δημιουργίαν ξένων λαῶν νὰ καταφύγῃ. Τὸ Βυζαντινὸν ἑλληνικὸν Κράτος τῶν μέσων αἰώνων, τοῦ ὁποῦ ἢ μακραίων δρᾶσι καὶ ὁ ἐσωτερικὸς βίος τόσον ἄγνωστα εἰς τὴν ἐπιστήμην ἦσαν καὶ ὑποτιμημένα μέχρι πρό τινων ἀκόμη δεκαετηρίδων, ἀποτελεῖ ἓνα ὁλόφωτον παράδειγμα Κράτους, τὸ ὁποῖον ἐν πλήρει καὶ ἀπολύτῳ συναισθήσει τοῦ ἔργου του ὑψοῦται ἀναμέσον τοῦ ὄλου λαοῦ, ἰσχυρῶν καὶ ἀσθενῶν οἰκονομικῶς (1), καὶ παρεμβαῖνον ἐν ὅλῃ του τῇ ἰσχύϊ καὶ φροντίδι ὑπὲρ τῶν ἀσθενεστέρων λαϊκῶν τάξεων, ἀφ' ἑνὸς ρυθμίζει ὀστένωσ πᾶσαν τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν διαβίωσιν, ἰδιοκτησίαν · βιομηχανίαν - ἐμπόριον · βιοτεχνίαν κλπ. κατὰ τρόπον οἷον αἱ θρησκευτικῆς πηγῆς ἐμπνεύσεις τῶν τῶν κάμουν νὰ πιστεύῃ ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, αἱ δὲ ἀπολυταρχικαὶ περὶ Κράτους πεποιθήσεις του, τὸ κάμουν νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς κρατικῆς ἐνότητος, ἰσχύος καὶ ἐξουσίας (2), εἰς βαθμὸν δὲ ἐπιτυχίας τοιοῦτον, ὥστε νὰ δυνηθῇ ὄντως τοῦτο νὰ παραμείνῃ ἐπὶ μίαν χιλιετηρίδα καὶ πλέον πανίσχυρον ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, καθ' ὅσον τοῦτο ἐπέδιδωξε, παρὰ τὰς φυσικὰς ἱστορικὰς διακυμάνσεις του, καὶ νὰ σταθῇ προμαχὼν τοῦ νεωτέρου ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος τοῦ Πολιτισμοῦ τῆς Εὐρώπης, μέχρι τῆς πτώσεώς του ἀπὸ τὴν φυσικὴν τροχίαν τῆς φθορᾶς πρὸ νέων ἀφθόρων δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ὁμῶς ἀπέχουσαι τῆς νοτροπίας του αὐτῆς—ὡς ὁ χρόνος ἀπέδειξεν—διαδεχθεῖσαι αὐτό, δὲν κατῶρθωσαν εἰμὴ διὰ τρίτον ἀναλόγου βίου νὰ τὸ ὑποκαταστήσωσιν. Ἡ ἀναδρομὴ αὕτη, δι' ἡμᾶς τούλάχιστον τοὺς Ἕλληνας, μακρὰν τοῦ νὰ ἀποτελῇ ἀναχρονισμόν, ἀποτελεῖ ἀπλῶς προσφυγὴν εἰς ἑλληνικὰς πηγὰς κρατικοπαρεμβατικῆς ρυθμίσεως τῆς κοινωνικοοικονομικῆς ζωῆς, ἐμπνευσμένας ἀδιαφιλονεικῆτως ἀπὸ ἀνωτέραν

1) Πρβλ. Α. Ν. Διομήδους, Βυζαντιναὶ Μελέται, 1942, σ. 19—21.

2) Πρβλ. Α. Ν. Διομήδους, Βυζαντιναὶ Μελέται, 1942, σ. 1—90.

ἠθικὴν καὶ πολιτικοοικονομικὴν πνοὴν ὡς καὶ συσχετισμέ-
 νας μὲ τὸν νεώτερον ἑλληνικὸν χαρακτήρα, αἱ ὁποῖαι διὰ
 τοῦ πνεύματός των δύνανται νὰ μᾶς βοηθήσουν εἰς τὴν
 διαγραφὴν τῆς γενικῆς γραμμῆς τῆς συγχρόνου κοινωνι-
 κοοικονομικῆς πολιτικῆς μας, καὶ αἱ ὁποῖαι, ὡς τάσεις,
 εἶναι συγγενεῖς, ἐντὸς βεβαίως τῶν συγχρόνων ἀναγκῶν
 καὶ πλαισίων τῆς ἐξειλιγμένης τεχνικοοικονομικῶς καὶ πα-
 ραγωγικῶς ἐποχῆς μας καὶ τῶν ἔτι ἀπαιτητικωτέρων ἀν-
 θρωπιστικῶν ἐπιταγῶν τῆς, μακρὰν ἀπὸ κάθε ἄλλης πη-
 γῆς ξένου πνεύματος πρὸς ἡμᾶς καὶ ἠθικότητος καὶ πνευ-
 ματικότητος κατευθύνσεων καὶ θεωριῶν.

Τὸ ὅτι τὸ κρατικοπαρεμβατικὸν πνεῦμα τὸ ἀνέπτυξαν
 καὶ ἐν σοσιαλισμῷ, μαρξικῷ καὶ μὴ, πλεῖστοι θεωρητικοὶ
 καὶ συγγραφεῖς, δὲν ἔχει σημασίαν, διότι τὸ πνεῦμα τοῦτο
 διεῖπε καὶ τὰς ἀρχαίας ἑλληνικὰς πόλεις καὶ τὸν Πλάτωνα
 καὶ τὴν Ρώμην, οὔτε ἐπιτρέπεται καμμία σύγχυσις ἐν προ-
 κειμένῳ. Ἄλλωστε, καμμία ἀνθρωπίνη θεωρητικὴ ἐπίτευξις
 δὲν εἶναι οὔτε μένει κτῆμα ἐνὸς μόνον ἔθνους ἢ μιᾶς ἐπο-
 χῆς καὶ θεωρίας. Ἄργα ἢ γρήγορα, αὕτη διοχετεύεται πρὸς
 τὸ χωνευτήριον τοῦ πανανθρωπίνου πνεύματος καὶ ἐκεῖ
 ἀποτελεῖ στοιχεῖον τοῦ ἀμαλγάματος ποῦ συσσωρεύεται
 εἰς αἰώνιον, κατ' ἐπιλογὴν ἐκάστης, χρήσιν πασῶν τῶν
 ἐποχῶν καὶ θεωριῶν. . .

Τὸ ἐν ἔτει 1893 δημοσιευθὲν ἀπὸ τὸν Nicole τὸ πρῶ-
 τον, ἐκ χειρογράφου ἀποκειμένου εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς
 Γενεῦης «Ἐπαρχικὸν Βιβλίον» τοῦ Λέοντος Σοφοῦ, μᾶς
 δίδει μίαν ἀποκαλυπτικωτάτην διὰ τὴν πολιτειολογικὴν καὶ
 κοινωνιολογικὴν ἐπιστήμην εἰκόνα τῆς οἰκονομικοκοινωνι-
 κῆς πολιτικῆς τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους καὶ τὴν μορφήν
 καὶ τὴν ἀνωτέραν ἠθικὴν πνοὴν τῆς κοινωνικοοικονομικῆς
 πολιτικῆς ἀπὸ τὴν ὁποῖαν διαπνέεται ὁ βυζαντινὸς κρατι-
 κὸς παρεμβατισμὸς.

Αἱ φράσεις τοῦ προοιμίου τοῦ «Ἐπαρχικοῦ Βι-
 βλίου», «. . . ὡς ἂν εὐσχημόνως τὸ ἀνθρώπινον γένος
 πολιτεύηται καὶ μὴ θάτερος καταδυναστεύει θάτέ

ρου» (1) και αὐτὸν συναγωνισμόν, κάθε συναγωνισμόν ἀφορώσαι φράσεις «... τὸ τῶν ἀνθρώπων φύλον εὖ διατιθέμενον μὴ ἀναισχύντως ἐπιπηδᾷ τῷ ἐτέρῳ θάτερος...» ὄχι μόνον εἶναι χαρακτηριστικά, ἀλλ' ἀποτελοῦν καθαρὸν ἑλληνοχριστιανικὸν κοινωνικὸν σάλπισμα, ἐρχόμενον ἀπὸ τὰ βάθη τῶν προδραμόντων χρόνων κατὰ χιλιετηρίδα ἐνωρίτερον τῆς ἐν ἐκρήξει ἀγανακτήσεως τοῦ μαρξικοῦ καὶ μὴ σοσιαλισμοῦ διὰ τὴν «ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ἄνθρωπον!...».

Ὁ βυζαντινὸς κρατικὸς παρεμβατισμὸς ἀπετέλει ὄντως μίαν πλήρη καὶ πρᾶγματικὴν κοινωνικοοικονομικὴν πολιτικὴν, εἰς τινὰ δὲ σημεία δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι σύγχρονα οἰκονομικὰ καὶ συναλλαγματικὰ ἀκόμη μέτρα ἀποτελοῦν ἀπλήν ἀντιγραφὴν βυζαντινῶν τοιούτων!

«... Ἡ ἐλευθερία τῆς ἀσκήσεως ἐμπορίας, βιοτεχνίας καὶ βιομηχανίας — λέγει ὁ Α. Διομήδης (2) — δὲν ὑπῆρξεν ἀρχὴ παραδεδεγμένη εἰς τὸ Βυζάντιον... ἄκρα πρὸς τὸ ἄτομον δυσπιστία, συνεχῆς ἔλεγχος κάθε παραγωγικῆς κινήσεως... κατάλυσις πρωτοβουλίας, περιστολὴ τοῦ συναγωνισμοῦ, ἄνωθεν ρυθμισίς κάθε οἰκονομικῆς ἐνεργείας, εἶναι οἱ προέχοντες χαρακτῆρες τοῦ συστήματος... Συστηματικὴ ἐφαρμογὴ πειθαρχημένης οἰκονομίας... ἐχάραξε τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν θ' ἀπομακρυνθῆ τὸ Ἀνατολικὸν Κράτος... Μὲ μέτρα σκληρᾶς βίας διότι δὲν ἀφίνει οὔτε αἰ τιμαὶ νὰ ρυθμίζωνται αὐτομάτως, οὔτε ὁ συναγωνισμὸς νὰ ἀναπτύσσεται, οὔτε αἱ προμήθειαι νὰ ἔρχωνται ἐλευθέρως ὁποθενδήποτε... Ὅλα εἶναι ρυθμισμένα καὶ παντοῦ ἡ ἐπέμβασις ἐλέγχει καὶ ὀδηγεῖ ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι μόνον οὕτω θὰ σταματήσῃ ἡ προϊοῦσα ἀποσύνθεσις,

1) Ζέππου, Jus Graecor, 2 σελ. 371

2) Πρβλ. τὴν ἐξόχως ἐνδιαφέρουσαν μελέτην, Α. Ν. Διομήδους ἡ Βυζαντινὴ οἰκονομία καὶ ἡ πολιτικὴ τοῦ παρεμβατισμοῦ, ἐν Ἐπιθεωρήσει Κοινῶν. καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς 1943, τεύχος Α, Β, σελ. 3—24.

» θὰ προαχθοῦν δὲ συγχρόνως τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα
 » τῆς ὀλότητος καὶ τῶν κατὰ μέρος τάξεων!... Ἡ ἄρμο
 » διότης τοῦ κράτους ἐν προκειμένῳ εἶναι ἀπεριόριστος,
 » οἰκονομικὴ δὲ ἐνέργεια ἐκφεύγουσα ταύτης δὲν εἶναι
 » νοητή... Ἡ κίνησις τῶν τιμῶν δὲν ἀφίνετο
 » ἐλευθέρα, ἢ ἐξαγωγή εἶναι καὶ αὐτὴ
 » λεπτομερῶς ρυθμισμένη. δὲν ἦτο δὲ νοητὴ
 » εἰς τὴν Βυζαντινὴν οἰκονομίαν «ἀκώλυτος» ἔξοδος προ-
 » ἴόντων. Τὰ «κεκωλυμένα», τὰ ἐμπορεύματα δηλαδὴ τῶν
 » ὁποίων ἡ ἐξαγωγή ἀπηγορεύετο, ἦσαν πολλά. Ἄλλων
 » ἢ πώλησις διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν ἐπετρέπετο μόνον μετὰ
 » εἰδικὴν ἄδειαν. . . βεβαιουμένην διὰ «βούλας» ἐπὶ τοῦ
 » ἐξαχθησομένου ἐμπορεύματος «ἵνα μὴ τοῖς Ἕθνεσι πα-
 » ραπέμπωνται», διὰ νὰ μὴ ἀποκτοῦν αἱ ξένοι χῶραι εἶδη
 » πολύτιμα ἢ σπάνια ἢ μονοπωλιακῶς παρασκευαζόμενα
 » εἰς τὰς Χώρας τοῦ Βυζαντίου... Ἐπίσημα ἐπροστά-
 » τευε τὸ εἰς χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀπό-
 » θεμα ἀπαγορεύουσα καθὲ ἔξοδον τῶν
 » μετὰλλων τούτων καθὼς καὶ τῶν πολυτίμων λί-
 » θων καὶ τῶν τιμαλφῶν ἀντικειμένων. Ἐφρόντιζε
 » ἐπὶ πλέον νὰ δημιουργῇ εὐνοϊκοὺς
 » ἐκαστοτε ὄρους ἐνισχύσεως τῆς δυνά-
 » μεώς τῆς (ἢ Πολιτείας) εἰς πολύτιμα
 » μέταλλα... Τὸ δὲ μὲ τὴν Βουλγαρίαν
 » ἐμπόριον—ἐξαγωγικὸν—διεξήγετο ὄχι
 » διὰ καταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου εἰς χρῆ-
 » μα ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει ἀνταλλαγῆς!.. Τὸ
 » ἐμπόριον καὶ ἡ Βιομηχανία μὲ ὄλους τοὺς παρεπομένους
 » κλάδους δὲν ἐκρίνοντο ὡς στάδια ἀνοικτὰ δι' ἐλεύθερον
 » καὶ ἀπεριόριστον κατὰ πάντα τρόπον πλουτισμόν. Κερ-
 » δοσκοπίατείνουσα εἰς καταπλεονέκτη-
 » σιν τῶν ἀσθενεστέρων ἢ ἐκμετάλλευ-
 » σιν τῆς κοινωνίας δὲν ἦτο ἀνεκτὴ (!)...

1) Πρβλ. καὶ Νεαράν V τοῦ 935 τοῦ Αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ Λεκαπηνοῦ «χρῆ τοὺς τῆς πολιτικῆς ἀσφαλείας ἐχομένους καὶ τὸ

» Λαμβάνονται δρακόντεια μέτρα ὅπως τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς διατηρηθῆ ἴσον δι' ὄλους διὰ νὰ ὑπάρχουν δι' ὄλους ἰσοδύναμοι συνθηκαί.. Ὁ ρ γ α ν ο ὖ τ α ι ἡ ἔ ν ι -
 » α ί α π ρ ο μ ῆ θ ε ι α π ρ ῶ τ ω ν ὑ λ ῶ ν δι' ἀνα-
 » γ ν ω ρ ί σ ε ω ς ε ἰ ς τ ῆ ν σ υ ν τ ε χ ν ί α ν μ ο ν ο
 » π ω λ ί ο υ ἀ γ ο ρ ᾶ ς, κατανεμομένων ἔπειτα τῶν γενο-
 » μένων προμηθειῶν ὑπὸ τοῦ Ἐπάρχου ἀναλόγως τῶν
 » ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως τῶν ὁμοτέχνων... Πρὸς ἀπο-
 » σόβησιν κάθε ἀθεμίτου συναγωνισμοῦ ἀπαγορεύεται ἡ
 » διὰ προσφορᾶς ἀνωτέρου μισθώματος ἐκτόπισις τοῦ ἤδη
 » κατέχοντος τὸ ἐργαστήριον «ὁ ἐπαύξων τὸ τοῦ ἑτέρου
 » ἐνοίκιον, εἴτε δόλῳ εἴτε φανερώς, τυπτόμενος καὶ κου-
 » ρεύόμενος εἰσκομιζέσθω», ἀφ' ἑτέρου ἡ ὑποχρεωτικὴ
 » ὀργάνωσις δηλαδὴ ἡ κηδεμόνευσις δὲν ἐξελαμβάνετο ὡς
 » τι ἀνυπόφορον, ἀλλὰ ὡς ἐξυπηρετικὴ τοῦ γενικοῦ συμ-
 » φέροντος... τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς ἄκρας συγκεντρώσεως
 » εἰς τὸ πολιτικὸν καὶ οἰκονομικὸν πεδίον, τῆς περιστολῆς
 » εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς αὐτοβούλου ἀτομικῆς ἐνεργείας,
 » τῆς κρατικοποιήσεως ὠρισμένων τομέων τῆς οἰκονομίας,
 » ἐφαρμοζόμενον μὲ ἀύστηρότητα καὶ ἀμεροληψίαν ἀπὸ
 » τὰς ἰσχυρὰς Κυβερνήσεις τῶν Ἰσαύρων καὶ τῶν Μακε-
 » δόνων, ἀπέδιδε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς πλουσίους
 » καρπούς». Τονίζων δὲ ἀλλαχοῦ (1) ὁ Ἄλέξ. Διομήδης τὴν ἐπίμονον ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ κράτους ἄσκησιν τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων παρατηρεῖ :
 » Τὸ πάθος τῶν μεγάλων τῆς Μακεδονικῆς Δυναστείας
 » Αὐτοκρατόρων κατ' ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἐξεμεταλλεύοντο
 » τὴν ἀπορίαν τῶν ἀσθενῶν καὶ ἔμεναν ἀδιάφοροι
 » πρὸς κάθε καθῆκον ἔναντι τῆς κοινωνίας. φανερῶνεται
 » εἰς τὸ προοίμια τῶν διαφόρων Νεαρῶν καὶ τὰς ἀπηνεῖς
 » διατάξεις τῶν σχετικῶν νομοθετημάτων». Παραθέτει δὲ χαρακτηριστικῶς τὰς κατωτέρω περικοπὰς τοῦ προσι-

ταρακτικὸν ἀποτριβεσθαι καὶ τὸ βλαβερὸν ἀπωθεῖσθαι καὶ τὴν τοῦ κοινουῦ συνιστᾶν ὠφέλειαν» (I. G. R. Τόμος I σελ. 209).

1) Πρβλ. Α. Ν. Διομήδη Βυζαντιναὶ Μελέται 1942, Ἀθῆναι. Ἡ κατὰ τῶν δυνατῶν Πολιτικὴ τῶν Μακεδόνων σελ. 20, 21.

μίου της Νεαρᾶς V τοῦ 935 τοῦ Ρωμανοῦ «'Ανθ' ὧν
 » γὰρ ἔχρην τοὺς ἄρχειν ἐκ Θεοῦ λαχόντας, τοὺς δόξη
 » καὶ πλούτῳ τῶν πολλῶν ὑπερανεστηκότας, περὶ πολλοῦ
 » τὴν τῶν πενήτων ποιεῖσθαι προμήθειαν οὗτοι κατὰ·
 » βρωμα τούτους ἔχοντες ὅτι μὴ τάχιον ταῦτα κατέχουσι
 » δυσχεραίνουσιν... Πολλοὶ γὰρ ἀφορμὴν ἐμπορίας τὴν τῶν
 » πενήτων λαβόμενοι ἀπορίαν... Ἐντὶ φιλανθρωπίας...
 » ἀντὶ οἴκτου... λιμῶ πιεζομένους ὀρῶντες τοὺς πένητας...
 » εὐὼνως τὰς τῶν ἀτυχοῦντων πενήτων ἐξωνήσαντο κτή·
 » σεις, βιαιότεροι τῆς προσκειμένης ἀνάγκης... ὥσπερ λοι·
 » μική νοσημάτων ἐπιφορὰ ἢ γαγγραίνης δίκην, τῷ τῶν
 » χωρίων ἐπεισφρήσαντες σώματι καὶ τὴν πανωλεθρίαν
 » ἐπισκευαζόμενοι» (1). Καὶ ἐκ τῆς Νεαρᾶς Κωνσταντίνου
 Πορφυρογεννήτου ἐτῶν 945—959 ὅπου «άρπακτικῶτέ
 » ρους λύκων καὶ ἀγενεστέρους μυρμήκων» χαρακτηρίζει
 τοὺς οἰκονομικῶς δυνατοὺς στρατηγοὺς (τοπάρχας), οἱ
 ὅποιοι «ἄνθρωποι ὧνιοι, ἀμελεῖς, ἀπόλεμοι... τοὺς ἐχθροὺς
 δασμολογεῖν οὐκ ἔχοντες ἠργυρολόγουν τοὺς ὑπηκόους (2)».

Πάντα τὰ ἀνωτέρω χαρακτηρίζουν ἐπαρκέστατα τὸν
 πρωτοποριακὸν θὰ ἔλεγέ τις κοινωνικοοικονομικὸν ρόλον
 τοῦ Βυζαντινοῦ Κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ, διανοίγουν δὲ
 τοὺς ὀρίζοντας τῶν ἀπόψεων καὶ βλέψεων τῆς συγχρόνου
 κοινωνικοοικονομικῆς πολιτικῆς, ὑποβοηθοῦντα αὐτὴν εἰς
 τὴν θαρραλέαν καὶ εἰλικρινῆ ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρό·
 νων θεμάτων - προβλημάτων μὲ περισσοτέραν ριζοσπα·
 στικότητα καὶ ἀνδρισμὸν, ἀλλὰ καὶ μὲ πνευματικὸν εἰρ·
 μὸν καὶ εἰς ἕκτασιν ἀνάλογον πλεόν τοῦ βαθμοῦ τῶν ἀ·
 ναγκῶν τῆς οἰκονομικῆς, τεχνικῆς παραγωγικῆς, ἀλλὰ καὶ
 μορφωτικῆς ἐξελίξεως τῆς ἐποχῆς μας.

Ἐπὶ τὸ κράτος τῶν συμπερασμάτων ἐπὶ τῶν παγκο·
 σμίου σημασίας πολιτικοοικονομικῶν φαινομένων καὶ πει·
 ραμάτων τοῦ Ἰταλικοῦ Φασισμοῦ καὶ τοῦ Γερμανικοῦ
 Ἐθνικοσοσιαλισμοῦ καὶ τοῦ ἄκρου Ρωσικοῦ σοσιαλισμοῦ

1) Πρβλ. I. G. R. Τόμος I. σελ. 205, 28, 210.

2) Πρβλ. I. G. R. Τόμος σελ. 222—226.

τῶν δημοκρατιῶν καὶ τῶν δικτατοριῶν καὶ ἐκ τῶν συμπερασμάτων τῶν δύο Παγκοσμίων πολέμων ἐντὸς μιᾶς 20ετίας, τὸ κράτος, τὸ ἰδικόν μας, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ Κράτη γενικώτερον, καλοῦνται νὰ δώσουν διὰ τῆς κοινωνικοοικονομικῆς πολιτικῆς μόνιμον λύσιν εἰς τὰ φλέγοντα ἐσωτερικά τῶν κοινωνικοοικονομικά καὶ ἠθικοαξιολογικά τῆς ζωῆς προβλήματα καὶ νὰ ὠθήσουν καὶ νὰ παράσχουν εἰς τοὺς λαοὺς των τὴν χαρὰν καὶ τὴν κάθε εὐτυχίαν μιᾶς ζωῆς ὑλικῶς ἀνέτου καὶ ἐπαρκοῦς καὶ ἠθικῶς ἐξιδανικευμένης, διότι ἔχει ὠριμάσει καὶ ἔχει γίνῃ πίστις πλέον εἰς τοὺς λαοὺς ἢ ἀνάγκη νὰ βιώσουν περισσότερο πλέον ὡς λογικά καὶ ἠθικά ὄντα, μακρὰν τῶν πολέμων καὶ τῶν σφαγῶν, τῶν θλίψεων καὶ τῶν καταστροφῶν τὰ ὀλίγα αὐτὰ ἔτη τῆς ἐγκοσμίου ζωῆς! . .

Διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς συγχρόνου ἱστορίας τούτων δὲν εἶναι καμμία ἀνάγκη νὰ συσσωρεύωνται αἵματα, δάκρυα καὶ καταστροφαί, ἀφοῦ ἐξ ἴσου ἔνδοξοι σελίδες αὐτῆς μὲ τὰς ἐθνικοηρωϊκὰς ἐκρίθησαν καὶ δικαίως αἱ σελίδες ποὺ ἀναγράφουν τὰς νίκας τοῦ ἥθους καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς τὰ πεδία τῆς ἐρεῦνης τῶν ἐπιστημῶν, ποὺ ἐξυπηρετοῦν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀγωνίζονται εὐγενέστατα διὰ τὴν ἄμυναν τῆς ὑγείας του καὶ τὴν ἠθικὴν προκοπὴν του, διὰ τοῦ μικροσκοπίου καὶ τῶν ἐργαστηριακῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν ἠθικῶν δίδασκαλιῶν. Ἕνας Ἱπποκράτης, Ἕνας Παστέρ καὶ Ἕνας Κώχ, Ἕνας Σωκράτης, Ἕνας Χρυσόστομος, Ἕνας Γκαίτε, δὲν παρέσχον μικροτέραν τιμὴν καὶ εὐτυχίαν εἰς τοὺς συνανθρώπους καὶ τὰ ἔθνη των, ἀφ' ὅ,τι ἐχορήγησαν εἰς αὐτοὺς πολλοὶ παλαιοὶ καὶ σύγχρονοι δορικτήτορες κατὰ τοὺς διαφόρους πολέμους.

Τὰ οἰκονομικά καὶ κοινωνικά συμφέροντα τῶν λαῶν, τὰ ὁποῖα—ἐξαιρέσει τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν καὶ ἐκπολιτιστικῶν ἀγώνων, εἰς οὓς μόνος ἴσως ὁ Ἑλληνισμὸς ἀναφέρεται—προσάγονται ὡς αἷτια δικαιολογητικά τῶν πολεμικῶν καταστροφῶν, τώρα ποὺ νικηταὶ καὶ ἠττημένοι θὰ ἔχουν εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε ἀντιδηφθῆ, ὅτι ἀπὸ τοὺς πολέμους δὲν ἐξέρχονται νικηταὶ καὶ ἠττημένοι, ἀλλὰ μόνον ἀμέσως

ἢ ἐμμέσῳ αἰμάουσοντες ἠττημένοι, ὁ δὲ ἀνθρωπισμὸς ἐξέρχεται πάντοτε καταρρακωμένος, ἴσως παρουσιάζεται μοναδικὴ εὐκαιρία διὰ τῆς Νομοθεσίας κοινωνικοοικονομικῆς πολιτικῆς καὶ δι' ἀναλόγου ἐπεκτάσεως αὐτῆς εἰς τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς καὶ πολιτικὰς σχέσεις, διὰ νὰ δαμασθοῦν καὶ νὰ δεσμευθοῦν. Ἡ Ἐκκλησία ἀκολούθως καὶ ἡ Πολιτεία παραλλήλως ὀφείλουν ὄχι ἐθνικοδιαλυτικῶς, ἀλλὰ ἐθνικοανθρωπιστικῶς (1), νὰ ἀναλάβουν τὴν σταυροφορίαν νὰ διαφωτίσουν καὶ νὰ ἀνυψώσουν τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν πεδίων τῶν λαϊκῶν καὶ Διεθνῶν Μαζῶν καθιστῶσαι πίστιν, πίστιν ζῶσαν καὶ ἀποδίδουσιν τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπήν: «...Τί ὠφελήσει ἄνθρωπον ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ» χωρὶς βέβαια οἰκονομικοπαραγωγικὴν καὶ κοινωνικὴν παρερμηνείαν τῆς, ὀδηγοῦσαν πρὸς ἀδράνειαν καὶ τὴν ὁποῖαν ἂν δὲν δύνανται οἱ λαοὶ νὰ ἐννοήσουν εἰς τὸ μεταφυσικὸν μέρος αὐτῆς, δύνανται ὅμως σήμερον εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε ἄριστα καὶ κάλλιστα νὰ κατανοήσουν τὰ φυσικὰ καὶ ἐγκόσμια ἀποτελέσματα πάσης ἀντιθέτου πρὸς αὐτὴν τακτικῆς!...

Ἡ τιθάσευσις ὅμως αὐτῶν καὶ ἡ δέσμευσις, πολυπλόκων καὶ πολυσυνθέτων ὡς ταῦτα παρουσιάζονται, δὲν δύναται πρακτικῶς νὰ ἀσκηθῇ παρ' ἡμῖν παρὰ ἀφοῦ προηγηθῇ ἡ λύσις τοῦ θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ προβλήματος τῶν «ἐλευθεριῶν», αἱ ὁποῖαι θὰ ἀφεθοῦν εἰς τὸ σύγχρονον ἄτομον, καὶ τῶν δικαιωμάτων τὰ ὁποῖα θὰ ἀναγνωρισθοῦν εἰς τὸ κοινωνικὸν σύνολον, ὡς ἀπαραράγραπτα, ἀκατασπάρτητα καὶ ἱερά καὶ ἐκ τῆς συναρτήσεως αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων ἀτόμου καὶ συνόλου, πρωτοβουλία καὶ ρυθμίσει τῆς κοινωνικοοικονομικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους, θὰ προκύψῃ ἡ νέα πολιτικοοικονομικοκοινωνικὴ, ἀτομικὴ καὶ συνολικὴ ἠθικὴ ἀλλὰ καὶ Ἐθνικὴ ζωὴ!...

1) Πρβλ. Φιλολάου Ἐλευθέρου, Κοινωνιολογία καὶ Ἠθικὴ εἰς Ἀρχεῖον Κοινωνιολογίας καὶ Ἠθικῆς 1944 Τεύχος I σελ. 3-11 καὶ Α. Ἐλευθεροπούλου, Κοινωνικὸς βίος τῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΑΤΟΜΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ

Τὸ Κράτος, ἐν τῇ προσπαθείᾳ του πρὸς ἠθικὴν καὶ δικαίαν λύσιν τοῦ οἰκονομικοκοινωνικοῦ προβλήματος, θὰ εὔρεθῇ ἀναμέσον τῆς διαπάλης δύο ἀντιθέτων οἰκονομικοκοινωνικῶν ἰδεολογιῶν, τοῦ ἀτομισμού καὶ τοῦ κοινωνισμού, τῶν ὁποίων ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ διαμάχη χαρακτηρίζει τὴν ἱστορίαν τοῦ πνεύματος ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῶν συγχρόνων μας ἡμερῶν. Τὴν ἰδεολογικὴν αὐτὴν διαπάλην ἀντιμετωπίζει ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τῆς πρώτης καθαρᾶς ἀποκρυσταλλώσεώς της εἰς τὴν ἀντίθεσιν Πλάτωνος καὶ Σοφιστῶν (οἱ ὅποιοι ἐξεπροσώπων τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀτομισμού θεωροῦντες τὸ μεμονωμένον ἄτομον ὡς μέτρον πάντων τῶν πραγμάτων) ⁽¹⁾, μέχρι τῆς θεωρητικῆς διελκυστίνδας τῶν ἡμερῶν μας εἰς τὴν κλασσικὴν ἀντίθεσιν Ἀτομισμού καὶ Σοσιαλισμοῦ. Οὕτω Ἀτομικισμός: εἶναι ἡ ἰδεολογία ἡ ὁποία ὑποτάσσει τὸ κοινωνικὸν σύνολον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀτόμου, φρονούσα ὅτι διὰ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ ἐπιβολῆς θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ προηγμένον κοινωνικὸν σύνολον, τὸ ὁποῖον τοιοῦτοτρόπως θὰ ἐξυπηρετηθῇ καὶ αὐτό. Ἀντιθέτως Κοινωνισμός: (Σοσιαλισμός) εἶναι ἡ ἰδεολογία ἡ ὁποία ὀλοκληρωτικῶς ὑποτάσσει τὸ συμφέρον τοῦ ἀτόμου εἰς τὸ συμφέρον τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ὑποστηρίζουσα ὅτι τοιοῦτοτρόπως τὸ ἄτομον ὡς μέρος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου θὰ ἐξυπηρετηθῇ καὶ αὐτό.

---

1) Πρβλ. Π. Κανελλόπουλος, Κοινωνία Ἐποχῆς μας, 1932, σελ. 115.

Ὁ ἄτομισμὸς λέγει: Τὸ Κοινωνικὸν σύνολον ὑπάρχει μόνον χάριν τοῦ ἀτόμου. Ὁ Σοσιαλισμὸς ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ ἄτομον δέον νὰ ὑπάρχη μόνον χάριν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ἀναμέσον τῆς ἀπολύτου αὐτῆς θεωρητικῆς ἀντιθέσεως ὀφείλει τὸ Κράτος νὰ προβῆ εἰς τὴν ὑπεύθυνον ἱστορικὴν ἐπιλογὴν του καὶ νὰ καταστήσῃ σύμφωνον πρὸς αὐτὴν τὴν ἐπέμβασίν του. Βεβαίως τοῦτο δὲν εἶναι εὐχερὲς προκειμένου διὰ θεωρητικόν, φιλοσοφικόν καὶ οἰκονομικοκοινωνικὸν πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἡ πάροδος αἰώνων δὲν κατώρθωσε θεωρητικῶς τελεσιδικῶς νὰ ἐπιλύσῃ, θὰ ἦτο δὲ τούλάχιστον ἀφελὲς νὰ ζητηθῆ εὐχερῶς νὰ ἐπιλυθῆ ὑπὸ τῆς πρακτικῆς πολιτικῆς μὲ τὰς γνωστὰς ἀδυναμίας τῆς. Ἡ Πολιτικὴ ἐπιστῆμη ὅμως, ἐγκύπτουσα μὲ βαθεῖαν ἐρευνητικὴν διάθεσιν ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ εἰδικώτερον ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτικὴ ἐπιστῆμη ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα θεωρητικῶς καὶ νὰ εἰσηγηθῆ τὴν πρακτικὴν εἰς τὸ Κράτος λύσιν του, ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιστῆμη, ποὺ «ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ καὶ τὴν ἰδιαιτέραν Ἐθνικὴν ψυχὴν»⁽¹⁾, ἐνθουμουμένη τὴν πολῦτιμον πρακτικὴν πεῖραν τῶν Βυζαντινῶν προτύπων καὶ ἀναλύουσα τὴν ἀντίθεσιν τῶν ἰδεολογιῶν τούτων δὲν δύναται νὰ συνταχθῆ πρὸς καμμίαν ὀλοκληρωτικῶς καὶ ἀπολύτως, ὅταν μάλιστα πρὸς τὴν ἄποψιν αὐτὴν ἐπικουρεῖται ὑπὸ τῶν πορισμάτων βαθείας ἐρεύνης καὶ εἰδικῶν ξένων κοινωνιολόγων τῆς περιωπῆς ἐνὸς Leopold von Wiese, ὁ ὁποῖος τονίζει ὅτι⁽²⁾ «ἡ ἀπόλυτος διάκρισις ἄτομισμοῦ - σοσιαλισμοῦ δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα» καὶ ἐπάγεται ὀρθότατα ἐπιγραμματικῶς «οὐδὲν ὑπάρχει τὸ μόνον ὡς ἄτομον καὶ οὐδὲν τὸ μόνον ὡς κοινωνία ἰσχυρὸν»⁽³⁾.

«Ἡ ἱστορικὴ πραγματικότης»—παρατηρεῖ ἄφ' ἑτέρου ὁ Π. Κανελλόπουλος⁽⁴⁾—«δὲν γνωρίζει τὴν ἀντίθεσιν ἀτό-

1) Πρβλ. Ἐλευθερόπουλος εἰς Ἀρχεῖον Κοινωνιολογίας καὶ Ἠθικῆς «Κατευθόδιον» 1944 Τεύχος I σελ. 1.

2) καὶ 3) L. von Wiese: Dietzels Individualismus in Kölner Viertel Jahrshefte für Sozialwissenschaften 2 Jahrg Hoft I.

4) Π. Κανελλόπουλος, Κοινωνία ἐποχῆς μας 1932 σελ. 113—114.

» μου και κοινωνίας ὅπως φαντάζεται τὴν ἀντίθεσιν ταύ-
 » τὴν ἢ κοινωνία. Αἱ συνιστώσαι τὴν ἱστορικὴν πραγμα-
 » τικότητα πράξεις δὲν εἶναι ἀπλαῖ, ἀλλ' εἶναι πολύπλο-
 » κοὶ καὶ σύνθετοι. Δὲν ὑπάρχει πρᾶξις ἀπο-
 » λύτως ἀτομικὴ, δηλαδὴ πρᾶξις τῆς
 » ὁποίας τὰ συστατικὰ νοήματα νὰ
 » εἶναι ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀπολύ-
 » τως ἀτομικά. Τοιαύτη πρᾶξις ὑπῆρξεν ἀπὸ κατα-
 » βολῆς κόσμου μόνον μία: ἡ πρᾶξις δι' ἧς ἐδημι-
 » ουργήθη ἀκριβῶς ὁ κόσμος. Δι' αὐτὸν ὅμως ἀκριβῶς
 » τὸν λόγον δὲν εἶναι ἡ πρᾶξις αὕτη καὶ νοητὴ. Καὶ ἀν-
 » τιστρόφως: Δὲν ὑπάρχει πρᾶξις ἀπο-
 » λύτως κοινωνικὴ, δηλαδὴ πρᾶξις
 » τῆς ὁποίας τὰ συστατικὰ νοήματα
 » εἶναι ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀπολύτως
 » τυπικά. Καὶ ὁ τελευταῖος τῶν ἀνθρώπων θὰ προσ-
 » δώσῃ εἰς τὴν πρᾶξιν του καὶ κάτι τὸ ἀπολύτως ἀτομι-
 » κόν, διότι καὶ τοῦ κοινοτέρου ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ χρησι-
 » μεύει εἰς ὠρισμένας στιγμὰς—ἔστω καὶ ὀλίγας—ὡς κα-
 » τοικία τοῦ Θεοῦ».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ βαθυτέρα ἐπιστη-
 μονικὴ ἔρευνα καταλήγει εἰς τὴν ἄποψιν ὅτι ἡ ἰδεολογικὴ
 ἀντίθεσις μεταξὺ ἀτομισμού καὶ κοινωνισμού εἶναι πολὺ
 ἀμβλυτέρα τῆς εἰκαζομένης, τοῦτο δὲ χωρὶς νὰ ἀναφέρω-
 μεν καὶ ἄλλας ἀπόψεις—Dietzel—καθ' ἃς ὁ φιλελεύθε-
 ρος, ἀτομισμὸς καὶ ὁ κομμουνιστικὸς κοινωνισμὸς ὀρ-
 μῶνται ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἠθικὴν ἀρχὴν: τὸν ἀτομισμὸν (1).
 Ἄλλὰ τοιαύτη βαθεῖα φιλοσοφικὴ ἔρευνα ἐκφεύγει τοῦ
 θέματος ἡμῶν, ἔχομεν δὲ πολὺ χειρότερα παραδείγματα
 ἐκ τῆς πρακτικῆς καὶ ἱστορικῆς πείρας ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐκ τῆς
 σκοπιμότητος καὶ ψυχολογίας ἀφ' ἑτέρου ποὺ καθοδη-
 γοῦν πρὸς τὴν λύσιν τοῦ περιμαχήτου θέματος ἐξ ἴσου

1) Πρβλ. H Dietzel: Artikel «Individualismus» in Handwörter-
 buch der Staatswissenschaften. III ἔκδοσις καὶ ἐν Κοινωνία ἐποχῆς
 μας Π. Κανελλοπούλου, σελ. 111 καὶ 115—116 κ. ἐ.

ἀσφαλῶς καὶ ἐντοπίζουσι ταύτην συμπερασματικῶς εἰς μίαν μέσσην λύσιν μεταξὺ τῶν ἀκροτήτων ἀτομισμού καὶ κοινωνισμού δι' ἀναγνωρίσεως ἰσοτίμων ρόλων εἰς τὸν παράγοντα «ἄτομον καὶ σύνολον» καὶ διὰ περιχαρᾶς ἀμφοτέρων, ἐναλλάξ, ἐντὸς ὁρίων διὰ τῶν ὁποίων θετικῶς ἐξυπηρετοῦνται ἀφ' ἑνὸς ἑκάτερα, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἡ ὅλη κοινωνικὴ σύνθεσις, ἡ ὁποία ἐκφεύγει τὸν ἀληθινὸν κίνδυνον ἀποσυνθέσεως ἐκ τῆς τυχόν ἐξοντωτικῆς ἐκκαθαριστικῆς διαπάλης ἀτόμου καὶ συνόλου. Καὶ πράγματι Ἡ πρακτικὴ πεῖρα καὶ ἡ ἱστορία βεβαιώνουσι ὅτι οὐδέποτε τὸ ἄτομον κατάρθωσε τι ἀπολύτως μόνον ἄνευ τῆς συνδρομῆς καὶ μὲ παραγνώρισιν τῆς ἀνάγκης ἑνὸς καὶ ποιοῦ περιβάλλοντος, εἴτε πρόκειται περὶ οἰκονομικῆς δράσεως, εἴτε πρόκειται περὶ ἰδεολογικῆς προσφορᾶς αὐτοῦ.

Τὸ κοινωνικὸν σύνολον παραστέκει ἢ παρέχει τὰς προϋποθέσεις πάντοτε εἰς τὸ ἄτομον καὶ αὐτὸ γίνεται τὸ μέσον, ὁ μοχλός, τὸ ὄργανον μὲ τὸ ὁποῖον τὸ ἄτομον ἐπιτελεῖ τὸν οἰκονομικὸν ἢ ἰδεολογικὸν σκοπὸν του. Οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι, οἱ οἰκονομολόγοι, οἱ στρατηγοὶ καὶ πολιτικοὶ ἐκ τῶν παρατηρήσεων τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ περιβάλλοντός των, ἐκ τῶν ὠθήσεων τῶν ψυχικῶν στρατιωτικῶν ἀρετῶν τῶν μαζῶν των καὶ ἐκ τῶν πολιτικῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς των ἔγιναν μεγάλοι, διότι ἐκ τοῦ περιβάλλοντος καὶ εἰς αὐτὸ εὗρον τὴν δύναμιν τῆς πραγματώσεως τῶν παντοίων πνευματικῶν συλλήψεων των, χωρὶς δὲ αὐτό, οὔτε οἰκονομικοὶ οὔτε στρατηγικοὶ, οὔτε κοινωνικοὶ καὶ πολιτικοὶ παράγοντες θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναδειχθοῦν. Ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει κανένα διάσημον κοινωνιολόγον, οἰκονομολόγον, στρατηγὸν καὶ πολιτικὸν ἀναδειχθέντα καὶ διαπρέψαντα εἰς τὴν ἔρημον. Ὅλοι εἰς τὰς πόλεις, μὲ τὴν μᾶζαν καὶ μὲ τὸ περιβάλλον ἀνεδείχθησαν καὶ μέσῳ αὐτῆς εἰς τὴν αἰωνιότητα παρεδόθησαν. Πῶς λοιπὸν ἀφοῦ μόνον του τὸ ἄτομον εἶναι ὁ ἕνας μόνον, ἀλλ' ἀνεπαρκῆς δι' οἵονδήποτε ἀποτέλεσμα παράγων, θὰ δώσωμεν τοιαύτην ἀξίαν εἰς αὐτὸ ὥστε παραβλέποντες καὶ τὴν ἰδιοποίησιν καὶ τὴν ἰδιωφέλειαν εἰς τὴν

ὅποιαν ἐγωϊστικώτατα ἐπιρρεπές εἶναι κάθε ἄτομον, ὡς ἀπέδειξεν ὁ σύγχρονος πολιτισμός, θὰ ἀναγνωρίσωμεν εἰς αὐτὸ μόνον τὴν ἀξίαν καὶ δικαίωμα καὶ θὰ θυσιάσωμεν εἰς τὸν βωμὸν τοῦ τὰ δικαιώματα τοῦ συνόλου, ἐπαφιέμενοι εἰς τὸν ἀλτρουϊσμόν τοῦ ἀτόμου διὰ νὰ ἴδωμεν παρ' αὐτοῦ—καὶ δι' αὐτοῦ—τάχα προαγόμενον τὸ σύνολον; Καὶ τέλος πόσα θὰ εἶναι ἄραγε τὰ ἄτομα ἐκεῖνα τὰ ὅποια θὰ ἦσαν ἔστω εἰς τὴν ὑψηλὴν ἠθικὴν θέσιν μιᾶς τοιαύτης δημιουργικῆς διὰ τὸ κοινωνικὸν σύνολον διαθέσεως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἀτόμων τὰ ὅποια μεταβάλλονται ἐγωϊστικώτατα εἰς τυράννους—μικροὺς ἢ μεγάλους, οἰκονομικοὺς ἢ ἰδεολογικοὺς,—τοῦ περιβάλλοντός των; Ἡ ἐποχὴ μας ἐν προκειμένῳ δίδει τὴν ἀπάντησιν. Ἡ ἐποχὴ μας καὶ ἡ κοινωνία μας, μικρὸν καὶ δὴ βελτιωμένον κᾶπως ἀλλ' ἀσφαλές κάτοπτρον τῶν προδραμόντων αἰώνων, μὲ τὰς ἀδικίας της καὶ τὴν ἀφάνταστον «φτώχεια» της, ἐν μέσῳ τοῦ μυθώδους πλούτου της, μὲ τὴν σκληρότητα τῆς χλιδῆς τῶν μὲν, μέχρι τῶν κατοικιδίων ζώων των, καὶ τῆς στερήσεως τῶν ἄλλων μέχρι στοιχειωδῶν μέσων διατροφῆς, ἐνδύσεως καὶ διαβιώσεως, μὲ τὴν ἀκολασίαν τῶν μὲν καὶ τὴν ἐν φυματιώσει σωματικὴν καὶ ἠθικὴν διάλυσιν τῶν δέ, ἡ κοινωνία μας, εἰς τὴν ὅποιαν σχεδὸν ἐθεοποιήθη τὸ ἄτομον, δὲν μᾶς θέλγει βεβαίως οὔτε μᾶς προκαλεῖ διὰ νὰ τὴν διαιωνίσωμεν, διότι παρὰ τὴν ἐξωτερικὴν αἴγλην καὶ λαμπρότητα τῶν ἐξωτερικῶν κτισμάτων της καὶ ἐπιτεύξεών της εἶναι θεμελιωμένη εἰς τὸ δάκρυ, τὴν στέρησιν καὶ τὴν δυστυχίαν τῶν μαζῶν, αἱ ὅποια κατεδιγᾶσθησαν αὐθαιρέτως καὶ ἐγωϊστικῶς ἀπὸ τὴν μικρὰν μειοψηφίαν τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυρῶν ἀτόμων (1) παρὰ τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν των καὶ μὲ δικαιολογίαν

1) Πρβλ. G. Le Bon, *Psychologie de Socialisme* Ed. 8me 1917 «ὁ (οἰκονομικῶς) ἀδυνατότερος * εἶναι πάντοτε ἄοπλος ἀπέναντι τοῦ (οἰκονομικῶς) ἰσχυροῦ, καὶ ὁ ἰσχυρότερος δὲν διστάζει νὰ τὸν συντρίψῃ. Φεουδαρχικοὶ βαρῶνοι, χρηματιστηριακοὶ βαρῶνοι, ἢ βιομηχανικοὶ βαρῶνοι πολὺ ὀλίγον ἐφείσθησαν μέχρι τοῦδε ἐκείνων τοὺς ὁποίους αἱ περιστάσεις ἔρριπτον εἰς τὰς χεῖρας των».

τήν οικονομικήν των—ἔχι δέ και ἠθικήν των—μειονεκτικότητα, εἰς τὸν ἀφάνταστον «ἠρωϊσμόν» τῆς διὰ βίου πείνης και στερήσεως πρὸ τῶν ἐπιδεικτικῶς εἰς ὄλας τὰς βιτρίνας παρατιθεμένων παντοίων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα αὐταὶ αἱ μᾶζαι πού τὰ παράγουν συνήθως τοὺς εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ θίξουν, και παρὰ τὴν ἀπόλυτον ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν και τοῦ πλούτου, ἕνας στεῖρος και στυγνὸς ἐγώισμός κατέχει τὸ ἄτομον ὥστε μόνον ὅταν προσμετρηθῇ κάθε συγκατάβασίς του πρὸς τὸ κοινωνικόν σύνολον ἀντί χρυσοῦ, μόνον τότε συγκατατίθεται τοῦτο εἰς τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῶν ἰδικοῶν του (!!!)... τὰ ὁποῖα ὅμως χωρὶς τὴν συνεργασίαν και συμβολὴν τοῦ περιβάλλοντος—τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου—τῆς μάζης, δέν θὰ εἶχε πραγματοποιήσει.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀκούομεν τὸν θόρυβον τῶν γερωντικῶν βηματισμῶν τῶν οικονομικῶν νόμων, τῶν ὁποίων ἡ ἄψυχος σκληρότης και ἡ ἀπάνθρωπος πολλακὶς ἀνηθικότης βιαστικᾶ προσάγεται, διὰ νὰ μᾶς δικαιολογήσουν τὰ συγκλονιστικὰ φαινόμενα Ἐλλ' εἶναι πολὺ ἀργὰ διὰ τὴν ἐξεγερθεῖσαν συνείδησιν.

Οἱ οικονομικοὶ νόμοι δέν εἶναι θέσφατοι ἀποκαλύψεις. Αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος τοὺς ἀνεγνώρισεν, ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος, ὁ σκληρὸς και ἔστερημένος ἠθικῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως και ὁ συμφεροντόπληκτος νεώτερος τοὺς διαιώνισεν. Τώρα λοιπόν, αὐτὸς ὁ ἴδιος ἄνθρωπος καλεῖται νὰ τοὺς τροποποιήσει, νὰ τοὺς ἀκυρώσῃ και νὰ συνθέσῃ ἄλλους πρὸς τὴν ἠθικότητά του και τὸν ἀνθρώπισμόν του ἀναλογωτέρους, νὰ ἀνατρέψῃ τελείως αὐτοὺς και νὰ θεσμοθετήσῃ προοδευτικοὺς ὅπως δι' ὄλα τὰ πράγματα θέλει και ἀρέσκειται νὰ εἶναι προοδευτικὸς και μόνον εἰς τὴν σφαῖραν τῶν συμφερόντων του ἀδιαφορεῖ ἂν εἶναι ἀναχρονιστικὸς, μεσαιωνικὸς και προῖστορικὸς, ἀκόμη, κατὰ τὰς σχετικὰς ἀντιλήψεις

Ἐφ' ἑτέρου πάλιν, τί ποτὲ παρουσίασεν ἀνοργανώτως τὸ κοινωνικόν σύνολον ὡς οικονομικήν, τεχνικήν, πολιτικήν ἢ ἰδεολογικήν δρᾶσιν χωρὶς ὅχι ἀπλῶς τὴν συμβολήν,

άλλα τήν ἡγεσίαν καί τήν σύλληψιν τοῦ δέοντος γενέσθαι πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἰδανικῶν του, ἀπὸ τὸ ἄτομον, τὸ ὁποῖον γενόμενον ἔν τινι στιγμῇ δέκτης τῶν ἐφέσεων τοῦ συνόλου ἐμορφοποίησε αὐτὰς (1), προσέθεσε τὴν ἀτομικὴν του, ἐπεξεργασίαν καὶ ἐξηκόντισεν ὕστερα ὡς μαζικὰ τάχα συνθήματα πρὸς τὸ σύνολον, τὸ ὁποῖον μαγνητισμένον ἐν ἀλαλαγμῷ τὰς ἐπραγματοποίησεν μὲ ὀρμὴν, ὑπερηφάνειαν καὶ πίστιν εἰς τὰς δυνάμεις του ὅτι εἶναι «ἰδικά του», ἐνῶ τὸ σύνολον παρέσχε τὸν γρᾶνίτην ἴσως, τὸ ἄτομον ὁμῶς καρδοκοῦν ἀναμέσον τοῦ συνόλου ἤρπασε καὶ ἐπίμονα καὶ μεθοδικὰ τὸν ἐπεξεργάσθη καὶ ἐσμίλευσε καὶ παρέδωκε τέλος τὸ «ἰριστούργημα», τὸ «ἀριστούργημα» τοῦ συνόλου ποὺ ἐξῆλθεν ὁμῶς ἀπὸ τὰ χέρια ἑνὸς ἀτόμου!..

Τὸ κοινωνικὸν σύνολον ἀνοργανώτως, ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐννοίᾳ τοῦ συνόλου μάξης, οὐδέποτε κατώρθωσέ τι, οὔτε εἰς τὸ οἰκονομικόν, οὔτε τεχνικόν, οὔτε πολιτικοῖδεολογικόν πεδῖον. Κανένα Ἐθνικὸν ἀγῶνα ἢ καμμίαν ἐπανάστασιν ἢ καμμίαν οἰκονομικὴν ἐπιτυχίαν δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξη ὡς ἴδιον αὐτοῦ μόνον δημιούργημα. Πάντοτε τοῦ ἐχρειάζετο τὸ φύραμα, ἢ ζύμη τὴν ὁποῖαν ὑποκαθίστα εἰς τὸν ρόλον τῆς τὸ «ἄτομον», διότι ἡ μᾶζα ἢ τὸσον χρήσιμος καὶ δημιουργικὴ ἐν παντί, τὸ βᾶθρον καὶ θεμέλιον τοῦ ἀτόμου, μόνη, ἀνοργάνωτος, ἀκαθοδήγητος, ἐπ' ὀνόματί τῆς, χωρὶς ἓνα ἄτομον «ἡγέτην», δὲν δύναται λόγῳ ἐσωτερικῆς αὐτοαποσυνθέσεως, τίποτε τὸ δημιουργικὸν νὰ ἐπιτύχη, ἔξω ἀπὸ τὰ κατώτατα ἐνστικτώδη ἀποτελέσματα τῶν ζωϊκῶν παρορμήσεων τῆς ἀγέλης ποὺ παραμένουν μεταξὺ τῶν κυρίων χαρακτηρίστικῶν τῆς! (2)

Πῶς λοιπόν, ἀφοῦ τὸ ἀνοργάνωτον σύνολον, «μόνον», εἶναι ἐπίσης ἓνας ἀνεπαρκῆς παράγων δι' οἶονδήποτε ἀποτέλεσμα, θὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν κρίσιν μας τὴν

1) Πρβλ. Γ. Παπανδρέου, Πολιτικά θέματα, Ἀθῆναι 1941 σ. 11.

2) Πρβλ. G. Le Bon, Ἡ ψυχολογία τοῦ πλήθους, καὶ Sigm. Freud, Ψυχολογία ὁμαδικὴ καὶ ἀτομικὴ, μετάφρ. Γ. Ἀθανασοπούλου 125 Ἀθῆναι σ. 9—22.

ὑπεροχὴν εἰς αὐτὸ καὶ παραβλέποντες ὅλα τὰ μειονεκτήματα τοῦ τὰ ὁποῖα ἐπίσης ἀπέδειξαν αἱ παλαιαὶ καὶ σύγχρονοι ἐποχαί, ἴδια δὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρώτης φάσεως τῆς Ρωσικῆς ἐπαναστάσεως 1917—1921, θὰ δικαιώσωμεν τὴν ἐπ' ὀνόματί του εἰς τὸν βωμὸν τοῦ συνόλου ἐξουθένωσιν τοῦ ἀτόμου ;

Πῶς θὰ ἐπαφεθῶμεν εἰς ἠθικὸν αὐτοπεριορισμὸν καὶ τὸν οἶκτον τοῦ «συνόλου» πρὸς τὸ ἄτομον, τὸ ὁποῖον ὅταν τὸ πλῆθος δὲν τὸ αἰσθάνεται ἐξουσιαστικὸν ἐπ' αὐτοῦ συνήθως ἐκτρέπεται καὶ τὸ προσβλέπει μὲ μοχθηρίαν καὶ σαρκασμὸν καὶ ἐνστικτώδη αἰσθήματα, καθιστῶν τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ζωῆς τοῦ καταθλιπτικὴν καὶ φρικώδη, διότι τότε ἀνακύπτουν καὶ συμπυκνοῦνται αἱ συντείνουσαι ἀτομικαὶ κακίαι τῶν ἀτόμων τοῦ συνόλου, εἰς φοβερὰν συνισταμένην, τῆς ὁποίας φρικωδεστέρα κόλασις δὲν δύναται νὰ ἐπινοηθῇ μὲ τὴν ἀσύλληπτον ποικιλίαν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἀνθρωπίνης ἀποκτηνώσεως ;

Ἀνωτέρω διεξετραγωδήσαμεν τὰ τραγικὰ ἀποτελέσματα τῆς θεοποιήσεως τοῦ ἀτόμου ὑπὸ τῆς ἐποχῆς μας. Μὲ τὴν αὐτὴν εὐχέρειαν δύναται κανεὶς νὰ διεκτραγωδήσῃ τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα θὰ εἶχεν ἡ ἀκώλυτος ἀποθέωσις ὄχι μόνον τοῦ ἀνοργανώτου ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀργανωμένου κοινωνικοῦ συνόλου ἔναντι τοῦ ἀτόμου. Ἡ κατάργησις ἢ ὁ περιορισμὸς τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τῆς «πολιτικῆς» καὶ τοῦ «λόγου», τῆς ἐργασίας κατ' ἐπιλογὴν εἴδους καὶ χρόνου καὶ τῆς οἰκονομικῆς δράσεως, παράγοντος ζωῆς καὶ προόδου, ἢ κατάργησις ἢ ὁ περιορισμὸς τῆς οἰκογενειακῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς παιδείας καὶ γενικῶς τῶν κάθε εἴδους ἀτομικῶν ἐκδηλώσεων πέραν ὀρισμένων ὁρίων, ἀνεκτῶν ἀπὸ τὸ προωδευμένον πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ποὺ ἀναγνωρίζει τὴν λελογισμένην ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἀτόμου κατακτηθεῖσαν μὲ σειράν ἀγώνων καὶ κομβολόγιον θυσιῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὄχι μόνον θὰ ἦτο ἀνυπόφορος (1) καὶ ἀπαράδεκτος,

1) Πρβλ. Ξ. Ζολώτα, Ἡ κρίσις τῆς οἰκον. ὀργανώσεως 1943 σελ. 15, 16.

ὄχι μόνον θὰ κατέληγε νὰ μεταβάλη τὴν καθημερινὴν ζωὴν εἰς ἓνα ἀπέραντον στρατῶνα, (διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν δεσμοτήριον), ὄχι μόνον θὰ διεκινδύνευε κυρίως τὴν ἠθικὴν πρόοδον τοῦ Πολιτισμοῦ δι' ἀναπτύξεως ἀτμοσφαιρας βίας, ραδιουργιῶν καθημερινῶν, κατασκοπείας, βίου ἀναλόγου μὲ ἐκείνην ποὺ ἐσχάτως ἐγνωρίσαμεν καὶ συνεχῶν ἀγῶνων τοῦ ἀτόμου πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀναγκαίου δι' αὐτὸ ἐλευθέρου ἠθικοῦ ζωτικοῦ χώρου ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς δουλείας εἰς ἣν ἀποτόμως θὰ ὑπήγετο, ἀλλ' ἀκόμη θὰ ἔθετε εἰς βέβαιον κίνδυνον τραγικῆς ἀποτυχίας πᾶσαν ἐπὶ τοιούτων κατεχθύνσεων βασιζομένην κοινωνικὴν ἐξέλιξιν, «διότι ἡ κοινωνικὴ μεταρρύθμισις ἀπολήγει εὐκόλως εἰς τὸ »ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκόμενου ἐὰν δὲν λάβῃ ὑπὸ σοβαρὰν »ἔποψιν τὴν ἰδίαν ζωὴν τοῦ οἰκονομικοῦ (ἀτόμου) καὶ δὲν »καταλίπη εἰς αὐτὸ τὰ δικαιώματά του» (Messner) ⁽¹⁾.

Ἐὰν ἐπρόκειτο τὰ ὄσα ἐξ αἰτίας τοῦ ἀκράτου ἀτομισμού τῆς ἐποχῆς μας δεινὰ ἐπεσωρεύθησαν ἀπλῶς νὰ μεταβάλουν τομέα ἐφαρμογῆς καὶ ὄχι νὰ ἀρθοῦν, ἂν ἐπρόκειτο ἀπὸ τὴν Σκύλλαν τοῦ Ἀτομισμού νὰ περιπέσωμεν εἰς τὴν Χάρυβδιν τοῦ Κοινωνισμού, λησμονοῦντες τὸν ἴσιον δρόμον ἀναμέσον τῶν συμπληγάδων πετρῶν ποὺ ἡ ἐλάχιστα ἀπαιτητικὴ ἰδιοφυΐα τῆς γκαμήλας προέκρινεν ἀπὸ τὸν ἀνήφορον ἢ κατήφορον ποὺ τῆς προσέφεραν διὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσουν, καὶ ἂν τέλος ἐπρόκειτο ἐκεῖνα τὰ δεινὰ ποὺ ὑφίστανται τῶρα δι' ἓνα μέγα μέρος τοῦ συνόλου, αὔριον νὰ ὑφίστανται δι' ὅλον τὸ σύνολον, διότι τὰ καθ' ἕκαστον ἄτομα εἶναι ἐκεῖνα ποὺ ἀποτελοῦν τὸ σύνολον, τότε πρὸς τί αἰ προσπάθειαι, πρὸς τί αἰ ἐλπίδες καὶ αἰ θυσίαι ποὺ θὰ ἀπαιτηθοῦν ἀπὸ πολλοὺς χάριν ὄλων, ἀπὸ δυνατοὺς χάριν ἀσθενῶν, ἀπὸ γονεῖς χάριν τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν;

1) Πρβλ. Α. Weber, Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Κοινων. Οἰκονομικῆς, Μετάφρ. Ε. Βουζικά 1943 σ. 38.

"Αν τὸ κοινωνικὸν σύνολον εἶναι μία ὄντοτης καὶ μά-
 λιστα ἠθικὴ ὄντοτης, εἶναι ἐπίσης μία ἠθικὴ ὄντοτης τὸ ἄ-
 τομον, τὸ ὁποῖον πρὸ τῆς ὁμαδικότητος τοῦ συνόλου δὲν
 χάνει καθόλου τὴν ἀξίαν του (¹). « Δὲν ἔχει καμμίαν ἀπο-
 » λύτως σημασίαν ὅτι ἀφ' ἑνὸς ὑπάρχουν πολλὰ ἄτομα
 » (τὸ σύνολον) καὶ ἀφ' ἑτέρου ἓν μόνον. Ἡ ἀριθμητικὴ δια-
 » φορὰ εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ δικαίου στερεῖ
 » ται ἐσωτερικῆς ἀξίας... Κάθε ἄτομον ἔχει τὰ φυσικὰ δι-
 » καιώματα τὰ ὁποῖα ἐθυσίασε καὶ ἀπὸ ἀπολύτως ἀνε-
 » ξάρτητον καὶ ἐλεύθερον αὐτοπεριωρίσθη διότι τὸν συνέ-
 » φερε βιωτικῶς, οἰκονομικῶς ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς. Τὸ νὰ χρη-
 » σιμοποιοῦν τώρα τὰ ἄλλα ἄτομα, λαμβάνοντα μίαν νέαν
 » μορφήν, τὴν μορφήν τοῦ συνόλου, τὴν ὑλικὴν καὶ ζωϊ-
 » κὴν δύναμιν των, καὶ νὰ ἐκβιάζουν αὐτὸ εἰς κάτι τὸ ὁ-
 » ποῖον ἂν αὐτὸ εἶχε ἴσην δύναμιν πρὸς αὐτά, οὐδέποτε
 » θὰ τὸ ἠνείχετο, οὔτε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὸ ἐξαναγκά-
 » σουν, οὔτε κἂν θὰ τοῦ τὸ ἐζήτουν, ἀποτελεῖ καθαρὰν
 » πολλαπλὴν ἀνηθικότητα, ἐν ὀνόματι δῆθεν τοῦ ὀρθοῦ καὶ
 » τοῦ ἴσιου» (²).

Τέλος εἰς ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ἡ ψυχολογία καὶ ἡ σκο-
 πιμότης ἔρχεται νὰ προσθέσῃ τὰς ἐπόψεις της. "Ατομον
 καὶ σύνολον εἶναι δι' αὐτάς δύο πόλοι τῆς ζωῆς ὅπως πό-
 λιοι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶναι τὸ πνεῦμα μὲ τὴν ἀτομικό-
 τητά του καὶ τὸ σῶμα μὲ τὴν πραγματικὴν «συνολικότητα»
 τῆς δράσεως τῶν μελῶν του. "Οπως προκειμένου περὶ τού-
 των εἶναι πρακτικῶς ἀνέφικτος ἢ ἀπόλυτος προτίμησις
 τοῦ ἑνὸς καὶ ἡ πλήρης ὑποταγὴ τοῦ ἄλλου, ἐν παραγνω-
 ρίσει τῶν δικαιωμάτων ἐκατέρων, ἔτσι προκειμένου καὶ
 περὶ τοῦ προβλήματος ἀτόμου καὶ συνόλου, πρόκειται περὶ
 δύο πόλων τῆς ζωῆς, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον δὲν δύνανται νὰ
 ἐξαφανισθῶσιν ὁ ἓνας ἐνώπιον τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ἀντιθέτως
 ὀφείλουν ἀναγνωριζόμενοι ἐντὸς ὁρίων ἀμοιβαίως, ὄχι ἀν-

1) Πρβλ. Π. Ἀντωνέσκου, ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 134.

2) Πρβλ. Ἐθνικ. Παμφοιτητ. Συλλόγου τὸ Ἐθνικὸν Μανιφέ-
 στον 1932 σελ. 19, 20.

τιτιθέμενοι και διϊστάμενοι, αλλά συντιθέμενοι και συνιστάμενοι αρμονικώς να προσδιορίσουν την ζωήν ὅσον τὸ δυνατόν ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς ὑψηλοτέραν, να πράξουν τοῦτο ἐνσυνειδήτως, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως ἱστορικῶς καὶ θεωρητικῶς «ἀντίθεσις μεταξὺ κοινωνικότητος καὶ ἀπολύτου» ἀτομικότητος δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν πραγματικότητα ὡς «ἀντίθεσις δι' ἧς προβάλλοντος τοῦ ἀτομικοῦ ἐξαφανίζεται πλήρως ἡ κοινωνικότης, ἡ προβαλλούσης τῆς κοινωνικότητος ἐξαφανίζεται πλήρως τὸ ἀτομικόν. Οἱ δύο πόλοι τῆς κοινωνικότητος καὶ τοῦ ἀτόμου ὑπάρχουν βεβαίως καὶ προσδιορίζουν μάλιστα τὴν ἱστορικὴν ζωήν. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ προσδιορίζουν ταύτην οὐχὶ ἀντιτιθέμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ συντιθέμενοι εἰς πολὺπλοκα ἐσωτερικῶς συστήματα ἀνθρωπίνων ἐνεργειῶν» (1).

Ἄτομον καὶ Κοινωνικὸν σύνολον, ὡς παράγοντες ἀλληλοεξαρτώμενοι καὶ ἀλληλοεπιδρῶντες, ἐπὶ σειρὰν αἰώνων παρήγαγον καὶ προήγαγον τὸν ἀνθρώπινον Πολιτισμόν, ἐν μέσῳ ἐπιτυχῶν καὶ ἀνεπιτυχῶν ταλαντεύσεων καὶ διακυμάνσεων καὶ μᾶς ἔφεραν ἐν μέσῳ τούτων ἐξελίξεων εἰς τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον τοῦ λαμπροτάτου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ μειονεκτοῦντος ἠθικοῦ τοιοῦτου. Καὶ μόνη ἡ ἐνατένισις τοῦ παραχθέντος ὑπὸ τῶν δύο τούτων παραγόντων ἔργου ὀδηγεῖ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς ὀφειλομένης στροφῆς αὐτῶν, ἡ ὁποία μοιραίως, ἀφοῦ ἐκεῖ ὕστερεῖ ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς μας, εἶναι ἠθικὴ, δηλαδὴ ἀναγνώρισις τῶν ἀμοιβαίων δικαιωμάτων.

Τὸ «Ἄτομον» ὀφείλει νὰ ἀντιληφθῆ ὅτι ἡ ὅλη Κοινωνία δὲν εἶναι λογικόν, ἠθικόν καὶ δυνατόν νὰ ἐξυπηρετῆ μόνον αὐτὸ δυναστευομένη ὑπὸ τούτου, ὅπως καὶ ἡ «Κοινωνία», ὅτι πρὸς ἴδιον αὐτῆς συμφέρον δὲν δύναται ὡς ἐν ἀνταποδόσει νὰ καταπνίξῃ τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου.

Εἰς τὸ «Ἄτομον» ὀφείλει τὰς τεραστίαις προόδους τῆς καὶ δι' αὐτοῦ ἐξυπηρετήθη εἰς μέγιστον βαθμὸν ὅχι μόνον

1) Πρβλ. Π. Κανελλόπουλος, Κοινωνία τῆς Ἐποχῆς μας σ. 114.

μὲ προγνώσεις καὶ προσδοκίας ἀλλὰ ἀπὸ ἓνα θετικῶς διαρρεῦσαν παρελθόν. Τὸ ἄν τὸ «ἄτομον» κατεχράσθη τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν του εἰς τὸ παρελθόν, δὲν εἶναι λόγος νὰ τὸ συντρίψωμεν, ὅπως τὸν κισσὸν ποῦ ἀναρριχᾶται εἰς τὸν τοῖχον ἐνὸς σπιτιοῦ ὠραιότατα καὶ τείνει μὲ μερικοὺς ἀτάκτους κλάδους νὰ ἐμποδίσῃ τὸν φωτισμὸν τοῦ παραθύρου δὲν ἐκρίζωνομεν, ἀλλὰ κλαδεύομεν, ὅπως τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους δὲν ἐξοντώνομεν, ἀλλ' ἐπὶ μεγίστη ὠφελείᾳ—διότι συνήθως εἶναι οἱ καλλίτεροι—τιθασεύομεν, ὅπως τὸν ροῦν τῶν ὀρμητικῶν χειμάρρων ἢ σύγχρονος Τεχνικῆ Ἐπιστήμῃ δὲν ἐκτρέπει τῆς κοίτης πρὸς ἐρημικὰς ἀκαλλιεργήτους ἐκτάσεις διὰ νὰ περισώσῃ ἀπὸ τὰς γεωργικὰς καταστροφάς, ἀλλὰ δεσμεύει, μεταβάλλει εἰς ὑδροηλεκτρικὴν ἐνέργειαν καὶ ἀρδεύει καταλλήλως τὴν γεωργικὴν περιοχὴν καὶ τεχνικῶς τὴν ἐκπολιτίζει μὲ τὸν ἐξηλεκτρισμὸν αὐτῆς! . . . Διατὶ τάχα θὰ ἐκρίνετο ἀκατόρθωτος ἢ ἀμοιβαία ἄρσις τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ «ἄτομισμού» καὶ τοῦ «κοινωνισμού» διὰ περιστολῆς τῆς ἐκτάσεως τῶν δικαιωμάτων ἀμφοτέρων ἐντὸς ὁρίων καὶ εἶτα καταλλήλου συνθέσεως αὐτῶν;

Ἡ ψυχολογία τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐποχῆς ἐκεῖ καταλήγει καὶ ἡ σκοπιμότης καὶ τὸ πρακτικὸν συμφέρον τῆς κοινωνικῆς ὀλότητος—μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπάρχει ἰσοτιμῶς καὶ τὸ ἄτομον—ἐπίσης ἐκεῖ καταλήγει.

Οὕτω ἡ ἐνθουσιώδης κατάληξις τοῦ «Ἐθνικοῦ Μανιφέστου» ποῦ ὁ Ἐθνικὸς Παμφοιτητικὸς Σύλλογος τὸ 1932 ἐκυκλοφόρει ὡς περιλαμβάνον τὰς Ἐθνικὰς, Φιλοσοφικὰς καὶ Κοινωνικὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, ὅπου ἀναγράφεται: «...οὔτε » τὰ δικαιώματα τοῦ ἀτόμου, οὔτε τὰ δικαιώματα τοῦ συνόλου, εἶναι ἰσχυρότερα τὸ ἐν τοῦ ἄλλου, ἀλλ' εἶναι δικαιώματα ἴσα καὶ ἱκανοποιήσιμα μέχρι τοῦ σημείου ὅπου ἡ ἐπίτευξις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐλευθέρου ἀτόμου θὰ προσέβαλλε τὰ δικαιώματα τοῦ συνόλου. Ἀφ' ἑτέρου » τὸ ἐκ τῶν ἐλευθέρων ἀτόμων σύνολον ἔχει δικαιώματα » μέχρι τοῦ σημείου ὅπου ἄρχεται προσβάλλον δικαιώματα

» πού έντός του πλαισίου του Κοινωνικού Νόμου άναγνω-
 » ρίζονται ώς φυσικά εις τó έλεύθερον άτομον . . .», πα-
 ραμένει πρòς τιμήν τής 'Ελληνικής 'Ακαδημαϊκής Νεο-
 λαίας, βάσις τής λύσεως του άτομικοκοινωνικού προβλή-
 ματος, ή όποία ένισχυομένη με τήν κατοχύρωσιν των έλευ-
 θεριών του κοινωνικού συνόλου άπό τās έντέχνους άτομι-
 στικάς και πολιτικάς έπιβουλάς, αλλά και με τήν έξασφά-
 λισιν τής λελογισμένης έλευθερίας του άτόμου έντός ενός
 πλαισίου Δικαιοσύνης, άρυομένης τās πηγās αύτής όχι ά-
 πό τó Ρωμαϊκόν Stricti Juris τοιοϋτον αλλά άπό τās εύ-
 ρυτάτας ήθικάς έπιταγās του άνθρωπισμοϋ και των Φιλο-
 σοφικων και Χριστιανικων Κοινωνικων Διδασκαλιων, δύ-
 ναται να άποτελέση τó κέντρον, με τó όποϊον τó σύγχρο-
 νον με κοινωνιστικάς τάσεις Κράτος «. . . με φρουρόν τόν
 Νόμον τής Συνεχείας και όδηγούς τούς Νόμους τής Μεταλ-
 λαγής... (1)» θα συνθέση τήν Κοινωνικοοικονομικήν Πολιτι-
 κήν του, δια τήν δημιουργίαν τής 'Ελληνικής Κοινωνικοοι-
 κονομικής Μεταπολεμικής 'Ανασυγκροτήσεως και θα προ-
 βή εις τήν διάνοξιν των Λεωφόρων πρòς τήν Νέαν Ζωήν,
 πού θα ύψωση έπί των έρειπίων τής παλαιας, μίαν ζωήν
 κατά πάντα καλλιτέραν . . . .

---

1) Πρβλ. R. Macdonald «Σοσιαλισμός και Κοινωνία», 'Εκ-
 δοσις 'Ελευθερουδάκη σελ. 236.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ἄν εἰς πᾶσαν περίστασιν διὰ τὸν ἐνσυνείδητον μελετητὴν τῶν κοινωνικοοικονομικῶν φαινομένων ἢ ἔκφρασις γνώμης καὶ ἢ ὑπόδειξις Κρατικῶν μέσων, ἥτοι μιᾶς Κρατικῆς κοινωνικοοικονομικῆς Πολιτικῆς διὰ τὴν θεραπείαν τῶν κειμένων, εἶναι ἔργον ποῦ ἀπαιτεῖ βαθεῖαν προσοχὴν καὶ εἶναι ἐπίσης μεστὴ εὐθύνης Ἐθνικῆς, ἢ κατάληξις σήμερον, ὑφ' ἧς συνθήκας τελεῖ βαθείας ἐσωτερικῆς ἀναταραχῆς καὶ νέων προσανατολισμῶν ἢ ἀνθρωπότης ὅλη ἀλλὰ καὶ ἡ Πατρίς μας ἰδιαιτέρως, εἶναι ἔργον εὐθύνης, ἢ ὁποῖα, συντρεχόντων καὶ εἰδικῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐσωτερικῶν Διεθνῶν πληθωρικῶν παραγόντων, γίνεται ἀκόμη βαρυτέρα.

Τὸ πνεῦμα ὅμως τῆς ἐποχῆς καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῆς εἶναι τόσον σαφεῖς καὶ γενικῶς διάφοροι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην φοράν, τόσον ριζικοεκκαθαριστικά, ὥστε ὅσονδήποτε σύννους, ψυχραῖμος καὶ ἀπαθῆς καὶ ἂν πρέπει νὰ εἶναι ὁ πολιτικοκοινωνικὸς μελετητὴς, νὰ μὴ δυνηθῇ τελικῶς νὰ παραμείνῃ ἀσυγκίνητος καὶ φειδωλός, ὅσον θὰ ἔπρεπε, εἰς τὴν ἐκφραστικότητά του.

Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ἄνθος τῶν νέων ὄλων τῶν Ἐθνῶν ἔχει ριφθῆ ἀπὸ πενταετίας (1939 1944) εἰς ἐξοντωτικὸν ἀγῶνα σφαγιασμοῦ εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἀνὰ τὴν ὑψηλὸν, καὶ κυριολεκτικαὶ ἐκατόμβαι, ἀνὰ λεπτὸν πλέον, μαχητῶν καὶ ἀμάχων κάθε φύλου ἀπὸ νηπίων ἕως γερόντων προσφέρονται θυσίαι εἰς τὸν Μολῶχ ἐνὸς δευτέρου φοβεροῦ ἐντὸς εἰκοσαετίας πολέμου διὰ νὰ ἀναπηδῇ.

ση μία ύλικῶς καὶ ἠθικῶς ὑψηλότερα ζωή, καὶ δι' αὐτὴν τὴν νέαν ζωὴν πληρώνει ὑπὸ ποικιλῶν ὑμᾶ προσχήματα τὰ αἰμόφυρτα λύτρα τῆς ἡ ἀνθρωπότητος! . . ., ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἀφίση τὴν ἐπιφυλακτικότητα καὶ νὰ σχίσῃ θαρραλέα καὶ ἀποφασιστικὰ τὸν πέπλον ποὺ καλύπτει τὰ αἷτια καὶ νὰ ἐντοπίσῃ αὐτὰ εἰς τὴν ἠθικὴν κρίσιν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὴν οἰκονομικοκοινωνικὴν Διεθνή καὶ Ἐθνικὴν ἀνισότητα ἀπολαυῆς τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς, ποὺ κρατεῖ, ποὺ ζητεῖται νὰ ἀρθῇ διότι ἐπέστη ἡ ὥρα νὰ ἀρθῇ. Καὶ διὰ μὲν τὴν ἠθικὴν κρίσιν, θὰ πραγματευθῶμεν εἰς τὸ τέταρτον μέρος τῆς ἀνά χειρας μελέτης. Διὰ τὴν ἔθνικὴν ὁμῶς οἰκονομικὴν ἀνισότητα ἧς ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς λύσεως πραγματευόμεθα ἐδῶ, τὴν Διεθνή—Ἑλληνικὴν ἐξετάσαντες εἰς τὸ δεῦτερον μέρος.

Ἐπέστη δὲ ἡ ὥρα τῆς θεραπείας τῆς οἰκονομικοκοινωνικῆς ἀνισότητος διὰ τὸν κόσμον ἴσως ὅλον. Τὰ αὐτὰ αἷτια, συσχετισμένα μὲ τὰς συγγενεῖς συνθήκας ὅλων τῶν λαῶν, ἔχουν φέρει τὰ ἀνάλογα ἀποτελέσματα καὶ τὰ πλουσιώτερα κράτη καὶ τὰ μᾶλλον συντηρητικὰ καὶ οἰκονομικοκοινωνικῶς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως θεσμῶν, ὡς ἡ Ἀγγλία π.χ., δὲν ὑποφέρουν ὀλιγώτερον οὔτε ἤμποροῦν νὰ παραγνώρισουν περισσότερον τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν.

Εἰδικώτερον, τὸ δημοκρατικώτατον τὴν συνείδησιν ἑλληνικὸν κράτος, εἰς τὴν γωνίαν αὐτὴν τῆς Μεσογείου — ποὺ διεσταυρῶνοντο ἀνέκαθεν τόσον σημαντικώταται καὶ ἀντίθετοι πνευματικαὶ καὶ ὑλικά τάσεις καὶ κατευθύνσεις — αἰσθάνεται τώρα τὴν ἐκ τῶν φάσεων τοῦ πολέμου ἠπιότητα καὶ ὑφῆσιν τῶν ἀντιθέσεων τούτων καὶ μίαν κᾶποιαν κοινότητα τῶν ἐφέσεων τῶν λαῶν καὶ δύναται, διὰ πρῶτην ἴσως φοράν, κᾶπως τολμηρότερα νὰ ἐκδηλωθῇ τὸ μεγάλο αὐτὸ πνευματικῶς ἀλλὰ μικρὸν καὶ οἰκονομικῶς συνεσταλμένον καὶ ὑπεξοῦσιον εἰς τοὺς πολιτικοοικονομικῶς ἰσχυροὺς κράτος καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ ἐπιφέρῃ μίαν δικαίαν ἐσωτερικὴν κοινωνικοοικονομικὴν ἀνασυγκρότησιν, ἐν πλήρει κατανοήσει ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν συνεργατῶν του.

καὶ συμμάχων του τῆς ἐπιτακτικῆς αὐτῆς ἀνάγκης, ποὺ δὲν σημαίνει ἀλλαγὴν προσανατολισμῶν ἀλλὰ συγχρονισμόν πρὸς ἀναλόγους τάσεις αὐτῶν τῶν ἰδίων ἰσχυρῶν προστατῶν του, προσηρμοσμένας εἰς τὸ ἑλληνικὸν περιβάλλον καὶ τὰς αἰωνίους ἑλληνικὰς Μεσογειακὰς ἀνάγκας.

Οἱ θεσμοὶ ἄλλωστε τῆς ἰσχυοῦσης ἀτομικοκεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομικοκοινωνικῆς συγκροτήσεως τῶν ὁποίων τὸ ἀτομιστικῶς ἀπόλυτον καὶ ἄκαμπτον εἰς βάρος τοῦ ἀδικουμένου κοινωνικοῦ συνόλου φέρεται διεθνῶς ὑπεύθυνον καὶ δημιουργικὸν ὄλων τῶν δεινῶν τῆς ἐποχῆς, καὶ καθ' ὧν μεταρρυθμιστικῶς θὰ στραφῆ ἡ Κρατικὴ Κοινωνικοοικονομικὴ Πολιτικὴ, οὔτε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν οὔτε τὴν Διεθνῆ προπολεμικὴν οἰκονομίαν ἠϋστάθουν ἀπολύτως⁽¹⁾ ἄθικτοι, ὡς τοὺς παρέδωσαν οἱ ὀρισμοὶ τοῦ *Jus Civile* καὶ οἱ οἰκονομικοὶ Νόμοι τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνος εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν συντηρητικωτάτην κατ' ἔθιμον, ὅχι ὅμως διὰ τοῦτο καὶ ὀλιγώτερον λελογισμένως προσδευτικὴν Ἀγγλίαν, ἔμειναν ἀκλόνητοι.

Τὰ ὄρια καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἐλευθερία τοῦ Ἀτομικοῦ Κεφαλαίου, ἡ Ἀστικὴ καὶ Ἀγροτικὴ Ἰδιοκτησία⁽²⁾, τὸ Κληρονομικὸν Δικαίωμα, αἱ μεγάλαι ἐμπορικαὶ συναλλαγαί, τὸ Εἰσαγωγικὸν καὶ Ἐξαγωγικὸν Ἐμπόριον, ἡ ἄσκησης τῆς Πίστεως καὶ ἡ Βιομηχανικὴ ἐλευθερία, ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργασίας⁽³⁾ καὶ ὁ χρόνος αὐτῆς καὶ ὁ ἐλεύθερος καθορισμὸς βάσει προσφορᾶς καὶ ζητήσεως τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, ὁ ἐλεύθερος συναγωνισμὸς, ὁ καθορισμὸς τῶν τιμῶν καὶ πάμπολλα ἄλλα θέματα καὶ λειτουργία τῆς ἀτομικοκεφαλαιοκρατικοοικονομικῆς ζωῆς, ὅχι μόνον δὲν ἔμειναν ἄθικτα, ὅχι μόνον δεσμευτικῶς ἀπὸ τινῶν ἐτῶν κρατικῶς ἐρρυθμίσθησαν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον, διὰ πλήρους συγχρονισμοῦ—λέγουν οἱ μὲν—διὰ πλήρους νοθείας—ὑποστηρίζουν οἱ δὲ—τοῦ Ἀτομικοῦ Κεφαλαιοκρα-

1) Πρβλ. Γ. Χαριτάκη, Ἱστορία τοῦ Κεφαλαιοκρατισμοῦ : Περίληψις ἔργου W. Sombart 1941 σελ. 128-129

2) καὶ 3) Πρβλ. Γ. Παπανδρέου, Πολιτικὰ θέματα, 1941 σελ. 238-242.

τικοῦ Φιλελευθερισμοῦ διὰ πνεύματος καθαρῶ Κρατικοῦ Σοσιαλισμοῦ, ἐνσταλαζομένου κατὰ καιροῦς ἀτάκτως καὶ ἀσυνδέτως, διὰ τῶν Νόμων τῆς διεθνῶς ἀκαταρτίστου εἰς ἐνιαῖον θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν σύστημα διευθυνομένης καὶ Προγραμματισμένης Οἰκονομίας, τῶν διαφόρων Systems καὶ Planes, κατήντησαν τελείως διάφορα κατὰ τὴν ὕφην καὶ τὸ περιεχόμενον ἐκείνων ποὺ μᾶς ἐγνώρισαν οἱ προδραμόντες χρόνοι, ὡς ἀποτελέσματα τῶν οἰκονομικοτεχνικῶν ἐξελίξεων τῆς ἐποχῆς των (1). Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἐνῶ αἱ τεχνικαὶ οἰκονομικοπαραγωγικαὶ ἀλλὰ καὶ ἠθικαὶ ἐπίσης συνθήκαι ὅλον ἐν μετεβάλλοντο, αἱ παραμορφώσεις τοῦ ἀτομικοκεφαλαιοκρατικοῦ καθεστώτος, τὸ μὲν συνεχίζοντο, τὸ δὲ παρώθουν τὸ σύστημα εἰς ἑσωτερικὰς ἀντινομίας καὶ μείωσιν τῆς παραγωγικότητός του καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν καὶ τῶν ἠθικῶν ἀπαιτήσεων τοῦ συγχρόνου ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος, γόνου, ὡς λέγει ὁ de Man (2), τῆς μακρῶνος κοινωνικῆς ἐπιδράσεως τοῦ Χριστιανικοῦ αἰσθήματος, καθ' ἐκάστην καθίστατο καὶ κατέστη ἔκδηλον, ὅτι τὸ συμφέρον τῆς εἰρηνικῆς προοδευτικῆς καὶ εὐτυχοῦς κοινωνικῆς συμβιώσεως ἔπαυσε πλέον νὰ ἐξυπηρετῆται ἀπὸ τὸν ἀτομικοκεφαλαιοκρατισμὸν, ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει κατὰ φυσικὴν νομοτέλειαν νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς φυσικῶς διάδοχα συστήματα.

*Ἡ κληρονομία ὅμως καὶ ἡ διαδοχὴ δὲν εἶναι ἀσήμαντον γεγονός! Ὁ ἀτομικοκεφαλαιοκρατισμὸς ἐπεκράτησε ἐπὶ ἀρκετὰ μακρὸν χρονικὸν διάστημα καὶ δὴ κατὰ τὴν περίοδον τῶν καταπληκτικωτέρων τεχνικῶν ἐπιτεύξεων τοῦ συγχρόνου ὕλικου Πολιτισμοῦ μας, τῶν ὁποίων ὄχι ἀδίκως παρεστάθη ἰσχυρὸς παραστάτης, ἂν μὴ κίνητρον, διὰ τῶν ἐλευθεριῶν ἐκμεταλλεύσεως τῶν τεχνικῶν ἐπιδόσεων

1) Πρβλ. Ξ. Ζολώτα, Ἡ Κρίσις τῆς Οἰκονομικῆς Ὁργανώσεως 1943 σελ. 21 κ.ε. καὶ τοῦ ἰδίου, Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς 1944 σελ. 57-76 καὶ Ἄγ. Ἀγγελουπόου, ὁ Σοσιαλισμὸς 1944 σελ. 53-59.

2) Πρβλ. de Man, Au delà du Marxisme, 1929, ἐν Ξ. Ζολώτα Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς, σελ. 287.

του, ποὺ προώθουν τοὺς πάντας εἰς ἀναζητήσεις καὶ βελτιώσεις.

Ἐκ παραλλήλου, ἐξύφανε καὶ ἐξυπηρέτησεν ὀλιγαρχικὰ συμφέροντα ἀνὰ τὴν ὑφήλιον, τὰ ὁποῖα δὲν προετίθεντο βεβαίως νὰ παραιτηθοῦν εὐκόλως τῶν προνομίων των δρῶντα ποικίλως διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ἐπιβολὴν του. Τέλος, ἔστω καὶ ἂν ἀπειργάζετο βραδέως ἀλλὰ θετικώτατα διάσπασιν τῆς κοινωνικῆς ἐνότητος καὶ διάλυσιν τῆς κοινωνίας διὰ τοῦ ξηροῦ, στυγνοῦ, ἐγωῖστικοῦ κερδοσκοπικοῦ πάθους τὸ ὁποῖον ἐκαλλιέργησεν εἰς τὸ ἄτομον, ἐν τούτοις ἐπενήργει κοινωνικῶς ὅπως τὸ ὄπιον, δημιουργοῦν παραίσθησιν εὐτυχοῦς ἐπιτυχίας διὰ τὸ ἄτομον καὶ μέχρι τῆς τελευταίας του ἀκόμη στιγμῆς, ὅτε τὸ κοινωνικὸν ἔδαφος ἤδη σείεται ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ καθεστώτος. Πάντα ταῦτα ἐδημιούργησαν πρόσκαιρον ἀναστολὴν μεταρρυθμιστικῶν ἐκδηλώσεων καὶ τὸν δισταγμὸν διὰ τὴν διάδοχον ἐκλογὴν.

Συνηθισμένη εἰς τὰς προοδευτικὰς «ἐλευθερίας» τῆς «ἡ Κοινωνία», τὰς ὁποίας ὄχι χωρὶς ἀγῶνας ἀπέκτησεν, δὲν ἦτο οὔτε εἶναι διατεθειμένη νὰ τὰς ἀπαλλοτριώσῃ στρεφομένη εἰς ἀρχηγόνους ἐνθυμιζούσας ἀναγκαστικὸν στρατωνισμόν καταστάσεις, οὔτε δέχεται νὰ ἀποξενωθῇ τῶν εὐγενεστάτων οἰκογενειακῶν δεσμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀντέσχον εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν αἰώνων⁽¹⁾, ἀφ' ὅτου καὶ θρησκευτικῶς θεμελιωθέντες παρεδόθησαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, οὔτε γενικώτερα δέχεται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν προσανατολισμόν της πρὸς τὸν πατριωτισμόν καὶ πρὸς ἠθικὰς ἀξίας, ποὺ τῆς ζητοῦν δηθὲν πρὸς τὸ συμφέρον της, πατριωτισμόν καὶ ἠθικὰς ἀξίας μὲ τὰς ὁποίας τοσάκις ἔφθασεν εἰς ὑψηλὴν ἀνάτασιν, καὶ τὰς ὁποίας καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐφαρμόζει συνεπείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ἀτελείας, ὅμως σέβεται καὶ ἀναγνωρίζει εἰς ὅλην των τὴν δύναμιν καὶ ἔκτασιν.

1) Πρβλ. Sombart, Der Proletarische Sozialismus καὶ E. Zolwata, Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς, 167, 168

Τέλος, δέν δέχεται ή ανθρωπότης τόν έπιστημονικοφανή
 «... χιλιαστικόν ίσχυρισμόν ότι μέ τήν έπικράτησιν του
 » Προλεταριάτου σταματᾶ πλέον πᾶσα εἰς τόν κόσμον κί·
 » νησις—(έκτός εάν πρόκειται περί παχυλοῦ σκότους κα·
 » τακαλύπτοντος περίοδον ίστορίας)—αἴρεται ή εξέλιξις
 » τής ίστορίας καί πραγματοποιεῖται τὸ πήδημα ἀπό τής
 » ἀναγκαιότητος εἰς τήν έλευθερίαν... τήν ὁποίαν οὔδε·
 » μία ἄλλη θᾶ διαδεχθῆ» (1), διότι ἀποτελεῖ καθαρᾶν οὔτο·
 πικὴν έπινόησιν χρησιμοποιοῦσαν τὸ ἀρχαιότατον ἀλλὰ
 πασίγνωστον καί τετριμμένον σκηρικόν μέσον τοῦ ἀπό μη·
 χανῆς θεοῦ!... Ἐξ ἄλλου, ὅσον δὴ ποτε καί
 ἄν ή Κοινωνία μισεῖ τὸ Κεφάλαιον καί
 τὸ χρῆμα, διότι αὐτὸ κατηγορεῖται ἢ ὄντως ὑπῆρξεν ή πη·
 γή πλείστων δεινῶν, καί τήν μεγάλην Ἰδιοκτησίαν ἀρέσκε·
 ται νᾶ κατηγορῆ μέ τόν Pascal (2) καί τόν Proudhon ὡς
 «Κλοπήν» ἢ μέ τόν Ἀμβρόσιον ὡς «σφετερισμόν», μέ τόν
 Βασίλειον ὡς «προκατάσχεσιν» καί τόν Χρυσόστομον ὡς
 «άρπαγήν», ὅμως ἀναγιωρίζει τήν πρακτικὴν ἀναγκαιό·
 τητά του, τήν ὠφελιμότητα τοῦ χρήματος καί τοῦ Κεφα·
 λαίου, ἰδίᾳ τοῦ μικροῦ καί κατανεμημένου, πού νᾶ μῆ εἶνε
 ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης «λίαν πολὺ ὥστε τρυφῶν ἢ λίαν
 » ὀλίγον ὥστε ζεῖν γλισχρως», καί τὸ αἴσθημα ἀφ' ἑτέρου
 τής Ἰδιοκτησίας, δέν εἶναι ὁ μόνος ὁ J. J. Rousseau πού τής
 τὸ τονίζει εἰς τόν «Αἰμίλιον» ἢ ὁ Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτος καί
 ἄλλοι Πατέρες τής Ἐκκλησίας ὡς φυσικόν, σκόπιμον καί
 ἀνεκτόν ὑπὸ προϋποθέσεις καί ὅρια, ἀλλὰ καί αὐτὸς ὁ
 τρόπον τινᾶ Εἰσαγγελικός τής Ἐπίτροπος Proudhon, ὁ ὁ·
 ποῖος ἐξαγγέλλει (3) «Ἡ ἰδιοκτησία οὐδέποτε θᾶ ἐκλείψη,
 » δεδομένου ότι ή βᾶσις τής καί τὸ περιεχόμενόν τής στη·
 » ρίζονται ἐπὶ τής προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου, ὡς διη·
 » νεκῆς κίνητρον πρὸς ἐργασίαν, ὡς παράγων ἄνευ τοῦ ὁ·
 » ποίου ή ἐργασία θᾶ ἐμειοῦτο καί θᾶ ἀπέθνησκεν. Ἡ ἰδιο·

1) Πρβλ. Π. Κανελλοπούλου, ὁ Ἄνθρωπος καί αἱ Κοινων. Ἀντιθέσεις, 1934 σ. 58.

2) Πρβλ. Ν.Ι. Λούβαρη, Ἱστορία τής Φιλοσοφίας τομ. Β σ. 38.

3) Πρβλ. Proudhon, Que ce que la propriété, 1940.

» κτησίᾳ πρέπει νὰ παραμείνη εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων», ἀλλὰ καὶ ἡ πρακτικὴ ἀνάγκη συνηγορεῖ εὐγλωττως ὑπὲρ τῆς μικρᾶς ἰδιοκτησίας, ἰδίως τῆς ἰδιοκτησίας τῆς κατοικίας, ἡ ὁποία τὸν ἄνθρωπον συνδέει στενωτέρου μὲ τὸν γύρω του κόσμον καὶ ἐν τῇ διαμορφώσει τῆς πρὸς τὴν προσωπικὴν ἰδιοτυπίαν του ἀποτελεῖ καταφύγιον ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἀναπαύει τὴν ψυχὴν του καὶ αἰσθάνεται τὴν χαρὰν τοῦ περιβάλλοντος τῆς στοργῆς τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ ἀπλῶς εὐρίσκει εὐκαιρίαν νὰ συγκροτήσῃ τὸν κόσμον τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν του ποὺ πλαισιώνουν καὶ εὐμορφαίνουν τὴν ζωὴν. Ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία τῆς κατοικίας ἢ τοῦ μικροῦ γεωργικοῦ κλήρου, ποὺ θὰ δύναται νὰ παράσχη ἐκμεταλλεὺόμενος τὰ μέσα μιᾶς ἀνθρωπίνης ζωῆς, δὲν εἶναι οὔτε Κεφαλαιοκρατισμὸς οὔτε Κοινωνικὸς κίνδυνος, ἀλλὰ εἶναι ἀπλῶς ἀνάγκη τῆς ζωῆς καὶ τῆς προόδου.

Ἐξ ἄλλου σταθερῶς προσανατολισμένη ἀπὸ τὸν Jaurès καὶ τὸν Proudhon ⁽¹⁾ καὶ ἀπὸ τὸν Kautsky ⁽²⁾ εἰς τὴν κατ' εἶδος καὶ χρόνον ἐλευθερίαν τῆς ἐργασίας, καὶ ἀπὸ τὰ λείψανα τοῦ παλαιοῦ ἐμποροκρατισμοῦ, εἰς τὴν συναίσθησιν καὶ πεποίθησιν τῆς σημαντικῆς ἕως τώρα κοινωνικῆς ἐξυπηρετήσεως ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν, παρὰ τὰς κεφαλαιοκρατικὰς ἐκτροπὰς τῆς εἴτε ἐμπορικῶς ἢ βιομηχανικῶς ἢ ἐπιχειρηματικῶς γενικώτερα αὕτη ἐκδηλοῦται, καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς ἕως σημείου ἀλληλοχαλιναγωγῆσεως τῶν ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον συναγωνισμόν, πέραν δὲ τούτου ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ τὸν Συνεταιρισμόν, ἀρνεῖται τὸν κοινωνικὸν ἐξαγγελισμόν χάριν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν στέρησιν τῆς λελογισμένης ἐλευθερίας τῆς διαθέσεως τοῦ

---

1) Ε. Ζολώτας, Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς σελ. 124.

2) Πρβλ. Kautsky, Von der Demokratie zur Staatsklawerei 1920 «οὐδὲν Προλεταριάτον τὸ ὁποῖον ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀγελαίαν κατάστασιν, εἶναι δηλαδὴ ὄριμον διὰ τὸν Σοσιαλισμόν, θὰ ἦτο διατεθειμένον νὰ δεχθῇ μορφήν ἐργασίας ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον προσομοιάζουσιν πρὸς στρατιωτικὴν ἀναγκαστικὴν ἐργασίαν εἴτε ἐντὸς τῆς ἐπιχειρήσεως, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ἀναγκαστικῆς τοποθετήσεως εἰς ὄρισμένην ἐπιχείρησιν».

ατόμου, άνευ τῆς ὁποίας «ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἄθλιος δοῦλος κατέργου σύρων τὰς ἀλύσεις τῶν διαψευσθεισῶν ἐλπίδων μέχρι θανάτου» (Ρουδὴον) ἢ τὴν τυχόν τελείαν ἐγκατάλειψιν τῆς πεποιθήσεως ἐπὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, τὴν ὁποίαν ἀφαιροῦντες ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους «μεταβάλλομεν αὐτοὺς εἰς μᾶζαν πολυπόδων» (Ρουδὴον). Τέλος τὴν μικρὰν ἐπιχείρησιν ἢ μικρὰ δίκαιώματα ἐπὶ κεφαλαίου καὶ ἰδιοκτησίας θεωρεῖ ὡς παρέχοντα τὸν ἀναγκαῖον χῶρον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικότητος τοῦ ατόμου, τοῦ ὁποίου ἀρνεῖται τὴν τυποποίησιν, μαζοποίησιν καὶ ἐκπρολεταριασμὸν ἐν μέσῳ 20ῶ αἰῶνι ἀντὶ τῆς ἐξελιξεως πρὸς τὴν λελογισμένην ἐλευθερίαν, πού ἐπιζητεῖ ἡ ψυχικὴ ἔφεσις τῆς καὶ μὲ τὴν ὁποίαν τόσον τὴν γοητεύει ὁ ἐκκοινωνισμός, δηλαδὴ ὁ ἐκσοσιαλισμός, καὶ ὄχι ὁ ἐκπρολεταριασμὸς τῆς Κοινωνίας.

Εἰς τὴν διαταραχὴν καὶ τὸν πυρετὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον διακατέχεται τῆς καλλιτέρας ἐκλογῆς τοῦ νέου κοινωνικοοικονομικοῦ συστήματος ὑπὸ τὸ ὁποῖον θὰ βιώσῃ ἡ ἀνθρωπότης, αὕτη δὲν ἐσκοτίσθη τόσον, οὔτε ἀκόμη ἐτυφλώθη ὥστε νὰ ἐκφύγῃ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι «... ἡ κοινωνικὴ μεταρρυθμίσις ἀφορᾷ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅτι ἂν δὲν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς πιθανὰς ἀντιδράσεις των, κινδυνεύομεν νὰ ἴδωμεν ἀνατρεπόμενον τὸ ὅλον ἔργον καὶ νὰ ὑποστῶμεν πικρὰς ἀπογοητεύσεις...» (Ξ. Ζολώτας) (1).

Γνωρίζει βεβαίως καλῶς, διότι ἀπὸ μακροῦ ἔχει ἐπισημάνει τοὺς θεσμοὺς καὶ τὰ ὄργανα τοῦ Κεφαλαιοκρατισμοῦ πού θὰ δεήσῃ νὰ μεταρρυθμίσῃ καὶ νὰ ἀνατρέψῃ διὰ νὰ δημιουργηθῇ ἡ νέα κοινωνικοοικονομικὴ συγκρότησις. Ἄλλ' ὅμως ἡ ζωὴ δὲν εἶναι ἀπλῆ θεωρία, ἡ ὁποία ἀποδεικνυομένη τυχόν ἐσφαλμένη ἐγκαταλείπεται ἄνευ συνεπειῶν, διαδεχομένη ὑπὸ ἄλλης. Ἡ ζωὴ ἡ καθημερινή, ὅταν καλεῖται νὰ ἐνσαρκώσῃ κοινωνικοφιλοσοφικὰς θεωρίας,

1) Πρβλ. Ξ. Ζολώτας, Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς 1945 σελ. 155.

τιμωρεῖται σκληρῶς διὰ τὰς τυχόν ἀστόχους ἢ ἀμελετή-
τους οἰκονομικῶς καὶ ψυχολογικῶς μεταβολάς της καὶ ἡ
τόσον κουρασμένη ἀνθρωπότης τῆς ἐποχῆς μας ἀναζητοῦ-
σα ὄχι τὴν ἐπιδείνωσιν τῆς καταστάσεως, ὄχι τὸν ἐκπρο-
λεταριασμὸν τῶν ἀτόμων δι' ὑποβιβασμοῦ τοῦ ἐπιπέδου
εὐημερίας καὶ τῶν ὀλίγων πού τυχόν τὴν κατέχουν σήμε-
ρον, εἰς τὴν στάθμην τῆς κοινωνικῆς ἀθλιότητος ἐν ὀνό-
ματι τοῦ «γενικοῦ», ἀλλ' ἀντιθέτως, τὴν ἀνύψωσιν τῶν
πολλῶν καὶ συνάντησιν ὄλων εἰς ἓνα κοινὸν ἐπίπεδον εὐη-
μερίας, κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ἐφικτὸν ὑψηλότερον, ἐπιλαμ-
βάνεται τοῦ κοινωνικοοικονομικοῦ της ζητήματος. Δὲν γο-
ητεύεται ἀπὸ χάσματα καὶ κενὰ εἰς τὴν ἐξέλιξιν της. Ἀ-
πορροφᾶται ἀπὸ τὴν συνέχειαν καὶ τὴν ἀνέλιξιν πού
διαστέλλει τὸν ἀληθινὸν Πολιτισμὸν ἀπὸ τὴν καταστροφι-
κὴν βαρβαρότητα καὶ ἄγνοιαν καὶ βαδίζει πρὸς τὸ ἰδεώ-
δες τοῦ ἐκκοινωνισμοῦ τοῦ βίου, ἐν διατηρήσει ὅλου τοῦ
συσσωρευμένου ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ πλοῦτου ἠθῶν,
πείρας καὶ ὕλης, πού κανεὶς λόγος δὲν συντρέχει βιαίως ἢ
δι' ἀστόχων διοικητικῶν μέτρων νὰ καταρρακωθῇ καὶ νὰ
διασπασθῇ, ἐνῶ ἀκριβῶς εἶναι πολὺτιμον στοιχεῖον καὶ
ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ὀργανωθῇ καλλίτερον, εὐχερέ-
στερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ἢ ἡ νέα Κοινωνικὴ Τάξις
ἢ ὁποία σὺν τοῖς ἄλλοις ἀπαιτεῖ, ὡς λέγει ὁ K. Bücher εἰς
τὸ ἔργον του Sozialisierung, 1919, «... πιστοὺς εἰς τὸ καθή-
κον ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι νὰ γνωρίζουν νὰ ὑποτάσσωνται
εἰς ἓνα ὑψηλότερον γενικὸν σκοπὸν . . . » καὶ οἱ ὁποῖοι νὰ
ἐμπνέωνται ἀπὸ ἓνα ἀνώτερον ἠθικὸν ἰδανικόν.

Οὕτω ἐν μέσῳ ποικίλων ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν ἐπιρροῶν
βαδίζουσα ἡ ἀνθρωπότης καὶ πολλαχῶς ἐκτοξευομένης
κοινωνικοοικονομικὰς σαγηνευτικὰς συμβουλὰς ἀκούουσα
τείνει—ἂν δὲν ἔλυσεν ἤδη τὸ πρόβλημα της—νὰ τὸ ἐπι-
λύσῃ καθορίσασα ὡς σκοπὸν της τὴν ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν
εὐημερίαν τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ συνόλου εἰς τὰς κατ' ἴδιαν
καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀμοιβαίως ἰσοτίμους ἱκανοποιήσεις τῶν
ἐπιδιώξεων καὶ ὀρίων, καὶ μὲ γνώμονα, τὸ μὲν, τὴν συ-
νάρτησιν τῶν ἀρχῶν «ἕκαστος ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν

καὶ τῆς συμβολῆς του», τὸ δέ, τοὺς γνωρίμους ἑλληνικοὺς κανόνας «μηδὲν ἄγαν» καὶ «μέτρον παντὶ πράγματι», μὲ τοὺς ὁποίους ἐξετάζουσα τοὺς ἐπιμάχους θεσμοὺς τῆς ἰδιοκτησίας, τοῦ κεφαλαίου, τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας, τῆς ἐλευθερίας ἢ μὴ τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, τὴν ἀτομικὴν ἢ κοινωνικὴν μορφήν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, καὶ τὴν ὅλην κατανομήν τῶν ἀγαθῶν, κατήρτισε τὴν κοινωνικοοικονομικὴν πολιτικὴν, τὴν ὁποίαν αὖριον ὡς ἀνθρωπιστικὴν ἐπιδίωξιν θὰ ἐπιζητηθῆ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ μεταπολεμικὸν Κράτος.

Εἰδικώτερον ἢ ἑλληνικὴ κοινωνικοοικονομικὴ πολιτικὴ, εἰς τόπον ὃ ὁποῖος δὲν ἐπρόλαβε ἀκόμη νὰ γνωρίσῃ οὔτε ἀπολύτως οὔτε ἰδιοτύπως κἂν τὰς παραγωγικὰς οἰκονομικοτεχνικὰς συνθήκας αἵτινες ὑφιστάμεναι χαρακτηρίζουν τὸν ἐξειλιγμένον κεφαλαιοκρατισμόν, εἰς χώραν ὅπου τὸ ἄξιον οἰκονομικοῦ λόγου κεφάλαιον πάντοτε σταθερῶς ἔλειψεν, ὄχι μόνον ὡς ἀξιολόγως συγκεντρωμένη δύναμις ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς τὸν μετριώτερον βαθμὸν ποὺ ἐχρειάζετο διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἐπιτακτικῶν πολλάκις ἀναγκῶν τῆς ἀναπτύξεως τῆς συγχρόνου οἰκονομίας μας, καὶ μὲ τὴν μικροαστικὴν καὶ μικρογεωργικὴν ἰδιοκτησίαν κυριαρχοῦσαν, ἢ ἐφαρμογὴ τῶν συγχρόνων ἐκσοσιαλιστικῶν ἀρχῶν ἄλλων κεφαλαιοκρατουμένων χωρῶν θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς βιαστικὴ ξενομανία μιμήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν διαπρέπομεν ἀτυχῶς καὶ ἐπὶ βλάβῃ μας πάντοτε ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες. Ἀκόμη τοῦτο, θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρίσῃ τις ὡς ἄκαιρον καὶ ἐπιζημίαν ἴσως ἐπιστημονικὴν, πολιτικὴν καὶ κοινωνιολογικὴν πολυπραγμοσύνην, ἂν αἱ καθ' ὅλου καθημεριναὶ κοινωνικοβιωτικαὶ ἀνάγκαι δὲν ἦσαν πάντοτε μὲν ἰδίᾳ δὲ κατόπιν τοῦ τελευταίου πολέμου ἀληθινὰ τραγικαὶ διὰ μέγα μέρος τῆς λαϊκῆς, ἀστικῆς καὶ ἀγροτικῆς μάζης, καὶ ἐπιτακτικαὶ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς θεραπείας, καὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸ ἔθνικόν σύνολον.

Ἐχομεν δὲ ἀκόμη νὰ ἐπιλύσωμεν τὸ ζωτικὸν διὰ τὸ Ἕθνος ζήτημα τῆς ὄχι μόνον κατὰ μέσον ὄρον, ἀλλ' ἰδίᾳ τῆς κατὰ λαϊκὰς μάζας βελτιώσεως καὶ αὐξήσεως τοῦ

ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ ἐπιλυθῇ ἀπὸ τὴν ἐντατικὴν ἐκγεωργοποίησιν - ἐκβιομηχάνισιν καὶ ἐκμετάλλευσιν ὄλων τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας καὶ, ἐν συνδυασμῶ, πρὸ παντὸς ἀπὸ τὴν εὐστοχον καὶ εὐρυτάτην δυνατὴν κρατικοποίησιν τοῦ οἰκονομικοῦ ὑστερήματος ἀλλὰ καὶ τοῦ εἰσοδήματος, δηλαδή: Κεφαλαίου καὶ προσόδου, ὥστε νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ καταλλήλου κατανομῆς τῶν τελευταίων τὴν δυνατότητα καλύψεως τῶν ἀπαιτήσεων τῶν παραδεκτῶν ὀρίων βιωτικῶν ἀναγκῶν, καὶ ὅχι τοῦ ἐκφυλιστικοῦ λιτοδιαίτου, διὰ μιᾶς ἀτομικῆς καὶ συνολικῆς οἰκονομικοπαραγωγικῆς ἐντατικῆς προσπάθειας, συντονισμένης ἀπὸ τὸ κράτος καὶ ἐνισχυμένης ἀπὸ τὸν τερματισμὸν κοινωνικῶν διεκδικήσεων ποὺ μεταθέτουν τὸ πρόβλημα ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομικῆς βάσεώς του εἰς τὴν κοινωνιολογικὴν καὶ ἀπὸ τῆς διεθνοῦς εἰς τὴν ἐθνικὴν, εἰς μείωσιν τῆς παραγωγικότητός μας καὶ κατευνασμὸν τῶν ἀρρενωπῶν διεθνῶν διεκδικήσεων τοῦ συσκοτισμένου καὶ παραπλανωμένου ἐν τούτῳ λαοῦ μας.

Ἄπλως δὲ καὶ μόνον, ἡ κοινωνικοοικονομικὴ πολιτικὴ θὰ ἰδιοτυπήσῃ συνεπεῖρα ἰδιομορφιῶν, ὀφειλομένων εἰς τὰς εἰδικὰς κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς συνθήκας τῆς Χώρας, ὅπως ἄλλωστε διὰ τοὺς ἰδίους λόγους, ὡς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ὁ Κεφαλαιοκρατισμὸς παρ' ἡμῖν δὲν προσέλαβε ποτὲ τὴν κλασσικὴν ταυτομορφίαν ποὺ παρουσίασεν ἀλλαχοῦ.

Οὕτω, τὸ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ μας εὐστάθεια στηρίζεται κυρίως εἰς ἐξαγωγὰς εὐγενῶν γεωργικῶν προϊόντων, εἰς τὰ ναυτιλιακὰ ἔσοδα τῆς ὑπερποντίου ναυτιλίας, τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα καὶ τὸν Τουρισμὸν, ἀσημάντως δ' ἐλάχιστα εἰς βιομηχανικὰς ἐξαγωγὰς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ὅτι ἐπισιτιστικῶς στηριζόμεθα εἰς τὴν δυνατότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῶν, ἀπὸ τοῦ ψωμιοῦ καὶ ὀσπρίων μέχρι σφαγείων καὶ ἀλιπάστων ἀκόμη, ἐνῶ τέλος ἡ ἀνυπαρξία σχεδὸν εὐρέων ἑλληνικῶν διαθέσιμων κεφαλαίων ὠθεῖ συνεχῶς πρὸς τὸ ποικίλον ἰδιωτικόν

έμπόριον, καί μᾶς δένει τὰς χειῖρας διὰ ἀξιοποιητικά ἔργα καθιστώσα ἡμᾶς ὑποχειρίους εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ, συχνότερον ἴσως ἄλλων Χωρῶν, καί ἀνάλογος καθυστέρησις τεχνικῶν προόδων εἰς ἐνεργειακὰς πηγὰς μὲ ταυτόχρονον ἔλλειψιν καυσίμων καί πολλῶν πρώτων ὑλῶν κλπ. κλπ., πάντα ταῦτα ἐπηρεάζουν ποικίλως καί παραλλήλως τὰς θεωρητικὰς τάσεις καί τὴν πρακτικὴν ἄσκησιν τῆς κοινωνικοοικονομικῆς πολιτικῆς μας, ἡ ὁποία ὑποχρεοῦται νὰ συναρτηθῇ μὲ τὰ καθολικώτερα Ἐθνικὰ συμφέροντα προσγειουμένη εἰς πραγματικὴν καὶ οὐσιαστικὴν καί ὄχι ἐντυπωσιακὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν λαϊκῶν μαζῶν, διὰ τὸ παρὸν καί τὸ μέλλον, λαϊκοκοινωνικῶς ἀλλὰ καί Ἐθνικῶς.

Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει, αἱ γραμμαὶ τῆς κοινωνικοοικονομικῆς πολιτικῆς ἡ ὁποία θὰ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην ἱκανοποιήσεις ἀναγκῶν, θεμέλια εὐημερίας κοινωνικοῦ συνόλου, καί θὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν κοινωνικὴν ἐνότητα, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχη θεμελιώσῃ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθινῆς ἀλληλεγγύης τοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον μοιραίως θὰ ἀπαιτηθῇ νὰ δράσῃ εἰς ὅλην του τὴν δύναμιν, εἶναι αἱ κατωτέρω τελείως καινοτομικαὶ ἔναντι τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν ἐπιμάχων τοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ κοινωνικῶν ἀρχῶν.

Οὕτω, ἐν τῷ πλαισίῳ μιᾶς γενικῶς διευθυνομένης καί ἐλεγχομένης οἰκονομίας ὑπὸ τοῦ Κράτους, ρυθμίζονται οἱ θεσμοί :

1ον *Ὡς πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν.* Ἐναντι τοῦ ἀπεριορίστου δικαιώματος τῆς ἀτομικῆς, ἀστικῆς καί ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας, τῆς ὁποίας ἡ θεωρητικὴ νομιμότης ἐλέγχεται ἱστορικῶς ἀπὸ κοινωνιολόγους καί φιλοσοφοῦντας Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, καί ἡ κοινωνικὴ ὠφέλεια καί σκοπιμότης καί ἀπόδοσις ἔχει οὐσιαστικῶς κλονισθῆ (¹), ἡ κοινωνικοοικονομικὴ πολιτικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ κράτους ὀφείλει νὰ ἀντιπαρατάξῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν κοινωνικὴν κα-

1) Πρβλ. Γ. Παπανδρέου, Μεγάλη καὶ μικρὰ Ἰδιοκτησία εἰς «Πολιτικά Θέματα» 141 σελ. 45—48.

θολικοποίησιν τῆς μικρᾶς ἀστικῆς καὶ ἀγροτικῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας εἰς κάλυψιν τῶν προσωπικῶν ἀναγκῶν καὶ τὴν οὕτω περιωρισμένην νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς θεσμὸν κοινωνικῶς σκόπιμον, ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν κοινωνικοποίησιν τῆς μεγάλης καὶ μέσης ἀστικῆς καὶ ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας, ἡ ὁποία θὰ λύσῃ διὰ τοῦ ἀναδασμοῦ τῆς γῆς ἓνα μέρος καὶ τῶν ἀγροτικῶν καὶ ἀστικῶν προβλημάτων, ἐν συνδυασμῶ καὶ πρὸς ἀνοικοδόμησιν λαϊκῶν πολυκατοικιῶν, τὰς ὁποίας θὰ χορηγήσῃ ἐπὶ μακροχρονίῳ χρεωλυσίῳ τὸ κράτος εἰς τὰς λαϊκὰς μάζας μὲ ἀπόλυτον δικαίωμα κυριότητος καὶ ἰδιοκτησίας⁽¹⁾, θὰ δώσῃ μίαν θετικὴν ἀρχὴν ἐνάρξεως ἀμέσου λύσεως τῆς ἰδιοκτητοῦ λαϊκῆς στέγης καὶ ἡ ὁποία, συνεχιζομένη μέχρις ὀλοκληρώσεως, θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ἀποσπασθοῦν αἱ λαϊκαὶ μάζαι, τῶν πόλεων ἰδίᾳ, ἀπὸ τῆς ἀνθυγιεινῆς συνθήκας κατοικίας, ἐκπληρουμένου τοῦ ὠραιότερου καὶ ἠθικωτέρου ὀνείρου κάθε Ἕλληνας, ἵνα ἀποκτήσῃ ἓνα ἰδιόκτητον σπίτι.

Ἡ λύσις αὐτὴ τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος τῆς ἰδιοκτησίας εἶναι ἡ μόνη συνδυάζουσα τὴν πραγματοποίησιν τῶν προϋποθέσεων καθολικῆς λαϊκῆς ὕλικῆς καὶ ἠθικῆς εὐημερίας, ἀποσπῶσα τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς ἐξαθλιώσεως καὶ ἐκπρολεταριασμοῦ καὶ εἶναι προσφιλεστέρα πρὸς τὴν ψυχολογίαν τοῦ κάθε ἀνθρώπου, ἰδιαίτατα δὲ τοῦ Ἕλληνας, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ σπίτι, τὸ ἰδικό του σπίτι, ἔχει ἐντοπίσει ἓνα ὕλικόν στοιχεῖον μὲ τὸ ὁποῖον ἀναπαύει καὶ ἀναπλάθει τὴν ψυχὴν του καὶ παρέχει τὸ μόνιμον βᾶθρον ὅπου θεμελιώνεται καὶ ἀναπτύσσεται ἓνας πλούσιος κόσμος οἰκογενειακῶν παραδόσεων καὶ ἠθικῶν ἀξιών ποὺ δίδουν νόημα καὶ τρυφεράν ψυχικὴν συγκίνησιν εἰς τὴν ζωὴν!

Ἡ κοινωνικοοικονομικὴ πολιτικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ κράτους εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας ὀφείλει νὰ θεμελιώσῃ τὴν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην

---

1) Πρβλ. Ι. Βασιλείου, Λαϊκὴ Κατοικία 1944 σελ. 143—158.

καί νά ἐδραιώσῃ τήν περαιτέρω προσπάθειαν τῶν ἀρμοδίων παραγόντων διὰ τήν δημιουργίαν τῆς ὑλικῆς ἀλλά καί τῆς πνευματικῆς καί ἠθικῆς ἐξυψώσεως τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία εἰς τὸ τέλος ὅλων τῶν ὑλικῶν προσπαθειῶν θά ἀνακύπτῃ ὡς πραγματικὴ προϋπόθεσις διὰ τήν ἀληθινὴν εὐημερίαν τοῦ ἀνθρώπου.

2ον *Ὡς πρὸς τὸ Κεφάλαιον*. Ἀπέναντι τοῦ ἀπεριορίστου δικαιώματος συγκεντρώσεως κεφαλαίου, τοῦ ὁποίου ὁ ρόλος, Ἐθνικὸς καί Κοινωνικὸς, ἐκτὸς σπανίων φωτεινῶν ἐξαιρέσεων, ὑπῆρξε συχνότατα διαλυτικὸς, ξένος πρὸς κάθε αἴσθημα καί ἐχρησίμευε πρὸς καθημερινὴν ἔκδηλον θεμελίωσιν τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητος καί ἀδικίας καί ὡς ρίζα ὅλων τῶν κοινωνικῶν δεινῶν, τῆς διαφθορᾶς τῶν ἀτόμων, τῶν χαρακτήρων καί συνειδήσεων. Ἡ Κοινωνικοοικονομικὴ Πολιτικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ κράτους ἀντιτάσσει καί ἀναγνωρίζει καί προστατεύει τὸ μικρὸν περιορισμένον ἀτομικὸν κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον δικαιούται ἕκαστον ἄτομον ἀτομικῶς ἐν τῇ οἰκογενεῖα νά διατηρῇ καί ἐκμεταλλεύεται μέχρι τοῦ ὁρίου ποῦ πρακτικῶς θέλει καθορισθῆ ὡς ἱκανὸν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἀτομικῶς ἀναγκαίου διὰ μίαν ἀνθρωπίνην ζωὴν εἰσοδήματος, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς ἀξίας τῆς ἀναγνωρισθείσης ἀγροτικῆς ἢ ἀστικῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας. Πέραν τούτου ἐπανερχεται εἰς τὸ κρατικὸν κοινωνικὸν σύνολον, τὸ ὁποῖον οὐσιαστικῶς τὸ συνεσώρευσε, διὰ νά χρησιμεύσῃ κατὰ κεφάλαιον ἢ εἰσόδημα ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε ἀναγκῶν ὡς σημαντικὴ πηγὴ κοινωνικῆς δράσεως τοῦ κράτους ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ συνόλου.

Ἡ ἐπιχειρηματικὴ, ἡ βιομηχανικὴ, ἡ μικρεμπορικὴ καθ' οἷονδήποτε ἄλλον τρόπον ἐπαγγελματικὴ ἐκμετάλλευσις ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἀναγνωρισθέντος κεφαλαίου—ὑπὸ δὲ τὴν ἔγκρισιν τοῦ κράτους καί ἐν οἰκογενειακῇ ἢ ἄλλῃ ὁμαδικῇ μορφῇ—ἐφ' ὅσον αὐτῆς μετέχει ἢ καί ἐλέγχει ἀπλῶς τὸ κοινωνικὸν σύνολον κράτος, φορολογικῶς καί ποικίλως ἄλλως παρακολουθοῦν τὴν μὴ ἐκτροπὴν αὐτοῦ εἰς κοινω-

νικοτυραννικὴν ὄντοτητα καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ ἦτο καὶ οἰκονομικῶς σκόπιμον διὰ τὸ μὴ ἐπέλθῃ ἐπιβλαβὴς διάσπασις καὶ οἰκονομικὴ διάλυσις ὀργανισμῶν ἀνθούτων, ὡς εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν βιομηχανικῶν ὀργανώσεων καὶ τῆς ναυτιλίας, ὅπου τὸ κράτος διὰ τὸ πέραν τοῦ ἐπιτρεπομένου ἀτομικοῦ ὀρίου κεφάλαιον ἢ τοῦ ἀθροίσματος αὐτῶν θεωρεῖται μετέχον αὐτοδικαίως κατὰ κεφάλαιον καὶ εἰσόδημα κατ' ἀνάλογον μερίδιον, συνεχιζομένης ἀπροσκόπτως τῆς οἰκονομικῆς δράσεως τοῦ ὀργανισμοῦ ἐντὸς τοῦ σχετικῶς γενικωτέρου πλαισίου τῆς ὅλης διευθυνομένης οἰκονομίας τοῦ κράτους, τῶν παλαιῶν διευθυντῶν καὶ ἰδιοκτητῶν προτιμωμένων εἰς τὴν συνέχισιν τῆς διοικήσεως τῶν ἐν λόγῳ ὀργανισμῶν ὑπο τὴν νέαν πρόσθετον ὑπαλληλικὴν πλέον τοῦ ὀργανισμοῦ ἰδιότητα, παρὰ τὸν ἐντεταλμένον φυσικὰ κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον ἐλέγχου.

Συναφῶς ρυθμίζεται καὶ ἡ ἄλλοτε βιομηχανικὴ, ἐμπορικὴ καὶ πιστωτικὴ ἐλευθερία, τῆς μὲν τελευταίας ἀσκουμένης τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τοῦ κράτους κατὰ τὴν κατεύθυνσιν καὶ σκοπὸν ἀποκλειστικῶς, τῆς δὲ βιομηχανίας διαστελλομένης εἰς ἐπιχειρήσεις κοινωνικῆς ὠφελείας, αἵτινες περιέρχονται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ ἀρμοδιότητα τοῦ κράτους, ἢ τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων, δηλαδὴ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, καὶ εἰς καθαρῶς βιομηχανοπαραγωγικὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι κρατικοποιοῦνται πέραν τοῦ ἀθροίσματος τῶν ἀτομικῶν οἰκογενειακῶν δικαιωμάτων τῶν πρώην κατόχων, τῶν ὁποίων βεβαίως μετὰ θάνατον τὸ δικαίωμα κληρονομεῖ πλέον ἢ κοινωνικὴ ὁλότης, τὸ κράτος, ἐνδεχομένως διαφυλαττομένου δικαιώματος ἀνακλήσεως μεριδίου ὑπὲρ τῶν γεννηθησομένων τέκνων τοῦ πρώην κατόχου, τὸ ὁποῖον ὑποστηρίζεται δι' εὐλόγων ἐπιχειρημάτων.

Ὡς πρὸς τὸ χονδρικὸν τέλος γενικὸν εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, τοῦτο περιέρχεται ἀποκλειστικῶς πλέον εἰς τὸν εἰδικὸν κρατικὸν ὀργανισμόν, ἐπιχειρουμένου τοῦ τελευταίου βήματος πέραν τῶν γνωστῶν περιορισμῶν δυναμι-

κοιτήτων κλπ. τούς οποίους από 10ετίας και πλέον γνωρίζει ή ελληνική οίκονομία, τοῦ ὄλου ἐμπορίου περιορισμένου εἰς τὸ λιανικὸν μικρεμπόριον, τὸ ὁποῖον σχετιζόμενον μετὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ματαίως θὰ ἐπεδίωκε νὰ ὑποκαταστήσῃ τὸ κράτος εἰς τὴν μοναδικὴν ἱκανότητά του πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν σχετικῶν ἀναγκῶν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Τὸ ὄλον σύστημα συμπληρῶνεται εἰς τὴν κοινωνικοεξυπηρετικὴν ἀποστολήν του διὰ καταναλωτικῶν καὶ ἄλλων Συνεταιρισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐφαρμόζονται ὅπου ἡ σκοπιμότης τῆς κοινωνικῆς ὠφελείας τὸ ζητεῖ, ἀποδειχθέντες τόσο ἐξυπηρετικοὶ θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς καὶ παρ' ἡμῖν ἐσχάτως, ἰδίᾳ ὁμως ἀλλαχοῦ, ὅπου μάλιστα ἔλαβον γενικωτέραν κοινωνικομεταρρυθμιστικὴν σημασίαν (1) ὡς ἐν Δανίᾳ Ἴρλανδίᾳ (2) κλπ., καὶ παλαιότερον δὲ παρ' ἡμῖν εἰς τὸν ἱστορικὸν κοινοτικὸν Συνεταιρισμὸν τῶν Ἀμπελακίων (3) ποῦ ἀπετέλεσε τὴν ἐπιτυχεστέραν Ἑλληνικὴν πρωτοποριακὴν κοινωνικοοικονομικὴν μεταρρύθμισιν τῶν νεωτέρων χρόνων καὶ ἔδρασεν ἐπιτυχέστατα εἰς ἐποχὰς δουλείας καὶ τρόμου. κατὰ τὴν Τουρκοκρατουμένην ἐποχὴν 1788-1811, διελύθη δὲ ἀπὸ τὴν σπάθην τοῦ Ἀλή Πασᾶ καὶ μόνον, εἰς ἀπόδειξιν τοῦ τί δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ ἡ εἰλικρινῆς συνεργασία τῶν κοινωνικῶν στοιχείων καὶ ὄχι ἡ διαμάχη καὶ τὸ μῖσος, ἀλλ' ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀλληλεγγύη, τὸ πρότυπον τοῦ ὁποῖου ὑπὸ διαφορετικὰς διεθνεῖς τάσεις καὶ συνθήκας ποῦ ἐπηρεάζουν κεφάλαιωδῶς τὰς ἑλληνικὰς κατευθύνσεις θὰ ἠδύνατο ἴσως μόνον αὐτό, προσηρμοσμένον πρὸς τὴν ἐποχὴν, νὰ δώσῃ τὴν λύσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινωνικοοικονομικοῦ προβλήματος.

3ον Ὡς πρὸς τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα, ἡ Κοινωνικοοικονομικὴ Πολιτικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους, ἐφ' ὅσον

1) Πρβλ. C. Gide, La Cooperation 1886-1907.

2) Β. Τοτομιάντς, Ἡ θεωρία τοῦ Συνεργατισμοῦ 1938 μετ. Γρ. Τηλικίδου καὶ Στ. Κρητικᾶ σελ. 36.

3) Πρβλ. Β. Τοτομιάντς ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 104-111 καὶ Ἐγκυκλ. Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη I Τομ. Ἀμπελάκια σελ. 920, 921.

φυσικά οἱ δικαιοῦχοι συγγενεῖς α' βαθμοῦ ἔχουν ἴδιαν περιουσίαν, ἐξηντημένου ὁρίου, περιορίζεται εἰς τὴν κατοικίαν ὑπὲρ τῶν κατιόντων (ἐνδεχομένως) καὶ πάντως ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, καθὼς καὶ εἰς μικρὸν τμήμα τῆς περιουσίας τοῦ ἐκλιπόντος, εἰς ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἀμέσου ἢ ἐμμέσου οἰκογενειακῆς συμβολῆς εἰς τὴν οἰκονομικὴν δρᾶσιν τοῦ ἀποβιώσαντος καὶ εἰς τὸν κύκλον τῶν προσωπικῶν ἀντικειμένων αὐτοῦ, ἄλλως παραμένει τοῦτο ἀκέραιον διὰ τοὺς συγγενεῖς α' βαθμοῦ ὡς ἐγνώρισαν ἡμῖν τοῦτο αἱ διατάξεις τοῦ νεωτέρου Κληρονομικοῦ Δικαίου.

4ον Ὡς πρὸς τὴν ἐργασίαν. Ἡ Κοινωνικοοικονομικὴ Πολιτικὴ τοῦ Μεταπολεμικοῦ Κράτους ἀναγνωρίζει αὐτὴν ἐλευθέραν (ἐντὸς ἀνωτάτου ὁρίου ἐργατικῆς ἀπασχολήσεως κατὰ χρόνον καὶ εἶδος), τὴν ἀναζητεῖ ὅμως ἀπαραιτήτως ὡς δημιουργικὸν στοιχεῖον τῆς ζωῆς καὶ ὡς ὑποχρέωσιν τοῦ κάθε πολίτου εἰς ἓνα οἶονδῆποτε κλάδον τῆς ἐπιλογῆς του. Τὴν ἐργασίαν, τὸ μεταπολεμικὸν Κράτος, ὀφείλει καὶ θὰ ἀποθεώσῃ εἰς τιμὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικήν, εἰς φροντίδα διὰ τὴν διατήρησιν καὶ μὴ πρόωρον φθοράν της, καὶ μέριμναν, μὲ τὴν ἀντίληψιν ὅτι ὁ κάθε ἐργάτης, ὁ χειρῶναξ ἢ ὁ πνευματικὸς, εἶναι ὄχι «μηχανή» ἀλλὰ «λειτουργὸς» κοινωνικοῦ λειτουργήματος, ἀπὸ τὴν εὐσυνείδητον ἄσκησιν τοῦ ὁποίου ὑπὸ ἐνός ἐκάστου ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχία ἢ ἡ ἀποτυχία τῆς εὐημερίας τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ἡ ἐργασία, δῶρον ἀληθινὸν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀληθινὴ δρᾶσις ὅμοια Θεοῦ, ἀφοῦ ὁ πρῶτος ἐργάτης τοῦ κόσμου ὑπῆρξεν ὁ Θεός, ὁ Ἀρχιτέκτων τοῦ Σύμπαντος, θὰ πρέπει νὰ μεταβληθῇ ἀπὸ «πόνον» εἰς «χαράν», καὶ ἐκδήλωσιν ὑγείας σωματικῆς καὶ ψυχικῆς. Διὰ τοῦτο ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας θὰ ρυθμισθῇ ὄχι βέβαια διὰ Συλλογικῶν Συμβάσεων, ποὺ εἰς τὸ νέον Κράτος δὲν θὰ ἔχουν θέσιν, ἀλλὰ διὰ Διοικητικῶν πράξεων τῆς Πολιτείας, τοιοῦτοτρόπως ὥστε οἰκονομικῶς νὰ ἀποδίδῃ εἰς τὸν ἐργάτην της τὰ μέσα τῆς πλήρους ἀλλὰ λελογισμένης ἀπολαύσεως τῆς ζωῆς. ὄχι τὰ οὐτοπικὰ καὶ φανταστικά, ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ

ὅποια ἕως σήμερα αὐτὸς ὁ ἐργάτης κατεσκεύαζε δι' ὄλους τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ ἑαυτοῦ του συνήθως.

Πρέπει νὰ τοῦ ἐξασφαλίζη ὄχι μόνον τὴν ἐπαρκῆ τροφήν αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑγιεινὴν, εὐπρόσωπον καὶ πρόσχαρον ἀπλὴν καὶ καθαρὰν κατοικίαν, τὰς ἀπολαύσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τῆς ψυχῆς γωγίας καὶ γενικώτερα τὰς δυνατότητας τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς καλλιέργειας καὶ ἀκόμη τὴν δυνατότητα μιᾶς κάποιας ἀποταμιεύσεως.

Περὶ τῆς προνοίας, ὑγείας αὐτοῦ καὶ τῶν παιδιῶν του, καὶ τῆς παιδείας καὶ μορφώσεώς του δὲν κάμνω μνησάν, διότι αὐτὰ εἶναι τόσον αὐτονόητα, εἶναι τόσον συνηφασμένα μὲ τὸν ὑψηλὸν ἠθικὸν σκοπὸν τῆς ὅλης κοινωνικοοικονομικῆς ἐξελίξεως τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους, ἀποτελοῦν ἐννοίας ἀνακυπτούσας τόσον αὐτομάτως ἀπὸ τὸ ἔργον καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους, ὥστε περὶ τῆς εἰδικῆς μερίμνης διὰ τὴν τεχνικὴν γραμματικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἠθικὴν ἀνύψωσιν τοῦ πνεύματός του, νὰ περιτετεύη ἰδιαιτέρα ὑπογράμμισις. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὅμως δεόν νὰ ὑπογραμμισθῆ καὶ νὰ ἐπιδιωχθῆ εἶναι νὰ γίνῃ πεποίθησις εἰς τὸν ἐργάτην ὅτι ἡ κοινωνικὴ μέριμνα καὶ ἀσφάλισις δὲν πρόκειται νὰ ἀποτελῆ δι' αὐτὸν λόγους, ἀλλ' οὐσιαστικὴν πραγματικότητα, ὀφειλομένην ὄχι εἰς ἐκάστοτε ὑποσχέσεις πολιτικοῦ περιεχομένου, ἀλλ' εἰς ἀκριβῆ στάθμισιν τῆς ὑποχρέσεως τῆς Πολιτείας πρὸς ὄλους τοὺς πολίτας της, ἐν γένει, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ διὰ τοὺς ὁποίους αἱ κλαδικαὶ καὶ αἱ γενικαὶ ἀσφαλίσεις καὶ ἡ πρόνοια τοῦ γήρατος, ἀσθενείας, ἀναπηρίας κλπ. θὰ ὑφίστανται ὄχι ὡς ἐπίτευξις ἀγώνων κοινωνικῶν, ἀλλὰ ὡς πολιτικὸν δικαίωμα, συμβαδίζον μὲ τὴν ἰθαγένειαν καὶ τὴν ἐθνικότητα, ὄχι ὡς ταξικὸν ἐργατικὸν ἀπόκτημα ἀλλ' ὡς κοινωνικὴ ὑποχρέωσις ἐκ τῆς ἀλληλεγγύης ἀνακύπτουσα πρὸς ὅλα τὰ δημιουργικὰ τῆς Πολιτείας στοιχεῖα, ἀσχέτως χειρωνακτικὰ ἢ πνευματικὰ, τεχνικὰ ἢ ἐπιστημονικὰ, διότι βεβαίως ὁ γέρον ἰατρὸς ἢ φαρ-

μακοποιός, ὁ νομικός ἢ θεολόγος ἢ οἰσδῆποτε ἄλλος ἐπιστήμων ὁ ὁποῖος ἐλευκάνθη εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὑπηρεσίαν τῆς κοινωνίας, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἄξιος τῆς φροντίδος καὶ προνοίας τῆς ἀπὸ τὸν οἰσδῆποτε χειρῶνακτα ἐργάτην.

Τέλος ὁμως ἐκ παραλλήλου, ὁ κάθε εἶδους πνευματικός ἢ χειρῶναξ ἐργάτης θὰ πρέπη νὰ κατανοήσῃ, ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ οἰκονομικοκοινωνικὴ ἀνασυγκρότησις, ἡ ὁποία ἐγένετο, ἔγινεν ἀκριβῶς μὲ πραγματικὴν θυσίαν ἄλλων κοινωνικῶν ομάδων, ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτοῦ καὶ γενικώτερα βέβαια τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, δὲν εἶναι δὲ ἀσήμαντος, οὔτε ἀφίνει ἓνα ἕκαστον τῶν κοινωνικῶν ἀτόμων χωρὶς νὰ δημιουργῇ ἐπιβάρυνσιν ἠθικὴν δι' αὐτό, ἐπιβάρυνσιν ἀνάλογον πρὸς τὰ ὀφέλη πού ἀπὸ τὸ σύνολον ἀρύεται.

Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν αὐτὴν μεταβολὴν, ὁ ἐργάτης, ὡς ἄτομον κοινωνικόν, ἐκέρδισεν ἠθικῶς, ἀλλὰ ἐκέρδισε καὶ ὕλικῶς. Ἄν τὸ κέρδος ἀναμένει νὰ τὸ ἴδῃ ὑπὸ μορφήν Πακτωλοῦ ρέοντος εἰς χεῖρας τοῦ προσωπικῶς καὶ ἡχηρῶς, αὐτὸ σύντομα θὰ ἐννοήσῃ ὅτι οὔτε πουθενὰ ἄλλοῦ συνέβη—ἀντιθέτως μάλιστα—καὶ ὅτι πάντως ὑπῆρξε πλάνη του, τελείως ἄσχετος μὲ τὰ ἄμεσα οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα μιᾶς ὄντως κοσμοϊστορικῆς κοινωνικῆς μεταβολῆς. Τὸ κέρδος του εἶναι ἔμμεσον. Ἡ ἱκανοποίησις ἡ ὁποία τοῦ προσεφέρθη μὲ τὴν θυσίαν ἄλλων ομάδων δὲν πρόκειται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ κατὰ μέσον ὄρον τοῦ συνόλου ὅλου. Ἡ καλλιτέρα βεβαίως ἀμοιβή του, ἡ ἰδιόκτητος μικρὰ κατοικία του, τὴν ὁποίαν βεβαίως χρεωλυτικῶς ἐλαφρότατα θὰ πληρώσῃ, διότι ἡ κοινωνικὴ μεταβολὴ δὲν εἶναι «ἀρπαγὴ» οὔτε «πλιάτσικο», ἀλλὰ «νοικοκύρευμα» καὶ δικαιοσύνη, μὲ τὰ χρήματα δὲ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄλλου, τὰ λίγα λίγα ἀλλὰ πολλὰ ὅταν ἀθροίζωνται, αὐτὸν τὸν ἴδιον πάλιν τὸ κράτος Μάνα θὰ ἐξυπηρετήσῃ. Μὲ τὴν εὐπαρουσίαστον καὶ ὑγιεινὴν καὶ πρόσχαρον στέγην του, μὲ τὴν πρόνοιαν διὰ τὴν ὑγείαν του καὶ τὴν ἐπαρκῆ καὶ εὐθηνὴν τροφήν του καὶ ἔνδυσιν, μὲ τὴν πρόνοιαν διὰ τὴν δωρεὰν μόρφωσιν αὐτοῦ

καὶ τῶν παιδιῶν του, μὲ τὴν δυνατὴν πᾶσης προαγωγῆς του εἰς τὴν κοινωνίαν ὅπου τὸ «ἠθικόν» καὶ ἡ «ἀξία» θὰ εἶναι τὸ κριτήριον καὶ ὄχι ἡ «οἰκονομικὴ δύναμις» καὶ ἡ καταγωγὴ, ἡ εὐθηνὴ καὶ ἡ προσιτὴ εἰς τὸ βαλάντιόν του ψυχαγωγία, ἡ δωρεὰν ἰατρικὴ περίθαλψις του καὶ ἡ ἀσφάλις τῶν γηρατειῶν του, εἶναι ὅλα αὐτὰ ἐκεῖνο τὸ «κεφάλαιον» καὶ αὐτὴ ἡ «ἰδιοκτησία» ἡ ὁποία ἀφηρέθη ἀπὸ τοὺς ὀλίγους διὰ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς πολλοὺς ὄχι ὅπως δίδουν τὰ φλουριὰ καὶ τὰ μαρτυριάτικα εἰς τὰς βαπτίσεις καὶ τοὺς γάμους ἀλλὰ διὰ νὰ κατανεμηθοῦν ἐμμέσως, μὲ σκοπιμότητα, τάξιν καὶ προορισμόν. Ἡ κοινωνικοποίησις τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐθνικοῦ πλούτου δὲν σημαίνει διασπάθισιν αὐτοῦ, οὔτε ὀλιγοήμερον εὐωχίαν εἰς τὰ ἀποτελέσματα οἰκονομικῶν ἀγώνων καὶ ἰδρώτων χρόνων καὶ αἰῶνων καὶ ὕστερα νὰ εὐρεθῶμεν ὅλοι ἀσκόπως δυστυχεστέροι καὶ πτωχότεροι ἀπ' ὅ,τι εἴμεθα πρῖν. Ἐτονίσσαμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης μελέτης, ὅτι ἡ κοινωνικοοικονομικὴ ανασυγκρότησις θὰ ἐπακολουθήσῃ τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν κρατικοδιοικητικὴν. Καὶ τοῦτο, ὡς εἶναι εὐνόητον, καθωρίσθη διότι ὁ σκοπὸς τῆς κοινωνικοοικονομικῆς μεταβολῆς δὲν εἶναι οὔτε ἡ «ρέμουλα», οὔτε τὸ νὰ «τὰ φᾶμε», ἀλλὰ σκοπὸς τῆς εἶναι ἐν πλήρει συνειδήσει τοῦ πράγματος νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν τὴν θυσίαν τῶν ὀλίγων φρονίμως, πειθαρχημένα, καὶ μὲ τάξιν ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ὡς ὁ καλὸς νοικοκύρης ποὺ κερδίζει λαχεῖον καὶ τοποθετεῖ προνοητικὰ τὸ προϊόν του, διὰ νὰ καλύψῃ τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας παρούσας καὶ μελλούσας οἰκογενειακὰς του ἀνάγκας.

Ἡ κοινωνικοοικονομικὴ μεταβολὴ δὲν γίνεται μόνον διὰ μίαν τάξιν, οὔτε ἐπ' ὠφελείᾳ ὀλίγων εἰς βλάβην πάντων τῶν λοιπῶν. Ἄν συνέβαινε κᾶτι τέτοιο, οὔτε ὁ κόπος θὰ ἤξιζε, οὔτε δικαία ἡ πρᾶξις. Ἡ κοινωνικοοικονομικὴ ανασυγκρότησις θὰ γίνῃ μὲ θυσίας πολλῶν ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ ὅλων, τῆς κοινωνίας ὅλης καὶ τῶν παρουσῶν καὶ μελλουσῶν γενεῶν τοῦ Ἔθνους !.. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶ κανεὶς, καὶ ἀκόμη, ὅτι πέραν τῶν δικαιωμάτων ὅλων, εἶναι

τὸ Κράτος τῶν ὑποχρεώσεων ἐπίσης ὄλων πρὸς ὄλους, ἀπὸ τὰς ὁποίας καμμία τάξις καὶ κανεὶς εὐνοούμενος δὲν δικαιούται νὰ ἐξαιρηθῆται.

5ον **Ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία καὶ ὁ ἐλεύθερος συναγωνισμός.** Ἡ Κοινωνικοοικονομικὴ Πολιτικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους εἶναι ἀληθὲς ὅτι καταφέρει δεινὰ πλήγματα κατὰ τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας καὶ ἀφαιρεῖ μέγα μέρος τοῦ πεδίου τῆς δράσεως αὐτῆς. Ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης τῆς ἀσκήσεως τῆς πίστεως, τῆς Βιομηχανίας, τοῦ μεγάλου Ἐμπορίου ἔχει ἐκφύγει τελείως ἀπὸ τὸς χεῖρας τῆς. Τί μένει λοιπὸν εἰς αὐτὴν καὶ διατὶ ἀναγνωρίζεται εἰσέτι;

Εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν μένουσιν ἀκόμη τρία σημεῖα ἐκδηλώσεως: *Πρῶτον*, ἡ μικρὰ ἀγροτικὴ ἐπιχειρήσεις, *Δεύτερον*, τὸ μικρεμπόριον, *Τρίτον*, ἡ πρωτοβουλία τῆς Διοικήσεως τῶν Ὄργανισμῶν, ἀκόμη καὶ ἡ μέση βιομηχανικὴ ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω εἰς μὲν τὴν μικρὰν ἀγροτικὴν ἐκμετάλλευσιν εἶναι ἐλευθέρα ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία νὰ δράσῃ καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ ὅσον θέλει καὶ νὰ ἐπωφεληθῇ καὶ νὰ ἀποταμιεύῃ ὅσον θέλει. Ἡ Πτηνοτροφία, ἡ Μελισσοκομία, ἡ οἰκόσιτος Κτηνοτροφία καὶ Γαλακτοκομία καὶ Τυροκομία, ἡ στοιχειώδης Οἰνοποιΐα κλπ. κλπ., πάντα ταῦτα εἶναι ἐλευθέρως πεδία διὰ τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς μικρᾶς ἀγροτικῆς ἐπιχειρήσεως, ἡ ὁποία μὲ μικρὰ κεφάλαια, ἀλλὰ μὲ ἀρκετὴν φιλοπονίαν, δύναται πλουσίως νὰ ἱκανοποιήσῃ αὐτήν.

Εἰς δὲ τὸ μικρεμπόριον, ὅπου ἀναγνωρίζεται ὡς τὸ Βασίλειον τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ ἐκκοινωνισμένου Κράτους, ἡ ἄσκησις τῆς ἐλευθέρως ἀτομικῆς πρωτοβουλίας ἔχει τόσας ἀπιθάνους ἐκδηλώσεις, ὥστε ματαίως θὰ ἐπεχείρει συστηματικῶς νὰ συλλάβῃ κανεὶς τὴν ἔκτασιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἔμπορίου τροφίμων μέχρι τῶν πλέον προσωπικῆς χρήσεως ἀντικειμένων, δι' ἅτινα ποτὲ ἐπιτυχίαν δὲν θὰ διεξεδίκει ἀποτελεσματικῶς μία κοινωνιστικὴ ὀργάνωσις.

Τέλος, ἡ *ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἰς τὴν Διοίκησιν τῶν*

Ἰδιωτικῶν ἢ Κρατικῶν ἢ Ἡμικρατικῶν οἰκονομικῶν Ὁργανισμῶν τῆς Βιομηχανίας, τοῦ Ἐμπορίου κλπ. ἔχει ἢ μᾶλλον πρέπει νὰ ἔχη ἄρκετὸν πεδίον διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ ἀποδώσῃ κοινωνικοοικονομικῶς κεντριζομένη καὶ ὑποκαιομένη ἀπὸ ἀναγνώρισιν ὠρισμένων ποσοστῶν μικρῶν ἐπὶ τῶν κερδῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν ἐπιτυχιῶν ἐκ διοικητικῶν μέτρων, ἅτινα ἐπεισάγουν βελτιώσεις ἀποδόσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως καὶ ὀργανώσεως διοικητικῆς, ὀφειλομένης βεβαίως εἰς τὴν ἰκανότητα καὶ πρωτοβουλίαν διοικητικῶν ὀργάνων, τῶν ὁποίων ἢ πνευματικὴ ἰδιοφυΐα εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ καλυτέρου τρόπου ἐξυπηρετήσεως τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς των σκόπιμον εἶναι ὄχι μόνον ἠθικῶς ἀλλὰ καὶ ὑλικῶς νὰ ἀμείβεται. Τέλος καὶ εἰς τὴν ἵδρυσιν ἀκόμη βιομηχανιῶν, δὲν ἐμποδίζεται, ἐφ' ὅσον ἢ ἀτομικὴ ἢ ὁμαδικὴ πρότασις πρὸς τὸ Κράτος εὔρισκε τυχὸν τὰς ἀρμοδίους ἀρχὰς καὶ ὑπηρεσίας αὐτοῦ συμφῶνους εἰς τὴν συμμετοχὴν ἢ ἀπλῶς τὸν συστηματικὸν καὶ συνεχῆ δι' ἐπιτρόπου ἔλεγχον τοῦ Κράτους. Τοῦτο ἴδιον θὰ ἀνακύψῃ ἐν ἐκτάσει εἰς τὰ θέματα τῆς Ναυτιλίας καὶ δὴ τῆς φορτηγοῦ, ὅπου παλαιόθεν οἱ Ἕλληνες ναυτικοὶ κατ'οἴκογενείας ἢ κατὰ ἐπαγγελματικὴν καὶ τεχνικὴν ἰδιότητα μεταχειρίζονται τὴν συμπλοιοκτησίαν ὡς θεσμὸν ἰκανοποιοῦντα τοὺς ἐταίρους, ἐπιτυχάνοντα τὴν εὐρυτέραν κατανομὴν τοῦ πλούτου καὶ συνεπῶς τὴν εὐημερίαν, τὴν ὁποίαν ἀντιλαμβάνομεθα περισσοτέραν εἰς τὰς ναυτικὰς νήσους μας, ἐπιτρέπουσαν δὲ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν νὰ ἀντεπεξέρχεται—ὑπὸ ποικίλας ἄλλας δυσμενεῖς συνθήκας—ἐπιτυχῶς τὸν διεθνή συναγωνισμόν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἐλεύθερον συναγωνισμόν, παρ' ὅλην τὴν ἀναμφισβήτητον περιστολήν του, περιοριζομένου εἰς τὰς ἐκδηλώσεις του ἀπὸ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν ὠφελιμότητα τὴν ὁποίαν θὰ κρίνῃ τὸ Κράτος, καὶ πάλιν δὲν θὰ ἐκλείψῃ, οὔτε ἀναμέσον τῆς καθημερινῆς προσφορᾶς τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ μικρεμπορίου, οὔτε ἀπὸ πολλὰς ἄλλας οἰκονομικοπαραγωγικὰς ἐκδηλώσεις, ἂν καὶ βεβαίως ἢ παράλληλος δρᾷσις τῶν Συνεταιρισμῶν θὰ ἐπιδρᾷ θετικῶς ἐπ' αὐτοῦ.

Βον Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἀνθρώπου καὶ ἡ κάρπωσις τῶν κερδῶν τῶν βιομηχανικῶν κλπ. Κρατικῶν καὶ Ἡμικρατικῶν Ἐπιχειρήσεων.

Δύο ἐρωτήματα προβάλλουν. Τί θὰ γίνωνται τὰ κέρδη τῶν Βιομηχανικῶν, Πιστωτικῶν, Ἐμπορικῶν κλπ. Κρατικῶν καὶ Ἡμικρατικῶν Ὄργανισμῶν; Καὶ ἀκόμη γενικώτερα θὰ ὑπάρξῃ τὸ «κέρδος» εἰς τὴν νέαν κοινωνικοοικονομικὴν συγκρότησιν; Ἡ ἀπάντησις, καίτοι προκαλεῖ ἴσως ἰερὰν ἀγανάκτησιν εἰς τοὺς θεωρητικούς, δὲν ἤμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι, ἐὰν θέλωμεν νὰ εἴμεθα πραγματισταί, καταφατικὴ. Τὸ κέρδος, ἡ ἱκανοποίησις τοῦ συμφέροντος, ἡ οὐσιαστικὴ ἱκανοποίησις τοῦ κόπου, εἶναι κᾶτι ποῦ ὑπὸ οὐδεμίαν κοινωνικοοικονομικὴν μεταβολὴν δύναται νὰ ἐκριζωθῇ, διότι εἶναι ἐνστικτωδῶς συνυφασμένον πρὸς μακράων συνήθειαν, εἶναι ἀκόμη ἓνα ἀταβιστικὸν κίνητρον μετὸ ὁποῖον καμμία σκοπιμότης δὲν ἐξυπηρετεῖται νὰ ἔλθωμεν εἰς σύγκρουσιν, εἰς μίαν μάλιστα κοινωνιστικὴν συγκρότησιν, ἡ ὁποία ὡς ἐκ τῆς ἐλεγχούσης καὶ διευθυνομένης ἐν παντὶ συνθέσεώς της, τοῦ ἔχει ἀφίσει ἐλάχιστα ὄρια δυνατῆς δράσεως καὶ ἐνδεχομένης ἐκτροπῆς, καὶ αὐτῆς μάλιστα δυναμένης—ἐξαιρέτα—νὰ χαλιναγωγηθῇ καὶ νὰ ἐλεγχθῇ.

Ἄφ' ἑτέρου, εἴτε διότι ἡ οἰκονομικὴ ἀπόδοσις τῶν ἰδιωτικῶν ἢ κρατικῶν ἢ ἡμικρατικῶν οἰκονομικοεμποροβιομηχανικῶν ὀργανισμῶν πρέπει νὰ ἀποδώσῃ εἰσοδήματα τὰ ὁποῖα θὰ οὐσιαστικοποιήσουν διὰ τὸ Κράτος τὴν ἐκκοινωνικοποίησιν τοῦ ἰδιωτικοῦ πλοῦτου τοῦ κεφαλαίου, καὶ θὰ καταστήσουν δυνατόν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τούτων τὸ Κράτος νὰ ἐπιτελέσῃ μυρίας κοινωνικὰς λειτουργίας μετὰς ὁποίας εἶναι πλέον καταφώρως βεβαρημένον, εἴτε διότι θὰ πρέπει νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ νὰ προκύψουν τὰ εἰσοδήματα ἐκεῖνα ποῦ ἀνεγνωρίσθησαν εἰς τοὺς ἰδιώτας μετόχους τῶν ἡμικρατικῆς, ἢ τῶν ἐταιρικῆς ἀπλῶς ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Κράτους μορφῆς κοινωνικοβιομηχανικῶν κλπ. οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὐτοὶ θὰ ζήσουν, ἀντιμετωπίζοντες τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς, ἢ

καί τέλος θά άνευρεθοῦν εἰς τοῦτο τὰ ποσοστά τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς ἐπιδεικνύοντας ἐξάριτον ζῆλον καί πρωτοβουλίαν κοινωνικῆς ἐξυπηρετήσεως διοικητικούς τῶν ὀργανισμῶν ὑπαλλήλους άνεγνωρίσθησαν ὡς σκόπιμον νά παρέχωνται, εἴτε διότι θά πρέπει ἐν κατακλείδι τὰ παραχθέντα προϊόντα ἢ καί αἱ προσφερθεῖσαι Κρατικά ὑπηρεσίαι νά ἐπιβαρύνωνται μὲ ποσοστὸν βάρους κοινωνικῶν ἀναγκῶν (1), πρὸς οἰκονομικὴν ἐξυπηρετήσιν αὐτῶν τῶν ἰδίων;

Εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ταύτας εἴτε περί κέρδους ὁμιλοῦμε, ἢ καί ἐπιβαρύνσεως Κοινωνικῶν Ἀναγκῶν, εἴτε περί ποσοστοῦ τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, εἴτε περί μερίσματος πρὸς ὕπαρξιν εἰσοδήματος ἀντιμετώπισεως τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς, ὑπὸ πάσας τὰς ποικίλας ταύτας ἐκφράσεις, ἀνακύπτει ἕνας γνώριμος παράγων τῆς ἀληθῶς ὑγιοῦς οἰκονομικῆς ζωῆς, «τὸ κέρδος», τὸ ὁποῖον ὑπὸ μίαν ἢ ἄλλην ἔννοιαν δὲν δύναται παρὰ νά ὑφίσταται εἰς τὴν κοινωνιστικὴν οἰκονομίαν, παρὰ πᾶσαν τυχὸν θεωρητικὴν ἀντίρρησην, ὅπως ὑφίστατο καί εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῶν παναρχαίων Πολιτειῶν, τῶν Αἰγυπτιακῶν, τῶν Ἑλληνικῶν, τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, τῆς Βυζαντινῆς, τοῦ Μεσαίωνος, εἰς τὸν Φιλελεύθερον Κεφαλαιοκρατισμὸν καί εἰς τὴν ἐκκοινωνισμένην ἀκόμη οἰκονομίαν.

Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ ἔχει τοὺς Νόμους τῆς, τὴν θρησκείαν τῆς καί τοὺς δογματικούς κανόνας τῆς, καί παρὰ πᾶσαν τυχὸν ἀντίρρησην τῶν Φιλοσόφων καί Κοινωνιολόγων, πιστεύει φανατικὰ εἰς ἕνα ἐκ τῶν δογματικῶν κανόνων τῆς, ποῦ κατ' ἀντιγραφὴν Εὐαγγελικῶν φράσεων θά ἤμποροῦσε νά συνοψισθῆ: «Ἐν ἀρχῇ ἦν τὸ κέρδος! . . . καί τὸ κέρδος ἦν πρὸς τὴν οἰκονομίαν! . . .». Συνεπῶς τὸ «κέρδος» θά ὑπάρξῃ εἰς τὴν νέαν κοινωνικοοικονομικὴν συγκρότησιν, καί θά ὑπάρξῃ διὰ νά ἱκανοποιήσῃ τοὺς ἰδιώτας κε-

---

1) Πρβλ. Ἄγγ. Ἀγγελοπούλου, Ὁ Σοσιαλισμὸς Ἀθῆναι 1944 σελ. 173-177 καί G. Dobbert, Der Zentralismus in der Finanzverfassung der U. D. S.S.R. Jena 1930 σελ. 33, ἔνθα ἀναφέρονται χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τοῦ Ρωσικοῦ Προϋπολογισμοῦ χρήσεως 1929-1930.

φαιλιούχους, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ αὐτοὶ τὴν ζωὴν, διὰ νὰ ἀποταμιεύσουν καὶ αὐτοὶ καὶ διὰ νὰ δυνηθῇ τὸ Κράτος, ὁπότεν ἔχει ἀνάγκην, νὰ προσφεύγῃ εἰς τὸν δανεισμὸν καὶ ἀπὸ τὴν «ἀποταμίευσιν» αὐτὴν καὶ ἀπὸ τὸ «κέρδος αὐτό». Τέλος τὸ «κέρδος», θὰ ὑπάρχῃ διὰ νὰ δυνηθῇ τὸ Κράτος, παρὰ τὴν φορολογίαν ἧς ἡ ἀπόδοσις διὰ κοινωνικοὺς λόγους καὶ ὡς ἔμμεσος θὰ βαίνει ἐλαττωμένη—ἀλλὰ καὶ ὡς ἄμεσος παρὰ τὴν κοινωνιολογικὴν χρησιμοποίησίν τῆς λόγω τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ αὐτὴ θὰ σημειώσῃ μίαν μείωσιν ἀποδόσεως, θὰ ὑπάρξῃ λέγομεν τὸ «κέρδος» διὰ νὰ δυνηθῇ δι' αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ Κράτος τὰς ποικίλας κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις του.

Καὶ ἤδη τέλος, ἀπομένει ἡ λύσις ἄλλης ἀπορίας: Εἰς τὸ νέον κοινωνικοοικονομικὸν καθεστῶς θὰ συνεχισθῇ «ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον»; Ἡ παλαιὰ αἰτία τῆς ἀνθρωπιστικῆς ἀγανακτήσεως θὰ λείψῃ;

Ἡ ἀπάντησις δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι μονολεκτικὴ, διότι τὸ θέμα δὲν τὸ ἐπιτρέπει.

Πρέπει πρωτίστως νὰ τονίσωμεν ὅτι «ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον» δὲν εἶναι ἐφευρέσις τοῦ Κεφαλαιοκρατισμοῦ οὔτε τῶν προγενεστέρων αὐτοῦ οἰκονομικῶν συστημάτων. «Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον», ἐν τῇ εὐρυτάτῃ ἐννοίᾳ τῆς, ἀπαντᾶται ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλείψας τὴν μόνωσιν, τὰ σπήλαια καὶ τὰ βουνά, συνέστησε τὸ κοινωνικὸν συμβόλαιον τῆς ὁμαδικῆς συμβιώσεως. Ἡ ἀπόφασις νὰ ἔλθῃ εἰς ὁμαδικὴν κοινωνικὴν συμβίωσιν μὲ τοὺς συνανθρώπους του ἐθεμελίωσε καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀνθρώπου ἀπὸ ἄνθρωπον, διότι ἂν ἀκριβῶς δὲν εὔρισκε κάποιον συμφέρον - ἀσφάλειαν ἴσως κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ καὶ συναλλαγῆς εὐθύς ἀμέσως μετὰ τῶν συνανθρώπων του, ἂν δηλαδὴ εἰς τὸν κοινωνικὸν συμπραστάτην των οἱ ἄνθρωποι δὲν εὔρισκαν ἀμοιβαίως τὸ ἀντικείμενον τοῦ ποικίλου, ἀπὸ τῆς ἀσφαλείας ἕως τοῦ οἰκονομικοῦ συμφέροντός των, τὸ ἀντικείμενον δηλαδὴ τῆς ἐκμεταλ-

λεύσεώς των – εἶναι πολὺ ἀμφίβολον ἐὰν θὰ συνεπήγνυαν καὶ αὐτὰς τὰς πρώτας κοινωνικὰς συμβιώσεις των, καὶ ἂν θὰ ὑφίστατο κἄν ἡ ἀνθρωπότης τὴν γνωστὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν της.

Ἡ ἐκμετάλλευσις λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ἄνθρωπον δὲν εἶναι μόνον φαινόμενον οἰκονομικοῦ βίου ὠρισμένης ἐποχῆς, ἀλλὰ εἶναι φαινόμενον τοῦ οἰκονομικοῦ βίου ὅλων τῶν ἐποχῶν, ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς μέχρι τοῦ βᾶθους τῶν προϊστορικῶν χρόνων, ὅπου μαζὺ μὲ τὰ ἴχνη της κοινωνικῆς τῶν ἀνθρώπων συμβιώσεως, τὸ ἀνευρίσκομεν ἢ μετ' αὐτῶν τὸ χάνομεν.

Συνεπῶς «ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον» εἶναι ὡς φιλοσοφικὴ φράσις περισσότερον πρὸς ψυχολογικὴν κατανάλωσιν παρὰ πρὸς λύσιν συμφοῆς μὲ τὴν κοινωνικὴν ὑπόστασιν τοῦ θέματος.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶλλον ἐμπεριέχεται εἰς τὴν ἀγανάκτησιν πού ἐγκλείει ἡ φράσις δὲν εἶναι ἡ οὐσία ἀλλὰ ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἐκμεταλλεύσεως. «Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον» τότε γίνεται θέμα ἀνθρωπιστικῆς ἀγανακτήσεως ἱερᾶς, ὅταν ἐκφεύγη τῶν ἀνεκτῶν ὀρίων της καὶ ὑπερπηδᾷ τὰ ὅρια τῆς κοινωνικῆς ἀνοχῆς, ἐμφανιζομένης τῆς σκληρότητος ὡς χαρακτηριστικοῦ αὐτῆς. Αὐτὴν τὴν «σκληρότητα» καὶ τὸ «ἀπάνθρωπον» ἀφορᾷ ἡ ἀγανάκτησις κατὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως «τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον» καὶ αὐτὴ ζητεῖται ἀπὸ τοὺς θορυβοῦντας νὰ ἀρθῇ, καὶ αὐτὴ βεβαίως θὰ λείπη, καὶ θὰ ἐλέγχεται ἀγρύπνως καὶ διὰ δρακοντείων μέτρων διὰ νὰ λείπη ἀπὸ τὴν νέαν κοινωνικοοικονομικὴν συγκρότησιν. Ἡ ὅλη ὁμως ἔννοια δὲν δύναται νὰ λείψη, διότι πᾶσα ὑπηρεσία, καὶ πᾶσα ἐργασία, καὶ ἀντιστοίχως πᾶσα ἀμοιβὴ της εἴτε πρὸς ἰδιώτην γίνεται εἴτε πρὸς τὸ κοινωνικὸν σύνολον, ὅταν μάλιστα ἰσοζυγίζονται, τότε ὅλως ἰδιαιτέρως ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ ἀλληλοεκμετάλλευσιν ἀνθρώπων ἀπὸ ἄνθρωπον, ἢ ἤδη εἰς τὸ νέον καθεστῶς ἐκμετάλλευσιν τῆς κοινωνίας ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀντιστρόφως, πού βεβαίως δὲν δύναται ποτὲ νὰ λείψη, διότι τότε αὐτὸ θὰ ἐ-

σήμαινε καὶ διάλυσιν τῆς κοινοβίου ἀνθρωπότητος καὶ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας τῆς κοινωνίας, τὸ ὁποῖον ἐν πάσῃ περιπτώσει οὔτε ἀπεργάζεται οὔτε ἡ νέα ζωὴ τὴν ὁποίαν εἰσηγεῖται ἡ κοινωνικοοικονομικὴ πολιτικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους ἐπιδιώκει.

Καὶ τέλος πρέπει νὰ τονισθῇ τοῦτο: Ἡ Κοινωνικοοικονομικὴ Πολιτικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους ἀποβλέπει εἰς τὴν πρώτην ἰδίαν ἱστορικὴν φάσιν τῆς προσπάθειας τῆς, εἰς πραγματικὰ καὶ πρακτικὰ ἀποτελέσματα. Ἡ δίκαια κατανομὴ εἰσοδήματος ὀγκώδους, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε περιήρχετο εἰς ὀλίγους, μετρουμένους ἰδίαν ἀλλαχοῦ—ὄχι ἐν Ἑλλάδι—εἰς δεκάδας μόνον μεγιστάνων τοῦ πλούτου—ἐνῶ αἱ μάζαι τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου κυριολεκτικῶς ἐστὲν ναζον πιεζόμεναι ἀπὸ μικρὸν εἰσόδημα, μαστιζόμεναι ἀπὸ ἀνεργίαν καὶ ποικίλην κοινωνικὴν ἐξαθλίωσιν, καὶ ἡ λύτρωσις τῆς κοινωνίας ἀπὸ τὴν κόλασιν τῆς παντοκρατορίας τοῦ ἐγωιστικοῦ ἀτομιστικοῦ κεφαλαίου, ἀποτελοῦν τὴν κυρίαν τῆς προσπάθειαν, ἡ ὁποία ἄλλωστε ἀποβλέπει εἰς ἅμεσα καὶ γενικὰ συγκεκριμένα ἀποτελέσματα.

Αἱ τρομερὰ ἀποκαλυπτικαὶ στατιστικαὶ τῆς κατανομῆς τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ἀμερικῆς, —ἀτυχῶς ἢ εὐτυχῶς δὲν ἔχομεν τοιαύτας στατιστικὰς διὰ τὴν Ἑλλάδα, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἐλπίζεται ὅτι παρ' ὄλην τὴν πτωχείαν μας θὰ εἶναι ἱκανοποιητικώτεραι λόγῳ τῆς πολὺ καλλιτέρας λαϊκῆς κατανομῆς παρ' ἡμῖν τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ πτωχικοῦ κεφαλαίου μας—ὅπου μεταξύ των μέ τινας διακυμάνσεις περίπου τὰ 650)ο τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος διενέμοντο τὰ 90 0)ο περίπου τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τὰ 35 0)ο τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τὰ 7 0)ο τοῦ πληθυσμοῦ (1), καὶ ἀκόμη αἱ στατιστικαὶ ποὺ ἀποδεικνύουν ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἡνωμέναις Πολιτείαις τὰ 3]4 τῶν μεγάλων ἐπιχειρή

1) Πρβλ. Ξ. Ζολώτα, Ἡ Κρίσις τῆς Οἰκονομικῆς Ὁργανώσεως 1943 σελ. 28, 29 καὶ Α. Ἀγγελοπούλου, Σοσιαλισμὸς 1944 σελ. 30, 31.

σεων κατεξουσιάζει περιωρισμένος αριθμός οικογενειών, εις δὲ τὴν Γαλλίαν τὸ 1938 ἐνενήκοντα πρόσωπα κατεῖχον 735 θέσεις διοικητῶν καὶ τὰς σπουδαιοτέρας ἐταιρείας, ἐκ τῶν ὁποίων 277 ἦσαν Ἀσφαλιστικά, 54 Σιδηροδρομικά καὶ 180 Τραπεζιτικά (1), εἶναι τόσον χαρακτηριστικά καὶ ὑπογραμμιστικά τῆς κατευθύνσεως πρὸς τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ διεξάγῃ τὸν κύριον ἀγῶνα της, τῆς ἀποκαταστάσεως Δικαιοσύνης, ἢ κοινωνικῆ πολιτικῆ τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον θὰ ἀρχίσῃ τὸν ἀγῶνα του ἀπὸ τὸν «βουὺν» καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ καθήμενον «κῶνωπα». Αἱ παρωνυχίδες, τὰς ὁποίας θὰ θελήσουν ἐνδεχομένως νὰ ἐπισείσουν πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν ἐκπληκτικῶν μαζῶν, διὰ νὰ ἐπισκοτίσουν τὸ φῶς ποὺ ἐκπέμπει ἡ ψυχολογημένη ἄρμονία καὶ λιτότης τῆς κοινωνικοοικονομικῆς Πολιτικῆς τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους, δὲν εἶναι ἱκαναὶ νὰ μᾶς φέρουν εἰς θεωρητικὴν παραζάλην καὶ ἀπεραντολογίαν φιλοσοφικῶν ἢ καὶ ἀναρχικῶν ἀκόμη ἀναζητήσεων καὶ φαντασιώσεων ἔναντι τῶν ζωντανῶν καὶ πρακτικῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς ποὺ μᾶς καλοῦν ἔντονα, ἐπιτακτικὰ καὶ κυριαρχικὰ αὐτὰς πρώτας καὶ κυρίως νὰ ἀντιμετωπίσωμεν.

«Πάντως», γράφει συναφῶς ὁ Ξ. Ζολώτας(2), «πρέπει
 » νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας ὅτι ὁ κοινωνικὸς βίος δὲν εἶναι
 » εὐπλαστός ὕλη εἰς τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν
 » κατὰ βούλησιν γεωμετρικὰ σχήματα, καὶ ὡς ἐκ τούτου,
 » ὡς ἐδόθη εὐκαιρία νὰ τονίσωμεν ἀλλαχοῦ, ἡ ἀμιγῆς ἐ
 » φαρμογὴ οἰασδῆποτε ἀρχῆς εἶναι ἀδύνατος, ἡ ἀποκλει
 » στικὴ δὲ ἐπιδίωξις της θὰ ἐσήμαινε ἄγνοιαν τῆς οὐσίας
 » τῶν πραγμάτων».

Προσθέτομεν δὲ ὅτι ἡ Κοινωνικοοικονομικὴ Πολιτικὴ δὲν ἀποκλείεται νὰ περιλαμβάνῃ καὶ κενὰ πολλὰ καὶ χάσματα, καὶ γραμμάς ἐσφαλμένας, καὶ λύσεις προβλημά-

1) Πρβλ. Α. Ἀγγελοπούλου ἔνθ' ἀνωτέρω καὶ Β. Lavergue Essor et decadence du Capitalisme 1938.

2) Πρβλ. Ξ. Ζολώτας δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς σελ. 185.

των οὐχὶ τὰς ἀρίστας πάντοτε. Ἀκόμη, ἐνδεχομένως δὲν θὰ συναντήσῃ ἀπόλυτον κατανόησιν ἀπὸ ἰσχυροῦς συμμάχους, καὶ συνεργάτας μας, καὶ ἴσως προκαλέσῃ ἐπιφυλάξεις καὶ συναντήσῃ δυσχερεῖας ἐξωτερικᾶς οἰκονομικῆς μορφῆς, τῶν ὁποίων ἢ ἀντιμετώπισις, καίτοι ἐγένετο ἀντικείμενον μελέτης, δὲν κρίνεται σκόπιμον ἐνταῦθα νὰ ἀναπτυχθῇ.

Ἄλλ' ἢ μὲν πρόθεσις αὐτῆς εἶναι ἀγνότατα ἑλληνικὴ καὶ ἐπιζητεῖ νὰ προσαρμόσῃ τὰς ἑλληνικὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα καὶ τεχνικοοικονομικὰ ἀλλὰ καὶ ψυχικὰ δεδομένα τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὰ ἀληθῆ κοινωνικὰ καὶ Ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ τὰ Διεθνῆ ρεύματα, πού τόσο ἠλεκτρίζουν τὸν εὐαίσθητον νεοἝλληνα, καὶ νὰ τὰ προσαρμόσῃ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν μεταπολεμικὸν οἰκονομικὸν, κοινωνικὸν καὶ πολιτικοθητικὸν πρόβλημα. Ἄλλὰ παρ' ἐκτός τοῦ ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Νόμοι καὶ αἱ ἀνθρώπιναι φιλοσοφικαὶ θεωρίαι καὶ τὰ συστήματα πάντα ὑπόκεινται εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς πρακτικῆς διαπιστώσεως ἢ μὴ τῆς ἀριότητος αὐτῶν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον τῶν ἀναθεωρήσεων καὶ ἀναπροσαρμογῶν, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἔχουν προκαλέσει ἀνεπανόρθωτα ἀποτελέσματα, ἰσχύει πάντοτε ἀπολύτως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διακεκριμένος Ἕλληνας⁽¹⁾ ἔγραψεν: «Ὅποια » εὐκολία νὰ μελετᾶ κανεὶς εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ καὶ νὰ » συζητῇ μὲ τοὺς Καθηγητὰς τὰς θεωρίας τοῦ Ἐγκελς » καὶ τοῦ Μάρξ, καὶ πόσον δύσκολον εἶναι νὰ συλλάβῃς » μέσα εἰς τὸν νοῦν σου τοὺς βασικοὺς Νόμους τῆς Ἑλ- » ληνικῆς Οἰκονομίας εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ » πληθυσμοῦ μας, τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος πρὸς τοὺς » γείτονάς της, καὶ νὰ ἀποφασίσῃς τί πρέπει νὰ γίνῃ σή- » μερον! . . . ».

* * *

Τοὺς χαράσσοντας καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας τὰς ἀ-

1) Πρβλ Ἰωάννου Καραβίδα, Κράτος καὶ Παιδεία, Ἀθῆναι 1937 σελ. 18.

νωτέρω γραμμὰς κινεῖ τὸ ἐλατήριον τοῦ εἰλικρινοῦς πόνου διὰ τὸν ἄνθρωπον πρῶτα, διὰ τὸν συμπατριώτην εἰδικώτερα καὶ τὸ ἰδανικὸν τῆς ἀνακύψεως εἰς τὴν Πατρίδα μιᾶς νέας κοινωνικῆς ζωῆς, ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς ἀνωτέρας, ποῦ μὲ πλήρη ἐπίγνωσιν τῶν ἱστορικῶν ἀλλ' Ἑλληνικῶν ἰδίᾳ δεδομένων, καὶ τοὺς συγχρόνους θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ τοὺς ἐπιγενομένους θὰ ὠθῆ εἰς τὸ νὰ καυχῶνται διὰ τοὺς προγόνους !

Καὶ τὸ ἰδανικὸν μας αὐτὸ νομίζομεν ὅτι ἐξυπηρετεῖται, καὶ θὰ ἐξασφαλίσωμεν πραγματικὴν κοινωνικὴν, ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν εὐημερίαν «ὅταν κατορθώσωμεν νὰ δημιουργήσωμεν δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους προϋποθέσεις » οἰκονομικὰς καὶ κοινωνικὰς ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν μεσαίων » τάξεων—ποῦ θεωροῦνται εὐτυχέστεραι καὶ ἠθικώτεραι— » καὶ ὄχι ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν Προλεταρίων ⁽¹⁾, διὰ τῆς » μικρᾶς ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ περιορισμένου κεφαλαίου» καὶ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων μέτρων τῆς κοινωνικοοικονομικῆς Πολιτικῆς τοῦ μεταπολεμικοῦ Κράτους, ἡ ὁποία μὴ ἀποστεροῦσα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ κάθε σταθερὸν οἰκονομικὸν στοιχεῖον, συντελεῖ νὰ ἀποφεύγῃ οὗτος τὴν μαζοποίησην, νὰ διατηρῆ ἓνα κόσμον ἠθικῶν ἀξιών καὶ νὰ γεύεται τὰ ἀγαθὰ μιᾶς πραγματικῆς οἰκονομικῆς καὶ ἠθικῆς εὐεξίας.

Εἶναι βεβαίως δυνατόν, ἢ πρόθεσις αὕτη νὰ γίνῃ ἀντικείμενον παρερμηνείας καὶ ταπεινῶν πολλαχόθεν ἐνδοασμῶν ταπεινοῦ κινήτρου, καὶ τὸ ἔγκλημα τῆς ταξικῆς ἀπειθαρχίας, ἀσύλληπτον ὡς ἔννοια εἰς τοὺς ρυθμίζοντας τὸν βίον καὶ τὰς ἰδέας μὲ πυξίδα τὴν ἐλευθεροφρόνως ψυχικῶς ἀναζητουμένην ἀλήθειαν, δικαιοσύνην κοὶ ἀνθρωπισμὸν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἔμπνευσιν καὶ πνευματικὴν τρυφήν, πλαισιουμένην ἀπὸ τὴν πολλαχῶς ἀποκαλυπτικὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεανθρώπου, νὰ θεωρηθῆ ὡς ἤδη πλήρως συντετελεσμένον.

Ἄλλ' ἡ φιλοσοφοῦσα σκέψις, καίτοι εἶχε πάντοτε

1) Πρβλ. Ξ. Ζολώτα, Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς σελ. 165,

ἐπίγνωσιν, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς κάθε προόδου τὴν ὁποῖαν αὕτη ἐξυπηρέτει ἔρχεται στιγμὴ καθ' ἣν ἐκδικεῖται ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος τὴν διεκήρυξεν εἰς βάρος ἄλλων» (¹), ἐν τούτοις οὐδέποτε ἠδυνήθη ν' ἀπομσκρυνθῆ ἀπὸ τὸν ἀκατάλυτον νόμον, πού ἴσχυσεν ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν, προκειμένου διὰ κάθε ἐν καθαρμῶ κοινωνικοπολιτικὸν καὶ ἠθικοπροοδευτικὸν ἀγῶνα καὶ μεταβολήν, τὸν ὁποῖον πάντοτε (²) ἀνέλαβον ἄτομα ἔχοντα στενὸν συμφέρον τὴν διατήρησιν τοῦ προσβαλλομένου οἰκονομικοκοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ καθεστῶτος, τὰ ὁποῖα ὁμως ὑπὸ τῆς συνειδήσεως εἰς τὴν χρεῖαν τῶν ἐκλεκτῶν ἀνυψούμενα ἠσθάνθησαν ζωηρότερον τῶν ἄλλων τὴν ἠθικὴν συγκίνησιν πού προσδίδει ἡ ἀντίληψις τῆς ἐκχειλιζούσης γύρω ἀδικίας, καὶ παρὰ τὸ ἴδιον συμφέρον τὸ ὁποῖον ἡ ἠθικὴ συνείδησις τοὺς τοὺς τὸ κατέλυε, ἀνελάμβανον τὴν εὐθύνην καὶ τὸ ἔργον τῶν μεγάλων κοσμοϊστορικῶν καὶ κοινωνικῶν ἢ πολιτικῶν μεταβολῶν.

Ἡ φιλοσοφοῦσα σκέψις οὐδέποτε ἠσθάνθη τὴν ἀνύπαρκτον ὑποχρέωσιν ἀπολογίας πρὸς τοὺς «πéριξ», καὶ τὰ «κάτω», ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἀντιθέτως τὸν ἔλεγχον τῶν ὑψηλῶν ἀληθειῶν τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, μετὰ τῶν ὁποίων—διὰ τοῦ «λόγου» καὶ τῆς «ψυχικῆς καθαρότητος» ὑπὲρ τὴν ὕλην αἰρομένη καὶ ἐκεῖθεν καταυγαζομένη—ἐπικοινωνεῖ, ἐφοβήθη μήπως ἐπισύρη καὶ κατωτέρα τῆς ἀποκαλυφθείσης εὐνοίας φανῆ.

Ἄλλοίμονον διὰ τὴν πνευματικὴν, τὴν ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν, ἀλλὰ καὶ γενικωτέραν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἂν οἱ πλησιάζοντες εἰς τὴν ἀνωτέραν περιοχὴν τῆς «ψυχικῆς μονώσεως» τῆς ὀδηγούσης πολλακίς εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ φιλοσοφικὴν «λύτρωσιν», καὶ τὴν βαθμιαίαν ἀποκάλυψιν τῆς «ἀληθείας», ἀνεζήτουν τὴν ἐπικρότησιν καὶ

1) Πρβλ. Π. Κανελλοπούλου, "Ἀνθρωπος καὶ Κοινωνικαὶ ἀντιθέσεις" Ἀθῆναι 1934 σ. 73.

2) Πρβλ. Π. Κανελλοπούλου, ξνθ' ἀνωτέρω σελ. 78—110.

τήν άποδοχήν των υπό τοῦ άμέσου περιβάλλοντός των καί τῶν πολλῶν!...

Ἡ άνθρωπότης θά ἔζη εἰς πλαίσια κατὰ πολὺ ζοφωρότερα ἐκείνων ἐντός τῶν ὁποίων σήμερον κινεῖται, καί ὁ Ἰησοῦς θά ἐκαλεῖτο καί πάλιν νά καταυγάσῃ τόν κόσμον ἀπό τόν «Κρανίου τόπον», μέ τό φῶς τῆς ὑπερόχου αὐτοθυσίας Του καί τὸ Σταυρικόν μαρτύριόν Του, πού ἐχρησίμευσεν εἰς τοὺς αἰῶνας ὡς Λυδία λίθος τῆς γνησιότητος τῶν αἰσθημάτων, ὡς ἀληθῆς πολικός ἀστήρ τῶν συνειδήσεων καί ὡς ἀνέσπερον φῶς τοῦ συγχρόνου Πολιτισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

Ἡ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Παρ' ὄλον ὅτι ἐξέρχεται τῶν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς παρούσης μελέτης διαγραφέντων ὀρίων, ἐν τούτοις δὲν δύναται νὰ μὴ θιγῆ ἔστω καὶ γενικώτατα τὸ θέμα. Ἡ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἀποδεδειγμένη, γενικῶς · διεθνῶς ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῖν ἐνδημοῦσα πλέον βαρεῖα ἀσθένεια τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ καὶ ἡ συνεχῆς πολιτικὴ κρίσις, μὲ τὰς Κυβερνητικὰς ἀδυναμίας καὶ διαιωνίσεις τῶν ἀποτελεσματικῶν ζητημάτων, ἐπανερχομένη εἰς τὴν μνήμην ὡς ἐφιάλτης παλαιᾶς ἐποχῆς, μᾶς προβάλλει τὰ ἐρωτήματα :

1) Ἄν θὰ εἶναι δυνατὸν ὁ κοινοβουλευτικὸς βίος, ὡς παρ' ἡμῖν τούλάχιστον ἀσκεῖται, νὰ ἐπιτρέψῃ τόσον ἐκτεταμένην καὶ μέλλουσαν νὰ ἀποδώσῃ κοινωνικοοικονομικὴν μεταβολήν, καὶ

2) Ἄν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ Κοινοβουλευτισμὸς πλαισιωμένος ἀπὸ τὰ πολιτικὰ καὶ διοικητικὰ ὄργανα τοῦ Συντάγματος τοῦ 1911 ἢ τοῦ 1927 εἶναι ἐπαρκῆς διὰ τὸ πρό ὀφθαλμῶν ἔργον.

Εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα, ἡ ἀπάντησις βεβαίως δὲν εἶναι δύσκολον νὰ μαντεύσῃ κανεὶς ὅτι εἶναι σαφῶς ἀρνητικὴ. Εἰς τὸ δεύτερον ἐρώτημα, ἡ ἀπάντησις καίτοι ταλαντεύεται ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα ἀλλαχοῦ, ἰδίᾳ δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ,

έν τούτοις, τὸ μὲν ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶναι τὴν ἀγωγὴν καὶ τὸν χαρακτήρα ἄγγλοι, τὸ δὲ ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἰσχύουν λόγοι μακραίωνος καὶ ἱεράς κοινοβουλευτικῆς παραδόσεως αὐτοπειθαρχίας καὶ εὐθύνης τῶν κομμάτων, τῶν πολιτευτῶν καὶ ἡγετῶν, ἀσύλληπτοι ἀτυχῶς καὶ ὡς ἀντίληψις ἀκόμη εἰς τὰ πολιτικά μας ἦθη, καὶ τέλος τὸ ὅτι καὶ θεωρητικῶς - ὀργανικῶς ὄντως ὁ γνωστός κοινοβουλευτικός βίος, μόνος, ἀσυμπλήρωτος δι' εἰδικῶν πολιτειακῶν ὀργανῶν, ἐπεκράτησε νὰ θεωρητῆται ἀνεπαρκῆς διὰ τὸ ἔργον εὐρειῶν κοινωνικοοικονομικῶν μεταβολῶν, διὰ πάντα ταῦτα φρονοῦμεν ὅτι καὶ πάλιν ἀρνητικὴ εἶναι ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ὡς ἀνωτέρω δεύτερον ἐρώτημα (1).

Καὶ πράγματι. Μὲ ἔλλειψιν δευτέρας Βουλῆς ἢ εὐρείας συνθέσεως Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου προερχομένου ἀπὸ τὰς ἐπαγγελματικὰς τάξεις τοῦ λαοῦ, μὲ τὴν πολιτικὴν παντοδυναμίαν τῶν πολιτικῶν ὀργανισμῶν, λεσχῶν καὶ πολιτικῶν μαγειρείων τῶν συνδυασμῶν, οἱ ὅποιοι σπανίως ἢ ποτὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρθοῦν εἰς ἀνωτέρας σφαίρας ἐθνικῶν κοινωνικῶν συμφερόντων, συνηθισμένοι νὰ βλέπουν τὰ ζητήματα ὅλα διὰ τῆς τεθλασμένης τῶν ἐκλογικῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῶν ζητημάτων τῶν στενῶν συμφερόντων τῶν ἡμετέρων, εἶναι βέβαιον ὅτι ὄχι μόνον δὲν ὑπάρχει καμμία ἐλπίς ὅτι δύναται νὰ συντελεσθῆ καὶ μάλιστα ἐπιτυχῶς μία τοιαύτη μεταβολή, ἀλλ' ἔτι πλέον, εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ τυχὸν συντελεσθεῖσα ἐπιτυχῶς θὰ ἐκφυλισθῆ ταχέως καὶ θὰ ἀνατραπῆ, ὀδηγουμένου τοῦ τόπου εἰς ἀσφαλῆ ἀναρχίαν καὶ πᾶσαν καταστροφὴν.

— Ὡστε ; . . .

— Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλή. Ἡ πολιτικὴ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἰς μὲν τὸ πρῶτον στάδιον τῆς μεταβολῆς θὰ

1) Πρβλ. Ἀγγ. Ἀγγελοπούλου, Ὁ Σοσιαλισμός, 1934 σελ. 266 269 — Α. Σβώλου, Τὸ Νέον Σύνταγμα καὶ αἱ βάσεις τοῦ Δημοκρ. Πολιτεύματος 1928, Α. Π. Κουκλέλη, Πολιτικαὶ καὶ Πολιτειακαὶ κατευθύνσεις 1936 καὶ Κ. Δ. Πολυχρονιάδου, Αἱ γνώμαι τοῦ Ἐλ. Βενιζέλου περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ πολιτεύματος.

ἀσκήση κατ' ἐντολὴν λαϊκὴν, περιλαμβανομένην εἰς τὴν ψῆφον τῆς προκρίσεως ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐνὸς τοιούτου προγράμματος, ἓνα εἶδος Κοινοβουλευτικῆς ἂν τὸ ἐπιτρέπη ἢ λέξις Δικτατορίας, τῆς Βουλῆς ἐξουσιοδοτούσης τὴν Κυβέρνησιν δι' ἐφ' ἅπαξ ἐντολῆς εὐρείας νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ κοινωικοοικονομικὸν πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ἐφ' ὅσον προέκρινεν ὁ λαὸς ὑποχρεοῦται ἡ Κυβέρνησις νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ ἀποσυρομένη ἡ Βουλὴ εἰς μακροχρόνιον διακοπὴν νὰ ἀφίση ἀπερίσπαστον τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸ ἔργον τῆς, παρακολουθοῦσα μόνον αὐτὴν ἀγρύπνως δι' εἰδικῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τούτου καὶ ὄχι εἰς ἐκτροπὴν του. Μετὰ δὲ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς κοινωικοοικονομικῆς μεταβολῆς, ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑποχρεωθῇ μελετῶσα καὶ τὰ ἰσχύοντα καὶ ἰσχύσοντα ἐν τῷ μεταξὺ μεταπολεμικῶς ἀπὸ ἀπόψεως ἀνσλόγων πολιτικῶν ὀργανισμῶν καὶ θεσμῶν καὶ εἰς τὰ ξένα δημοκρατούμενα Κράτη νὰ ἀναπροσαρμόσῃ ταῦτα καὶ πρὸς τὰς ἑλληνικὰς ἀνάγκας καὶ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ νὰ εἰσηγηθῇ θεσμούς, δι' ὧν νὰ πλαισιῶσῃ τὸ νέον καθεστῶς διὰ πολιτικῶν ὀργάνων, εἴτε Ἀνώτατον Οἰκονομικὸν Συμβούλιον λέγεται τοῦτο εἴτε Γερουσία ἐπαγγελματικῶς συντιθεμένη μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀντιπροσωπείας συμφερόντων εἴτε μὲ οἷονδὴποτε ἄλλον θεσμόν, ἐνισχύουσα τὸ μὲν τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν καὶ τὴν ἐξάρτησίν τῆς ἀπὸ εὐμετάβολον βουλήν, τὸ δὲ περιστέλλουσα τὴν φαυλοκρατικὴν τάσιν τῶν ἄκρων ἐλευθεριῶν καὶ τῆς παντοδυναμίας τῶν κομμάτων, νὰ δώσῃ μίαν σύνθεσιν πολιτειακῶν ὀργάνων, ἐξυπηρετούντων θετικῶς καὶ ὀλοκληρωνόντων πολιτικῶς, τὸ νέον κοινωικοοικονομικὸν καθεστῶς, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπη νὰ περιφρουρηθῇ εἰς τὴν γραμμὴν του ἀπὸ πᾶσαν ἀντίδρασιν, πρὸς τὰ ἐδῶ ἢ πρὸς τὰ ἐκεῖ παρεκτρεπομένην. μέχρις οὗ γίνῃ πίστις καὶ πεποίθησις ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ὑπ' αὐτὸ θὰ βιώσουν εἰρηρικῶς, προοδευτικῶς καὶ μὲ τὴν μεγαλυτέραν ἐφικτὴν κοινὴν εὐημερίαν ὅλων.

Είναι όμως πρόωρος και πάντως έκφεύγει των ορίων της παρούσης μελέτης πᾶσα ειδικωτέρα ἔκθεσις ἐπὶ τοῦ σημείου τούτοις ἰδεῶν, πέραν τῶν γενικωτάτων ὡς ἀνωτέρω γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι δύνανται πάντως νὰ ὀδηγήσουν εἰς σκέψεις χρησίμους καὶ θὰ ἀποτελέσουν ἐνδεχομένως ἐν καιρῷ ἀφετηρίαν εἰδικῆς μελέτης.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΗΘΙΚΟΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Γενικά τινα περὶ τῶν ἠθικῶν Ἀξιῶν

Ἡ οἰκονομική, ἡ κρατικοδιοικητική καὶ ἡ κοινωνική μεταπολεμική ἀνασυγκρότησις εἶναι βεβαίως τρία μεγίστης σημασίας προβλήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχωμεν μεταπολεμικῶς νὰ ἀντιμετωπίσωμεν οἱ Ἕλληνες μαζὺ μὲ ὄλους τοὺς λαοὺς τῆς Ὑφηλίου.

Τὸ μέγιστον ὅμως πρόβλημα καὶ δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην, τὸ πρόβλημα ἐκ τῆς ὀρθῆς λύσεως τοῦ ὁποίου θὰ ἐξαρτηθῇ ἂν πραγματικῶς θὰ ἀνακύψῃ ἐκ τῶν σημερινῶν δεινῶν μί α ν έ α ζ ω ή, εἶναι τὸ ἠθικὸν πρόβλημα, τὸ πρόβλημα τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν πρὸς τὰς ὁποίας προσανατολίζομεν τὴν ζωὴν καὶ αἵτινες ἐπικρατοῦσαι θὰ χρωματίσουν αὐτὴν διαγράφουσαι τὰ πλαίσια τῆς ζωῆς διὰ τὰ ἄτομα, τὰς κοινωνίας καὶ τὰ Ἔθνη, θὰ ἐξανθρωπίσουν καὶ θὰ ἐξευγενίσουν τὴν καθημερινὴν μας δρᾶσιν, θὰ ἀνυψώσουν τὸ ἐπίπεδον αὐτῆς καὶ θὰ χαρίσουν τὴν πραγματικὴν πρόοδον καὶ εὐτυχίαν εἰς τὴν πατρίδα μας, τὴν εὐτυχίαν ποὺ τόσον ποθεῖ μονίμως καὶ τόσον στερεῖται, τὴν εὐτυχίαν ποὺ ἂν δὲν κατανοήσῃ ἡ πατρίς ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὅλη, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ καὶ νὰ θεμελιώσῃ ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἠθικοῦ παράγοντος «ἐντός» τῆς, «μέσα» τῆς εἰς τὴν ψυχὴν τῆς, δὲν θὰ τὴν ἀποκτήσῃ ποτὲ διαφορετικά.

Οὔτε ἡ ἀρτία νομοθετικῶς καὶ πολιτειολογικῶς κρα-

τικὸδιοικητικὴ ὀργάνωσις ἠμπορεῖ καὶ ἂν ὑφίσταται νὰ ἀποδώσῃ, οὔτε κοινωνικὴ εὐημερία ἀληθινὴ νὰ ὑπάρξῃ, οὔτε οἰκονομικὴ ζωὴ δημιουργικὴ καὶ πλουσία εἰς κοινωνικὰ ἀποτελέσματα νὰ λειτουργήσῃ, χωρὶς ἠθικὰς ἀξίας, πρὸς τὰς ὁποίας θὰ προσανατολίσωμεν τὴν καθημερινὴν δρᾶσιν καὶ ζωὴν μας, χωρὶς ἐσωτερικὴν, βάσει πίστεως πρὸς ἠθικὰς ἀξίας, ψυχικὴν ἀνάπλασιν μας, χωρὶς ἀνακαίνισιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος αὐτὸς μόνον κραταιώνει ἢ καταρρίπτει τὰ ἄριστα τῶν συστημάτων, αὐτὸς μόνος δημιουργεῖ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δυστυχίαν ἡμῶν τῶν ἰδίων, ἀφοῦ πηγὴ καὶ ρυθμιστὴς τῶν πάντων εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἡ προσωπικὴ ἠθικότης του, καὶ ὄχι αἱ συνθήκαι τὰς ὁποίας αὐτὸς ὁ ἴδιος δημιουργεῖ καὶ ὀπισθεν τῶν ὁποίων καλύπτεται, ὅταν τὸν συμφέρῃ, μετὰ διαφορὰ προσχήματα, καὶ τὸν ἄνθρωπον ὄργανον χρησιμοποιοῖ. ὁ ἐσωτερικὸς μας κόσμος διὰ νὰ δημιουργῇ ἔργα ἀνάλογα τῆς ἀνωτερότητος ἢ κατωτερότητος αὐτοῦ, τὰ ὁποία ὕστερα ὅταν ἀποκαλύπτωνται τυχὸν ταπεινὰ καὶ δυσώδη, σπεύδει νὰ κατακαλύψῃ μετὰ πολλὴν πανουργίαν καὶ περισσὴν ὑποκρισίαν, ἀποδίδων εἰς πάντας τοὺς ἄλλους παράγοντας, πλὴν τοῦ ἑαυτοῦ του, ποῦ μόνος μέγας ὑπαίτιος ὄλων αὐτῶν τὰ ὁποία ὁ ἴδιος προκαλεῖ καὶ δημιουργεῖ εἶναι, καὶ τὰ ὁποία πάντα αὐτομάτως οὔτε γίνονται, οὔτε ἀναπηδοῦν! . . . Τὸ ἐλληνικὸν λοιπὸν ἀλλὰ καὶ γενικῶς ἀνθρώπινον μεταπολεμικὸν πρόβλημα τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς ὅλης ζωῆς μᾶς προβάλλει τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ μίαν ἄλλην βαθυτέραν τελολογικὴν ὄψιν.

«Δὲν εἶναι ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ πτωχοῦ καὶ πλουσίου» — παρατηρεῖ ὁ Π. Κανελλόπουλος (1)—, μεταξὺ καταπιεζομένης καὶ καταπιεζούσης τάξεως ἐκείνη ἡ ὁποία ζητεῖ τὴν ὑπερνίκησιν τῆς Ἠ ἀντίθεσις ἡ ὁποία πρέπει νὰ ὑπερνικηθῆ εἶναι ἢ μεταξὺ μηχανικοῦ ἢ τεχνικοῦ καὶ ψυ-

1) Πρβλ. Π. Κανελλοπούλου, Ἡ κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας σελ. 137—138.

» χικοῦ ἢ ἐσωτερικοῦ πολιτισμοῦ ἀναπιυχθεῖσα ἀντι-
» θεσις».

« Αἱ κυριώτεραι αἰτίαι τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῆς κοινω-
» νικῆς ἀθλιότητος—ὑπογραμμίζει ἄλλος συγγραφεὺς (1)—
» δὲν κεῖνται μόνον εἰς τὰ κοινωνικοοικονομικὰ καθεστῶτα
» ἀλλὰ πρὸ πανιὸς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, δι' ὃ καὶ
» μεταβάλλοντες τὰς κοινωνικοοικονομικὰς μορφὰς δὲν δυ-
» νάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὸ κοινωνικὸν κακόν, ἐφ' ὅσον
» δὲν θίξωμεν τὴν ρίζαν τοῦ κακοῦ τούτου ... Τὸ φάρμακον
» τοῦ κακοῦ τῆς ἀνθρωπίνης τύχης, ἡ θεραπεία τῆς ἀνθρω-
» πίνης ὀδύνης εἶναι πνευματικὴ, ἐσωτερικὴ, εἶναι θεραπεία
» συνειδήσεως! . . . ἡ δὲ κακοδαιμονία τῆς ἀνθρωπότητος
» δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἀνεπαρκειᾶς ἢ μὴ, ἀλλ'
» ἐκ τῆς πνευματικῆς . . . Ἡ λύσις πάντων τῶν κοινωνικῶν
» προβλημάτων συνίσταται εἰς τὴν ἠθικότητα πάντων τῶν
» μελῶν τῆς κοινωνίας, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν προσωπικὴν τῶν
» κυριωτέρων παραγόντων τῆς κοινῆς ζωῆς ἠθικότητα! . . »

Καὶ πράγματι, ἡ ἀνηθικότης τῶν μελῶν τῆς ὀργανώ-
σεως τοῦ Owen, δηλαδὴ ἡ ἀτέλεια τῆς ἠθικῆς συνειδή-
σεως, ἡ ὁποία δὲν μετεμορφώθη αὐτομάτως ἅμα τῇ μετα-
μορφώσει τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν συνθη-
κῶν, ὡς ἐδίδασκεν αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Owen καὶ πρεσβεύουν
οἱ σοσιαλισταὶ πασῶν τῶν ἐποχῶν, καὶ ἡ ἠθικὴ ἀνεπάρ-
κεια τῶν μελῶν τῆς Freiland καὶ τῶν οἰκιστῶν τῶν Ἀγγλι-
κῶν κυβερνητικῶν σοσιαλιστικῶν κοινωνιῶν τῶν ἀνέργων
ἐν μεσημβρινῇ Αὐστραλίᾳ, ὑπῆρξεν τὸ αἷτιον τῆς ἀποτυ-
χίας (2) καὶ τῆς διαλύσεως τῶν ἀρίστων προθέσεων καὶ
συστηματικῶς ὀργανωμένων ὡς ἀνωτέρω κοινωνιστικῶν
προσπαθειῶν, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ αἷτιον, δηλαδὴ τὴν παρα-
γνώρισιν τοῦ ἠθικοῦ παράγοντος ὀφείλεται ἡ τελεία ἀρ-
χικὴ ἀποτυχία μεταξὺ 1917 ἕως 1921 καὶ εἴτα ἕως σήμε-
ρον ἀγωνιώδης κοινωνικὴ προσπάθεια τοῦ Ρωσικοῦ κομ-
μουνισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπεδίωξεν ἕνα «ἰδεώδες» χωρὶς ἀνα-
λόγους ἠθικὰς ἀξίας, καὶ ἐφόδια, καὶ ἐδέησεν ἐπὶ τέλος

1) Πρβλ. Π. Ἀντωνέσκου ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 201.

2) Πρβλ. Π. Ἀντωνέσκου ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 95—96.

ἐν ἡμέραις πολέμου συγκλονιστικοῦ νὰ ἀποκαλυφθῆ με πλῆρη στροφὴν 180°, πρὸς τὰς δύο ζωτικὰς διὰ τὰ Ἔθνη ἠθικὰς ἀξίας, τῆς πατρίδος καὶ τῆς θρησκείας! . . . ἔξ ὧν, εἰς μὲν τὴν πατριωτικὴν ἰδέαν εἶχε πρὸ πολλοῦ στραφῆ φιλικῶς, παρ' ὅλον ὅτι ὅλοι οἱ θεωρητικοὶ θεμελιωταί του ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου ἕως σήμερον χαρακτηρίζουν πατρίδα καὶ θρησκείαν ὡς ἄχρηστα ἀστικὰ ἐπινοήματα, διὰ νὰ καταδυναστεύεται ἡ ἐργατικὴ τάξις, καὶ περιέλουαν αὐτὰς μετὰ τὰ ὑβριστικώτερα ὀνόματα!! . . .

«Ὁ ἄνθρωπος—τονίζει ὁ Ξ. Ζολώτας (1)—δὲν δύναται νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς ἀντιξοότητες τῆς ἐφημέρου ζωῆς, δὲν δύναται νὰ κρατηθῆ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ εὐτυχῆσῃ, χωρὶς νὰ πιστεύῃ εἰς ὠρισμένας ἀξίας αἱ ὁποῖαι νὰ δίδουν διέξοδον καὶ νὰ μορφοποιοῦν τὴν ἐσωτερικὴν του ἔφεσιν . . . » « . . . ὁ Σοσιαλισμὸς δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ μόνον εἰς τὴν ὑλικὴν πλευρὰν τοῦ Κοινωνικοῦ προβλήματος, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἐπιτύχῃ καὶ τὴν ἠθικὴν λύτρωσιν, τὴν δημιουργίαν ἐνὸς νέου κόσμου ἰδεωδῶν ἐπὶ τοῦ κληροδοτηθέντος ὑπὸ τῆς κεφαλαιοκρατίας πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ χάους. Διὰ τοῦτο ἡ λύσις τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος πρέπει νὰ παρέχῃ τὴν ὑλικὴν βᾶσιν καὶ διὰ τὴν ἠθικὴν ἀνασύνταξιν τῆς Κοινωνίας, νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ ἐρείσματα τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ οἰκοδομήσῃ τὰς ἀξίας του . . . ».

« . . . Ὁ Σοσιαλισμὸς θὰ σημειώσῃ πλήρη ἀποτυχίαν ὡς οἰκονομικὸν σύστημα, ἂν δὲν ἀποβλέψῃ εἰς τὴν ταυτόχρονον οἰκονομικοκοινωνικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξύψωσιν τῶν ἀτόμων . . . Μία κοινωνικὴ μεταρρύθμισις ἡ ὁποῖα ἐπιζητεῖ εἰλικρινῶς τὴν εὐημερίαν τῶν ἀνθρώπων δὲν δύναται νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἀπογύμνωσιν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ παντὸς σταθεροῦ οἰκονομικοῦ στοιχείου καὶ πάσης ἠθικῆς ἀξίας! . . . ».

1) Πρβλ. Δημιουργικὸς Σοσιαλισμὸς, σελ. 161-165.

Λίαν δὲ ὀρθῶς. Διότι αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, ὄν-
 τος ὑλικοῦ ἀλλὰ καὶ κυριώτατα πνευματικοῦ, ρυθμίζοντος
 συχνότατα τὰς πράξεις του ἀδιαφόρως ἢ ἀντιθέτως πρὸς
 τὸ ὑλικὸν συμφέρον καὶ συναφῶς πρὸς ἑσωτέρας ἠθικὰς
 τάσεις καὶ ἀπαιτήσεις ἀποδεικνύουν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν
 ἀντικειμενικότητα τῶν παρατηρήσεων τούτων. Διάφορο-
 τρῶπως ἄλλωστε, ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄμωσ πρῖσμα, θέτουν τὸ ζη-
 τημα ὁ Ἄγγλος οἰκονομολόγος J. St. Mill, καὶ πλείστοι
 ἄλλοι συγγραφεῖς, ὅταν τονίζει ὅτι «Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἐ-
 » νέργεια καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐπηρεάζεται ἀποκλειστικῶς
 » καὶ μόνον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ πλοῦτου (ὕλικῆς ἐπιθυ-
 » μίας) καὶ ὄχι ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἐλα-
 » τηρίου (1)» καὶ ὁ A. Weber ὅταν παρατηρεῖ ὅτι «ὁ Οἰ-
 » κονομολόγος ὁ ὁποῖος ἐπιζητεῖ νὰ μεταφέρῃ τὰς θεω-
 » ρίας του εἰς τὴν πρακτικὴν δύναται νὰ εὔχεται ἐξ ὅλης
 » καρδίας μίαν συμμαχίαν κοινωνικῆς οἰκονομικῆς μὲ τὴν
 » οἰκονομικὴν Ἠθικήν» (2)!

Ἐξ ὄλων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων καταφαίνεται σα-
 φῶς ὁ βαθύτατος ρόλος τὸν ὁποῖον ἀναγνωρίζει ἡ Κοι-
 νωνιολογία καὶ ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιστήμη εἰς τὸν παράγον-
 τα τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν, τὸν ὁποῖον ἀνάγει εἰς ἀσκοῦντα
 κυρίαρχον ρόλον ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς προσωπικότητος καὶ
 ἐξαρτῶντα αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιτυχίαν κάθε κοινωνικο-
 οικονομικῆς προσπάθειας. Πολὺ περισσότερον βεβαίως τὴν
 σημασίαν τοῦ παράγοντος τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν εἰς τὴν
 ζωὴν ἀναγνωρίζει ἡ Φιλοσοφία, εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ὁ-
 ποίας ἄλλωστε ἀνάγεται τὸ θέμα.

Διακρίνουσα τὰς ἀξίας εἰς Λογικὰς - Αἰσθητικὰς καὶ
 Ἠθικὰς (Kant), εἰς ἃς προσέθεσαν ἄλλοι καὶ τὰς Ἐθνησκευ-
 τικὰς—αἵτινες ὄμωσ περιλαμβάνοντο εἰς τὰς Ἠθικὰς—
 καὶ τὰς Οἰκονομικὰς, κατέταξεν αὐτὰς ἀφήσασα, εἰς μὲν
 τὴν κατωτάτην βαθμίδα τῶν Ἀξιῶν «τὰς οἰκονομικὰς»
 τοιαύτας καὶ δώσασα ἀκολουθῶς τὴν προτελευταίαν θέ-

1) καὶ 2) Πρβλ. A. Weber Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς
 Κοινωνικῆς Οἰκονομικῆς, Μετάφρ. Ε. Βουζικά 1943 σελ. 49 καὶ 38.

σιν εἰς τὰς «λογικὰς» καὶ τὴν ἀμέσως ἀνωτέραν εἰς τὰς «αἰσθητικὰς» ἐπεφύλαξεν τὴν εὐθύς ἀνωτέραν—τὴν δευτέραν δηλαδὴ θέσιν—εἰς τὴν ἀξιολογικὴν τῶν Ἀξιών κλίμακα εἰς τὰς «ἠθικὰς», προορίσασα τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὰς «θρησκευτικὰς» ὡς «καταλαμβανουσῶν τούτων ὁλόκληρον τὸ ἄτομον καὶ ἀποκαλυπτουσῶν εἰς αὐτὸ τὸ ἔσχατον νόημα τῆς ὑπάρξεως καὶ τὰ ὕστατα βάθη τῆς ζωῆς» (1), προσδίδει δὲ εἰς αὐτάς, ἰδιαίτατα δὲ τὰς αἰσθητικὰς ἠθικὰς καὶ θρησκευτικὰς, ἡ Φιλοσοφία, ὑπέροχον θέσιν.

«Ἡ σημασία τῶν Ἀξιών—τονίζει ὁ Ν. Λούβαρης—
 » εἶναι ἀνυπολόγιστος διὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον, εἶναι αὐ-
 » τὸς οὖτος ὁ βίος. Τί θὰ ἀπέμενεν ἐξ αὐτοῦ, ἐὰν σατανι-
 » κὴ τις δύναμις κατῶρθου νὰ ἀφαιρέσῃ τὰς ἀξίας τοῦ ἀ-
 » ληθοῦς, τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ Ἀγίου; Ὁ Πολιτι-
 » σμὸς ἡμῶν οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἐκφραστικὴ συνάρτη-
 » σις νοήματος ἱστορικῶς γεννηθεισῶν ἀξιών. Διὰ τῆς δη-
 » μιουργίας ἀξιών ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν μετασχηματίζομεν
 » τὴν πραγματικότητα, συγκατατιθέμεθα εἰς τὴν ζωὴν, ἀν-
 » τλοῦμεν δυνάμεις πρὸς δημιουργίαν καὶ δρᾶσιν. Δι' αὐ-
 » τῶν ὑψούμεθα ὑπεράνω τῆς στυγνῆς πραγματικότητος
 » καὶ τῶν σιδηρῶν τῆς Νόμων καὶ συναισθανόμεθα ὅτι εἶ-
 » μεθα ἐλεύθερα δημιουργήματα. Αὐταὶ παρέχουσι τοὺς
 » σκοποὺς τοῦ βίου ἡμῶν. Εἰς αὐτάς ὀφείλεται ἡ αἰσιοδο-
 » ξία ἢ ἡ ἀπαισιοδοξία ἡμῶν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται
 » κατ' ἀκολουθίαν ὁ χαρακτήρ τῆς κοσμοθεωρίας ἡμῶν.
 » Αἱ εἰς νοητὰ ἀντικείμενα ἀναφερόμεναι ἀξίαι ἀποτελοῦ-
 » σι τὰ μεγάλα αἰτήματα καὶ τὰ σεμνὰ ἰδανικὰ τῆς ψυχῆς
 » μας, πηγὴν παντὸς μεγάλου καὶ εὐγενοῦς ἐπὶ τῆς γῆς.
 » Ἡ εἰς αὐτὰ ἐμβάθυνσις τέλος πείθει ἡμᾶς ὅτι αἱ οἰκονο-
 » μικαὶ ἀξίαι δὲν εἶναι οὔτε ὁ μόνος, οὔτε ὁ κυριώτερος
 » παράγων τῆς ἱστορικῆς κινήσεως καὶ προόδου (2) ! . . ».

Ἐξ ὧν τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ἡ κυρίαρχος καὶ θεμελιώδης σημασία τῶν Ἠθικῶν Ἀξιών εἰς τὸ πρόβλημα τῆς μεταπολεμικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς ὅλης ζωῆς

1) καὶ 2) Ν. Λούβαρης ἐν Μ. Ἑλ. Ἐγκ. Τ. 5ος «Ἀξία» σελ.39.

μας, σημασία ἢ ὁποῖα καθίσταται ἀκόμη μεγαλύτερα, ὅταν ἀναλογισθῆ κανεῖς εἰς ποῖον σημεῖον ἠθικῆς διαλύσεως, ἀπὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου τοῦ 1914 ἕως 1918, ἔχει περιπέση ἢ ζωὴ μας καὶ πόσον μίᾳ κυριολεκτικῶς ἠθικῶς ἀποσυντεθειμένη κατάστασις χαρακτηρίζει σήμερον τὸν ἀτομικόν, τὸν κοινωνικόν καὶ τὸν πολιτικόν βίον καὶ ἡμῶν καὶ ὄλων σχεδὸν τῶν λαῶν, ἢ ὁποῖα τὴν ἐπομένην τῆς εἰρήνης, ὅταν θὰ ἐκλείψῃ ὁ τρόμος τῆς βίας, τῆς πολεμικῆς ἀνάγκης καὶ ὄλων τῶν σημερινῶν συνθηκῶν, θὰ ἀνακύψῃ ἐν ὄλῃ τῇ φοβερᾷ, δυσώδει καὶ ἀηδιαστικῇ ἐκτάσει καὶ θὰ παράσχῃ τὸ ἀποκρουστικὸν θέαμα μιᾶς ἠθικῶς ἀποσυντεθειμένης καὶ διαλελυμένης ἀνθρωπότητος καὶ ζωῆς, ἢ ὁποῖα θὰ πρέπει ἀφεύκτως νὰ ὑποστῇ τὴν δραστικώτεραν θεραπείαν διὰ νὰ ἀνασυνθέσῃ τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ θεμελιώσῃ καὶ θὰ ἀναπλάσῃ ὑποχρεωτικῶς τὴν νέαν ζωὴν.

Αὐτομάτως ὅμως ἀνακύπτει τὸ ἐρώτημα: Ἡ σημερινὴ ἠθικὴ κρίσις εἶναι θεραπεύσιμος; Ἡ ἠθικὴ ἀνασυγκρότησις εἶναι πλέον ἐφικτὴ; Οἱ παράγοντες - μέσα τῆς ἀνασυγκροτήσεως αὐτῆς μᾶς εἶναι γνωστά, ὑφίστανται καὶ εἶναι ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ κατανεηθοῦν, νὰ γίνουν δεκτὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐντὸς τῶν δυνατοτήτων αὐτῶν εὐρισκόμενα καὶ νὰ χρησιμοποιηθοῦν γενικῶς;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι περισσότερον εὐνοϊκὴ καὶ παρήγορος ἀφ' ὅ,τι ἴσως θὰ ἀνεμένετο. Τὸ ἐρώτημα ὅμως τοῦτο καθὼς καὶ τὸ ὄλον ἄλλωστε θέμα τὸ ὁποῖον εἰς τὸ μέρος τοῦτο θίγεται, καθαρῶς φιλοσοφικῆς ὑφῆς, θὰ προσπαθῶμεν νὰ τὸ χειρισθῶμεν εἰς τὰς γενικωτάτας γραμμάς του, διότι λεπτομερῆς διεξαγωγή του θὰ ἀντέβαινε πρὸς τὸν γενικὸν συνθετικὸν χαρακτήρα τῆς παρούσης μελέτης, ἐρευνώσης τὸ ὄλον μεταπολεμικὸν πρόβλημα, θὰ καθίστα αὐτὴν διὰ πολλοὺς — ἴσως κατ' ἀνάγκην δυσπρόσιτον, λόγῳ τοῦ φιλοσοφικοῦ χαρακτήρος καὶ θὰ ἐξέτρεπεν αὐτὴν τοῦ γενικοῦ σκοποῦ της. Θὰ περιορισθῶμεν ὅθεν εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν τοῦ θέματος καὶ τὴν ὑπογράμμισιν τῶν πρακτικῶν μέσων

ἄτινα ἐφαρμοζόμενα θὰ μᾶς ὀδηγήσουν εἰς τὸ ἐπιθυμητὸν ἀποτέλεσμα.

1. *Τὰ βάρη τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν.*

Ἡ σημερινὴ λοιπὸν ἠθικὴ κρίσις εἶναι θεραπεύσιμος. Ἡ ἠθικοαξιολογικὴ ἀνασυγκρότησις εἶναι ἐφικτὴ καὶ τὰ μέσα αὐτῆς καὶ γνωστὰ εἶναι καὶ ἀπαρεγκλίτως τὰ ἴδια ἐχρησίμευσαν καὶ ἄλλοτε εἰς τὸ παρελθὸν εἰς τὰ καθ' ἕκαστον ἔθνη, διὰ νὰ συνέλθουν ἀπὸ ἀναλόγους πρὸς τὴν σημερινὴν καταστάσεις, ἐφ' ὅσον ταῦτα, συναισθανόμενα τὴν κατάστασιν των, ἤθελον τὴν βελτίωσιν ἐπιζητοῦντα τὴν ἐπιβίωσιν των, τὴν ὁποῖαν ἄλλως ὄχι μόνον δὲν ἐπέτύγγανον, ἀλλ' ἀντιθέτως ὠδηγοῦντο εἰς τὴν ὀριστικὴν διάλυσιν, τὴν δουλείαν καὶ τὸν καταποντισμὸν εἰς τὸν βυθὸν τοῦ κοιμητηρίου καὶ χωνευτηρίου τῶν προδραμόντων καὶ ἱστορικῶν διαδραματισάντων ρόλον λαῶν καὶ Ἔθνων.

Διότι ἡ κρίσις τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν, κατὰ βαθμοὺς ἐναλλασσομένη, εἶναι φαινόμενον τῆς ἀνά πᾶσαν στιγμὴν καθημερινῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ ἡ μετάπτωσις τοῦ προσανατολισμοῦ τῆς καθημερινῆς ζωῆς πρὸς αὐτὰς ἢ μὴ πάντοτε κυμαινομένη καὶ κατὰ μεγάλας χρονικὰς περιόδους, ὑφισταμένη περιόδους ἐπιτάσεως ἢ ὑφέσεως, ἦτο ἀπολύτως πάντοτε συνυφασμένη μὲ τὴν ζωὴν, τὴν ὁποῖαν ποτὲ δὲν χαρακτηρίζει μία ἀπωστεωμένη σταθερότης, ἀλλὰ συνεχῆς κίνησις, μεταλλαγὴ, ἐναλλαγὴ τῶν πάντων, εἰς τὴν φύσιν καὶ τὰ ἀνθρώπινα, τὴν ὁποῖαν χαρακτηρίζει ἡ παροιμία τοῦ λαοῦ μὲ τὸ «τροχὸς ἢ ζωὴ καὶ γυρίζει», λακωνικώτατα δὲ φιλοσοφικῶς διετύπωσεν ὁ Ἡράκλειτος ἀπὸ τοῦ 500 π. Χ. μὲ τὸ «τὰ πάντα ρεῖ».

Ἡ συνεχῆς ἄλλωστε αὐτὴ διακύμανσις τῆς ἐπιτάσεως ἢ ὑφέσεως τοῦ προσανατολισμοῦ τῆς καθημερινῆς ζωῆς πρὸς Ἠθικὰς Ἀξίας εἶναι ταυτόσημος πρὸς αὐτὴν αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴν πάλην ποῦ καθημερινῶς συντελεῖται μέσα μας, τὴν πάλην τοῦ ἀνθρωπίνου «πνεύματος» πρὸς

τὴν περιβάλλουσάν αὐτὸ ἀνθρωπίνην «ὑλὴν», τῶν ὁποίων ὅμως ἀμφοτέρων συνύφανσις εἶναι αὐτὸς ἄνθρωπος ! . . . Ἀκόμη ταυτίζεται πρὸς τὴν πάλιν τῆς ἐννοίας τοῦ «καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ», τὴν ὁποίαν ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὄλων τῶν περιόδων ἀνεγνώρισε καὶ ἐμελέτησε καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ βασικὸν συστατικὸν στοιχεῖον ὄλων τῶν θρησκευτῶν, ἀπὸ τῶν παναρχαίων θρησκευτῶν τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἄλλων Μεσογειακῶν Λαῶν μέχρι τῆς Περσικῆς, Ἰνδικῆς καὶ Σινικῆς καὶ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνο-Ρωμαϊκῆς, καὶ μέχρι τέλος αὐτῶν τῶν Μονοθεϊστικῶν ἀποκεκαλυμμένων Θρησκευτῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς καὶ τῆς Χριστιανικῆς καὶ τοῦ νεωτέρου χρονολογικῶς Μωαμεθανισμοῦ, αἱ ὁποῖαι ἄλλωστε κατέστησαν τὸ βάθρον ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ὁποίου πλέον ἐθεμελιόυτο καὶ ἀνηγείρετο περισσότερον ἢ ὀλιγότερον ἐπιβλητικὸν τὸ ἠθικοαξιολογικὸν οἰκοδόμημα τῶν λαῶν τῶν διαφόρων ἐποχῶν, ἀναλόγως τῆς μεγαλυτέρας ἢ μικροτέρας ἠθικότητος καὶ τῆς πνευματικότητος τῶν θρησκευτῶν τούτων καὶ τῶν λαῶν οἱ ὁποῖοι τὰς ἠκολούθουν.

Τοιουτοτρόπως ὅμως ἀνελίσσόμενοι καταλήγομεν εἰς τὸ νὰ εὔρωμεν τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο βάθρων ἐπὶ τῶν ὁποίων θεμελιώνονται αἱ Ἠθικαὶ Ἀξίαι, δηλαδὴ τὴν Θρησκείαν, τοῦ ἑτέρου διὰ τοῦ «Λόγου» διαγιγνωσκομένου καὶ ἐπισημαιομένου εἰς τὴν Ἰδεοκρατικὴν Φιλοσοφίαν.

Ἡ πρακτικὴ τέλος ἄσκησις καὶ ἐφαρμογὴ τῶν διδαγμάτων τῆς Φιλοσοφίας, ἡ Παιδεία, ὀλοκληρῶνει τὸ ἔδαφος τῆς θεμελιώσεως τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν καὶ γίνεται μαζὺ μὲ τὰς «αἰσθητικὰς» καὶ τὰς «λογικὰς» ἀξίας τὸ ὄργανον τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Φιλοσοφίας διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ τὴν ἄσκησιν τῆς ἠθικῆς ἐπιρροῆς τῶν ἐπ' αὐτῆς.

Ὡστε κύρια θεμέλια ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ὁ κόσμος τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν εἶναι ἡ Θρησκεία, ἡ Ἰδεοκρατικὴ Φιλοσοφία καὶ ἡ Παιδεία, πλαισιωμένοι ἀπὸ τὰς λοιπὰς αἰσθητικὰς καὶ λογικὰς ἀξίας καὶ θὰ ἠδύνατό τις ἴσως νὰ περιορίσῃ ἂν δὲν ὑπῆρχε φόβος παρερμηνειῶν καὶ παρεξηγήσεων εἰς τὴν «Θρησκείαν» καὶ τὴν «Παιδείαν»,

αἰσθητικὰς καὶ λογικὰς, ἀφοῦ «Θρησκεία», ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς θρησκευτικότητος τοῦ ἀτόμου, καὶ «Φιλοσοφία» ταῦ τίζονται εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἐσωτερικῆς ἁρμονίας, τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ τῆς ψυχικῆς εὐδαιμονίας, καὶ αἱ δύο ἀναφέρονται εἰς τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον, τὸ θεῖον καὶ τὴν ἀναζήτησιν αὐτοῦ, καὶ ἀφοῦ ἡ Φιλοσοφία εἰς τὴν μεταφυσικὴν ὑφὴν εἶναι μίᾳ σύνθεσις πίστεως—γνώσεως—ἐπιστήμης καὶ θρησκευτικότητος (1)! . . .

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀξιολογικὴ ἀνασυγκρότησις εἶναι δυνατὴ, ὅτι ἡ σημερινὴ ἠθικὴ κρίσις τῆς ἐποχῆς εἶναι θεραπεύσιμος καὶ ὅτι ἀκόμη τὰ μέσα-παράγοντες εἶναι γνωστὰ, εἶναι ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων καὶ τῆς γενικῆς χρησιμοποίησεως καὶ συνίστανται κυρίως μὲν, εἰς τὴν ἀναζωογόνησιν τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος, τὴν ἀνωτέραν φιλοσοφικὴν πλαισιώσιν τῆς ζωῆς καὶ εἰς τὴν δραστηριωτέραν ἐκδήλωσιν τοῦ προορισμοῦ τῆς ἀληθοῦς παιδείας πλαισιουμένου ὑπὸ τῶν ἀξιών τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ λόγου, διὸ τῶν ὁποίων πάντων δύναται νὰ ἀνασυγκροτηθῇ ὁ ἠθικὸς κόσμος τῶν ἀτόμων, τῶν κοινωνιῶν καὶ τῶν Ἐθνῶν, καὶ νὰ ὠθηθῇ ἡ ἀνθρωπότης πρὸς τὴν πληρεστέραν καὶ εὐτυχέστεραν ζωὴν ! . . .

2. Ποῦ ὀφείλεται ὁ κλονισμὸς τῶν ἠθικῶν ἀξιών

Αὐτομάτως ὁμοῦς ἀναπηδᾷ ἓνα νέον ἐρώτημα : Ἀφοῦ ἡ θρησκεία, ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ παιδεία εἶναι τὰ βάρη ἐπὶ τῶν ὁποίων θεμελιοῦνται αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι καὶ ἀφοῦ τὰ βάρη ταῦτα δὲν ἔπαυσαν ὑφιστάμενα, πῶς ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σημερινὸν κατάντημα τῆς ἠθικῆς διαλύσεως ; Μήπως τὰ ὡς βάρη προσαγόμενα δὲν ἔχουν ὄντως τὴν ἰκανότητα νὰ δεχθοῦν τὸ βάρος τῆς ἐπ' αὐτῶν ἀνεγέρσεως τοῦ ἠθικοῦ κόσμου;

Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι δυσχερής. Ἐν πρώτοις ἡ ἠθικὴ κρίσις τὴν ὁποίαν σήμερον καὶ ὡς Ἔθνος ἡμεῖς ἀλλὰ καὶ

1) Πρβλ. Ν. Λούβαρη, Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας, Ἐκδοσις Ἐλευθερουδάκη 1933 Τόμος 1ος σελ 12.

ἡ ἀνθρωπότης ὅλη—καὶ τοῦ λοιποῦ μὲ τὸ γενικὸν τοῦτο πρῖσμα συνεχίζομεν τὴν μελέτην—διερχόμεθα, δὲν εἶναι οὔτε πρωτοφανῆς ἀλλὰ μία ἀπὸ τὰς μεγίστας καὶ συνήθεις ὑποτάσεις τῆς ἠθικῆς ἀντοχῆς εἰς τὴν ἰστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος συνεπεία ὑπερπληθώρας ἀντιξοοτήτων ὑφισταμένων κατὰ βάσιν ἀπὸ αἰῶνων καὶ κληροδοτηθεισῶν ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου κόσμου (1) καὶ τὸ γεγὸς ὅτι αὕτη λαμβάνει χώραν καθ' ἣν στιγμὴν ὑφίστανται τὰ βάθρα τῆς θεμελιώσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν δὲν ἐλέγχει τὴν ἰκανότητα αὐτῶν τῶν βάθρων, ἀλλὰ τὸ ἐὰν τὰ ἀπρόσωπα καὶ τὰ ἔχοντα ἀνάγκην φορέων, ποῦ θὰ καθιστοῦν τὰ νοήματά τῶν κτῆμα χαρακτηριστικὸν τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ λαοῦ, ἀσκοῦνται ὑπὸ ὀργάνων καταλλήλων ὡς ἐμπρέπει, ἂν ὁ Κληρὸς, οἱ Ἐπιστήμονες καὶ οἱ Διδάσκαλοι ἀσκοῦν τὸ ἔργον τῶν μὲ πνοὴν μυστῶν καὶ λειτουργῶν ἢ ἂν κατέρριψαν τοῦτο εἰς ψυχρὸν βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα ξένον πρὸς τὴν φλόγα τῆς ἱεραποστολῆς, τῆς ὁποίας φορεῖς καὶ λειτουργοὶ πρέπει νὰ εἶναι οὔτιοι. Καὶ τὸ σημερινὸν ἠθικὸν κατάντημα τῆς ἀνθρωπότητος βαρύνει πραγματικῶς ἀπελπιστικὰ ὄχι τὴν Θρησκείαν, τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὴν Παιδείαν, ἀλλ' ὡς ἱστορικῶς γνωστὸν τὴν Ἐκκλησίαν κυρίως βαρύνει, παρα τὰ ἐλαφρυντικὰ τῆς κακῆς κληρονομίας τὴν ὁποίαν ἀνεδέχθη ἀπὸ τὸν παλαιὸν κόσμον τὸν ὁποῖον διεδέχθη, ἐν μέρει δὲ μικρῶ τὴν Φιλοσοφίαν καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον τὴν Παιδείαν, διότι ἡ μὲν Φιλοσοφία ἔρχεται ἐμμέσως εἰς συνάφειαν μὲ τὰς μάζας καὶ ἀραιότατα, ἐπιδρᾷ δὲ πλαισιωτικῶς μᾶλλον διὰ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἀσκεῖ ἐπὶ ὀλίγων πάντοτε ἐξόχως πεπαιδευμένων, ἡ δὲ Παιδεία ἀσκεῖται καὶ ἐπαγγελματικῶς, πρᾶγμα ποῦ φυσικῶς μετριάζει καὶ ὑποστέλλει τὸν λειτουργικὸν παλμὸν τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ ἄσκησις τῆς γενικῶς ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ ποικίλων ἄλλων παραγόντων, ἄλλοτε κοινῶν ἢ ἀτομικῶν, πολεμικῶν καὶ εἰρηνικῶν περιόδων, εὐπορίας ἢ ἀπορίας τῶν μαζῶν κλπ. κλπ., ἀφοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἀτυχῶς

1) Πρβλ. Α. Ι. Φιλιππίδου, ἡ Ἱστορία τῶν Θρησκευμάτων ὡς ἐπιστήμη Ἀθῆναι 1935 σελ. 29—31.

ἡμερῶν ἢ φράσις τοῦ Λουκιανοῦ ὅτι «παιδεία δεῖται καὶ τύχης λαμπρᾶς καὶ δαπάνης οὐ σμικρᾶς» σχεδὸν δὲν ἔπαυσεν ἰσχύουσα.

Ἡ ἱστορική εὐθύνη ὅμως τῆς Ἐκκλησίας, δυναμένης νὰ ἐπιδρᾷ ἐφ' ὅλου τοῦ λαοῦ, πεπαιδευμένων καὶ μὴ, πτωχῶν καὶ πλουσίων, εἶναι μεγίστη, καὶ διότι ἡ θρησκεία μετὰ Χριστὸν δὲν εἶναι ἓνα ἀπλοῦν βάθρον μέγα—θεμελιώσεως κόσμου Ἠθικῶν Ἀξιῶν παραλλήλως πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν παιδείαν—ἀλλὰ δύναται νὰ εἶναι καὶ βάθρον μόνον, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀκόμη ἀφοῦ ἡ Χριστιανικὴ Διδασκαλία δὲν εἶναι μόνον μέθοδος ρυθμιστικῆς σχέσεων τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Δημιουργόν, ἀλλ', ἔτι μᾶλλον, εἶναι κοινωνικὴ διδασκαλία ζωῆς καὶ πλήρης καὶ ἔτι πληρεστέρα φιλοσοφία τῆς ζωῆς, καὶ μεταφυσικὴ, ὅχι μόνον μὴ ὑστεροῦσα τῆς κλασσικῆς καὶ ἀνυπερβλήτου εἰσέτι κατὰ τὰ συγχρόνα πνευματικὰ ἐπιτεύγματα ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τῶν Πλατωνικῶν—Ἀριστοτελικῶν—καὶ τῆς καθ' ὅλου Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, ἀλλὰ σαφῶς καὶ θετικῶς ὑπερτεροῦσα αὐτῆς καὶ λόγῳ τῆς ἰδιότητος τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς, ἀλλὰ καὶ κυρίως λόγῳ τῶν θείων καὶ ὑπερόχων ἀνθρωπιστικῶν ἀληθειῶν τῆς. Τὸ ἂν εἰς τοῦτο δὲν συμφωνοῦν ἴσως πάντες, ὅτι δύναται δηλαδὴ νὰ εἶναι βάθρον θεμελιώσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, μόνον, τοῦτο δὲν μειώνει τὴν ἀντικειμενικὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδεικνύει, διὰ ἄλλην μίαν φοράν, τὴν ἀντικειμενικῶς ὑφισταμένην διάφορον ψυχικὴν ἰδιοσυστασίαν, ἡ ὁποία καλῆ τῇ πίστει δύναται νὰ ὀδηγῇ εἰς τοιαύτας διαφορὰς ἀντιλήψεων τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ὅτι ὅμως διὰ ὠρισμένον τουλάχιστον κύκλον, τὸν κύκλον τῶν ἀληθῶς πιστῶν, ἡ Χριστιανικὴ Διδασκαλία εἶναι ὑπερεπαρκῆς διὰ νὰ ἀποτελέσῃ μόνη τὸ βάθρον τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν, οὐδεὶς ἱστορικῶς δύναται νὰ ἀμφισβητῇ.

Λαμβανομένης δὲ ὑπ' ὄψιν τῆς τεραστίας παγκοσμίου ἐξαπλώσεως καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰ πλεῖστα μέγιστα καὶ ἰθύνοντα τὰς τύχας τοῦ κόσμου Κρά-

τη ἔπεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπετέλεσε καὶ δὲν ἐπιτελεῖ τὸ ἔργον τῆς εἰς ὃν ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς ἐπιβάλλεται ἐκ τοῦ λειτουργήματός τῆς, καὶ μόνον τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται διατὶ ὁ κόσμος «δὲν καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸ μωρανθὲν ἄλας», διότι ὅταν τὸ φάρμακον ὑπάρχει καὶ ὁ ἀσθενὴς δὲν ἰᾶται ὄχι μόνον διότι δὲν λαμβάνει δυστροπῶν τὸ φάρμακον, ἀλλὰ καὶ διότι ἐνδεχομένως δὲν εἰσακούει γενικώτερον ἰσχυρογνωμῶν τὸν ἰατρόν, ἔπεται ὅτι ὁ ἰατρός δὲν ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἀσθενῆ καὶ εἶναι αὐτὸ τοῦτο διὰ τὸ ὁποῖον ἐλέγχεται ἡ Ἐκκλησία, ὅτι φέρει αὐτῇ εὐθύνην, τῆς περιπτώσεως τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τοῦ ἀσθενοῦς ποῦ αἶρει τὴν εὐθύνην τοῦ ἰατροῦ αἰρομένης ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἀσθενὴς δὲν εἶναι ἕνας, ἀλλ' ἑκατομμύρια ἀνθρώπων—μάλιστα δὲ τύποις . . πιστῶν ὁπαδῶν!!!—τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι παραδεκτὸν ὅτι ἰσχυρογνωμοῦν ἐπὶ δυστυχίᾳ των, ἐνῶ πιθανώτερον ἰσχυρογνωμοῦν, διότι τοὺς ἐδόθη ἀδικαιολογήτως τὸ δικαίωμα νὰ κρίνουν αὐστηρὰ φάρμακον καὶ ἰατρόν ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ ἰατροῦ καὶ ἀπὸ τὴν διαγωγὴν τοῦ φορέως, τὴν δρᾶσιν του καὶ τὴν διὰ τὸ ἔργον του ὀλιγωρίαν. Τὸ ἄν δὲ ἡ Ἐκκλησία ἔχει χρόνους φωτεινῆς δράσεως κατὰ καιροῦς παλαιότερους, καὶ περιοδικῶς ἐξόχους ἀναλαμπάς, δὲν σημαίνει ὅτι αὐτὸ ἡ ἀνιστόρητος ἢ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ παρόντος συνήθως τελούσα ψυχολογία τῆς κοινωνικῆς μάζης τὸ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν, καὶ ὅτι αὐτῇ ἐκεῖθεν δύναται νὰ ἐλκύσῃ τὴν διαπαιδαγώγησίν τῆς, διότι τὸ «ἠθικῶς κακὸν» εὐρίσκεται μέσα μας, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν παλαίει κατὰ τοῦ «ἠθικῶς καλοῦ», καὶ αἱ Ἠθικαὶ Ἀξίαι συνεχῶς δοκιμάζονται καὶ ἔχουν ἀνάγκην τῶν στηριγμάτων των, ἄνευ κενῶν χρόνου καὶ διαλειμμάτων, ἄνευ ἀναδρομῶν εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ προχείρως ἐκ τῆς καθημερινῆς διδασχῆς καὶ ἠθικῆς παρακολουθήσεως καὶ ἐκ τῆς ἐκ τοῦ ἀντιθέτου ἠθικῆς ἐποικοδομήσεως τῆς Θρησκείας καὶ τῶν λοιπῶν ἠθικοαξιολογικῶν παραγόντων ἐπιζητοῦν νὰ ἀναλαμβάνουν ἡ δυνάμεις ἐποικοδομητικὰς αὐτῶν καὶ ἐμπνευστρίας πρὸς ἀνωτέραν ἠθικὴν ζωὴν καὶ δρᾶσιν!

Εἶναι θλιβερά βεβαίως ἡ διαπίστωσις. Ἄλλ' εἶναι ἀληθής καὶ πρέπει νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ εἰς ὅλην τῆς τὴν ἔκτασιν ἢ ἀντικειμενικότης τῆς ἀληθείας, διότι πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ τὸ κακόν, νὰ ἀνυψωθῇ εἰς τὴν ἀποστολήν τῆς ἡ Ἐκκλησίας καὶ δι' αὐτῆς νὰ ἐδραιωθῇ ἡ θεμελίωσις τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς μας ἐπὶ τῶν διασυγῶν πηγῶν ἀνωτέρων Χριστιανικῶν Ἠθῶν, φιλοσοφημένης σκέψεως ζωῆς καὶ παιδείας ὑψηλῆς.

Ἡ ἱστορικὴ βεβαίως ἀνασκόπησις τῆς δράσεως τῶν παραγόντων τῆς ἠθικοαξιολογικῆς συγκροτήσεως διὰ μέσου τῶν προδραμόντων χρόνων καὶ τῶν αἰτίων τῆς σημερινῆς ἠθικῆς κρίσεως φέρει εἰς φῶς καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀπροσδοκῆτους καὶ ἐν τῇ ἀφανείᾳ κρυπτομένους σημαντικωτάτους παράγοντας, οἱ ὅποιοι ἀνασυρόμενοι ἐκ τοῦ σκότους ὀλοκληρώνουν τὴν εἰκόνα τῶν αἰτίων τῆς συγχρόνου ἠθικῆς κρίσεως καὶ μᾶς δίδουν τὴν δυνατότητα τῆς διαγνώσεως τῶν μέσων καὶ τῆς κρίσεως αὐτῶν διὰ τὴν ἄρσιν αὐτῆς. Οὕτω μὲ βᾶσιν τὴν ἀκτῖνα δράσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτοι τὸ μὲν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου, τὸ δὲ τῆς Δυτικῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, προβαίνομεν εἰς τὴν ἐπισκόπησιν τῆς δράσεως αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ ἀκτίνι δράσεώς των ἐξωεκκλησιαστικῶν παραγόντων ἵνα ἐξακριβωθῇ πόσον ἡ θρησκεία ἐπετέλεσε τὸ καθῆκον τῆς καὶ ἤσκησε τὴν ἐπιρροήν τῆς καὶ πόσον ὄχι, καὶ ἐὰν ὄχι, εἰς ποῖα αἷτια ὀφείλεται τοῦτο.

3. Ἡ δρᾶσις τῶν Ἠθικοαξιολογικῶν παραγόντων εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Πρὶν ἢ κρίνωμεν τὴν ἀπόδοσιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἠθικοαξιολογικὴν συγκρότησιν τῶν διαφόρων ἐποχῶν εἶναι ὀρθόν νὰ τονίσωμεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς τῆς ἀκόμῃ μέχρι καὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτε ἐπεκράτησεν ἀναγνωρισθείσης ἐπίσης τῆς νέας θρησκείας, ἐκκληρονόμησεν ὀλόκληρον τὸ ἠθικὸν χάος μὲ τὸ ὅποιον ἡ καταρρέουσα Ἑλληνο Ρωμαϊκὴ ἐποχὴ ἐχαρακτηρίζετο. Ἀληθινὰ ἀγωνιζομένη καὶ προσπαθοῦσα νὰ ἀλλοιώσῃ ἐπὶ τὰ βελτίω τὴν

ἠθικὴν συγκρότησιν τῆς κοινωνίας, πλουσία εἰς ἄνδρας ὑπερόχους κατ' ἦθος, μὸρφωσιν καὶ πνεῦμα, διανύει τὴν χρυσὴν αὐτῆς ἐποχὴν⁽¹⁾, μάχεται ἀπεγνωσμένως καὶ σημειώνει ἀλλεπαλλήλους νίκας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισίν της, καὶ παρὰ τὴν ἠθοπλαστικὴν ἀγωνιώδη προσπάθειάν της, δὲν δύναται νὰ φέρῃ ὅσα θὰ ἠδύνατο ἀγαθὰ ἀποτελέσματα καὶ διὰ τὸ ὅτι τὸ «ἠθικὸν κακὸν» ἔχει ἰσχυρὰς τὰς ρίζας, μὲ βοηθούς του τὸν ἀτομιστικὸν ἐγωϊσμὸν καὶ τὸ συμφέρον, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἀναγνώρισις τὴν ἔφερε εἰς στενὴν ἐπαφὴν μὲ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον δι' ἰδίου λόγους ἤδη παρεμβαίνει εἰς τὰ κατ' αὐτὴν καὶ συνήθως μὲ κακὰ ἀποτελέσματα, καὶ τέλος, διότι ἡ κοινωνία, τῆς ὁποίας τὰς ἠθικὰς ἀξίας ἐκαλεῖτο νὰ θεμελιώσῃ, δὲν ἦτο ἀμιγῶς χριστιανικὴ, ἀλλ' ἐν μέτρῳ εἰδωλολατρικὴ καὶ ἐθνικὴ, ἐπὶ πλεόν δὲ καὶ μὴ χριστιανικὴ βαρβαρικὴ, λόγῳ τῆς συνεχοῦς ἐπικοινωνίας καὶ εἰσροῆς βαρβαρικῶν στοιχείων εἰς τὸ Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος, εἴτε μὲ τὴν μορφήν τῶν ἐπιδρομῶν, εἴτε μὲ τὴν μορφήν τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων, ἀκόμη τέλος καὶ μὲ τὴν μορφήν τῆς εἰρηνικῆς ἐμπορικῆς ἐπικοινωνίας. Τὸ φαινόμενον αὐτὸ ἦσκει ἀντίθετον ἀξιολογικὴν ροπὴν ἐκείνης τὴν ὁποίαν προσεπάθει ἡ Ἐκκλησία νὰ δημιουργήσῃ.

Ἡ Φιλοσοφία, τέλος, εὐρισκομένη ἐν πλήρῃ ὑφέσει καὶ διανύουσα σχολαστικὴν μᾶλλον περίοδον, εἶχε ὑποκατασταθῆ ἀπὸ τὴν Θεολογίαν μᾶλλον, ἡ δὲ λαϊκὴ Παιδεία διήρχετο μᾶλλον κρίσιμον ἐποχὴν καὶ ἡ ἀγραμματοσύνη καὶ ἡ ἀπαιδευσία δὲν ἦτο σπάνιον φαινόμενον. Ἐπόμενον λοιπὸν ὄλων τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ἀξιολογικῶς ἡ κοινωνία δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διαμορφωθῆ παρὰ ἐν μέσῃ συνισταμένη τῶν ἀντιρρόπων τάσεων⁽²⁾, ἡ ὁποία εἰς τὴν ἀκτῖνα τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἦτο ἀνάλογος μὲ

1) Πρβλ. Δ. Σ. Μπαλάνου, Μορφαὶ τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1942 σελ. 57 κ. ἑ.

2) Πρβλ. Λεων. Ι. Φιλιππίδη, Ἱστορία τῶν Θρησκευμάτων ὡς ἐπιστήμη, Ἀθῆναι 1935 σελ. 29—31 καὶ τοῦ ἰδίου Ἡ Ἱστορία τῶν Θρησκευμάτων καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Θεολογίᾳ, σελ. 2,

θετικῶς καλλιτέραν τὴν κατάστασιν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀνατολικῆς, λόγῳ τῶν πολλαπλῶν καὶ σημαντικῶν Ἑλληνικῶν πνευματικῶν κέντρων καὶ ἐκτὸς τῆς Βασιλευούσης.

Εἰδικώτερον τώρα ἐξετάζοντες τὴν δρᾶσιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Κων]πόλεως, θὰ εὕρωμεν αὐτὴν, μὲ τὸ κήρυγμα, μὲ τὸν Μοναχισμόν, μὲ τὸς Ἱεραποστολάς, τὸν ἐκχριστιανισμόν τῶν διαφόρων βαρβαρικῶν φυλῶν, μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ἀποστολικὴν διακονίαν, διὰ τὴν ἀπόλυτον ἐπιβολὴν καὶ τὴν ἔμπρακτον δι' Ἰδρυμάτων εὐαγῶν ἄσκησιν τῶν κοινωνικῶν ἐντολῶν τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ, μὲ τὴν ἄμυναν κατὰ τῶν κακοδοξιῶν καὶ τὴν βαθμιαίαν νομικοκοινωνικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατορικῶν Νομοθεσιῶν, μὲ τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους πρὸς τελείαν διαμόρφωσιν τοῦ Δόγματος, μὲ τοὺς ἀγῶνας τῆς πρὸς ἄμυναν τῆς ἐσωτερικῆς τῆς Διοικήσεως ἀπὸ πάσης ἔξωθεν κοσμικῆς ἐπιρροῆς, ἀλλ' ἐπιπροσθέτως καὶ μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὑμνογραφίας, τῆς Θεολογικῆς Φιλολογίας καὶ τῆς Ἀπολογητικῆς καὶ τέλος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ρητορείας, μὴ δυναμένης βεβαίως πάντοτε νὰ παραβληθῇ μὲ τὴν τοῦ 4ου αἰῶνος, ἀλλὰ πάντως ἀσκουμένην, τὴν εὐρίσκομεν ἀγωνιζομένην πραγματικῶς μὲ θέλησιν νὰ ἀσκήσῃ τὸν ρόλον τῆς

Εἶναι ἐπίσης ἀληθές ὅτι ἐπιτυγχάνει ἐνίοτε νὰ ὀδηγῇ καὶ εἰς ἀκρότητας βλαβεράς, ὡς τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὴν ἄχρηστον κοινωνικὴν ἀπομείωσιν, διὰ ὑπερμέτρου μοναχισμοῦ κλπ., ἀλλὰ πολλάκις μὲ θέλησιν ἀγωνιζομένην ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ Κράτους, διὰ τὴν διατήρησιν καὶ προαγωγὴν τοῦ ὁποῦ, ἔστω καθ' ὃν τρόπον αὐτὴ ἀντελαμβάνετο τοῦτο, προσέφερεν ἑαυτὴν ἀνάλωμα, ἀπὸ τῶν κινητῶν περιουσιῶν τῆς, τὰς ὁποίας ἐπανειλημμένως προσέφερεν εἰς τὸ Κράτος—ἴσως ὡς ἀντιστάθμισμα θὰ ἔλεγε κανεὶς τῶν πολλῶν εἰδικῶν ἀτελειῶν καὶ προνομίων τῆς,—μέχρι τῶν «στρατιωτοκαλογήρων» (1) τῆς, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον ἐμά-

1) Πρβλ. Α.Ν. Διομήδους, Βυζαντιναὶ μελέται. 1942 Ἀθῆναι σελ. 163.

χοντο διὰ τὸ Κράτος ἀλλ' ἐδημιούργουν καὶ εἰς τὴν μάχην ἀτμόσφαιραν ἀνωτέρου στρατιωτικοῦ ἠθικοῦ μετὰ τὸ σχῆμα, τοὺς ὕμνους, τὰς ἐπικλήσεις πρὸς τὴν Θεοτόκον, τὴν «Ὑπέρμαχον Στατηγόν», ἡ ὁποία καθίστα «τὸ Κράτος ἀπροσμάχητον». Εἰς τὴν μακρὰν ἄλυσιν τῶν 12 περίπου αἰώνων ἀπὸ τῆς ἀναγνωρίσεώς της μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντιανοῦ Κράτους ἀγωνίζεται καὶ μάχεται ἠθοπλαστικῶς ὅσον δύναται καὶ ὅσον αἱ πολιτικά καὶ στρατιωτικά καὶ πολεμικά περιστάσεις τῆς ἐπιτρέπουν.

Περίοδοι ἠθικῆς καταπτώσεως, ἐκλύσεως καὶ ἀκολασίας ἀκόμη, σημειοῦνται εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Μοναχισμόν καὶ τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου. Ὅταν αἱ γενικά κοινωνικά συνθήκαι, ἰδίᾳ συνεπείᾳ τῶν πολιτικῶν γεγονότων ἢ μᾶλλον τῶν συνεχῶν συγκλονιστικῶν στρατιωτικῶν γεγονότων καὶ συνεχῶν πολέμων τῆς Αὐτοκρατορίας εἰς ἀπέκρουσιν ποικίλως καταστρεπτικῶν κατὰ τοῦ Κράτους βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, καθ' ὅς πολλάκις ἐκινδύνευσε αὐτὴ ἡ Βασιλεύουσα, παρηκολουθοῦντο ἀπὸ τὰ συνήθη ἀποτελέσματα τῶν κοπώσεων, καὶ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία, ὄργανισμὸς θρησκευτικὸς ἀλλὰ καὶ κοινωνικὸς, ὑφίστατο τὸν ἀντίκτυπον, εἰς στενὸν περιβάλλον κληρικῶν διατριβόντων ἰδίᾳ εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰ κέντρα περὶ τὰ ἀνάκτορα κηφνοβιώτων, ἐνῶ ὁ πολὺς κληρὸς, παραμένων μᾶλλον εἰς τὸ ὕψος του, συνετέλει ὥστε ἡ Ἐκκλησία ταχέως πάλιν ν' ἀναλαμβάνη ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν αὐστηρῶν ἢ σοφῶν Πατριαρχῶν καὶ κατῶρθωνε ἰδίᾳ νὰ διατηρῇ ὄχι μόνον ἀμείωτον τὸ κύρος της⁽¹⁾ καὶ τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῆς πίστεως, ἀλλ' ἀκόμη νὰ συντηρῇ καὶ αὐτὴν τὴν κρυφὴν πίστιν ἐξισλαμισθέντων Χριστιανῶν, ἀναδεχθεῖσα ἐλευθεροφρόνως τὴν ἄσκησιν τῆς κρυφῆς πίστεως⁽²⁾, χάριν τοῦ κατὰ δύναμιν περιορισμοῦ τῶν ἀπωλειῶν προβάτων τῆς ποιμνῆς. Ὅτε τέλος διείδε τὴν βε-

1) Πρβλ. Δ. Σ. Μπαλάνου, Θρησκευτικαὶ ἰδέαι τοῦ Α. Κοραῆ, 1920 Ἀθῆναι σελ. 31.

2) Πρβλ. Α. Ν. Διομήδους, Βυζαντιναὶ Μελέται σελ. 243-246 καὶ 335-337.

βαίαν κατάπτωσιν τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ ποικίλας διπλωματικὰς στροφὰς (1) πρὸς τὸν κατακτητὴν ἐπέδιωξε καὶ ἕνα προσεπάθησε, τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὀργανώσεως, τὰ προνόμια αὐτῆς καὶ τῆς λατρείας νὰ διατηρήσῃ, πρᾶγμα ποῦ τὸ ἐπέτυχεν (2) εἰς ἰκανὸν βαθμὸν. Ἐκτοτε ὁμοῦ ἐνῶ ἡ Κωνσταντινούπολις ἔχει ἤδη ἀκολουθήσει τὴν τύχην τῆς ἐν πλαισίῳ ἀντιχριστιανικοῦ Κράτους δράσεως καὶ βιώσεως τῶν ἄλλων Ἱστορικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας—Ἱεροσολύμων—Ἀντιοχείας κλπ., (τῶν ἐξ αὐτῆς προκυψασῶν καὶ ἀποχωρισθεισῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν συνδεομένων μὲ αὐτὴν διὰ δεσμῶν δογματικῶν, σεβασμοῦ καὶ πνευματικῆς συνεργασίας, τῆς Ρωσίας—Βαλκανίων κλπ. Χωρῶν τῆς ἄλλοτε ἀρμοδιότητός της), προσπαθεῖ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ πνευματικὸν ἔργον της, τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν πόσον δυσχερὲς καθίσταται, ἰδίᾳ μὲ τὴν προσθήκην καὶ τοῦ νέου καθήκοντος τῆς ἀνατεθείσης εἰς αὐτὴν ἡγεσίας καὶ κοσμικῆς προστασίας τῶν ραγιαδῶν, ἀπέναντι ἀλλοδόξου χριστιανομάχου κατακτητοῦ. Καὶ τῶν μὲν λοιπῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν τὸ ἔργον δὲν δυνάμεθα εὐχερῶς νὰ κρίνωμεν οὔτε μᾶς ἀφορᾷ.

Τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ὁμοῦ τὸ ἔργον οὔτε εὐχερὲς ἦτο ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Κράτους, οὔτε ἄνευ συνεχῶν ἀνωμαλιῶν ἀλλὰ καὶ ἀναπροσαρμογῶν. Ἡ πολλάκις ἄστοχος ἀνάμιξις τοῦ Κράτους εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά, ἐλαυνομένου ὅχι πάντοτε ἐξ ἀπολύτως εἰλικρινῶν καὶ ἐκκλησιαστικοφρόνων αἰσθημάτων, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς δολοφονίας τοῦ Καποδίστρια μέχρι τῆς συγχρόνου ἐποχῆς (3), ἡ ἀρχικὴ ἔλλειψις ὅχι μορφωμένων, ἀλλὰ πολλάκις ἀπλῶς ἐγγραμμάτων Κληρικῶν, καὶ ἀκολούθως ἢ σπάνις τῶν ἐπαρκῶς κατηρτισμένων ἡγετῶν καὶ κατωτέρων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸ οἰκονομικὸν πρό-

1) Βλ. σημ. 2 προηγ. σελ.

2) Πρβλ. Κ. Ι. Δυοβουνιώτη ἐν Μ. Ε. Ἐγκυκλοπ. Τόμος 9 σελ. 794—795 Ἐξάπλωσις - ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις τῆς Ἐκκλησίας καὶ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν Πολιτείαν.

3) Παρ. Γ. Α. Μάουρερ, Ἑλληνικὸς Λαὸς, Μετάφρ. Πράτσια Καραστάθη 1943 Ἀθῆναι σελ 81—84, 310—372—384

βλημα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ συνεχῆς ὀργανικὴ ἀνασύνθεσις τῆς πολλακίς διὰ λόγους καθαρῶς πολιτικῆς σκοπιμότητος (1), τὰ ταραχώδη πολεμικὰ καὶ πολιτικὰ γεγονότα τῆς πρώτης ἑκατονταετίας, ὁ ἀντιπροπαγανδιστικὸς ἀγὼν κατὰ τῶν μωροδόξων σχεδίων τοῦ Παπισμοῦ καὶ ἄλλοι γενικοὶ διεθνεῖς λόγοι, ποὺ θὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας—ἐμείωσαν σημαντικώτατα τὴν ἠθικὴν ἀξιολογικὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τούτοις, παρὰ ταῦτα, ἐπικουρουμένη ἀπὸ λαϊκούς θεολόγους καὶ εὐσεβεῖς πιστούς, οἱ ὅποιοι ἐν Ἑλλάδι ἀποτελοῦν τὴν μεγίστην πλειονότητα τοῦ λαοῦ ποὺ εἶναι μνήμων τῶν μεγάλων χρεῶν τοῦ Ἔθνους πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν δρᾶσιν τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ τὴν δουλείαν καὶ τὸν ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνα, ὅπου ὁ Κλῆρος ἡρωϊκῶς ἠγωνίσθη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Λαοῦ εἰς πάσας τὰς περιστάσεις ὡς καὶ κατὰ τὸ 1912—13 καὶ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, εἰς τοὺς νεωτέρους ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους, ὠργάνωσε ἢ ὑπεβοήθησε ἢ προώθησε τὸ κήρυγμα, τὴν ἐξομολόγησιν, τὴν κατήχησιν διὰ πολλῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐπιτελούντων ἔργον ἐκτάκτως κοινωφελές καὶ ἐθνωφελές, προέβη δὲ καὶ εἰς τὴν σύστασιν καὶ προαγωγὴν εὐαγῶν Ἰδρυμάτων, Ὀρφανοτροφείων, Γηροκομείων, Νοσοκομείων, Σχολείων κλπ συνδέσμων Χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης. Εἰς περιστάσεις δὲ ὡς ἡ Μικρασιατικὴ συμφορὰ, ἡ ἐκ σεισμοῦ καταστροφὴ τῆς Κορίνθου, καὶ ἐσχάτως κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον δι' ὀργανώσεως τῆς χριστιανικῆς ἀντιλήψεως καὶ ἀλληλεγγύης, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπέδειξεν ἐν ᾧ μέτρῳ τῆς ἐπέτρεπον αἱ δυνάμεις τῆς, ὅτι θέλει νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν τῆς, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται καὶ τὴν ὁποίαν παρ' ἀσημάντους παρεκτροπὰς, φυσικὰς εἰς κάθε μέγαν Κοινωνικὸν Ὀργανισμόν, ἐὰν βοηθηθῆ ἐπαρκῶς καὶ μὲ

1) Πρβλ. Χ. Παπαδοπούλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐν Ε. Ἐγκυκλοπ. Τόμος I (Ἑλλάς) σελ. 657—686.

εἰλικρινῆ διάθεσιν ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας, ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι θὰ ἀποδώσῃ σημαντικὰ διὰ τὸ Ἔθνος καὶ εἰς ποικίλα πεδία, ἐπιτυχάνουσα μίαν πραγματικὴν ἠθικοαξιολογικὴν ψυχικὴν ἀνθησιν καὶ ἀναγέννησιν τοῦ λαοῦ.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁμῶς, αἱ εὐθῦναι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν σημερινὴν ἠθικὴν κρίσιν ἀντισταθμίζονται ἀπὸ πολλὰ ὡς ἀνωτέρω ἐλαφρυντικὰ ἔστω καὶ ἐὰν μένει πάντως ἓνα παθητικὸν δι' αὐτήν, ὅτι παρὰ τὰς ἀντιξοότητας ὤφειλε μὲ μείζονα πολυπραγμοσύνην νὰ ἐπιληφθῆ τοῦ ἔργου τῆς καὶ μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι καὶ ὁ Ὑψιστος θὰ ηὐλόγει περισσότερον τοὺς «σὺν Ἀθηνᾶ τὴν χεῖρα κινουντας» ἐργαζομένους τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἠθικοαξιολογικὴν ἐπίδρασιν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς παιδείας, εἰς μὲν τὴν Βυζαντινὴν περίοδον αὕτη, διὰ τοὺς γνωστοὺς δογματικοὺς λόγους, κατὰ τὸ πλεῖστον συγχωνεύεται καὶ ταυτίζεται μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δρᾶσιν, ἥτοι περιορίζεται εἰς ὑπομνηματισμοὺς καὶ σχολιασμοὺς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων καὶ προσωπικοτήτων, ὡς ὁ Φώτιος, ὁ Δαμασκηνός, ὁ Ψελλός καὶ ἄλλοι τινές, καὶ οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου Πλήθων Γεμιστός, Βησσαρίων καὶ ἄλλοι οἵτινες πάντως δὲν συνεκίνησαν εὐρέα στρώματα καὶ ἡ διδασκαλία των οὔτε πρωτότυπος οὔτε ἐπέδρασεν ἠθικοαξιολογικῶς παρὰ τῷ λαῷ.

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, ἐν Ἑλλάδι τοῦλάχιστον, δὲν δύναται νὰ γίνῃ σοβαρὸς λόγος περὶ ἐπιδράσεως φιλοσοφίας καὶ παιδείας κοινωνικῶς, λόγω τῆς σπάνιως τῆς παιδείας, καλλιεργουμένης αὐτῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας στοιχειωδῶς ὑπὸ Κληρικῶν μᾶλλον καὶ σπανιώτερον ὑπὸ λαϊκῶν, τῶν σχετικῶν ἐργασιῶν συντελουμένων εἰς τὰ ἐλάχιστα πνευματικὰ κέντρα, ἅτινα καὶ αὐτὰ ἐπηρεάζοντο μεγάλως ἀπὸ τὴν Δύσιν πλέον, ὅπου ὁ Βυζαντινὸς ἑλληνισμὸς ἐκληροδότησε πᾶσαν πνευματικὴν ἀνθησιν ὡς λύτρον τῆς σωτηρίας τῆς ζωῆς του καὶ ἐξεμαίευσεν ἐκ τῆς μεταλამπαδεύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀρχαίου καὶ Βυζαντινοῦ, εἰς τὴν Δύσιν καὶ τὴν

ἐπιμιξίαν αὐτοῦ πρὸς τὸ τῆς τελευταίας, τὴν ἀναγέννησιν νεωτέρων χρόνων (1).

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον δέον νὰ ὑπογραμμισθῇ ἐνταῦθα, εἶναι ὅτι ἐν τῇ ἀκτῖνι δράσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, παρὰ τὴν τουρκοκρατίαν, δύναται ν' ἀνεύρῃ καὶ νὰ σημειώσῃ τις τὴν παρουσίαν πραγματικῶς ἠθικοαξιολογικῶς συγκροτημένης ζωῆς, (2) μὲ πίστιν εἰς ἰδανικά, εἰς ἔθνικὰς παραδόσεις, μὲ ζῶσαν θρησκευτικὴν συνειδησιν καὶ δρᾶσιν, μὲ ἀντίληψιν κοινωνικῆς καὶ ἔθνικῆς ἀλληλεγγύης τῶν διαφόρων ραγιαδῶν, καὶ ἓνα σεβασμὸν πρὸς κάθε ἀξίαν, μίαν ἠθικὴν βίου ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένην, καὶ μίαν βαθυτέραν ψυχικὴν εὐγένειαν ἐκδηλουμένην εἰς τὴν φιλοξενίαν καὶ ἄλλας μορφάς, τὴν ὁποῖαν φαίνεται ὅτι ὑπεβοήθει ὁ τρόμος τοῦ κατακτητοῦ καὶ ἡ μετέπειτα ἀπελευθερώσις τῶν διαφόρων λαῶν, οἱ ὁποῖοι μέχρι τοῦλάχιστον τοῦ παγκοσμίου πολέμου εὐρίσκοντο εἰς ἠθικοαξιολογικὸν ἐπίπεδον συνειδητὸν ἢ ὄχι, ἀδιάφορον, ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὸν ἐν σχέσει πρὸς τὸ τῶν λαῶν τῆς Δύσεως.

4. Ἡ δρᾶσις τῶν ἠθικοαξιολογικῶν παραγόντων εἰς τὴν Δύσιν.

Εἰς τὴν Δύσιν, ἡ δρᾶσις τῶν ἠθικοαξιολογικῶν παραγόντων τῆς Θρησκείας, τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Παιδείας, διὰ τὴν διαμόρφωσιν ἑνὸς ψυχικοῦ κόσμου ἠθικῶν ἀξιών, θεμελίου ἀνωτέρας ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, ὑπῆρξεν ἡ ποικιλωτέρα μὲν καὶ μὲ μεγαλυτέρας μεταπτώσεις καὶ ἐναλλαγάς, ἀλλ' ἀτυχῶς μὲ μικρότερον καὶ κατώτερον ἀποτέλεσμα καὶ ἔργον ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐπετεύχθη εἰς τὴν Ἀνατολήν. Εἰς τὴν Δύσιν, καὶ ἰδίως μετὰ τὴν Βυζαντινὴν συντριβὴν, ἐδόθη καὶ δίδεται ἴσως ἀκόμη ἡ μάχη τῶν Ἠθικῶν Ἀξιών καὶ ἡ Δύσις φέρει τὰς εὐθύνας διὰ τὸ

1) Πρβλ. Ἀχιλ. Α. Κύρου, "Ἐλληνες τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ὁ Δ. Θεοτοκόπουλος Ἀθῆναι 1938.

2) Πρβλ. Κ. Ι. Δουβουνιώτη, Τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἤθη ἐν Μεγ. Ἐλ. Ἐγκυκλοπ. Τόμος 9ος σελ. 797.

σημερινὸν ἠθικὸν κατάντημα τῆς Ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία εἰς τοὺς χρόνους μας ἐν παντὶ ἐκ τῆς Δύσεως ἀρύεται τὰς κατευθύνσεις.

***

I.—Τὴν κυρίαν καὶ ἱστορικῶς βεβαιωμένην εὐθύνην διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο παρὰ τὰς ἡρωϊκὰς προσπάθειας πού κατέβαλεν ἐνίοτε καὶ καταβάλλει κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων παραγόντων, οὓς θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω, φέρει ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία. Ἡ ἐγωϊστικῶς αὐταρχικὴ καὶ ξένη πρὸς κάθε Χριστιανικὸν πνεῦμα κακὴ κατεύθυνσις τῆς δράσεώς της, τεινούσης συνεχῶς καὶ συστηματικῶς πρὸς συγκέντρωσιν ὄχι μόνον πνευματικῆς ἀλλὰ ἴσως ἴσως κυρίως πολιτικῆς καὶ κοσμικῆς ἐξουσίας, παρὰ τὸ Χριστιανικὸν «ἡ ἐμὴ ἐξουσία οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου», ἐπέφερον ὀλέθρια ἀποτελέσματα εἰς τὸ πεδίον τῆς ἐσωτερικῆς ἠθικῆς της καὶ ἀνάλογον κατάπτωσιν τῆς ἐπιδράσεως τοῦ θεμελιώδους ἠθικοαξιολογικοῦ θρησκευτικοῦ παράγοντος παρὰ τῷ Λαῷ.

Ἡ συνεχὴς ἀνάμιξις τῶν Παπῶν εἰς καθαρῶς πολιτικὰ ζητήματα καὶ ἡ συμμετοχὴ καὶ πρωτοκαθεδρία των εἰς πολιτικὰς ραδιουργίας καὶ τὰς μάχας τῶν διαφόρων Βασιλέων καὶ Ἡγεμόνων τῆς Δύσεως καὶ ἡ συνεχὴς προσπάθεια πρὸς δημιουργίαν Κράτους Παπικοῦ καὶ μεγάλης Κοσμικῆς ἐξουσίας, ἀπεσκοράκισε ἀπὸ τὴν Ρώμην τὸ πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς θρησκευτικῆς ψυχικῆς καλλιέργειας καὶ τοῦ σεμνοῦ καὶ λιτοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ τὸ ὑποκατέστησε μὲ τὴν πολυτέλειαν, τὴν δυνάμιν τῆς Κρατικῆς ἐξουσίας, μὲ τὰς πολιτικὰς ραδιουργίας καὶ δολοπλοκίας, μὲ τοὺς πολέμους καὶ τὰς νίκας, ὅπου οἱ Πάπαι μετεβάλλοντο εἰς στρατηλάτας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡττας καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς καὶ τὰς ἐκδικήσεις, τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς στάσεις κλπ. καὶ γενικῶς ἐπέφερον ὡς γράφει ὁ Κοραῆς « . . . ἀλλόκοτον ἀντίχριστον ἔνωσιν πνευματικῆς καὶ κοσμικῆς ἐξουσίας, ὅπου ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, σοφοὶ καὶ ἄσοφοι, παύουν νὰ σέβωνται τὴν θρησκείαν, κάμνουν τὴν θρησκείαν καταφρονητὴν καὶ τοὺς

» καταφρονητὰς πολίτας μεταβάλλουν εἰς ἀνδράποδα (1)». Ὀλίγον μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἀρχίζει νὰ παρουσιάζεται τὸ πνεῦμα αὐτὸ εἰς τὴν Παπωσύνην, τὸ ὁποῖον ἐκτρεπόμενον συνεχῶς, γατὰ παράδοσιν πλέον, ἐκδηλώνεται ἐμφανέστερα (2) ἐπὶ τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ Α' (590—604) καὶ τέλος ἐπὶ Πάπα Στεφάνου τοῦ Β' τὸ 756 ἐπιτυγχάνει τὴν ἴδρυσιν τοῦ Παπικοῦ Κράτους, τῇ προστασίᾳ τοῦ Βασιλέως τῶν Φράγκων Πιπίνου τοῦ Βραχέος (3).

Ἐκτοτε ἡ Παπωσύνη εἰσέρχεται εἰς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ἡ ὁποία ἴσως τῆς ἐγνώρισεν ἰσχὺν καὶ κοσμικὴν δόξαν, ἀλλὰ πραγματικῶς τὴν ὠδήγησεν εἰς ἠθικὸν ἐκτραχηλισμὸν καὶ ἐπέφερε τὴν κατάπτωσιν τῆς θρησκείας ὡς ἠθικοαξιολογικοῦ παράγοντος, ἐπέδρασε δυσμενῶς ἐπὶ τῆς ἠθικῆς συγκροτήσεως τῶν λαῶν τῆς ἀκτίνος τῆς Ρώμης καὶ ἐθεμελίωσε τὰς βαρείας εὐθύνας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν σημερινὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν τῶν Χριστιανικῶν λαῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἐν πολλοῖς ἀποτέλεσμα τῶν συνεπειῶν τῆς ἐπὶ 11 αἰῶνας κοσμικῆς ἐξουσίας τοῦ Παπισμοῦ, ὁ ὁποῖος, ὡς παρατηρεῖ ὁ Κοραῆς(4), ἔπρεπε « . . νὰ » ἀπέχη ἀπὸ πολιτικὰ ἀξιώματα ὡς ἀπὸ παγίδα τοῦ διαβόλου! . . . ».

Ζωὴ 8 αἰῶνων (1ου ἕως 8ου) τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἐντὸς περιβάλλοντος πολιτικῶν συνθηκῶν ταραχωδῶν, μετὰς ἀλλεπαλλήλους βαρβαρικὰς ἐπιδρομὰς καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν καταστροφὰς κλπ., ἦτο φυσικὸν νὰ ὠδηγήσῃ εἰς ἠθικοαξιολογικὴν κατὰ καιροῦς ὑπότασιν τοῦ φρονήματος τοῦ λαοῦ.

Ὅταν ὁμως ἡ «διαβολικὴ παγίς» τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας ἐπέτυχε καὶ ἔφερε τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο κατάντημα μετ'

1) Πρβλ. Δ.Σ. Μπαλάνου, Θρησκευτικαὶ Ἰδέαι Κοραῆ κλπ. σελ. 76.

2) καὶ 3) Πρβλ. Παγκόσμιος Ἱστορία Ἐλευθερουδάκη τόμ. II Ἀθῆναι 1933 σελ. 49 καὶ 57.

4) Πρβλ. Ἀδαμ. Κοραῆ Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη Τόμος ΙΓ', ρ κ γ ἕως δ' Παρίσιοι 1807—1826.

ὀλίγον χρόνον, ὥστε ἐπὶ 200 περίπου ὀλόκληρα ἔτη μεταξὺ 882 καὶ 1073, ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία νὰ ἄρχεται καὶ ἡ Θρησκεία νὰ καθοδηγῆται εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀπὸ ἀνθρωπὸμορφα τέρατα καὶ κτήνη (1). ὡς ὀλόκληρος σειρὰ Παπῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἰωάννην ΙΒ', ἡ ὁποία εἰς τὴν ἱστορίαν χαρακτηρίζεται ὡς ἐποχὴ «πορνοκρατίας» (2), καὶ ἀμέσως κατόπιν, εἰς μακροχρονίους ἀγῶνας ἐναντίον τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, διὰ λόγους ὑπεροψίας καὶ ἐξυπηρετήσεως τῶν κοσμικῶν σχεδίων, προεκάλεσε δι' αἱματηροτάτων πολέμων, σφαγῶν κλπ. ποταμοὺς αἱμάτων, καὶ βραδύτερον μεταξὺ 1376 καὶ 1428 ἔφεραν νὰ γνωρίσῃ τὸ σχίσμα, τὸ σχίσμα ποὺ τὴν κατεξητέλισε (3) καὶ ἐκορύφωσε τὸ φαινόμενον τῶν δύο καὶ τριῶν καὶ τεσσάρων συγχρόνως Παπῶν διεκδικητῶν τοῦ ἑνὸς θρόνου, ἐκλεγομένων, ἀλληλοαφοριζομένων, ἀλληλοαναθεματιζομένων καὶ ὑβριζομένων—πάντων δὲ ἀλαθήτων—τὸ ὁποῖον ἐπὶ 28 ὄλας φορὰς ἐπανελήφθη εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Παπισμοῦ (4), καὶ τέλος ὅταν τὸ 1484 ἀνήλθον εἰς τὸν θρόνον τὰ βρωμερὰ τέρατα Ἰννοκέντιος ὁ Η' καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος Βοργίας ὁ Στ' δὲν χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια νὰ κατανοήσῃ κανεὶς πῶς ἐξεχείλισε τὸ ποτήριον τῆς ἀνοχῆς ἀπὸ τὸν κατώτερον κληρὸν, ὅστις ἔμεινε γενικῶς πῶς ἀγνότερος, καὶ ποῖα τὰ οὐσιαστικὰ αἷτια τῆς ἐσωτερικῆς ἐξεγέρσεως εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία κατέστη ἀνίκανος νὰ ὀδηγήσῃ ἠθικοαξιολογικὸν ἀγῶνα ἐξυγιάνσεως τοῦ λαοῦ καὶ κατέληξεν εἰς τὴν Μεταρρύθμισιν.

Τὰ κινήματα ὁμῶς τοῦ Οὐίκλιφ, τοῦ Ἰωάννου Huss, τοῦ Λουθήρου, τοῦ Καλβίνου, τοῦ Σβιγγλίου, τὰ ὁποῖα προῆλθον βεβαίως ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν ἠθικὴν δύναμιν τῆς θρησκείας, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ καθαρμοῦ καὶ

1) Πρβλ. S. Delatre, Ἱστορία τῶν Παπῶν τῆς Ρώμης Μετάφρ. Γ. Ἀρβανιτάκη Ἀθῆναι 1924 σελ. 21-40.

2) Πρβλ. Παγκόσμιος Ἱστορία Ἐλευθερουδάκη Τόμος II σελ. 81.

3) Πρβλ. Παγκόσμιος Ἱστορία Ἐλευθ. σελ. 174-275.

4) Πρβλ. S. Delatre, ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 37.

ἐπανόδου εἰς τὸν φυσικὸν ρόλον τῆς, πρὸς θεραπείαν τῆς ἠθικῆς κρίσεως- τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἐπέτεινεν ἡ κατάπτωσις τῆς ὀργανώσεως τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἐπέφερον ὅμως νέα γενικὰ φοβερὰ δεινὰ, εἶναι ἀμφίβολον ἂν ἐξυπηρέτησαν κατὰ βάθος τὴν ἠθικοαξιολογικὴν σημασίαν τοῦ θρησκευτικοῦ παράγοντος.

Οἱ μύδροι, τοὺς ὁποίους ἀλληλοεξετόξευον μὲ ἱερὸν πάθος Παπισμὸς καὶ μεταρρυθμισταί, μοιραίως προσέβαλον καὶ ἐκλόνιζον ἐμμέσως, τοῦλάχιστον εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ, καὶ αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν θρησκείαν καὶ ὁ θρησκευτικὸς, πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς πόλεμος μεταξὺ Παπισμοῦ καὶ μεταρρυθμιστῶν ὁ ὁποῖος προεκλήθη, ἐπηκολούθησε καὶ συνετάραξε τὴν Εὐρώπην ἐπὶ 150 ὄλα ἔτη ἐκ διαλειμμάτων μέχρι τῆς συνθήκης τῆς Βεστφαλίας, τῇ συμμετοχῇ καὶ ἀλληλοσφαγῇ ὄλων σχεδὸν τῶν λαῶν τῆς Δύσεως, μὲ τοὺς ποταμοὺς αἱμάτων ποῦ κατεπότισε ἐν ὀνόματι δῆθεν—ποῖα καπηλεία καὶ εἰρωνεία— τοῦ Ἰησοῦ! . . μὲ τὰς σφαγὰς τῶν Οὐγενότων καὶ τὴν ἐγκληματικὴν Ἱερὰν Ἐξέτασιν κλπ. κλπ., ἀσφαλῶς, οὔτε τὴν γενικωτέραν ἔννοιαν, οὔτε τὸν σεβασμὸν τῆς θρησκείας ἐξυπηρέτησε, οὔτε καὶ βεβαίως τὴν ἠθικοαξιολογικὴν ἀποστολὴν αὐτῆς εἰς τὰ ὄμματα καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἔβλεπε τερατουργοῦντας καὶ ἐγκληματοῦντας ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ ἠθικοδιδάσκαλοι του.

Παραδειγματιζόμενος δὲ παρὰ τούτων θὰ ἔπρεπε νὰ ἀχθῆ εἰς ἔτι χειροτέραν ἠθικὴν κατάστασιν, ἂν δὲν συνεκράτει αὐτὸν ὁ κατώτερος Κληρὸς καὶ ἡ Παιδεία, ἡ ὁποία εὐρισκομένη κατὰ κανόνα εἰς χεῖρας Μοναχικῶν Ταγμάτων συνεκράτει αὐτὴ τὴν κατάστασιν καὶ βραδύτερον ἀπὸ τῆς μεταφράσεως ὑπὸ τοῦ Λουθήρου τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ μετέπειτα, καὶ ἡ ἐντρύφησις τοῦ λαοῦ εἰς αὐτὴν, τῆς ὁποίας τὴν κατοχὴν καὶ ἀνάγνωσιν κἂν ἀπηγόρευεν ὁ Παπισμὸς ἀπὸ τῆς Συνόδου τῆς Τουλούζης τοῦ 1229! . .

Πάντως ἡ κατάπτωσις καὶ διάσπασις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐξ αἰτίας καὶ χάριν τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τοῦ

Παπισμοῦ ἐπέδρασε δυσμενέστατα ἐπὶ τῆς ἠθικοπλαστικῆς δυνάμεως τῆς θρησκείας καὶ ἐκκλησίας καὶ ἀδικοαξιολογῆτος ἐκλόνησε βαθύτατα εἰς τὴν συνειδησιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, ἱστορικῶς καὶ ἀντανεκλαστικῶς καὶ εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν ἐποχὴν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν στερεότητα τοῦ ἐνὸς βάθρου τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν, τῆς θρησκείας Ἐκκλησίας.

Πάντα τ' ἀνωτέρω ὅμως ἐλάμβανον χώραν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, ἡ ὁποία ἔκτοτε καὶ βραδύτερον συνεχίζουσα τὴν ἐξέλιξιν τῆς, ὑπὸ τὰς νωπὰς ἀκόμη ἐντυπώσεις τῶν γεγονότων τούτων τελοῦσα, φυσικὸν εἶναι ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ, βοηθοῦντος καὶ τοῦ ὄλου πνεύματος τῆς ἀναγεννήσεως, ἔλαβε βαθμηδὸν ἀντιεκκλησιαστικὴν καὶ ἀντιθρησκευτικὴν κατεύθυνσιν, συντρεχόντων καὶ ἄλλων αἰτίων, ἡ ὁποία ἐκορυφώθη εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν πρό, κατὰ καὶ μετὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπαναστάσιν χρόνων (ἐγκυκλοπαιδισταὶ κ. ἄ)

Τὸ δὲ νεώτερον σοσιαλιστικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐξεπήδησεν ἀπὸ θρησκευομένης προσωπικότητος, ὡς ὁ Th. Moius, βραδύτερον τὸν St. Simon καὶ ἄλλους, καὶ τὸ ὁποῖον εὔρε τὴν γονιμωτέραν πηγὴν τοῦ εἰς τὸ χριστιανικὸν αἴσθημα, ὡς λέγει ὁ H. de Man, (1) συνεπεία τῶν δεσμών τοῦ Κλήρου μὲ τοὺς εὐγενεῖς καὶ γενικῶς τῆς νοοτροπίας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς δράσεως τῶν Ἰησοῦ ἴτικῶν καὶ ἄλλων Κληρικῶν ὀργανώσεων, ἐξωθήθη βαθμηδὸν εἰς τελείαν ἐχθρότητα πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἐκορυφώθη εἰς τὰς ἀηδεῖς φιλοσοφικὰς βλασφημίας(2) τοῦ Proudhon καὶ τὴν ὀριστικὴν κήρυξιν ἱεροῦ πολέμου κατὰ τῆς θρησκείας ἀπὸ ὄλους τοὺς θεωρητικοὺς τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Τέλος, αἱ νεώτεραι τεχνικαὶ ἀνακαλύψεις καὶ ἐπιστη-

1) Πρβλ. H. de Man, *Au delà du Marxisme*, 1929 παρὰ E. Zolwata, Δημιουργικὸς σοσιαλισμὸς.

2) Πρβλ. P. J. Proudhon, *Philosophie de la misère*, t. I. p. 1—23 Tom. II pag. 413 καὶ Ἀντωνέσκου ἔνθ' σελ. 176.

μονικαὶ ἐπιτεύξεις καὶ ἡ οἰκονομικοτεχνικὴ ἐξέλιξις, ἐπέτειναν τὴν ψυχρότητα πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν, ἡ ὁποία ἰδίᾳ ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς τῶν ὑλιστικῶν θεωρητικῶν συστημάτων ἐδέχθη τραυματισμοὺς δυσεπουλώτους καὶ μὲ ὄπλα τὰ ὁποῖα, διὰ τοῦ παρελθόντος της, ἀφθόνως καὶ ἀπειροπληθῶς ἔχει χορηγήσει εἰς τοὺς ἐχθρούς της.

Τὰς εὐθύναις αὐτὰς ἐν τέλει συνησθάνθη ὡς φαίνεται ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία καὶ τὸ μὲν διὰ καθαρμοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ ἐξαγνισμοῦ καὶ ἀναδείξεως εἰς τὸν θρόνον προσωπικοτήτων ἀξίων, ὡς π. χ. ἡ ἐξέχουσα φυσιογνωμία τοῦ Λέοντος ΙΓ' τὸ δὲ καὶ διὰ περιστολῆς τῆς κοσμικῆς αὐτῆς τάσεως, ἣτις ἐπῆλθεν ἄλλωστε φυσικῶς μὲ τὸν ἐξαφανισμὸν καὶ τὴν κατάρρευσιν τοῦ Παπικοῦ κράτους τὴν 2—10—1870 μετὰ ἀμαρτωλότατον βίον 963 ἐτῶν, ἀφοῦ ἐγνώρισεν 171 (1) ἐπαναστάσεις κατὰ τῆς Παπικῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἐπιδιώκει τῷ ὄντι δραστηρίως νὰ ἀνυψώσῃ τὸν θρησκευτικὸν παράγοντα, πνευματικώτερον πάσης ἄλλης φορᾶς, εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν. Προσαρμόζεται πρὸς τὰς ἀνάγκαις τῆς ἐποχῆς καὶ διὰ τῶν πολυπληθῶν ἐκπαιδευτικῶν Μοναχικῶν ταγμάτων καὶ σχολῶν, διὰ τῶν καθολικῶν, πολιτικῶν καὶ ἐργατικῶν ὀργανώσεων καὶ ἀναλόγου κοινωνικῆς δράσεως (εὐποιῖαι εἰς φυλακὰς, νοσοκομεῖα κλπ.) μὲ ἐπικεφαλῆς διακεκριμένους Κληρικοὺς ὡς τὸν Ketteler ἐν Γερμανίᾳ ἀπὸ τοῦ 1848, τὸν Vogelsang ἐν Αὐστρίᾳ ἀπὸ τοῦ 1882, πολλοὺς καὶ διαφόρους ἀπὸ τοῦ 1850 ἐν Βελγίῳ—ἐσχάτως δὲ τὸν Doutreloux, τὸν Bottemane ἀπὸ τοῦ 1888 ἐν Ὀλλανδίᾳ, τὸν Manning, τὸν Plater καὶ τὸν ἐπίσκοπον τοῦ Nottingham ἀπὸ τοῦ 1901 ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐν Γαλλίᾳ μὲν καὶ Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ ἀπὸ τοῦ 1894, ἐν Ἑλβετίᾳ ἀπὸ τοῦ 1856, ἐν Καναδᾷ ἀπὸ τοῦ 1907, ἐν Η.Π. Ἀμερικῆς καὶ ἀλλαχοῦ, προσπαθεῖ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν Ἐκκλη-

1) Πρβλ. «Ποντηφικὸν Κράτος» ἐν Μ. Ἑλ. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ Τόμ. 20ὸς σελ. 553.

σίαν καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὴν ὡς βάθρον τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως τῆς Κοινωνίας (1).

Τὸ ἔργον τῆς ὁμῶς, ἐν μέσῳ τῆς νεωτέρας ἐποχῆς, δὲν εἶναι πλέον εὐχερές, καίτοι εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν ὄχι μόνον χωρὶς καμμίαν ἐπαφὴν ἀλλὰ καὶ μέ τινα ἔκδηλον ἀντιζηλίαν οὐσιαστικῶς ἐπικουρεῖται ἀπὸ τὸν Προτεσταντισμόν, ὁ ὁποῖος πιθανῶς ὑπὸ τῶν αὐτῶν τύψεων ἐλαυνόμενος ἀλλὰ κυρίως καὶ ἀπὸ τὸν λόγον τῆς ἐκπηδήσεώς του, δραστηριώτατα κοινωνικῶς ἐργάζεται (2), ἐπ' ἀγαθῷ βεβαίως γενικῷ τοῦ θρησκευτικοῦ παράγοντος ὁ ὁποῖος ἀρχίζει νὰ ἀναθάλλῃ.

Οὕτω ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ Κληρικοὶ Fred Denison Maurice καὶ ὁ Charles Kingsley, τῇ συνεργασίᾳ τοῦ οἰκονομολόγου J. Mal Ludlow γίνονται ἀπὸ τοῦ 1848 διὰ τῆς κινήσεως τῶν Χριστιαν. Σοσιαλιστῶν οἱ πνευματικοὶ ἰδρυταὶ τοῦ μετέπειτα μεγάλου Ἐργατικοῦ Κόμματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔδρασαν αἱ θρησκευτικώταται προσωπικότητες τῶν Macdonald, Snowden, Henderson, Alexander, Miss Bondfield, G. Landsbouy καὶ οἱ γνωστοὶ σημερινοὶ ἡγέται τοῦ κόμματος τούτου.

Εἰς τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τοῦ 1887 ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν Κληρικῶν Ad. Stöcker, Rud. Todt, Joh. Wicher, Victor Huber, τῇ συνεργασίᾳ τῶν οἰκονομολόγων A. Wagner καὶ R. Meyer καὶ τοῦ Πάστορος Fred. Naumann, ἡ Προτεσταντικὴ Ἐκκλησία ἔδρασε κοινωνικῶς καὶ πολιτικῶς ἄριστα, μέ βαθεῖαν ἀπήχησιν καὶ ἀνυψωτικότητα διὰ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὴν ἠθικοαξιολογικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Κοινωνίας.

Ἐν Ἑλβετίᾳ, περὶ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος ἀνάλογον φαινόμενον παρατηρεῖται ὑπὸ τοὺς Πάστορας Kuttler, Pflüger, Ragaz κ.ἄ.

Ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1888 πρωτοβουλία τῶν L. Gouth

1) Πρβλ. Π. Ι. Μπρατισώτου, Χριστιανικὸς Κοινωνισμὸς καὶ Παγκόσμιος Χριστιανικὴ Κοινωνικὴ κίνησις 1933 σελ. 12-27.

2) Πρβλ. Π. Ι. Μπρατισώτη, ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 28-41.

καὶ F. Fallot καὶ τοῦ καθηγητοῦ Charles Gide ὁ Προτεσταντισμὸς δρᾶ κοινωνικοθρησκευτικῶς καὶ πολιτικῶς, ὁμοίως δὲ ἐν Ὀλλανδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1887 καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας περίπου ἐποχῆς εἰς Δανίαν, Φιλλανδίαν, Σουηδίαν καὶ Ἡν. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

II.—Τὰ πολιτικὰ ὅμως καὶ οἰκονομικὰ γεγονότα καθὼς καὶ ἡ νεωτέρα ἐξέλιξις τῶν θεωρητικῶν καὶ θετικῶν ἐπιστημῶν ἐδημιούργησαν νέα αἷτια ἠθικοαξιολογικοῦ κλονισμοῦ τῶν συνειδήσεων, τῶν ὁποίων ὅλοι οἱ τομεῖς, θρησκευτικός, πολιτειακός, κοινωνικός, ἰδεοκρατικοφιλοσοφικός καὶ ἐπιστημονικός, βάλλονται πλέον ἀπὸ ὄλας τὰς πλευρὰς καταγιστικῶς καὶ μὲ μορφήν κυριολεκτικῶς ἐπαναστάσεως κατ' αὐτῶν. Οὕτω τὰ πολιτικὰ γεγονότα ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος, μὲ τὴν αὐθαίρετον πολλακίς Κρατογονίαν ἢ ἐξαφανισμόν ἢ ἄδικον ἀκρωτηριασμόν λαῶν κλπ. κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, τῆς Ναπολεοντείου ἐποχῆς, τῶν συνεδρίων τῆς Βιέννης, τῆς ἐποχῆς τοῦ Ναπολέοντος Γ' καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Πρωσικῆς Αὐτοκρατορίας, τὰ γεγονότα τῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1815 1850, καὶ γενικῶς μὲ τὴν δημοσιότητα διὰ τῶν Κοινοβουλίων καὶ τοῦ Τύπου τῶν πολλακίς ἐλαστικωτάτης ἠθικῆς διπλωματικῶν παρασκηνίων, ἐπέφεραν βαθύτατον κλονισμόν τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς θειότητος τῆς «ἐννοίας» τοῦ Κράτους, τῆς ἠθικῆς ἀξίας δηλαδὴ τῆς «Πολιτείας Πατρίδος». Ἡ δὲ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπικράτησις τοῦ ἀτομιστικοῦ οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ, ποὺ ὠδήγησεν εἰς τὸν Κεφαλαιοκρατισμόν, εἶχε συνέπειαν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐνίσχυε τὸν κλονισμόν τῆς ἐννοίας τῆς «Πολιτείας-Πατρίδος», ὅτι διέσπα καὶ τὴν κοινωνικὴν ἐνότητα, τὴν ἐννοίαν δηλαδὴ τῆς ἠθικῆς ἀξίας τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, δι' ἐπικρατήσεως πνεύματος στυγνοῦ ἀτομιστικοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ ὑποκαθίστα εἰς αὐτὴν ἓνα κοινωνικοδιαλυτικὸν ἀπόλυτον ἀτομισμόν, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο μόνον θεωρητικός, ἀλλὰ καὶ πρακτικός, ἀφοῦ διὰ τῆς συγκεντρώσε-

ως τοῦ πλούτου προεκάλει ἐξαθλίωσιν τῶν κοινωνικῶν μαζῶν.

Τέλος, αἱ καταπληκτικαὶ ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν κατεπλήρωσαν τὴν ἀνθρωπότητα κούφου ὑπερφρονοπληξίας, ἡ ὁποία φαιδρῶς ἐνόμισεν ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν ἐπίγειον θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ παρέσυρεν ἐν μέρει καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἡ ὁποία χρησιμοποιούσα πολλάκις βεβιασμένως ἀσταθῆ ἐπιστημονικὰ συμπεράσματα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ἐστράφη ἀπὸ τῶν ἰδεοκρατικῶν ἀρχῶν τῆς φιλοσοφίας πρὸς τὴν Φιλοσοφίαν τῆς θεώσεως τῶν ἐνστίκτων, καὶ παχυλὸν πνεῦμα ὑλιστικὸν ἤρχισε ζωηρῶς νὰ πνέη.

Πάντα ταῦτα συνηρτήθησαν εἰς ἓνα νέας μορφῆς βαθύτατον κλονισμόν τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν μαζῶν, παρὰ τὴν ἰσχυρὰν ἀντίρροπον κατεύθυνσιν ποῦ ἐχάρασαν εἰς τὴν ἐπιστήμην διὰ τῶν πορισμάτων των ἄνδρες ὡς οἱ Newton, Leibniz, Pasteur, Faraday, Hertwig, Vialleton, Von Baer, Max Plank, Χούκλεϋ καὶ ὁ Βίρχωβ, οἱ Ampere, Cuvier, Marconi, Volta, κ. ἄ. (1), καὶ πνευματικαὶ μορφαὶ ὡς οἱ Kant, Goethe, Victor Hugo, Shlaermacher, Hegel, Driesch, Hartman, Eucken, Carlyle, Wundt, Renouvier, Boutroux, Bergson, James Lindsay, B. Croce κ. ἄ. μεγάλοι φιλόλογοι, καθηγηταί, πολιτικοὶ (2) κλπ., οἱ ὁποῖοι δίδουν νέαν ἄνθησιν εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν ἐπαναφέροντες αὐτὴν ἀκατασχέτως πρὸς τὸν ἰδανισμόν (3).

Καὶ ναὶ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπῆλθεν ἐπέμβασις νέων δυνάμεων εἰς τὴν διελκυστίνδαν τῆς ἠθικῆς κρί-

1) Πρβλ. Ἀκαδημαϊκοῦ Κοινωνικοῦ Συνδέσμου 1937, Οἱ μεγάλοι ἄνδρες περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ Ν. Λούβαρη, Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας τόμ. Β' σελ. 240-250.

2) Πρβλ. Ἀκαδημαϊκοῦ Κοινων. Συνδέσμου 1937, Οἱ σοφοὶ περὶ Θεοῦ καὶ Ἐρησκείας καὶ Δ. Μαγκριώτη Πίστις καὶ Ἐπιστήμη 1943.

3) Πρβλ. Χ. Α. Σκαλισιάνου, Τὸ ἄκρον ἀγαθὸν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν σελ. 65-78 καὶ Ν. Λούβαρη, Ἱστορία Φιλοσοφίας Τόμ. ΙΙ, σελ. 133-183 καὶ 240-250. Ἐπίσης Δ. Μαγκριώτη, Πίστις καὶ Ἐπιστήμη 1943 Ἐκδοσις Β' σελ. 86-120.

σεως τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ ἠθικοαξιολογικαὶ αὐταὶ ἐπικουρίαι τῆς φιλοσοφίας καὶ ἐπιστήμης ἀπέδωσαν πολὺ ὀλιγώτερον ἢ αἱ κατὰ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν ἀντίστοιχοι προγενέστεραι ἐπιθέσεις ἐν ὀνόματι δευτέρας τῆς ἐπιστήμης, διότι αὐταὶ καὶ περισσοτέραν ἔλκυστικότητα διέθεταν, καθ' ἃ διαθρύπτουσαι τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας, ἀλλὰ καὶ πλέον εὐκατάληπτοι ἦσαν, ἐνῶ ἡ ἰδεοκρατικὴ τάσις τῆς φιλοσοφίας ἀπαιτεῖ ὑψηλὴν καὶ ἀγνήν πνευματικὴν διάθεσιν καὶ περισυλλογὴν καὶ δὲν διακρίνεται διὰ τὸ εἰς τὰς μάζας εὐληπτον αὐτῆς.

Τοιοτοτρόπως ἐξελισσομένη ἀπὸ ἀπόψεως καταστάσεως ἠθικῶν Ἀξιῶν ἡ ἀνθρωπότης ἔφθασεν εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ μοιραίου ἔτους 1914 μὲ μίαν καταφανῆ καὶ ὄλονέν παρατηρουμένην βελτίωσιν τῆς ἠθικοαξιολογικῆς καταστάσεως τῆς κοινωνίας.

5. *Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Πολέμου 1914—1918 ἐπὶ τῶν ἠθικοαξιολογικῶν παραγόντων.*

Ὁ πρῶτος ὅμως Παγκόσμιος Πόλεμος τοῦ 1914—1918 μὲ τὴν σφοδρότητα καὶ τὴν ἀνά τὴν Ὑφήλιον ἔκτασίν του, μὲ τὴν ἀγριότητα τοῦ ὑποβρυχιακοῦ πολέμου τῶν ἀερίων, μὲ τὰ φοβερὰ διὰ τὴν ἐποχὴν του νέα πολεμικὰ μέσα ποῦ ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ τὰς τραγικὰς ἀνθρωποθυσίας τῶν μεγάλων μαχῶν του, ὅπου ἡ πολυτιμοτάτη ζωὴ κάθε ἀνθρώπου ἔφθασε νὰ μὴ λογίζεται περισσότερον ἀπὸ τὴν ζωὴν ἑνὸς μύρμηκος προκειμένου νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα, μὲ τὰς τραγικὰς στερήσεις ποῦ συνεπήγετο διὰ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν καὶ τὰς ἀφαντάστους ἐπὶ τετραετίαν κακουχίας τῶν μαχητῶν, ἄλλοτε εἰς χιονοσκεπεῖς ἄλπεις ἀγωνιζομένων, ἄλλοτε ἐντὸς ἑλῶν καὶ ποταμῶν, ἄλλοτε ὑπὸ καταρρακτώδεις βροχὰς καὶ πάντοτε ὑπὸ καιρικὰς συνθήκας συντριπτικὰς τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, ἀπέρριψεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον κάθε χαλινὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος βλέπων τὴν ζωὴν του διακυβευομένην ἀνά λεπτόν καὶ μὴ ὑπολογιζομένην σχεδὸν διὰ τίποτε,

ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐπιζητήσῃ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ζωὴν του ὅσον ἠδύνατο, νὰ ὠφελῆθῃ ἐκ τῶν περιστάσεων ὅσον θὰ κατώρθωνε καὶ εἰς τὴν γύρω ἀναταραχὴν τῶν πάντων, νὰ εὖρη τρόπον νὰ ἱκανοποιήσῃ ἑαυτὸν ὅσον ἠδύνατο, καταπατῶν ἔστω ἐπὶ οἴουδήποτε συνανθρώπου του, ἀποσιέλλων «ἐς κόρακας» καὶ ἠθικὰς ἀξίας καὶ ἀρχὰς καὶ ὅλα πρὸ τοῦ «ἑαυτοῦ του» ποῦ ἐκινδύνειε ἀνά λεπτόν καὶ ἀνεγνώριζεν ὅτι τοῦ ὠφείλε κάθε ἱκανοποίησιν ὡς ἐνδεχομένην ἀνάμνησιν τῆς παρούσης ζωῆς του. Αὐτὰ βεβαίως ἀναλόγως ἴσχυον διὰ μαχομένους καὶ ἀμάχους καὶ εἶναι φανερόν εἰς ποίαν κατωτερότητα ἠθῶν καὶ ζωῆς ὤθοῦν.

Λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι ταῦτα πάντα συνετελοῦντο ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὡς οἰκονομικὴ ὀργάνωσις κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου εὕρισκετο εἰς τὸ ἀπόγειον θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν μεσουράνημά του, καὶ ὅτι ὀπισθεν τοῦ μετώπου, δεξιοὶ ἐπιχειρηματίαι πάσης μορφῆς, ἀκόμη καὶ τῆς σαρκός, καὶ εὐφυεῖς οἰκονομικοὶ κύκλοι ἐξεμεταλλεύοντο ἄριστα πᾶσαν εὐκαιρίαν, ἢ καὶ ἐπροκάλουν αὐτὰς ποικιλοτρόπως καὶ πολλακίς μὲ τὰ πλέον ἀνήθικα κατανοητὰ δὲ εἰς τὴν μᾶζαν, μέσα καὶ τοιουτοτρόπως ἔθη σαύριζαν ὀλίγοι, ἐνῶ πάμπολλοι στερούμενοι ἄρτου ἢ ἄλλων στοιχειωδῶν μέσων ζωῆς ἀπέθνησκον σωματικῶς καὶ ἠθικῶς, καὶ κυριολεκτικῶς ὁ θάνατος τῶν μὲν μετεβάλλετο εἰς ζωὴν τῶν δέ, ἢ δὲ Ἐκκλησία· Θρησκεία τέλος δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποτρέψῃ μίαν τοιαύτην κατάστασιν, οὔτε εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου, οὔτε εἰς τὴν διεξαγωγὴν του ἠπιώτερον, οὔτε εἰς τὸ νὰ μὴ συμβοῦν ἐσωτερικῶς ὅσα συνέβησαν, ἀποκαλυφθείσης ἀνηλεῶς τῆς ἠθικῆς Χριστιανικῆς γυμνότητος τῶν λεγομένων Χριστιανικῶν λαῶν, ἐκλονίσθη πρόρριζα καὶ αὐτὴ καὶ ὀλίγου δεῖν νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ τὴν δίνην τῶν γεγονότων.

Ἡ οἰκονομικὴ ὁμως ἀποχαλίνωσις ἦτο τελεία καὶ ἡ κρίσις τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν τόσο βραθεῖα, ὥστε ἀφῆκε μετὰ τὸ 1918 ἀνεπουλώτους πληγὰς καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἀναταραχαὶ αἱ ὁποῖαι, ὡς φυσικόν, ἐπηκολούθησαν πάντοτε, τε-

λικῶς ἔρριψαν σφοδρούς μύδρους κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, μύδρους τοὺς ὁποίους ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους ἐφιλοτέχνει καὶ κυριολεκτικῶς περισυνέλεγε διὰ λογαριασμόν τῶν ἐχθρῶν τῆς Θρησκείας ἢ κοῦφος μανία τῆς ἐκτροπῆς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ ἠθικοπνευματικὸν ἔργον τῆς καὶ τοὺς ἐδέχετο τώρα ἡ Θρησκεία ὁμαδὸν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς τῆς ποὺ ἐξεμεταλλεύοντο τὰ πάντα κατ' αὐτῆς.

Ἡ ἀμέσως πρώτη μεταπολεμικὴ ἐποχὴ ἦτο τῷ ὄντι φοβερὰ.

Ἄλλ' ἡ μὲν Φιλοσοφία συναισθανομένη ἴσως τὰς ἀνάγκας τῆς στιγμῆς καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ κοινωνικοῦ προορισμοῦ τῆς, ἐδραζομένη ἐπὶ συγχρόνων πορισμάτων τῆς θετικῆς ἐπιστήμης, παρουσιάζει ὀρμητικὴν στροφὴν πρὸς τὴν Ἰδεοκρατίαν (1) καὶ πίστιν εἰς τὰς ἠθικὰς ἀξίας μὲ τοὺς Μπεργκσόν, Κάιζερλιγκ, τὸν Μάξ Σέλλερ, τὸν Μύλλερ Φραϊενφέλς τὸν Ὄζβ Σπένγγλερ, τὸν Χούσερλ, τὸν Βίνδελμπάνδ, τὸν Ρίκκερτ, τὸν Μύνστερβερν, τὸν Ἐδ. Σπράγγχερ καὶ ἄλλους. Ἡ φιλοσοφία τούτων, παρατηρεῖ ὁ Ν. Λούβαρη, «εἶχεν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἀπὸ » παιδαγωγικῆς ἐπόψεως. Δι' αὐτῶν, συναισθάνεται ὁ ἄν- » θρωπος τὴν ὑποχρέωσιν τῆς εἰλικρινοῦς προσπάθειας » πρὸς κατονόησιν τῶν ἀντιθέσεων αἵτινες χωρίζουν τὰ » ἄτομα καὶ τὰς ομάδας, ἐν τῇ ζητήσει τοῦ ὀρθοῦ καὶ » τοῦ ἀληθοῦς. Διὰ τῆς προσπάθειας ταύτης, διὰ τῆς ἐμβα- » θύνσεως εἰς τὸν ψυχικὸν βίον τῶν ἄλλων ὁ ἀγὼν τῶν » πνευμάτων ἀνυψοῦται εἰς ἐπίπεδον καθαρῶς ἠθικόν. » Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι καλὸν ἐξεπήγασεν ἐκ τῆς νέας ταύ- » τῆς ἐπιστήμης τοῦ πολιτισμοῦ. Τῇ βοηθείᾳ αὐτῆς » λαμβάνοντες συνείδησιν τῶν ἰδίων ἡμῶν ὀρίων, πέραν » τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δεδομένον νὰ χωρήσωμεν καὶ τὰ » ὁποῖα ὑπενθυμίζουσιν εἰς ἡμᾶς ὅτι αἰῶνιοι σιδηροῖ νό- » μοι ἀπαγορεύουσι νὰ ἀναπτύξωμεν ἐντὸς ἡμῶν ὄλας » τὰς δυνατότητας τοῦ πνευματικοῦ βίου. Οὕτω μανθάνο- » μεν νὰ ἐκτιμῶμεν τὴν σημασίαν τῆς ὑπερνικήσεως καὶ

1) Πρβλ. Ν. Λούβαρη Ἱστορία Φιλοσοφίας τομ. 2 σελ. 252-267.

» τοῦ περιορισμοῦ δι' ὧν σφυρηλατεῖται ὁ ἠθικός χαρα-
 » κτῆρ καὶ νὰ φέρωμεν τὸν ἐξ αὐτῶν πόνον διὰ τοῦ ὁποῦ
 » γινόμεθα ὄριμοι. Ἡ τροπὴ αὕτη πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ
 » τὰς ἐπιστήμας τοῦ πνεύματος βαίνει παραλλήλως πρὸς
 » τὴν ἀφύπνισιν τοῦ διαφέροντος ὑπὲρ τῆς ἰδεοκρατικῆς
 » φιλοσοφίας τῶν κλασσικῶν χρόνων τῆς Γερμανίας,
 » ἥτις ὁμοῦ μετὰ τῆς κριτικῆς Φιλοσοφίας τοῦ Καντίου
 » φαίνεται ὅτι ὀδηγεῖ εἰς πολλαπλὴν ἀπόπειραν δημιουρ-
 » γίας νέων ἰδεοκρατικῶν συστημάτων. Κοινὸν εἰς ὅλας
 » ταύτας εἶναι ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ ἄνθρωπος μετέχει κό-
 » σμου ἰδέων αἵτινες χωροῦσι πέραν αὐτοῦ καὶ ἀποτε-
 » λοῦσι τὴν ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν πάσης πνευματικῆς
 » ἐνεργείας καὶ δημιουργίας ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ πνευματι-
 » κοῦ πολιτισμοῦ» (1).

Ἰδέαι λοιπὸν ὡς αἱ ἀνωτέρω πλήρως ἀντιλαμβανό-
 μεναι τὴν ψυχικὴν ἀνάγκην τῶν ἀνθρώπων τῆς μεταπολε-
 μικῆς ἐποχῆς, ψυχολογημέναι καὶ πειθαρχημέναι εἰς τὰ
 πλαίσια τῆς ἡρέμου ἀληθείας τῆς ἐπιστήμης, ἀπετέλεσαν
 τὸ ἐξωθησκευτικὸν πνευματικὸν κήρυγμα ποῦ ἐχρειάζετο
 ἡ ἀνθρωπότης, κήρυγμα ἀγνώως φιλοσοφικόν, διὰ νὰ ἀνυ-
 ψώσῃ τὸν καταπεσόντα ἐκ τοῦ πολέμου ἐσωτερικὸν ἠθι-
 κὸν ἄνθρωπον.

Ἡ δὲ Ἐκκλησία συναισθανομένη καὶ αὐτὴ τὰς ὑπο-
 χρεώσεις τῆς, Παπικὴ καὶ Διαμαρτυρομένη καὶ ἡ Ὁρθό-
 δοξος ἀκόμη, ἐπιδεικνύει θέλησιν νὰ ἀποδώσῃ ἐκεῖνο ποῦ
 δὲν ἀπέδιδεν ἐπὶ αἰῶνας. Μὲ ἔντονον προσπάθειαν συνε-
 χοῦς ἐσωτερικῆς βελτιώσεως, μὲ τὸ κήρυγμα, μὲ διαλέξεις,
 μὲ πλουσίαν φιλολογικὴν καὶ ἀπολογητικὴν δρᾶσιν τε-
 λείως συγχρονισμένην, μὲ πολιτικὰς (Κόμματα) καὶ κοινω-
 νικὰς ὀργανώσεις ἀπειροπληθεῖς, προνοίας παραμυθίας
 καὶ χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης, μὲ τὴν παιδείαν εἰς τὴν
 ὁποῖαν ὅλον ἐν προσπάθειᾳ νὰ ὑπεισέρχεται, νὰ ἐπηρεάζῃ ἢ
 καὶ νὰ κυριαρχῇ, μὲ ποικίλην ἀνθρωπιστικὴν δρᾶσιν καὶ

1) Πρβλ. Ν. Ι. Λούβαρη, Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας Τόμ. II σελ. 267.

τέλος μὲ δύο σημαντικωτάτας διεθνεῖς προσπάθειαι ὀφειλομένης ἀμφοτέρας εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐπικουρουμένου ὑπὸ τῆς Ὁρθοδοξίας ὀλοψύχως καθὼς καὶ ὄλων τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, πλὴν τῆς Παπικῆς, ἡ ὁποία μόνον ἐσχάτως (1937) ἐπέδειξεν ἐνδιαφέρον καὶ πλατωνικὴν συμπάθειαν. Τῶν προσπαθειῶν τούτων, ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ 1920 κατευθύνεται τελικῶς πρὸς τὴν γενικὴν συνένωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ἀρχαίας ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὀνομάζεται Ὁργάνωσις τῆς Λωζάνης ἢ ἄλλως «Πιστεως καὶ Διοικήσεως», ἂν δὲ τοῦτο εἶναι δυσεπίτευκτον ἀμέσως γενικῶς, τούλάχιστον ἐπιδιώκει τὴν μερικὴν συνένωσιν. Ἡ δὲ ἄλλη ἀπὸ τοῦ 1927 παραλλήλως ἐργαζομένη ἐπιδιώκει τὴν ὀργάνωσιν ἐνὸς διεκκλησιαστικοῦ συντονισμοῦ, ἔστω τοῦ ἠθοπλαστικοῦ καὶ ἠθικοαξιολογικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας Θρησκείας, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει ἡ Ὁργάνωσις ἢ ὀνομαζομένη «τοῦ πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ» ἢ «Ζωῆς καὶ Ἐργασίας» τῆς Στοκχόλμης.

Ἀμφότεραι αἱ Ὁργανώσεις διὰ μονίμων κεντρικῶν γραφείων Διεθνούς συγκροτήσεως ἐν Λωζάνῃ ἢ μὲν, ἐν Στοκχόλμῃ ἢ δέ, εἰργάσθησαν καὶ ἀπέδωσαν ἴσως περισσότερα ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι ἀπέδωσαν, τὰ δὲ τρία ὀργανωθέντα Διεθνή Συνέδρια τῆς Ὁργανώσεως «Πιστεως καὶ Διοικήσεως» ἐν Γενεύῃ τὸ 1920, ἐν Λωζάνῃ τὸ 1925 καὶ Ἐδιμβούργῳ τὸ 1937, καθὼς καὶ τὰ δύο Διεθνή Συνέδρια τῆς Ὁργανώσεως «τοῦ Πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ», τὸ μὲν πρῶτον ἐν Στοκχόλμῃ τὸ 1927, τὸ δὲ δεύτερον ἐν Ὁξφόρδῃ τὸ 1937, παρὰ ἐντυπωσιακὰς ἀρχικὰς τινὰς ἀπογοητεύσεις, ἐσημείωσαν ἕκαστον πρὸς τὸ προηγούμενον θετικὴν ἐξέλιξιν πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῶν ἐκάτερα. Τὸ δὲ τελευταῖον ἀμφοτέρων (1) τοῦ 1937, τὸ μὲν τῆς Ὁργανώσεως Στοκχόλμης

1) Πρβλ. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐν τῷ συνόλῳ τὴν παρρηγορον καὶ ἀνακουφιστικὴν μονογραφίαν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Α. Σ. Ἀλιβιζάτου, Σύγχρονοι Ἐνωτικαὶ προσπάθειαι. Αἱ Παγ-χριστιανικαὶ Συσκέψεις Ὁξφόρδης καὶ Ἐδιμβούργου τοῦ 1937, Ἀθῆναι 1937.

· ἐν Ὁξφόρδῃ, διὰ τοῦ πρὸς τὸ κοινὸν διαγγέλματος αὐτοῦ καθώρισε σαφέστατα τὴν θρησκευτικὴν Ἐκκλησιαστικο Χριστιανικὴν θέσιν ἀπέναντι τῶν συγχρόνων προβλημάτων καὶ συγκεκριμένως Ἐκκλησίας ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου α) Ἔθνους, β) Πολιτείας, γ) Ἔθνους καὶ συναφῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων, δ) Ἔθνους καὶ Παιδείας, ε) διεθνῶν σχέσεων, καὶ ἀνύψωσε πραγματικῶς τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἱστορικὴν ὑψηλὴν θέσιν ποῦ τῆς ἀρμόζει, ὡς φάρου λαμπροῦ τῆς ἠθικοαξιολογικῆς πορείας τῆς ἀνθρωπότητος, ἀποτελεῖ δὲ πραγματικῶς πρωτοφανὲς φαινόμενον προσπαθείας διεθνοῦς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν ζωὴν, ὅμοιον τοῦ ὁποῦ δὲν συναντᾶ κανεὶς εἰς καμμίαν ἐποχὴν, μηδὲ τὴν κλασσικὴν ἐποχὴν τῶν χριστιανικῶν θριάμβων τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων!...

Τὸ δὲ τῆς Ὀργανώσεως τῆς Λωζάνης, ἐν Ἐδιμβούργῳ συνελθόν, ἀφοῦ ἐχειρίσθη τρία σημαντικὰ θέματα, 1) τὸ περὶ χάριτος, 2) τὸ περὶ ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν, 3) τὸ περὶ μυστηρίων, τῶν πορισμάτων τῶν ὁποίων θὰ προσπαιτηθῆ ἢ ἀποδοχῆ διὰ νὰ ὀδηγηθῶμεν ἐν καιρῷ εἰς τὴν ἔνωσιν ὄλων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, κατέληξεν εἰς ὁμόφωνον ἔκφρασιν λύπης διὰ τὸν Σινο - Ἰαπωνικὸν πόλεμον καὶ εἰς Διάγγελμα πρὸς τὸ κοινὸν διὰ τοῦ ὁποῦ ἐν πλήρει χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀδελφωσύνῃ, βεβαιώνει περὶ τῆς πεποιθήσεως ὄλων τῶν συνέδρων Ἐκκλησιῶν περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπιδιωκομένης ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ καλοῦνται πάντες οἱ πιστοὶ νὰ συμβάλουν εἰς τοῦτο. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ Συνέδριον τοῦτο κατέληξε κατὰ τρόπον ὑπενθυμίζοντα τὴν παλαιὰν ἔνδοξον καὶ ἠνωμένην ἠθικοαξιολογικὴν δρᾶσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ δι' αὐτοῦ κυριολεκτικῶς ἀρχίζει νὰ ἀνυψοῦται κατὰ πολλὰς βαθμίδας εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ τὸ μέγα καὶ αἰώνιον ἀξιολογικὸν βᾶθρον τῆς θρησκείας Ἐκκλησίας.

Ὡς συμπλήρωσις εἰς τὰς δραστηρίους ταύτας ἐπικουρίας τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς θρησκείας τῆς θέσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιών εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ ἦ λ θ ε καὶ ἡ ἐ π ι σ τ ῆ μ η, ἡ θ ε τ ι κ ῆ

ἐπιστήμη ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, ἡ ἐπιστήμη ἡ ὁποία ἐπραγματοποίησε τὰ «θαύματα» τοῦ ἀτμοῦ, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ ραδίου, διὰ τὰ ὁποία καταλαμβάνεται ἀπὸ παιδικὸν κομπασμὸν ἡ μᾶζα καὶ ἐκπλήσσεται τὸ πνεῦμα τῆς, νὰ προσθέσῃ τὸ βάρος τῆς.

Τὸ ἀληθινὸν δημοψήφισμα τὸ ὁποῖον τὸ 1932 ὁ Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς Robert de Flers διεξήγαγε δημοσίᾳ ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ Παρισινοῦ «Figaro» μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας μὲ ἐρώτημα ἡ «ἐπιστήμη ἀντιτάσσεται κατὰ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος;» ἀπέληξε πανηγυρικῶς καὶ ὁμοφώνως δι' 72 ἔκτενῶν ἀπαντήσεων ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ὅτι «μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ θρησκευτικῆς δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀντίθεσις, ὅτι ἐπιστήμη καὶ θρησκεία ἔχουν ἰδίας σφαίρας κεχωρισμένας καὶ ὅτι ἡ ἀντίταξις τῆς μὲν κατὰ τῆς δὲ οὐδεμίαν—ὡς εὐστοχώτατα ἀπήντησεν ὁ P. Sabatier (βραβεῖον Nobel)—ὠφέλειαν δύνανται νὰ ἐπιφέρῃ, εἶναι δὲ συνήθως ἔργον ἀνθρώπων κακῶς πληροφορημένων διὰ τὴν μίαν καὶ διὰ τὴν ἄλλην (1)». Καὶ τοιοῦτοτρόπως μία φενάκη ἡ ὁποία ἐξετρέφετο ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς θρησκείας ὡς ἠθικοασιολογικοῦ παράγοντος, ὅτι αὕτη ἦτο ἄχρηστος καὶ «ξεπερασμένη» εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀεροπλάνου, τοῦ ραδίου καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, κατέπεσεν ὀριστικῶς καὶ μετὰ πατάγου.

Ἀφ' ἑτέρου ἡ Παιδεία, τῆς ὁποίας ἡ καθολικεὺσις διὰ τοὺς νέους πρὸ πολλοῦ ἔχει γίνεαι δόγμα τῆς συγχρόνου Πολιτείας, εἴτε Παπικοκαθολικὴ εἴτε κρατικὴ, ἐμπνεομένη ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω ἐπιστημονικὰς, φιλοσοφικὰς καὶ χριστιανικὰς τάσεις, ἐντατικῶς ἠγωνίσθη διὰ τὴν ἠθικοασιολογικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς μεταπολεμικῆς κοινωνίας.

Τέλος, ἓνας σπουδαῖος παράγων ἠθικοασιολογικῆς

1) Πρβλ. Robert de Flers, *Le Sentiment Religieux et la Science*, Edit. Par. 1928. Μετάφρ. Κ. Μεταλλينوῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Γαλλικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν περὶ σχέσεως θρησκείας καὶ ἐπιστήμης» Ἀθῆναι 1932.

θεμελιώσεως τῶν συνειδήσεων καὶ ὡς γενικὸς ρυθμιστὴς ἀλλὰ καὶ πρῶταγωνιστὴς πάντων ἀνεδείχθη τὸ Κράτος, ἡ Πολιτεία.

Μὲ ἀφειτηρίαν τὴν ἰδέαν τοῦ Ἔθνους, τὴν ὁποῖαν ἤδη ὁ F. List (1) ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐχαρακτήριζεν ὡς ἄριστον «διάμεσον μεταξὺ τῶν ἀτόμων καὶ τῆς κοινωνίας» καὶ μὲ τὸν σκοπὸν τὴν ὑπερνίκησιν τῶν διαλυτικῶν αὐτοῦ κοινωνικοοικονομικῶν δυσχερειῶν ποῦ ἀντεμετώπιζε τὸ Κράτος μεταπολεμικῶς συνεπεία χαλαρώσεως τῶν συνειδήσεων καὶ τῆς διαλυτικῆς κοινωνικῆς τάσεως ἡ ὁποία ὡς ἀπειλὴ διεγράφετο εἰς τὸν ὀρίζοντα ἀπὸ δύο σημαντικοὺς παράγοντας, ἀφ' ἑνός : α) τὴν Προλεταριακὴν Δικτατορίαν ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ 1917 ἐπαγιώθη ἐν Ρωσίᾳ καὶ β) ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν τοῦ 1928—1932, τῆς ὁποίας τὰ ἐξαθλιωτικὰ διὰ τὴν κοινωνικὴν μᾶζαν ἀποτελέσματα ὤθουν αὐτὴν εἰς ἀπεγνωσμένα πειράματα ὡς τὸ Ρωσικόν, τὸ ὁποῖον ἐβίωσε καὶ ἀνεπτύχθη χάρις εἰς τὰς εἰδικὰς συνθήκας ποῦ ἐπεκράτουν εἰς τὰς ρωσικὰς μάζας καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀνύπαρκτοι καὶ ἀπαράδεκτοι ἐν τῇ ἐξουθενώσει τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν νοοτροπίαν τῶν προηγμένων λαῶν τῆς Εὐρώπης. Οὕτω τὸ σύγχρονον Κράτος Πολιτεία, τὸ ὁποῖον ἠσθάνθη ὡς ὑποχρέωσιν νὰ ἐπέμβῃ ρυθμιστικῶς καὶ ἐπωφελῶς, ἤχθη εἰς ἀπολυταρχικωτέραν συγκέντρωσιν τῶν ἐξουσιῶν τοῦ καὶ ἐσωτερικὴν πολιτειακὴν ἀνασυγκρότησιν συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ λεγομένου Κρατικοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ.

Τὸ φαινόμενον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἀργὰ ἢ γρήγορα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Τουρκίας ἐκπηδήσαν, παραμορφωμένον συνεχῶς ἐπεξετάθη εἰς ὅλα τὰ Κράτη τῆς Βαλκανικῆς διαδοχικῶς, ἀκολούθως δὲ εἰς Πορτογαλίαν, Πολωνίαν, Αὐστρίαν, Γερμανίαν, Βουλγαρίαν καὶ τελικῶς τὴν Ἰσπανίαν διὰ τοῦ κινήματος τοῦ Φράνκο, διὰ νὰ μὴ ἀνα-

1) Πρβλ. A. Weber, Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Κοινωνικῆς Οἰκονομικῆς, 1943 καὶ περικοπὴν ἐν σελ. 48 τοῦ ἔργου τοῦ F. List, Das Nationale system der Politischen Ökonomie, 1941.

φερθῆ τις εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Πρίμο ντὲ Ριβέρα, ἀπέβλεπε γενικώτατα εἰς τὴν ἄμβλυνσιν τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων διὰ μιᾶς σοσιαλιζούσης πολιτικῆς ἐξυπηρετήσεως λαϊκῶν συμφερόντων καὶ ἐπέδιδωκε τὴν ἐπιτυχίαν συνειδητῆς συνενώσεως τῶν λαϊκῶν μαζῶν περὶ ἠθικᾶς ἀξίας ὡς αἱ τοῦ Ἔθνους - Πατρίδος - Κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης - θρησκευτικῆς ἀναμορφώσεως, πρὸς ὑπερνίκησιν τῶν δυσχερειῶν τῆς ἐποχῆς.

Ἄλλ' ἀτυχῶς τὰ καθεστῶτα αὐτὰ ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν ἀντεμετώπισαν τὸν μέγαν σύγχρονον ἐχθρὸν, τὸν ἀτομικοκεφαλαιοκρατισμὸν, καὶ τοιοῦτοτρόπως συνεχῶς ὑπενομεύετο τὸ παντοῖον ἔργον των, ἀφ' ἑτέρου δὲ περιέκλειον τὸν ὄλεθρον τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὸ πολιτικῶς ἀσθενὲς σημεῖον αὐτῶν, τὴν π ρ ο σ ω π ι κ ῆ ν δ ι κ τ α τ ο ρ ί α ν, ἢ ὁποῖα παρὰ τὰς πολιτειακὰς μεταβολὰς ποὺ τὴν παρακολουθοῦν καὶ ἀσχέτως ἂν εἶναι σωστικὴ εἰς ἐποχὰς τινὰς κρισίμους, μεταβαλλομένη ὅμως εἰς μόνιμον πολίτευμα περιάγει πάντοτε, ὡς ἱστορικῶς ἐβεβαιώθη, τὸ Κράτος εἰς ποικίλα πολεμικά, πολιτικά καὶ λοιπὰ ἀδιέξοδα καὶ εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν μας ὠδήγησε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς τὴν κατάραν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ὃ ὁποῖος ἐπῆλθεν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ποὺ ἡ ἀνθρωπότης, παρὰ τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας ἀντεμετώπιζε, προσέβλεπε μετὰ πεποιθήσεως πρὸς ἕνα καλύτερον μέλλον ἀπὸ πάσης ἐπόψεως, διότι ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ τὴν φορὰν αὐτὴν, τὴν στιγμὴν ποὺ ἤρχιζε νὰ αἰσθάνεται τὰς ἠθικοαξιολογικὰς πληγὰς τῆς νὰ ἐπουλῶνται, καὶ ἐνῶ ἄνδρες ἐπιφανεῖς, ἀπηχοῦντες τὴν δημοσίαν, διεθνή καὶ παγκόσμιον γνώμην, Κομφουκισταί, Βουδισταί, Χριστιανοί, ἔστρεφον τὰ βλέμματα τῆς ἀνθρωπότητος διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἱστορίαν τόσον «ὀμοθυμαδόν» διεθνῶς καὶ παγκοσμίως πρὸς τὸ ἰδανικὸν ἑνὸς χριστιανικοῦ κόσμου, ἀγαπωμένου εἰρηνικῶς δημιουργοῦντος καὶ λύοντος τὰς διαφορὰς του καὶ χριστιανικῶς συνθέτοντος τὴν κοινωνίαν του, πρὸς τελείαν ἐπικράτησιν τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἀπόλυτον

εὐημερίαν τῶν ἀνθρώπων. Οὕτω ὁ Μ α χ ά τ μ α Γ κ ά ν τ ι, ὁ ὁποῖος ὠπλισμένος μὲ μόνην τὴν δύναμιν τῆς ἰδέας ἀντιμετωπίζει τὴν παγκόσμιον δύναμιν τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας εἰς διάγγελμά του τὸ 1928—δημοσιευθὲν εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν ἔφημερίδα «Ἔθνος» τῆς 17-4-1930—αὐτὸς Βουδιστῆς πιστὸς καὶ ἀρχηγὸς 60 ἑκατομμυρίων Ἰνδῶν, Βουδιστῶν κλπ., λέγει: «Πιστεύω εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ ὅπως περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν ὁμιλίαν. Ἐὰν ἐκαλούμην νὰ τὴν ἐρμηνεύσω ὡς τὴν ἐννοῶ θὰ ἔλεγα «μάλιστα εἶμαι Χριστιανός». Θὰ ἔλθῃ στιγμή κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ριπτόμενοι σήμερον εἰς τὴν μέθην τῶν ὑλικῶν ἡδονῶν θὰ ὀπισθοχωρήσουν περίτρομοι ἀναφωνοῦντες: «τί ἐκάμαμεν ;»! Ἀλήθεια σᾶς λέγω σημερινοὶ νέοι: Πίνετε ἀπὸ τὰς πηγὰς τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίας. Αἱ συμβουλαὶ τοῦ Ἰησοῦ δὲν ὀπηθύνοντο μόνον εἰς τοὺς μαθητὰς του ἀλλὰ καὶ σὲ σᾶς καὶ σὲ μένα...».

Ἐνας κινέζος ὑπουργὸς, Κομφουκιστῆς αὐτός, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1929⁽²⁾ εἰς ὁμιλίαν του εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἀνέφερε πάλιν τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν τοῦ Ἰησοῦ, ὡς ὑπόδειγμα Νομοθεσίας διὰ τὴν εἰρηνικὴν συμβίωσιν τῶν ἀνθρώπων. Ἀκολουθήσας δὲ αὐτὸν εἰς τὸ βῆμα κατὰ τὴν αὐτὴν σύνοδον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ὁ Βρεττανὸς πρωθυπουργὸς R. Macdonald⁽³⁾ εἶπεν ὅτι «τὰ παραγγέλματα τοῦ Ἰησοῦ πρέπει νὰ ἀναγραφοῦν μὲ χρυσᾶ γράμματα εἰς τὴν Αἴθουσαν τῶν Συνεδριάσεων τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν».

Ἄλλος σύγχρονος Βρεττανὸς πρωθυπουργὸς ὁ Baldwin ἔλεγεν «ἡ σημερινὴ γενεὰ ματαίως ζητεῖ τὴν εὐτυχίαν εἰς τὴν συνεχῆ ἀνακύκλῃσιν τῶν ἡδονῶν. διότι ἀπέρριψε τὴν τονωτικὴν παιδαγωγίαν τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας⁽⁴⁾.

Ὁ δὲ πολὺς Hindenburg, πρόεδρος τῆς Γερμανικῆς

1) 2) 3) Πρβλ. Β. Ε. Βεκιαρέλλη, Μεγάλαι Προβλήματα 1938 Ἀθῆναι (1) σελ. 13, (2) σελ. 24, (3) σελ. 25.

4) Βλέπε ὑποσημείωσιν 1 ἐπομένης σελίδος.

Δημοκρατίας, προσφωνῶν τοὺς φοιτητὰς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου τοὺς ἔλεγεν « ἡ συνήθης καθημερινὴ » ζωὴ φέρει μαζύ της πλῆθος θλίψεων καὶ βαρῶν, ἀλλ' ἡ » εὐλογία τὴν ὁποῖαν μᾶς δίδει ἡ πίστις θὰ μᾶς βοηθήσῃ » νὰ τὰ ὑποφέρωμεν (1)».

Ἐξ ἄλλου ὁ πραγματικὸς Λαοπρόβλητος Δικτάτωρ τῶν Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς Roosevelt ἐτόνιζεν « ὅτι ζη- » τοῦντες μίαν μεγαλυτέραν ὕλικὴν εὐτυχίαν ὀφείλομεν » πρωτίστως νὰ τὴν ἐπιζητήσωμεν εἰς τὰς πνευματικὰς καὶ » κοινωνικὰς ἀξίας ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀφείλει καὶ νὰ στηρί- » ζεται. Πρὸς τὸν νέον τοῦτον ὀρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας ἡ » Θρησκεία καὶ αἱ Κυβερνήσεις ὡς καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῶν » πεδίῳ δράσεως δύνανται νὰ συνεργασθοῦν ἐν πλήρει ὀ- » μονοίᾳ» (2).

Ἐνῶ δὲ ὁ Moussolini εἰς ἄρθρον του εἰς τὸν Παρισινὸν « Figaro » ἔλεγεν ὅτι « πᾶς ὅστις διαταράσσει τὴν θρησκευ- » τικὴν ἐνότητα μιᾶς Χώρας ἐγκληματεῖ ἐναντίον τοῦ "Ε- » θνους» (3), ὁ Philip. Snowden ὡς ἂν συνοψίζων ὅλους τοὺς ἀνωτέρω μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, ἔλεγε « ὅλαι » αἱ πρόοδοι ὅσαι ἐπετεύχθησαν εἰς τὴν Πολιτικὴν τῆς » Κοινωνικῆς Προνοίας κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταε- » τίαν ὑπῆρξαν ἀποτέλεσμα τῆς ὑπὸ τὴν μίαν ἢ ἄλλην » μορφήν ἐφαρμογῆς τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος, τῶν με- » γάλων ἀρχῶν τῆς συνεργασίας, τῆς φιλαλληλίας, τῆς » Διεθνοῦς καὶ Κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης. Ἡ συνέχισις τῆς » ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν αὐτῶν θὰ ὀδηγήσῃ μίαν ἡμέραν » εἰς ἓνα κόσμον μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ζωὴ δὲν θὰ εἶναι » δύσκολος δι' ὅσους θὰ ζοῦν σύμφωνα μὲ τὸ κήρυγμα » τοῦ Χριστοῦ! . . . » (4).

1) Πρβλ. Ἀκαδημαϊκοῦ Κοινωνικοῦ Συνδέσμου, Οἱ Μεγάλοι Ἄνδρες περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ 1937 Ἀθήναι (4) σελ. 65, (1) σελ. 64.

2) Πρβλ. Ἀκαδημ. Κοινων. Συνδεσμ., Οἱ Σοφοὶ περὶ Θεοῦ καὶ Θρησκείας 1937 σελ. 16.

3) καὶ 4) Πρβλ. Β. Βεκιαρέλλη ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 155.

Παρά τὴν εὐγένειαν ὅμως καὶ τὴν τάσιν πρὸς μίαν ἀνωτέραν ἠθικοαξιολογικὴν ζωὴν πρὸς τὴν ὁποῖαν φιλοσοφία, θρησκεία, παιδεία, τὸ Κράτος, καὶ ὡς ἀνωτέρω ἡ Πολιτικὴ ὠθοῦσαν συνεχῶς τὸν κόσμον, ὅμως δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι ὁ κόσμος αὐτός εἶχεν ἐξέλθει τελείως ἠθικῶς διαλελυμένος τὸ 1918 ἀπὸ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον καὶ ὅτι αἱ ἠθικαὶ μεταβολαὶ εἰς τὴν συνειδησιν τῶν λαῶν ὄχι μόνον δὲν συντελοῦνται εὐχερῶς καὶ θαυματουργικῶς ἀλλ' ἔτι περισσότερον τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἠθικῶν κρίσεων δὲν θεραπεύονται εὐκόλως, ἀφήνοντα βαθύτατα ἴχνη ἐπὶ γενεάς. "Ἄν εἰς ταῦτα προστεθῇ ὅτι ὁ Κεφαλαιοκρατισμὸς, ὁ ὁποῖος σχεδὸν ἀκόμη τελείως ἐλεύθερος ἐπενήργει παραλλήλως καὶ ἀντιρρόπως, μὲ ἀποτελέσματά του ἠθικοδιαλυτικὰ ἐπὶ τῶν ἐξαθλιωμένων κοινωνικῶν μαζῶν, διὰ τῆς οἰκονομικῆς ἀνεχείας, τῆς δυσπραγίας καὶ τῶν φυσικῶν αὐτῶν παρακολουθημάτων καὶ τῶν κυκλικῶν οἰκονομικῶν κρίσεων κλπ., θὰ γίνῃ τότε ἀντιληπτὸν διατὶ παρὰ τοιαύτην ἐπιβλητικὴν ἠθικοαξιολογικὴν δρᾶσιν, τὰ κοινωνικὰ ἀποτελέσματα ἦσαν πολὺ μέτρια, ἢ ἠθικὴ ἀνάρρωσις βραδυτάτη, διατὶ ἡ νεολαία μὲ πολὺν σκεπτικισμὸν παρηκολούθει πάντα ταῦτα, ὡς φωνὴν ὠραίαν ἀλλὰ ξένην πρὸς τὴν καθημερινῶς περιβάλλουσαν πραγματικότητα τῆς σκληρότητος τοῦ βίου μὲ τὴν ὁποῖαν περιέσφιγγεν αὐτὴν καὶ ὅλην τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ὁ κεφαλαιοκρατισμὸς, διατὶ ἡ νεολαία ἀλλὰ καὶ μεγάλα μέρη τῆς κοινωνίας παρὰ τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν πίστιν εἰς τὴν σημασίαν τῶν Ἠθικῶν Ἀξιῶν, ὅμως ἐγοητεύοντο καὶ προσειλκύνοντο καὶ ἀπὸ ὀλιγώτερον ἰδανιστικᾶς θεωρίας καὶ ἐπαγγελίας, αἱ ὁποῖαι τοῖς ὑπισχνοῦντο ὅμως ἄμεσον ἰσοπέδωσιν καὶ διατὶ ἡ ψυχολογία τῆς μάζης ποῦ δὲν ἔβλεπε ταχεῖαν καὶ ἀποτελεσματικὴν ὑπὸ τὸ κρατοῦν κοινωνικοοικονομικὸν καθεστῶς τοῦ Κεφαλαιοκρατισμοῦ τὴν βελτίωσιν τῆς, ἔφθανεν ἀπὸ τὸ συναίσθημα τῆς πικρίας καὶ τῆς ἀδικίας νὰ ψιθυρίσῃ σιγὰ σιγὰ ὡς ἄλλος Σαμψὼν καταπλακωνόμενος ἀπὸ τὰς κρημνιζόμενας ὑπὸ τοῦ ἰδίου στήλας τοῦ Ναοῦ «ἀποθανέτω ἡ ψυχὴ μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων»!

Ἄν δὲ ὅλα τὰ ἀνωτέρω πλαισιωθοῦν ἀπὸ μίαν πολιτικὴν ρευστότητα ἢ ὁποία μεταξὺ 1918—1939 κατὰ βάθος ἐχαρακτήριζε (ἀσχέτως τῆς ἐξωτερικῆς σταθερότητος τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων, ἢ ἐσωτερικῆς δύναμις τῶν ὁποίων ἐκρίθη ἐπὶ τῆς Λυδίας λίθου τῆς πολεμικῆς περιόδου) ὅλην αὐτὴν τὴν περίσδον ὡς ἐὰν ᾗτο ἓνα εἶδος ἐκδηλώσεως κλονισμοῦ ἐμπιστοσύνης πρὸς τὰς Κυβερνήσεις, τὰ πολιτεύματα καὶ τοὺς Πολιτευτὰς τοῦ Πολέμου, λέγοντες δὲ πολιτευτὰς, ἐννοοῦμεν τοὺς νεωτέρους Κοινοβουλευτικούς, διότι οἱ πρωταγωνισταὶ πολιτικοὶ ἡγέται τοῦ πολέμου, τὴν ἐπαύριον τῆς εἰρήνης ἐν Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἀλλαχοῦ, ἀπαξάπαντες σχεδὸν συντόμως ὑπὸ τῶν λαῶν ἀπεστάλησαν διαδοχικῶς εἰς Μοναστήριον, καὶ ἀπὸ ἓνα ἔκδηλον κῦμα ὠφελιμισμοῦ ποὺ κατέκλυσε τὴν κοινωνίαν παραλλήλως πρὸς ἓνα ἄλλο τεράστιον κῦμα ἐγκληματικότητος τὸ ὁποῖον ἐλυμαίνετο τὴν ἀνθρωπότητα (μὲ τοὺς Λανδρῦ, τοὺς Δράκους, τοὺς Γκάγκστερς κλπ.—εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ 1926—1932 ὑπερεδιπλασιάσθησαν αἱ καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις τῶν Δικαστηρίων καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ νὰ ἀριθμοῦμεν 1,34 καταδίκην ἐγκλημάτων ἀνὰ 100 κατοίκους τὸ 1932, ἐνῶ τὸ 1926 εἴχομεν 0,60 %, ἥτοι ἐντὸς 6 ἐτῶν ὑπερεδιπλασιάσθη τὸ κοινωνικὸν φαινόμενον τοῦ ἐγκλήματος) (1), τότε θὰ ἔχωμεν μίαν τελείαν εἰκόνα τοῦ πῶς ἡ ἀνθρωπότης ἔφθασεν εἰς τὰς ἡμέρας ποὺ ἀπὸ τὴν ἀνειλικρινῆ καὶ ἐστερημένην ἀνδρισμοῦ ἀποτυχοῦσαν διπλωματίαν της, ἢ τὴν ἐσωτερικὴν ἀνηθικότητά της, ὅπως προτιμᾶτε, ὠδηγήθη εἰς τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον τὴν πρῶταν τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1939 ! . . .

1) Πρβλ. Ὑπουργεῖου Δικαιοσύνης, Σωφρονιστικαὶ Πληροφορίαι, Τριμηνιαῖον δελτίον ἔτος Α'. τεῦχος Α'. Ἰανουάριος—Μάρτιος 1936 σελ. 2 καὶ Ι. Π. Πετρουνάκου, Αἱ Φυλακαὶ μς 1936 σελ. 82, 83.

6. *Τὰ Ἠθικοαξιολογικὰ ἀποτελέσματα τοῦ παρόντος δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.*

Μὲ τὸ πατριωτικὸν πολιτειακὸν συναίσθημα κλονισμένον, μὲ τὴν πίστιν εἰς τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τῆς θρησκείας μειωμένην, μὲ τὴν ἀντίληψιν τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης ἐλάχιστα καὶ φραστικῶς μόνον ἐδραιωμένην εἰς τὴν συνειδησίν τῆς, μὲ τὴν πεποίθησιν ἐπὶ τὰς ἠθικὰς ἀξίας καὶ τὴν ἀγνόητα τῶν ἠθῶν ἐν στενῇ καὶ εὐρείᾳ ἐννοίᾳ εἰς ἡμίρρευστον ἀκόμη κατάστασιν καὶ μὲ τὴν συναίσθησιν τῆς «τιμῆς», τοῦ «λόγου» καὶ τῆς «ὑπογραφῆς», τὰ ὅποια παρὰ τὰς ὥρας διδασκαλίας ἔβλεπον οἱ ἀπλοῖ ἄνθρωποι καθημερινῶς ἀπὸ τῶν Κράτη καὶ τοὺς ἰσχυροὺς εἰρωνικώτατα νὰ παραβιάζωνται καὶ νὰ ἰσχύουν μόνον διὰ τοὺς ἀδυνάτους ἢ ἀτυχεῖς ἀφελεῖς ποὺ ἐπίστευσαν εἰς αὐτά, μὲ ἅπαντα τὰ ἠθικοαξιολογικὰ ἐρείσματα ἀνεστραμμένα, μὲ πυξίδα τῆς ζωῆς ἕνα συμφεροντολόγον ὑπερτροφικὸν ἐγωϊσμόν κλπ. κλπ., μὲ αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ἐρρίφθη εἰς τὴν μεγάλην περιπέτειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἐντὸς μιᾶς 20ετίας ἢ ἀνθρωπότης καὶ εἶδεν ἕως τώρα κατ' αὐτόν, εἶδεν... ἀλλὰ τί δὲν εἶδεν ;

— Εἶδε τὸν προλεταριακὸν κομμουνισμόν νὰ κάμῃ σύμφωνα φιλίας μὲ τὸν Χιτλερισμόν διὰ νὰ συντριβοῦν αἱ μεγάλαι Δυτικαὶ Δυνάμεις, νὰ ὠθηθοῦν εἰς τὴν ἐξαθλίωσιν καὶ νὰ γίνουν ὄργανα ὕστερα τῆς ἰσχυρᾶς Μόσχας!...

— Εἶδε κράτη μεγάλα νὰ ἐλίσσωνται ἀσυστόλως, ἐνῶ δὲ διεπραγματεύοντο συμφωνίαν μὲ τοὺς μὲν, ὑπέγραψαν τὴν ἰδίαν ὥραν φιλίαν μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῶν πρώτων καὶ ὕστερα ἐξεδίωκαν τοὺς ἀντιπροσώπους τούτων ὡς μαθητὰς ἀποβαλλομένους τῆς τάξεως ἐπὶ ἀπειθείᾳ!...

— Εἶδε κράτη τῶν ὁποίων οἱ λαοὶ ἤρνοῦντο νὰ ὑπερασπίσουν τὸ πάτριον ἔδαφος, διότι ἡ κοινωνικὴ διχόνοια προὔτιμα τὴν ἀτίμωσιν καὶ δουλείαν καὶ τὴν διαρπαγὴν τῆς χώρας ἀπὸ τὸν ἀδελφικὸν κανονισμόν τῶν ἐνδοοικογενειακῶν ὑποθέσεων!.. (Γαλλία).

— Εἶδε κράτη καὶ στρατοὺς ἐν πλήρει μάχῃ νὰ κατα-

θέτουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ ἐκθέτουν εἰς θανάσιμον πλῆγμα τὸν μέχρι στιγμῆς συναγωνιστὴν διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἀβέβαιον οἶκτον τοῦ νικητοῦ τῆς στιγμῆς! . . . (Βέλγιον).

— Εἶδε κράτη χθὲς σύμμαχα καὶ συναγωνιζόμενα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς ἀπὸ δεκαετηρίδων νὰ λησμονοῦν τὰ πάντα καὶ νὰ στρέφονται κατὰ τοῦ μέχρι πρό λεπτου ὁμοστοίχου των, διὸ νὰ ἀμβλύνουν τὰ ἀποτελέσματα τῆς δουλείας καὶ νὰ ἐπιταχύνουν μίαν κᾶποιαν εὐνοϊαν τοῦ κυριάρχου, παραδίδοντα ἀμαχητὶ τὸν στόλον των διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ἐξοντώσεως τοῦ πρώην συμμάχου των! . . . (Γαλλία).

— Εἶδε κράτη καυχώμενα διὰ τὴν δύναμιν τῶν ἐκατομμυρίων λογῶν των νὰ μὴ τολμοῦν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ ἀγωνιζομένου ἤδη ἐχθροῦ των, ἀλλὰ νὰ ἀναμένουν νὰ κατασυντριβῇ πρῶτον οὗτος ἐν τῷ ἀγῶνι του πρὸς ἕτερον ἰσχυρὸν ἐχθρὸν καὶ εἶτα αὐτὰ νὰ κηρύσσουν πόλεμον κατὰ τοῦ ἐκτάδην κειμένου κράτους, νὰ ἀναντινάσσουν τὰς γεφύρας μήπως αἰφνιδίως βρυκολακιάσῃ καὶ ἀποκτήσῃ ζωὴν ὁ ἐχθρός, καὶ ὅταν ἐβεβαιώθησαν ὅτι δὲν θὰ συνέβαινε τοιοῦτόν τι, τότε προήλαυνον καὶ ἀπηλευθέρωναν ἐνδόξως! . . . ἐδάφη—ὡς ἔλεγον—ἰδικὰ των καὶ ταυτοχρόνως ἐκαυχῶντο διὰ τὴν συμβολὴν των εἰς τὴν συντριβὴν τοῦ ἀντιπάλου παρουσιαζόμενα μὲ τὸν κατάλογον τῶν διεκδικήσεων των ὡς ἀμοιβήν, διὰ τὴν δῆθεν συμβολὴν εἰς τὸν νικηφόρον ἀγῶνα! . . . (Ἰταλ.-Γαλλ.).

— Εἶδε κράτη διαθέτοντα τὴν πρώτην ναυτικὴν πολεμικὴν δύναμιν ἐν τῇ Μεσογείῳ νὰ τορπιλλίζουν ἀνάνδρως καὶ ἱεροσύλως τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸν ἐλαφρὸν καταδρομικὸν κράτους παιδικῆς δυνάμεως πολεμικοῦ στόλου, κράτους μικροῦ καὶ φιλικοῦ μέχρι στιγμῆς διὰ συμφῶνων καὶ συνθηκῶν, τὸ ὁποῖον ἀνύποπτον ἀπέδιδε τιμὰς θρησκευτικὰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην. (Ἰταλία—Ἑλλη).

— Εἶδε κράτη τὰ ὁποῖα εἰς τὴν Πρεσβείαν των, εἰς τὴν πρωτεύουσάν ὁμόρου φιλικοῦ κράτους, ἀφ' ἑσπέρας ὠργάνωναν δεξιώσεις καὶ ἔστηναν ἀδελφωμένας ἐπὶ γλυκισμάτων τὰς σημαίας τῶν κρατῶν τούτων διακοσμη-

τικῶς καὶ τὴν δευτέραν πρωϊνὴν τῆς ἰδίας νυκτὸς ὁ Πρεσβευτὴς τοῦ ἑνὸς ἐπεσκέπτετο ἐπειγόντως τὸν Κυβερνήτην τοῦ ἄλλου καὶ ἐπέδιδε ψευδὲς τελεσίγραφον διορίσας τεσσάρων ὥρων, τὸ ὁποῖον εἶχε παραβιασθῆ ἄφ' ἧς ἐπεδίδετο, διότι εἶχε διαταχθῆ ἢ εἰσβολὴ τοῦ ἐπιδρομῆως καὶ αἱ μάχαι διεξήγοντο ἤδη μὲ ἀνυπόπτους ἀσθενεῖς συνοριακὰς προφυλακὰς! . . . (Ἰταλία—Ἑλλάς—Ἀλβανία).

— Εἶδε κράτη δυνάμει 7.000.000 πληθυσμοῦ νὰ κατεξευτελιζοῦν ἐπὶ ἕξ μῆνας εἰς ἓνα ἄνισον καὶ τιτανικὸν ἀγῶνα τὰς ἐνόπλους συμμορίας—διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἄνδρες στρατιωτικοὶ—λαοῦ ὑπόου 45 ἑκατομμυρίων ψυχῶν, ὄντως εὐθέως ἀπογόνου τῶν ἐγκληματιῶν τυχοδιωκτῶν ποῦ ᾤκισαν ὡς πρῶτοι οἰκισταὶ τὸ Κράτος τῶν υἰῶν τῆς Λυκαίνης (Ἑλλάς—Ἰταλία).

— Εἶδεν ἀκολούθως ἔκπληκτος ἡ ἀνθρωπότης τὸν ἥρωϊσμόν τοῦ ἰδίου μικροῦ λαοῦ νὰ ὑπερβάλλῃ ἑαυτὸν ὅταν ἓνας παντοδύναμος γίγας ἐχθρὸς ἐπήρχετο μὲ τὰ 80 ἑκατομμύρια τῶν Οὐννων του νὰ προστεθῆ εἰς τὰ προηγούμενα 45 ἑκατομμύρια, χωρὶς ὕψος νὰ ἐντραπῆ οὔτε τὸ μέγεθος καὶ τῆς ἀτιμώσεως ποῦ προσῆπτε εἰς τὰ ὄπλα του διὰ τῆς ἀνάνδρου ἐμπήξεως ἐγχειριδίου εἰς τὴν ράχιν ἑνὸς ἥρωϊκὸν ἀγῶνα ἀγωνιζομένου μικροῦ λαοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὄχι μόνον δὲν εἶχε ποτὲ καμμίαν ἀφορμὴν, ἀλλ' ἀντιθέτως τοῦ ὤφειλε ὅλον τὸν πνευματικὸν πολιτισμόν του, τὸν ὁποῖον ἐπιδεικνύων ἐκολακεύετο νὰ αὐτοαναγορεύεται εἰς ἡγέτην τῶν πολιτισμένων λαῶν τῆς Εὐρώπης!.. (Ἑλλάς—Γερμανία).

— Εἶδε κράτη τὰ ὁποῖα αἰφνιδίως ἐπετίθεντο κατὰ τῶν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης διὰ σπονδῶν καὶ συνθηκῶν φίλων των, συνθηκῶν ἐπὶ τῶν ὁποῖων δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀποξηρανθῆ ἡ μελάνη τῶν ὑπογραφῶν, καὶ νὰ ἀγωνίζονται κατ' ἀλλήλων μέχρι συντριβῆς (Γερμανία—Ρωσία).

— Εἶδε κράτη τὰ ὁποῖα ἐν τῇ ὑστεροβουλίᾳ των δὲν ἐκήρυτταν πόλεμον κατὰ τῶν γειτόνων των, ὅμως ἐπέτρεπον τὴν διὰ τῶν ἰδίων των ἐδαφῶν διέλευσιν τοῦ ἐπιδρο-

μέως, διὰ τὴν κατὰ πάντων τῶν γειτόνων των ἐπίθεσιν του, ὃν ἠκολούθουν μετὰ ταῦτα, διὰ νὰ σκυλεύσουν τὸ πτώμα τοῦ ἀθώου καὶ νὰ περιαρπάσουν τὰς χώρας του (Βουλγαρία—Ἑλλάς—Γιουγκοσλαβία).

— Εἶδε Κράτη νὰ ὑποχρεοῦνται ὑπὸ τρίτου εἰς βίαιον αὐτοακρωτηριασμόν ὑπὲρ γειτόνων των, καὶ ὕστερα τοὺς παθόντας βιαζομένους νὰ ἐξέρχονται ὡς συναγωνισταὶ παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ βιαστοῦ των, κατὰ γείτονος ὑπὲρ τοῦ ὁποίου αὐτοακρωτηριάσθησαν καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου φρόνιμον θὰ ἦτο παρὰ ταῦτα νὰ διατηρήσουν ἀγαθὰς σχέσεις καὶ τελικῶς πάλιν αὐτὰ τὰ ἴδια ὡς ἀνεμομύλους νὰ καταλίπουν τοὺς ἐν ὄπλοις τούτους συμμάχους των καὶ νὰ συνασπίζονται κατ' αὐτῶν μετὰ τοῦ μέχρι πρὸ στιγμῆς ἀσπόνδου ἐχθροῦ των [Ρουμανία (Δοβρουτσᾶ - Βεσσαραβία)—Ρουμανία — Ρωσσία — (Ρουμανία Ρωσσία κατὰ Γερμανίας)] . . .

— Εἶδε Κράτη νὰ διαθέτουν Στρατοὺς καὶ Στόλους καὶ νὰ ἐνισχύεται ἡ δύναμις των συνεχῶς ὑπὸ τῶν συμμάχων των, καὶ αὐτὰ παρὰ τὰ κείμενα καὶ τὰς συμφωνίας καὶ τὰς ὑποσχέσεις ὅχι μόνον δὲν ἐξήρχοντο νὰ πολεμήσουν μετὰ τῶν συμμάχων των, ἀλλ' ἔτι φοβερώτερον, διεβίβαζον τὸ πολεμικὸν ὕλικόν, ποῦ μὲ στερήσεις των οἱ σύμμαχοί των τοὺς ἐχορήγουν, πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς τῶν συμμάχων των, ἀκριβῶς ἐκείνους κατὰ τῶν ὁποίων προωρίζετο νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ ὕλικόν αὐτό . . .

— Καὶ εἶδε πάλιν ἀντιστρόφως καθεστῶτα ἐδραιωθέντα χάρις εἰς τὴν βοήθειαν ἄλλων Κρατῶν, τὰ ὁποῖα θὰ ἐνόμιζέ τις τελείως ἠθικῶς ὑποχείρια αὐτῶν, νὰ χορηγοῦν τελικῶς βάσεις εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν θεμελιωτῶν των.

— Εἶδεν... Εἶδεν, ἀλλὰ τί δὲν εἶδεν ἡ ἀνθρωπότης καὶ μάλιστα ἐν ὀνόματι... τῆς νέας τάξεως! καὶ Δικαιοσύνης διαπραττόμενον;

Εἶδε τὰς μεγαλυτέρας προδοσίας, τὰς δολοπλοκωτέρας ραδιουργίας, τὰς πλέον ἀνηκούστους σκληρότητας, τὰς φρικωδεστέρας θηριωδίας, τὰς μεγαλυτέρας ἀδικίας,

ποῦ δὲν ἦτο ἀνθρώπινος νοῦς δυνατόν νὰ συλλάβῃ, τὰ πλέον ἀφάνταστα ὠργανωμένα ἐγκλήματα, τὴν πλέον ἀνέκφραστον ἀγριότητα, τὴν πλέον ἄδικον καταστροφὴν ἐντὸς στιγμῶν μόνον ὀνείρων, ἀγώνων, περιουσιῶν, προσφιλεστάτων ὑπάρξεων, πολυτίμων κειμηλίων πολιτισμοῦ, πόλεων καὶ χωρίων, εἶδε τὴν οἰκοδόμησιν ἐργοστασίων θανάτου (Βαρσοβία), τὰς ὁμαδικὰς κατὰ χιλιάδας δολοφονίας, τὸ ἀνθρωπομάζωμα καὶ τὴν θανάτωσιν νηπίων κτυπωμένων εἰς τοὺς τοίχους ἢ θανατουμένων μὲ βαμβάκι οἰνοπνεύματος τὸ ὁποῖον ἐτοποθετεῖτο εἰς τὰ χεῖλη τῶν βρεφῶν καὶ ὕστερον ἠνάπτετο καὶ ἔκαιεν, ἔκαιε τὰ ἀθῶα βρέφη καὶ τὴν καρδίαν γονέων καὶ κάθε ἀνθρώπου!...

Εἶδεν .. εἶδε... καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φρικτὰ καὶ ἀπαίσια τόσον ὥστε... ἔχασε τὴν ἀντοχὴν τῆς!...

Ὁ ἠθικὸς τῆς κόσμος, κλονισμένος καὶ τραυματισμένος καὶ ἀκόμη ἐν ἀναρρώσει τελῶν ἀπὸ τὸν προηγούμενον παγκόσμιον πόλεμον, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συγκρατηθῇ εἰς τὴν φοβερὰν αὐτὴν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις τοῦ δοκιμασίαν. Ὁ ἠθικὸς κόσμος τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν Κρατῶν σχεδὸν ὅλων καὶ ἡμῶν τῶν ἰδίων Ἑλλήνων παρ ἑ λ υ σ ε ν, ἐξουθενώθη, διελύθη καὶ τὸ χάος τῶν ἀγρίων ἠθῶν ἐπεκράτησεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, ὅπου πρῶτον καὶ κύριον χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ ἀπόλυτος ἀσυνειδησία καὶ ἡ περιφρόνησις πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἀπὸ πολυτιμότερον ἔγινε τὸ εὐθηνότατον πρᾶγμα τοῦ κόσμου, τὸ εὐτελέστερον καὶ ἀναξιώτερον παντὸς ἄλλου!...

Καὶ εἰς τὸν κυκεῶνα αὐτὸν καὶ τὸν ἠθικοαξιολογικὸν κατακλυσμὸν, δύο κυρίως Κράτη σχετικῶς ἀντέσχον περισσότερον. Τὸ ἓνα εἶναι τὸ Κράτος τοῦ κακοῦ. Τῆς συμφορᾶς. Τοῦ ὀλέθρου! Τὸ ὄνομά του εἶναι περὶ τὸν νὰ προφέρωμεν. Μόνον του, ἀναβλύζει εἰς τὰ χεῖλη: Γερμανία!

Καὶ τὸ ἄλλο; Τὸ ἄλλο εἶναι ὅχι τὸ «ἐνάρετον Ἔθνος» ὡς ἀρέσκειται ὀνειδιστικῶς νὰ τὸ ὀνομάζῃ ὁ πολεμοχαρὴς Καγκελλάριος, ἀλλὰ τὸ Κράτος τῆς ἀμύνης κατὰ τοῦ κακοῦ. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀντέσχε περισσότερον χάρις βεβαίως καὶ εἰς τὰς πρώτας καταπληκτικὰς εὐκόλους νίκας

του πού τοῦ ἀνεπτέρωσαν τὸ ἠθικόν, ὅμως κυρίως χάρις εἰς τὴν πίστιν τοῦ εἰς ἀξίας ὡς ἡ Πατρίς, ἡ Πίστις εἰς τὸν Ἄρχηγόν καὶ ὁ φανατισμὸς εἰς τὸν προορισμὸν τὸν ὁποῖον τοῦ ὑπέβαλαν ὅτι ἐκαλεῖτο δηθεν νὰ ἐκπληρώσῃ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ συμφέρον τῆς ὁλότητος τοῦ Γερμανικοῦ Ἔθνους, πίστις μὲ τὴν ὁποῖαν διεποτίσθη καὶ ἐφανατίσθη καὶ ἐτυφλώθη τόσο ὁ Γερμανός, ὥστε ἐνῶ ἤδη κατεστράφη καὶ αὐτὸς καὶ ἡ Εὐρώπη ὅλη τούλάχιστον, δὲν θέλει οὔτε νὰ τὸ ἴδῃ, οὔτε νὰ τὸ πιστεύσῃ, οὔτε νὰ τὸ ἀποδεχθῇ ἀκόμη ὡς τετελεσμένον γεγονός, ἀλλὰ μάχεται ἀκόμη πεισμόνως ἐπισωρεύων ἀκόμη καταστροφὰς καὶ εἰς τὴν Πατρίδα του καὶ εἰς ὄλους τοὺς λαοὺς καὶ συμφορὰς ἀφαντάσιους καὶ ἐκτοξεύει ἀπειλὰς, καὶ ἐλπίδας τοῦ ἀπηλπισμένου τρέφει, ὡσὰν τὸ βαρύτατα τραυματισμένον θηρίον, πού καταβάλλει ὑστάτην προσπάθειαν ἐπιθέσεως κατὰ τῶν διωκτῶν του. Μέγα μέρος τῶν ἀξιῶν ἐπὶ τῶν ὁποῖων ὁ Γερμανός ἐπίστευσε καὶ ἐθεμελίωσε τὸν ἀγῶνα του εἶναι πλαστοὶ καὶ ψευδεῖς. Αἱ ἀρχαὶ του ὅμως, ὅπως καὶ ἂν κριθοῦν, ἀσχέτως ἂν ὀρθαὶ ἢ ἐσφαλμέναι, εἶναι πάντοτε δι' αὐτὸν πνευματικαὶ ἀρχαί, καὶ ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο πού τὸν συνεκράτησεν εἰς τὸν τιτάνειον ἀγῶνα πού διεξάγει ἐναντίον πάσης τῆς Οἰκουμένης καὶ παρὰ πᾶσαν ἔννοιαν δικαίου, κατὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀγωνιζόμενος, καίτοι ἐνασμενίζεται, οἰκτρῶς εἰρωνευόμενος αὐτὴν τὴν Θεῖαν Δικαιοσύνην, νὰ γράφῃ ἐπὶ τῶν ζωστήρων τῶν στρατιωτῶν του... «ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν» «Got mit us»!

Τὸ ἄλλο Κράτος, τὸ Κράτος τῆς ἀμύνης κατὰ τοῦ κακοῦ, τὸ Κράτος πού ἐστάθη βράχος εἰς τὸν φοβερόν τοῦτον πόλεμον - κατακλυσμὸν καὶ τὸ ὁποῖον ἐπωμίσθη οὐσιαστικῶς εἰς τὰς δυσχερεστάτας στιγμὰς αὐτοῦ ὅλον τὸ φορτίον τοῦ ἀγῶνος, εἶναι ἡ Ἀγγλία.

Διατηροῦσα βαθυτάτην πίστιν καὶ σεβασμὸν εἰς τὰς ἠθικὰς ἀξίας, ὑπὸ τὴν στενὴν καὶ εὐρεῖαν ἔννοιαν τῆς λέξεως, εἰς βαθμὸν ὁ ὁποῖος εἶναι ἴσως εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας δυσεξήγητος καὶ δυσνόητος, τρέφουσα μίαν βαθεῖαν καὶ εὐγενικὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τῆς

Πατριδος Πολιτείας ὡς φορέως τῶν γενικῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν συμφερόντων τοῦ Βρεττανικοῦ λαοῦ καὶ ἀκόμη εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ, παρουσιάζει μίαν ἰδιόρρυθμον πραγματικὴν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην, στηριζομένην ἐπὶ τῶν μεγάλων ὑλικῶν συμφερόντων τῆς Ἀγγλίας ὡς συνόλου, τὰ ὅποια ἴσως ἀνίσως, ἀλλὰ πάντως νέμονται ὁμοῦ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὅλοι οἱ Βρεττανοί, πρᾶγμα ποῦ ἀναβιβάζει πολὺ τὸν μέσον ὄρον τοῦ ἐθνικοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος τοῦ λαοῦ καὶ τὰ ὄρια τῆς διαβιώσεως ἐν συνόλῳ.

Ἐξωραϊζοντες οἱ Ἕλληνοὶ τὴν ζωὴν των μὲ ἀγνοτάτας καὶ αὐστηρῶς Προτεσταντικὰς ἀρχάς, ποῦ κυριολεκτικῶς ἐξευγενίζουν καὶ ἐξαγνίζουν τὴν ἀτομικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτικὴν ζωὴν των καὶ θεμελιώνουν καὶ τὸν ἀτομικὸν των βίον πλησιέστατα πρὸς ἀνώτερα πρότυπα, διέπονται ἀπὸ μίαν χαλυβδίνην πίστιν πρὸς τὰς Ἠθικὰς Ἀξίας τοῦ βίου των καὶ σεβασμὸν πρὸς τὴν θρησκείαν των καὶ τοὺς Κληρικοὺς των τοιοῦτο, ὥστε τίποτε πρὸ αὐτῶν νὰ μὴ κύπτῃ τὴν κεφαλὴν ὅταν θεωρῆται εὐρισκόμενον ἐν ἀταξία, ὅπως ἀπεδείχθη μὲ τὴν παραίτησιν τοῦ Βασιλέως Ἐδουάρδου, τοῦ ὁποῦ ὁ ἰδιωτικὸς βίος δὲν εὔρισκε συμφῶνους τοὺς αὐστηροὺς Ἕλληνοὺς Κληρικοὺς, δὲν ἴσχυσε δὲ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τίποτε οὔτε τὸ ἐξαιρετικὰ δημοφιλὲς τοῦ ἀνδρός, οὔτε ἡ κατὰ τὰ ἄλλα ἀπόλυτος ἀφοσίωσις πρὸς αὐτὸν πολιτικῶν ἡγέτων ὡς ὁ Μπάλντουϊν.

Αὐτὴ ἡ πίστις των εἰς τὰς Ἠθικὰς Ἀξίας, ἐν αἷς πρωτεύουσαν θέσιν ἔχουν αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι των καὶ ἡ θρησκευτικότης των καὶ τὰ μεγάλα συμφέροντά των ποῦ συγκρατοῦν τὴν κοινωνικὴν ἐνότητά των καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἰσχὺν τῶν δεσμῶν τῆς ἄλλως χαλαρᾶς κατὰ τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἰσχυροτάτης ὡς ἀπεδείχθη κατὰ τὴν πολεμικὴν κρίσιν, Βρεττανικῆς συμπολιτείας, εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια τοὺς ἐχαλύβδωσαν κατὰ τὴν φοβερὰν δοκιμασίαν τοῦ παρόντος πολέμου καὶ τοὺς ἔκαμαν ἰκανοὺς εἰς ὠρισμένας φοβερὰς στιγμὰς μόνοι νὰ κρατήσουν τὸ βάρος τοῦ πολέμου καὶ ὕστερα νὰ δεχθοῦν τὴν πρώτην βοήθειαν

ἀπὸ . . . . . τὴν μητέρα τῶν Ἑθνῶν Ἑλλάδα! καὶ... ἐξ αὐτῆς, μετ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς νὰ ἴδουν τὸ πρῶτον μειδίωμα τῆς νίκης εἰς τὰς ἡλιοφλεγεῖς ἀκτὰς τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.

Αὐταὶ αἱ ἠθικοαξιολογικαὶ ἀρχαὶ τῶν εἶναι ἐκεῖναι πού τοὺς ἔδωσαν τὴν ἰκανότητα νὰ μὴ χάσουν οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὸ θάρρος τῶν καὶ τοὺς ἐπέτρεψαν νὰ εὗρουν τοὺς πλέον ἑτεροκλήτους συμμάχους, ἀπὸ τοὺς κεφαλαιοκρατικοὺς Ἀμερικανοὺς μέχρι τῶν κομμουνιστῶν Ρώσων, ἐνῶ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἔπαυσαν νὰ ἀναδιοργανώνουν, ὅσον ἠδύναντο, τὰ λείψανα τῶν διαφόρων Κρατῶν, βοηθούμενοι κατόπιν ἀπὸ αὐτά, ἰδίᾳ δὲ τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι ἐστάθησαν πιστοὶ συναγωνισταὶ τῶν εἰς ὅλας τὰς φάσεις τοῦ πολέμου, ἰδίᾳ μὲ τὸ Ἐμπορικὸν καὶ Πολεμικὸν Ναυτικὸν μας, προσφέροντες καὶ μετὰ τὴν πῦσιν μας τὰς ὑπηρεσίας μας διὰ τὴν νίκην, ἀπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, ὅπου περιέπλεε ὁ ἔνδοξος «Ἀβέρωφ» μας, μέχρι τῶν Νορμανδικῶν ἀκτῶν τῆς Γαλλίας, ὅπου ὁ στόλος μας ἐλάμβανε μέρος εἰς ἀποβατικὰς ἐπιχειρήσεις, καὶ ἀπὸ τῶν Αἰγυπτιακῶν πεδίων τοῦ Ἑλ' Ἀλαμείν, ὅπου εἴχομεν τὴν τιμὴν τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιθέσεως τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης νίκης, μέχρι τῶν Ἰταλικῶν ἀποβατικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ μαχῶν, ὅπου σιρατὸς ἑλληνικὸς καὶ στόλος καὶ ἀεροπορία συνεχίζουσι τὸν ἀγῶνα διὰ μίαν Ἐθνεγεροῖαν καλυτέραν πάσης ἄλλης φορᾶς.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν Ἄγγλων, εἰς τὸν κατακλυσμὸν τῆς ἠθικοαξιολογικῆς καὶ πολιτικῆς διαλύσεως τὴν ὁποίαν ἐπέφερε ὁ πόλεμος, ἐστάθησαν—εἰς βεβαίως δευτέραν μοῖραν ἀλλ' ἀξιομνημονεύτως—ἄλλα δύο Κράτη. Αἱ Ἡνωμ. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ρωσσία.

Καὶ αἱ μὲν Ἡν. Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, μακρὰν τοῦ κυρίου πεδίου τῆς μάχης καὶ τῶν φοβερῶν παντοίων καταστροφῶν τοῦ πολέμου, μὲ τὸν πλοῦτον τῆς ἰλιγγιώδους βιομηχανικῆς ὀργανώσεως τῶν ἀνέπαφον καὶ μὲ κοινωνικὴν κατάστασιν ἰδεωδεστέραν παντὸς ἄλλου

Κράτους, ἀφοῦ τὸ μέσον ἐτήσιον ἐθνικὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα διὰ κάθε Ἀμερικανὸν πολίτην ἦτο προπολεμικῶς «234.000 δραχμῶν καθ' ἣν στιγμὴν τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εἰς τὴν πτωχὴν Ἑλλάδα ἦτο 7.640 δραχμῶν!!!... εἰς τὴν Γαλλίαν 70.000 δραχμῶν, εἰς τὴν Γερμανίαν 96.000 δραχμῶν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν 110.000 δραχμῶν (1)» μὲ δημοσίαν ζωὴν ἐδραζομένην ὅλον ἐν περισσότερον ἐπὶ Ἠθικῶν Ἀξιών καὶ διαπνεομένην ἀπὸ ὑγιεῖς ἀρχάς, μὲ ἀντίληψιν δὲ τοῦ πολεμικοῦ κατακλυσμοῦ ἐκ τηλεγραφικῶν μόνον πληροφοριῶν καὶ ἔστω ἐξ ἀπωλειῶν ἀριθμοῦ τινος τῶν εἰς τὰ μέτωπα καὶ τὴν ὑφήλιον ὄλην μαχητῶν τῶν, μὲ τελείαν ὁμῶς ἄγνοιαν τοῦ συνταρακτικοῦ δράματος τῶν ἀμάχων, τῶν προσφύγων καὶ τῶν συγκλονιστικῶν φαινομένων τῶν διὰ σιδήρου καὶ φωσφόρου ἰσοπεδουμένων ἄλλοτε ἀνθρώπων πόλεων, ὡς τὸ Ἀμβουργον, τὸ Ρότερντάμ, ἡ Δουγκέρκη καὶ ἰκανὸν μέρος τοῦ Βερολίνου, Λονδίνου καὶ λοιπῶν ἀτυχῶν πόλεων τῆς Εὐρώπης, δράμα τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς καὶ κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον δὲν ἐγνώρισαν καὶ διὰ τοῦτο ἠθικοαξιολογικῶς εὐρίσκοντο εἰς καλλιτέραν κατάστασιν πάντων τῶν Κρατῶν τῆς Ὑφῆλιου καὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἐκείνου καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀργοπορημένης εἰσόδου τῶν εἰς τὸν παρόντα πόλεμον, εἶναι εὐνόητον διατὶ ἐκρατήθησαν, διατὶ δὲν συνεκλονίσθησαν ἠθικῶς καὶ διατὶ φαίνεται ὅτι διατηροῦν, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς φυσικῆς καὶ κανονικῆς διακυμάνσεως, τὴν στάθμην τῆς ἠθικοαξιολογικῆς τῶν συγκροτήσεως

Ἡ Σοβιετ. Ρωσσία ὁμῶς, τὸ ἐπίσημον ἀντιθρησκευτικὸν Κράτος, πῶς δὲν διελύθη; Τὸ Κράτος τῆς ὑλιστικῆς θεωρητικῆς ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἱστορίας, πῶς δὲν ἀποσυνετέθη; Τὸ Κράτος τῆς ἀνελευθέρου Δημοκρατικῆς Δικτατορίας τοῦ Προλεταριάτου πῶς δὲν ἐσαρώθη ὡς χάρτινος πύργος ἀπὸ τὴν δίνην τοῦ πολέμου;

1) Πρβλ. Α. Μάνου, Τὸ πρόβλημα διατροφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ὁ ζωτικὸς χῶρος, ἐν «Τεχνικῇ» ἔτος 1ον τεύχος 15ον σελ. 450.

— Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἐκπληκτικὴ, ἀλλ' ὅμως πραγματικὴ. Ἡ Σοβ. Ρωσσία ἐπέζησε τῆς πολεμικῆς δίνης καὶ δὲν διελύθη χάρις εἰς τὰς ἠθικὰς ἀξίας τῆς πατρίδος, τῆς ἐννοίας τοῦ κράτους, τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἐν τάχει ἀνασυρθείσης ἐν τέλει ἀπὸ τὰς διώξεις καὶ τὰς κακώσεις καὶ ἀποκατασταθείσης, ἐκ σκοπιμότητος πολιτικῆς ἔστω, χριστιανικῆς πίστεως! . . .

Καὶ πράγματι. Ἄν δὲν προταχθῆ τὸ ἱστορικὸν ἐπιχείρημα τοῦ ἀχανοῦς τῆς ἐκτάσεως τοῦ Ρωσικοῦ ἐδάφους, ποῦ ἐπιτρέπει συνεχεῖς ὑποχωρήσεις μέχρις οὔ ὁ στρατηγὸς χειμῶν παίξῃ ρόλον ὄπλου ἀνταποδόσεως ὑπ' ἀριθ. 1, κατὰ οἴουδήποτε ὁ ὁποῖος θ' ἀπετόλμα εἰσβολὴν εἰς τὸ ρωσικὸν ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἐπιχείρημα ἔχει βεβαίως πάντοτε ἰσχύον καὶ ἂν ἀφεθῆ τοῦτο ὡς τελευταῖον ἐπιχείρημα, τότε ἀνακύπτει ὡς κύριος λόγος τῆς μὴ διαλύσεως τοῦ Μπολσεβικικοῦ Ρωσικοῦ κράτους αὐτὸ τὸ ὁποῖον καὶ ἀνωτέρω εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς παρουσίας μελέτης ἐτονίσσαμεν, ὅτι ὁ μπολσεβικισμὸς ὅπως καὶ ὁ φασισμὸς εἶναι ἀπὸ τὰ καθεστῶτα τὰ ὁποῖα θεοποιοῦν ἰδιαιτέρως εἰς τὴν συνείδησιν τῶν πολιτῶν τῶν τὸ κράτος, τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τῆς πολιτείας καὶ τῆς πατρίδος, τὴν ὁποίαν ὁ προπαγανδιστικὸς κομμουνισμὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τῆς Μαρξικῆς θεωρίας διαλύει, εἰς τὴν Ρωσσίαν ὅμως τὸ κράτος θεοποιεῖται καὶ ἀπὸ ἀπαλῶν ὀνύχων ὁ πολίτης ἀνατρέφεται μὲ πατριωτικωτάτας διὰ τὸν Ρῶσον ἀρχάς, ποῦ σημαίνουν τὸ ὑλάχιστον Ρωσικὸν Ἔθνισμὸν καὶ «ἡ Κόκκινη Πατρίδα»—ἡ δὲ πατρίδα εἶναι πολιτικὴ ἔκφρασις τοῦ ἐθνισμοῦ, λέγει ὁ Φῶτος Πολίτης (1)—καὶ οἱ κίνδυνοί της ἀπὸ ὅλα τὰ ἀστικὰ καὶ φασιστικὰ κράτη πάντοτε ἐθεμελιῶναν τὴν ἀγωγὴν τοῦ Ρῶσου πολίτου. Ἐνῶ δὲ εἰς ὅλα τὰ κράτη τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα ἦσαν πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὰ κατ' ἐξοχὴν ἀντιμιλιταριστικὰ κόμματα καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν διέλυσαν τὸν ἄλλως ἔξοχον

1) Πρβλ. Φ. Πολίτη, Ἐκλογή ἀπὸ τὸ ἔργον του «Παρόν Ἔθνισμοῦ» τομ. II σ. 97.

γαλλικὸν στρατὸν μὲ τὸ περίφημον rouir quoi καὶ τὸν ἕκαμαν, ἀντὶ νὰ προτάσῃ τὴν λόγχην του εἰς τὸν εἰσβολέα Γερμανόν, νὰ τὴν καρφώνῃ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1940 ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἰς τὴν Ρωσσίαν ὠργανώθη, ὡς ἦτο γνωστὸν καὶ προπολεμικῶς, ἀλλ' ὡς ἀπεδείχθη καὶ κατὰ τὸν πόλεμον, τὸ μεγαλύτερον μιλιταριστικὸν κράτος ποὺ ἐγνώρισέ ποτε ὁ κόσμος. Συνεπῶς ἡ μεγίστης σημασίας ἠθικὴ ἀξία τῆς πατρίδος καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τὸ συναφές πρὸς αὐτὴν μιλιταριστικὸν πνεῦμα ἦτο ὁ πρῶτος λόγος τῆς ἀντοχῆς τοῦ Ρωσικοῦ κράτους.

Ἄφ' ἐτέρου ἡ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ ἐστάθη ἡ δευτέρα ἠθικὴ ἀξία εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστεῖ τὸ Ρωσικὸν κράτος τὴν ἀντοχὴν του. Ὑστερα ἀπὸ 25 ἐτῶν κομμουνιστικὴν διαβίωσιν, ὅπου μία ὀλόκληρος γενεά, ἡ μαχητικώτερα—καθ' ἃ νεωτέρα—ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη, καὶ μία ἄλλη ἠνδρώθη καὶ ἔζησεν (δύο δηλαδὴ περίπου γενεαί) ὑπὸ καθαρῶς κομμουνιστικὴν διακυβέρνησιν, θὰ ἦτο τοῦλάχιστον παράδοξον ἂν δὲν εἶχεν ἀναπτύξει εἰς ἑαυτὴν καὶ τὸν λαὸν αἴσθημα κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, βαθύτατον εἰς τὸ κατ' ἐξοχὴν—διὰ τῆς προπαγάνδας μάλιστα—σκεπτόμενον Ρωσικὸν προλεταριάτον.

Τέλος, τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ρῶσος ἀγρότης κατὰ μεγίστην πλειονότητα ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι τὸ βᾶθρον τῆς πολιτείας καὶ ὅτι ὁ ἀγρότης αὐτὸς ἐμάχετο ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, ὀλίγων ἢ πολλῶν, πλουσίων ἢ ἐστερημένων, ἀδιάφορον, πάντως ἰδικῶν του, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποζοῦσε αὐτὸς καὶ ἡ «ἐργατιά», ὅπως τοῦ ἐτόνιζον οἱ Κομμισάριοι, ἀποτελεῖ ἓνα ἀκόμη λόγον ποὺ ἐξηγεῖ τὸν θαυμάσιον Ρωσικὸν ἀμυντικὸν πατριωτισμόν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἰδέα, ἡ ἠθικὴ ἀξία τῆς θεᾶς πολιτείας πατρίδος, πλαισιωμένη ἀπὸ τὸ μιλιταριστικὸν πνεῦμα, ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὴν ἄμυναν βωμῶν καὶ ἐστιῶν, ὠλοκληροῦτο εἰς τὴν κλασσικὴν μορφήν τοῦ πατριωτισμοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐθεμελιώθη πάντοτε ἡ ἀνεξαρτησία τῶν λαῶν καὶ ἠδραιώθη πάντοτε ἡ μαχητικὴ καὶ νικηφόρος ἐλευθερία των, εἰς

δλας τὰς ἐποχὰς καὶ εἰς ὄλας τὰς φάσεις τῆς παγκοσμίου ἱστορίας.

Τέλος ἡ πολιτικότης τῶν ἡγετῶν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ἀντελήφθη, ὅτι τὴν ὥραν τοῦ ὑπερτάτου κινδύνου, ὁ στρατιώτης, ὁ μαχητής, ἀλλὰ καὶ ὁ κάθε πολίτης ἐνστικτωδῶς ζητεῖ τὴν ὑπερτάτην βοήθειαν ἀπὸ τὸ ἄγνωστον, ποῦ ἴσως αὐτὸ κρατεῖ εἰς χεῖρας του τὰς τύχας τοῦ προσωπικοῦ του μοιραίου. Ἔτσι, ὁ ἀντιθρησκευτικὸς διωγμὸς ἐκρίθη σκόπιμον νὰ παύσῃ. Κάτι περισσότερον ἀκόμη. Ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία ἀποκατεστάθη. Αἱ ὀλίγαι ἐναπομείνουσαι Ἐκκλησίαι ἤνοιξαν. Καὶ ἡ κρυπτοχριστιανικὴ μυστικιστικὴ ψυχὴ τοῦ Ρώσου εὔρε γνῶριμον παραστάτην εἰς τὰς στιγμὰς τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου, στιγμὰς ποῦ ἡ ψυχὴ λυγίζει καὶ ζητεῖ τὴν βοήθειαν ὑπερτέρων δυνάμεων, εὔρε πολύτιμον βοηθὸν τὴν θριαμβεύσασαν ἐπὶ τέλους πατρίαν θρησκείαν. Καὶ ὁ θρησκευτικὸς παράγων προσέθεσε οὕτω καὶ αὐτὸς τὸ μικρὸν ἢ μεγάλο βᾶρος του εἰς τὰς ἄλλας ἠθικὰς ἀξίας, ποῦ διετήρησαν τὸ ἀντιθρησκευτικὸν κράτος, ποῦ πιστεύει εἰς τὴν «ὕλην» καὶ παραγνωρίζει τὴν «ἰδέαν» καὶ τὴν «Πατρίδα», καὶ ὅμως σώζεται ἀπὸ τὰς ἠθικὰς ἀξίας, καὶ τὴν ἰδέαν, τὴν πατρίδα καὶ τὴν θρησκείαν, εἰς τὰ ὅποια κατέφυγε διὰ νὰ σωθῇ καὶ ἐσώθῃ!...

Τὰ θεωρητικὰ τοῦ πράγματος τούτου συμπεράσματα δὲν εἶναι δυσεύρετα. Ὀλίγος νοῦς, ὀλίγη σκέψις καὶ τὰ περαιτέρω ἡ ἱστορία τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν, τῶν ἀξιῶν τοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ρίψῃ τὸ φῶς της, διὰ νὰ ἴδῃ ἡ ἀνθρωπότης καὶ τεταραγμένη νὰ ἐπαναλάβῃ μὲ τὸν Γκάντι: «Τὶ ἐκάμαμεν!...»

7. Ἡ ἑλληνικὴ ἠθικοαξιολογικὴ ἀνασυγκρότησις.

Ὅτιδήποτε ὅμως καὶ ἂν συμβαίῃ ἀπὸ ἠθικοαξιολογικῆς ἀπόψεως εἰς τὰς Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς, ἢ τὴν Ρωσίαν ἢ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ἠθικοαξιολογικὴ διάλυσις τῆς Εὐ-

ρώπης ὅλης, μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν ὡς νησίδες ἐλπίδος καὶ πολιτισμοῦ ἐπιπλέουν ἡ Ἑλβετία, κυρίως, καί, εἰς δύο ἀπομονωμένα ἄκρα αὐτῆς, τὰ Ἰβηρικὰ κράτη καὶ ἡ Σουηδία, παραμένει ὡς μία φοβερὰ ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια.

Ἡ ἐξημμένη φαντασία καὶ τὰ ἐξαγριωμένα ἦθη, ἡ ἐγκληματικότης καὶ ἡ ἀνηθικότης, ὑπὸ τὴν στενὴν καὶ εὐρεῖαν ἔννοιαν τῆς λέξεως, καὶ ἡ τελικὴ ἠθικὴ καὶ ὕλική κατάπτωσις τῶν μαζῶν, ἡ ἀπώλεια τοῦ αἰσθήματος τοῦ αὐτοσεβασμοῦ, τῆς ἐργατικότητος, τῆς τιμῆς καὶ τῆς συνειδήσεως καὶ ὁ κλονισμὸς κάθε ψυχικῆς εὐγενείας καὶ ἀνωτερότητος, εἶναι μία φοβερὰ καὶ φρικτὴ πραγματικότης, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς τὴν ψυχικὴν ἀγριότητα, τὸν βαρβαρισμὸν καὶ τὴν παρακμὴν τῶν κρατῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὸν σκεπτικισμὸν διὰ κάθε ἐλπίδα—ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας—κάθε εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος ! . . .

Εἰδικώτερον διὰ τὸν τόπον μας, ποὺ ἰσχύουν ὅλα τὰ ἀνωτέρω, προστίθεται ἡ πτωχεῖα τῶν οἰκονομικοπαραγωγικῶν μέσων μας, ἡ ἔλλειψις κεφαλαίων, ἡ τεχνικὴ καθυστέρησίς μας, καὶ ὡς ἀτυχεστάτη κορωνίς αἱ ἀτελεύτητοι ποικίλοι καταστροφαιὶ τῶν πόλεων, τῶν χωρίων, τῆς ὑπαίθρου, τῶν συγκοινωνιῶν καὶ ὅλων ἐκείνων τῶν στοιχειωδῶν ὄρων πολιτισμοῦ ζωῆς, ποὺ ὕστερα ἀπὸ μίαν ἀγωνιώδη προσπάθειαν ἐν μέσῳ ταραχωδῶν γεγονότων ἐνὸς ἑκατονταετοῦς ἐλευθέρου βίου εἴχομεν κατορθώσει, πλούσια ἢ πτωχά, σιγὰ· σιγὰ νὰ δημιουργήσωμεν διὰ τὸ κοινωνικὸν σύνολον τοῦ λαοῦ μας καὶ τὴν ὑπὸ τὸν ἥλιον θέσιν μας.

Τώρα, ἀπὸ τὸν καταστρεπτικὸν σεισμὸν τοῦ πολέμου ὅλα αὐτὰ ἐκλονίσθησαν ἢ ἔπεσαν καὶ οὕτω ἀνακύπτει φυσικῶς τὸ ἐρώτημα :

— Τί θὰ γίνωμεν ; Θὰ σταυρώσωμεν τὰ χέρια καὶ ἐπὶ τὸν «ποταμὸν Βαβυλῶνος» καθήμενοι θὰ μοιρολογοῦμεν ; Θὰ χάσωμεν τὴν αὐτοπεποίθησίν μας ;

— "Ὅχι βέβαια !... 3000 ἐτῶν ἱστορικὴ δρᾶσις τοῦ Ἑθνους μᾶς δίδει κάθε δικαίωμα νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὁ λαός μας δὲν θὰ χαθῆ καὶ ὅτι τὸ Ἔθνος θὰ ἐπιζήσῃ καὶ ὅτι

ἀπὸ τὴν ὡς ἐν χωνευτηρίῳ αὐτὴν δοκιμασίαν θὰ ἐπιβιώσῃ καὶ θὰ εὐρῆ καὶ πάλιν τὸν δρόμον του.

Ὅταν ἡ νίκη θὰ ἔχῃ φτερουγίσει κοντὰ μας, καὶ συλλαμβάνοντες αὐτὴν τῆς κόψωμεν καὶ πάλιν ὡς οἱ πρόγονοί μας τὰ πτερὰ καὶ ἀποκαταστήσωμεν αὐτὴν εἰς τὸν ἰδικὸν τῆς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ναὸν ἄπτερον καὶ πάλιν, ἀλλὰ ὀλοκληρωτικῶς ἰδικὴν μας, καὶ αἰσθανθῶμεν τὴν μέθην τῆς χαρᾶς ποὺ αὐτὴ γνωρίζει νὰ δίδῃ, ὅταν ἡ Ἐλευθερία θὰ εἶναι πάλιν πραγματικότης καὶ ὄχι γλυκὺ ὄνειρον καὶ ποθητὸν ὡς σήμερον, τότε ἡ ἱστορικὴ εὐθύνη καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ζωῆς, ἀδελφωμένοι καὶ μὲ ἀνυψωμένον τὸ ἠθικὸν ἀπὸ τὴν ἡδονὴν καὶ συναίσθησιν τοῦ δικαιώματος τῆς πλήρους ἀπολαύσεως τῆς δικαιοτέρας ὄλων τῶν νικῶν τοῦ παρόντος πολέμου, τῆς νίκης τῆς Ἑλληνικῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐστάθη ἄξιος καὶ ἠγωνίσθη ὡς ἓνας ἄνθρωπος μὲ ὑπέροχον φρόνημα καὶ παλμόν, θὰ μᾶς ἐπαναφέρουν ὄλους, ἄλλον ὀλίγον καὶ ἄλλον πολὺ, εἰς γονιμώτερας καὶ σοβρωτέρας σκέψεις.

Τότε θὰ ἐπιληφθῶμεν τῆς ἀναδιοργανώσεώς μας. Τότε θὰ ριφθῶμεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν μας ἀνασυγκρότησιν. Τότε θὰ ἐπιδιώξωμεν, διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ἐλευθερίαν μας καὶ τὴν Πατρίδα μας καὶ δι' αὐτῆς νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν πραγματικὴν δημιουργίαν τοῦ ἔθνους μας ἀφοῦ «τὸ πνεῦμα ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ μίαν Πατρίδα (1)», τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ Κράτους μας. Τότε θὰ ἀναδιοργανώσωμεν τὴν κοινωνικοοικονομικὴν μας σύνθεσιν καὶ θὰ ἀποκαταστήσωμεν, θὰ πρέπει δηλαδὴ νὰ ἀποκαταστήσωμεν, ἀνάμεσόν μας τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν σεβασμὸν τῆς Δικαιοσύνης εἰς τὴν οἰκονομικοκοινωνικὴν ζωὴν, τῆς Δικαιοσύνης διὰ τὸ ἄτομον καὶ διὰ τὸ σύνολον καὶ εἰς τὴν δικαίαν κατανομήν τῶν ἀγαθῶν μας καὶ τῶν εἰσοδημάτων μας θὰ θεμελιώσωμεν τὴν κοινωνικὴν ἀνάπλασίν μας καὶ τὴν κοινωνικὴν ἐνότητά καὶ ἀλληλεγγύην.

1) Πρβλ. Π. Κανελλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πνεύματος, Ἀθῆναι 1942 σελ. 18.

Τότε θὰ αἰσθανθῶμεν καὶ πάλιν ὡς ἄνθρωποι τὴν ἀνάγκην νὰ δημιουργήσωμεν κάτι αἰωνιώτερον, ἱστορικώτερον, κάτι ὡς συμβολὴν μας ἰδιόμορφον εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἐπιτεύξεις καὶ ὁ πόθος ἑνὸς Πολιτισμοῦ «Νέου» θὰ ἀνακύψῃ βαθμηδὸν εἰς τὴν ψυχὴν μας, θὰ μᾶς συναρπάσῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ θὰ μᾶς παρασύρῃ τέλος αἰχμαλώτους εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ εὐγενεστάτου αὐτοῦ ἰδεώδους.

Τότε ὅμως, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο θὰ πρέπει νὰ προσέξωμεν καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς κοινωνία καὶ ὡς Κράτος καὶ ὡς Ἐκκλησία καὶ ὡς Ἐπιστήμονες καὶ ὡς Διδάσκαλοι καὶ ὡς Λογοτέχναι καὶ ὡς πλούσιοι ἢ πτωχοί, μικροὶ καὶ μεγάλοι, τὸ μεγάλο καθῆκον τὸ ὁποῖον ἔχομεν, νὰ ἀνασυγκροτήσωμεν βάσει ἠθικῶν ἀξιῶν τὴν ζωὴν μας, τὸ φρόνημά μας καὶ τὸν ἐσωτερικὸν μας κόσμον.

Ὁ ἀληθινὸς πολιτισμὸς τῶν συγχρόνων βορείων λαῶν τῆς Εὐρώπης, τῶν ἠρωϊκῶν Φιλλανδῶν, τῶν Σουηδῶν, τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν Ἑλβετῶν, ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὰς ἠθικὰς ἀξίας θεμελιούται, καὶ ἂν αὐτὸ δὲν εἶναι πειστικὸν ὡς παράδειγμα, ἂν ἡ ἱστορικὴ ἐπαλήθευσις τῶν ἀπόψεών μας δὲν φθάνῃ διὰ νὰ φρονηματισθῶμεν, τότε εἰς τὴν πρόσφατον ἰδικὴν μας ἱστορίαν 1912—13 ἀνατρέχοντες ἅς ἴδωμεν ἐκεῖ πλούσια τὰ δῶρα τῆς ἠθικοαξιολογικῆς ἐμπνεύσεως ἑνὸς λαοῦ, ἅς ἀνατρέξωμεν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν δρᾶσιν τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν Ρώσων κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον καὶ φυσικῶς ἐρευνῶντες αὐτὴν—ὡς ἀνωτέρω—ἅς παραδειγματισθῶμεν, ἐνθυμούμενοι καὶ τὴν οἰκτρὰν εἰκόνα τὴν ὁποῖαν ἐπέδειξεν ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρούσης συρράξεως, τῆς ὁποίας μικρὸν κάτοπτρον ἐχορηγήσαμεν εἰς προγενέστερον κεφάλαιον.

Ζωή, πρόδος, εὐημερία, τέχνη, γράμματα καὶ ἐπιστήμαι, κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη καὶ ἀλτρουισμὸς, εὐγένεια ἠθῶν καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μὲ μίαν λέξιν, τὴν λέξιν «Πολιτισμὸς», ἐκφράζονται καὶ συγκινοῦν τὸν ἄνθρωπον καὶ καθιστοῦν τὸν βίον πραγματικῶς ἄξιον λογικοῦ ὄντος καὶ εὐμορφαίνουν τὴν ζωὴν καὶ δίδουν νόημα καὶ χρῶμα

εἰς αὐτήν, ὅλα αὐτὰ στηρίζονται εἰς τὰς ἠθικὰς ἀξίας ποῦ ἐξευγενίζουσι τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἐξιδανικεύουσι καὶ τὸν ὠθοῦν πρὸς τὴν ἀληθινὴν ζωὴν τοῦ πνεύματος, ἣ ὁποῖα, ὡς λέγει ὁ Ρενάν, «ἐξασφαλιζομένη παρέσχε πάντοτε τὴν »μεγαλειτέραν ὑπηρεσίαν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, διότι »καίτοι μὴ ἔχουσα οὐδὲν τὸ ἰδανικὸν στοιχεῖον καθ' ἑαυτὴν »ἐν τούτοις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν τελειοποίησιν καὶ »ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου» (1).

Ἡ στροφή λοιπὸν πρὸς τὴν γνώριμον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ τὴν συγχρόνως κρατοῦσαν Ἰδεοκρατικὴν Φιλοσοφίαν θὰ πρέπει νὰ θεμελιώσῃ θεωρητικῶς τὴν πίστιν μας εἰς τὰς ἠθικὰς ἀξίας. Ἡ ἀνύψωσις καὶ καθολικεῖσι εἰς τὸν λαόν μας τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Παιδείας θὰ ὑψώσῃ τὴν ἠθικὴν στάθμην τῆς ζωῆς μας καὶ θὰ καταστήσῃ κτῆμα τοῦ λαοῦ τὰ πορίσματα τῆς Φιλοσοφίας καὶ πηδάλιον διὰ τὴν πληρεστέραν κατανόησιν τῆς σημασίας τῆς ζωῆς.

Τὸ φῶς τέλος τὸ ὀλοκάθαρον καὶ ὀλόλαμπρον τῆς Θρησκείας, ἰδιαίτατα δὲ τῆς Χριστιανικῆς Ἀληθείας, Πίστεως καὶ Ἠθικῆς—εἰς τὴν ὁποῖαν ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες ὀφείλομεν τόσα, ἂν ὄχι τὸ πᾶν,—θὰ πρέπει νὰ καταυγάσῃ τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τῆς ψυχῆς μας, νὰ τὸν μαλάξῃ καὶ νὰ συγκινήσῃ, νὰ τὸν ἡμερέψῃ καὶ τὸν εὐμορφήνῃ, νὰ τὸν ἐξιδανικεύσῃ καὶ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν καθημερινὴν μας ζωὴν ὡς «ἠθικὴ καὶ ἐνεργὸς βίωσις» (2), ὡς θεμελιώδης καταστατικὸς Νόμος τῆς κοινωνικῆς μας δράσεως καὶ τῆς διαγωγῆς μας, ὡς ἓνα μῆνυμα «ἀμέσου λυτρωμοῦ» (3) καὶ ὡς «κατάκτησις τῆς ζωῆς» (4).

Ἐξ ἄλλου, ἡ Ἐθνικὴ καὶ Πολιτικὴ Ἐλευθερία μας καὶ ἡ ἀδιάσπαστος καὶ ἐπὶ Δικαιοσύνης κατανομὴ πλούτου καὶ εἰσοδημάτων θεμελιωμένη ἀκλονήτως Κοινωνικὴ Ἐνότης μας

1) Πρβλ. Ι. Καραβίδα, Κράτος καὶ Παιδεία, Ἀθῆναι 1935 σ. 21.

2) Πρβλ. Ι. Καραβίδα, Κράτος καὶ Παιδεία σελ. 12.

3) καὶ 4) Πρβλ. Φ. Πολίτου, Κήρυγμα ζωῆς (Ἐκλογή ἀπὸ τὸ ἔργον του) Τομ. Β. σελ. 216—220.

θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὁ Νόμος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Πολιτικῆς καὶ Κοινωνικῆς μας ζωῆς, τὰ πολυτιμότερα ἀγαθὰ χωρὶς τὰ ὁποῖα οὔτε ὡς ἄνθρωποι οὔτε ὡς κοινωνικά ὄντα ἠμποροῦμεν νὰ βιώσωμεν καὶ νὰ δημιουργήσωμεν, ἀφοῦ λαοὶ ἔθνικῶς μὲν δοῦλοι, οὔτε προάγονται, οὔτε εὐημεροῦν, οὔτε δημιουργοῦν, οὔτε ὡς ἄτομα οὔτε ὡς σύνολον, οὔτε κἂν ζοῦν, ἀλλὰ στενάζουν μόνον καὶ δουλεύουν χάριν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐξουσιάζουν αὐτῶν—ὡς προσφάτως ἄλλωστε πικρῶς ἐδιδάχθημεν—πολιτικῶς δὲ δοῦλοι, ταχέως ἐκφυλίζονται καὶ τέλος, κοινωνικῶς διχασμένοι, ἀργὰ ἢ γρήγορα ἐξαφανίζονται ἀπὸ τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμούς, οἱ ὁποῖοι ὅταν δὲν ὀδηγοῦν κατευθεῖαν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν καὶ Πολιτικὴν δουλείαν ἐπιφέρουν πάντοτε καὶ χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν τὴν ὀπισθοχώρησιν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τὴν παρακμὴν καὶ δυστυχίαν τοῦ συνόλου.

Ἐλευθερία λοιπὸν καὶ Πατρις καὶ Κοινωνικὴ Ἐνότης, Ἐρησκευτικότης Χριστιανικοῦ βίου, Φιλοσοφημένη ἀντίληψις ζωῆς καὶ Παιδεία, εἶναι ὁ κύκλος τῶν ἠθικῶν ἀξιών πρὸς τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ προσανατολίσωμεν τὴν μεταπολεμικὴν ζωὴν μας, νὰ διαμορφώσωμεν τὸν ἀτομικὸν καὶ κοινωνικὸν μας βίον καὶ νὰ ἀναπλάσωμεν τὸν ἐσωτερικὸν μας κόσμον, ἐὰν θέλωμεν πραγματικὰ νὰ εὐημερήσωμεν καὶ νὰ εὐτυχίσωμεν. Εἶναι ἀκόμη αὐτὰ ποὺ ἀποτελοῦν τὸν κύκλον μὲ τὸν ὁποῖον θὰ πλαισιώσωμεν τὴν ἔθνικὴν πολιτιστικὴν μας δημιουργίαν, ἡ ὁποία δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ὑλική, διότι καὶ ἡ λιτότης τῶν στοιχείων τῆς γῆς ποὺ κατοικοῦμεν καὶ γνωρίζομεν ὡς κοιτίδα πρὸς τὸν πνευματικὸν καὶ ἠθικοψυχικὸν κυρίως πολιτισμὸν μας ὠθεῖ καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ ἡ ἀρχαία πνευματικὴ δημιουργία τοῦ Ἔθνους κυριώτατα μᾶς στρέφει καὶ τέλος τοῦ στοιχείου τούτου, τοῦ «ἠθικοῦ», ἔχει ἀνάγκην ὁ περίλαμπρος κατὰ τὰ τεχνικὰ σημερινὸς πολιτισμὸς, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν στηριζόμενος, παρ' ὅλας τὰς ἀναμφισβητήτως θαυμαστάς τεχνικάς καὶ ἐπιστημονικάς ἐπιτεύξεις του, δὲν κατάρθωσεν ἐν τούτοις οὔτε σπιθαμὴν νὰ προαγάγῃ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ζωῆς,

καὶ ἀκόμη εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὸ ἀπαισιόδοξον συμπέρασμα τοῦ Πασκάλ ὅτι «ὀλόκληρος ἡ ἐπιστημονικὴ γνῶσις» δὲν ἀξίζει τοῦ κόπου μιᾶς ὥρας, διότι ἡ ἐπιστήμη ἀδυνατεῖ νὰ παράσχη τὴν ὑστάτην καὶ ἀπόλυτον βεβαιότητα, διὰ τῆς ὁποίας ἀποκαθίσταται ἡ εἰρήνη ἐν τῇ ἀνθρώπινῃ ψυχῇ (1)» εὐστάθει τελείως ἀκλόνητον.

«Ἡ ἐπιστήμη», παρατηρεῖ ὠραιότατα ὁ Παν. Κανελλόπουλος (2) «ἡ ἐπιστημονικὴ ἀνάλυσις, καλλιεργουμένη» ὅπως καλλιεργεῖται εἰς τὴν ἐποχὴν μας, δὲν ἐνώνει ἀλλὰ διασπᾶ, δὲν συνθέτει, ἀλλ' ἀποσυνθέτει. Ὁ δὲ γειῶχι εἰς γνῶσιν ἀλλ' εἰς ἀπόγνωσιν! Ἡ γνῶσις, ἡ ἀληθινὴ γνῶσις, θὰ ἔπρεπε νὰ καθιστᾶ τὸν ἄνθρωπον εὐδαίμονα. Ποῖος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἐπιστήμην τὴν χαράν του; Ποῖον καθιστᾶ ἡ ἐπιστήμη, ὅπως καλλιεργεῖται σήμερον, ἄφροντιν; Ποῖος ἐπικοινωνεῖ τὴν αὐτῆς πρὸς τὸ Σύνπαν; Ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη ἀντὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ νὰ τονώσῃ τὴν εἰς συνείδησίν μας τὴν ἐνότητα τοῦ Σύμπαντος ἀντὶ νὰ σημαίνῃ ὅ,τι ἐσήμαινε διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα ἡ ποίησις καὶ διὰ τὸν Μεσαίωνα ἡ θρησκεία, διασπᾶ τὴν ἐνότητα τοῦ Σύμπαντος, θρυμματίζει τὸ Σύνπαν, καὶ ἐδημιούργησε δι' ἕκαστον εἰδικὸν ἐπιστήμονα εἰδικὸν κόσμον σκέψεων, ἀφιστάμενον τοῦ Σύμπαντος. Ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη δὲν δημιουργεῖ τὸν κόσμον (τὸν ἕνα καὶ ἀδιάσπαστον κόσμον) ἀλλ' ἀρκεῖται εἰς τὸ νὰ δημιουργῇ τὸν «κοσμάκην», ὁ ὁποῖος προκύπτει ἐκ τῆς ἀρνήσεως τοῦ κόσμου ὡς συνόλου, ὡς σύμπαντος. Ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη δὲν δημιουργεῖ ἀνθρώπους πλήρεις, ἀλλὰ κατασκευάζει ἀπλῶς τοὺς εἰδικοὺς ἐπαγγελμα-

1) Πρβλ. Ἱστορία φιλοσοφίας Ν. Ι. Λούβαρι, Ἀθῆναι 1933 Τομ. II σελ. 37.

2) Πρβλ. Π. Κανελλόπουλος, Κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας Ἀθῆναι 1932 σελ. 60, 61.

» τίας ἐπιστήμονας, τύπους ἀνθρώπων,
 » οἱ ὅποιοι ἀντλοῦν τὴν λεγομένην
 » γνῶσιν των ἐκ τῆς ἀγνοίας τοῦ συνε-
 » χομένου ἀδιασπάστου ἐν τῇ πραγμα-
 » τικότητι σύμπαντος. Πῶς εἶναι δυνατόν τοι-
 » αὐτὴ καὶ οὕτω πῶς καλλιεργουμένη ἐπιστήμη νὰ θεω-
 » ρηθῇ ὡς σώζουσα τὴν ἐνότητα τῆς ἐποχῆς μας, ὡς προσ-
 » δίδουσα θετικόν τι εἰς τὴν ἐποχὴν μας; Πῶς εἶναι δυνα-
 » τὸν ἐποχὴ ἢ ὅποια ἀνήγαγε τὴν εἰδικότητα εἰς σκο-
 » πὸν τῆς γνώσεως νὰ θεωρηθῇ ἐξυπηρετοῦσα τὴν ἀληθῆ
 » γνῶσιν; Ἐὰν ἡ διάσπασις τῆς ἐνότητος τοῦ σύμπαντος
 » σημαίνει τὸ ὕψος τῆς ἐπιστήμης, τότε ἡ ἐπιστήμη σημαί-
 » νει ἄρνησιν καὶ ὄχι θέσιν, σημαίνει διάλυσιν καὶ ὄχι σύν-
 » θεσιν. Ἐὰν ἡ ἐπιστήμη ἐξακολουθήσῃ καλλιεργουμένη
 » ὅπως καλλιεργεῖται σήμερον, θὰ ἔλθῃ κατ' ἀνάγκην
 » ἡμέρα κατὰ τὴν ὅποιαν θὰ σπουδάζωμεν διὰ νὰ βλέπω-
 » μεν ὀλιγώτερα ἐκείνων τὰ ὅποια ἀφ' ἑαυτῶν ἀποκαλύ-
 » πτονται εἰς τοὺς φυσικοὺς καὶ ἀπαιδεύτους ὀφθαλμοὺς
 » μας. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ τάσις αὐτὴ θὰ ἀναχαιτισθῇ.
 » Ἄς προσπαθήσωμεν μάλιστα νὰ τὴν ἀναχαιτίσωμεν.
 « Τὴν ἐποχὴν μας ὡς ἄρνησιν πρέπει νὰ διαδεχθῇ ἡ ἄρ-
 » νησις τῆς ἐποχῆς μας! ».

Ὁ νέος λοιπὸν Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς, τὸν ὅποιον ὡς
 σύνθεσιν ἠθικῆς ζωῆς καὶ ὄχι φραστικῆν φιλολογίαν ἔχο-
 μεν ἢ πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν ἐσχάτην φιλοδοξίαν νὰ δη-
 μιουργήσωμεν, δὲν ἀπευθύνεται τόσον εἰς τὸ ὑλικὸν στοι-
 χεῖον, τὸ ὅποιον οὕτε « ἡ πτωχὴ μας γῆ » οὕτε τὰ στενώ-
 τατα κεφάλαιά μας μᾶς βοηθοῦν νὰ ἀναδείξωμεν, ἀλλὰ
 τὸ πνευματικόν, τὸ ψυχικόν καὶ ἠθικόν στοιχεῖον πρέπει
 νὰ ἀναδείξῃ καὶ αὐτὸ νὰ κυριαρχήσῃ εἰς τὴν ἰδιομορφίαν
 του καὶ αὐτὸ θὰ προυαγάγωμεν ὡς συμβολὴν μας εἰς τὸν
 Πανανθρώπινον Πολιτισμὸν, εἰς τὸν ὅποιον ἡ Μοῖρα προ-
 ὤρισεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ποῦ ὁ Προμηθεὺς ἔφερεν εἰς τὸν
 κόσμον τοῦτον τὸ φῶς τοῦ συμβολικοῦ πυρός του, ἕως σή-
 μερον, ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες νὰ μὴ προσάγωμεν ἄλλο τι εἰς
 τὸν Πολιτισμὸν πάντοτε ἀπὸ τὸ ὑπέρτατον καὶ κυρίαρχον

τῆς ζωῆς «πνεῦμα»—αἴσθημα—καὶ «μέτρον», ποῦ εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ κάθε γνησίως Ἑλληνικοῦ εἰς τὴν θεωρίαν, τὴν θρησκείαν, τὴν ζωὴν καὶ τὴν Τέχνην.

Πρὸς κάθε ἄλλην κατεύθυνσιν προσανατολίζοντες τὴν προσπάθειάν μας καὶ οὐραγοὶ πάντοτε καθυστερημένοι θὰ εἴμεθα καὶ κακοὶ καὶ ἀξιοδάκρυτοι πιθηκίζοντες ἀντιγραφεῖς, ἀφοῦ τὰ ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα δὲν θὰ μᾶς βοηθοῦν καὶ τὸν κόπον ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀδίκως θὰ χάνωμεν, διότι ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ κατανοήσωμεν πλήρως ὅτι δὲν λείπουν ἀπὸ τὴν σημερινὴν ζωὴν καὶ τὴν ἰδικήν μας καὶ ὄλων τῶν ἔθνῶν, οὔτε αἱ Τεχνικαὶ πρόοδοι, οὔτε οἱ λοιποὶ παράγοντες, οἱ ὁποῖοι θὰ ἤμποροῦσαν νὰ ὑπερεξασφαλίσουν τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν διὰ νὰ ἦτο εὐτυχῆς ἡ ζωὴ μας. Ἐκεῖνο ποῦ λείπει εἶναι τὸ «ἦθος», ἡ «ψυχὴ», ὁ «ἄνθρωπος», καὶ ἂν αὐτὸν δὲν ἀνεύρωμεν, ἂν αὐτὸν δὲν ἀναπλάσωμεν, ἂν αὐτὸ τὸ στοιχεῖον ποῦ λείπει ἀπὸ τὴν ζωὴν μας καὶ τὸν μηχανικὸν Πολιτισμὸν μας, τὸ στοιχεῖον τῆς «ψυχῆς», δὲν ἀποκαταστήσωμεν καὶ δὲν προσθέσωμεν, καὶ ἂν παρὰ τὸν ὀλόλαμπρον Μηχανικὸν Πολιτισμὸν μας δὲν ὑψώσωμεν ἄλλον ἓνα ὀλόφωτον Ψυχικὸν Πολιτισμὸν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ὑφήλιον οἱ ἄνθρωποι ὅλοι, τότε ἀργὰ ἢ γρήγορα, Τέχνη καὶ Ἐπιστήμη, Πολιτισμὸς καὶ Πρόοδος, Φιλοσοφία καὶ Θρησκεία, Παιδεία καὶ Γράμματα, παραμείναντα ἀκατανόητα εἰς τὴν βαθυτέραν ἔννοιαν καὶ τὴν σύλληψιν τῆς οὐσίας τῶν, ὅχι μόνον θὰ ἀποβοῦν ἄχρηστα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον θὰ στραφοῦν κατ' αὐτῆς καὶ θὰ ὀδηγήσουσιν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς, θὰ παριστάμεθα δὲ μάρτυρες τοῦ ἀξιοδακρύτου θεάματος τῆς Ἐπιστήμης ἀγωνιζομένης διὰ τῶν ἐφευρέσεων νὰ σώζη τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ πάλιν ὁ ἄνθρωπος (ἐνδεχομένως μάλιστα αὐτὸς ὁ ὁποῖος τυχὸν κινδυνεύων διασώζεται) ἀνά δευτερόλεπτον διὰ μέσου, πάλιν, τῶν μέσων καὶ ἐπιτεύξεων τῆς

ἐπιστήμης θὰ στέλλῃ εἰς τὸν Ἄδην λεγεῶνας συνανθρώπων, θυμάτων τῆς ψυχικῆς κακουργίας καὶ ἠθικῆς διαστροφῆς του, δημιουργῶν παντοῦ γύρω ἐρείπια, νέκρωσιν καὶ συμφορὰν! . . .

7. Τὸ Ἑλληνικὸν Πατριωτικὸν ἔπος.

Τὸ πῶς θὰ δημιουργηθῇ αὐτὴ ἡ ἠθικοαξιολογικὴ ἀνασυγκρότησις τοῦ λαοῦ μας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ μας, ποῦ θὰ εἶναι μία ἑναρμόνιος Μουσικὴ καὶ θὰ ἔχῃ χαρακτῆρα πατριωτικοῦ πονήματος - ποιήματος, δὲν εἶναι δυσνόητον :

Κ ρ ἄ τ ο ς, ὀδηγούμενον ἀπὸ πολιτικοὺς ἐμπνευσμένους ἀπὸ τὴν συνείδησιν τῆς ἀνάγκης ἑνὸς τοιοῦτου ἔργου καὶ ὄχι στηρίζοντας τὴν πολιτικὴν των ἐπιβίωσιν ἐπὶ τοῦ ἐμφυλίου μίσους καὶ τῆς πολιτικῆς διαμάχης,

Κ λ ῆ ρ ο ς, οἰστρηλατημένος ἀπὸ τὸ χριστιανικὸν ἰδεῶδες καὶ ὀπτασιαζόμενος τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἰδανικῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐ π ι σ τ ῆ μ ο ν ε ς αἰρόμενοι ὑπὲρ τὴν «ἔδραν» καὶ τὴν ἀκαμψίαν διοχετεύοντες τὴν σοφίαν των εἰς χρῆσιν τοῦ λαοῦ, τοῦ λαοῦ τοῦ ὁποίου ἐκλήθησαν πνευματικοὶ ἡγέται

Λ ὀ γ ι ο ἰ, αἰσθανόμενοι τὸ ἔργον των, καὶ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ Ἑρμοῦ, πέραν τῶν ἐκδόσεων ἡριθμημένων ἐπὶ πολυτελοῦς χάρτου καὶ τὴν θέσιν των ὡς φορέων ὀρθῶν ρευμάτων ἐξυπηρετούντων τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς,

Δ ι δ ἄ σ κ α λ ο ἰ, μύσται τῆς μεταλαμπαδεύσεως εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀδόλων νέων τῶν ναμάτων ποῦ θὰ συγκινήσουν καὶ εἰς τὴν ἀνάτασιν θὰ ὠθήσουν τὴν ψυχὴν τῆς νέας γενεᾶς,

Κ α λ λ ι τ ἔ χ ν α ἰ τῆς σμίλης καὶ τοῦ χρωστήρος, τοῦ Θεάτρου καὶ τοῦ Λόγου, ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὴν ποίησιν ποῦ ἐγκλείει τὸ ἰδανικὸν μιᾶς τοιαύτης «θείας» δημιουργίας.

Τ ὺ π ο ς, **Θ ἑ ἄ μ α**, **Ρ α δ ι ὄ φ ω ν ο ν**, **Μ ο υ σ ι κ ῆ**, ὅλοι οἱ παράγοντες ὁμοῦ μὲ ἓνα παλμὸν ποῦ θὰ πάλῃ δι' ὅτι πνευματικώτερον— ἄρα ὅ,τι Ἑλληνικώτε-

ρον—, καὶ ποῦ θὰ ξεκινοῦν συνεπῶς ἀπὸ τὴν «εἰς τὰ στήθη ὄλων κλειομένην Ἑλλάδα τῆς Ἑλλάδος» καὶ θὰ τοὺς κἀνῆ νὰ «νοιώθουν ὄλοι» ὄχι μόνον «κάθε εἴδους μεγαλεῖο» ὅπως λέει ὁ Σολωμός, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθινὸν Ἑθνικὸν Ἠθικὸν Ἔπος δίπλα εἰς τὸ ἄλλο Ἔπος τῶν βουνῶν, ποῦ περικλείει μέσα τῆς αὐτῆς ἡ ἐθνικωτάτης δρᾶσις, ὡσάν ἕνα ἀληθινὰ «πατριωτικὸν ποίημα» !...

Καὶ τότε, ἐνθουμούμενος κανεὶς μὲ συγκίνησιν ἕνα δυνατὸν πνευματικὸν Ἕλληνα, τὸν Φῶτον Πολίτην¹⁾, θὰ ἤμπορῆ τὴν ἱερὴν στιγμήν ποῦ περνοῦμε νὰ φωνάξῃ εἰς ὄλους αὐτούς, μὲ τὰ λόγια τοῦ προσαρμοσμένα εἰς τὴν ἐποχὴν μας : «Τί μεγαλύτερον, τί ὠραιότερον αὐτὴν τὴν »στίγμην ἀπὸ ἕνα τέτοιο «πατριωτικὸν ποίημα» ; Θὰ μᾶς »λυτρώσῃ ἀληθινά, ὀδηγώντας καὶ δείχνοντάς μας πῶς θὰ »νικήσωμεν τὸν θάνατον καὶ θὰ ἀναπνεύσωμεν βαθιὰ τὸν »ἀέρα τῆς ζωῆς, ὅπως τὸν ἀναπνέει τώρα εἰς τὰ ἐλεύθερα »ἑλληνικὰ βουνὰ ὁ ἀθάνατος μαχητὴς διὰ τὸν ὁποῖον δὲν »ὑπάρχει Χάρος, οὔτε ὡς λέξις, οὔτε ὡς ἔννοια, ἀλλὰ βα»θειά, ἀπέραντος καὶ πληθωρικὴ ζωὴ, ἡ ζωὴ τῆς Ἰδέας καὶ »τῆς Συνειδήσεως !...»

---

1) Πρβλ. Φώτου Πολίτη, Ἐκλογή ἀπὸ τὸ ἔργον του, Ἀθῆναι 1938 Τομ. I «Πατριωτικὰ ποιήματα» σελ. 135—137.

Δ Η Μ . Κ . Σ Φ Α Ε Λ Λ Ο Υ
ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ

ΑΙ ΕΛΛΗΝΟ-ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

20-6-1947 ΒΟΗΘΕΙΑ "ΔΟΓΜΑΤΟΣ ΤΡΟΥΜΑΝ,"
8 -7-1947 ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤΑΚΤΟΣ "ΠΕΡΙΘΑΛΨΕΩΣ,"
2 -7-1948 ΒΟΗΘΕΙΑ "ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΡΣΑΛ,"

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ 12-3-1947 ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΡΟΥΜΑΝ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑΙ ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΩΝ : Κ. Τ Σ Α Λ Δ Α Ρ Η ΚΑΙ Δ. Μ Α Ξ Ι Μ Ο Υ
ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ : Δ Η Μ . Κ . Σ Φ Α Ε Λ Λ Ο Υ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ - ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ - ΚΕΙΜΕΝΑ

*Επιμύθευση από τον Δ. Κ. Σφαελλό -
- νόμος περί εφ' αφορμής της κρίσεως
Δ. Κ. Σφαελλό*

ΕΛΛΗΝΟ-ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑΙ

ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

- 20-6-1947 ΒΟΗΘΕΙΑ "ΔΟΓΜΑΤΟΣ ΤΡΟΥΜΑΝ,"
8 -7-1947 ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤΑΚΤΟΣ "ΠΕΡΙΘΑΛΨΕΩΣ,"
2 -7-1948 ΒΟΗΘΕΙΑ "ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΡΣΑΛ,"

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ 12-3-1947 ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΡΟΥΜΑΝ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑΙ ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΩΝ : Κ. Τ Σ Α Λ Δ Α Ρ Η ΚΑΙ Δ. Μ Α Ξ Ι Μ Ο Υ
ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ : Δ Η Μ. Κ. Σ Φ Α Ε Λ Λ Ο Υ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ - ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ - ΚΕΙΜΕΝΑ

Ἄφιεροῦται

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΜΑΤΗΡΩΣ ΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΟΝ ΛΑΟΝ ΜΑΣ

**Εἰς χαλύβδωσιν τῶν ἐλπίδων του
διὰ μίαν καλύτεραν αὔριον . . .**

**ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΑ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΧΑΡΥ ΤΡΟΥΜΑΝ**

**Ἠγέτην τῆς πρὸς τὴν Νέαν Ζωὴν
πορευομένης τῆ ὁδηγία του**

Ἀνθρωπότητος! . . .

ΔΗΜ. Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ
Εισηγητής τῶν Ἑλληνο - Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν
τῆς 20 - 6 - 1947 καὶ 8 - 7 - 1947 καὶ Γραμματεὺς
τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Προλεγόμενα</i>	Σελ.	5
------------------------------	------	---

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΗΘΕΝΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟ - ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

1.— <i>Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ ἀγορεύσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ Κωνστ. Τσαλδάρη</i> κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 26 Νοεμβρίου 1946	Σελ.	11
2.— <i>Τὸ Ἀνακοινωθὲν τῆς Washington</i> τῆς 24 Δ/βρίου 1946	»	12
3.— <i>Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ ἀγορεύσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ Κωνστ. Τσαλδάρη</i> κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 23 Ἰανουαρίου 1947	»	14
4.— <i>Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ ἀγορεύσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ Δημ. Μαξίμου</i> κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 23 Ἀπριλίου 1947 καὶ τὸ <i>Κείμενον τῆς Ἐκκλήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως</i> πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Η.Π.Α. τῆς 4 Μαρτίου 1947	»	20
5.— <i>Τὸ πλήρες κείμενον τοῦ Ἱστορικοῦ λόγου τοῦ Προέδρου Χ. Τροῦμαν</i> τῆς 12 Μαρτίου 1947 ἐνώπιον τοῦ Κογκρέσσου, ἐν ᾧ διευτυώθη τὸ « <i>Δόγμα Τροῦμαν</i> »	»	24
6.— <i>Ἡ Διακοίνωσις τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η. Π. Α.</i> τῆς 26 Μαΐου 1947	»	33
7.— <i>Ἡ Διακοίνωσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως</i> τῆς 15 Ἰουνίου 1947	»	35
8.— <i>Ἡ Διακοίνωσις τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η. Π. Α.</i> τῆς 18 Ἰουνίου 1947	»	41

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

1.— <i>Ἡ Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις τοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν κ. Κ. Τσαλδάρη</i> , τὸ Κυρωτικὸν Νομοσχέδιον καὶ τὸ

Κείμενον τῆς Ἑλληνο-Ἀμερικανικῆς Συμφωνίας τῆς 20 Ἰουνίου 1947 (<i>Βοήθεια «Δόγματος Τροῦμαν»</i>)	Σελ.	44
2.—Ἡ <i>Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις τοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν κ. Κ. Τσαλδάρη</i> , τὸ Κυρωτικὸν Νομοσχέδιον καὶ τὸ Κείμενον τῆς Ἑλληνο-Ἀμερικανικῆς Συμφωνίας τῆς 8 Ἰουλίου 1947 (<i>Ἐντακτος βοήθεια «Περιθάλψεως»</i>)	>	53
3.—Ἡ <i>Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις τοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν κ. Κ. Τσαλδάρη</i> , τὸ Κυρωτικὸν Νομοσχέδιον καὶ τὸ Κείμενον τῆς Ἑλληνο-Ἀμερικανικῆς Συμφωνίας τῆς 2 Ἰουλίου 1948 (<i>Βοήθεια «Σχεδίου Μάρσαλ»</i>)	>	64

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΚΥΡΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟ - ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

1.—Ἡ <i>Ἐκθεσις τοῦ Εἰσηγητοῦ καὶ Γραμματέως τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Βουλευτοῦ Πειραιῶς κ. Δημ. Κ. Σφαέλλου :</i>		
Α.—Τὸ Ἱστορικὸν τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν	Σελ.	93
Β.—Διατί προήλθον αἱ Η.Π.Α. εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν καὶ διατί ἔδωσαν τοιοῦτον περιεχόμενον εἰς αὐτάς	>	111
Γ.—Εἶναι ἐπαρκῆς ἢ χορηγουμένη εἰς Ἑλλάδα Ἀμερικανικὴ Βοήθεια πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν εὐρυτάτων σκοπῶν τῆς ; ;	>	136
2.—Ἡ <i>ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 2 Αὐγούστου 1948 ἀγόρευσις τοῦ Βουλευτοῦ Πειραιῶς κ. Δημ. Κ. Σφαέλλου</i> , Εἰσηγητοῦ τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν τῆς 20 Ἰουλίου 1947 καὶ 8 Ἰουλίου 1947	>	155
3.—Ἡ <i>ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 2 Ἰουλίου 1948 ἀγόρευσις τοῦ Βουλευτοῦ Πειραιῶς κ. Δημ. Κ. Σφαέλλου</i> ἐπὶ τῆς Ἑλληνο-Ἀμερικανικῆς Συμφωνίας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ «Σχεδίου Μάρσαλ» τῆς 2 Ἰουλίου 1948	>	178

ΠΡΟΪΛΕΓΟΜΕΝΑ

Τὸ διὰ τοῦ λόγου τῆς 12 Μαρτίου 1947 ἐνώπιον τοῦ Κογκρέσσου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐξενεχθὲν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Βορειο-Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας «Δόγμα Τροῦμαν», καὶ ἡ ἀκολουθήσασα τοῦτο, Ἑλληνο-Ἀμερικανικὴ Συμφωνία τῆς 20 Ἰουνίου 1947 καθὼς καὶ αἱ μετέπειτα αὐτῆς, τῆς 8 Ἰουλίου 1947, τῆς 2 Ἰουλίου 1948 καὶ ἄλλαι, δὲν εἶναι συνήθεις κοινοὶ σταθμοὶ ἢ ἀπλᾶ διπλωματικαὶ ἐκδηλώσεις τῆς Πολιτικῆς μιᾶς Μεγάλης—τῆς Μεγαλυτέρας ἴσως—Δυνάμεως ἐν τῷ Κόσμῳ.

Εἶναι ψυχρῶς καὶ ὠρίμως ἀποφασισμένοι ἀπροκάλυπτοι ἐκδηλώσεις τῆς πρὸς τὴν Κοσμοκρατορίαν, ἠθικῆς ὑλικῆς καὶ Πολιτικῆς πορείας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν κατευθύνσεων τῆς Ἡγεσίας τοῦ Μεγάλου τούτου Ἔθνους.

Εἶναι ἐκδηλώσεις διαδεχόμεναι Πολιτικῆς πορείας ἀποφασιστικῆς πρὸς «Σκοποὺς Μεγάλους» πὸ ἐνυπῆρχαν ἐσπαρμένοι εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Ἡγεσίας τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἔθνους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Θ. Τζέφερσον—ἂν μὴ καὶ πρότερον—καὶ σαφέστατα διεφαίνοντο ἀπὸ τοῦ Πρώτου, ἀλλ' ἰδίᾳ τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου μὲ τὴν εὐνόητον λήθην τοῦ «Δόγματος Μονρόε» καὶ τὸν παραμερισμὸν καὶ ἀποσκοράκισιν ἑκάθε Ἀπομονωτικοῦ Κηρύγματος! . . .

Καὶ ἡ Πολιτικὴ αὐτή, ἀπὸ τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Πότσδαμ διὰ τῶν ἀποκαλυπτικῶν γεγονότων τοῦ Ἀξερμπαϊτζάν, τῶν Συνεδρίων τῆς Εἰρήνης, καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆς «Μπενελούξ», τοῦ «Δόγματος Τροῦμαν», τοῦ «Σχεδίου Μάρσαλ» τοῦ «Ἀτλαντικοῦ Συμφώνου», καὶ τῆς ὑπὸ ποικίλην Ἀμερικανικὴν ἐπευλογία Ἀντικο-Εὐρωπαϊκῆς Συνεργασίας, σταθερῶς ἐξελίσσεται ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ἐμπειπιστευμένου Μοιραίου τῆς Βορειο-Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας ρόλου, εἰς τὴν σύγχρονον Ἱστορίαν τῶν Ἑθνῶν.

Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπόψεως, αἱ συμφωνίαι αὐταί, εἶναι τὰ γραπτά μνημεῖα τῆς... «ἀ ν ά γ κ η ς» εἰς ἣν περιέστη ἡ Πατρις μας συνεπεία τὸ μὲν, τῆς κακούργου ἐπιβουλῆς, καθυσιεργημένων Γειτονικῶν καὶ μὴ Λαῶν, εὐεργετηθέντων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Φῶς τῆς· τὸ δὲ, συνεπεία τῆς προδοσίας ἐσκοτισμένων ἀπὸ τὴν κάθε δυστυχίαν τέκνων τῆς τόσον, ὅσον καὶ συνεπεία τῶν ἐγκληματικῶν σφαλμάτων Πολιτικῶν διεκδικούντων Ἑγείαν Ἐθνους, τὸ ὁποῖον—ὑπὸ τὴν π ν ο ῆ ν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἔφθασεν εἰς τὸ Θέατρον τοῦ Γορδίου Δεσμοῦ, καὶ—ὑπὸ τὴν ἀποφασιστικότητά τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ καὶ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, ἤρθη εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς συγχρόνου Δόξης του· καὶ τέλος, συνεπεία τῆς κυμαινομένης συμπεριφορᾶς ὠφεληθέντων Μεγάλων, καὶ χάριν τῶν συμφερόντων αὐτῶν, ... ἤδη, ἐν ἠθικοῖς πλήγμασιν καὶ Καυδιανοῖς Δικράνοις εὐεργετούντων τὴν Χώραν μας!

Ἡ Ἑλλὰς ὁμως διὰ μέσου τῶν ὀξύτατα καὶ ἐμπαθέστατα πολλάκις ἐπικρινομένων σφαλμάτων τῆς, τὰ ὁποῖα μάλιστα συγχρότατα εἶναι ὀλιγότερον ἰδικά τῆς, καὶ περισσότερον τῶν . . . . ἰδιορύθμων φίλων τῆς, δὲν προώριστα οὔτε δι' ἑαυτήν, οὔτε διὰ τὴν Ἀνθρωπότητα, καὶ ὡς Ἐθνος, ἢ καὶ ὡς Κράτος πλέον, ἀλλὰ καὶ ὡς φωτίζουσα καταυγάζουσα καὶ διδάσκουσα ἸΔΕΑ νὰ κύψη καὶ νὰ ἀφανισθῇ . . . , . . .

Καὶ διὰ μέσου τῶν παλαιῶν τῶν χθесινῶν καὶ σημερινῶν—χωρὶς ν' ἀναμένεται καὶ ὀλιγωτέρων αὐριανῶν—δυσχερειῶν τῆς βαδίζει καὶ θὰ βαδίση τὸν δρόμον τῆς, στηριζομένη κυριότατα εἰς τὰς πτωχὰς—πλὴν ἀνεξαντλήτους—ιδίας ποικίλας δυνάμεις τῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπικουρίαν τῶν . . . . . μαθητευσάντων εἰς τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν Πολιτισμὸν τῆς Λαῶν τῆς Δύσεως.

Καὶ μὲ συνθήκας δυσμενεῖς, καὶ δυσχερείας μεγάλας, ἀσήμους ὁμως, εἰς τὰ ἀνάντι πὺρ ἐγνώρισεν ἕως τώρα εἰς τὴν Μεγάλην καὶ Φωτεινὴν πορείαν τῆς,—ἔστω καὶ θιγομένη, ἔστω καὶ ἀδικουμένη, ἔστω καὶ μὲ τὸν Λαόν τῆς θυσιαζόμενον προσκαίρως, θ' ἀντιπαρέλθῃ τοὺς κρημνοὺς καὶ θ' ἀνταπεξέλθῃ εἰς τὰς θυνέλλας. Καὶ τὸ τίμημα αὐτοῦ τοῦ τέλους, ὅσονδῆποτε

καὶ ἂν ἐνίοτε εἶναι μέγα καὶ βαρὺ, ἐν τέλει τῆς Ἑλλάδος ἐπιβιούσης καὶ εὐημερούσης . . . . . θὰ εἶναι μικρόν..

Ἡ Ἑλλάς, εἰς τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον, ἔδωσεν τὴν στροφὴν πρὸς τὴν Νίκην μὲ τὸ αἷμα καὶ τὰς Νίκας τῶν Τέκνων τῆς ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν καὶ Βορειο-Ἑλληνικῶν ἐδαφῶν. Καὶ ἀφοῦ μὲ χιλίους διαταγμοὺς τῆς . . . . . ἠνέχθησαν (!!!) τὴν Συνθήκην τῶν Σεβρῶν, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς εὐεργετηθέντας διὰ τοῦ αἵματός της, μὲ προφάσεις εἰς κάλυψιν τῶν ἀληθινῶν καὶ κατὰ βᾶθος προθέσεων τῶν τῆς παρεσκεύασαν ἐν συνεχείᾳ ποικιλοτρόπως τὴν Συνθήκην τῆς Λωζάνης! . . .

Καὶ ἡ Ἑλλάς, πάλιν εἰς τὸν Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον ἔδωσεν Πρώτῃ τὴν Νίκην πάλιν εἰς τὰ Βορειο — Ἑλληνικά ἐδάφη καὶ τὰς Βορειο — Ἡπειρωτικὰς κοιτίδας τοῦ Ἐθνους. Καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἔδωσεν ἀκόμη τὸ ὑπόδειγμα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ αἱματοπότιστον Μακεδονικὸν ἔδαφος, — ἀλλὰ καὶ τὰς Θεσσαλύδας καὶ τὴν Κρήτην — τοῦ πῶς ἀληθῶς συντηρεῖται καὶ περιφρουρεῖται τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ ἰδιάζον ἀγαθὸν τῶν Μεγάλων Λαῶν : Ἡ Ἐλευθερία! . . .

Ἀλλὰ παραδόξως τὴν ἡμέραν τῆς Ἀνακωχῆς ἡ ὑπογραφή της μετὰ βίας προσετέθη εἰς τὴν Συνθήκην μὲ τὴν Ἰταλίαν. Καὶ εἰς τὴν συζήτησιν τῆς Γερμανικῆς, ἔχει ἀντιστρόφως ἀντίθετον ρόλον ἐκείνου τὸν ὁποῖον μὲ τὸ αἷμα της ἔγραψεν εἰς τὴν καμπὴν τοῦ Πολέμου εἰς τὸ Ροῦπελ, τὸ Ἰστίμπεϋ, τὸ Νυμφαῖον, τὰ ἄλλα Μακεδονικὰ Ὀχυρά, καὶ . . . . . ὕστερα εἰς τὸ Ἀλαμείν, τὸ Ρίμινι, τὴν Νορμαδίαν . . .

. . . . . Καὶ πρὶν ἢ ἀναπνεύσῃ ἀπὸ τὸν Ἀγῶνα, τὸ Διεθνὲς Πολιτικὸν ζατρίκιον, τὸ ὁποῖον ἴσως ἀπὸ τοῦ 1914 — ἂν ὄχι καὶ πρό, ἀλλὰ μὲ ἐντατικὸν ρυθμὸν μετὰ τὴν Χιροσίμα καὶ Ναγκασάκι — παίζεται, τῆς παρεσκεύασε στάδιον νέας θυσίας, νέας αἵγλης καὶ δόξης ἀγίας καὶ αἱματηρᾶς . . . . .

Εἰς τὸν ἀγῶνα της αὐτόν, πού δὲν θὰ στερηθῇ τῆς Λυτρωτικῆς καὶ Νικηφόρου λύσεως, πού ἡ Μοίρα τῆς ἔχει προαιωνίως προνομιακῶς ἀναγνωρίσει ὥστε ὁ Σταυρός της νὰ εἶναι καὶ ὁ Ἔρως καὶ ἡ Δόξα της, Δόξα Θυσίας καὶ Δόξα Νίκης, τὸ Δόγμα Τροῦμαν, αἱ Ἑλληνο-Ἀμερικανικαὶ Συμφωνίαι, αἱ «ἐνισχύσεις-ὑποστηλώματα» τοῦ Νέου Κόσμου, δίκην τροφείων

πρὸς τὴν «Μητέρα καὶ Τροφόν» οὔτε μάταια θ' ἀποβοῦν οὔτε ἀλυσιτελῆ . . . .

Διὰ τοῦτο, καὶ πρὸς συνοπτικὴν ἀπεικόνισιν τῶν Πολιτικῶν φάσεων, τῶν Κοσμοϊστορικῆς ἴσως σημασίας αὐτῶν Συμφωνιῶν, καὶ πρὸς ὑποβοήθησιν αὐτοῦ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ μέλλοντος, παραθέτω τὰ πλεόν σχετικὰ τῶν εἰς τὴν δημοσιότητα περιελθόντων αὐτῶν κειμένων, ὥστε ὁ διεξερχόμενος αὐτὰ νὰ διαπιστώσῃ εὐκόλως τὸ μὲν τὴν ἀντιστοιχίαν αὐτῶν ἢ μὴ πρὸς τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἐκλήθησαν νὰ ὑπηρετήσουν, τὸ δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἠρμηνεύθησαν καὶ ἐγένοντο δεκταὶ τόσον ἀπὸ τὸν λαβόντα ὅσον καὶ τὸν δόντα.

Καὶ ἡ τελειότης—κατὰ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀπόδοσιν—τοῦ «Δώρο», θὰ κριθῆ ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν τῆς . . . . «ἄνωθεν» καταβάσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάλογον πρὸς τὸν ἐξαγγελθέντα σκοπὸν τὰ ἐπιλεγέντα μέσα καὶ ἰδίᾳ τὴν «ὀφειλήν» ἣν καλεῖται νὰ καλύψῃ ἢ καὶ . . . . νὰ καλυφθῆ! . . . .

Ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν πικρίαν, ἅς ἐμψυχούμεθα κατὰ τὴν ὥραν τῆς Μάχης ἐνθουμούμενοι τὸ τοῦ Χαριλάου Τρικούπη: «. . . ἢ Ἑλλὰς προώρισται νὰ ζήσῃ καὶ θὰ ζήσῃ! . . .», καὶ τοῦ Ι. Μεταξᾶ: «Διὰ τοὺς Ἑλληνας ὑπὲρ τὴν Νίκην ἢ Δόξα», καὶ ἅς πιστεύωμεν, ὅτι οἱ Ἑλληνες, θὰ εἴμεθα πάντοτε Ἑλληνες, οἱ Ἀνθρώποι τοῦ Φωτός, οἱ Σελλοί, πὸν ὠνομάσθησαν . . . . Ἑλληνες. Καὶ αὐτὸ θὰ εἶναι Μέγα διὰ τὸν Κόσμον! . . . .

Πειραιεὺς 1949.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΣ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΗΘΕΝΤΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ
ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

1.—ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΩΝΣΤ. ΤΣΑΛΔΑΡΗ
Κατὰ τὴν Συνεδρίασιν τῆς 26 - 11 - 1946.

Προκληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκπροσωποῦντος κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 26^{ης} Νοεμβρίου 1946 τὸ Κόμμα τῶν Βενιζελικῶν Φιλελευθέρων Βουλευτοῦ Ἀθηνῶν κ. Ι. Πολίτου ἀπευθύναντος ἑκκλησίῃ ὅπως μὴ ἀπουσιάσῃ ἐξ Ἑλλάδος μεταβαίνων εἰς Η. Π. Α. ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, καθ' ἣν ὥραν ὡς ἐκ τῶν κομμουνιστοσυμμοριτικῶν γεγονότων ἡ Κοινὴ Γνώμη «τελεῖ ἐν ἀνησυχία», καὶ ἀπαντήσας διεξοδικῶς ὁ τότε Πρωθυπουργὸς κ. Κωνστ. Τσαλδάρης ἀποκρούων τὴν ὀρθότητα τῆς ἑκκλήσεως περὶ μὴ μεταβάσεώς του εἰς Η.Π.Α. ἦν συνεμερίζοντο καὶ οἱ Ἀρχηγοὶ κ. κ. Γ. Παπανδρέου, Π. Κανελλόπουλος, Ν. Ζέρβας καὶ ἄλλα στελέχη τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων εἶπεν μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως) « . . . . .

. . . . . Ἐφ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ὅτι τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐν Ἀμερικῇ, συζητοῦνται ζητήματα, ἣ πρόκειται νὰ ληφθοῦν ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι βασικαὶ καὶ ἴσως καὶ τερματίζουσαι ὠρισμένως ἐκ τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν λύσεων, νομίζω ὅτι εἶναι ἐπιβεβλημένον νὰ παριστάμεθα ἐκεῖ καὶ νὰ καταβάλωμεν καὶ τὴν ὑστάτην προσπάθειαν τὴν ὁποίαν ὁ Λαὸς ἀξιοῖ παρ' ἡμῶν. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν κρίνεται τόσον τὸ οἰκονομικὸν ὅσον καὶ τὸ Ἐθνικὸν πρόβλημα καὶ ἀπὸ τὰ δύο δὲ αὐτὰ προβλήματα μέγα μέρος τῆς Ἐσωτερικῆς τάξεως ἤρτηται. Ἀποτελεῖ τὸ ἐν ἴσως προϋπόθεσιν τοῦ ἄλλου, καὶ ἡ Κυβέρνησις θεωρεῖ ἀπαραίτητον τὴν παρακολούθησιν ἐκ τοῦ σύνεγγις τῶν ζητημάτων αὐτῶν. Καὶ πάλιν ἐπιναλαμβάνω ὅτι θὰ ἦτο εὐτυχῆς ἡ Κυβέρνησις εἰάν καὶ εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς αὐτῆς ἐτύχχανεν τῆς συμπαραστάσεως ἐκείνης τῆς ὁποίας ἔτυχεν κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Παρισίοις σύμκραξιν. Αἱ συνεργασίαι αὗται ὡς ἐπανειλημένως εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ διαδηλώσω, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις δὲν ἔπαυσεν διαλαλοῦσα, δὲν ὑπῆρξαν ἀτυχεῖς. Τὸναντίον ὑπῆρξαν ἀπολύτως εὐτυχεῖς . . . . (χειροκροτήματα). . . . . ».

2.—ΤΟ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ WASHINGTON

Τῆς 24 Δεκεμβρίου 1946

Παρά τὰς ἀντιρρήσεις τῶν κ. κ. Ἀρχηγῶν σχεδὸν ὅλων τῶν Κομμάτων τῆς τότε Ἀντιπολιτεύσεως, ὁ τότε Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κωνστ. Τσαλδάρης τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1946 ἀνεχώρει εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας Ἀμερικῆς πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Ἑλληνικῆς παρὰ τῷ Συμβουλίῳ Ασφαλείας τοῦ Ο.Η.Ε. προσφυγῆς, καὶ πρὸς διεξαγωγὴν εὐρυτέρων συζητήσεων—ὡς ἀμέσως διεπιστώθη—μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α.

Αἱ συζητήσεις αὗται ἀφεώρουν φλέγοντα ζητήματα καὶ ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τὰς ὁποίας ἀντιμετώπιζεν ἡμεταπολεμικῶς ἡ Ἑλλάς. Θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ σημασία τῶν ἡγγιζεν τὴν Κοσμοϊστορικότητα, ὡς ἀπεδείχθη ἀπὸ τοὺς ἐπιγενομένους καρπούς τῶν — τὸ Δόγμα Τροῦμαν — καὶ τὴν διάσωσιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος. Καρπὸς τῶν συζητήσεων καὶ προάγγελος τῆς νέας Ἀμερικανικῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ τῷ Κόσμῳ Πολιτικῆς ἐστάθη τὸ Ἱστορικὸν Ἐπίσημον Ἀνακοινωθὲν τῆς 24-12-1946 τῆς Washington ἔχον οὕτω :

«Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος κ. Κ. Τσαλδάρης ἐπεσκέφθη τὴν Οὐασινγκτῶνα φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς 19ης Δεκεμβρίου μέχρι τῆς 23ης. Ἡ ἐπίσκεψις ἐγένετο ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ταξιδίου τοῦ Ἑλληνοῦ Πρωθυπουργοῦ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας διὰ νὰ λάβῃ οὗτος μέρος εἰς τὰς συζητήσεις ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τοῦ Ο.Η.Ε. εἰς Νέαν Ὑόρκην.

Ὁ Ἑλληὴν Πρωθυπουργὸς εἶχεν συνομιλίαν μετὰ τοῦ Προέδρου, τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ ἄλλων ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνήσεως, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Κατὰ τὰς συνομιλίαν ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις χρήσιμοι εἰς τὰ διάφορα ζητήματα.

Ὁ Πρωθυπουργὸς περιέγραψεν τὰς οἰκονομικὰς συνθήκας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδιαιτέρως ἀνεφέρθη εἰς τὰ προβλήματα τὰ

ὅποια γεννῶνται λόγῳ τῆς ἀμέσου καταπαύσεως τῶν ἀποστολῶν τῆς Οὐνρα. Οἱ Ἀμερικανοὶ ὑπάλληλοι, ἐδήλωσαν ὅτι ἀναγνώριζον τὰς προσπαθείας, τὰς ὁποίας κατέβαλλεν ἤδη ὁ Ἑλληνικὸς λαός, πρὸς ἀνασυγκρότησιν τῆς οἰκονομίας του, καὶ διεβεβαίωσαν τὸν Ἑλληνα Πρωθυπουργόν, ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις θὰ προβῆ ἐπειγόντως εἰς ἔρευναν ὄλων τῶν δυνατοτήτων, ὅπως παρασχεθῆ ἄμεσος ἔσον καὶ μακρᾶς διάρκειας οἰκονομικὴ βοήθεια εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ κ. Πρωθυπουργός, συνηντήθη μετὰ τοῦ κ. Πῶλ Α. Πόρτερ, ὁ ὅποιος θὰ ἡγηθῆ τῆς Οἰκονομικῆς Ἀποστολῆς, ἣτις μεταβαίνει τὸν προσεχῆ μῆνα εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ μελετήσῃ τὰς ἑλληνικὰς ἀνάγκας, πρὸς ἀνασυγκρότησιν καὶ περαιτέρω ἀνάπτυξιν, ταῦτοχρόνως θὰ ἐξετάσῃ μέχρι ποίου βαθμοῦ δύνανται αὐταὶ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν διὰ τῆς ἀποτελεσματικωτέρας κινητοποιήσεως τῶν ἑλληνικῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν, καθὼς καὶ διὰ βοήθειας ἔξωθεν. Παρ' ὅλον ὅτι αἱ συνομιλίαι περιστράφησαν πρωταρχικῶς ἐπὶ οἰκονομικῶν θεμάτων, ἀνεγνώρισθη ὅτι τὸ αἰσθημα ἀσφαλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἠμπόδισεν τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐγένετο ἀντιληπτὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ὅτι ἡ τελευταία ἐνέργεια τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας ὅπως διορίσῃ Ἐπιτροπὴν Ἐρεῦνης, ἣ ὁποία νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς γειτονικὰς Χώρας, θὰ ἔχη σοβαρὸν καὶ ἄμεσον ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως, ἐθεωρήθη ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ὕφεσιν τῆς τεταμένης πολιτικῆς καταστάσεως εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην.

Αἱ Ἀμερικανικαὶ Ἀρχαὶ ἔλαβον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναγέωσουν τὰς διαβεβαιώσεις, περὶ παροχῆς ὑποστηρίξεως, σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Ἑλλάδος».

3.—ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΒΟΥΛΗΙ ΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΩΝΣΤ. ΤΣΑΛΔΑΡΗ
Κατὰ τὴν Συνεδρίασιν τῆς 23 Ἰανουαρίου 1947.

Τὴν 23ῃν Ἰανουαρίου 1946 ὁμιλῶν ὁ τότε Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κωνστ. Τσαλδάρης ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ προβαίνων εἰς ἀνακοινώσεις ἐπὶ τοῦ ταξιδίου του εἰς Η. Π. Ἀμερικῆς καὶ τῶν αὐτόθι ἐνεργειῶν του ἐπὶ τῶν Ἐθνικῶν ζητημάτων, ἔλεγεν μεταξὺ ἄλλων συναφῶς πρὸς τὰς κυοφορουμένας καὶ μετέπειτα ἐκδηλωθείσας ἙλληνοΑμερικανικὰς συμφωνίας καὶ τὰ ἑξῆς :

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως) « . . . . .

..... Ἡ Κυβερνητικὴ δραστηριότης, κύριοι βουλευταί, κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ ὁποῖον ἐκάλυψεν ἡ τελευταία διακοπὴ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἐξεδηλώθη κυρίως μετὴν ἀποστολῆν μου εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ μετὸ ἐν ἐξελίξει εὐρισκόμενον ἤδη Κυβερνητικὸν ἔργον τὸ τελοῦν εἰς ἄμεσον συνάρτησιν πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς ἀποστολῆς ταύτης καὶ ἀποβλέπον εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἀποτελεσμάτων της.

Δύο ἦσαν βασικῶς οἱ σκοποὶ διὰ τοὺς ὁποίους εἶχον, θεωρήσει—παρὰ πᾶσιν ἀντίθετον γνώμην διατυπωθεῖσαν ὡς θὰ ἐνθυμεῖσθε βεβαίως καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς—ἀπαραίτητον τὴν αὐτοπρόσωπον μετάδασίν μου εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

Πρῶτος, ἡ κατοχύρωσις τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν ἀσφαλείας. Καὶ δεύτερος ἡ ἀποφασιστικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ οἰκονομικοῦ μας προβλήματος.

Θὰ ἐπεθύμουν, ἀναφέρων πρὸς ὑμᾶς ὅσα ἐτελέσθησαν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν δύο αὐτῶν σκοπῶν, νὰ προτάξω τ' ἀφορῶντα εἰς τὸν δεύτερον. Καὶ τοῦτο τὸ μὲν διότι αἱ κατὰ τὴν παραμονήν μου εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας σχετικαὶ ἐνέργειαι μου ἀπετέ-

λεσαν τήν συνέχειαν μακρᾶς καὶ ἐπιμόνου προσπαθείας τῶν ἀρ-
μοδίων ἐν τῇ Κυβερνήσει συνεργατῶν μου καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς,
τὸ δὲ διότι ἢ ἔμπρακτος ἐκδήλωσις τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐν
προκειμένῳ ἐνεργειῶν μου προηγεῖται χρονικῶς τῆς ἐκδηλώσεως
ἐκείνων, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὸν δεῦτερον τῆς ἀποστολῆς μου
σκοπὸν.

Θεωρῶ ὅμως, προπαντός, καθήκον μου νὰ ἐξάρω καὶ ἀπὸ
τοῦ ἐθνικοῦ τούτου βήματος τὴν πλήρη κατανόησιν τῶν ἀναγκῶν
τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τὴν πρόθυμον διάθεσιν νὰ γίνουιν συν-
τιλήπτορες αὐτῶν, τὴν ὁποίαν εὔρον παρὰ τῷ Προέδρῳ κ. Τροῦ-
μαν καὶ εἰς ὄλους τοὺς ὑπευθύνους παράγοντας τῆς μεγάλης φι-
λης μας συμπολιτείας.

Ἐνώπιον αὐτῶν ἔθεσα τὸ σύνολον τοῦ οἰκονομικοῦ μας προ-
βλήματος. Ὑπεγράμμισα ὅτι ἢ Ἑ λ λ ἄ ς δ ἔ ν ἔ π α ι τ ε ῖ.

Θυσιάσασα εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς Συμ-
μαχικῆς Νίκης ὅ,τι μὲ τὸν μόχθον τῶν τέκνων της ἐπὶ ὀλοκλή-
ρους γενεάς, εἶχεν οἰκοδομήσει, ζητεῖ τὴν ἐνίσχυσιν τὴν ὁποίαν
δικαιοῦται διὰ νὰ ἡμπορέσῃ ν' ἀξιοποιήσῃ τὴν ἐργασίαν τῶν πο-
λιτῶν της, τὸ μόνον κεφάλαιον ποὺ ἀπέμεινεν εἰς αὐτήν.

Ἄνεφερα ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν Κυ-
βερνήσεως προελθούσης ἐκ τῆς ἐλευθέρας ἰδικῆς του ἐκλογῆς,
καὶ παρὰ τὰ περιορισμένα μέσα, τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν εἰς τὴν διά-
θεσίν του, ἀποδεικνύων καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν τὴν ἀ-
κάματον ἐργατικότητά του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀνεγνωρίσθη καὶ
διὰ τοῦ ἀνακοινωθέντος τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνω-
μένων Πολιτειῶν, κατώρθωσε νὰ ἐπιτελέσῃ, ἀξιοθαύμαστον ἔργον
»

Καὶ εὐθὺς περαιτέρω προσθέτει :

«. . . Δὲν ὑποτιμῶμεν βεβαίως τὴν σημαντικὴν συμβολήν,
τὴν ὁποίαν προσέφεραν εἰς τὴν περίθαλψιν τοῦ λαοῦ μας ἢ
ΟΥΝΡΡΑ καὶ αἱ ἄλλαι ὀργανώσεις τῆς συμμαχικῆς βοήθειας,
καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ ἀπόδημος Ἑλληνισμός. Ἄλλὰ καὶ δὲν ἡμ-
πορεῖ ἐξ ἴσου ν' ἀμφισβητηθῇ ὅτι ἢ παρασχεθεῖσα βοήθεια ἐκά-
λυψεν ἓνα μόνον μέρος τῶν στοιχειωδῶν ἀναγκῶν μας, τὸ μέγι-
στον τῶν ὁποίων ἐξ αἰτίας τῶν καταστροφῶν ποὺ ὑπέστη ἢ Χώρα,
εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπιζητῶμεν ὅπως θεραπεύσωμεν ἀπὸ τὸ

Ἐξωτερικόν, ἕως ὅτου προχωρήσει ἡ προσπάθεια διὰ τὴν ἀνοικοδόμησίν μας καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῆς πραγματικῆς μας ἀποδόσεως.

Ἡ περαιτέρω ἀκριδῶς ἀντιμετώπισις, κύριοι βουλευταί, τῶν ἀμέσων καὶ ἐπειγουσῶν ἀναγκῶν μας, αἱ ὁποῖαι ἀνακύπτουν ἀπὸ τὴν λῆξιν τοῦ ἔργου τῆς ΟἴΝΡΡΑ καὶ ἀπὸ τὸν περιορισμὸν τῶν διαθέσιμων τοῦ εἰς συνάλλαγμα ἐθνικοῦ ἀποθέματος, ἡ χρησιμοποίησις τῶν ὁποίων ἐγένετο ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς τεθείσας βάσεις διὰ τῆς συμφωνίας τοῦ Λονδίνου τὸν Ἰανουάριον 1946. ἡ περαιτέρω λέγω ἀντιμετώπισις τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἀπετέλεσε τὸ ἕτερον τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων διεξήχθησαν αἱ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν συνομιλίαι μου.

Ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐπεκαλέσθη τὴν ἐνίσχυσιν τῆς μεγάλης φίλης Συμπρωτείας διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν, ὅπως εἶχον ἐπικαλεσθῆ ἐπίσης καὶ τὴν τοιαύτην τῆς Μ. Βρετανίας, τῆς στοργικῆς ταύτης παλαιᾶς προστάτιδος μας.

Τὸ ἕτερον τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν ἀντικείμενον τῶν συνομιλιῶν μου, ἀνεφέρετο εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ πρὸς τὴν Βρετανικὴν Κυβέρνησιν ἀπηύθυνα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μου εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας ἐξ ὀνόματος καὶ πάλιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ζητῶ ὅπως παράσχουν οἱ δύο μεγάλοι Σύμμαχοί του τὴν βοήθειάν των πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ πενταετοῦς σχεδίου διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἀνασυγκρότησιν, τὸ ὁποῖον καταρτισθὲν ὑπὸ τῆς Ὑποεπιτροπῆς Ἀνασυγκροτήσεως τῶν καταστραφεισῶν περιοχῶν, εἶχε τύχει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς εἰς Ν. Ὑόρκην παραμονῆς μου τῆς ἐγκρίσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ Ο.Η.Ε. ἀφοῦ προηγουμένως εἶχεν υἱοθετηθῆ ἀπὸ τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον τοῦ Ὁργανισμοῦ.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ πενταετοῦς τούτου σχεδίου διὰ τὴν ὁποίαν ὑπελογίσθησαν αἱ δαπάναι εἰς 1.246 ἑκατομμύρια δολλαρίων, ὧν

τὰ 600 ἑκατομμύρια περίπου θὰ ἀπαιτηθῆ νὰ μᾶς χορηγηθῶν ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, θ' ἀποτελέσῃ ἀναμφιβόλως τὸ βᾶθρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀνασυγκροτηθῆ ἡ οἰκονομία μας.

Ἄλλ' ὡς ἐμνημόνευσα ἤδη τὸ ἕτερον τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων τῶν συνομιλιῶν μου εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς οἰκονομίας μας. Ἀνεφέρετο ἐπίσης καὶ εἰς τὴν περικοτέρω ἀνάπτυξιν αὐτῆς καὶ τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας μας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῆ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ὕστερα ἀπὸ τὰς τόσας θυσίας του, ἀνώτερον βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ προπολεμικοῦ.

Πολύτιμος, ἀληθῶς, διὰ τὸ ἔργον τῆς ἀναπτύξεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν μας πηγῶν εἶναι ἡ ἔκθεσις τὴν ὁποίαν κατήρτισεν ἡ ἐπισκεφθεῖσα τὴν Ἑλλάδα ὑποεπιτροπὴ τῆς Ἐπιτροπῆς Γεωργίας τῶν Τροφίμων τοῦ Ο.Η.Ε. ἡ ἐπικυρωθεῖσα ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν Κοπεγχάγην καὶ ὑποβληθεῖσα μὲ τὴν σύστασιν ἐφαρμογῆς της πρὸς τὸ ἀρμόδιον Συμβούλιον Ὁργανισμοῦ.

Αἱ ἀνωτέρω ἐκθέσεις τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διανοίγουν ἐπὶ πλεόν τὰς δυνατότητας διὰ τὴν συνεργασίαν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν μας πηγῶν. Ἐκδήλωσις τοῦ σχετικοῦ ἐνδιαφέροντος ὑπάρχει ἤδη εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ὅπου ὑπεβλήθησαν αἰτήσεις πρὸς τὴν Τράπεζαν Εἰσαγωγῶν, Ἐξαγωγῶν ἀπὸ Ἀμερικανικᾶς Ἐταιρείας διὰ τὴν χρηματοδότησιν των μὲ 300 ἑκατομμύρια δολλαρίων πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων ἐν Ἑλλάδι (χειροκροτήματα).

Διὰ τ' ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν, τὰς ὁποίας εἶχον ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων, μετὰ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, προτιμῶ κύριοι βουλευταί, ν' ἀναφερθῶ εἰς τὸ ἀνακοινωθὲν, τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε τὸ Ἀμερικανικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ἀπὸ τὴν Οὐασιγκτῶνα.

Πρὸς τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν—δηλοῦται εἰς τὸ ἀνακοινωθὲν—παρεσχέθη ἡ διαβεβαίωσις ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις θὰ προδῆ ἐπείγοντως εἰς ἔρευναν ὄλων τῶν δυνατοτήτων ὅπως παρασχεθῆ ἄ μ ε σ ο ς ὅ σ ο ν κ α ἰ μ α κ ρ ᾶ ς δ ι α ρ κ ε ἰ α ς, οἰκονομικὴ βοήθεια εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐπισημειώθη καὶ πέραν τῆς ἐπισήμου ταύτης διαβεβαιώσεως ἐσημειώθη ἤδη τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ἐνεργὸν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς μεγάλης Συμπολιτείας πρὸς τὴν μικράν, ἀλλὰ γενναίαν σύμμαχόν της τὴν Ἑλλάδα (χειροκροτήματα).

Καὶ τὸ πρῶτον αὐτὸ βῆμα ἐσημειώθη μὲ τὴν ἔλευσιν τῆς ὑπὸ τὸν Πῶλ Πόρτερ Οἰκονομικῆς Ἀποστολῆς. Εἶχον ἤδη τὴν εὐκαιρίαν κατὰ τὴν παραμονήν μου εἰς τὴν Οὐασιγκτῶνα καθὼς καὶ τὴν πρῶτην ἐνταῦθα νὰ συναντηθῶ καὶ συνομιλήσω μὲ τὸν κ. Πόρτερ.

Ἡ ἐγκυρότης τῶν γνωμῶν του εἰς τὸν κύκλον τῆς ἀρμοδιότητός του, ἡ κατανόησις τὴν ὁποίαν ἐπιδεικνύει διὰ τὸ οἰκονομικόν μας πρόβλημα καὶ ἡ συμπάθεια τὴν ὁποίαν ἐκδηλώνει διὰ τὴν Χώραν μας ἀποτελοῦν θετικὰ ἐχέγγυα ὅτι τὸ ἔργον ποῦ πρόκειται νὰ ἐκτελέσῃ θ' ἀποβῆ γόνιμον. Εἰς τὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Πρόεδρος κ. Γροῦμαν, θὰ εὔρη ὁ κ. Πόρτερ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν εἰλικρινεῖς συνεργάτας οἱ ὅποιοι θὰ τὸν βοηθήσουν διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἀνεξερεύνητος καμμία πτυχὴ τοῦ οἰκονομικοῦ μας βίου.

Ἀλλὰ θὰ ἦτο ἐλλιπὴς ἡ ἔκθεσίς μου ἐν προκειμένῳ ἂν δὲν ἐμνημόνευον καὶ τὸ ἀδιάπτωτον διὰ τὴν ἀνέλιξιν τῶν οἰκονομικῶν μας πραγμάτων ἐνδιαφέρον τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ἐκδήλωσιν τοῦ ὁποίου ἀπετέλεσεν ἡ τελευταία χειρονομία αὐτῆς νὰ προβῆ εἰς ἄμεσον καταβολὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα τοῦ ποσοῦ τῶν πέντε ἑκατομμυρίων λιρῶν, ἔναντι τοῦ ἐκκρεμοῦντος ὑπολοίπου τοῦ λογαριασμοῦ ἀπαιτήσεων καὶ ἀνταπαιτήσεων τῶν δύο Κυβερνήσεων καὶ ν' ἀνακοινώσῃ τὴν ἀπόφασίν της ὅπως ἀποστείλῃ λίαν συντόμως εἰς Ἀθήνας ἀντιπρόσωπόν της ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ διακανονισμοῦ τοῦ λογαριασμοῦ τούτου.

Κύριοι Βουλευταί,

Εἰς τὸ ἀνακοινωθὲν τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε τὸ Ἀμερικανικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπὶ τῶν συνομιλιῶν αἵτινες διεξήχθησαν κατὰ τὴν παραμονήν μου εἰς τὴν Οὐασιγκτῶνα ἀναφέρεται «παρ' ὅλον ὅτι αἱ συνομιλῖαι περιεστράφησαν πρωταρχικῶς ἐπὶ οἰκονομικῶν θεμάτων ἀνεγνώρισθη ὅτι τὸ αἶσθημα ἀσφαλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἠμπόδισε τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ

ἐγένετο ἀντιληπτόν, ὅτι ἡ τελευταία ἐνέργεια τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας ὅπως διορίσῃ Ἐπιτροπὴν ἐρεύνης, ἡ ὁποία θὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς γειτονικάς αὐτῆς χώρας, θὰ ἔχῃ σοβαρὸν καὶ ἄμεσον ἀποτέλεσμα καὶ ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως». Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ γενομένη ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἀποτελεῖ τὴν καλλιτέρα ἂν ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος τῆς θέσεως τῆς ἰδικῆς μας—καὶ ἐννοῶ τῆς πλειοψηφίας ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ—ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ζωτικῆς προβλήματος, ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος σκοπὸς τῆς εἰς Ἀμερικὴν ἀποστολῆς μου. . . . . ».

4.—ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΗΜ. ΜΑΞΙΜΟΥ

Κατὰ τὴν Συνεδρίασιν τῆς 23 Ἀπριλίου 1947.

ΚΑΙ ΤΟ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΕΩΣ ΤΗΣ 4 ΜΑΡΤΙΟΥ 1947
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ ΤΩΝ ΗΝ. Π. ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Τὴν Κυβέρνησιν Κ. Τσαλδάρη διεδέχθη τῇ 24ην Ἰανουαρίου ἢ ὑπὸ τὸν τ. Διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Δημ. Μάξιμον Κυβέρησις Ἐθνικῆς Συνεργασίας τῶν Ἑπτὰ Πολιτικῶν Κομμάτων. Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν αὐτὴν κατεῖχεν ὁ κ. Κ. Τσαλδάρης. Ἡ Κυβέρησις αὕτη ἔλαβεν ψῆφον ἐμπιστοσύνης τὴν 1-2-1947 καὶ ἐπέτυχεν δις διαδοχικῶς διακοπὴν τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς. Ὁμιλῶν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Δ. Μάξιμος ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἐξενεχθέντος Κοσμοϊστορικῆς σημασίας «Δόγματος Τροῦμαν» ἀνεκοίνωσεν τὸ κείμενον τῆς Ἐκκλήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀπευθυνθεῖ τὴν 4-3-47 πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν τῶν Η.Π.Α. καὶ μεταξὺ ἄλλων εἶπεν τὰ ἑξῆς :

Δ. ΜΑΞΙΜΟΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως) « . . . . .

Ἡ πρώτη ἐνέργεια, εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς ἐθεώρησεν ἡ Κυβέρησις ἐπιτακτικῶς ἐπιβεβλημένον νὰ προέλθῃ ἦτο ὅπως, ἐν τῷ πνεύματι τῶν διαβεβαιώσεων, τὰς ὁποίας εἶχε παράσχει ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρησις εἰς τὸ ἐκδοθὲν ἐν Οὐασιγκτῶνι τὴν 24ην Δεκεμβρίου π. ἔ. ἐπίσημον ἀνακοινωθέν, ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν Πρόεδρον Τροῦμαν καὶ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐπέιγουςαν Ἐκκλήσιν(*) διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἀμέσου οἰκονομικῆς

(*) Βλέπε εὐθὺς ἐν συνεχείᾳ τὸ κείμενον τῆς Ἐκκλήσεως.

βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἐκκλησις αὕτη περιλαμβάνεται εἰς μῆνυμα ὑπογραφὴν παρ' ἐμοῦ καὶ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἐγχειρισθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Οὐασιγκτῶνι Ἐπιτετραμμένου τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν τὴν 4ην Μαρτίου 1947.

Οἱ λόγοι, οἵτινες ἐπέβαλον ὡς ἐπιτακτικὴν τὴν ἐνέργειαν ταύτην εἶναι γνωστοί. Ἡ Ἑλλάς ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου, τῆς ἡρωϊκῆς τῆς ἀντιστάσεως, τῶν θυσιῶν τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἐλευθερίας, περιῆλθεν εἰς κατάστασιν τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀντιμετωπίσῃ διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς δυνάμεων.

Βαθεῖα εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη μας πρὸς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν διὰ τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν παρέσχεν αὕτη εἰς ὄλους τοὺς τομεῖς τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ ἡ Ἑλλάς τὴν βοήθειαν ταύτην, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶναι ζήτημα ἐὰν θὰ ἐπέζη τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ὡς πράγματι Ἑλληνικὸν καὶ ὡς φορεὺς τῆς μεγάλης ἱστορικῆς του παραδόσεως καὶ ἀποστολῆς.

Δὲν θὰ γίνωμεν ἐπίσης ἐπιλήσμονες τῶν μεγάλων ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας αἱ φίλαι καὶ Σύμμαχοι Δυνάμεις προσέφερον εἰς τὸν λαόν μας διὰ τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Οὐνρρα ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε μεγάλην παγκόσμιον ἀποστολήν, εὐρίσκεται ἤδη ὑπὸ διάλυσιν. Τὸ κείμενον τῆς ἐκκλήσεως ἡμῶν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Η. Πολιτειῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΕΩΣ ΤΗΣ
4 ΜΑΡΤΙΟΥ 1947 ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ ΤΩΝ ΗΝ. Π. ΑΜΕΡΙΚΗΣ

«Λόγω τῆς συστηματικῆς ἐρημώσεως τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἀποδεκατισμοῦ καὶ τῆς ἐξασθενίσεως τοῦ λαοῦ καὶ τῆς καταστροφῆς τῆς οἰκονομίας τῆς συνεπεῖα τεσσάρων εἰσβολῶν καὶ τῆς παρατεταμένης ἐχθρικῆς κατοχῆς, ὡς καὶ συνεπεῖα τῶν ἐπακολουθησασῶν τὸν πόλεμον ἀνωμαλιῶν καὶ παρὰ τὴν πολύτιμον ἀρωγὴν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ τῶν Συμμάχων μας κατὰ καὶ μετὰ τὸν πόλεμον, δι' ἣν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς αἰσθάνεται βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην, πε-

ραιτέρω καὶ ἄμεσος βοήθεια ἔχει ἀτυχῶς καταστῆ ζωτική. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπολάβῃ τις τὸ μέγεθος τῶν δυσκολιῶν τῶν περιβαλλουσῶν ὄσους ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπιζώντων ἀφιερῶν ἑαυτοῦς εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Χώρας των. Ὅσα ἐφόδια ἐπιβιώσεως ἀπέμειναν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ ἐχθροῦ ἔχουν ἐξαντληθῆ καὶ σήμερον ἡ Ἑλλάς στερεῖται κεφαλαίων πρὸς χρηματοδότησιν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἅτινα τυγχάνουν ἀπαραίτητα διὰ τὴν στοιχειώδη συντήρησιν της. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς ἀνοικοδομήσεως, ἐνῶ ἡ οὐσιαστικὴ ἀνοικοδόμησις δέον νὰ ἀρχίσῃ ἵνα παύσῃ ἢ ἐν Ἑλλάδι κατάστασις νὰ εἶναι κρίσιμος.

Ὅθεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ κάμουν ἔκκλησιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν Ἀμερικανικὸν λαὸν διὰ δημοσιονομικὴν, οἰκονομικὴν καὶ τεχνικὴν βοήθειαν ἐμπειρογνομόνων.

Ἴνα ἡ Ἑλλάς ἐπιζήσῃ δέον νὰ ἔχῃ :

1. Τὴν δημοσιονομικὴν καὶ ἄλλην βοήθειαν ἣτις θὰ καθίστα δυνατὴν τὴν ἄμεσον ἐπανάληψιν τῶν ἀγορῶν τροφίμων, ἱματισμοῦ, καυσίμων ὑλῶν, σπόρων, καὶ ἄλλων ἐφοδίων, ἅτινα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὑπαρξιν τοῦ λαοῦ της καὶ τὰ ὁποῖα δύναται νὰ προμηθευθῆ μόνον ἔξωθεν.

2. Τὴν δημοσιονομικὴν καὶ ἄλλην βοήθειαν ἣτις εἶναι ἀναγκαία ἵνα αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ τῆς Κυβερνήσεως δυνηθοῦν νὰ ἐξεύρουν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τὰ μέσα πρὸς ἀποκατάστασιν ἐν τῇ χώρᾳ τῆς γαλήνης καὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀσφαλείας, ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἐπίτευξιν οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἀνορθώσεως.

3. Συνδρομὴν πρὸς ἐπίτευξιν δημοσιονομικῆς καὶ ἄλλης βοήθειας δι' ἧς ἡ Ἑλλάς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θὰ δυνηθοῦν νὰ δημιουργήσουν μέσα αὐτοσυντηρήσεως ἐν τῷ μέλλοντι. Τοῦτο συνεπάγεται προβλήματα ἅτινα δυστυχῶς δὲν δύναται νὰ λυθοῦν ἐὰν δὲν ὑπερνικήσωμεν τὴν κρίσιν ἣν ἀμέσως ἀντιμετωπίζομεν.

4. Βοήθειαν πεπειραμένου Ἀμερικανικοῦ διοικητικοῦ, οἰκονομικοῦ καὶ τεχνικοῦ προσωπικοῦ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χρησιμο-

ποιήσεως κατὰ τρόπον λυσιτελῆ καὶ συγχρονισμένον, τῆς δημοσιο-
νομικῆς καὶ ἄλλης βοήθειας τῆς παρασχεθησομένης εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα ἵνα βοηθηθῆ αὕτη εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ὑγιῶν συνθηκῶν
εἰς τὴν ἐγγώριον οἰκονομίαν καὶ διοίκησιν καὶ ἵνα καταρτισθοῦν
οἱ νέοι τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἀνάληψιν τῶν εὐθυνῶν των εἰς τὴν ἀ-
νασυγκροτουμένην οἰκονομίαν.

Αἱ ἀνάγκαι εἶναι μεγάλαι. Ἡ σταθερὰ ἀπόφασις τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ Λαοῦ νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι δύναται πρὸς ἀποκατάστασιν
τῆς Ἑλλάδος ὡς αὐτοσυντηρήτου, αὐτοσεβομένης Δημοκρατίας,
εἶναι ἐπίσης μεγάλη. Ἀλλὰ ἡ καταστροφή ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρξε
τόσον πλήρης ὥστε νὰ ἀποστερήσῃ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τῆς δυ-
νατότητος νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν μόνος του. Ἀκριδῶς
ἕνεκα τῶν συνθηκῶν τούτων ἀποτείνεται πρὸς τὴν Ἀμερικὴν διὰ
βοήθειαν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐλπίζει βαθύτατα ὅτι ἡ Κυβέρνη-
σις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν θὰ ἐξεύρη τρόπον νὰ παράσχῃ εἰς
τὴν Ἑλλάδα ἄνευ καθυστερήσεως τὴν βοήθειαν ἣν αὕτη νῦν ἐπι-
καλεῖται».

Συνεχίζων ἀκολουθῶς ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Δ
Μάξιμος τὴν ἀγόρευσιν του μεταξὺ ἄλλων εἶπεν συναφῶς
πρὸς τὴν «Βοήθειαν Δόγματος Τροῦμαν» καὶ τὰ ἑξῆς :

Δ. ΜΑΞΙΜΟΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως « . . . . .

Κύριοι, ἡ Κυβέρνησις γνωρίζει τί σημαίνει ἡ βοήθεια πρὸς τὴν
Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν ἐπρότεινεν ὁ Πρόεδρος Τροῦμαν εἰς τὸ Κογ-
κρέσσον. Δὲν σημαίνει βοήθειαν, τὴν ὁποίαν καλούμεθα παθητι-
κῶς νὰ ἀποδεχθῶμεν. Σημαίνει αὔξησιν τῶν ὑποχρεώσεών μας
ἔναντι τῆς ἰδίας ἡμῶν χώρας, τὴν ὁποίαν τόσον ἐτίμησε διὰ τῆς
προτάσεώς του ὁ Πρόεδρος Τροῦμαν, ὡς καὶ αὔξησιν τῶν ὑποχρεώ-
σεών μας ἔναντι τῶν Δημοκρατικῶν Ἰδεωδῶν, πρὸς ἐξασφάλισιν
ἀκριδῶς τῶν ὁποίων ἀπεφάσισεν ὁ Πρόεδρος Τροῦμαν νὰ προ-
τείνῃ πρὸς τὴν Ἑλλάδα βοήθειαν. . . . .

. . . . .
. . . . .
. . . . . ».

5.—ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Χ. ΤΡΟΥΜΑΝ ΤΗΣ 12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1947
ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟΥ, ΕΝΩ ΔΙΕΤΥΠΩΘΗ
ΤΟ «ΔΟΓΜΑ ΤΡΟΥΜΑΝ»

Αἱ Ἑλληνο-Ἀμερικανικαὶ Συμφωνίαι καὶ ἐν συνεχείᾳ αὐτῶν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Η.Π.Α. διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ Δυτικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κόσμου τοῦ ὁποίου καρποὶ ἐστάθησαν τὸ Σύμφωνον τοῦ Ἀτλαντικοῦ, καὶ ἡ Δυτικὴ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις οὐχ' ἦττον καὶ ἡ Μπενελούξ καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ—ἀλλὰ καὶ Πολιτικὴ Συνεργασία, ἀφετηρίαν καὶ πρώτην ἐκδήλωσιν εἶχον τὸν Κοσμοϊστορικῆς σημασίας λόγον τοῦ Προέδρου Τρουῦμαν τῆς 12-3-47 ἐνώπιον τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου. Ὁ λόγος αὐτὸς ἔχει ὡς ἑξῆς :

... «Ἡ σοβαρότης τῆς καταστάσεως—ἤρχισε λέγων ὁ Πρόεδρος Τρουῦμαν—τὴν ὁποίαν ἀντιμετωπίζει σήμερον ὁ κόσμος, καθιστᾷ ἀναγκαῖον νὰ ἐμφανισθῶ αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τῆς κοινῆς συνεδριάσεως τοῦ Κογκρέσσου. Μὲ τὴν κατάστασιν αὐτὴν εἶναι συνυφασμένα ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ ἡ Ἐθνικὴ ἀσφάλεια τῆς Χώρας.

Μία ἀποφῆς τῆς παρουσίας καταστάσεως, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμῶ νὰ παρουσιάσω πρὸς ὑμᾶς κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην διὰ νὰ σᾶς χρησιμεύσῃ πρὸς μελέτην καὶ λήψιν ἀποφάσεως, ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἔλαβον ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπείγουσαν Ἐκκλησίαν δι' οἰκονομικὴν βοήθειαν, Αἱ προκαταρκτικαὶ πληροφορίαι ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικανικῆς Οἰκονομικῆς Ἀποστολῆς, ἡ ὁποία εὐρίσκειται ἤδη ἐν Ἑλλάδι, καθὼς καὶ αἱ πληροφορίαι τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ, ἐνισχύουν τὴν δήλωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, συνισταμένην εἰς τὸ ὅτι ἡ βοήθεια εἶναι ἐπιτακτικὴ ἂν ἡ Ἑλλάς πρόκειται νὰ ἐπιζήσῃ ὡς ἐλεύθερον Ἔθνος. Δὲν πιστεύω ὅτι ὁ Ἀμερικανικὸς Λαὸς καὶ τὸ Κογκρέσσον ἐπιθυμοῦν νὰ κωφεύσουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι πλουσία Χώρα. Ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶν φυσι-

κῶν πόρων ἀνέκαθεν ἐξηνάγκαζεν τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν νὰ ἐργάζεται σκληρῶς διὰ νὰ κατορθῶνῃ, μόλις καὶ μετὰ βίας νὰ ἐξασφαλίζῃ τὴν ζωὴν του. Ἀπὸ τοῦ 1940 ἡ φιλόπονος καὶ φιλειρηνικὴ αὐτὴ Χώρα ὑπέστη εἰσβολὴν καὶ τετραετῆ κατοχὴν ἐκ μέρους ἑνὸς θηριώδους ἐχθροῦ, καθὼς καὶ ὀξείας ἐσωτερικᾶς ἀντιθέσεις.

Ὅταν αἱ δυνάμεις τῆς ἀπελευθερώσεως εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, εὔρον ὅτι οἱ ἀποχωροῦντες Γερμανοὶ, κατέστρεψαν κυριολεκτικῶς ὅλας τὰς σιδηροτροχιὰς, τὰς ὁδοὺς τοῦς λιμένας, τὰς συγκοινωνίας καὶ τὸν ἐμπορικὸν τῆς στόλον. Πλέον τῶν χιλίων χωρίων ἐπυρπολήθησαν. Ὁγδοήκοντα καὶ πέντε τοῖς ἑκατὸν τῶν παιδίων εἶναι φυματικά. Ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὄρνιθοτροφία καὶ τὰ οἰκόσιτα ζῶα ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανισθεῖ. Ὁ πληθωρισμὸς ἐξηνέμισεν οὐσιαστικῶς ὅλας τὰς οἰκονομίας τοῦ λαοῦ.

Ὡς ἀποτέλεσμα τῶν τραγικῶν τούτων συνθηκῶν, μία μαχητικὴ μειοψηφία, ἐκμεταλλευομένη τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ἀθλιότητα τῶν ἀνθρώπων, κατέστη εἰς θέσιν νὰ δημιουργήσῃ πολιτικὸν χάος, τὸ ὁποῖον κατέστησεν μέχρι τοῦδε ἀδύνατον τὴν οἰκονομικὴν ἀνάρρωσιν τῆς Χώρας.

Ἡ Ἑλλάς εἶναι σήμερον χωρὶς κεφάλαια πρὸς χρηματοδότησιν τῆς εἰσαγωγῆς τῶν εἰδῶν ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὑπαρξίν της καὶ μόνον. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν δύναται νὰ σημειώσῃ πρόοδον εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων τῆς ἀνοικοδομήσεως. Ἡ Ἑλλάς εὐρίσκεται εἰς ἀπελπιστικὴν ἀνάγκην οἰκονομικῆς βοήθειας, ἡ ὁποία θὰ τῆς ἐπιτρέψῃ ὅπως προβῇ εἰς ἀγορὰς τροφίμων, ἱματισμοῦ, καυσίμων ὑλῶν καὶ σπορᾶς. Ταῦτα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ λαοῦ της, εἶναι δὲ δυνατὴ ἢ προμήθειά των μόνον ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ τύχῃ βοήθειας διὰ νὰ εἰσαγάγῃ εἶδη ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας, ἧτις ἀποτελεῖ οὐσιώδη προϋπόθεσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἀνορθώσεως.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐζήτησεν ἐπίσης τὴν βοήθειαν ἐμπείρων Ἀμερικανῶν οἰκονομολόγων τεχνικῶν καὶ διοικητικῶν, οἱ ὁποῖοι νὰ ἐξασφαλίσουν ὥστε ἡ οἰκονομικὴ καὶ λοιπὴ βοήθεια ἢ διδομένη εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀποτελεσματικῶς

πρὸς δημιουργίαν σταθερᾶς καὶ αὐθυπάρκτου οἰκονομίας καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς δημοσίας διοικήσεως.

Αὕτη αὕτη ἡ ὑπόστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἀπειλεῖται σήμερον ὑπὸ τῆς τρομοκρατικῆς δράσεως χιλιάδων τινῶν ἐνόπλων, διευθυνομένων ὑπὸ τῶν Κομμουνιστῶν, οἱ ὅποιοι, ἀψηφοῦν τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως εἰς τινὰ σημεῖα τῆς Χώρας, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὸ μῆκος τῶν Βορείων συνόρων αὐτῆς. Ἐπιτροπή, διορισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τοῦ Ο.Η.Ε. εὐρίσκειται ἐπὶ τοῦ παρόντος πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἀνωμάλων συνθηκῶν εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα καὶ τῶν συνοριακῶν παραδιάσεων εἰς τὴν μεθόριον μεταξὺ Ἑλλάδος ἀφ' ἑνός, καὶ Ἀλβανίας, Βουλγαρίας καὶ Γιουγκοσλαυΐας ἀφ' ἑτέρου.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δὲν εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς εἶναι ὀλιγάριθμος καὶ πενιχρῶς ἐξοπλισμένος. Χρειάζεται ἐφόδια καὶ ἐξοπλισμόν, ἐὰν πρόκειται νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἐξουσία τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ τύχῃ βοήθειας ἐὰν πρόκειται νὰ περιέλθῃ εἰς θέσιν νὰ βοηθήσῃ ἑαυτὴν καὶ νὰ σεβασθῇ τὴν Δημοκρατίαν.

Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι πρέπει νὰ παράσχουν τὴν βοήθειαν ταύτην. Παρέσχομεν μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Ἑλλάδα ὠρισμένους τύπους οἰκονομικῆς ἀρωγῆς, ἀλλ' οὔτοι εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Δὲν ὑπάρχει ἄλλη Χώρα πρὸς τὴν ὁποίαν νὰ δύναται νὰ στραφῇ ἡ Δημοκρατικὴ Ἑλλάς. Δὲν ὑπάρχει ἄλλο Ἔθνος, ἐπιθυμοῦν καὶ δυνάμενον νὰ προμηθεύσῃ τὴν ἀπαραίτητον βοήθειαν πρὸς μίαν Δημοκρατικὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἐνίσχυσεν τὴν Ἑλλάδα, δὲν δύναται νὰ παρέχῃ περαιτέρω οἰκονομικὴν βοήθειαν μετὰ τὴν 31ην Μαρτίου. Ἡ Μ. Βρεττανία εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐλαττώσῃ ἢ νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὰς εὐθύνας τῆς εἰς σημεῖα τινὰ τοῦ Κόσμου ἐν οἷς καὶ ἡ Ἑλλάς.

Ἐμελετήσαμεν τὸ ζήτημα τῆς ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν βοήθειας κατὰ τὴν κρίσιν ταύτην. Ἄλλ' ἡ κατάστασις εἶναι ἐπείγουσα, ἀπαιτοῦσα ἄμεσον δράσιν, τὰ δὲ Ἠνωμένα Ἔθνη καὶ οἱ συγγενεῖς Ὄργανισμοί, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ παράσχουν βοήθειαν τοῦ ἀπαιτουμένου εἴδους.

Εἶναι οὐσιῶδες νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐζήτησε τὴν βοήθειάν μας μὲ προοπτικὴν νὰ χρησιμοποίησῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν οἰκονομικὴν καὶ λοιπὴν βοήθειαν τὴν ὁποῖαν θὰ παράσχωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ δελτιώσῃ τὴν δημοσίαν τῆς διοίκησιν. Εἶναι ἐξαιρετικῆς σημασίας τὸ γεγονός, ὅτι θὰ ἐποπτεύσωμεν ἐπὶ τῆς χρησιμοποίησεως ὅλων τῶν κεφαλαίων τὰ ὁποῖα θὰ διαθέσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τρόπον ὥστε κάθε δολλάριον τὸ ὁποῖον θὰ δαπανηθῆ θὰ ὑπολογίζεται ὅτι θὰ καταστήσῃ τὴν Ἑλλάδα Χώραν αὐτοβοήθητον καὶ θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν θεμελίωσιν μιᾶς οἰκονομίας ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας μία ὑγιῆς Δημοκρατία δύναται ν' ἀνθίσῃ.

Οὐδεμία Κυβέρνησις εἶναι τελεία. Ἐν τούτοις μία ἀπὸ τὰς κυρίας ἀρετὰς μιᾶς Δημοκρατίας εἶναι ὅτι τὰ ἐλαττώματα εἶναι πάντοτε εὐδιάκριτα καὶ δύνανται νὰ διορθωθοῦν κατὰ Δημοκρατικὴν μέθοδον. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν εἶναι τελεία.

Οὐχ' ἦττον ὅμως ἀντιπροσωπεύει τὰ 850|0 τῶν μελῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, τὰ ὁποῖα ἐξελέγησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ξένοι παρατηρηταί, μεταξὺ τῶν ὁποίων 692 Ἀμερικανοί, ἐχαρακτήρισαν τὰς ἐκλογὰς αὐτὰς ὡς γνησίαν ἐκδήλωσιν τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐκινήθη ἐντὸς ἀτμοσφαιρας χάους καὶ ἀκροτήτων. Διέπραξε λάθη. Ἡ παροχὴ τῆς βοηθείας ἐκ μέρους τῆς Χώρας ταύτης δὲν σημαίνει ὅτι αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι συγχωροῦν κάθε τι τὸ ὁποῖον ἐπραξε ἢ θὰ πράξῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Κατεδικάσαμεν κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ καταδικάζομεν καὶ τώρα τὰς πράξεις ἀκροτήτων εἴτε τῆς Δεξιᾶς εἴτε τῆς Ἀριστερᾶς. Καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν συνεστήσαμεν πνεῦμα ἀνοχῆς καὶ συνιστῶμεν ἀνοχὴν καὶ πάλιν.

Ἡ γείτων τῆς Ἑλλάδος Τουρκία ἀξίζει ἐπίσης νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν μας. Τὸ μέλλον τῆς Τουρκίας ὡς ἀνεξαρτήτου καὶ οἰκονομικῶς ὑγιοῦς Κράτους δὲν εἶναι ὀλιγότερον ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς φιλελευθέρους τοῦ Κόσμου ἀπὸ τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας εὐρίσκεται ἡ Τουρκία σήμερον, εἶναι σημαντικῶς διάφοροι ἀπὸ τὰς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Τουρκία ἀπέφυγεν τὰς καταστροφὰς αἱ ὁποῖαι ἐπεσωρεύθησαν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατὰ τὴν διάρκειάν τοῦ πολέμου αἱ Ἠνωμένοι Πο-

λιτεΐαι καὶ ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἐπρομήθευσαν εἰς τὴν Τουρκίαν πολεμικὸν ὕλικόν. Οὐχ' ἤττον ἡ Τουρκία χρειάζεται τῶρα τὴν ὑποστήριξίν μας. Ἀπὸ τοῦ πολέμου ἡ Τουρκία ἐζήτησεν οἰκονομικὴν βοήθειαν ἀπὸ τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν καὶ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ ἀπαραίτητου συγχρονισμοῦ χάριν τῆς διατηρήσεως τῆς Ἐθνικῆς αὐτῆς ἀκεραιότητος. Ἡ ἀκεραιότης αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν προστασίαν τῆς τάξεως εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν.

Ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, μᾶς ἐπληροφόρησεν ὅτι, λόγῳ τῶν ἰδίων αὐτῆς δυσχερειῶν, δὲν δύναται νὰ παράσχη οἰκονομικὴν βοήθειαν πρὸς τὴν Τουρκίαν. Ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἂν πρέπει ἡ Τουρκία νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτουμένην βοήθειαν, αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ τῆς τὴν δώσουν. Εἴμεθα ἡ μόνη Χώρα δυναμένη νὰ παράσχη τὴν βοήθειαν ταύτην.

Εἶμαι πλήρως ἐνήμερος τῶν ἐκτεταμένων συνεπειῶν, τὰς ὁποίας θὰ συνεπάγεται ἡ ἐκ μέρους τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν παροχὴ βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν καὶ θὰ συζητήσω τὰς συνεπείας ταύτας μεθ' ὑμῶν κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμήν.

Εἰς ἐκ τῶν πρωταρχικῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῆς Ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, εἶναι ἡ δημιουργία συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡμεῖς καὶ ἄλλα Ἔθνη θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐκπονήσωμεν ἓνα τρόπον ζωῆς ἀπηλλαγμένης καταναγκασμοῦ. Τοῦτο, ἦτο ἓνα θεμελιῶδες αἶτημα εἰς τὸν πόλεμον μετὰ τὴν Γερμανίαν, καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἡ νίκη μας ἐκερδίθη ἐναντίον Χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἐσκέπτοντο νὰ ἐπιβάλλουν τὴν θέλησίν των καὶ τὸν τρόπον ζωῆς των ἐπὶ τῶν ἄλλων Ἐθνῶν.

Διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εἰρηνικὴν ἀνάπτυξιν τῶν Ἐθνῶν ἐλευθέρων ἀπὸ καταναγκασμῶν καὶ πιέσεων αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἀνέλαβον ἰθύνοντα ῥόλον κατὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ο.Η.Ε. Τὰ Ἑνωμένα Ἔθνη εἶναι προωρισμένα νὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας δι' ὅλα τὰ μέλη των. Ἐν τούτοις, δὲν θὰ ἔχωμεν ἀντιληφθῆ τοὺς ἀντικειμενικοὺς μας σκοποὺς ἐὰν δὲν θελήσωμεν νὰ βοηθήσωμεν τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς ὅπως διατηρήσουν τοὺς ἐλευθέρους θεσμοὺς των καὶ τὴν

Ἐθνικὴν ἀκεραιότητα ἐναντίον τῶν ἐπιθετικῶν κινήματων τὰ ὁποῖα ζητοῦν νὰ ἐπιβάλλουν ἐπ' αὐτῶν ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα. Τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε περισσότερον ἀπὸ μίαν εἰλικρινῆ ἀναγνώρισιν τοῦ ὅτι ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα, ἐπιβαλλόμενα ἐπὶ ἐλευθέρων λαῶν, δι' ἀμέσου ἢ ἐμμέσου ἐπιθέσεως, ὑπονομεύουν τὰς δάσεις τῆς διεθνοῦς εἰρήνης, ἄρα καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Οἱ λαοὶ ἀριθμοῦ τινος χωρῶν τοῦ Κόσμου, ἔχουν προσφάτως ἀποκτήσει ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα ἐπιβληθέντα ἐπ' αὐτῶν παρὰ τὴν θέλησίν των. Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, προέβη εἰς ἐπανειλημμένας διαμαρτυρίας ἐναντίον τῶν καταπιέσεων καὶ τῆς τρομοκρατίας ἀσκουμένων κατὰ παράβασιν τῆς συμφωνίας τῆς Γιάλτας, ἐν Πολωνίᾳ, Ρουμανίᾳ καὶ Βουλγαρίᾳ. Ὅφειλω ἐπίσης νὰ δηλώσω ὅτι εἷς τινὰς ἐκ τῶν ἄλλων Χωρῶν ὑπῆρξαν παρόμοιοι ἐξελίξεις.

Κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Κόσμου, σχεδὸν κάθε ἔθνος ὀφείλει νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ δύο τρόπων ζωῆς. Ἡ ἐκλογή συχνάκις δὲν εἶναι ἐλευθέρᾳ.

Ὁ εἰς τρόπον ζωῆς, βασίζεται ἐπὶ τῆς θελήσεως τῆς πλειοψηφίας, καὶ διακρίνεται διὰ τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν, τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς Κυβερνήσεως, τῶν ἐλευθέρων ἐκλογῶν, τῶν ἐγγυήσεων τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ἐλευθερίας λόγου καὶ Ἐρησκείας, καὶ ἐλευθερίας ἀπὸ πάσης πολιτικῆς καταπίεσεως.

Ὁ δεῦτερος τρόπος ζωῆς βασίζεται ἐπὶ τῆς θελήσεως μιᾶς μειοψηφίας, δυναμικῶς ἐπιβληθείσης ἐπὶ τῆς πλειοψηφίας. Ὁ τρόπος οὗτος στηρίζεται ἐπὶ τῆς τρομοκρατίας καὶ τῆς καταπίεσεως, ἐπὶ ἐλεγχομένου Τύπου καὶ ραδιοφώνου, ἐπὶ προκαθορισμένου ἀποτελέσματος ἐκλογῶν καὶ καταπίεσεως τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας.

Πιστεύω ὅτι ἡ πολιτικὴ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, δέον νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς ἐλευθέρους Λαοὺς, αἱ ὁποῖοι ἀνθίστανται εἰς τὴν ἐπιχειρουμένην ὑποδούλωσίν των ἐκ μέρους ἐνόπλων μειοψηφιῶν ἢ δι' ἐξωτερικῶν πιέσεων. Πιστεύω ὅτι ὀφείλομεν νὰ βοηθήσωμεν τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς νὰ καθορίσουν τὰ πεπρωμένα των κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῶν τρόπον. Πιστεύω ὅτι ἡ βοήθειά μας πρέπει πρωταρχικῶς νὰ συνίσταται εἰς οἰκονομικὴν ἀρωγὴν, ἥτις εἶναι ἀ-

ναγκαία διὰ τὴν οἰκονομικὴν σταθερότητα καὶ τὴν ὁμαλὴν πολιτικὴν ἐξέλιξιν.

Ὁ Κόσμος δὲν εἶναι στατικὸς καὶ τὸ ὑφιστάμενον καθεστῶς (στάτους κβδ) δὲν εἶναι κάτι τὸ ἱερόν. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτρέψωμεν μεταβολὰς εἰς τὸ «ὑφιστάμενον καθεστῶς» κατὰ παράβασιν τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ο.Η.Ε. διὰ τοιούτων μεθόδων ὅπως εἶναι ἡ καταπίεσις ἢ διὰ τοιούτων τεχνασμάτων ὅπως εἶναι ἡ πολιτικὴ διεϊσδυσίς. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι, ἐσηθοῦσαι τὰ ἐλεύθερα καὶ ἀνεξάρτητα Ἔθνη πρὸς διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας των, θὰ τηρήσουν τὰς ἀρχὰς τοῦ Χάρτου τοῦ Ο.Η.Ε.

* * *

Χρειάζεται μόνον ἀπλοῦν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χάρτου διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τις ὅτι ἡ ἐπιδίωξις καὶ ἡ ἀκεραιότης τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους εἶναι μεγάλης σημασίας εἰς μίαν ἔτι σοβαροτέραν κατάστασιν. Ἐὰν ἡ Ἑλλάς περιπέσῃ εἰς τὸν ἔλεγχον μιᾶς ἐνόπλου μειοψηφίας, τὸ ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῆς γείτονος Τουρκίας θὰ εἶναι ἄμεσον καὶ σοβαρόν. Σύγχυσις καὶ ἀνωμαλία θὰ διαχυθοῦν εἰς ὀλόκληρον τὴν Μ. Ἀνατολήν.

Ἐτι μᾶλλον ἡ ἐξαφάνισις τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀνεξαρτήτου Κράτους, θὰ ἀσκήσῃ βαθεῖαν ἐπίδρασιν, ἐφ' ὅλων τῶν Χωρῶν τῆς Εὐρώπης τῶν ὁποίων οἱ Λαοὶ ἀγωνίζονται ἐναντίον τῶν μεγάλων δυσχερειῶν διὰ νὰ διατηρήσουν τὴν ἐλευθερίαν των καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν των, ἐνῶ ἐπουλῶνουν τὰς πληγὰς τοῦ πολέμου.

Θὰ ἦτο ἀπερίγραπτος τραγωδία, ἐὰν αἱ Χῶραι αὗται, αἱ ὁποῖαι ἠγωνίσθησαν ἐπὶ τόσον διάστημα ἐναντίον τόσον κολοσιᾶς διαφορᾶς ἀντιπάλων, χάσουν τὴν Νίκην διὰ τὴν ὁποίαν ἐθυσίασαν τὰ πάντα. Κατάρρευσις ἐλευθέρων θεσμῶν καὶ ἀπώλεια τῆς ἀνεξαρτησίας θὰ εἶναι καταστρεπτικαὶ ὄχι μόνον διὰ τὰς Χῶρας αὐτάς, ἀλλὰ δι' ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Ἀποθάρρυνσις καὶ ἴσως κατάπτωσις θὰ ἦτο ἡ τύχη τῶν γειτόνων λαῶν, ἀγωνιζομένων διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν των.

Ἄν δὲν βοηθήσωμεν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν κατὰ τὴν μοιραίαν αὐτὴν ὥραν, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἔχῃ βαρύτερον ἀντί-

κτυπον εις την Δύσιν και την Ἀνατολήν. Ὀφείλομεν νὰ ἀναλάβωμεν ἄμεσον και ἀποφασιστικὴν δράσιν.

Ἐπομένως παρακαλῶ τὸ Κογκρέσσον νὰ δώσῃ ἐξουσιοδότησιν πρὸς παροχὴν βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα και τὴν Τουρκίαν διὰ τὸ ποσὸν τῶν τετρακοσίων ἑκατομμυρίων δολλαρίων, διὰ τὴν περίοδον τὴν λήγουσαν τὴν 30ὴν Ἰουνίου τοῦ 1948. Ζητῶν τὰ ποσὰ ταῦτα ἔχω λάβει ὑπ' ὄψιν τὸ ἀνώτατον ὄριον τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον θὰ δοθῇ διὰ τὴν παροχὴν βοηθείας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῶν 350.000.000 δολλαρίων τὰ ὅποια τελευταίως ἐζήτησα ἀπὸ τὸ Κογκρέσσον ὅπως ἐγκρίνῃ πρὸς πρόληψιν τοῦ λιμοῦ και τῆς δυστυχίας εἰς τὰς Χώρας τὰς ὑποστάσας καταστροφὰς συνεπεία τοῦ πολέμου.

Ἐπὶ πλέον τῶν ποσῶν τούτων, παρακαλῶ τὸ Κογκρέσσον νὰ ἐγκρίνῃ τὴν ἀποστολὴν Ἀμερικανικοῦ πολιτικοῦ και στρατιωτικοῦ προσωπικοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα και τὴν Τουρκίαν, τῇ αἰτήσει τῶν Χωρῶν τούτων, διὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἀνασυγκροτήσεως και διὰ νὰ ἐποπτεύσῃ ἐπὶ τῆς χρησιμοποιοῦσεως τῆς οἰκονομικῆς και εἰς ὑλικὸν βοηθείας, ἣ ὅποια εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ χορηγηθῇ. Συνιστῶ, ὅπως δοθῇ ὡσαύτως ἐξουσιοδοτήσεις διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν και ἄσκησιν ἐπιλεγμένου Ἑλληνικοῦ και Τουρκικοῦ προσωπικοῦ.

Ἐν τέλει παρακαλῶ, ὅπως τὸ Κογκρέσσον παράσῃ ἐξουσιοδοτήσιν, ἣτις νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ταχίστην και ἀποτελεσματικωτάτην χρησιμοποίησιν, διὰ τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων εἰδῶν, ἐφοδίων και προμηθειῶν, τῶν κεφαλαίων τῶν ὁποίων ἢ χορήγησις πρόκειται νὰ ἐγκριθῇ.

Ἄν νέα κεφάλαια ἢ νέα ἐξουσιοδοτήσεις ἤθελε καταστῆ ἀναγκαία χάριν τῶν σκοπῶν τῶν ἀπαριθμουμένων εἰς τὸ διάγγελμα, τοῦτο, δὲν θὰ διστάσω νὰ ὑποβάλω τὴν κατάστασιν ἐνώπιον τοῦ Κογκρέσσου. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ ἐκτελεστικὸς και νομοθετικὸς κλάδος τῆς Κυβερνήσεως, πρέπει νὰ συνεργάζωνται.

Ἡ κατεύθυνσις τὴν ὅποιαν πρόκειται ν' ἀναλάβωμεν εἶναι σοβαρά. Δὲν θὰ τὴν συνίστων ἂν ἢ ἄλλη κατεύθυνσις τὴν ὅποιαν ἄλλως θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκλέξωμεν δὲν ἦτο πολὺ σοβαρότερα.

Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι συνεισέφεραν 341.000.000.000 δολάρια διὰ νὰ κερδηθῇ ὁ δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Ἐὰ χρή-

ματα ταῦτα διετέθησαν χάριν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ Κόσμου.

Ἡ βοήθεια τῆς ὁποίας τὴν παροχὴν συνιστῶ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν. ἀντιπροσωπεύει ὀλίγον περισσότερο τοῦ ἐνὸς δεκάτου τοῦ ἐνὸς τοῖς ἑκατὸν τῶν δαπανῶν τούτων. Ἡ κοινὴ λογικὴ ἀπαιτεῖ ὅπως ἐξασφαλίσωμεν νὰ μὴν ἀποβοῦν ἐπὶ ματαίῳ αἱ δαπάναι ἐκεῖναι.

Τὰ σπέρματα τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων καλλιεργοῦνται διὰ τῆς ἀθλιότητος καὶ τῶν στερήσεων. Διασπείρονται καὶ βλαστάνουν εἰς τὸ κακὸν ἔδαφος τῆς πτωχείας καὶ τῆς διχονοίας. Φθάνουν εἰς τὴν πλήρη ἀνάπτυξιν των ὅταν ἡ ἐλπίς καλυτέρου βίου ἐκλείψῃ.

Πρέπει νὰ διατηρήσωμεν ζωντανὴν τὴν ἐλπίδα ταύτην. Οἱ ἐλεύθεροι Λαοὶ τοῦ κόσμου ἀποβλέπουν πρὸς ἡμᾶς διὰ νὰ τοὺς ὑποστηρίξωμεν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἐλευθεριῶν των. Ἐὰν διστάσωμεν νὰ ἀναλάβωμεν τὴν ἡγεσίαν, ἐνδεχόμενον νὰ θέσωμεν εἰς κίνδυνον τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου — καὶ ἀσφαλῶς θὰ θέσωμεν εἰς κίνδυνον τὴν εὐημερίαν τοῦ ἰδίου ἡμῶν Ἔθνους.

Μεγάλαι εὐθῦναι ἀπετέθησαν εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξελίξεως ταύτης τῶν γεγονότων.

Ἐχω τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ Κογκρέσσον θὰ τὰς ἀντιμετωπίσῃ ὡς ἐμπρέπει!...»

6.—Η ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΩΝ Η. Π. Α. ΤΗΣ 26 ΜΑΪΟΥ 1947 ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝ. ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

Τὴν 26ην Μαΐου 1947 ὁ ἐν Αθήναις Πρεσβευτὴς τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Λ. Μάκ Βῆ ἐπέδωκεν πρὸς τὸν Ἑλληνα Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κωνστ. Τσαλδάρην τὴν ἀκόλουθον Διακοίνωσιν ἐν ἣ διατυποῦντο προϋποθέσεις διὰ τὴν ὑπογραφήν τῶν ἐν συνεχείᾳ συναφθεισῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν τῆς 20-6-47 καὶ 8-7-47. Τὸ κείμενον τῆς Διακοινώσεως ἔχει ὡς ἀκολούθως :

Ἐξοχώτατε,

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ πληροφορήσω τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ὅτι ἐνετάλην νὰ διαβιβάσω εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν κατωτέρω Ἀνακοίνωσιν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν.

Εἰς ἀπάντησιν Ἐκκλήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως περιεχομένης εἰς τὴν Διακοίνωσιν τῆς 3ης Μαρτίου 1947 πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀμερικανικὸν λαόν, ὅπως παρασχεθῆ δημοσιονομικὴ, οἰκονομικὴ καὶ εἰς ἐμπειρογνώμονας συνδρομή, ὅπως δυνηθῆ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ προβῆ εἰς ἀνόρθωσιν τῆς Χώρας του, τὴν 12ην Μαρτίου 1947 ὁ Πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸ Κογκρέσσον τὴν ἀπαιτουμένην ἐξουσιοδότησιν, ἣτις θὰ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ χορηγήσῃ τὴν ζητηθεῖσαν βοήθειαν.

Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν πληροφορεῖ ἤδη τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅτι ὁ Πρόεδρος (τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν) ἐξουσιοδοτήθη νὰ παράσχῃ βοήθειαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου τοῦ Κογκρέσσου, ὑπογραφέντος τὴν 22αν Μαΐου 1947.

Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, εὐχαρίστως θὰ ἐδέχετο ἔνδεξιον ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν περὶ τοῦ προγράμματος τῆς γενικῆς ἀνορθώσεως ὡς καὶ διαβασαίωσις ὅτι ἡ προσφερομένη βοήθεια θὰ χρησιμοποιοθῆ ἀποτελεσματικῶς. Ἡ Κυβέρνησίς μου εὐχαρίστως θὰ ἐδέχετο ἐ-

πίσης τὴν διαβεβαίωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι εἶναι ἐτοίμη νὰ ἀρχίσῃ διαπραγματεύσεις, αἵτινες ἤθελον καταλήξῃ εἰς ἀμοιβαίως ἀποδεκτὴν συμφωνίαν, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἔρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους θὰ παρασχεθῇ ἡ Ἀμερικανικὴ Βοήθεια.

Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ὥπως ἀνανεώσω πρὸς τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου πρὸς αὐτὴν ἐκτιμήσεώς μου.

Ἀθῆναι 26 - 5 - 1947

ΛΙΝΚΟΛΝ ΜΑΚ ΒΗ

7.—Η ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1947 ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΗΝΩΜ. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 26 Μαΐου 1947 Διακοινώσεως τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς ἢ Ἑλληνικῆ Κυβέρνησις ἐπέδωκεν τὴν 15 Ἰουνίου 1947 εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Πρέσβυν τῶν Η. Π. Α. κ. Λ. Μ. Βῆ τὴν ὡς κατωτέρω σ φ ο δ ρ ῶ ς ἐ π ι κ ρ ι θ ε ῖ σ α ν Διακοίνωσιν.

Ἐξοχώτατε,

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις γνωρίζει τὴν λήψιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 230/26-5-47 Διακοινώσεως δι' ἧς τῇ καθίσταται γνωστόν, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐξουσιοδοτήθη ὑπὸ τοῦ Κογκρέσσου, νὰ παράσχη βοήθειαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, εἶναι θαθέως συγκεκλινημένος ἐκ τῆς ἀποδείξεως ταύτης τῆς μεγαλοψυχίας καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ, καὶ τοῦ προθύμου ἐνδιαφέροντος ἐνὸς μεγάλου καὶ φιλικοῦ Ἔθνους διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκφράσῃ, ἐξ ὀνόματός της καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ τὴν βαθυτάτην τῆς ἐκτίμησιν διὰ τὴν μεγαλόψυχον ταύτην ἀπάντησιν πρὸς τὴν αἴτησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, δράττεται δὲ τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐπαναλάβῃ ὅτι ἐστράφη διὰ τὴν παροχὴν βοήθειας πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, μόνον διότι τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τοῦ Πολέμου ὑπῆρξαν τοιαῦτα ὥστε νὰ καθιστοῦν ἀδύνατον τὸ τεράστιον ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως διὰ τῶν πόρων οἵτινες ἀπέμειναν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατόπιν πολυετοῦς Πολέμου καὶ ἐχθρικῆς Κατοχῆς.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐπιθυμεῖ νὰ παράσχη τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι οἰαδήποτε βοήθεια τὴν ὁποῖαν θέλει τυχὸν λάβῃ θὰ χρησιμοποιηθῇ συμφώνως μὲ τοὺς σκοποὺς διὰ τοὺς ὁποίους θέλει χορηγηθῇ. Βοήθεια χορηγουμένη διὰ στρατιωτικοὺς σκοποὺς, θέλει χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν καὶ διατήρησιν τῆς Ἑσωτερικῆς Τάξεως.

Βοήθεια παρεχομένη διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάρρωσιν καὶ ὑλικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Χώρας θέλει δαπανηθῆ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἔχῃ διαρκῆ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν Χώραν ὡς σύνολον.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ ὡσαύτως κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, νὰ καταστήσῃ γνωστὰ τὰ ἴδια αὐτῆς σχέδια ἐνεργείας, ἅτινα θ' ἀποτελέσουν τὴν δάσιν τῆς Ἀμερικανικῆς Βοηθείας διὰ τὴν ἀνάρρωσιν καὶ ἀνασυγκρότησιν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ τελικὴ λύσις τοῦ προβλήματός του ἀπαιτεῖ μεγάλας καὶ συνεχεῖς προσπάθειας ἐκ μέρους του. Γνωρίζει ὅτι μόνη ἡ εὐρεία βοήθεια τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν δὲν θὰ εἶναι ἐπαρκὴς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων δαπανῶν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Δημοσίας Τάξεως καὶ τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν παραγωγικῶν μέσων ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Λαοῦ τῆς ἐν τῇ προσπάθειά του ὅπως πραγματοποιήσῃ τοὺς σκοποὺς τούτους. Ἡ εὐθύνη αὐτή, συνεπάγεται τὸν συμβιβασμὸν τῶν ἐσωτερικῶν διαφορῶν, τὴν εἰσπραξίν περισσοτέρων ἐσόδων τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, τὴν διατήρησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, τὴν ἀνακατασκευὴν τῶν Δημοσίων ἔργων, τὴν βελτίωσιν τῆς Κρατικῆς Διοικήσεως, τὴν ἐνίσχυσιν καὶ καθοδήγησιν τῆς γεωργίας καὶ Βιομηχανίας, τὴν θέσπισιν τῶν προστατευτικῶν τῆς ἐργασίας μέτρων, τὴν ἐνθάρρυνσιν τῶν Δημοκρατικῶν ὀργανώσεων μεταξὺ οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐμάδων, μέτρα πρὸς ἔλεγχον τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ ἐξασφάλισιν δικαίας κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τὴν περιστολὴν τῶν ἀκροτήτων καὶ ὑπερβολῶν ἐκ μέρους οἰουδήποτε τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, θὰ ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν τούτων ὡς καὶ παντὸς ἐτέρου ἀναγκαίου μέτρου πρὸς κινήτοποίησιν τῶν ἰδίων τῆς Ἑλλάδος πόρων εἰς τὸ ἀνώτατον δυνατὸν σημεῖον διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν, διὰ τοὺς ὁποίους θέλει παρασχεθῆ ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια. Ἡ ὀργάνωσις αὕτη τῆς Ἑλληνικῆς προσπάθειας, θὰ ἀπαιτήσῃ τὴν οἰκονομικὴν συμβολὴν καὶ συνεργασίαν ἐκ μέρους ὅλων.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχει πάντοτε ἐπίγνωσιν ὅτι ἡ πρωταρχικὴ εὐθύνη διὰ τὴν οἰκονομικὴν εὐημερίαν τῆς Χώρας

βαρύνει αὐτήν, ὡς ἐκ τούτου δὲ χωρεῖ εἰς τὴν σύνταξιν σχεδίων διὰ τὴν ταχεῖαν θέσπισιν καὶ σθεναρὰν ἐφαρμογὴν τῶν μέτρων ἐκείνων ἅτινα θὰ ἐπιτρέψουν πλήρη χρησιμοποίησιν τοῦ κεφαλαίου, τῶν παραγωγικῶν μέσων, τῶν ἐργατικῶν χειρῶν καὶ τοῦ φυσικοῦ πλούτου ὅστις δύναται νὰ εὑρεθῇ ἐν Ἑλλάδι. Τινὰ τῶν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προτεινομένων μέτρων ἐκτίθενται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς εἰς τὴν παροῦσαν διακοίνωσιν. Ταῦτα ὡς καὶ ἄλλα μέτρα θὰ ἀναπτυχθοῦν περαιτέρω κατόπιν συνεννοήσεων μετ' Ἀμερικανῶν συμβούλων.

Πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ταχυτέρας δυνατὸν ἰσοσκελίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Δημοσίου καὶ Τοπικοῦ συστήματος ἐσόδων δι' ὄλων τῶν καταλλήλων μέτρων, συμπεριλαμβανομένου τοῦ συγχρονισμοῦ τοῦ φορολογικοῦ συστήματος, τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς φορολογικῆς διαφυγῆς καὶ τῆς χρησιμοποίησεως πάσης δυνατῆς πηγῆς ἐσόδων. Θὰ δοθῇ πλήρης προσοχὴ εἰς τὴν δικαίαν κατανομήν τοῦ φορολογικοῦ βάρους, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς φοροδοτικῆς ἱκανότητος. Θὰ ληφθοῦν μέτρα πρὸς ἔλεγχον καὶ περιορισμὸν τῶν Κρατικῶν δαπανῶν. Τὸ Δημόσιον ἔλεγκτικὸν καὶ λογιστικὸν σύστημα θὰ ἐνισχυθῇ καὶ ὁ προϋπολογισμὸς θὰ δημοσιεύεται καὶ θὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς ἀποτελεσματικὸν ἔλεγχον τῶν δαπανῶν.

Ἐπὶ σκοπῷ σταθερᾶς αὐξήσεως τῆς ἀναλογίας τοῦ ἐπισήμως ἀποκτωμένου ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς εἰσαγωγῆς, θὰ ἀναληφθῇ πρόγραμμα αὐξήσεως τῶν ποσῶν ξένου συναλλάγματος τῶν περιερχομένων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν οἰκονομίαν μέσῳ τῆς κανονικῆς ἐμπορικῆς ὁδοῦ. Σθεναρὰ προσπάθεια θὰ καταβληθῇ πρὸς αὐξήσιν τῶν ἐξαγωγῶν, περιλαμβανομένης τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἐξαγωγῆς ἐλαιολάδου, καὶ τὴν ἐπανάκτησιν τῶν ἀγορῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Θὰ ληφθοῦν μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς λειτουργίας τῆς Ἑλληνικῆς Ναυτιλίας κατὰ τὸν μᾶλλον ἐπικερδῆ διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν τρόπον. Αἱ ὑπάρχουσαι διατάξεις διὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν ξένου συναλλάγματος, θέλουσιν τονωθῆν καὶ ἐνισχυθῆν δι' ὄλων τῶν δυνατῶν μέσων. Διὰ τὴν ἐπωφελεστέραν χρησιμοποίησιν τοῦ διαθέσιμου συναλλάγματος αἱ εἰσαγωγαὶ θὰ περιορισθοῦν εἰς τὰ εἶδη ἅτινα εἶναι οὐσιώδη εἰς τὴν

Ἑλληνικὴν οἰκονομίαν, καὶ θὰ πραγματοποιοῦνται ὡς ἀδιάσπαστον τμήμα ἐνὸς Ἐθνικοῦ προγράμματος εἰσαγωγῶν περιλαμβάνοντος τὰ ἀγαθὰ τὰ ἀγοραζόμενα διὰ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Ἡ κατάρτισις καὶ ἡ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν, θὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου περιλαμβάνουσας Ἕλληνας καὶ Ἀμερικανοὺς τεχνικούς, τῆς ὁποίας θὰ προΐσταται Ἀμερικανός, διατελὼν εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Πρὸς ἀποσόδησιν περαιτέρω πληθωρισμοῦ, θὰ δημιουργηθῆ αὐστηρὸν πρόγραμμα συγκρατήσεως τῶν τιμῶν καὶ ἐπιτεύξεως δικαίας ἀναλογίας μεταξὺ τιμῶν καὶ μισθῶν. Ὡς περαιτέρω προληπτικὰ τοῦ πληθωρισμοῦ θὰ συνεχισθοῦν ὁ ἔλεγχος τῶν μισθώσεων καὶ ἡ διανομὴ τῶν εἰδῶν κατ' ἴσα μερίδια, θὰ ἐφαρμοσθῆ δὲ ἔλεγχος ἐπὶ τῆς πίστεως καὶ τῶν Τραπεζιτικῶν ἐργασιῶν.

Ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ παραγωγὴ τῆς Χώρας θὰ αὐξηθῆ ὑπὸ τὴν κυβερνητικὴν καθοδήγησιν καὶ οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν. Οἱ ὑπὲρ τὸ δέον περιοριστικοὶ φόροι τὰ ἐπιβλαβῆ συστήματα μισθώσεως ἐργασίας αἱ περὶ μονοπώλιων διατάξεις θὰ ἐπανεξετασθοῦν καὶ πᾶν περιττὸν ἐμπόδιον τῆς παραγωγῆς θὰ ἀρθῆ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν αὐξήσιν τῆς ἐργατικῆς ἀποδοτικότητος, ἐνῶ συγχρόνως θέλει τονώσῃ τὸ δικαίωμα τῶν ἐργατῶν νὰ ὀργανοῦνται καὶ συμμετέχουν εἰς ἐλευθέρως Δημοκρατικὰς ἐργατικὰς ἐνώσεις καὶ νὰ ἀναλαμβάνουν δραστηριότητα πρὸς προαγωγὴν τῆς ἀμοιβαίας προστασίας των καὶ τῆς οἰκονομικῆς των καταστάσεως.

Ἴνα δυνηθῆ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τὸν συνεχῶς ἐπεκτεινόμενον εἰς δραστηριότητα ῥόλον τῆς τῆς κατευθύνσεως τῶν πρὸς ἀποκατάστασιν καὶ ἀνασυγκρότησιν προσπαθειῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀμερικανικοῦ σχεδίου βοήθειας, ἡ Κυβέρνησις θὰ ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν εὐρέως προγράμματος βελτιώσεως τῶν Κυβερνητικῶν ὀργανώσεων καὶ δημοσίων ὑπηρεσιῶν, αἵτινες τόσον ἐξηθρῶθησαν κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη τοῦ πολέμου.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς εὐκαιρίας ἵνα ἐπαναλάβῃ τὴν αἵτησίν της πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν

Ἑνωμένων Πολιτειῶν διὰ τὴν ἀποστολὴν Ἀμερικανικοῦ προσωπικοῦ δυναμένου νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν προσπάθειαν ἀποκαταστάσεως, περιλαμβανομένης μιᾶς εἰδικῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς πρὸς διαχείρισιν τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, παρακολούθησιν τῆς χρησιμοποίησέως τῆς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ πρὸς παροχὴν συμβουλῶν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὡς ἐκ τῆς εὐρείας δημοσιονομικῆς συμβολῆς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Ἀποστολὴ θὰ ὤφειλε νὰ συμμετέχῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πολιτικῆς τῶν ἐσόδων καὶ δαπανῶν νὰ ἐγκρίνη τὰς κρατικὰς δαπάνας τὰς ἐχούσας ἄμεσον ἢ ἔμμεσον σχέσιν μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ προγράμματος εἰσαγωγῶν καὶ νὰ ἐγκρίνη τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ξένου συναλλάγματος.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἠύχετο ἐπίσης ὅπως ἡ Ἀποστολὴ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων ἀνασυγκροτήσεως, τὴν βελτίωσιν τῆς δημοσίας διοικήσεως, τὴν τεχνικὴν κατάρτισιν τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων καὶ λοιποῦ προσωπικοῦ, τὴν συνέχισιν τοῦ προγράμματος ὑγιεινῆς, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξαγωγῶν, τὴν κατάρτισιν προγράμματος καὶ διάθεσιν τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀγοραζομένων ἐφοδίων, τὴν προαγωγὴν τῆς ἀγροτικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ τὴν ρύθμισιν τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν.

Γενικῶς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐπιθυμῇ νὰ συμβουλευῆται τὴν Ἀποστολὴν πρὸ τῆς λήψεως οἰουδήποτε οικονομικοῦ μέτρου, ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Ἀμερικανικοῦ προγράμματος βοήθειας.

Πλὴν τῶν μελῶν τῆς Ἀποστολῆς, ἅτινα θὰ ἐνεργοῦν ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐπιθυμεῖ τὴν βοήθειαν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν διὰ τῆς χρησιμοποίησεως περιορισμένου ἀριθμοῦ Ἀμερικανῶν ἐμπειρογνομόνων, ἵνα ἐνεργοῦν ὑπὸ τεχνικὴν καὶ ἐπιβλεπτικὴν ιδιότητα ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως. Ἡ Κυβέρνησις θὰ διατηρήσῃ μίαν Νομισματικὴν Ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένη ἐξ Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐμπειρογνομό-

νων, με ἀρμοδιότητας τροποποιηθησομένης ὥστε νὰ προσαρμοσθῶν πρὸς τὰς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Ὡς ἀνεφέρθη ἀνωτέρω, εὐρίσκεται ὡσαύτως ὑπὸ μελέτην ἡ σύστασις ἑνὸς Ὁργανισμοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου ὑπὸ Ἀμερικανὸν Τεχνικόν.

Ἰπὸ τὸ φῶς τῆς προσφάτου νομοθεσίας τοῦ Κογκρέσσου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν ἀπόψεων τὰς ὁποίας διετύπωσεν ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 230 ἀπὸ 26^{ης} Μαΐου 1947 Διακοινώσει της, προτείνεται ὅπως αἱ δύο Κυβερνήσεις προβοῦν εἰς τὴν σύναψιν ἐπισήμου συμφωνίας ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων.

Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ὅπως ἀνανεώσω πρὸς τὴν Ἰμετέραν Ἐξοχότητα τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ὑψίστης μου ἐκτιμήσεως.

Ἀθῆναι 15 Ἰουνίου 1947

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

8.—Η ΔΙΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΩΝ Η. Π. Α.
ΤΗΣ 18 ΙΟΥΝΙΟΥ 1947
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

Εἰς ἀπάντησιν τῆς Διακοινώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς 15-6-1947 ὁ Πρεσβευτῆς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν κ. Λίνκολν Μὰκ Βῆ ἐπέδωκεν τὴν 18ην Ἰουνίου 1947 πρὸς τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κ. Τσαλδάρην, τὴν ἀκόλουθον Διακοίνωσιν :

Ἐξοχώτατε,

Ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀναφερθῶ εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 29824 καὶ ἀπὸ 15-6-47 Διακοίνωσιν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, καὶ ἐπὶ τῇ βάρσει δοθεισῶν ὁδηγιῶν νὰ διαβιδάσω πρὸς τὴν Βασιλικὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν ἀκόλουθον Ἀνακοίνωσιν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς :

«Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν γνωρίζει Ὑμῖν τὴν λήψιν τῆς ἀπὸ 15-6-47 Διακοινώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν ἣ ἐκτίθεται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὸ περὶ ἀνορθώσεως πρόγραμμα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Κυβέρνησίς μου λαμβάνει ὑπὸ σημείωσιν μεθ' ἰκανοποιήσεως τὰς διαβεβαιώσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια θὰ χρησιμοποιοηθῇ ἀποτελεσματικῶς συμφῶνως πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν παραχωρεῖται.

Ἡ Κυβέρνησίς μου δέχεται εὐχαρίστως τὰς διαβεβαιώσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι εἶναι αὕτη ἐτοίμη νὰ προέλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς σύναψιν ἀμοιβαίως ἀποδεκτῆς συμφωνίας, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἡ βοήθεια αὕτη θὰ παρασχεθῇ καὶ ἔχει ἐξουσιοδοτήσῃ τὸν ἐν Ἑλλάδι Πρεσβευτὴν τῆς Ἀμερικῆς νὰ προβῇ εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν μιᾶς τοιαύτης συμφωνίας μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ὅπως ἀνανεύσω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ὑψίστης ἐκτιμῆσεώς μου.

Ἀθῆναι 18-6-1947

LINCOLN MAK BH

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

...

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

...

?

1.—Η ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗ
ΤΟ ΚΥΡΩΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΚΑΙ
ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΗΣ 20 ΙΟΥΝΙΟΥ 1947
(Βοήθεια Δόγματος Τρούμαν).

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐπὶ τοῦ Σχεδίου Νόμου «Περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰουνίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Συμφωνίας περὶ Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα».

Πρὸς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ καταθέσω Σχέδιον Νόμου «Περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰουνίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Συμφωνίας περὶ Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα» καὶ νὰ ζητήσω τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασιν τῆς Βουλῆς :

Εἶναι γνωστοὶ Ἵμῖν οἱ ὄροι ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὁποίων ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπηύθυνεν τὴν 3ην Μαρτίου 1947 Ἐκκλησίαν πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν αἰτουμένη τὴν παροχὴν οἰκονομικῆς, ὕλικῆς καὶ τεχνικῆς βοηθείας πρὸς πρόληψιν οἰκονομικῆς κρίσεως, προαγωγὴν τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης. Πρὸ ταύτης, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατέβαλε συνεχεῖς προσπάθειας ὅπως προπαρασκευάσῃ τὸ ἔδαφος διὰ τὴν χορήγησιν ἡμῖν οἰκονομικῆς βοηθείας αἵτινες προσέλαβον οὐσιαστικὸν χαρακτῆρα κατὰ τὰς συνομιλίαις ἃς ἔσχεν ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τῶν ὑπευθύνων Ἀμερικανικῶν κύκλων ἐν Οὐάσιγκτωνι κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1946.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας κ. Τρούμαν διὰ τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ Διαγγέλματος πρὸς τὸ Κογκρέσσον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ 12 Μαρτίου 1947 ἐξέθεσεν τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἀποβλέποντας εἰς τὴν ἐδραίωσιν τῆς Παγκοσμίου εἰρήνης καὶ τὴν

ανάγκην συνδρομῆς εἰς τὰς δοκιμασθείσας ἐκ τοῦ πολέμου χώρας πρὸς ἐθνικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνασυγκρότησιν αὐτῶν, ζητήσας τὴν ὑπὸ τοῦ Κογκρέσσου ἔγκρισιν διαθέσεως 300.000.000 δολλαρίων πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ 100.000.000 δολλαρίων πρὸς τὴν Τουρκίαν, χορηγουμένων ὑπὸ μορφὴν παροχῆς, χαρακτηρίσας συγχρόνως ὡς ἄκρως ἐπείγουσαν τὴν εἰς τὰς δύο ταύτας χώρας χορήγησιν τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας.

Μετὰ τὴν ψήφισιν ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου τοῦ σχετικοῦ ἐγκριτικοῦ Νόμου, ἡ ἐνταῦθα Ἀμερικανικὴ Πρεσβεία ἀνεκοίνωσε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν παρασχεθεῖσαν τῷ Ἀμερικανῷ Προέδρῳ ἐξουσιοδότησιν καὶ ἐζήτησεν ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνακοινώσῃ τὰς σκέψεις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ προγράμματος ὅπερ προτίθεται νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν διὰ τὴν καλλιτέραν χρησιμοποίησιν τῆς παρεχομένης βοήθειας. Ἡ Ἀμερικανικὴ Πρεσβεία, κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεώς της, προέδῃ συγχρόνως εἰς ὠρισμένας μεθ' ἡμῶν συνεννοήσεις ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ψηφισθέντος παρὰ τοῦ Κογκρέσσου Νόμου.

Διὰ τῆς ἐπισυναπτομένης τῷ παρόντι ἐν ἀντιγράφῳ Διακοινώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ 15 Ἰουνίου 1947 πρὸς τὴν ἐνταῦθα Ἀμερικανικὴν Πρεσβείαν, ἀναλαμβάνονται ὠρισμέναι ὑποχρεώσεις συνιστάμεναι κυρίως εἰς τὴν ἐξάσκησιν παρακολουθήσεως παρὰ μελῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ἐπὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς παρεχομένης βοήθειας. Ἡ ἀνάληψις τῶν ὑποχρεώσεων τούτων ἦτο ἀναπόφευκτος καθ' ὅσον τόσον ἐκ τῶν ἐπισήμων Ἀμερικανικῶν δηλώσεων ὅσον καὶ τῶν ἐνώπιον τῶν δύο Ἀμερικανικῶν Βουλῶν γενομένων συζητήσεων, προέκυψε σαφῶς ὅτι ἡ χορήγησις τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας συνεπήγετο ἀρχῆθεν τὴν ἀποδοχὴν ὠρισμένων ὄρων οἵτινες ἀπέβλεπον ἀπὸ Ἀμερικανικῆς σκοπιᾶς εἰς τὴν προσφορωτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν χρησιμοποίησιν τῆς παρὰ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ προσφερομένης βοήθειας καὶ οἵτινες χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου πνεύματος στενῆς καὶ ἐγκαρδίου συνεργασίας ὅπερ ἐνέπνευσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως περὶ χορηγήσεως παρὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν οἰκονομικῆς ὑλικῆς καὶ τεχνικῆς βοήθειας.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀνακοινῶν πρὸς τὴν Βουλὴν τὰ διαμειφθέντα μεταξὺ τοῦ Προέδρου Τρούμαν καὶ αὐτοῦ μηνύματα, ὡς καὶ τὸ ἀποσταλὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῶν Ἐ-

ξωτερικῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τηλεγράφημα, ἐδήλωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ βοηθείας ἣν καλούμεθα παθητικῶς νὰ ἀποδεχθῶμεν ἀλλ' ὅτι αὕτη σημαίνει αὐξησιν τῶν ὑποχρεώσεων μας ἀπέναντι τῆς ἰδίας ἡμῶν χώρας διὰ τῆς ἐφαρμογῆς προγράμματος οἰκονομικῆς περισυλλογῆς καὶ ἐντάσεως τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν διὰ τὴν ταχυτέραν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας.

Τέλος, τὴν 20 Ἰουνίου 1947 ὑπεγράφη παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐνταῦθα Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ Συμφωνία περὶ τῆς Ἀμερικανικῆς βοηθείας περιλαμβανούσα 12 ἄρθρα ἣτις ὑποβάλλεται πρὸς τὴν Βουλὴν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Ἰανουαρίου 1948
Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
καὶ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργός.

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

ΤΟ ΚΥΡΩΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

«Περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰουνίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Συμφωνίας περὶ Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα».

Ἄρθρον 1. Κυροῦται καὶ ἔχει πλήρη καὶ νόμιμον ἰσχὺν ἡ ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰουνίου 1947 ὑπογραφείσα μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἠνωμένων Πολιτειῶν Συμφωνία περὶ Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἣς τὸ κείμενον ἔπεται ἐν ἐλληνικῷ καὶ ἀγγλικῷ πρωτοτύπῳ.

Ἡ ἰσχὺς τῆς Συμφωνίας ταύτης ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὑπογραφῆς της, συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 11 αὐτῆς.

Ἄρθρον 2. Τὰ τοῦ τρόπου ἐκτελέσεως τῆς συμφωνίας καθορίζονται ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Ἰανουαρίου 1948
Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
καὶ Ὑπουργός ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ
ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΗΣ 20 ΙΟΥΝΙΟΥ 1947

Σ Υ Μ Φ Ω Ν Ι Α
ΠΕΡΙ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τῆς Ἑλληνικῆς Β. Κυβερνήσεως αἰτησαμένης παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς τὴν παροχὴν οἰκονομικῆς, ὑλικῆς καὶ τεχνικῆς βοήθειας πρὸς πρόληψιν οἰκονομικῆς κρίσεως, προαγωγὴν τῆς ἐθνικῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης.

Τοῦ Κογκρέσσου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐξουσιοδοτήσαντος, διὰ τοῦ ἐγκριθέντος τὴν 22αν Μαΐου 1947 Νόμου τὸν Πρόεδρον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ὅπως παράσχη τὴν ὡς ἄνω βοήθειαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῇ θάσει ὄρων εὐρισκομένων ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν κυρίαρχον ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν δύο χωρῶν.

Τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προτεινάσης, διὰ τῆς ἀπὸ 15ης Ἰουνίου 1947 Διακοινώσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ὠρισμένα μέτρα ἐν Ἑλλάδι κρινόμενα οὐσιώδη διὰ τὴν τελεσφόρον χρησιμοποίησιν τῆς βοήθειας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν ἰδίων τῆς Ἑλλάδος πόρων διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχυτέραν προώθησιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἀνορθώσεως τῆς Ἑλλάδος.

Τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πιστευουσῶν ὅτι ἡ παροχὴ τοιαύτης βοήθειας θέλει συντείνει εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν βασικῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τοῦ Χάρτου τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν καὶ θέλει ἐνισχύσει περαιτέρω τοὺς δεσμοὺς φιλίας μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι, δεόντως ἐξουσιοδοτηθέντες πρὸς τοῦτο παρὰ τῶν Κυβερνήσεών των, συνεφώνησαν τὰ ἑξῆς :

Ἄρθρον 1.

Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν θέλει παράσχει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν πᾶσαν βοήθειαν, δι' ἣν ὁ Πρόε-

δρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δώσῃ τὴν ἐξουσιοδότησίν του, συμφώνως πρὸς τὸν ἐγκριθέντα τὴν 22αν Μαΐου 1947 Νόμον τοῦ Κογκρέσσου, ὡς καὶ πρὸς πάντα τροποποιητικὸν ἢ συμπληρωματικὸν τούτου Νόμον.

Ἄρθρον 2.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει χρησιμοποιοῦν τελεσφύρως πᾶσαν βοήθειαν χορηγουμένην εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ὡς καὶ τοὺς ἰδίους τῆς Ἑλλάδος πόρους, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ὅσον τὸ δυνατὸν ταχυτέρας προωθήσεως τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχει ἤδη ἀναλάβει, καὶ συμφωνεῖ διὰ τοῦ παρόντος, ὅπως θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὰ ἐν τῇ ἀπὸ 15 Ἰουνίου 1947 Διακοινώσει της πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν προτεινόμενα μέτρα, θέλει δὲ προβῆ εἰς πᾶσαν ἐνδεδειγμένην πρόσθετον ἐνέργειαν.

Ἄρθρον 3.

Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν θέλει ἀποστείλει εἰς Ἑλλάδα Ἀποστολήν, ἣτις θὰ εἶναι γνωστὴ ὡς Ἀμερικανικὴ Ἀποστολὴ Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα (ἀναφερομένη ἐν τοῖς ἐπομένοις ὡς Ἀμερικανικὴ Ἀποστολή). Ὁ ὀρισθεὶς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Ἀρχηγὸς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς θὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐπὶ ζητημάτων σχετικῶν πρὸς τὴν κατὰ τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν χορηγουμένην βοήθειαν.

Ἄρθρον 4.

Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς θὰ καθορίσῃ ἐν συνεννοήσει μετ' ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τοὺς ὅρους καὶ συνθήκας, ἐφ' οὓς ἡ εἰδικῶς καθοριζομένη βοήθεια θὰ χορηγηθῆται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατὰ τὴν Συμφωνίαν ταύτην. Ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Ἀρχηγοῦ ἢ Ἀποστολῆς θὰ παρέχῃ πᾶσαν συμβουλευτικὴν βοήθειαν καὶ θὰ ἐνασκή πᾶσαν λειτουργίαν, αἵτινες θὰ ἦσαν ἀναγκαῖαι καὶ ἐνδεδειγμένοι διὰ νὰ βοηθήσουν τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν πρὸς τελεσφορωτέραν χρησιμοποίησιν πάσης βοηθείας χορηγουμένης εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῶν

Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὡς καὶ τῶν ἰδίων τῆς Ἑλλάδος πόρων, καὶ τὴν διὰ ταύτης ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτεραν προώθησιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἐξασφάλισιν τῆς ἀνορθώσεως ἐν Ἑλλάδι. Τινὲς τῶν λειτουργειῶν τούτων περιλαμβάνονται εἰς τὰ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν τῇ ἀπὸ 15 Ἰουνίου 1947 διακοινώσει τῆς προτεινόμενα μέτρα.

Ἄρθρον 5.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ προσφέρῃ πᾶσαν ἐφικτὴν βοήθειαν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολὴν πρὸς διευκόλυνσιν τῆς διεξαγωγῆς τῶν καθηκόντων τῆς, τῆς κινήσεως τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἀποστολῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξ Ἑλλάδος, τῆς χρησιμοποίησεως προσώπων Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος καὶ κατοικίας, τῆς ἀποκτήσεως εὐκολιῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, καὶ τῆς διεξαγωγῆς ἐτέρων ἐνεργειῶν τῆς Ἀποστολῆς. Τὸ προσωπικὸν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς καὶ ἡ περιουσία τῆς Ἀποστολῆς καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῆς θὰ ἀπολαύωσιν ἐν Ἑλλάδι τῶν αὐτῶν προνομίων καὶ φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, ὧν ἀπολαύει τὸ προσωπικὸν τῆς Πρεσβείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ περιουσία τῆς Πρεσβείας καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῆς.

Ἄρθρον 6.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει ἐπιτρέφει εἰς τὰ μέλη τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς νὰ παρᾶκολουθῶσιν ἐλευθέρως τὴν χρησιμοποίησιν τῆς παρεχομένης πρὸς τὴν Ἑλλάδα παρὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν βοηθείας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ τηρῇ πάντας τοὺς λογαριασμούς καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ θὰ παρέχῃ πᾶσαν ἔκθεσιν καὶ πληροφορίαν πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολὴν, τὰ ὅποια θέλει ζητήσῃ ἢ Ἀποστολὴ πρὸς διεξαγωγὴν τῶν καθηκόντων καὶ ἀνειλημένων ὑποχρεώσεών τῆς.

Ἄρθρον 7.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν θέλουσι συνεργασθῆ, ἵνα ἐξασφαλίσουν εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος πλήρη ἐνημέρωσιν συμβιβαζομένην πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῶν δύο χωρῶν, καθόσον ἀφορᾷ τὴν χορηγούμενην εἰς τὴν Ἑλλάδα βοήθειαν παρὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον

1) Θα ἐπιτρέπηται εἰς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου καὶ τῆς ραδιοφωνίας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν νὰ παρατηρῶσιν ἐλευθέρως καὶ ν' ἀναφέρωσι πλήρως σχετικῶς μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς βοήθειάς ταύτης, καὶ

2) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει παρέχει εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολὴν τὴν εὐκαιρίαν καὶ θέλει συνεργασθῆ μετ' αὐτῆς πρὸς παροχὴν πλήρους καὶ συνεχοῦς δημοσιότητος ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, περιλαμβανούσης περιοδικὰς ἐκθέσεις τῆς Ἀποστολῆς ὡς πρὸς τὰς ἐνεργείας σχετικῶς μὲ τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν καὶ τὸν σκοπὸν, πηγὴν, χαρακτῆρα ἔκθεσιν, ποσὰ καὶ πρόοδον τῆς βοήθειάς ταύτης.

Ἄρθρον 8.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει προβῆ εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἤθελε ζητήσῃ ὁ Πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν διὰ τὴν ἀσφάλειαν παντὸς ἀντικειμένου, ὑπηρεσίας ἢ πληροφορίας ληφθείσης ἐν συνεπείᾳ τῆς Συμφωνίας ταύτης. Δὲν θέλει μεταδιβάξει ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Προέδρου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, δικαίωμα ἢ κατοχὴν οἰουδήποτε τοιοῦτου ἀντικειμένου ἢ πληροφορίας, οὐδὲ θὰ ἐπιτρέπη, ἄνευ τοιαύτης συγκαταθέσεως τὴν χρησιμοποίησιν τοιοῦτου τινὸς ἀντικειμένου ἢ τὴν χρησιμοποίησιν ἢ ἀποκάλυψιν τοιαύτης τινὸς πληροφορίας παρ' οὐδενὸς μὴ ὄντος ἀξιωματοῦχου, ὑπαλλήλου ἢ ἐκπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἢ πρὸς οἰονδήποτε μὴ κατέχοντα τὴν ιδιότητα ταύτην, ἢ πρὸς οἰονδήποτε ἄλλον σκοπὸν, πλὴν ἐκείνου δι' ὃν χορηγοῦνται τὸ ἀντικείμενον ἢ αἱ πληροφορίες.

Ἄρθρον 9.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν θέλει χρησιμοποιήσῃ οἰονδήποτε μέρος τοῦ προϊόντος παντὸς δανείου, πιστώσεως, παροχῆς ἢ ἐτέρας μορφῆς τῆς κατὰ τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν βοήθειάς διὰ τὴν ἐνέργειαν οἰασδήποτε πληρωμῆς ἔναντι τοῦ κεφαλαίου ἢ τόκου οἰουδήποτε δανείου χορηγηθέντος αὐτῇ ὑπὸ ἐτέρας τινὸς ξένης Κυβερνήσεως.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν θέλει, εἰμὴ κατόπιν συγκαταθέσεως τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, χορηγήσῃ χρηματικὰ ποσὰ ἢ διαθέσῃ ξένον συνάλλαγμα διὰ τὴν καταβολὴν

κεφαλαίου ἢ τόκον τοῦ ἐκκρεμοῦντος ἐξωτερικοῦ χρέους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ οἰουδήποτε δημοσίου ἢ ιδιώτου ὀφειλέτου.

Ἄρθρον 10.

Οἰαδήποτε καὶ πᾶσα βοήθεια χορηγηθησομένη κατὰ τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν θέλει παύσει :

1. Ἐὰν ζητήσῃ τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀντιπροσωπεύουσα πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

2. Ἐὰν τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν κρίνῃ (ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι παραιτοῦνται τῆς ἀσκήσεως παντὸς δικαιώματος ἀρνησικυρίας) ἢ ἐὰν ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν κρίνῃ ὅτι ἐνέργεια γενομένη ἢ βοήθεια χορηγηθεῖσα παρὰ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καθιστῶσι τὴν συνέχισιν τῆς κατὰ τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν βοήθειας παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν μὴ ἀναγκαῖαν ἢ ἀνεπιθύμητον.

3. Εἰς οἰανδήποτε τῶν λοιπῶν περιπτώσεων τῶν καθοριζομένων εἰς τὸ τμήμα 5 τοῦ ἀνωτέρω Νόμου τοῦ Κογκρέσσου ἢ ἐὰν ὁ Πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀποφασίσῃ ὅτι ἡ τοιαύτη παῦσις εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἢ

4. Ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν προβῇ εἰς τὰς ἐνδειγμένας ἐνεργείας πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ἐν τῇ ἀπὸ 15 Ἰουνίου 1947 διακοινώσει τῆς προτεινομένων ἢ τῶν μεταγενεστέρως συμφωνηθέντων μέτρων, ἅτινα εἶναι οὐσιώδη διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ ἀνόρθωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον 11.

Ἡ Συμφωνία αὕτη θέλει τεθῆ εἰς ἰσχὺν ἀπὸ τῆς σήμερον. Θὰ ἐξακολουθήσῃ δὲ ἰσχύουσα μέχρις ἡμερομηνίας συμφωνηθησομένης ὑπὸ τῶν δύο Κυβερνήσεων.

Ἄρθρον 12.

Ἡ Συμφωνία αὕτη θέλει κατατεθῆ εἰς τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη. Ἐγένετο εἰς διπλοῦν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Ἑλληνικὴν

ᾠλῶσαν, ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν εἰκοστὴν τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1947.

Διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς:

ΛΙΚΝΟΛΝ ΜΑΚ ΒΗ

Πρεσβευτῆς Α' Τάξεως

Διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Β. Κυβέρνησιν :

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως

καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν

2.—Η ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗ
ΤΟ ΚΥΡΩΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΚΑΙ
ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΗΣ 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 1947
(Ἐκτακτος βοήθεια Περιθάλψεως).

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐπὶ τοῦ Σχεδίου Νόμου «Περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Ἰουλίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Συμφωνίας ἀφορώσης εἰς τὴν «Βοήθειαν πρὸς Περιθάλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ» ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν».

Πρὸς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ καταθέσω Σχέδιον Νόμου «Περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Ἰουλίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Συμφωνίας ἀφορώσης εἰς τὴν «Βοήθειαν πρὸς Περιθάλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ» ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν» καὶ νὰ ζητήσω τὴν ψήφισιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Βουλῆς.

Ἡ ἀπὸ 30ῆς Ἰουνίου 1947 διακοπὴ τῆς βοηθείας τῆς ΟΥΝΡΡΑ ἐδημιούργησεν πρόβλημα ἀντιμετώπισεως ἐπείγουσῶν ἀναγκῶν τῶν παρ' αὐτῆς βοηθουμένων χωρῶν, μὴ δυναμένων νὰ καλυφθῶσι ὑπὸ τῶν πόρων τῶν χωρῶν τούτων, ἰδίως λόγῳ ἐλλείψεως διαθεσίμων εἰς συνάλλαγμα ἐπὶ Ἀμερικῆς πρὸς πληρωμὴν ὀρισμένων ἀγαθῶν, ὧν ἡ ἐξέυρεσις δὲν καθίσταται ἐφικτὴ εἰμὴ ἐν ταῖς ὑπερπονταῖς χώραις τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου.

Ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτοῦ ἕπως συνδράμῃ τὰς χώρας ταύτας εἰς τὰς προσπάθειάς αὐτῶν, ἕπως ἀντιμετωπίσωσι τὴν ἐκ τῆς διακοπῆς τῆς βοηθείας τῆς ΟΥΝΡΡΑ δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν ὁ

Πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐζήτησε παρὰ τοῦ Κογκρέσσου τὴν ἔγκρισιν διαθέσεως 350 ἑκατομμυρίων δολλαρίων ἅτινα θὰ κατενέμοντο μεταξὺ τῶν περὶ ὧν πρόκειται χωρῶν.

Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 84 Νόμου τοῦ 80ου Κογκρέσσου τῆς 31 Μαΐου 1947 ἐκυρώθη ἡ παροχὴ «Βοηθείας πρὸς Περίθαλψιν εἰς τοὺς Λαοὺς» τῶν χωρῶν ἐκείνων αἵτινες κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ Προέδρου, ἔχουσιν ἀνάγκην τοιαύτης βοηθείας καὶ αἵτινες ἔχουσι δώσει ἱκανοποιητικὰς διαβεβαιώσεις ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος περιθάλψεως συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ψηφισθέντος Νόμου.

Ἡ ἐνταῦθα Ἀμερικανικὴ Πρεσβεΐα, διὰ Διακοινώσεως αὐτῆς, ἀπευθυνθείσης τὴν 25ην Ἰουνίου 1947, ἐγνώρισεν ὅτι εἶναι ἐξουσιοδοτημένη ὅπως προβῆ εἰς τὴν ὑπογραφήν Συμφωνίας μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς παραχωρουμένης τῇ Ἑλλάδι βοηθείας ἧτις θέλει ἀνέλθῃ εἰς 50 ἑκατομμύρια. Ἡ σχετικὴ Συμφωνία ὑπεγράφη τὴν 8ην Ἰουλίου 1947 παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐνταῦθα Πρεσβευτοῦ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ 10 ἄρθρων περιλαμβανόντων ὠρισμένους ὅρους καὶ ἀντιλήψεις ἀφορῶντας εἰς τὴν διαχείρισιν καὶ τὴν διανομὴν τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως καὶ καθορίζοντας τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς συνεργασίας τῶν δύο Κυβερνήσεων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν περιθάλψεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τὸ κείμενον τῆς ὑπογραφείσης συμφωνίας ὑποβάλλεται συνημμένως πρὸς τὴν Βουλὴν πρὸς κύρωσιν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Δεκεμβρίου 1947

Ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως

Υπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

ΤΟ ΚΥΡΩΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

«Περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Ἰουλίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Συμφωνίας ἀφορώσης εἰς τὴν «Βοήθειαν πρὸς Περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ» ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν».

Ἄρθρον 1.

Κυροῦται καὶ ἔχει πλήρη καὶ νόμιμον ἰσχὺν ἡ ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Ἰουλίου 1947 ὑπογραφείσα μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Συμφωνία ἀφορώσα εἰς τὴν «Βοήθειαν πρὸς Περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ» ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἣς τὸ κείμενον ἔπεται ἐν ἑλληνικῷ καὶ ἀγγλικῷ πρωτοτύπῳ.

Ἡ ἰσχὺς τῆς Συμφωνίας ταύτης ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὑπογραφῆς της, συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 10 αὐτῆς.

Ἄρθρον 2.

Τὰ τοῦ τρόπου ἐκτελέσεως τῆς Συμφωνίας καθορίζονται ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Συντονισμοῦ καὶ τῶν ἐν ἄρθρῳ 5 τῆς κυρουμένης συμφωνίας ἀντιπροσώπων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Δεκεμβρίου 1947

Ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν
Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 1947

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑ-
ΔΟΣ ΑΦΟΡΩΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ «ΒΟΗΘΕΙΑΝ ΠΡΟΣ ΠΕΡΙ-
ΘΑΛΨΙΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ» ΥΠΟ ΤΩΝ
ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

1.—ΕΠΕΙΔΗ αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἐπιθυμοῦσιν ὅπως παράσχωσι βοήθειαν πρὸς περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἵνα ἀποφευχθῆ ἡ δυστυχία καὶ ἵνα δυνηθῆ οὗτος νὰ συνεχίσῃ ἀποτελεσματικῶς τὰς προσπάθειάς του πρὸς ἀνάρρωσιν.

2.—ΕΠΕΙΔΗ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠτήσατο τὴν παροχὴν περιθάλψεως παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχει ἐπείγουσαν ἀνάγκην βοήθειας πρὸς ἀπόκτησιν τῶν βασικῶν βιοτικῶν ἀγαθῶν διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν.

3.—ΕΠΕΙΔΗ τὸ Κογκρέσσον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 84 Νόμου τοῦ 80ου Κογκρέσσου τῆς 31ης Μαΐου 1947, ἐνέκρινε τὴν παροχὴν «Βοηθείας πρὸς Περίθαλψιν εἰς τοὺς Λαοὺς» τῶν χωρῶν ἐκείνων, αἵτινες κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ Προέδρου, ἔχουσιν ἀνάγκην τοιαύτης βοήθειας καὶ αἵτινες ἔχουσι δώσει ἱκανοποιητικὰς διαβεβαιώσεις ὡς πρὸς τὸ πρόγραμμα περιθάλψεως, συμφώνως τῷ Νόμῳ τοῦ Κογκρέσσου.

4.—ΕΠΕΙΔΗ ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμοῦσι ὅπως καθορίσωσιν ὠρισμένους ὅρους καὶ ἀντιλήψεις ἀφορώσας εἰς τὴν διαχείρησιν καὶ διανομὴν τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως καὶ νὰ καθορίσωσι τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς συνεργασίας των διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν περιθάλψεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἀντιπροσωπευομένη ὑπὸ τοῦ Ἐντιμοτάτου Λίνκολν Μακ Βῆ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ

Κυβέρνησις, ἀντιπροσωπευομένη ὑπὸ τοῦ Ἐξοχωτάτου Δημητρίου Μαξίμου συνεφώνησαν ὡς ἑξῆς :

Ἄρθρον 1. Παροχὴ Ἐφοδίων.

α') Τὸ πρόγραμμα τῆς βοήθειας, ἣτις θέλει παρασχεθῆ θὰ συνίσταται ἐξ εἰδῶν καὶ ποσοτήτων ἐφοδίων, καθὼς καὶ τῶν σχετικῶν ὑπηρεσιῶν προμηθείας, ἀποθηκεύσεως καὶ ἀποστολῆς, αἵτινες θὰ καθορίζονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, συμφώνως τῷ Νόμῳ ἀριθ. 84, τοῦ 80ου Κογκρέσσου, τῆς 31ης Μαΐου 1947 καὶ τῶν συμπληρούντων ἢ τροποποιούντων αὐτόν. Τὰ τοιαῦτα ἐφόδια θὰ περιορισθῶσιν εἰς ὠρισμένα βασικά βιοτικά ἀγαθὰ, ἥτοι τρόφιμα, ἰατρικά ἐφόδια, ἐπεξεργασμένον καὶ μὴ ὕλικὸν ἐπενδύσεως, λιπάσματα, ἐντομοκτόνα, καυσίμους ὕλας καὶ σπόρους.

β') Ὑπὸ τὰς ἐπιφυλάξεις τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθροῦ 3 ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν δὲν θέλει ζητήσῃ οὐδὲ θελεῖ ἀπαιτήσῃ πληρωμὴν δι' ἐφόδια περιθάλψεως καὶ ὑπηρεσίας παρασχεθησομένης ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν κατὰ τὴν παρούσαν Συμφωνίαν.

γ') Αἱ Ἀμερικανικαὶ Κυβερνητικαὶ ὑπηρεσίαι θὰ φροντίσωσι διὰ τὴν προμήθειαν, ἀποθήκευσιν καὶ ἀποστολὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως, πλὴν τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἤθελεν ἐγκρίνει ἄλλα μέσα διὰ τὴν παροχὴν αὐτῶν τῶν ὑπηρεσιῶν, συμφώνως πρὸς τὴν διαδικασίαν τὴν καθορισθεῖσαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Πᾶσα προμήθεια Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων θὰ γίνῃ εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἐκτὸς ἐὰν ἤθελε δοθῆ εἰδικὴ ἔγκρισις ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν διὰ προμήθειαν ἐκτὸς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

δ') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ὑποβάλλῃ ἐκ τῶν προτέρων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τὸ προταθησόμενον πρόγραμμά της δι' ἀνάγκας εἰσαγωγῶν περιθάλψεως. Τὰ ὡς ἄνω προγράμματα θὰ ὑπόκεινται εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἔγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, θὰ δίδεται δὲ ἐντολὴ προμηθείας μόνον δι' ἀγαθὰ περιεχόμενα εἰς τὰ ἐγκεκριμένα σχέδια.

ε') Μεταβιβάσεις Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως θὰ γίνονται κατόπιν συμφωνίας καθορισθησομένης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν δύναται, ὅποτε θεωρῆ τοῦτο σκόπιμον, νὰ διατηρῆ τὴν κατοχὴν οἰωνδῆποτε Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως, ἢ δύναται νὰ ἀνακτήσῃ τὴν κατοχὴν τοιούτων ἐφοδίων μετενεχθέντων εἰς τὴν πόλιν ἢ κοινότητα ὅπου τὰ τοιαῦτα ἐφόδια διατίθενται εἰς τοὺς τελικοὺς καταναλωτάς.

Ἄρθρον 2. Διανομὴ τῶν ἐφοδίων ἐν Ἑλλάδι.

α') Ἄπαντὰ τὰ Ἀμερικανικὰ ἐφόδια περιθάλψεως θὰ διανεμηθοῦν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ συνωδὰ ταῖς διατάξεσι τῆς παρούσης Συμφωνίας. Ἡ διανομὴ γενήσεται διὰ τῆς ἐμπορικῆς ὁδοῦ κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ἐπιθυμητὸν ὄριον.

β') Ἄπασαι αἱ Ἀμερικανικαὶ εἰσαγωγαὶ ἐφοδίων περιθάλψεως θὰ εἶναι ἐλεύθεραι φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, συμπεριλαμβανομένων τῶν τελωνειακῶν δασμῶν μέχρι τοῦ σημείου ὅπου θὰ πωληθῶσιν ἔναντι τοῦ ἐγχωρίου νομίσματος, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἄρθρου 3 τῆς παρούσης Συμφωνίας, ἐκτὸς ὅταν λόγῳ τῶν σχετικῶς ἐπικρατουσῶν τιμῶν εἶναι σκόπιμον νὰ συμπεριληφθοῦν τελωνειακαὶ ἐπιβαρύνσεις ἢ κρατικοὶ φόροι εἰς τιμὰς καθορισθείσας, ὅποτε τὸ οὕτω εἰσπραχθησόμενον ποσὸν ἐκ τῶν Ἀμερικανικῶν εἰσαγωγῶν ἐφοδίων περιθάλψεως θὰ προστίθεται εἰς τὸν εἰδικὸν λογαριασμὸν τὸν ἀνάφερόμενον εἰς τὸ Ἄρθρον 3. Πᾶν εἰσαγόμενον Ἀμερικανικὸν ἐφόδιον περιθάλψεως διανεμηθὲν δωρεὰν εἰς ἀπόρους ἰδρύματα καὶ ἄλλα σωματεῖα, θὰ εἶναι ἐλεύθερον φορολογικῶν βαρῶν, περιλαμβανομένων καὶ τῶν τελωνειακῶν δασμῶν.

γ') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ὑποδείξῃ ἀνώτερον κρατικὸν λειτουργόν, ὅστις θὰ ἔχῃ τὴν ἀρμοδιότητα συνδέσμου μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῶν ὑπευθύνων διὰ τὸ πρόγραμμα περιθάλψεως.

δ') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ διανείμῃ τὰ Ἀμερικανικὰ

εφόδια περιθάλψεως καθὼς καὶ παρόμοια ἐγχώρια ἐφόδια ἢ εἰσαγόμενα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἄνευ διακρίσεως φυλῆς, θρησκευτικοῦ δόγματος, ἢ πολιτικῶν πεποιθήσεων, δὲν θέλει ἐπιτρέψει τὴν διοχέτευσιν τοιούτων ἐφοδίων διὰ μὴ οὐσιώδεις σκοποὺς ἢ δι' ἐξαγωγὴν ἢ μετακίνησιν ἐκ τῆς χώρας, ἐφ' ὅσον θὰ ἐξακολουθῆ γὰ ὑφίσταται ἐν αὐτῇ ἀνάγκη περιθάλψεως. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν θέλει ἐπιτρέψει τὴν διοχέτευσιν ὑπερβολικῆς ποσότητος Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως καὶ τοιούτων ἐφοδίων παραγομένων ἐν τῇ χώρᾳ ἢ εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς διατηρήσεως ἐνόπλων δυνάμεων.

ε') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ διεξαγάγῃ τὴν διανομὴν τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως καὶ τῶν παρομοίων ἐφοδίων τῶν παραγομένων ἐν τῇ χώρᾳ ὡς καὶ τῶν εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἵνα ἐξασφαλίσῃ δικαίαν καὶ ἴσην μερίδας εἰς ἕλας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα.

στ') Θὰ διατηρηθῆ σύστημα διανομῆς διὰ δελτίων καὶ ἐλέγχου τῶν τιμῶν, καὶ ἡ διανομὴ θὰ διεξαχθῆ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἅπασαι αἱ τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ, ἀσχέτως τῆς ἀγοραστικῆς τῶν δυνάμεως, γὰ λάβωσι τὴν δικαίαν μερίδα τῶν ἐφοδίων τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν παρούσαν Συμφωνίαν.

Ἄρθρον 3. Χρησιμοποίησις τῶν Κεφαλαίων, ἅτινα θὰ εἰσπραθῶσιν ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων.

α') Αἱ τιμαὶ εἰς ἃς θὰ πωληθῶσιν ἐν Ἑλλάδι τὰ Ἀμερικανικὰ ἐφόδια θέλουσι συμφωνηθεῖ ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος.

β') Εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ Ἀμερικανικὰ ἐφόδια πωλοῦνται ἔναντι τοῦ ἐγχωρίου νομίσματος, τὸ ποσὸν τοῦ τοιούτου ἐγχωρίου νομίσματος θέλει κατατεθῆ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς εἰδικὸν λογαριασμὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

γ') Μέχρι τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1948, τὰ τοιαῦτα κεφάλαια θέλουσι διατεθῆ μόνον κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ δεόντως, ἐξουσιοδοτημένου ἀντιπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, διὰ περίθαλψιν καὶ δι' ἐργασίαν σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὴν περίθαλψιν ἐν Ἑλλάδι συμπεριλαμβανόμενων τῶν ἐξόδων τῶν

Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἰς ἐγχώριον χρῆμα τῶν σχετικῶν μὲ τὴν παροχὴν τῆς περιθάλψεως. Οἷονδῆποτε ἀνεπιδάρητον ὑπόλοιπον, ὅπερ ἤθελεν ἀπομείνει εἰς τοιοῦτον λογαριασμὸν κατὰ τὴν 30ὴν Ἰουνίου 1948, θὰ διατεθῆ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος διὰ σκοποῦς οὓς ἤθελε καθορίσει ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, συνεπεία Νόμου ἢ Κοινῆς Ἀποφάσεως τοῦ Κογκρέσσου.

δ') Εὐθὺς ὡς ἤθελεν ζητηθῆ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει προκαταβάλλει χρήματα εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐπιτοπίων ἐξόδων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν παροχὴν τῆς περιθάλψεως.

ε') Παρ' ἔλον ὅτι κανονικῶς δὲν σκοπεῖται ἡ διάθεσις τῶν κεφαλαίων τῶν προερχομένων ἐκ τῶν πωλήσεων τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν ἐπιτοπίων δαπανῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν διαχείρισιν καὶ διανομὴν τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως περιλαμβανομένων τῶν ἐξόδων ἐκφορτώσεως ἐμπορευμάτων καὶ ἄλλων λιμενικῶν τελῶν εἰς ἐγχώριον νόμισμα, ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν θέλει μελετήσῃ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὴν χρησιμοποίησιν τῶν κεφαλαίων πρὸς κάλυψιν τῶν ἀσυνήθων δαπανῶν, αἵτινες θὰ ἐπεβάρυνον ὑπερμέτρως τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

στ') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ θέτῃ κατὰ μῆνα εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων ὑπολοίπων, καὶ ἐξόδων ἐκ τοῦ κεφαλαίου.

ζ') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει διορίσει ὑπαλλήλους διὰ νὰ συσκέπτονται μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ νὰ καταρτίζουσι σχέδια σχετικῶς πρὸς τὴν διάθεσιν τῶν κεφαλαίων τῶν προερχομένων ἐκ πωλήσεως καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν ταχείας καὶ ἐνδεδειγμένης χρησιμοποίησεως τοιούτων κεφαλαίων.

Ἄρθρον 4. Ἀποτελεσματικὴ Παραγωγή, Συγκέντρωσις
Τροφίμων καὶ Χρησιμοποίησις τῶν Ἀποθεμάτων
πρὸς μείωσιν τῶν Ἀναγκῶν Περιθάλψεως.

α') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ καταβάλλῃ πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν μεγίστην παραγωγὴν καὶ συγκέντρωσιν ἐγχωρίων ἐφοδίων ἀναγκαίων διὰ περίθαλψιν.

β') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν λήψιν οἰωνδῆποτε μέτρων συνεπαγομένων τὴν παράδοσιν, πώλησιν ἢ παραχώρησιν οἰωνδῆποτε ἀγαθῶν τοῦ εἴδους τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν ἅτινα ἤθελον μειώσῃ τὰ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ παραγόμενα ἐφόδια τοιοῦτων ἀγαθῶν καὶ οὕτω ν' αὐξήσῃ τὸ ἔδαρος τῆς περιθάλψεως.

γ') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐνημερώνη τακτικὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ὡς πρὸς τὰ σχέδια καὶ τὴν πρόοδον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου.

δ') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις βεβαιοῖ ὅτι ἔλαβε καὶ λαμβάνει, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, τὰ ἀναγκαῖα οἰκονομικὰ μέτρα πρὸς περιορισμὸν τῶν ἀναγκῶν τῆς περιθάλψεως καὶ ἵνα προνοήσῃ ἀφ' ἑαυτῆς διὰ τὴν μελλοντικὴν ἀνοικοδόμησιν,

Ἄρθρον 5. Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

α') Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν θὰ στείλῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς ἀντιπροσώπους τοὺς ἀπαιτούμενους διὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν κατὰ τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν καὶ τὸν Νόμον ἀριθμ. 84, τοῦ 80οῦ Κογκρέσσου, τῆς 31ης Μαΐου 1947. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει ἐπιτρέψῃ καὶ διευκολύνῃ τὴν κίνησιν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς, ἐντὸς καὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

β') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐπιτρέψῃ καὶ θὰ διευκολύνῃ κατὰ πάντα τρόπον τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἵνα ἐλευθέρως ἐπιτηρῶσιν, ἐπιθεωρῶσι, συντάσσωσιν ἐκθέσεις, καὶ ταξιδεύωσιν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καθ' οἰονδῆποτε χρόνον, καὶ θὰ συνεργάζηται, πλήρως μετ' αὐτῶν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν ὁρῶν τῆς παρούσης Συμφωνίας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ παράσχη τὴν κατάλληλον δι' αὐτοκινήτων μεταφορὰν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυνηθοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν νὰ κινῶνται ἐλευθέρως καὶ ἄνευ καθυστερήσεως εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα

γ') Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἡ περιουσία τῆς ἀποστολῆς ὡς καὶ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς θὰ χαίρωσιν ἐν Ἑλλάδι τῶν ἰδίων προνομίων καὶ ἀσυλιῶν, τῶν ὁποίων χαί-

ρουσι τὸ προσωπικὸν τῆς Πρεσβείας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐν Ἑλλάδι καθὼς καὶ ἡ περιουσία τῆς Πρεσβείας καὶ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς.

Ἄρθρον 6. Ἐλευθερία τῶν Ἀντιπροσώπων Τύπου καὶ Ραδιοφωνίας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν πρὸς Παρατήρησιν καὶ Ἀνταπόκρισιν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ἀμερικανικοῦ Τύπου καὶ τῆς Ραδιοφωνίας νὰ παρακολουθῶσιν ἐλευθέρως καὶ νὰ ἀναφέρωσι πλήρως καὶ ἄνευ λογοκρισίας ἐπὶ τῆς διανομῆς καὶ χρήσεως τῶν ἐφοδίων περιθάλψεως, καὶ τὴν χρῆσιν τῶν κεφαλαίων τῶν προερχομένων ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως.

Ἄρθρον 7. Ἐκθέσεις Στατιστικαὶ καὶ Πληροφορίαι.

α') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ διατηρῇ ἐπαρκῆ στατιστικὰ καὶ ἄλλα στοιχεῖα ἐπὶ τῆς περιθάλψεως, καὶ θὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τῇ αἰτήσῃ των, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διατήρησιν τῶν τοιούτων στοιχείων.

β') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ παρέχῃ ἅμα τῇ αἰτήσῃ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, πληροφορίας σχετικὰς μετὰ τὴν παραγωγὴν, χρησιμοποίησιν, διανομὴν, εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν ὄλων τῶν ἐφοδίων, ἅτινα σχέσιν ἔχουσι μετὰ τῶν ἀναγκῶν περιθάλψεως τοῦ λαοῦ.

γ') Ἐν ἡ περιπτώσει οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἤθελον ἀναφέρει ἐμφανεῖς ὑπερβάσεις ἢ παραβιάσεις τῆς παρούσης Συμφωνίας, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐρευνήσῃ καὶ θὰ ἀναφέρῃ, θὰ λάβῃ δὲ ταχέως τὰ κατάλληλα ἐπανορθωτικὰ μέτρα πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ὑπερβασίων ἢ παραβάσεων, αἵτινες θὰ ἤθελον διαπιστωθῆ.

Ἄρθρον 8. Δημοσιότης σχετικὴ πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν.

α') Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐπιτρέψῃ καὶ θὰ προετοιμάσῃ πλήρη καὶ συνεχῆ δημοσιότητα σχετικὴν πρὸς τὸν προορισμόν, τὴν πηγὴν, τὸν χαρακτήρα, τὸν σκοπὸν, τὰ ποσά, καὶ τὴν πρὸδον τοῦ Ἀμερικανικοῦ προγράμματος περιθάλψεως ἐν Ἑλλάδι, συμπεριλαμβανομένης τῆς χρήσεως τῶν κεφαλαίων τῶν

προερχομένων εκ τῆς πωλήσεως τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως ἐπ' ὠφελεία τοῦ λαοῦ.

β') Ἀπαντα τὰ Ἀμερικανικὰ ἐφόδια περιθάλψεως καθὼς καὶ οἰαδήποτε παράγωγα προϊόντα ἐξ αὐτῶν τῶν ἐφοδίων, ἢ τὰ δοχεῖα καὶ περιτυλίγματα τὰ περιέχοντα διάφορα ἐφόδια ἢ ἀγαθὰ, θέλουσι, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατοῦ, σημειωθῆ, σφραγισθῆ, ἢ θέλει ἐπικολληθῆ ἐπ' αὐτῶν πινακίς εἰς ἐμφανὲς μέρος καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἐμφαίνηται εἰς τὸν τελικὸν καταναλωτὴν ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐφόδια ἢ προϊόντα ἔχουσι προμηθευθῆ ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν διὰ βοήθειαν περιθάλψεως, ἢ, ἐὰν δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ σημείωσις, σφράγισις ἢ ἐπικόλλησις διὰ πινακίδος, τῶν τοιούτων ἐφοδίων, προϊόντων ἢ δοχείων καὶ περιτυλιγμάτων, ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ λάβῃ ὅλα τὰ δυνατὰ μέτρα ὅπως πληροφωρῆσῃ τὸν τελικὸν καταναλωτὴν αὐτῶν, ὅτι ἡ προμήθεια τῶν τοιούτων ἐφοδίων ἢ προϊόντων ἔχει γίνεαι ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν δι' ἐνίσχυσιν περιθάλψεως.

Ἄρθρον 9. Περάτωσις τῆς Βοηθείας Περιθάλψεως.

Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν θὰ θέσῃ τέρμα εἰς μέρος ἢ εἰς ὀλόκληρον τὴν παρεχομένην περίθαλψιν ὁποτεδήποτε ἤθελεν ἀποφασίσαι ὅτι: 1) λόγῳ ἀλλαγῆς συνθηκῶν ἢ παροχῆ βοηθείας διὰ περίθαλψιν τῆς μορφῆς τῆς ἐγκριθείσης ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀριθ. 84, τοῦ 80οῦ Κογκρέσσου τῆς 31ης Μαΐου 1947 δὲν εἶναι πλέον ἀναγκαία, 2) οἰοιδήποτε ἐκ τῶν ὄρων τῆς παρούσης Συμφωνίας δὲν ἐκτελοῦνται, 3) σημαντικὸν μέρος τῶν Ἀμερικανικῶν ἐφοδίων περιθάλψεως, ἢ παρομοίων ἐγχωρίων ἐφοδίων ἢ ἄλλων εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν συντήρησιν ἐνόπλων δυνάμεων ἐν Ἑλλάδι, ἢ 4) Ἀμερικανικὰ ἐφόδια περιθάλψεως ἢ παρόμοια ἐγχώρια ἐφόδια ἢ ἄλλα εἰσαχθέντα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐξάγονται ἢ μετακινουῦνται ἐξ Ἑλλάδος. Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, δύναται νὰ σταματήσῃ ἢ νὰ μεταβάλῃ τὸ πρόγραμμά της ἐπὶ τῆς περιθάλψεως ὁποτεδήποτε, κατὰ τὴν γνώμην της, ἄλλαι συνθῆκαι ἐπιβάλλουσι τοιαύτην ἐνέργειαν.

Ἄρθρον 10. Ἡμερομηνία τῆς Συμφωνίας.

Ἡ παρούσα Συμφωνία θέλει τεθῆ εἰς ἰσχὺν ἀπὸ τῆς σήμε-

ρον. Θα εξακολουθήσει δὲ ἰσχύουσα μέχρις ἡμερομηνίας συμφωνηθησομένης ὑπὸ τῶν δύο Κυβερνήσεων.

Ἐγένετο εἰς διπλοῦν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν ὀγδόην τοῦ μηνὸς Ἰουλίου 1947.

Διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἡνωμ. Πολιτ. τῆς Ἀμερικῆς

ΛΙΝΚΟΛΝ ΜΑΚ ΒΗ

Πρεσβευτῆς Α' τάξεως

Διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Β. Κυβέρνησιν :

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ

Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως

3.—Η ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΩΝΣΤ. ΤΣΑΛΔΑΡΗ
ΤΟ ΚΥΡΩΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΚΑΙ
ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΗΣ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 1948
(Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν Βοηθείας ἐκ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ).

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐπὶ τοῦ Σχεδίου Νόμου «Περὶ κυρώσεως τῆς ἀπὸ 2 Ἰουλίου 1948 Συμφωνίας Οἰκονομικῆς Συνεργασίας μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς».

Πρὸς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

1.— Ἡ ἀνάγκη τῆς διατηρήσεως τῶν ἀρχῶν τῆς Δημοκρατίας, τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πραγματικῆς ἀνεξαρτησίας τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ὑπηγόρευσε ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν Συμφωνίαν τῆς 16ης Ἀπριλίου 1948 περὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, διὰ τῆς ὁποίας τίθενται αἱ βάσεις τῆς στενῆς μεταξὺ τῶν ὑπογραφασῶν Δυνάμεων Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, πρὸς τὸν σκοπὸν δημιουργίας μιᾶς ὑγιοῦς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν παροχὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον βοήθειας ἐκ μέρους τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὡς αὕτη εἰδικώτερον καθορίζεται διὰ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Νόμου 472/1948 «Περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας».

2.—α) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑπογράψασα τὴν συμφωνίαν τῆς 16ης Ἀπριλίου 1948 καὶ πιστεύουσα εἰς τὰς ἀρχὰς ἃς τείνει νὰ πραγματοποιήσῃ ὁ «Περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας Νόμος» τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων 15 Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν τῶν μετεχουσῶν τοῦ σχεδίου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, ὑπέγραψε τὴν ὑποβαλλο-

μένην πρὸς κύρωσιν διμερῆ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Συμφωνίαν.

β') Ἡ ὑπογραφή μιᾶς ἰδιαιτέρας διμεροῦς συμφωνίας ἀποτελεῖ συμφώνως μὲ τὸ τμήμα τοῦ 115 β τοῦ ῥηθέντος νόμου τοῦ 1948 ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὴν λήψιν βοήθειας παρὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὸ ἄνωτέρω τμήμα τοῦ αὐτοῦ νόμου καθορίζονται ἐπίσης καὶ αἱ διατάξεις ἐκεῖναι αἵτινες κρίνονται ἀναγκαῖαι ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ πρέπει συνεπῶς νὰ περιληφθοῦν εἰς τὰς μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν συμφωνίας.

3.—α') Οἱ γενικοὶ ὅροι τῆς ὑποβαλλομένης πρὸς κύρωσιν συμφωνίας ἀπετέλεσαν ἀντικείμενον διαπραγματεύσεων διεξαχθειῶν ἐν Οὐάσιγκτωνι μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. καὶ ἀντιπροσώπων τῶν 16 χωρῶν. Εἰδικώτεροι τινὲς ὅροι ἀφορῶντες ἰδιαιτέρως τὴν Ἑλλάδα συνεζητήθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τῆς Πρεσβείας τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν Ἀμερικῆς καὶ τῆς AMAG.

β') Διὰ τῶν γενικῶν ἔρων τῆς ὑπὸ κύρωσιν συμφωνίας ὁμοιόμορφως περιλαμβανομένων εἰς τὰς συμβάσεις τῶν 16 Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν καθορίζονται οἱ σκοποὶ τῆς βοήθειας καὶ γενικαὶ ὑποχρεώσεις τῶν μετεχόντων Κρατῶν, ὁ τρόπος τῆς παροχῆς βοήθειας καὶ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῆς καὶ αἱ λογικαὶ προϋποθέσεις τῆς οἰκονομικῆς μεταξὺ τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν καὶ τῶν μετεχουσῶν Χωρῶν συνεργασίας.

γ') Διὰ τῶν εἰδικῶν ἔρων ρυθμίζονται κυρίως τὰ ζητήματα τὰ σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἰδίως δὲ ἡ σχέσις τῆς βοήθειας βάσει τοῦ νόμου 78 τοῦ 1948 «Περὶ βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν» καὶ τῆς νέας βοήθειας τῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας.

4. Δεδομένου ὅτι συμφώνως μὲ τὰς διατάξεις τοῦ ῥηθέντος Ἀμερικανικοῦ Νόμου 472/1948 ἡ συνέχισις τῆς βοήθειας μετὰ τὴν 3ην Ἰουλίου 1948 διακόπτεται, ἐὰν δὲν ἔχη κυρωθῆ ἡ περὶ τῆς πρόκειται συμφωνία ὑπὸ τῆς Βουλῆς, θὰ ἀποτελέσῃ μίαν πρόσθετον ἀπόδειξιν τῆς εἰλικρινοῦς προθέσεως τῆς ὑφισταμένης καὶ συνεχιζομένης Ἀμερικανικῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα βοήθειας βάσει τοῦ νόμου 78 τοῦ 1948 «Περὶ βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν

Τουρκίαν» και τῆς νέας βοηθείας τῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Ἰουλίου 1948.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

ΤΟ ΚΥΡΩΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

«Περὶ κυρώσεως τῆς ἀπὸ 2 Ἰουλίου 1948 Συμφωνίας Ὀικονομικῆς Συνεργασίας μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Η.Π.Α.»

Ἄρθρον 1.

Κυροῦται καὶ ἔχει πλήρη καὶ νόμιμον ἰσχὺν ἡ μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ὑπογραφείσα ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Ἰουλίου 1948 Συμφωνία Οἰκονομικῆς Συνεργασίας μεθ' ἑνὸς Παραρτήματος. Τὰ κείμενα τῆς Συμβάσεως καὶ τοῦ Παραρτήματος ἔπονται ἐν Ἀγγλικῷ καὶ Ἑλληνικῷ πρωτοτύπῳ.

Ἄρθρον 2.

Αἱ διατάξεις τῆς παραγράφου 1 α) (III) τοῦ ἄρθρου II τῆς ἀνωτέρω Συμφωνίας θέλουσιν, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, ἐπεκταθῆ δι' εἰδικοῦ νόμου καὶ ἐπὶ περιουσιακῶν στοιχείων καὶ ἐσόδων προερχομένων ἐκ τῶν στοιχείων τούτων, εὐρισκομένων εἰς πάσας τὰς λοιπὰς χώρας ὡς καὶ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, τὰ ἐδάφη καὶ κτήσεις αὐτῆς καὶ ἀνηκόντων εἰς Ἑλληνας ὑπηκόους μὴ μονίμως διαμένοντας εἰς τὰς χώρας ταύτας.

Ἄρθρον 3.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Νόμου ἀρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Ἰουλίου 1948.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 1948

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

μεταξύ των Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Αἱ Κυβερνήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος :

Ἀναγνωρίζουσαι ὅτι ἡ ἀποκατάστασις καὶ ἡ διατήρησις εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Χώρας τῶν ἀρχῶν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας ἐξαρτῶνται κυρίως ἐκ τῆς δημιουργίας ὑγιῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν, σταθερῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ὡς καὶ ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως ὑπὸ τῶν Χωρῶν τῆς Εὐρώπης, μιᾶς ὑγιοῦς οἰκονομίας μὴ ἐξαρτωμένης ἐξ ἐκτάκτου ἔξωθεν βοήθειας.

Ἀναγνωρίζουσαι ὅτι μία ἰσχυρὰ εὐημεροῦσα Εὐρωπαϊκὴ οἰκονομία εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Θεωροῦσαι ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῶν ἐν λόγῳ συνθηκῶν ἀπαιτεῖ τὴν ὑπαρξιν ἐνὸς Σχεδίου Εὐρωπαϊκῆς Ἀνορθώσεως, αὐτοβοηθείας καὶ ἀμοιβαίας συνεργασίας ἀνοικτοῦ εἰς ἅπαντα τὰ διὰ τούτου συνεργαζόμενα Ἔθνη καὶ βασιζομένου ἐπὶ μιᾶς ἰσχυρᾶς παραγωγικῆς προσπάθειας ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, τῆς δημιουργίας καὶ διατηρήσεως ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος καὶ ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως οἰκονομικῆς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένου παντὸς δυνατοῦ μέτρου πρὸς καθορισμὸν καὶ διατήρησιν σταθερῶν τιμῶν συναλλάγματος καὶ πρὸς μείωσιν τῶν ἐμπορικῶν φραγμῶν.

Θεωροῦσαι ὅτι διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἀρχῶν τούτων ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συνεβλήθη μετ' ἄλλων ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀντιλήψεων ἐμπορουμένων Κρατῶν διὰ τῆς Συμβάσεως περὶ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, ὑπογραφείσης ἐν Παρισίοις τὴν 16ην Ἀπριλίου 1948, καθ' ἣν τὰ συμβληθέντα μέρη συνεφώνη-

σαν δπως ἀναλάβουν, ὡς ἄμεσον αὐτῶν ἔργον, τὴν κατάρτισιν καὶ ἐκτέλεσιν ἐνὸς κοινοῦ προγράμματος ἀνορθώσεως καὶ ἔτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀποτελεῖ μέλος τοῦ Ὁργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας συσταθέντος συμφώνως τῇ ῥηθείᾳ συμβάσει.

Θεωροῦσαι ἐπίσης ὅτι διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν, Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐψήφισε τὸν νόμον περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948 διὰ τοῦ ὁποῖου παρέχεται ἡ βοήθεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὰ μετέχοντα τοῦ κοινοῦ προγράμματος τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀνορθώσεως Κράτη, ἵνα κατορθώσουν κεχωρισμένως καὶ ἐν συνεργασίᾳ μεταξὺ των, νὰ καταστοῦν ἀνεξάρτητα ἐκτάκτου ἔξωθεν οἰκονομικῆς βοηθείας.

Λαβοῦσαι ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἤδη ἐξεδήλωσεν ὅτι ἀποδέχεται τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948.

Ἐπιθυμοῦσαι νὰ καθορίσουν τὰς ἀμοιβαίας συμφωνίας τὰς διεπούσας τὴν παροχὴν βοηθείας ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς βάσει τοῦ νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948, τὴν ἀποδοχὴν τῆς τοιαύτης βοηθείας ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ μέτρα ἅτινα αἱ δύο αὐταὶ Κυβερνήσεις θὰ λάβουν κεχωρισμένως καὶ ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς προαγωγῆς τῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀναποσπάστου μέρους τοῦ κοινοῦ προγράμματος εὐρωπαϊκῆς ἀνορθώσεως, συμφωνοῦν καὶ συναποδέχονται τὰ ἑξῆς:

Ἄρθρον I. (Βοήθεια καὶ Συνεργασία)

1.— Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἑλλάδα θέτουσα εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἢ παντὸς προσώπου, ὑπηρεσίας ἢ ὀργανισμοῦ ὀριζομένων ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὴν βοήθειαν ἣτις ἤθελε ζητηθῆ παρ' αὐτῆς καὶ ἐγκριθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ παράσχῃ τὴν ἐν λόγῳ βοήθειαν συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις, τοὺς ὅρους τὰς προϋποθέσεις καὶ τὰς διατάξεις τοῦ τερματισμοῦ τοῦ νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948 ὡς ἐτροπο-

ποιήθη και συνεπληρώθη, και των δι' ειδικων νόμων εγκριθεισων πιστώσεων, θα θέτη δὲ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐκεῖνα μόνον τὰ εἶδη ὑπηρεσίας και ἐτέραν ἐνίσχυσιν διὰ τὴν παροχὴν των ὁποίων παρεσχέθη ἐξουσιοδότησις ὑπὸ των ρηθέντων νόμων.

2.— Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος ἐνεργοῦσα κεχωρισμένως μέσῳ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, συμφώνως πρὸς τὴν ἐν Παρισίοις ὑπογραφείσαν τὴν 16ην Ἀπριλίου 1948 Σύμβασιν Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, θα καταβάλλῃ ἐνδελεχεῖς προσπάθειαι, ἀπὸ κοινου μετὰ των ἄλλων μετεχόντων Κρατῶν διὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν ταχέως μέσῳ κοινου Προγράμματος Ἀνορθώσεως αἱ ἀπαραίτητοι διὰ μίαν διαρκῆ εἰρήνην και εὐημερίαν οἰκονομικαὶ συνθήκαι ἐν Εὐρώπῃ και διὰ νὰ δυνηθοῦν αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Χῶραι αἱ συμμετέχουσαι εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο πρόγραμμα ἀνορθώσεως νὰ καταστοῦν ἀνεξάρτητοι ἐκτάκτου ἔξωθεν οἰκονομικῆς βοήθειαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης Συμφωνίας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διαδηλοῖ ἐκ νέου τὴν πρόθεσιν τῆς ὅπως ἐνεργήσῃ διὰ τὴν ἐφαρμογὴν των διατάξεων των σχετικῶν μετὰς Γενικὰς Ὑποχρεώσεις τῆς Συμβάσεως Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, συνεχίσει μετέχουσα ἐνεργῶς εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ὄργανισμοῦ διὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Συνεργασίαν και ὅπως συμμορφοῦται και ἀκολουθῆ τοὺς σκοποὺς και τὰς ἀρχὰς τοῦ Νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948.

3.— Ἐν σχέσει μετὰ τὴν βοήθειαν τὴν παρεχομένην ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως των Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα και προερχομένην ἐκ περιοχῶν ἄλλων ἢ των Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, των ἐδαφῶν και των κτήσεών τῆς, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θα συνεργάζεται μετὰ τῆς Κυβερνήσεως των Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἵνα διασφαλισθῇ ὅτι ἡ προμήθεια θα πραγματοποιηθῆ εἰς λογικὰς τιμὰς και με λογικοὺς ὄρους, εἰς τρόπον ὥστε τὰ εἰς τὴν χώραν προμηθείαι τῆς βοήθειαι διατιθέμενα δολλάρια χρησιμοποιοῦνται συμφώνως μετὰς τυχόν συμφωνίας αἵτινες ἔχουν συναφθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως των Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς και τῆς ἐν λόγῳ χώρας.

Ἄρθρον II. (Γενικαὶ Ὑποχρεώσεις)

1.—Πρὸς τὸν σκοπὸν ἐπιτεύξεως τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου ἀνορθώσεως διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς βοήθειας τῆς χορηγουμένης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἢ Ἑλληνικῆ Κυβέρνησις θὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς :

α') Ληψὶν ἢ διατήρησιν τῶν ἀναγκαιούτων μέτρων διὰ τὴν διασφάλισιν τῆς ἀποτελεσματικῆς καὶ πρακτικῆς χρησιμοποίησεως πάντων τῶν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς εὑρισκομένων πόρων, συμπεριλαμβανομένων μεταξὺ ἄλλων :

I) Τῶν ἀναγκαίων μέτρων διὰ τὴν διασφάλισιν τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἐφοδίων καὶ ὑπηρεσιῶν τῶν ἀποκτωμένων βάσει τῆς βοήθειας τῆς χορηγουμένης διὰ τῆς παρούσης συμβάσεως, πρὸς ἀντιμέτωπισιν σκοπῶν σχετικῶν μὲ τὴν παρούσαν Συμφωνίαν καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, καὶ σχετικῶν μὲ τὰς γενικὰς ἐπιδιώξεις τὰς διαγεγραμμένας εἰς παρεχόμενα ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως στοιχεῖα ἀναφορικῶς μὲ τὰς ἀνάγκας δι' ἃς ἀπαιτεῖται ἢ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν χορήγησις βοήθειας.

(II) Τῆς παρατηρήσεως καὶ ἐξετάσεως τῆς χρησιμοποίησεως τῶν τριούτων πόρων μέσῳ ἐνὸς ἀποτελεσματικοῦ συστήματος παρακολουθήσεως ἐγκεκριμένου ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, καὶ

(III) Τῆς κατὰ τὸ δυνατόν λήψεως μέτρων διὰ τὴν ἐξεύρεσιν, προσδιορισμὸν καὶ κατάλληλον χρησιμοποίησιν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ κοινοῦ προγράμματος εὐρωπαϊκῆς ἀνορθώσεως, τῶν περιουσιακῶν στοιχείων καὶ τῶν ἐσόδων τῶν προερχομένων ἐκ τῶν στοιχείων τούτων ἅτινα ἀνήκουσι εἰς Ἑλλήνας ὑπηκόους καὶ εὑρίσκονται ἐντὸς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν ἐδαφῶν τῶν κτήσεών των. Ἡ παρούσα παράγραφος δὲν ἐπιβάλλει οἷονδήποτε ὑποχρέωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως ὑποβοηθήσῃ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τοιούτων μέτρων ἢ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅπως διαθέσῃ τὰ ἐν λόγῳ περιουσιακὰ στοιχεῖα.

β') Τὴν προαγωγὴν τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανικῆς καὶ γεωργικῆς παραγωγῆς ἐπὶ ὑγιοῦς οἰκονομικῆς θάσεως, τὴν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν παραγωγῆς οἱ ὅποιοι τυχὸν θὰ καθορισθοῦν

ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ ὁσάκις ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐπιθυμεῖ τὴν ἀνακοίνωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ταύτην λεπτομερῶν προτάσεων διὰ εἰδικὰ σχέδια τὰ ὁποῖα μελετᾷ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἐκτελέσῃ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως κατὰ μέγα μέρος τῆς βοήθειας τῆς χορηγουμένης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παρούσης Συμβάσεως, συμπεριλαμβανομένων ὁσάκις τοῦτο εἶναι ἐφικτὸν, σχεδίων σχετικῶν μὲ τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς τροφίμων, ἀνθρακός καὶ χάλυβος.

γ') Τὴν σταθεροποίησιν τοῦ νομισματὸς τῆς, τὸν καθορισμὸν καὶ διατήρησιν σταθερᾶς τιμῆς συναλλάγματος, τὴν ἰσοσκελίσιν τοῦ Κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ταχύτερον, τὴν δημιουργίαν καὶ διατήρησιν ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος καὶ γενικῶς τὴν ἀποκατάστασιν καὶ διατήρησιν τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὸ νομισματικὸν αὐτῆς σύστημα καὶ

δ') Τὴν συνεργασίαν μετὰ τῶν ἄλλων μετεχόντων Κρατῶν πρὸς διευκόλυνσιν καὶ αὐξήσιν τῶν ἀνταλλαγῶν ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν μεταξὺ τῶν μετεχόντων Κρατῶν καθὼς καὶ μετ' ἄλλων Κρατῶν, καὶ διὰ τὴν μείωσιν τῶν μεταξὺ τούτων ὑφισταμένων κρατικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐμπορικῶν περιορισμῶν, ὡς καὶ περιορισμῶν ὑφισταμένων μεταξὺ τούτων καὶ ἄλλων Κρατῶν.

2.— Λαβοῦσαι ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον III τῆς Συμβάσεως περὶ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, τὸ ἀφορὸν τὴν πλήρη καὶ ἀποτελεσματικὴν χρησιμοποίησιν τοῦ διαθέσιμου ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ τῶν συμμετεχουσῶν χωρῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐξετάζῃ εὐμενῶς τὰς προτάσεις τὰς ὑποβαλλομένας ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Διεθνoῦς Προσφυγικοῦ Ὁργανισμοῦ τὰς ἐπιδιωκούσας τὴν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν χρησιμοποίησιν τοῦ διαθέσιμου ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ τῶν συμμετεχόντων Κρατῶν ἵνα πραγματοποιηθοῦν οἱ σκοποὶ τῆς παρούσης Συμφωνίας.

3.— Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει λάβῃ ὅσα μέτρα ἤθελε κρίνῃ κατάλληλα καὶ θέλει συνεργασθῆ μετὰ τῶν ἄλλων συμμετεχόντων Κρατῶν ἵνα ἐμποδίζῃ τὴν ἐκ μέρους ἰδιωτικῶν ἢ δημοσίων ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἐφαρμογὴν μεθόδων ἐργασίας διεπουσῶν τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπιχείρησιν, αἱ ὁποῖαι ἐπιδρῶσι ἐπὶ τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου, περιορίζουσι τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνι-

σμόν, τήν ἐλευθέραν ἐπικοινωνίαν ἀγορῶν ἢ ὑπεθάμπουν μονοπωλιακόν ἔλεγχον ὁσάκις αἱ τοιαύτης φύσεως μέθοδοι ἢ συμφωνίαι παρεμποδίζουσιν τήν πραγματοποίησιν τοῦ Κοινοῦ Προγράμματος Εὐρωπαϊκῆς ἀνορθώσεως ἢ τήν ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τῆς παρούσης Συμφωνίας.

Ἄρθρον III. Ἐγγυήσεις.

1.—Αἱ Κυβερνήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος, τῇ αἰτήσῃ ἑκατέρας τούτων θὰ συμβουλεύονται ἀλλήλας ὡς πρὸς τὰ ὑπὸ πολιτῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς προτεινόμενα πρὸς ἐκτέλεσιν ἐν Ἑλλάδι ἔργα ἐν σχέσει δὲ πρὸς αὐτὰ ἢ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς δύναται νὰ παρέχῃ τὰς δεούσας ἐγγυήσεις μεταφορᾶς συναλλάγματος κατὰ τὸ ἐδάφιον III (β) (3) τοῦ Νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948.

2.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συμφωνεῖ ὅτι εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἢ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς προβαίῃ εἰς πληρωμὰς εἰς δολλάρια Ἠνωμένων Πολιτειῶν πρὸς οἰονδήποτε πρόσωπον βάσει τοιαύτης ἐγγυήσεως, πᾶσαι αἱ δραχμαὶ ἢ αἱ εἰς δραχμὰς πιστώσεις αἱ ἐκχωρούμεναι ἢ μεταδιδαζόμεναι εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς συμφώνως πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἐδάφιον, θὰ θεωροῦνται ὡς περιουσία τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἄρθρον IV. Ἐθνικὸν Νόμισμα

1.—Αἱ διατάξεις τοῦ πρὸντος ἄρθρου θὰ ἐφαρμόζονται μόνον εἰς περίπτωσιν βοήθειας τυχόν παρεχομένης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ὡς δωρεάς.

2.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἀνοίξῃ εἰδικὸν παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος λογαριασμὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καλούμενον ἐφεξῆς «Εἰδικὸς Λογαριασμὸς» εἰς ὃν θὰ καταθέτῃ δραχμὰς ὡς ἀκολούθως :

α') Τὸ μὴ θεδαρυμένον ὑπόλοιπον κατὰ τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τὴν ἡμέραν τῆς ὑπογραφῆς τῆς παρούσης συμβάσεως εἰς τὸν παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος «Λογαριασμὸν Βοηθείας Ἑλληνικοῦ Δημοσίου εἰς Δραχμὰς» ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη συμφώνως

πρὸς τὴν μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος συναφθεῖσαν τὴν 6ην Ἰουλίου 1947 Συμφωνίαν, ὡς καὶ οἰαδήποτε ἄλλα ποσὰ τῶν ἐποίων ἢ κατάθεσις εἰς τὸν ῥηθέντα λογαριασμὸν δυνατὸν νὰ ἀπαιτῆται ἐκάστοτε βάσει τῆς ὡς ἄνω Συμφωνίας. Συμφωνεῖται ὅτι τὸ ὑπεδάφιον (ε) τοῦ Ἐδαφίου 114 τοῦ νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948 συνιστᾷ τὴν ἔγκρισιν καὶ ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς περὶ τῆς διαθέσεως τοῦ τοιούτου ὑπολοίπου ὡς ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν λόγω Συμφωνίαν.

β') Τὰ μὴ βεβαρυμένα ὑπόλοιπα τῶν γενομένων ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καταθέσεων συμφώνως πρὸς τὴν ἀνταλλαγὴν Διακοινώσεων μεταξὺ τῶν δύο Κυβερνήσεων, τὴν πραγματοποιηθεῖσαν τὴν 12ην Μαΐου 1948.

γ') Ποσὰ ἀνάλογα μὲ τὴν ἐμφαινομένην εἰς δολλάρια τιμὴν κόστους εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς τῶν ἐφοδίων, ὑπηρεσιῶν καὶ τεχνικῶν πληροφοριῶν (συμπεριλαμβανομένου παντὸς κόστους ἐπεξεργασίας, ἀποθηκεύσεως, μεταφορᾶς, ἐπισκευῆς ἢ ἄλλων σχετικῶν πρὸς τὰ ἀνωτέρω) ἅτινα ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλλάδος ὡς δωρεὰ καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἐγκεκριμένα ὑπὸ τοῦ Νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948, μεῖον, ἐν τούτοις, τοῦ ποσοῦ τῶν καταθέσεων τῶν γενομένων συμφώνως πρὸς τὴν ἀνταλλαγὴν Διακοινώσεων τὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑπεδάφιον (β). Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν θὰ γνωστοποιῆ ἐκάστοτε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν ἐμφαινομένην τιμὴν κόστους εἰς δολλάρια οἷωνδήποτε τοιούτων ἐφοδίων, ὑπηρεσιῶν καὶ τεχνικῶν πληροφοριῶν, ἢ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις βάσει τῶν ἀνωτέρω θὰ καταθέτῃ εἰς τὸν Εἰδικὸν Λογαριασμὸν ἀντίστοιχον εἰς δραχμὰς ποσὸν ὑπολογιζόμενον εἰς τιμὴν συναλλάγματος βάσει τῆς συμφωνηθείσης μετὰ τῆς Διεθνoῦς Νομισματικῆς Τραπεζῆς ἰσοτιμίας κατὰ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ὡς ἄνω γνωστοποιήσεως ὑπὸ τὸν ἔρον ὅτι ἡ συμφωνηθεῖσα αὕτη ἰσοτιμία εἶναι ἡ μόνη ἰσχύουσα διὰ τὴν ἀγορὰν δολλαρίων δι' εἰσαγωγὰς ἐν Ἑλλάδι. Ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς γνωστοποιήσεως συμφωνηθῇ μετὰ τοῦ Ταμείου ἰσοτιμία τις διὰ τὴν δραχμὴν, ὑφίστανται δὲ μία ἢ καὶ περισσότεραι τιμαὶ συναλλάγματος ἰσχύουσαι διὰ τὴν ἀγορὰν δολλαρίων διὰ τὰς ἐν

Ἑλλάδι εἰσαγωγὰς (εἴτε ἢ ἰσχύουσα αὕτη τιμὴ συναλλάγματος ἀντιπροσωπεύει συμφωνηθεῖσαν ἰσοτιμίαν πλεόν τῆς τρεχούσης ἀγοραίας τιμῆς ἀποδεικτικῶν συναλλάγματος δολλαρίων, ἢ ἄλλως) ἢ ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς γνωστοποιήσεως δὲν ἔχει συμφωνηθῆ μετὰ τοῦ Ταμείου ἰσοτιμία τῆς δραχμῆς, ἢ τιμὴ ἢ αἱ τιμαὶ θὰ καθορίζωνται διὰ τὸν εἰδικὸν τοῦτον σκοπὸν ἀπὸ κοινοῦ μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ ὅρος «ἰσχύουσα τιμὴ συναλλάγματος» περιλαμβάνει, οὐχὶ ὅμως περιοριστικῶς, τὴν ἀγοραίαν τιμὴν τῶν ἀποδεικτικῶν συναλλάγματος κατὰ τὸν χρόνον τῆς γνωστοποιήσεως, ἐφ' ὅσον τοιαῦτα ἀποδεικτικὰ εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν πραγματοποίησιν οἰωνδῆποτε εἰσαγωγῶν εἰς Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δύναται νὰ προβαίη ἑποτεδῆποτε εἰς καταθέσεις ἐκ τῶν προτέρων εἰς τὸν Εἰδικὸν Λογαριασμόν, αἵτινες θὰ φέρονται εἰς πίστωσιν ἔναντι μεταγενεστέρων κατὰ τὴν παρούσαν παράγραφον γνωστοποιήσεων.

3.—Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ γνωστοποιῆ ἐκάστοτε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὰς εἰς δραχμὰς ἀνάγκας αὐτῆς διὰ τὴν κάλυψιν τῶν εἰς δραχμὰς διοικητικῶν δαπανῶν τῆς ἐν Ἑλλάδι τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς κατὰ τὸν Νόμον περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948 ἐργασίας ἢ δὲ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος θὰ διαθέτῃ ἐπὶ τούτοις τὰ εἰρημένα ποσὰ ἐκ τῶν πάσης φύσεως ὑπολοίπων τοῦ Εἰδικοῦ Λογαριασμοῦ καθ' ἓν τρόπον ἢ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἤθελε ζητήσῃ διὰ τῆς γνωστοποιήσεως.

4.—Ποσοστὸν πέντε ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐκάστης καταθέσεως ἐνεργουμένης συμφώνως τῷ παρόντι ἄρθρῳ σχετικῶς μὲ τὴν βοήθειαν ἣτις θὰ παρασχεθῆ κατ' ἐξουσιοδότησιν τοῦ Νόμου περὶ Πιστώσεων Παροχῆς Ἐξωτερικῆς Βοηθείας τοῦ 1949 θὰ τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι δαπάνας τῆς τὰ δὲ ποσὰ τὰ διατιθέμενα συμφώνως τῇ παραγράφῳ 3 τοῦ παρόντος ἄρθρου θὰ προηγούνται εἰς τὴν χρέωσιν τῶν συμφώνως τῇ παρούσῃ παραγράφῳ διατεθειμένων τοιούτων.

5.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πρὸς τούτοις θὰ διαθέτῃ ἐκ τῶν ὑπολοίπων τοῦ Εἰδικοῦ Λογαριασμοῦ τὰ ἀναγκαῖα (περιλαμ-

βανομένων τῶν δαπανῶν, λιμένος ἀποθηκεύσεως, διαχειρήσεως ὡς καὶ τῶν παρεμφερῶν τοιούτων) ἀπὸ οἰουδήποτε σημείου εἰσόδου ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦ ἀναγραφομένου τόπου παραδόσεως εἰς τὸν παραλήπτην ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐφοδίων καὶ δεμάτων περιθάλψεως ὡς ταῦτα καθορίζονται ἐν ἄρθρῳ 1.

6.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ δύναται νὰ προβαίῃ εἰς τὴν ἀνάληψιν παντὸς ἀπομένουτος ὑπολοίπου τοῦ Εἰδικοῦ Λογαριασμοῦ διὰ τοὺς σκοποὺς οἵτινες θὰ συμφωνοῦνται ἐκάστοτε μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν προτάσεων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, δι' ἀναλήψεις ἐκ τοῦ Εἰδικοῦ Λογαριασμοῦ, ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνάγκην ἐνισχύσεως διατηρήσεως τῆς ἐσωτερικῆς νομισματικῆς καὶ δημοσιονομικῆς σταθερότητος ἐν Ἑλλάδι τῆς προαγωγῆς τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος καὶ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς ἐρεῦνης πρὸς ἀνάπτυξιν νέων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν ἐν Ἑλλάδι ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ :

α') Τὴν κάλυψιν δαπανῶν διὰ τὴν ἐρεῦναν καὶ ἀνάπτυξιν ἐπὶ πλεόν παραγωγῆς πρώτων ὑλῶν αἵτινες δυνατὸν νὰ ἀπαιτοῦνται ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις τῆς Ἀμερικῆς λόγῳ ἐλλειμμάτων ἢ ἐνδεχομένων ἐλλειμμάτων τῶν πόρων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ

β') Τὴν κάλυψιν δαπανῶν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἢ προγραμμάτων περιλαμβανομένων τῶν ἀποτελούντων μέρος εὐρέος προγράμματος ἀναπτύξεως τῆς παραγωγικῆς ἰκανότητος τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν λοιπῶν συμμετεχόντων Κρατῶν, καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἢ προγραμμάτων τὸ ἐξωτερικὸν κόστος (ἢ μὴ εἰς δραχμὰς δαπάνη) τῶν ὁποίων καλύπτεται διὰ τῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς χορηγουμένης βοήθειας βάσει τοῦ Νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948 ἢ ἄλλως, ἢ διὰ δανείων παρὰ τῆς Διεθνοῦς Τραπεζῆς Ἀνοικοδομήσεως καὶ Ἀναπτύξεως.

7.—Τὸ τυχὸν μὴ βεβαρυμένον κατὰ τὴν 30ὴν Ἰουνίου 1952 ὑπόλοιπον τοῦ Εἰδικοῦ Λογαριασμοῦ πλὴν τῶν δυνάμει τῆς παραγράφου 4 τοῦ παρόντος ἄρθρου διετεθέντων καὶ μὴ δαπανηθέντων ποσῶν, θὰ διατεθῇ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος διὰ τοὺς σκοποὺς τοὺς

συμφωνηθησομένους μεταξύ τῶν Κυβερνήσεων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι ἢ ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἔγκρισις θὰ ὑπόκειται εἰς τὴν διὰ νόμου ἢ διὰ κοινῆς ἀποφάσεως ἔγκρισιν τοῦ Κογκρέσου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

8.—Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος θὰ διατηρήσῃ τὸν παρὰ τῆ Τραπεζῆ τῆς Ἑλλάδος Λογαριασμὸν «Κεφάλαιον εἰς δραχμὰς διὰ τὴν Ἀνασυγκρότησιν καὶ Γεωργικὴν Ἀποκατάστασιν» ὅστις ἠγοίχθη κατόπιν τῆς ἀπὸ 20 Ἰουνίου 1947 Συμφωνίας μεταξύ τῶν Κυβερνήσεων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐξακολουθῆ δὲ νὰ καταθέτῃ δραχμὰς εἰς τὸν εἰρημένον Λογαριασμὸν ὡς ἑξῆς :

α') Ποσῶν ἀντιστοίχων τῆς εἰς δολλάρια ἐμφαινομένης τιμῆς κόστους εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς (περιλαμβανομένων τῶν τυχόν δαπανῶν ἐπεξεργασίας, ἀποθηκεύσεως, μεταφορᾶς, ἐπισκευῆς καὶ ἄλλων σχετικῶν ἐπιβαρύνσεων) ἀπάντων τῶν εἰσαγομένων ἐφοδίων (πλὴν τῶν ἄλλως καθοριζομένων ἐν τῷ παρόντι ὑπεδαφίῳ) τῶν ἀπ' εὐθείας παρεχομένων καὶ παραδιδομένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν βάσει τῆς εἰρημένης Συμφωνίας τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947, μετὸν τῶν μέχρι τοῦδε βάσει τῆς ὡς ἄνω Συμφωνίας κατατεθέντων εἰς τὸν ἐν λόγω λογαριασμὸν ποσῶν. Τὸ εἰς δραχμὰς κατατεθησόμενον ποσὸν θὰ ὑπολογισθῆ βάσει τῆς κατὰ τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου 2 (γ) τοῦ παρόντος ἄρθρου τιμῆς συναλλάγματος. Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ γνωστοποιῆ ἐκάστοτε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν εἰς δολλάρια τιμὴν κόστους τῶν οὕτω εἰσαγομένων καὶ παραδιδομένων ἐφοδίων, ἢ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ καταθέτῃ πάραυτα εἰς τὸν εἰς δραχμὰς «Λογαριασμὸν Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Γεωργικῆς Ἀποκαταστάσεως» τὸ ἀντίστοιχον ποσὸν δραχμῶν ὑπολογιζόμενον ὡς ἄνωτέρω. Εἰς τὸν εἰς δραχμὰς λογαριασμὸν Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Γεωργικῆς Ἀποκαταστάσεως δὲν θὰ κατατίθενται δραχμαὶ δι' εἰσαγόμενα ἐφόδια διὰ τὰ ὁποῖα αἱ Κυβερνήσεις ἔχουν συμφωνήσει ἢ θὰ συμφωνήσουν ὅτι ταῦτα θὰ χορηγῶνται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἄνευ καταθέσεως δραχμῶν.

β') Τῶν κατὰ τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τὴν ἡμέραν τῆς ὑπογραφῆς τῆς παρούσης Συμφωνίας μὴ βεβαρυμένων ὑπολοίπων τῶν παρὰ τῆ Τραπεζῆ τῆς Ἑλλάδος λογαριασμῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως «Προῖδον πωλήσεων εἰς τὴν Διάθεσιν τῆς ΑΜΑΓΚ» καὶ «Προῖδον Ἐκδόσεως καὶ Πωλήσεως ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς Ἀποδεικτικῶν συναλλάγματος ἔναντι Κεφαλαίων τῆς ΑΜΑΓΚ» οὐδεμία δὲ περαιτέρω κατάθεσις θὰ ἐνεργεῖται εἰς τοὺς λογαριασμοὺς τούτους. Ἀπὸ τῆς ὡς ἄνω ἡμερομηνίας τὸ εἰς δραχμὰς προῖδον τῶν δολλαρίων τῶν τιθεμένων εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς Βοηθείας διὰ καταθέσεως εἰς τὸν παρὰ τῆ Τραπεζῆ τῆς Ἑλλάδος «Εἰδικὸν Λογαριασμὸν ΑΜΑΓΚ» καὶ τὸ ὅποῖον ἄλλως θὰ ἔδει νὰ κατατίθεται εἰς τοὺς δύο τούτους λογαριασμοὺς, θὰ κατατίθεται ἀμέσως ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν εἰς δραχμὰς λογαριασμὸν Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Γεωργικῆς Ἀποκαταστάσεως.

9.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δύναται νὰ ἐνεργῇ ἀναλήψεις ἐκ τοῦ εἰς δραχμὰς λογαριασμοῦ Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Γεωργικῆς Ἀποκαταστάσεως διὰ τὴν ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεων ἀναληφθεισῶν δυνάμει ἐγγράφων συμφωνιῶν συναφθεισῶν μέχρι τοῦδε μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς Βοηθείας ὡς ἐκπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι διὰ τὰς τοιαύτας ἀναλήψεις θὰ ὑφίσταται ἔγγραφος ἔγκρισις τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

10.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δύναται νὰ ἐνεργῇ ἀναλήψεις ἐκ τοῦ εἰς δραχμὰς λογαριασμοῦ Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Γεωργικῆς Ἀποκαταστάσεως καὶ δι' ἑτέρους σκοποὺς ὡς ἐκάστοτε ἤθελε συμφωνηθῆ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν προτάσεων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὰς ἐκ τοῦ ἄνω λογαριασμοῦ ἢ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ λαμβάνη ὑπ' ὄψιν τῆς καὶ θὰ παρέχη προτεραιότητα εἰς τὰς ἀνάγκας συμπληρώσεως καὶ συνεχίσεως τῶν προγραμμάτων καὶ ἔργων βάσει τῆς συμφωνίας τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947 ἀναληφθέντων ὡς ἡ ἀνακατασκευὴ καὶ ἀποκατάστασις ὁδῶν, σιδηροδρόμων, λιμένων, διωρύγων, ἀερολιμένων, κατοικιῶν, σχολείων, ἔργων ἀρδευτικῶν, ὑδρεύσεως

καὶ τηλεπικοινωνίας, ἢ βελτίωσις καὶ ἀποκατάστασις τῆς βιομηχανίας, τῶν μεταλλείων, τῆς δημοσίας υγείας, τῆς γεωργίας καὶ τῆς παραγωγῆς, τῆς ἐπεξεργασίας καὶ ἀποθηκεύσεως τροφίμων ὡς καὶ τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως, τῆς ἐργατικῆς περιθάλψεως καὶ ἄλλων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἐπιδιώξεων ἀναλαμβανομένων ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῇ ἐγκρίσει τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

11.—Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ γνωστοποιῇ ἐκάστοτε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὰς εἰς δραχμὰς ἀνάγκας αὐτῆς διὰ τὴν κάλυψιν τῶν εἰς δραχμὰς διοικητικῶν δαπανῶν τῆς τῶν συναφῶν πρὸς τὰς ἐργασίας τὰς σχετικὰς μὲ τὸν Νόμον ὑπ' ἀριθ. 75 «περὶ παροχῆς Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν» τὸν ἐγκριθέντα τὴν 22αν Μαΐου 1947, ὡς ἐτροποποιήθη, ἢ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ διαθέτῃ πάραυτα τὰ πρὸς ταῦτα ἐκ τῶν ὑπολοίπων τοῦ εἰς δραχμὰς λογαριασμοῦ Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Γενικῆς Ἀποκαταστάσεως καθ' ὃν τρόπον θὰ ζητήσῃ τοῦτο ἢ Κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς διὰ τῆς εἰρημένης γνωστοποιήσεως.

Ἄρθρον V. Παροχὴ Πρώτων Ὑλῶν

1.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ διευκολύνῃ τὴν μεταφορὰν εἰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, διὰ τὴν δημιουργίαν ἀποθεμάτων ἢ δι' ἄλλους σκοπούς, πρώτων ὑλῶν προερχομένων ἐξ Ἑλλάδος τῶν ὁποίων ἔχουν ἀνάγκην αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς συνεπείᾳ ἐλλειμμάτων ἢ ἐνδεχομένων ἐλλειμμάτων τῶν ἰδίων αὐτῶν πόρων, ὑπὸ οἵουσδήποτε λογικοῦς ἔρους πωλήσεως, συναλλάγματος, ἀνταλλαγῆς ἢ ἄλλως, εἰς οἵασδήποτε ποσότητος καὶ ἐπὶ οἵονδήποτε χρονικὸν διάστημα ἤθελε συμφωνηθῆ μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος, μετὰ πρόβλεψιν ὡς πρὸς τὰς λογικὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν καὶ τὴν ἐμπορικὴν ἐξαγωγὴν τῶν πρώτων τούτων ὑλῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαιούντα εἰδικὰ μέτρα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τῆς παρούσης παραγράφου, περιλαμβάνοντα τὴν ἐπέκτασιν τῆς ηὔξημένης παραγωγῆς τῶν πρώτων τούτων ὑλῶν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἄρσιν παντὸς ἐμποδίου διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν πρώτων τούτων ὑλῶν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμε-

ρική. Ἡ Ἑλληνική Κυβέρνησις δσάκις τοῦτο ἤθελε ζητηθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, θὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις διὰ τὴν λήψιν τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τῆς παραγράφου ταύτης ἀναγκαίων μέτρων.

2.—Ἀναγνωρίζουσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσότητος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀντιλήσιν ἀγαθῶν ἐκ τῶν φυσικῶν πόρων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν ἄλλων συμμετεχόντων κρατῶν, ἡ Ἑλληνική Κυβέρνησις, δσάκις τοῦτο ἤθελε ζητηθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ διαπραγματευθῆ εἰς ὅσας περιπτώσεις τοῦτο εἶναι ἐφικτὸν (α) Μελλοντικὸν πρόγραμμα τοῦ ἐλαχίστου ὀρίου τῶν Ἑλληνικῆς προελεύσεως πρώτων ὑλῶν τῶν δυναμένων κατὰ δικαίαν ἀναλογίαν νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς πρὸς ἀγορὰν καὶ παράδοσιν ἄτινα ἀναγκαιοῦσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς λόγω ἐλλειμμάτων ἢ ἐνδεχομένων ἐλλειμμάτων τῶν ἰδίων των πόρων, εἰς τιμὰς διεθνοῦς ἀγορᾶς εἰς τρόπον ὥστε νὰ προστατευθῆ ἡ δυνατότης προμηθείας ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κατὰ δικαίαν ἀναλογίαν τῶν πρώτων τούτων ὑλῶν ἐξ Ἑλλάδος, εἴτε βάσει ποσοστῶν παραγωγῆς ἢ εἰς ποσότητος μὴ ἄλλως πως περιοριζομένης (β) πράξεις προβλεπούσας τὴν δέουσαν προστασίαν τοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς παντὸς πολίτου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἢ πάσης ἀνωνύμου ἐταιρίας, ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως ἢ ἐτέρου μὴ κερδοσκοπικοῦ σωματείου ἰδρυθέντων συμφώνως πρὸς τοὺς Νόμους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἢ πάσης Πολιτείας ἢ ἐδάφους τούτων ἐφόσον οὐσιαστικῶς καὶ δικαιωματικῶς ἀνήκουσιν εἰς πολίτας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς τῶν πρώτων τούτων ὑλῶν βάσει ἴσης μεταχειρίσεως πρὸς τοὺς Ἑλληνας ὑπηκόους καὶ (γ) Ἐγχεκριμένον πρόγραμμα ηὔξημένης παραγωγῆς τοιούτων πρώτων ὑλῶν ὅπου δῆποτε εἶναι τοῦτο δυνατόν ἐν Ἑλλάδι, καὶ παραδόσεως ἐνὸς συμφωνηθησομένου ποσοστοῦ τοιαύτης ηὔξημένης παραγωγῆς εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐπὶ μακροχρονίου βάσεως ἐν σχέσει μὲ τὴν βοήθειαν τὴν παρεχομένην ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς βάσει τῆς παρούσης Συμφωνίας.

3.—Ἡ Ἑλληνική Κυβέρνησις δσάκις ἤθελε ζητηθῆ τοῦτο

ὕπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ συνεργάζεται ὅπου τοῦτο εἶναι ἐνδεδειγμένον, διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν σκεπῶν τῶν παραγράφων 1 καὶ 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου ὅσον ἀφορᾷ τὰς πρώτας ὕλας τὰς προερχομένας ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον VI. Ταξείδια καὶ Ἐφόδια περιθάλψεως.

1.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ συνεργασθῆ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν διευκόλυνσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς προαγωγῆς καὶ ἀναπτύξεως τῶν ταξειδίων τῶν πολιτῶν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὰς καὶ ἀνὰ τὰς συμμετεχούσας χώρας.

2.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ ἀρχίσῃ διαπραγματεύσεις διὰ τὴν σύναψιν συμφώνων (περιλαμβανόντων διατάξεις περὶ ἀτελείας ὑπὸ καταλλήλους διασφαλίσεις) πρὸς τὸν σκοπὸν διευκολύνσεως εἰσαγωγῆς ἐν Ἑλλάδι ἐφοδίων περιθάλψεως δωρηθέντων ἢ ἀγορασθέντων ὑπὸ ἐθελοντικῶν μὴ κερδοσκοπικῶν ἀμερικανικῶν ὀργανώσεων περιθάλψεως, ὡς καὶ δεμάτων περιθάλψεως προερχομένων ἐκ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἀποστελλομένων πρὸς ἰδιώτας διαμένοντας ἐν Ἑλλάδι.

Ἄρθρον VII. Ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων καὶ παροχὴ πληροφοριῶν.

1.—Ἀμφότεραι αἱ Κυβερνήσεις, τῇ αἰτήσει ἑκατέρας τούτων θὰ συμβουλευόνται ἀλλήλας σχετικῶς μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς παρούσης Συμφωνίας ἢ τὰς ἐργασίας καὶ προγράμματα τὰς γενομένας κατὰ τὴν Συμφωνίαν ταύτην.

2.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ παρέχῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς συμφώνως μὲ τύπον καὶ κατὰ χρονικὰ διαστήματα μεταγενεστέρως καθορισθησόμενα ὑπὸ τῆς τελευταίας ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως :

α') Λεπτομερεῖς πληροφορίας σχεδίων, προγραμμάτων καὶ μέτρων προτεινομένων ἢ υἱοθετημένων παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν διατάξεων τῆς παρούσης Συμφωνίας καὶ τῶν Γενικῶν Ὑποχρεώσεων τῆς Συμβάσεως Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας.

β') Πλήρεις έκθέσεις τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν, εἰς ἃς θὰ συμπεριλαμβάνηται καὶ ἡ γενομένη χρησιμοποίησις κεφαλαίων, ἐφοδίων καὶ ὑπηρεσιῶν. Αἱ ἐν λόγῳ ἐκθέσεις θὰ ὑποβάλλωνται τριμηνιαίως.

γ') Πληροφορίας ἀναφορικῶς μὲ τὴν οἰκονομίαν αὐτῆς ὡς καὶ πάσας ἄλλας σχετικὰς πληροφορίας, αἵτινες ἀναγκαιοῦν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν πληροφοριῶν αἵτινες θὰ λαμβάνωνται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐκ τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ τὰς ἐποίας ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ κρίνη ἀναγκαίως πρὸς προσδιορισμὸν τῆς φύσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948 ἐργασιῶν, ὡς καὶ πρὸς ἀξιολόγησιν τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς χορηγηθείσης ἢ ὑπολογιζομένης νὰ παρασχεθῆ συμφώνως τῇ παρούσῃ Συμφωνίᾳ, βοηθείας καὶ γενικώτερον τῆς ὅλης προόδου τοῦ κοινοῦ προγράμματος ἀνορθώσεως.

3.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ βοηθήσῃ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὴν λήψιν πληροφοριῶν ἐν σχέσει μὲ τὰς ἀναφερομένας ἐν τῷ ἄρθρῳ καὶ προερχομένας ἐξ Ἑλλάδος πρώτας ὕλας, αἱ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν διατύπωσιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν προβλεπομένων ἐν τῷ ρηθέντι ἄρθρῳ συμφωνιῶν.

Ἄρθρον VIII. Ἐπιδίωξις δημοσιότητος

1.—Αἱ Κυβερνήσεις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρίζουν ὅτι ἀποτελεῖ ἀμοιβαῖον συμφέρον ἢ πλήρης δημοσιότητος τῶν σκοπῶν καὶ τῆς προόδου τοῦ κοινοῦ Προγράμματος Εὐρωπαϊκῆς Ἀνορθώσεως ὡς καὶ τῶν πράξεων πρὸς πραγματοποίησιν τούτου. Ἀναγνωρίζεται ὅτι ἡ εὐρεῖα διάδοσις πληροφοριῶν ἐπὶ τῆς προόδου τοῦ προγράμματος εἶναι ἐπιθυμητὴ διὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν τὰ αἰσθήματα τῆς κοινῆς προσπάθειας καὶ ἀμοιβαίας βοηθείας, ἅτινα εἶναι οὐσιώδη διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ προγράμματος.

2.—Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς θὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν διάδοσιν τῶν ἐν λόγῳ πληροφοριῶν καὶ θὰ τὰς θέτῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ὀργάνων παροχῆς πληροφοριῶν πρὸς τὸ κοινόν.

3.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν διάδοσιν τοιούτων πληροφοριῶν ἀπ' εὐθεία καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, θὰ θέτῃ δὲ τὰς πληροφορίες ταύτας εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ὀργάνων παροχῆς πληροφοριῶν πρὸς τὸ κοινὸν καὶ θὰ λάβῃ πᾶν δυνατὸν μέτρον πρὸς διευκόλυνσιν τῆς τοιαύτης διαδόσεως. Θέλει δὲ παραχωρεῖ εἰς τὰς ἄλλας μετεχούσας χώρας καὶ εἰς τὸν ὀργανισμὸν Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας πᾶσαν πληροφορίαν ἐπὶ τῆς προόδου τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως.

4. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ δημοσιεύῃ ἐν Ἑλλάδι, καθ' ἑκάστην τριμηνίαν, πλήρεις ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν βάσει τῆς παρούσης Συμφωνίας διεξαγομένων ἐργασιῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ πληροφοριῶν ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν κεφαλαίων ἐφοδίων καὶ ὑπηρεσιῶν αἵτινες τῆς παρέχονται.

Ἄρθρον ΙΧ Ἀποστολαί

1.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συμφωνεῖ νὰ δεχθῇ εἰδικὴν Ἀποστολὴν Οἰκονομικῆς Συνεργασίας ἣτις θὰ ἐπιφορτισθῇ μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀναληφθεισῶν βάσει τῆς παρούσης Συμφωνίας ὑποχρεώσεων καὶ ἣτις δυνατὸν νὰ ἐπιφορτισθῇ καὶ μὲ ἐκείνας ἐκ τῶν μὴ στρατιωτικῆς φύσεως ἀρμοδιοτήτων καὶ εὐθυνῶν, αἵτινες ἀνελήφθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἑλλάδι διὰ τῆς Συμφωνίας τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947 ἃς ἡ Κυβέρνησις αὕτη ἐνδέχεται νὰ ὀρίσῃ. Ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἐκ τῆς Συμφωνίας τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947, ἀρμοδιοτήτων καὶ εὐθυνῶν ἢ ὡς ἄνω Εἰδικὴ Ἀποστολὴ θὰ θεωρεῖται ὡς ἡ ἀντίστοιχος καὶ ἰσοδύναμος τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς Βοηθείας διὰ τὴν Ἑλλάδα (ΑΜΑΓΚ), ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐνεργείας διὰ τὴν παροχὴν μὴ στρατιωτικῆς βοήθειας, ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς εἰρηρῆνης Συμφωνίας τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947, τὰς ἤδη ὑφισταμένας ἰδιωτικὰς συμβάσεις καὶ συμφωνίας, συμβόλαια καὶ νομοθετικὰς καὶ ἐκτελεστικὰς πράξεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, αἵτινες διενηργήθησαν κατόπιν τῆς εἰρημένης συμφωνίας τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947.

2.—Αἱ ἀρμοδιότητες καὶ εὐθύναι τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠ-

νωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἑλλάδι, δυνάμει τῆς συμφωνίας τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀναλαμβάνονται ὑπὸ τῆς Εἰδικῆς Ἀποστολῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, θὰ ἐξακολουθήσουν ἐκπληρούμεναι ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς Βοηθείας διὰ τὴν Ἑλλάδα (ΑΜΑΓΚ).

3.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συμφωνεῖ νὰ θεωρήσῃ τὴν Εἰδικὴν Ἀποστολὴν καὶ τὸ προσωπικόν της, καθὼς καὶ τὸν Εἰδικὸν Ἀντιπρόσωπον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐν Εὐρώπῃ, ὡς ἀποτελοῦντας μέρος τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς Βοηθείας διὰ τὴν Ἑλλάδα (ΑΜΑΓΚ) ἵνα οὗτοι ἀπολαμβάνουν τῶν προνομίων καὶ ἀτελειῶν αἵτινες ἐχορηγήθησαν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολὴν Βοηθείας διὰ τὴν Ἑλλάδα (ΑΜΑΓΚ) καὶ τὸ προσωπικὸν αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις περαιτέρω θὰ παρέχῃ τὰς προσηκούσας διευκολύνσεις πρὸς τὰ μέλη καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ Κογκρέσσου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ θὰ χορηγῇ εἰς ταῦτα τὰς ἀπαιτούμενας εὐκολίας καὶ βοήθειαν διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των, συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον περὶ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τοῦ 1948.

4.—Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ συνεργάζεται πλήρως ἀμέσως καὶ μέσῳ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς μετὰ τὸν Ὄργανισμὸν Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, μετὰ τὴν Εἰδικὴν Ἀποστολὴν, τὸν ἐν Εὐρώπῃ Εἰδικὸν Ἀντιπρόσωπον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ μέλη καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ ἐν λόγῳ συνεργασία θὰ περιλαμβάνῃ τὴν παροχὴν πλήρων πληροφοριῶν καὶ διευκολύνσεων τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν παρακολούθησιν καὶ ἐπίβλεψιν τῆς ἐκτελέσεως τῆς παρούσης συμφωνίας, περιλαμβανομένης καὶ τῆς χρήσεως τῆς συμφώνως μετὰ ταύτην παρεχομένης βοηθείας.

Ἄρθρον Χ. Διακανονισμὸς Ἀπαιτήσεων

1.—Αἱ Κυβερνήσεις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος συμφωνοῦν νὰ ὑποβάλουν ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου οἰανδήποτε ἀπαίτησιν ἐγειρομένην ὑπὸ ἑκατέρας τούτων διὰ λογαριασμὸν ὑπηκόων της ἐναντίον τῆς ἑτέρας Κυβερνήσεως πρὸς ἀποζημίωσιν διὰ ζημίαν προκύψασαν ἐκ Κυ-

θερνητικῶν μέτρων (πλὴν ἐκείνων ἅτινα ἀφοροῦν ἐχθρικὰς περιουσίας ἢ ἐχθρικὰ συμφέροντα) ληφθέντων μετὰ τὴν 3ην Ἀπριλίου 1948 ὑπὸ τῆς ἐτέρας Κυβερνήσεως καὶ θιγόντων τὴν περιουσίαν ἢ τὰ συμφέροντα τῶν ἐν λόγῳ ὑπηκόων περιλαμβανομένων τῶν συμβολαίων τῶν συναφθέντων μετὰ τῶν δεόντως ἐξουσιοδοτημένων ἀρχῶν τῆς ἐτέρας Κυβερνήσεως ἢ τῶν ἐκχωρήσεων αἵτινες ἔχουν παραχωρηθῆ ὑπὸ τῶν οὕτω δεόντως ἐξουσιοδοτημένων ἀρχῶν τῆς ἐτέρας Κυβερνήσεως. Συμφωνεῖται ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς σχετικῶς μὲ ἀπαιτήσεις ἐγειρομένας ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως συμφώνως μὲ τὸ παρὸν ἄρθρον, διέπεται ὑπὸ τῆς ἐξουσίας, καὶ περιορίζεται ὑπὸ τῶν ὄρων καὶ συμφωνιῶν, τῆς ἀναγνώρισεως ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς τῆς ἀναγκαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου, κατὰ τὸ ἄρθρον 36 τοῦ Καταστατικοῦ αὐτοῦ, ὡς ἐκτίθεται ἡ ἀναγνώρισις αὕτη εἰς τὴν δῆλωσιν τοῦ Προέδρου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς τῆς 14ης Αὐγούστου 1946.

Αἱ διατάξεις τῆς παρούσης παραγράφου οὐδὲν ἀποκλείουν τὰ τυχόν ὑπάρχοντα δικαιώματα προσφυγῆς οἵασδήποτε ἐκ τῶν δύο Κυβερνήσεων εἰς τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον ἢ τὴν ἔγερσιν καὶ κατάθεσιν ἀπαιτήσεων βασιζομένων ἐπὶ κατ' ἰσχυρισμὸν παραβάσεως, ἐκ μέρους ἐκατέρας Κυβερνήσεως, δικαιωμάτων καὶ ὑποχρέωσεων ἐκ συνθηκῶν, συμφωνιῶν ἢ ἀρχῶν τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου.

2.—Αἱ Κυβερνήσεις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος συμφωνοῦν περαιτέρω ὅτι αἱ τοιαῦται ἀπαιτήσεις δύνανται νὰ παραπέμπωνται, ἀντὶ τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου, εἰς οἷονδήποτε Διαιτητικὸν Δικαστήριον συμφωνούμενον ἀπὸ κοινοῦ.

3.—Συμφωνεῖται περαιτέρω ὅτι οὐδεμία τῶν Κυβερνήσεων θὰ ἐγείρῃ ἀπαίτησιν τινα, συμφώνως τῷ παρόντι ἄρθρῳ, εἰ μὴ μόνον ἀφοῦ ὁ ὑπήκοός της ἐξαντλήσῃ πᾶν ὑπάρχον ἐνδίκον μέσον εἰς τὰ διοικητικὰ καὶ τακτικὰ δικαστήρια τῆς χώρας ἐν τῇ ὁποίᾳ προέκυψεν ἡ ἀπαίτησις.

Ἄρθρον XI. Ὅρισμοί.

Ὁ ὄρος «Μετέχον Κράτος» ὡς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ παρούσῃ Συμφωνίᾳ σημαίνει :

I) Πᾶν Κράτος ὑπογράψαν τὴν Ἐκθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας ἐν Παρισίοις τὴν 22αν Σεπτεμβρίου 1947, καθὼς καὶ τὰ ἐδάφη διὰ τὰ ὁποῖα τοῦτο ἔχει ἀναλάβει Διεθνεῖς εὐθύναι, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ἔχει ἐφαρμοσθῆ ἡ Συμφωνία Οἰκονομικῆς Συνεργασίας ἢ συναφθεῖσα μεταξὺ τοῦ ἐν λόγῳ Κράτους καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ

II) Πᾶν ἄλλο Κράτος (περιλαμβανομένων πασῶν τῶν κατεχομένων ζωνῶν τῆς Γερμανίας καὶ τῶν περιοχῶν τῶν τελουσῶν ὑπὸ Διεθνῆ Διοίκησιν ἢ ἔλεγχον, καὶ τῆς Ἐλευθέρου Περιουσίας τῆς Τεργέστης ἢ ἑκατέρας τῶν ζωνῶν αὐτῆς) κείμενον ὀλικῶς ἢ μερικῶς ἐν Εὐρώπῃ, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐκ τούτου ἐξαρτωμένων καὶ διοικουμένων περιοχῶν, ἐφ' ὅσον τὸ ἐν λόγῳ Κράτος ἀποτελεῖ συμβαλλόμενον μέρος ἐν τῇ Συμβάσει Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ ἀποδέχεται τὸ κοινὸν πρόγραμμα Εὐρωπαϊκῆς Ἀνορθώσεως τὸ ἀποσκοποῦν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἐπιδιώξεων τῆς παρούσης Συμφωνίας.

Ἄρθρον XII. Συσχέτισις πρὸς τὴν Συμφωνίαν τῆς 20-6-1947.

Αἱ Κυβερνήσεις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος συμφωνοῦν διὰ τοῦ παρόντος ὅτι πρόθεσις αὐτῶν τυγχάνει ὅπως ἡ παρούσα Συμφωνία θεωρηθῆ, ὡς συμπληροῦσα καὶ οὐχὶ ὡς ὑποκαθιστῶσα τὴν συμφωνίαν τὴν συναφθεῖσαν μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὴν 20ὴν Ἰουνίου 1947, (περιλαμβανομένων καὶ τῶν διατάξεων τῆς Διακοινώσεως τῆς 15ης Ἰουνίου 1947, τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἣτις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν λόγῳ Συμφωνίαν τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947) τὴν σχετικὴν μετὰ τὴν παροχὴν βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, συμφώνως πρὸς τὸν ἐγκριθέντα ὑπὸ τοῦ Κογκρέσσου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Νόμον τῆς 22ας Μαΐου 1947 (Νόμος 75, 80στοῦ Κογκρέσσου) ὡς συνεπληρώθη καὶ ἐτροποποιήθη.

Αί δὲ ἐν αὐτῇ ποικίλλαι ὑποχρεώσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐφ' ὅσον ἀφοροῦν μὴ στρατιωτικῆς φύσεως ζητήματα θὰ ἰσχύουν ὁμοιομόρφως ἐπὶ πάσης φύσεως βοήθειας παρασχεθισομένης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν συμφώνως τῇ παρούσῃ Συμφωνίᾳ περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ πρόγραμμα Εὐρωπαϊκῆς Ἀνορθώσεως, ἐκτὸς ἂν ἄλλως ἤθελεν βραδύτερον εἰδικῶς συμφωνηθῆ μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον XIII. Ἐναρξίς ἰσχύος, τροπολογίαι, διάρκειαι.

1.—Ἡ παρούσα Συμφωνία θὰ κυρωθῆ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Θὰ τεθῆ δὲ ἐν ἰσχύϊ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ γνωστοποιηθῆ ἢ τοιαύτη κύρωσις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Θὰ ἰσχύῃ δὲ μέχρι τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1953, κατὰ τοὺς ὅρους τῶν παραγράφων 2 καὶ 3 τοῦ παρόντος ἄρθρου. Ἐὰν δὲ ἐξ τοῦλάχιστον μῆνας πρὸ τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1953 ἑκατέρα τῶν Κυβερνήσεων δὲν τὴν καταγγείλῃ ἐγγράφως θὰ ἐξακολουθήσῃ ἰσχύουσα καὶ πέραν τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἐπιδόσεως τῆς καταγγελίας.

2.—Ἐὰν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τῆς παρούσης Συμφωνίας ἑκατέρα τῶν Κυβερνήσεων κρίνῃ ὅτι ἐπῆλθε οὐσιώδης τις μεταβολὴ εἰς τὰς βασικὰς προϋποθέσεις ταύτης, θὰ εἰδοποιῆ περὶ τούτου ἐγγράφως τὴν ἑτέραν Κυβέρνησιν, ἀμφότεραι δὲ αἱ Κυβερνήσεις θὰ συμβουλευθοῦν ἀλλήλας πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιτεύξεως συμφωνίας σχετικῶς μὲ τὴν τροποποίησιν, ἀλλαγὴν ἢ λήξιν τῆς παρούσης Συμφωνίας. Ἐὰν μετὰ παρέλευσιν τριμήνου ἀπὸ τῆς τοιαύτης εἰδοποιήσεως δὲν ἔχῃ ἐπέλθῃ συμφωνία μεταξὺ τῶν δύο Κυβερνήσεων ἀναφορικῶς μὲ τὰ διὰ τὴν περίπτωσιν ληπτέα μέτρα, ἑκατέρα τῶν Κυβερνήσεων θὰ δύναται νὰ καταγγείλῃ τὴν παρούσαν συμφωνίαν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατὰ τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου 3 τοῦ παρόντος ἄρθρου, ἡ παρούσα σύμβασις θὰ τερματίζεται :

α') Εἴτε 6 μῆνας ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς καταγγελίας.

β') Εἴτε μετὰ παρέλευσιν οἰουδήποτε βραχυτέρου χρονικοῦ διαστήματος ὅπερ ἤθελε συμφωνηθῆ ὡς ἐπαρκὲς ἵνα διασφαλισθῆ ὅτι αἱ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀναληφθεῖσαι ὑποχρεώ-

σεις ἔχουσιν ἐκτελεσθῆ ἔσον ἀφορᾶ οἰανδήποτε βοήθειαν ἥτις πιθανὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ χορηγουμένη ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως πέραν τῆς ἡμερομηνίας ἐπιδόσεως τῆς τοιαύτης καταγγελίας ὑπὸ τὸν ὄρον πάντως ὅτι τὸ ἄρθρον V καὶ ἡ παράγραφος 3 τοῦ ἄρθρου VII θὰ ἐξακολουθήσουν ἰσχύοντα ἐπὶ δύο εἰσέτι ἔτη μετὰ τὴν καταγγελίαν τῆς συμφωνίας καὶ πάντως ὄχι βραδύτερον τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1953.

3.—Δευτερεύουσαι συμφωνίαι καὶ συμβάσεις συναπτόμεναι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παρούσης δύνανται νὰ παραμένωσιν ἐν ἰσχύϊ καὶ πέραν τῆς λήξεως αὐτῆς, ὁ δὲ χρόνος τῆς ἰσχύος τῶν τοιούτων δευτερευουσῶν συμφωνιῶν καὶ συμβάσεων θὰ διέπεται ὑπὸ ὄρων περιλαμβανομένων εἰς αὐτάς. Τὸ ἄρθρον VI θὰ παραμείνῃ ἐν ἰσχύϊ μέχρις ὅτου ὄλα τὰ εἰς δραχμὰς ποσὰ ἅτινα ἀπαιτεῖται ὅπως κατατίθενται δυνάμει τοῦ ἄρθρου τούτου, διατεθοῦν συμφώνως μετὸς ἐν αὐτῷ ὄρους. Ἡ παράγραφος 2 τοῦ ἄρθρου III θὰ παραμείνῃ ἐν ἰσχύϊ δι' ὄσον χρονικὸν διάστημα ἀπαιτηθῆ ἵνα αἱ ἐγγυητικαὶ καταβολαὶ αἱ ἀναφερόμεναι ἐν αὐτῷ πραγματοποιηθοῦν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

4.—Ἡ παροῦσα σύμβασις δύνανται νὰ τροποποιηθῆται ὅποτε-δήποτε κατόπιν συμφωνίας τῶν δύο Κυβερνήσεων.

5.—Τὸ παράρτημα τῆς παρούσης συμφωνίας ἀποτελεῖ μέρος αὐτῆς.

6.—Ἡ παροῦσα σύμβασις θὰ καταχωρηθῆ παρὰ τῇ Γενικῇ Γραμματείᾳ τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἑνωμένων Ἐθνῶν.

Εἰς πίστωσιν ὄθεν τῶν ἀνωτέρω οἱ ἀρμόδιοι ἀντιπρόσωποι δεόντως πρὸς τοῦτο ἐξουσιοδοτημένοι, ὑπέγραψαν τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν.

Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, εἰς διπλοῦν, εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Ἑλληνικὴν, ἀμφοτέρων τῶν κειμένων θεωρουμένων ὡς αὐθεντικῶν.

Τῇ 2α Ἰουλίου 1948

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἑρμηνευτικαὶ Δηλώσεις

1.— Συμφωνεῖται ὅτι αἱ διατάξεις τῆς παραγράφου 1 (α) τοῦ ἄρθρου II, σχετικῶς μὲ τὴν λήψιν ἑμέτρων διὰ τὴν ἱκανοποιητικὴν χρησιμοποίησιν πόρων, περιλαμβάνουν ὡς πρὸς τὰ ἐφόδια τὰ χορηγούμενα βάσει τῆς παρούσης Συμφωνίας, τὴν λήψιν ἀποτελεσματικῶν μέτρων διὰ τὴν ἀσφαλῆ φύλαξιν τῶν τοιούτων ἐφοδίων καὶ διὰ τὴν παρεμπόδισιν τῆς διαρροῆς αὐτῶν εἰς παρανόμους ἢ μὴ κανονικὰς ἀγορὰς ἢ εἰς τὸ ἐμπόριον.

2.— Συμφωνεῖται ὅτι ἡ ὑπεχρέωσις τῆς παραγράφου 1 (γ) τοῦ ἄρθρου II, πρὸς ἰσοσκελίσειν τοῦ Προϋπολογισμοῦ τὸ ταχύτερον δυνατόν, δὲν ἀποκλείει ὕπαρξιν ἐλλειμμάτων διὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα, ἀλλὰ σημαίνει τὴν μακρὰς προοπτικῆς πολιτικὴν ἰσοσκελισμένου Προϋπολογισμοῦ.

3. Συμφωνεῖται ὅτι αἱ εἰς τὴν 3ην παράγραφον τοῦ ἄρθρου II ἀναφερόμεναι μέθοδοι ἐργασίας, αἱ διέπουσαι τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπιχείρησιν, ἐρμηνεύονται ὡς ἑξῆς :

α') Καθορισμὸς τιμῶν, ὄρων καὶ συμφωνιῶν ἰσχυουσῶν ἐπὶ ἀγοραπωλησιῶν καὶ μισθώσεων προϊόντων.

β') Ὁ ἀποκλεισμὸς ἐπιχειρήσεων ἢ ἡ ἀποκλειστικὴ παραχώρησις ἢ διαίρεσις, οἰασδῆποτε τοπικῆς ἀγορᾶς ἢ πεδίου ἐμπορικῆς δράσεως ὡς καὶ ἡ κατανομὴ πελατείας καὶ ἡ δημιουργία δυναμικότητων ἐμπορικῶν ἀγοραπωλησιῶν.

γ') Ἡ διαφορετικὴ μεταχείρισις ἐνίων ἐπιχειρήσεων.

δ') Ὁ περιορισμὸς τῆς παραγωγῆς καὶ ὁ καθορισμὸς δυναμικότητων παραγωγῆς.

ε') Ἡ δυνάμει συμφωνίας παρεμπόδισις τῆς ἀναπτύξεως ἢ ἐφαρμογῆς τεχνικῶν μεθόδων ἢ ἐφευρέσεων προστατευομένων διὰ διπλώματος εὔρεσιτεχνίας ἢ μή.

στ') Ἡ ἐπέκτασις τῆς χρησιμοποίησεως δικαιωμάτων βιομηχανικῆς ἰδιοκτησίας (διπλώματα, ἐμπορικὰ σήματα) καὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας παραχωρουμένων ὑπὸ ἑκατέρας Χώρας διὰ θέματα τὰ ὁποῖα συμφώνως μὲ τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν αὐτῆς, δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸ πλαίσιον τῶν ῥηθειῶν παραχωρήσεων καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐν λόγῳ χρησιμοποίησεως εἰς προϊόντα ἢ ἔρους παραγωγῆς, χρήσεως ἢ πωλήσεως, ἅτινα ὡσαύτως δὲν ἀποτελοῦν ἀντικείμενα τῶν ἐν λόγῳ παραχωρήσεων.

ζ') Πᾶσα ἑτέρα ἐμπορικὴ μέθοδος ἢ ὁποία ἤθελε περιληφθῆ κατόπιν συμφωνίας τῶν δύο Κυβερνήσεων.

4.—Συμφωνεῖται ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις συμφώνως τῇ παρ. 3 (τοῦ ἄρθρου 2) νὰ ἐνεργῆ μόνον κατόπιν εἰδικῆς ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως.

5.—Συμφωνεῖται ὅτι ἡ φράσις τοῦ ἄρθρου 5 «λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν εὐλόγων ἀναγκῶν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἐν τῷ χώρῳ χρησιμοποίησιν» περιλαμβάνει τὴν διατήρησιν εὐλόγων ἀποθεμάτων ἐκ τῶν ἐν λόγῳ πρώτων ὑλῶν καὶ ὅτι ἡ φράσις «ἐμπορικὴ ἐξαγωγή» δύναται νὰ περιλαμβάνῃ καὶ συμφωνίας ἀνταλλαγῶν. Γίνεται ἐπίσης δεκτὸν ὅτι συμφωνίαι ὑπὸ διαπραγματεύσεων κατὰ τὸ ἄρθρον V δύνανται νὰ προβλέπωσι προσηκόντως περὶ ἀμοιβαίας συνεννοήσεως συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἄρθρου 32 τοῦ Χάρτου τῆς Ἀθάνας τοῦ Διεθνοῦς Ὄργανισμοῦ Ἐμπορίου εἰς περίπτωσιν ἐκκαθαρίσεως ἀποθεμάτων.

6.—Συμφωνεῖται ὅτι δὲν θὰ ζητηθῆ παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἡ παροχὴ τῶν κατὰ τὴν παράγραφον 2 (α) τοῦ ἄρθρου VII λεπτομερῶν πληροφοριῶν σχετικῶς μὲ μικρᾶς σημασίας σχέδια, ἢ ἐμπιστευτικῶν ἐμπορικῶν ἢ τεχνικῶν πληροφοριῶν, ἢ ἀποκάλυψις τῶν ὁποίων θὰ παρέβλαπτε νόμιμα ἐμπορικὰ συμφέροντα.

7.—Γίνεται ἀποδεκτὸν ὅτι αἱ συμφωνίαι αἱ συναφθησόμεναι κατὰ τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἄρθρου X ὑπόκεινται εἰς ἐπικύρωσιν ὑπὸ τῆς Γερουσίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

8.—Συμφωνεῖται ὅτι ἐν ἡ περιπτώσει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἤθελεν ἀποδεχθῆ τὴν ὑποχρεωτικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου κατὰ τὸ ἄρθρον 36 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Δικαστηρίου ἐπὶ ἀποδεκτοῖς ἔροις καὶ συμφωνίαις, αἱ δύο Κυβερνήσεις θὰ συμβουλευθῶσιν ἀλλήλας μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν δευτέραν πρότασιν τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου X διὰ διατάξεων ἐν τῷ πνεύματι τῶν ἐπομένων :

«Συμφωνεῖται ὅτι ἡ ὑποχρέωσις ἐκάστης Κυβερνήσεως σχετικῶς πρὸς ἀπαιτήσεις ἐγειρομένας ὑπὸ τῆς ἑτέρας Κυβερνήσεως κατὰ τὴν παροῦσαν παράγραφον διέπεται δι' ἐκάστην Κυβέρνησιν ὑπὸ τῆς ἐξουσιοδοτήσεως καὶ περιορίζεται ὑπὸ τῶν ἔρων καὶ συμφωνιῶν, ἐκείνης τῆς πραγματικῆς ἀναγνωρίσεως, ἢ ὁποία ἔχει γίνεαι μέχρι σήμερον, τῆς ἀναγκαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου κατὰ τὸ ἄρθρον 36 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Δικαστηρίου».

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΚΥΡΩΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ
ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

1.—Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΔΗΜ. Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ

Τὴν 6ην Φεβρουαρίου 1948 ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Εἰσηγητοῦ τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφῶνων τῆς 20 Ἰουνίου 1947 καὶ 8 Ἰουλίου 1947 Βουλευτοῦ Πειραιῶς καὶ Νήσων κ. Δημ. Κ. Σφαέλλου κατετέθη καὶ ἐκτυπωθεῖσα διενεμήθη εἰς τὰ μέλη τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου ἢ ὡς κατωτέρω Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις :

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΟΥ

Τῆς Κοινοβουλευτικῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν
Σχεδίων Νόμων.

α') Περὶ «Κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Ἰουλίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς Συμφωνίας ἀφορώσης εἰς τὴν Βοήθειαν πρὸς Περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν».

β') Περὶ «Κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῃ Ἰουνίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Συμφωνίας περὶ βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα».

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Κοινοβουλευτικῆν Ἐπιτροπὴν

1.—ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

Προκληθεῖς νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις καὶ ὁμιλῶν ἐνώπιον τῆς Δ'. Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 26ης Νοεμβρίου 1946 ὁ τότε Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κωνστ. Τσαλδάρης ἔλεγεν : «Ἐφ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ὅτι τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐν Ἀμερικῇ συζητοῦνται ζητήματα ἢ πρόκειται νὰ ληφθῶσιν ἀποφάσεις αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι βραδικαὶ καὶ ἴσως καὶ τερματίζουσαι ὠρισμένας ἐκ τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν λύσεων, νο-

μίζω επιβεβλημένον νὰ παριστάμεθα ἐκεῖ». (Ἐπ. Πρακτ. Συνεδρ. Βουλῆς τόμ. γ' σελ. 786). Καὶ παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τῶν κ.κ. Ἀρχηγῶν σχεδὸν ἔλων τῶν Κομμάτων τῆς τότε Ἀντιπολιτεύσεως τὰς διατυπωθείσας εἰς ἀληθῶς δραματικὸν τόνον κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Βουλῆς (βλ. Πρακτικ. ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 786-971) τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1946 ὁ τότε Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνεχώρει εἰς Ἠνωμένας Πολιτείας Ἀμερικῆς πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Ἑλληνικῆς παρὰ τῷ Συμβουλίῳ Ἀσφαλείας τοῦ Ο.Η.Ε. προσφυγῆς, καὶ ὡς συντόμως ἀμέσως διεπιστώθη πρὸς διεξαγωγὴν εὐρυτέρων συζητήσεων μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α.

Αἱ γενικώτεραι αὐταὶ συζητήσεις ἀφῶρων φλέγοντα ζητήματα καὶ ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τὰς ὁποίας ἀντιμετώπιζεν μεταπολεμικῶς ἡ Ἑλλάς, ἰδίᾳ μετὰ τὸν κατὰ βάσιν πρὸ καιροῦ—προσεχῶς δὲ καὶ τυπικῶς—τερματισμὸν τῆς βοήθειας τῆς ΟἴΝΡΡΑ, καὶ τὸν σαφῶς ἐπικείμενον τοιοῦτον ἐκ μέρους τῆς ἀδυνατοῦσης πλέον Βρετανικῆς Κυβερνήσεως, καθὼς καὶ ἐκ τῆς σμικρότητος τῶν ἐπιδικασθεισῶν ὑπὸ τῶν Συνθηκῶν Εἰρήνης ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀποζημιώσεων—ἀμφιδόλου ἄλλωστε εἰσπραξιμότητος—ἐναντι ἀκριδῶς τῆς σμικρότητος τῶν ὁποίων εἶχον σαφῶς ἀναληφθεῖ ἀπὸ Ἀμερικανικῆς πλευρᾶς ἠθικῆς τουλάχιστον φύσεως ὑποχρεώσεις τινές εἰς τὸ κατὰ τὸ θέρος 1946 συνελθόν Συνέδριον τῶν Παρισίων, (βλ. Ἐπ. Πρακτ. Ἐπιτροπ. Ἐξουσιοδοτ. Συνεδρ. 10-10-47 σελ. 10, ἀγόρευσιν Βουλευτοῦ Ἀθηνῶν κ. Ι. Πολίτη). καὶ αἱ ὁποῖαι συνδεόμεναι καὶ μὲ πολιτικὰ ἐλατήρια εἶχον ἀρχίσει νὰ μορφοποιοῦνται μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως Η.Π.Α. νὰ ἀποσταλῆ εἰς Ἑλλάδα ἡ ὑπὸ τὸν κ. Πῶλ Πόρτερ Οἰκονομικὴ Ἀποστολὴ πρὸς μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν ἀναγκῶν.

Τὴν 24ην Δεκεμβρίου 1946 ἐξεδίδετο ἐν Οὐασιγκτῶν ἐπίσημον ἀνακοινωθὲν τοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν τῶν Η.Π.Α. ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. ἀπὸ 19—23 Δεκεμβρίου, ἔσχε συνομιλίαν μετὰ τοῦ Προέδρου, τοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν, τοῦ Ὑπ. Οἰκονομικῶν καὶ ἄλλων ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνήσεως.

Ἑνωμ. Πολιτειῶν, καθὼς καὶ τοῦ Ἠγέτου τῆς εἰς Ἑλλάδα Οἰκονομικῆς Ἀποστολῆς κ. Π. Α. Πόρτερ, τονίζεται δὲ ἰδιαίτερος ὅτι «...διεβεβαίωσαν τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις θὰ προβῆ ἐπειγόντως εἰς ἔρευναν ὄλων τῶν δυνατοτήτων ὅπως *παρασχεθῆ ἄμεσος καὶ μακροῦς διαρκείας οἰκονομικὴ βοήθεια*, εἰς τὴν Ἑλλάδα...» περαιτέρω δὲ ὅτι «...αἱ Ἀμερικανικαὶ Ἀρχαὶ ἔλαβον τὴν εὐκαιρίαν *νὰ ἀνανεώσουν τὰς διαβεβαιώσεις περὶ παροχῆς ὑποστηρίξεως*, σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν *διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Ἑλλάδος*». (Καθημερινὴ 15-12-1946).

Τὴν 26ην Δεκεμβρίου 1946 ὁ Πρόεδρος Τροῦμαν ἐζήτηε ἀπὸ τὸ Κογκρέσσον τὴν ἔγκρισιν «πιστώσεως 400 ἑκατομμυρίων δολλαρίων—περιορισθείσης τελικῶς εἰς 350.000.000 δολλάρια—διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἀρωγῆς εἰς τὰς Χώρας τῆς Εὐρώπης αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὴν Ἰταλίαν, Αὐστρίαν καὶ Ἑλλάδα» (Ἑλλην. Αἴμα 27-12-1946).

Τὴν 23ην Ἰανουαρίου 1947 ὁ τότε Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κ. Τσαλδάρης προβαίνων ἐνώπιον τῆς Βουλῆς εἰς ἀνακοινώσεις ἐπὶ τοῦ εἰς Η.Π.Α. ταξειδίου του καὶ τῶν ἐκεῖ ἐνεργειῶν του, ἀναφερόμενος κυρίως εἰς τὸ Ἀνακοινωθὲν τοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν Η.Π.Α. τῆς 24-12-1946 τονίζει «...θεωρῶ πρὸ παντὸς καθῆκον μου νὰ ἐξάρω ἀπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου Βήματος τὴν πλήρη κατανόησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τὴν πρόθυμον διάθεσιν νὰ γίνουσι συναντιλήπτορες αὐτῶν, τὴν ὁποίαν εὖρον παρὰ τῷ Προέδρῳ Τροῦμαν καὶ εἰς ἔλους τοὺς ὑπευθύνους παράγοντας τῆς μεγάλης φίλης Συμπολιτείας». (Ἐπ. Πρακτ. Συνεδρ. Βουλῆς τόμ. γ' σελ. 925).

Τὴν 24ην Φεβρουαρίου 1947 ὁ ἐν Οὐάσιγκτωνι Πρεσβευτῆς τῆς Μεγάλης Βρετανίας Λόρδος Ἰμπερτσάπελ ἐνεχείρισεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν Διακοίνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐδηλοῦτο ὅτι «...ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνησις ἐν ὄψει τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τῆς Χώρας δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ παράσχῃ τὴν βοήθειάν της πρὸς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν 31ην Μαρτίου 1947...» (Λόγος Λ. Χέντερσον ἐν Οὐάσιγκτωνι—Καθημερινὴ 5-10-1947).

Τὴν 4ην Μαρτίου 1947 ἐν τῷ πνεύματι τῶν διαδεδαιώσεων τὰς ὁποίας εἶχε παράσχει ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις εἰς τὸ ἐκδοθὲν ἐπίσημον ἐν Οὐάσιγκτωνι ἀνακοινωθὲν τῆς 24-12-47, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ τοῦ ἐν Οὐάσιγκτωνι ἐπιτετραμμένου τῆς Ἑλλάδος ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Πρόεδρον Τροῦμαν καὶ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Η.Π. Α. ἐπείγουσαν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἀμέσου οἰκονομικῆς βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὑπεγεγραμμένην ὑπὸ τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ κ. Δ. Μαξίμου καὶ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν κ. Κ. Τσαλδάρη, (βλ. ἀγόρευσιν Πρωθυπ. Δ. Μαξίμου συνεδρ. 23-4-47 Πρακτικ. Συνεδρ. Βουλῆς τόμ. δ' σελ. 1099).

Τὸ ὄλον κείμενον τῆς Ἐκκλήσεως (Πρακ. Συνεδρ. Βουλῆς ἐνθ' ἀνωτέρω) ἐμβάλλει διὰ πολλοὺς λόγους εἰς θλιβεράς σκέψεις, δικαίως δὲ ἐπεκρίθη διὰ τὴν διατύπωσίν του τῆς ὁποίας ἡ ἰθαγένεια εὐλόγως ἠμφισβητήθη καὶ ὡς ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως ὄρων ξένων πρὸς τοὺς συνήθεις ἐν Ἑλλάδι χρησιμοποιουμένους καὶ ἐκ τῶν ἐκφράσεών του καὶ τέλος ἐξ ἀκατανοήτων καὶ γριφωδῶν τινῶν ὑποτιμητικῶν τῆς Ἐθνικῆς φιλοτιμίας φράσεων, ἰδίᾳ εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 4 παράγραφον αὐτοῦ. Ἀλλὰ ποσάκις εἰς τὸν ὕλικόν τοῦτον κόσμον τὰ πράγματα εὐρίσκονται ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὰς δικαίας ἠθικὰς ἀπαιτήσεις καὶ δικαιώματα τῶν ἡρωϊκωτέρων ἐνδεῶν—εἰς τοιαύτην δὲ κατάστασιν περιῆλθεν τῆ ἀνοχῆ ἂν ὄχι καὶ ἐνοχῆ πολλῶν ἰδικῶν μας καὶ ξένων ἢ Ἑλλάς—πρὸς τὸ δίκαιον ἢ τὸν Διεθνῶς ὀφειλόμενον πρὸς τὸ μαρτυρικὸν Ἑλληνικὸν Ἔθνος σεβασμόν, τὴν Διεθνῆ ἀδρότητα ἢ καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν Ἐθνικὴν φιλοτιμίαν ; ;...

Τὴν 12ην Μαρτίου 1947 ὁ Πρόεδρος Τροῦμαν ἀπαντῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν διὰ τοῦ Ἱστορικοῦ ἐνώπιον τοῦ Κογκρέσσου λόγου του, εἰσηγήθη τὴν παροχὴν βοήθειας Δολларίων 300.000.000 εἰς τὴν Ἑλλάδα, τονίσας ἰδιαιτέρως ὅτι :

«...Ἡ σοβαρότης τῆς καταστάσεως τὴν ὁποίαν ἀντιμετωπίζει σήμερον ὁ κόσμος, καθιστᾷ ἀναγκαῖον νὰ ἐμφανισθῶ αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Κογκρέσσου. Μὲ τὴν κατάστασιν αὐτὴν εἶναι συνυφασμένα ἡ Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἀσφάλεια τῆς Χώρας... ἢ Ἑλλάς πρέπει νὰ τύχη βοήθειας... αἰ

Ἠνωμένα Πολιτεῖαι πρέπει νὰ παράσχουν τὴν βοήθειαν αὐτῶν... Δὲν ὑπάρχει ἄλλη Χώρα πρὸς τὴν ὁποίαν δύναται νὰ στραφῆ ἡ Ἑλλάς... ἄλλο Ἔθνος ἐπιθυμοῦν ἢ δυνάμενον νὰ προμηθεύσῃ τὴν ἀπαραίτητον βοήθειαν πρὸς μίαν Δημοκρατικὴν Ἑλλάδα... Ἐὰν ἡ Ἑλλάς περιπέσῃ εἰς τὸν ἔλεγχον μιᾶς ἐνόπλου μειοψηφίας... σύγχισις καὶ ἀνωμαλῖαι θὰ διαχυθοῦν εἰς δλόκληρον τὴν Ἀνατολήν... ἡ ἐξαφάνισις τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀνεξαρτήτου Κράτους θὰ ἀσκήσῃ βαθεῖαν ἐπίδρασιν ἐφ' ὄλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν... Ἄν δὲν βοηθήσωμεν τὴν Ἑλλάδα... τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἔχῃ βαθύτατον ἀντίκτυπον εἰς τὴν Δύσιν καὶ τὴν Ἀνατολήν... Παρακαλῶ τὸ Κογκρέσσον νὰ δώσῃ ἐξουσιοδότησιν πρὸς παροχὴν βοήθειας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν διὰ τὸ ποσὸν τῶν 400.000.000 Δολλαρίων. Ἐχω λάθει ὑπ' ὄψιν τὸ ἀνώτατον ὄριον τὸ ὁποῖον θὰ δοθῆ διὰ τὴν παροχὴν βοήθειας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῶν 350.000.000 Δολλαρίων τὰ ὁποῖα ἐζήτησα τελευταίως ἀπὸ τὸ Κογκρέσσον. Αἱ Η.Π.Α. συνεισέφεραν 341.000.000.000 Δολλάρια διὰ νὰ κερδιθῆ ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος... ἡ βοήθεια τὴν ὁποίαν συνιστῶ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν ἀντιπροσωπεύει ὀλίγον περισσότερον τοῦ ἐνὸς δεκάτου τοῦ ἐνὸς ἑκατοστοῦ (δηλ. 1]000) τῶν δαπανῶν τούτων... Εἶναι ἐξαιρετικῆς σημασίας τὸ γεγονὸς ὅτι θὰ ἐποπτεύσωμεν ἐπὶ τῆς χρησιμοποίησεως ὄλων τῶν κεφαλαίων τὰ ὁποῖα θὰ διαθέσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα... Ἐὰν διστάσωμεν νὰ ἀναλάβωμεν τὴν ἡγεσίαν ἐνδεχόμενον νὰ θέσωμεν εἰς κίνδυνον τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου καὶ ἀσφαλῶς θὰ θέσωμεν εἰς κίνδυνον τὴν εὐημερίαν τοῦ ἰδίου ἡμῶν Ἔθνους.» (Ἑλλην. Αἶμα 13—3—1947).

Ἡ εὐγλωττος αὐτὴ συνηγορία ἔσχε τὴν ὀφειλομένην δικαίαν ἐξ Ἑλλάδος παλλαϊκὴν ἀλλὰ καὶ ἐπίσημον ἀντήχησίν της καὶ . . . .

Τὴν 15ην Μαρτίου 1947 ἐξεδόθη Ἀνακοινωθὲν τοῦ Λευκοῦ Οἴκου εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ λήψις «...δύο θερμῶν εὐχαριστηρίων μηνυμάτων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Μάξιμον καὶ τοῦ ἄλλου ἀπὸ τὸν κ. Θ. Σοφούλην Ἀρχηγὸν τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἀντιπολιτεύσεως...». (Βλ. Πρακτ. Συνεδρ. Βουλῆς Τόμ. δ' σελ. 1097—1100) ἐνῶ κατὰ τὴν

συνεδρίασιν τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς τῆς 24—4—1947 ὁ Πρόεδρος τοῦ Σώματος ἀνεκοίνου εὐχαριστηρίους ἀπαντήσεις τοῦ Προέδρου Τροῦμαν πρὸς αὐτὸν καὶ τόσον ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὅσον καὶ ἄλλοι Κοινοβουλευτικοὶ ἄνδρες, εὔρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ διερμηνεύσωσι τὰ Ἑλληνικὰ αἰσθήματα διὰ τοὺς λόγους τοῦ Προέδρου Τροῦμαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐξαγγελθεῖσαν βοήθειαν, (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 1101—1112).

Τὴν 13ην Μαΐου 1947 ὁ Ὑπ. τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Η Π. Α. κ. Μάρσαλ ἐγκαινιάζων τὰς Ραδιοφωνικὰς ἐκπομπὰς ὑπὸ τὸν τίτλον ἢ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς», ἀπηύθυνε Ραδιοφωνικῶς μῆνυμα πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν εἰς τὸ ὅποιον μεταξὺ ἄλλων ἐπληροφόρει ὅτι «...Τὸ Κογκρέσσον ἐψήφισε κατόπιν ἐξονυχιστικῆς συζητήσεως τὸ νομοσχέδιον βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα...» δηλ. τὸ τῶν 300.000.000 Δολλαρίων τὸ ὅποιον ἀφορᾷ ἢ ὑπὸ κύρωσιν Συμφωνία τῶν Ἀθηνῶν περὶ Βοηθείας εἰς τὴν Ἑλλάδα» τῆς 20 6-47, τὴν αὐτὴν δ' ἐσπέραν ἀπὸ τοῦ ἰδίου Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ ὁ Πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐπιτροπῆς τῆς Γερουσίας κ. Βάντεμπεργκ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἐτόνιζεν «...ὁ Πρόεδρος καὶ τὸ Κογκρέσσον ἴστανται ἠνωμένοι εἰς τὴν ἀπόφασίν μας νὰ βοηθήσωμεν τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐπιζήσῃ ὡς ἔθνος ἐλεύθερον... Τὸ πρόγραμμά μας νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν ῥώμην καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἀπλῶς φιλανθρωπία πρὸς φίλον καὶ ἐνδεῆ γείτονα, εἶναι ἓνα πρόγραμμα πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον τῶν Η. Π. Α.... ἐὰν ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ ἀσχολῆται εἰς τὰς ὑποθέσεις του τοῦ ἀφαιρεθῆ, τότε ἡμεῖς οἱ Ἀμερικανοὶ αἰσθανόμεθα ὅτι ἡ ἰδική μας ἐλευθερία ἀπειλεῖται...».

Τὴν 21ην Μαΐου 1947 τὸ Κογκρέσσον ἐνέκρινε τὸ Νομοσχέδιον περὶ παροχῆς βοήθειας 350.000.000 Δολλαρίων διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν πληγείσων ὑπὸ τοῦ Πολέμου Χωρῶν (ἢ βοήθεια θὰ συνίστατο εἰς παροχὴν τροφίμων, καυσίμου ὕλης, σπόρων, ρουχισμοῦ, ἐντομοκτόνων, φαρμάκων καὶ λιπασμάτων), ἐξ οὗ καθωρίσθη, ὅτι ἡ Ἑλλάς θὰ ἐλάμβανε βοήθειαν 50.000.000 Δολλαρίων τοῦ ὑπολοίπου διανεμομένου εἰς βοήθειαν

τῆς Αὐστρίας, Ἰταλίας, Οὐγγαρίας, Πολωνίας, Κίνας καὶ Τεργέστης. Τὸ ποσὸν αὐτὸ τῶν 50.000.000 Δολλαρίων ἀφορᾷ τὴν ὑπὸ κύρωσιν συμφωνίαν τῆς «8-9-1947 πρὸς Βοήθειαν καὶ Περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὑπὸ τῶν Η.Π.Α.» καὶ σκόπιμον εἶναι νὰ ὑπογραμμίσωμεν προϋποθέσεις τινὰς παροχῆς τῆς βοήθειας ἃς ἐζήτησαν τὰ Ἀμερικανικὰ Νομοθετικὰ Σώματα, καὶ συγκεκριμένως:

α') Τὸ Νομοσχέδιον τῆς Βουλῆς ὀρίζει ῥητῶς ὅτι δὲν θὰ παρασχεθῇ βοήθεια εἰς Χώρας τῶν ὁποίων αἱ Κυβερνήσεις τελοῦν ὑπὸ ἔλεγχον τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως ἐκτὸς ἐὰν αὐταὶ δεχθοῦν... ἄμεσον ἐποπτείαν διανομῆς τῶν εἰδῶν περιθάλψεως ἐπὶ τόπου ὑπὸ Ἀμερικανῶν Πολιτῶν διηυκρινισμένης νομιμοφροσύνης («Ἐλ. Αἵμα» 15-5-47).

β') Τὸ Νομοσχέδιον τῆς Γερουσίας ἀπαιτεῖ νὰ ἐκπληρωθοῦν ὑποχρεώσεις εἰς τὸ νὰ παρέχεται πλήρης δημοσιότης πρὸς τὴν λαμβανομένην βοήθειαν, νὰ μὴ γίνεται διάκρισις κατὰ τὴν διανομὴν διὰ λόγους φυλετικούς, θρησκευτικούς, ἢ πολιτικῶν πεποιθήσεων («Ἐλλ. Αἵμα» 22-5-47).

Ἐξ ἄλλου κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμερομηνίαν ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Ντὴν Ἀτσεσον ὁ ὁποῖος εἶχε πρωταγωνιστήσῃ με χαρακτηριστικὴν ἐλευθερίαν γλώσσης καὶ φιλελληνισμόν κατὰ τὰς ἐνώπιον τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων καὶ τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν συζητήσεις τοῦ Νόμου περὶ βοήθειας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν, ὁμιλῶν ἀπὸ Ραδιοφώνου εἶπεν ὅτι «...αἱ Η. Π. Α. πρέπει νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ δαπανοῦν ἐπὶ διετίαν δισεκατομμύρια Δολλαρίων διὰ νὰ βοηθοῦν τὰ ἄλλα Ἔθνη, ἄλλως ὁ κόσμος περιλαμβανομένων τῶν Η. Π. Α. θὰ ἀχθῇ εἰς πλήρη οἰκονομικὴν κατάρρευσιν» («Ἐλλην. Αἵμα» 22-5-47) καὶ ὁ Γερουσιαστὴς κ. Χάρολδ Στάσεν εἰς δηλώσεις του εἰς Τζέφερσον ἀνέπτυξε τὰς βάσεις δεκαετοῦς προγράμματος ἐνισχύσεως τῶν Ἐθνῶν τὰ ὅποια ἔχουν ἀνάγκας διὰ τῆς διαθέσεως μέρους τῆς παραγωγῆς τῶν Η.Π.Α. («Καθημερινή» 22-5-47).

Τὴν 22αν Μαΐου 1947 ὁ Πρόεδρος Τρούμαν ὑπέγραψεν

εις Κάνσας Σίτυ τὸ Νομοθέτημα παροχῆς 400.000.000 Δολλαρίων βοήθειας ἐξ ὧν εἰς τὴν Ἑλλάδα (300 ἑκατ. Δ.) καὶ τὴν Τουρκίαν (100 ἑκατ. Δ.) ἐπὶ τῇ βάσει ἔργων εὐρισκομένων ὡς ἀναγράφει ἡ Ἑλληνο-Ἀμερικανικὴ Συμφωνία τῆς 20-6-47 «...ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν κυρίαρχον ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν δύο (δηλ. Η.Π.Α. - Ἑλλάδος) Χωρῶν...» καὶ ἐδήλωνε ὅτι μετὰ τὴν «...διὰ συντριπτικῆς πλειοψηφίας ἔγκρισιν ὑπὸ τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων τοῦ Νόμου περὶ βοήθειας, οἱ Πρεσβευταί μας εἰς Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν ἐντέλλονται νὰ προβοῦν εἰς ἀμέσους διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἐνδιαφερομένων Κυβερνήσεων διὰ τὴν ὑπογραφήν Συμφωνιῶν αἱ ὁποῖαι κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου θὰ διέπουν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς βοήθειας μας...» («Ἑλλ. Αἶμα» 23-5-47).

Τὴν 26ην Μαΐου 1947 συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω δηλώσεις τοῦ Προέδρου Τρούμαν ὁ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. κ. Μὰκ Βῆ μετέδιδε πρὸς τὸν Ἑλληνα Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν Διακοίνωσιν τῆς Κυβερνήσεως Η.Π.Α. εἰς τὴν ὁποῖαν ἐπισήμως ἀνεκοινοῦτο ὅτι «...εἰς ἀπάντησιν Ἐκκλήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως περιεχομένης εἰς τὴν Διακοίνωσιν τῆς 3ης Μαρτίου 1947 πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Η.Π.Α. καὶ δι' αὐτῆς, πρὸς τὸν Ἀμερικανικὸν Λαόν... ὁ Πρόεδρος τῶν Η.Π.Α. ἐζήτησεν ἀπὸ τὸ Κογκρέσσον... καὶ ἐξουσιοδοτήθη νὰ παράσχη βοήθειαν εἰς τὴν Ἑλλάδα συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου τοῦ Κογκρέσσου ὑπογραφέντος τὴν 22 Μαΐου 1947».

Προσετίθετο δὲ χαρακτηριστικῶς εἰς τὴν Διακοίνωσιν ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις εὐχαρίστως «... θὰ ἐδέχετο ἔνδειξιν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν περὶ τοῦ Προγράμματος τῆς γενικῆς ἀνορθώσεως, ὡς καὶ διαβεβαιώσεις ὅτι ἡ προσφερομένη βοήθεια θὰ χρησιμοποιοῦθῃ ἀποτελεσματικῶς...» ὡς καὶ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως «...ὅτι εἶναι ἐτοιμὴ νὰ ἀρχίσῃ διαπραγματεύσεις αἵτινες ἤθελον καταλήξῃ εἰς ἀμοιβαίως ἀποδεκτὴν συμφωνίαν ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἔργους ὑπὸ τοὺς ὁποῖους θὰ παρασχεθῇ ἡ Ἀμερικανικὴ Βοήθεια...» («Καθημερινή» 19-6-47).

Τὴν 31ην Μαΐου 1947 ὁ Πρόεδρος Τρούμαν ὑπέγραψε τὸν 84ον Νόμον τοῦ 80ου Κογκρέσσου περὶ παροχῆς 350.000.000 Δολλαρίων διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου καταστρα-

φεισῶν Χωρῶν—ἐξ οὗ 50.000.000 Δολλάρια προορίζοντα διὰ τὴν Ἑλλάδα (Ἑλληνο—Ἀμερικανικὴ Συμφωνία 8—7—47) καθὼς καὶ ταῦτοχρόνως τὸ Ἐκτελεστικὸν Διάταγμα δι' οὗ παρέχεται εὐρεῖα ἐξουσιοδότησις εἰς τὸν Στρατηγὸν Μάρσαλ νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος Περιθάλψεως κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου (Ἑλλ. Αἴμα 1—6—47).

Τὴν 15ην Ἰουνίου 1947 εἰς ἀπάντησιν τῆς Ἀμερικανικῆς Διακοινώσεως τῆς 26 Μαΐου 1947 ὁ Ἕλλην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπέδωσεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴν τῶν Η.Π.Α. μακρὰν καὶ λεπτομερῆ Διακοίνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπιβεβλημένην ἔκφρασιν τῶν εὐχαριστιῶν τῆς βαθείας συγκινήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ διὰ τὴν «..ἀπόδειξιν τῆς μεγαλοψυχίας καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ προθύμου ἐνδιαφέροντος ἐνὸς μεγάλου καὶ φίλου Ἔθνους διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς Ἑλλάδος...», παρ ἔχοντα ἰσχυρὰ καὶ πολὺ περισσό-τερα ἰσχυρὰ ἀρμολογούμενα «... ἐνδείξεις προγραμμάτων...» καὶ «...διαβεβαιώσεις ἀποτελεσματικῆς χρήσεως τῆς βοήθειας...» περὶ ὧν ὠμίλει ἡ Ἀμερικανικὴ Διακοίνωσις τῆς 26—5—47, καὶ ἐν τέλει προτείνεται «...ὅπως αἱ δύο Κυβερνήσεις προβοῦν εἰς τὴν σύναψιν ἐπισήμου Συμφωνίας ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων».

Τὸ ἔγγραφο τοῦτο, τὸ ὁποῖον καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐχρειάσθησαν 20 ὀλόκληραι ἡμέραι διὰ νὰ συνταχθῇ συνάγεται ὅτι ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον του πολλῶν ἀμφιταλαντεύσεων, ἴσως δὲ καὶ εὐλόγων ἐνδοιασμῶν ἐσωτερικῆς καὶ Διεθνoῦς μορφῆς ἀποτελεῖ ἐξ ὀχως θλιβερὰν ἐπίσημον παραχώρησιν ἢ ὁποῖα καὶ διὰ τὸν προβάντα καὶ διὰ τὸν ζητήσαντα αὐτὴν ὑπὸ τύπον διαβεβαιώσεως οὐ μόνον δὲν ἀποτελεῖ τίτλον τιμῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πάντα εἰλικρινῆ θαυμαστοτήν καὶ φίλον τῆς Ἀμερικανικῆς γενναιοφροσύνης μὲ ψυχικὴν θλίψιν ἐπεκρίθη.

Καὶ κατὰ μὲν τὰ πρῶτα δύο τρίτα αὐτοῦ, μετὰ τὴν ἔκφρασιν «συγκινήσεων καὶ εὐχαριστιῶν» ἀποτελεῖ ἓνα ἄχρηστον καὶ ὄχι βεβαίως πρωτοφανὲς Πρόγραμμα Κυβερνητικῆς δράσεως τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ αἶτημα τῶν «ἐνδείξεων τῆς Ἀμερικανικῆς Διακοινώ-

σεως τῆς 26—5—47 καὶ ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἐξευτελεστικὴν ἱκανοποίησιν πρὸς τὰς ἀπὸ 7ετίας διαδόσεις τῶν συνοδοιπόρων τῆς Διεθνοῦς Δημοσίας Γνώμης (περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι.. Μοναρχοφασιστικῆς καταστάσεως.. περὶ τῆς Πολιτικῆς τῆς Ἡγεσίας... περὶ φορολογικῆς ἀσυδοσίας.. περὶ κλίμας ἐκμεταλλευτῶν κλπ. κλπ.) καὶ ὅπου ζητήματα Πολιτικά (π. χ. «...ἡ εὐθύνῃ αὕτη συνεπάγεται τὸν συμβιβασμὸν τῶν ἐσωτερικῶν διαφορῶν...» ἣς πρόδηλον προῖον εἶναι τὸ τότε καὶ σημερινὸν Κυβερνητικὸν σχῆμα τῆς Χώρας) καὶ Διοικητικὰ συμπλέκονται διότι προφανῶς κατέστη ἀνάγκη ἐκπληρωτέα ἢ σύμπλεξις των.

Ἀπὸ δὲ τοῦ σημείου ὅπου ἀναγράφεται ἡ φράσις «...τινὰ τῶν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προτεινομένων μέτρων... ὡς καὶ ἄλλα...θὰ ἀναπτυχθοῦν περαιτέρω κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ Ἀμερικανῶν Συμβούλων...» ἀρχίζει κανεὶς νὰ ἐνθυμεῖται τὴν ἀτυχῆ καὶ ἀμφισβητουμένης ἰθαγενείας διατύπωσιν τῆς Ἐκκλήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς 4-3-47. —Κατὰ δὲ τὸ τελευταῖον τρίτον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ αἶτημα τῶν «διαβεβαιώσεων» τῆς Ἀμερικανικῆς Διακοινώσεως τῆς 26—5—47, ἀποτελεῖ περιεχόμενον τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν λαμβάνουσαν τὰ 100000.000 Δολλάρια καὶ μὴ μετασχοῦσαν τοῦ Πολέμου Τουρκίαν δὲν ἐζητήθη καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τραυματισμὸν ἀδικαιολογήτως προκληθέντα εἰς τὴν ψυχολογίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὁ ὁποῖος δὲν θαυματουργεῖ οὔτε κινητοποιεῖται ἔταν πιθαναγκάζεται, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀπεργάζεται καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα εἰς πᾶσαν ἐποχὴν ὅταν δρᾷ ἐλευθέρως βάσει τῆς θαυματουργοῦ διὰ τὸν Ἑλληνα Ἐθνικῆς του φιλοτιμίας.

Ἀκόμη τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐκμαίευθεΐσης Ἑλληνικῆς Διακοινώσεως τῆς 15-6 47 δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ προῖμιον τῆς Ἑλληνο-Ἀμερικανικῆς Συμφωνίας τῆς 20-6-47 ὡς περιεχόμενον τῆς Ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Προέδρου Τρούμαν ὑπὸ τοῦ Κογκρέσσου διὰ τοῦ Νόμου 22-5-47 ὅπως παράσχη τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν «... ἐπὶ τῇ βάσει ὄρων εὐρισκομένων ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν κυρίαρχον Ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν δύο Χωρῶν...».

Καὶ μοιραίως ἄγεται κανεὶς εἰς τὴν σκέψιν ὅτι τὸ δυσχαρα-

κτῆριστον αὐτὸ μέρος τῆς Διακοινώσεως περιελήφθη εἰς αὐτὴν διὰ νὰ μὴ περιληφθῆ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ κείμενον τῆς Συμφωνίας 20-6-47, ἡ ὁποία συμφώνως πρὸς τὸ 12ον ἄρθρον αὐτῆς ἐπρόκειτο νὰ κατατεθῆ εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Ὁμολογουμένως, ἡ ταχυδακτυλουργία αὐτὴ εἶναι ἀναξία τοῦ εὐρυτάτου θέματος τὸ ὁποῖον καλύπτει ὁ λόγος τοῦ Προέδρου Τροῦμαν τῆς 12-3-47 καὶ αἱ Ἑλληνο-Ἀμερικανικαὶ Συμφωνίαι 20-6-47 καὶ 8-7-47, καὶ τῶν ὁποίων προφανῶς ἐλησμονήθη πρὸς στιγμὴν ἢ διὰ τὴν Ἀνθρωπότητα καὶ τὸ μέλλον τῆς σημασίας.

Ἐπειδὴ ὁμως πιστεύομεν ὅτι Ἕλληνες καὶ Ἀμερικανοὶ θὰ βαδίσωμεν ὁμοστίχως καὶ ἀλληλοβασταζόμενοι ἀπὸ κρισίμων καὶ ὀδυνηρῶν ἀτραπῶν διὰ νὰ ὀδηγηθῆ μετὰ τῶν Λαῶν τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας-τῶν Λατινικῶν καὶ τινῶν ἄλλων ἢ Ἀνθρωπότης πρὸς τὴν μοιραίαν «μίαν ποίμνην» τῆς ἀληθοῦς εἰρήνης καὶ ἐλευθερίας, καὶ τῆς ἀτομικῆς κοινωνικῆς, ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς προόδου, διὰ τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον διαπιστοῦντες τὰ σφάλματα νὰ ἀποκλείσωμεν τοῦ λοιποῦ τριβόλους καὶ νεφέλας εἰς τοὺς μεταξὺ μας δεσμοὺς τοὺς ὁποίους ἢ ἀπὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου κινουμένη εἰς νέα Ἱστορικὰ πλαίσια Ἀμερικανικὴ Διπλωματία καλεῖται νὰ ὑπηρετήσῃ.

Προκαλεῖ ἄλγος εἰς κάθε Ἕλληνα τὸ τελευταῖον τρίτον τῆς Ἑλληνικῆς Διακοινώσεως, καὶ παρατηροῦμεν ὅτι ἐνῶ εἰς τὴν Εἰσηγητικὴν Ἐκθεσιν τοῦ καταθέτοντος εἰς τὴν Βουλὴν τὴν 18-1-48 τὴν Ἑλληνο-Ἀμερικανικὴν Συμφωνίαν τῆς 20-6-47 Ὑπουργοῦ, ἀναφέρεται ῥητῶς ὅτι «ἐπισυνάπτεται» ἢ Ἑλληνικὴ Διακοίνωσις τῆς 15-6-47, αὕτη οὔτε τώρα ἐπισυνάπτεται, ἀλλ' οὔτε καὶ κατὰ τὴν κατάθεσιν ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξουσιοδοτήσεως (βλ. Εἰσηγ. Ἐκθεσιν Βουλευτοῦ κ. Α. Βαμβέτσου τῆς 12-10-1947 σελ. 4 πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐξουσιοδοτήσεως) ἐπισυνήφθη, ἐνῶ ἡ δημοσιότης ταύτης διὰ τοῦ Ἡμερησίου καὶ Περιοδικοῦ Τύπου ὑπῆρξε πλήρης.

Ἐρανιζόμενοι χάριν συντομίας τὰς κατωτέρω φράσεις. «...Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ νὰ . . . . ἐπαναλάβῃ τὴν αἴτησίν της, ... διὰ μίαν Εἰδικὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολήν. . . . ἢ Ἀποστολὴ θὰ ὤφειλε νὰ συμμετέχῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πολιτικῆς τῶν ἐσόδων καὶ δα-

πανῶν, νὰ ἐγκρίνη τὰς Κρατικὰς δαπάνας τὰς ἐχούσας ἄμεσον ἢ ἔμμεσον σχέσιν μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς Ἀμερικανικῆς Βοηθείας (ἀλλὰ ποία ἐκ τῶν Κρατικῶν δαπανῶν δύναται νὰ μὴ ἔχη ἔμμεσον σχέσιν μὲ τὴν Ἀμερικανικὴν Βοήθειαν;). . . νὰ ἐγκρίνη τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ξένου συναλλάγματος (δηλ. τοῦ ἰδικῆς μας ἰδιοκτησίας συναλλάγματος). . . ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἠύχετο ὅπως ἢ Ἀποστολὴ βοηθήσῃ. . . εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς Δημοσίας Διοικήσεως. . . τὴν διάθεσιν τῶν ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως ἀγοραζομένων ἐφοδίων. . . διὰ χρησιμοποίησεως ἀριθμοῦ Ἀμερικανῶν ἐμπειρογνομόνων, ἵνα ἐνεργοῦν ὑπὸ τεχνικὴν καὶ ἐπιβλεπτικὴν ἰδιότητα ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως. . . » δίδομεν μίαν χαρακτηριστικὴν εἰκόνα τοῦ περιεχομένου τῶν αἰτηθειῶν «διαδεβαιώσεων» τῶν παρασχεθειῶν κατ' ἀνάγκην εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τῆς Διακοινώσεως, ἢ ὁποία γίνεται χαρακτηριστικωτέρα τὸ μὲν μὲ τὴν δήλωσιν ὅτι τοῦ λοιποῦ « . . . τὸ Πρόγραμμα δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν θὰ ἀναληφθῇ ὑπὸ Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου περιλαμβανούσης Ἑλλήνας καὶ Ἀμερικανοὺς τεχνικοὺς τῆς ὁποίας θὰ προΐσταται Ἀμερικανὸς διατελῶν εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. . . » τὸ δέ, μὲ τὴν ἀναλαμβανομένην ὑποχρέωσιν ὅπως αἱ ἀρμοδιότητες τῆς ὑφισταμένης Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς προσαρμοσθῶν πρὸς τὰς ἀρμοδιότητας τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς, χωρὶς οὐδεμία νὰ γίνεται ἐπιφύλαξις ὡς πρὸς τὴν ἀποδεδειγμένην καὶ ἐπιβεβλημένην ἀναπροσαρμογὴν τῶν ἀφορώντων τὴν Νομισματικὴν Ἐπιτροπὴν-ἧς μετέχει καὶ Ἀμερικανὸς-βάσει τῶν διαπιστωθειῶν ἐπιβλαβῶν συνεπειῶν τῆς δράσεώς της, ὡς ἐκ τῆς κυριάρχου καὶ ἐναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀνευθύνου γνώμης της ἐπὶ Ἑλληνικῶν πραγμάτων, συνδεομένων μὲ κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ θέματα καὶ μὲ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἐσωτερικὴν κυριαρχίαν τὰς Πολιτείας».

Καὶ ὑπ' αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις διαπορεῖ τίς πῶς δὲν ἐφάνη

φυσικὸν νὰ γεννηθῆ ἢ σκέψις ἢ κατὰ βῆμα πλέον ἀπέχουσα, νὰ ἀποτελέσῃ δηλ. ἡ Ἑλλάς Κράτος Ὁμόσπονδον τῶν Η. Π. Α. ἢ καὶ ἀκόμη θαρραλεώτερον νὰ μεταβληθῆ εἰς 49ον ἀστερίσκον τῆς Ἀμερικανικῆς σημαίας, ὅπως αἱ πολιτεῖαι τῶν Η.Π.Α. αἱ ὁποῖαι ἔχουσαι ἴδιον Σύνταγμα ἐκάστη, ἴδια δύο Νομοθετικὰ Σώματα καὶ Κυβερνήτην, ἴδιαν Ἐκπαίδευσιν, Ἀστυνομίαν καὶ Κοινωνικὴν Πρόνοιαν, ἴδιον Δίκαιον (Ποινικὸν - Ἀστικὸν καὶ Οἰκογενειακὸν) καὶ κοινὰ μόνον τὴν Φορολογίαν, τὴν ἀπονομὴν τῆς Δικαιοσύνης, τὴν Ἐξωτερικὴν Πολιτικὴν Ὁμοσπονδιακὴν Κρατικὴν παράστασιν καὶ τὰς Ἐθνικὰς Δυνάμεις Ἀμύνης;... (βλ. Γ. Ν. Μαραγκοπούλου Παρεδρ. Συμβουλ. Ἐπικρ. «Οἱ Συνταγματικοὶ θεσμοὶ εἰς τὰς Η.Π.Α. 1947 σελ. 67-72») ὁπότε πολλὰ πράγματα θὰ ἦσαν ἀπλούστερα καὶ ἡ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ριζικῶς θὰ μετεβάλλετο.

Αὐτοὶ οἱ «Τάϊμς τῆς Νέας Ὑόρκης» τὴν 20 6-47 ἔγραψαν: «... ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ὑπῆρξε παρὰ πολὺ ὑπερήφανος καὶ διὰ τοῦτο συγκατετέθη εἰς τὴν χρησιμοποίησιν Ἀμερικανικῶν τεχνικῶν...». Σημειωτέον ὅτι τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐθεωρήθη ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν Πολιτικὴν Ἡγεσίαν (Καθημερινὴ 21-6-47).

Ἄλλ' αἱ ρίζαι καὶ τὰ σπέρματα τῆς ἀπαιτήσεως τῶν ἀνωτέρω παρασχεθεισῶν «διαβεβαιώσεων καὶ ἐνδείξεων» ἤμποροῦν νὰ ἀναζητηθοῦν τὸ μὲν, εἰς τὴν βαρεῖαν ἀμέλειαν τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως συστηματικῆς Κυβερνητικῆς διαφωτίσεως περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, τὸ δέ, εἰς τὸ ἔργον καὶ τὴν δηλητηριώδη εἰς τοὺς Ἀμερικανικοὺς κύκλους προπαγάνδαν διὰ τὰ ἐν Ἑλλάδι τῶν δῆθεν «ἀχρόων» καὶ «συνοδοιπορούντων διανοουμένων» ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ἀμερικῇ—Ἑλλήνων καὶ ξένων πρακτόρων, καὶ τινῶν κρυπτοκομμουνιστῶν τῆς Οὐνρα, δῆθεν προσδευτικῶν, Δημοκρατικῶν ἀνιστορίτων, περὶ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ὁ Τζέϊμς Ρῆστον εἰς τοὺς Τάϊμς τῆς Νέας Ὑόρκης ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ (βλ. Ἑλλην. Αἶμα 20-3-47) καὶ τῶν ὁποίων αἱ ἐπιδράσεις—ὡς π.χ. ὁ ἐαμίτης τ. Ὑπουργὸς κ. Ἄγγ. Ἀγγελόπουλος (βλ. Νέαν Οἰκονομίαν τευχ. 6, 1947)—ἢ διὰ καλοπίστου ἀφομοιώσεως, ὡς π.χ. εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Βαρβαρέσου (βλ. Νέαν Οἰκονο-

μίαν ἀρ. τεύχ. 6, 7, 9 ἔτους 1947), ἡ αὐτοῦ τοῦ κ. Πῶλ Πέρτερ (βλ. Ἐκθεσίον τοῦ Ἐφημ. Ἐλευθερία 8, 9, 10 5-47) καὶ ἄρθρα εἰς Καθημερινὴν (17 καὶ 18-9-1947) ἔφθασαν μοιραίως κατ' ἀνάγκην μέχρι τοῦ κειμένου τῆς Ἑλληνικῆς Διακοινώσεως τῆς 15-6-47 καὶ μέχρι τινῶν ἐκ τῶν δηλώσεων καὶ αὐτοῦ τοῦ μοχθοῦντος διὰ τὴν Ἑλλάδα κ. Γκρίσγουολδ (π.χ. τοιαῦται 9-1-48) ὡς δύναται πᾶς τις νὰ διαπιστώσῃ προσεκτικῶς ἐξετάζων κομμουνιστικὰς φρασεολογίας—κείμενα—δηλώσεις καὶ ἄρθρα.

Ἐν πάσει περιπτώσει, μετὰ τὴν Διακοίνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς 15-6-47 καὶ τὴν πρότασιν ὅπως « . . . . αἱ δύο Κυβερνήσεις προβοῦν εἰς σύναψιν ἐπισήμου Συμφωνίας . . . . ».

Τὴν 20ὴν Ἰουνίου 1947 ὑπεγράφη ἐν Ἀθήναις ἡ ἱστορικὴ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Η.Π.Α., «Συμφωνία περὶ Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα» παρὰ τοῦ Ἑλληνος Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ κ. Μὰκ Βῆ περιλαμβάνουσα 12 ἄρθρα. Διὰ ταύτης καθορίζονται τὰ τοῦ τρόπου παροχῆς καὶ ἐφαρμογῆς τῆς Ἀμερικανικῆς Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα τῶν Δολλαρίων 300.000.000 ἐκ τοῦ Νόμου 22-5 47 τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου, κατ' ἐπανάληψιν δὲ (Προοίμιον παραγρ. 2, ἄρθρον 2, ἄρθρον 4, ἄρθρον 10) γίνεται παραπομπὴ εἰς τὴν Διακοίνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς 15-9-47 προφανῶς πρὸς ἀποφυγὴν ποικίλως ἐνοχλητικῶν λεπτομερειῶν εἰς τὸ κείμενον τῆς Συμφωνίας.

Ὁ Ἑλλην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Τσαλδάρης προσφωνῶν τὴν μικρὰν ὁμήγυριν κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συμφωνίας, εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς προσφυέστατα. « . . . Ἐχω βαθεῖαν συναίσθησιν τοῦ γεγονότος ὅτι μία νέα ἐποχὴ ἀνοίγεται, δὲν εἶναι δὲ ἀπλῆ σύμπτωσις ὅτι ἡ νέα αὕτη ἐποχὴ ἐγκαινιάζεται ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ σημείου τῆς γῆς... » (Καθημερινὴ 21-6-47). Καὶ πράγματι μία νέα ἐποχὴ διὰ τὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς πορείαν τοῦ Κόσμου, διὰ τὴν μοῖραν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν μοῖραν αὐτῶν τούτων τῶν Η. Π. Α. ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐπισήμως ἐγεννᾶτο.

Ἀσχέτως παρατηρήσεων, ἐλλείψεων, σφαλμάτων καὶ ἐπικρίσεων ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης οἱ λόγοι τοῦ « Δόγματος Τροῦμαν » καὶ ἡ ἱστορικὴ σημασία τοῦ

Νόμου 22-5-47 τ ο υ Κ ο γ κ ρ έ σ σ ο υ, εις δλην τήν έκτασίν των ἀπολύτως ἀντίθετοι πρὸς τοὺς λόγους τοῦ «Δόγματος Μονρόε» καὶ πρὸς τήν τακτικὴν τῶν Η. Π. Α. μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον Πόλεμον ἀπέκτων τὰ τυπικὰ ἀποτελέσματα των.

Τίποτε δὲν χαρακτηρίζει περισσότερον τὴν ἐλπιδοφόρον διὰ τὸν κόσμον—καὶ ὄχι μόνον διὰ τὴν Ἑλλάδα—ἐννοιαν αὐτῆς τῆς Συμφωνίας ἀπὸ τὸ λακωνικὸν 11ον ἄρθρον της τὸ ὁποῖον μὲ προφητικὴν ἀπλότητα λέγει. «...Θὰ ἐξακολουθήσῃ δὲ ἰσχύουσα μέχρις ἡμερομηνίας συμφωνηθησομένης ὑπὸ τῶν δύο Κυβερνήσεων!...» Καὶ ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῇ τίς τὴν ἀγωνιώδη περίοδον τῆς ἀνθρωπίνης Ἱστορίας τὴν ὁποίαν διανύομεν καὶ τὴν ἀνατέλλουσαν Ἡγεσίαν τῶν Η.Π.Α. ἀνέμεσον τῶν Λαῶν τῶν ἐκτὸς τοῦ Σιδηροῦ Παράπετάσματος, διὰ τὴν πάλιν τῆς ὀριστικῆς ἐπὶ τέλους ἀποκτήσεως τῆς Εἰρήνης, Ἐλευθερίας, Δικαιοσύνης καὶ τῆς Δημοκρατίας μὲ τὰς ὁποίας καλεῖται νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν πρόοδον καὶ τὴν χαρὰν τῆς καθημερινῆς ζωῆς «ἡ Κοινωνία τῶν ἀνθρώπων», διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι αὐτὴ ἡ ἀτέρμων ἐκ τῶν προτέρων ἰσχύς τῆς Ἱστορικῆς σημασίας αὐτῆς Συμφωνίας εἶναι ὁ ἀληθὴς ἀρραβὼν τῆς ἀποφασιστικῆς καὶ ἀνευχρο-νικῶν ὀρισμῶν προσπαθείας ἧ ἐποία θὰ καταβάλλεται ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ ὁποίου ἡγοῦνται αἱ Η.Π.Α. ἕως τῆς ἀποκτήσεως τοῦ ἐπάθλου τῆς Νέας Ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ἑλληνο- (καὶ τώρα καὶ Ἀμερικανο)- Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ!... Ἀλλὰ κατωτέρω θὰ ἀναλύσωμεν εὐρύτερον τὸ θέμα.

Τὴν 25ην Ἰουνίου 1947 ἡ ἐν Ἀθήναις Πρεσβεία τῶν Η.Π.Α. διὰ Διακοινώσεώς της πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐγνώρισεν ὅτι εἶναι ἐξουσιοδοτημένη ὅπως προβῇ εἰς τὴν ὑπογραφήν Συμφωνίας διὰ τὴν ἑναρξίν τῆς παραχωρουμένης εἰς Ἑλλάδα βοήθειας τῶν 50 000.000 Δολλαρίων, ἧτις παρέχεται ἐκ τοῦ 84ου Νόμου τοῦ 80ου Κογκρέσσου τῆς 31 Μαΐου 1947 εἰς τὰς Χώρας ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι «...κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ Προέδρου ἔχουν ἀνάγκην βοήθειας καὶ ἔχωσι δώσει ἱκανοποιητικὰς διαβεβαιώσεις ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Προγράμματος Περιθάλψεως συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ψηφισθέντος Νόμου».

Καὶ τὴν 8ην Ἰουλίου 1947 ὑπεγράφη ἐν Ἀθήναις καὶ

ἡ δευτέρα μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Η.Π.Α. Συμφωνία ἢ ἀφορῶσα, τὴν «Βοήθειαν πρὸς Περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὑπὸ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν» τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Δ. Μαξίμου ἐκπροσωπήσαντος τὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτοῦ κ. Μὰκ Βῆ ἐκπροσωπήσαντος τὰς Η.Π.Α. ἀποτελουμένη ἐκ 12 ἄρθρων.

Ἡ σημασία τῆς Συμφωνίας αὐτῆς συναπτομένης εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ 84ου Νόμου τοῦ 89οῦ Κογκρέσσου τῆς 31-5-47 καίτοι ἀφορᾷ κατὰ πολὺ μικρότερον ποσόν, ἤτοι 50.000.000 Δολλάρια, ἐν τούτοις, δὲν εἶναι μικροτέρα τῆς Συμφωνίας τῆς 20-6-47. Τὸ 10ον ἄρθρον αὐτῆς ἐμιλοῦν καὶ πάλιν περὶ τῆς ἰσχύος αὐτῆς « . . . . μέχρις ἡμερομηνίας συμφωνηθησομένης ὑπὸ τῶν δύο Κυβερνήσεων . . . » τὸ ὅποιον ἀσφαλῶς θὰ ἔχη τὰ ἀνάλογά του εἰς τὰς μετὰ τῆς Ἰταλίας Αὐστρίας Κίνας καὶ λοιπῶν Χωρῶν Συμφωνίας (ἀτυχῶς δὲν γνωρίζομεν ἐὰν συνήφθησαν ἀνάλογοι Συμφωνίαι μετὰ Οὐγγαρίαν καὶ Πολωνίαν, καὶ ἂν αἱ Χῶραι αὐταὶ ἐδέχθησαν τὴν προϋπόθεσιν τῆς αὐστηραῆς Ἀμερικανικῆς ἐποπτείας τὴν ὁποίαν ἐψήφισεν ἡ Βουλὴ τῶν Ἀντιπροσώπων τὴν 29—4—47 (Ἑλλην. Αἴμα 30—4—47) χαρακτηρίζει πλήρως τὸ πνεῦμα τὸ διέπον τὴν Ἐξωτερικὴν Πολιτικὴν τῶν Η. Π. Α. μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, πνεῦμα τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ἴδιον καὶ ὅταν παρακινεῖ εἰς ἀνάληψιν βαρῶν ὑπὸ τῶν Η. Π. Α. διὰ τὴν διατροφήν τῶν Γερμανῶν, καὶ ὅταν παρωθεῖ εἰς τὴν καταβολὴν 1.250.000.000 Δολλαρίων διὰ βοήθειαν τῶν κατεχομένων Χωρῶν κατὰ τὴν περίοδον 1948—49 (Λόγος Προέδρου Τροῦμαν, Καθημερινὴ 13—1—48), καὶ ὅταν εἰσηγοῦνται τὸ σχέδιον Εὐρωπαϊκῆς Ἀνορθώσεως Μάρσαλ, καὶ ὅταν ἀφορᾷ τὴν βοήθειαν τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, καὶ ὅταν παρέχει μόλις ἐσχάτως ἐκτὸς τῶν ἄλλων προγενεστέρως παρασχεθεῖσων ἐνισχύσεων βοήθειαν 328.000.000 δολ. εἰς τὴν Γαλλίαν, 227.000.000 δολ. εἰς τὴν Ἰταλίαν, 42.000.000 δολ. εἰς τὴν Αὐστρίαν, καὶ ἐτοιμάζεται νὰ χορηγήσῃ 1.500.000.000 δολλάρια εἰς τὴν Κίναν (Καθημερινὴ 11—11—47) ἢ νὰ αὐξήσῃ τὴν βοήθειαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα κατὰ 200.000.000 δολλάρια (Καθημερινὴ 27—1—48) ἢ ἐνθαρρύνει μακροχρονίους τοποθετήσεις Ἰδιωτικῶν Κεφαλαίων εἰς τὰς βοηθουμένας Χῶρας ἢ τέλος ὅταν παραιτεῖται τῶν κατὰ τὰς Συνθή-

κας τῆς Εἰρήνης ἐπιδικασθεισῶν ἐπανορθώσεων — ὑπὲρ τῶν Η. Π. Α. — τῶν τέως ἐχθρικῶν Κρατῶν.

Κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐν λόγῳ Συμφωνίας εἶναι ὅτι εἰς τὴν παραγρ. β' τοῦ ἄρθρου 1 ῥητῶς ὀρίζεται ὅτι... « ἡ Κυβέρνησις τῶν Η. Π. Α. δὲν θέλει ζητήσῃ οὐδὲ θέλει ἀπαιτήσῃ πληρωμὴν δι' ἐφόδια περιθάλψεως καὶ ὑπηρεσίας παρασχεθησομένας ὑπὸ τῶν Η. Π. Α. κατὰ τὴν παροῦσαν Συμφωνίαν... » τὰ δὲ τρόφιμα κλπ. εἶδη θὰ πωλοῦνται εἰς τὸν λαὸν καὶ τὸ προῖον αὐτῶν θὰ χρησιμεύσῃ κατὰ τρόπον ὀρισθησόμενον ἀπὸ κοινῶ ὑπὸ τῶν δύο Κυβερνήσεων.

Ἐπίσης χαρακτηριστικὸν τῆς Συμφωνίας ταύτης εἶναι ὅτι ἐλλείπει δι' αὐτὴν εἰδικὴ τις Διακοίνωσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς ἡ τῆς 15—5—47 καίτοι γίνεται ἐν τῷ προσιμοίῳ παραγρ. 2 δῆλωσις ὅτι παρέχεται ἡ βοήθεια εἰς τὰς Χώρας «... αἵτινες ἔχουσι δώσει ἱκανοποιητικὰς διαβεβαιώσεις ὡς πρὸς τὸ Πρόγραμμα Περιθάλψεως.. » Ἄλλὰ ποία χροία νέων διαβεβαιώσεων μετὰ ἀπὸ τὰς ἐκτεταμένας ἐκείνας τῆς 15—6—47;...

Ἐξ ἄλλου ἴσως διὰ τὸν λόγον αὐτὸν μὴ ἀποσυμφορηθέντος τοῦ κειμένου, ὡς συνέβη εἰς τὴν Συμφωνίαν 20-6-47, περιέχονται ἀ ψ υ χ ο λ ό γ η τ ο ι ἢ ἄ σ κ ο π ο ι ὄ ρ ο ι ὡς π. χ. τὸ τέλος τῆς παραγρ. δ' τοῦ ἄρθρου 2 καὶ ἡ παραγρ. 3 τοῦ ἄρθρου 9 ὅπου ἐπιπείνῃ διακοπῆς τῆς βοήθειας ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται νὰ μὴ. «ἐπιτρέψῃ διοχέτους ἐφοδίων περιθάλψεως.. πρὸς ἐνίχυσιν τῆς διατηρήσεως ἐνόπλων Δυνάμεων!...» Σημειωτέον ὅτι ταῦτα λέγονται διὰ Στρατὸν Χώρας ἡ ὁποία προσφυῶς ἐχαρακτηρίσθη καὶ εἶναι δλόκληρος στρατόπεδον αἰμορροοῦν διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἑαυτοῦ της, τῶν Η. Π. Α. καὶ τῆς Ἀνθρωπότητος, καὶ ἡ παρεχομένη βοήθεια συνίσταται εἰς καύσιμον ὕλην—φάρμακα—τρόφιμα—ρουχισμὸν—ἐντομοκτόνα—λιπάσματα καὶ σπόρους). Ἐπίσης ὑποχρεοῦται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ παράσχῃ ἐκ τῆς βοήθειας «.. ἴσην μερίδα» ἀσχέτως ἀγοραστικῆς δυνάμεως εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ (παρ. ε' καὶ παρ. στ') καὶ εἰς τὴν διατήρησιν δελτίου διανομῆς (παραγρ. στ' ἄρθρου 2) ἐνῶ χαρακτηριστικώτατα εἰς τὴν παράγρ. α' τοῦ ἄρθρου 2 τονίζεται πρὸς διατράνωσιν τῆς Ἀμερικανικῆς πίστεως πρὸς τὸ Ἐμπόριον

ὅτι «... ἡ διανομὴ γεννήσεται διὰ τῆς ἐμπορικῆς ὁδοῦ».. ἀλλ' ἀμέσως κατωτέρω (παραγ, α' ἄρθρ. 4) τοῦτο ἀνατρέπεται καὶ συνιστᾶται «.. συγκέντρωσις ἐγχωρίων ἐφοδίων ἀναγκαίων διὰ τὴν περίθαλψιν...»

Τέλος διάφοροι ὅροι ἀφορῶντες τὴν παροχὴν καὶ διανομὴν τῶν ἐφοδίων (ἄρθρον 1-3) τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐκ τῶν διανομῶν Κεφαλαίων (ἄρθρ. 3), τὴν συγκέντρωσιν (4 ἄρθρ.) τὸν ἔλεγχον, παρακολούθησιν — δημοσιότητα — στατιστικᾶς πληροφορίας κλπ. (ἄρθρα 5—8) καθὼς καὶ τὸν τερματισμὸν τῆς βοήθειας (ἄρθρον 9) εἶναι ἄλλοι φυσικοί, καὶ ἄλλοι οὐδὲ ὅπως ἢ ὀλιγώτερον ἢ περισσότερον θίγουν τὴν Ἑθνικὴν φιλοτιμίαν. Ἄλλ' ἔταν ἔχει προϋπάρξει ἡ ἠθικὴ δοκιμασία τῆς Διακοινώσεως τῆς 15·6·47 ταῦτα πάντα λαμβάνουν μορφήν ἀθῶν περιορισμῶν καὶ διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι δὲν ἐξυπηρετεῖται τί ἐκ τῆς ἐπὶ τούτου ἐπιμονῆς.

Διὰ τῶν δύο λοιπῶν, ἱστορικῶν τούτων Συμφωνιῶν τῆς 20-6-47 καὶ τῆς 8-7-47 ρυθμίζονται αἱ ὑπὸ τῶν Η.Π.Α. παρεχόμεναι βοήθειαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀκριβῶς τὴν Κύρωσιν τούτων ζητεῖ ἡ Κυβέρνησις.

(α') Διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Δεκεμβρίου 1947 Νομοσχεδίου «περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ἰουλίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Η.Π.Α. Συμφωνίας ἀφορώσης τὴν Βοήθειαν πρὸς Περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὑπὸ τῶν Η.Π.Α.» καὶ

(β') Διὰ τοῦ ἀπὸ 18 1-1948 Νομοσχεδίου «περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰουνίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Η. Π. Α. Συμφωνίας περὶ βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα», καὶ ἐπὶ τῆς σημασίας καὶ τοῦ βαθυτέρου θέματος ἀμφοτέρων τῶν Συμφωνιῶν προβαίνομεν εὐθὺς ἀμέσως.

II.— ΔΙΑΤΙ ΠΡΟΗΛΘΟΝ ΑΙ Η.Π.Α. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟ-
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ ΕΔΩΞΑΝ
ΤΟΙΟΥΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΕΙΣ ΑΥΤΑΣ

Α΄.

Ἐξετάζοντες τὴν εὐρυτέραν σημασίαν καὶ ἀναλύοντες τὰς ἐξυπηρετουμένας σκοπιμότητας τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν, καίτοι δὲν μᾶς διαφεύγουν καὶ τὰ ἄλλα κύρια ἐλατήρια τούτων, τὰ ὅποια ἄλλωστε τόσον εἰς τὸ Διάγγελμά του τῆς 12 3-47 ὁ Πρόεδρος Τροῦμαν ἔσον καὶ ἄλλοι ἀρμόδιοι καὶ διακεκριμένοι πολιτικοὶ ἄνδρες τῶν Η.Π.Α. εἰς τοὺς λόγους των ἀπροκαλύπτως ἐτόνισαν ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ μὴν ὑπογραμμίσωμεν κατ' ἀρχὴν οὐτε νὰ ἀποσιωπήσωμεν, τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν τοῦ χρέους τοῦ Ἔθνους μας πρὸς τὸν ἔργω καὶ λόγῳ Μεγάλον Ἀμερικανικὸν Φιλελληνισμόν, τοῦ ὁποίου αἰ ὑπὸ κύρωσιν Συμφωνίαι εἶναι ἀπλῶς ἢ χρονολογικῶς προσφατωτέρα οὐσιαστικὴ καὶ μορφωποικημένη ἐκδήλωσις καὶ τοῦ ὁποίου τὸ συγκεκριμένον καὶ ἀδιάλειπτον ἔργον χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ πρώτου καιροῦ τοῦ Ἐθνικοῦ τῆς Ἀνεξαρτησίας μας Ἀγῶνος κατὰ τὸ 1821.

Ὅταν κατὰ τὰ τέλη ἀκριβῶς τοῦ 1821 ἐξ ὀνόματος τῆς ἐν Καλάμαις Μεσσηνιακῆς Συγκλήτου, ὁ ἡρωϊκὸς πρόγονος τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου ἡμῶν Ἀρχιστράτηγος Πέτρος Μαυρομιχάλης ἀπηύθυνε πρὸς τὸ Ἀμερικανικὸν Ἔθνος «Ἐκκλησίαν βοηθείας πρὸς τοὺς Ἕλληνας» εἰς τὴν ὁποίαν ἐτόνιζεν ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ διὰ τῶν πράξεών των ἀπέδειξαν ὅτι αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐνδεδειγμένοι νὰ ἐκπληρώσουν τὸ χρέος τῆς πεπολιτισμένης ἀνθρωπότητος πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὑπεγράμμισε τὴν ἀλήθειαν τὴν ὁποίαν ἡ πάροδος 127 ἐτῶν ἔκτοτε κατέστησεν ἐκτυφλωτικῶς φωτεινότεραν καὶ αἰσθητήν, ὅτι δηλαδὴ «... ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες σᾶς νομίζομεν πλησιεστέρους παρὰ τὰ γειτονεύοντα μὲ ἡμᾶς Ἔθνη, καὶ σᾶς ἔχομεν φίλους καὶ συμπολίτας καὶ ἀδελφούς, διότι εἰσθε δίκαιοι φιλόανθρωποι καὶ γενναῖοι...» τὸ Ἀμερικανικὸν Ἔθνος βαθύτατα συγκινηθὲν ἀπὸ τῶν Ἱστορικῶν Προέδρων αὐτοῦ Μοντιε καὶ Adams καὶ τῶν ὑπουργῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως Crawford καὶ ἰδίως τοῦ Calhoun καὶ τῶν διακεκριμένων μελῶν τοῦ Κογκρέσσου ὡς ἐ κατὰ τὸ 1825 Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν

Henry Clay και οί William Dwight, D. P. Cook, P. Farrelly, S. Huston, F. Baylies, Morgan, Poinsett και πρό παντός οί Ed. Everett και D. Webster, μέχρι τών έπιστημόνων μετ'έπι κεφαλής τόν πολύτιμον άπαράμιλλον και άξέχαστον ίατρόν Howe, και μέχρι τών έπιχειρηματιών, τών Κληρικών, τών Έργατών (ιδία του Μπροϋκλιν) και τών Φοιτητών και Μαθητών άκόμη, άνταπεκρίθη με ένα θερμόν εις αισθήματα και ούσιαστικόν εις έργα Φιλελληνικόν ένθουσιασμόν (βλ. Σ. Θ. Λάσκαρη: «Ο Φιλελληνισμός έν Αμερικη κατά την Έλληνικην Έπανάστασιν» Έπιφυλ. Έλευθερουδ. 1927 τόμος Α', τευχ. ΣΤ' Αθηναι και Annals of 17th and 18th Congress, L. Richards: Letters and Journals of Samuel Gridley Howe Boston-London 1906).

Πρώτος αυτός ό άπομονωτικός Πρόεδρος τών Η.Π.Α. Μονρόε, εις τό πρός τό Κογκρέσσον Διάγγελμά του τής 4-12-1822 τονίζει μεταξύ άλλων φιλελληνικών δηλώσεων ότι «... ήτο φυσικόν ή νέα εμφάνισις του λαου τούτου έν τω άρχικω του χαρακτηρι άγωνιζομένου υπέρ τής έλευθερίας του να διεγείρη τόν ένθουσιασμόν και την συμπάθειαν πανταχοϋ τών Η.Π.Α.». Έτι δέ εις τό πρός τό Κογκρέσσον διάγγελμά του τής 2-12-1823 λέγει: «... Η Έλλάς θα καταστη και πάλιν Έθνος έλεύθερον επανακτώσα ισότιμον πρός τούς άλλους λαους θέσιν έν τω κόσμω γεγονόςδ υπερ διακαως αι Η.Π.Α. εϋχονται αυτη» (Annalsof 18th Congress p. 13).

Μετα την έν Ναυαρίνω Ναυμαχίαν ό Πρόεδρος Adams εις τό πρός τό Κογκρέσσον διάγγελμά του τής 4-12-1827 λέγει μεταξύ άλλων «... παρέχονται έλπίδες εις τούς φίλους τής έλευθερίας και τής ανθρωπότητος ότι οί Έλληνες... θα απολαύσωσι την ευτυχίαν του αυτοκυβερνασθαι δια την όποιαν εφάνησαν αξιοι υπέρ τό δέον... και ή ανεξαρτησία των θα εξασφαλισθη, ...» εις δέ τό πρός τό Κογκρέσσον διάγγελμά του τής 2-12-1828 εξέφραζε την... σταθεράν του έλπίδα ότι «... θα εξησφαλιζετο ή έλευθερία τών δεινοπαθούντων Έλλήνων». (Congressional Debates 1828-9 App. p. 2).

Έν τω μεταξύ άλλεπάλληλοι προτάσεις ενισχύσεως τών Έλλήνων υπεδάλλοντο εις τό Κογκρέσσον (ό πληρεξέυσιος Dwight 24-12-1822, πρότασις ψηφίσεως 2-3.000.000 δολλαρίων δια

νά σταλοῦν τρόφιμα καὶ βοήθεια εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν 29-12-1823 πρότασις πληρεξουσίου Morgan ἀναγνωρίσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας, 2-1-1824 πρότασις πληρεξουσίου Poinsett ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς Νοτίου Καρολίνας διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, 5 καὶ 19-1-1824 πρότασις τοῦ πληρεξουσίου Webster ἔπως ληφθοῦν μέτρα ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ἐκφραστοῦν αἱ εὐχαὶ τοῦ Κογκρέσου διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος κλπ. κλπ. καὶ—μεταξὺ 20 καὶ 26 Ἰανουαρίου 1824—μακρὰ ἐπὶ ἑβδομάδα δλόκληρον διεξήχθη ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος συζήτησις εἰς τὸ Κογκρέσσον καὶ οἱ συγκινητικοὶ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος μας λόγοι τῶν πληρεξουσίων Henry Clay καὶ Dan. Webster καὶ λοιπῶν ἀπετέλεσαν τὴν **ΠΡΩΤΗΝ** ἐπίσημον φιλελληνικὴν ἐκδήλωσιν ἣτις ἔλαβε χώραν ἐν οἰωδήποτε Κοινοβουλίῳ τοῦ Κόσμου ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ 1821 ἀναστάσεως τοῦ γένους μας.

Βεβαίως τὸ Δόγμα Monroe διατυπωθὲν εἰς τὸ πρὸς τὸ Κογκρέσσον διάγγελμα τῆς 2-11-1823 εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς ὅπου ὁ ἱστορικὸς Πρόεδρος ἐπισήμως ἐξεδήλωνε—ὡς ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν—τὸν Ἀμερικανικὸν φιλελληνισμόν, ἀπετέλει ἓνα ἐμπόδιον σταθερὸν διὰ τὴν ἐπίσημον ἐκδήλωσιν τῶν προθέσεων τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως καὶ εἶναι ἐπίσης ἱστορικῶς ἀκριβὲς ὅτι ὁ Πρόεδρος Adams ὡς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ Μάϊον τοῦ 1824 ἀπηγόρευσε τὴν διενέργειαν ἐράνου ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος μεταξὺ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου του—προτιθεμένων νὰ προσφέρουν μισθὸν μιᾶς ἡμέρας—ἵνα μὴ παρεξηγηθῇ.

Ἄλλ' εἶναι ἐπίσης ἀκριβὲς ὅτι τὸ Ἀμερικανικὸν Κογκρέσσον μὲ πρωτοβουλίαν τῶν Γερουσιαστῶν Benton - Webster καὶ Everett ἐψήφισε τὸν Νόμον τῆς 22-5-1826 ὁ ὁποῖος ἀπετέλει σκανδαλώδη θεσμοθέτησιν διὰ νὰ διευκολυνθῇ ἢ περιπλακεῖσα ὑπόθεσις τῆς ἐν Ἀμερικῇ ναυπηγήσεως τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ πολεμικοῦ πλοίου τῆς φρεγάτας «Ἑλλάς».

Ἐξ ἄλλου ὅμως τὰ πολυπληθῆ ἀνεπίσημα καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν συσταθέντα Φιλελληνικὰ Κομιτάτα δι' ἐνθουσιώδους δράσεως διακεκριμένων ἀνδρῶν συνεκέντρωσαν καθ' ὅλον τὸν ἀγῶνα ποσὰ τὰ ὅποια ἀπέστειλαν εἰς Ἑλλάδα διὰ ὀκτὼ ἐν συνόλῳ πλοίων (δύο πλοῖα τὸ 1826, 4 πλοῖα τὸ 1827, 2 πλοῖα τὸ 1828) πλή-

ρων τροφίμων, ρουχισμού, φαρμάκων και πάσης άλλης βοήθειας συνολικής αξίας πλέον των 200.000 δολλαρίων, και είναι καταπληκτική ή σύμπτωσις τῶν ὀνομάτων πρωτοστατούντων τότε τῆς Ἀμερικανικῆς Βοηθείας καὶ τῶν τῆς σημερινῆς.

Οὕτω ὁ Πρόεδρος τοῦ δραστηριωτάτου Φιλελληνικοῦ Κομιτάτου τῆς Νέας Ὑόρκης ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Amag κ. Griswald ὀνομαζόμενος καὶ ἐκεῖνος G. Griswald, ὁ θερμότατος ὑπέρμαχος τῆς Ἀμερικανικῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα Βοηθείας Γερουσιαστῆς καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Henry Clay ἔχει τὸ ἴδιο ὄνομα μὲ τὸν Οἰκονομικὸν Σύμβουλον τῆς Amag κ. Klay, ὁ τὸσας ὑπηρεσίας παρασχὼν τότε εἰς τὴν διανομὴν τῶν εἰδῶν καὶ εἰς τὰς μάχας Jonathan Miller φέρει τὸ ἴδιο ὄνομα μὲ τὸν πολύτιμον καὶ ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας παρασχόντα εἰς τὴν πατρίδα μας Στρατιωτικὸν Ἀκόλουθον τῆς Ἀμερικανικῆς Πρεσβείας Ἀθηνῶν Συντ/χην κ. Miller.

Πέραν ὅμως τῶν ἐκπληκτικῶν αὐτῶν συμπτώσεων τὸ ὄνομα τοῦ Samuel Gridley-Howe μὲ τὰς περιουσίας του, τοὺς ἐράνους του, τὰ κηρύγματά του, τὰ ἔμπορτα βοήθειας πλοῖά του καὶ τὰ τρία ταξείδιά του εἰς Ἑλλάδα διὰ τὴν προσωπικὴν διανομὴν τῆς βοήθειας, εἰς τὴν ἴδρυσιν Νοσοκομείων καὶ χωρίων καὶ ἐκτέλεσιν κοινωφελῶν ἔργων εἰς τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα, θὰ παραμένῃ ἐκεῖνο εἰς τὸ ὅποιον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος θὰ ὀφείλῃ ἀπεριόριστον εὐγνωμοσύνην.

Ἀλλὰ καὶ λάθη ἢ ἀστοχίαι συγγενῆ μὲ τὰ σημερινὰ τῆς σημερινῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας διεπράχθησαν τότε ὅπως καὶ τώρα, ἴσως διὰ τὸ ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Ἀμερικανικὸς Λαὸς ἔχει πάντοτε τὴν ἰδίαν νοοτροπίαν, ὅπως π. χ. ἡ θέλησις τῶν διαθετῶν ὅπως μὴ συμμετέχουν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν βοήθειαν!!!.. καὶ ἄπληστοι ἐκμεταλλεύσεις τοῦ Ἀμερικανικοῦ Φιλελληνισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐκ μέρους Ἀμερικανῶν προμηθευτῶν, (οἱ ὅποιοι θὰ κατέτρωγαν τὰ χρήματα τὰ διατεθέντα διὰ τὴν ναυπήγησιν δύο φρεγατῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὑπὸ κατασκευὴν δύο πλοίων δὲν θὰ παρεδίδοτο οὐδὲν ἂν δὲν ἐπενέβαινε ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἐξεγερθείσης Κοινῆς Γνώμης) ἐσημειώθησαν τότε ἀντιστοιχῶς μὲ ἀκουσθέντας συγχρόνους ψυθίρους.

Ἐπίσης ἡ Ἀμερικανικὴ Ἀποστολὴ Διανομῆς Βοηθείας ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς Howe, Jonathan Miller, Jarois, Henry Post καὶ τὸν I. P. Russ ἦτο ἐντεταλμένη μετὰ τὴν αὐστηρὰν ἐντολὴν νὰ περιορίσουν τὴν διανομὴν «μεταξὺ τοῦ μὴ μαχίμου πληθυσμοῦ... ἐκ τοῦ ἰδίου τότε καὶ σήμερον φόβου νὰ μὴ φανοῦν αἱ Η. Π. Α. ὡς ὑποστηρίξουσαι ἐνα τῶν ἐμπολέμων !!!....

Καὶ τέλος ἡ προϋπόθεσις νὰ θελήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν τύχην του, καὶ τώρα καὶ τότε ὑπῆρχεν, καὶ ὁ Howe συμφωνοῦντος τοῦ Κυβερνήτου Καποδίστρια (1829), διένειμεν τὴν βοήθειαν μόνον εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἐργασθοῦν, καὶ τοιοῦτοτρόπως κατεσκευάσεν ἐπ' ἀνταλλαγῆς βοηθείας μετὰ ἐργασίαν τὸν λιμενοβραχίονα, καὶ ἐν μέρει τὸν λιμένα τῆς Αἰγίνης!....

Ἄλλ' ὁ Ἀμερικανικὸς Φιλελληνισμὸς δὲν ἐσταμάτησε τὰς ἐκδηλώσεις του μόνον εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ὅταν τὸ 1866 ἡ Κρήτη ἠγωνίζετο ἐπαναστατημένη διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν Ἐνωσιν, ὁ Ἀμερικανικὸς Φιλελληνισμὸς ἀπέστειλε τὸν Howe μετὰ 70.000 Δολλάρια ἐξ ἐράνων τὰ ὅποια διετέθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὲρ τῶν Κρητῶν προσφύγων, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Κρήτην, ὅπου μετέβη ὁ Howe. Ἡ δὲ Βουλὴ καὶ Γερουσία ἐξέφρασαν τὴν συμπάθειαν τῶν ὑπὲρ τῶν Κρητῶν, ἐδόθησαν δὲ ἐντολαὶ πρὸς τοὺς Ἀμερικανοὺς Διπλωματικοὺς Ἀντιπροσώπους νὰ διαπραγματευθῶσιν μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κυβερνήσεων τὸ ζήτημα.

Καὶ κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν συμφορὰν πρὸς περίθαλψιν τῶν Προσφύγων κατεσπάρη ἡ Χώρα μας ἀπὸ Ἰδρύματα προελθόντα ἀπὸ Ἀμερικανικὴν συνδρομὴν. Καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Προσφύγων καὶ κατὰ τοὺς σεισμοὺς τῆς Κορίνθου καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Ἀγῶνος 1940-41 καὶ κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὁ Ἀμερικανικὸς Φιλελληνισμὸς ἐπιβλητικὸς ἐξεδηλοῦτο εἴτε ὡς Κρατικὸς εἴτε ὡς Ἰδιωτικὸς.

Ὁ Ἀμερικανικὸς Φιλελληνισμὸς ἀποτελεῖ μίαν τῶν πρώτων — ἡμεῖς θέλομεν νὰ λέγωμεν πρώτην — ἀφορμὴν τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν Βοηθείας. Τὸ ἀναγνωρίζομεν καὶ τοῦ ἀνταποδίδομεν ἐπισήμως ἔλο τὸ ὀφειλόμενον μέγα χρέος τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ λαοῦ μας.

B.

Ἄλλὰ πέραν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Φιλελληνισμοῦ, κίνητρα κύρια καὶ ἰσχυρότατα τῶν ὑπὸ κύρωσιν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν εἶναι :

α') Ἡ γενικωτέρα εὐημερία καὶ ἀσφάλεια τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

β') Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ πρόοδος τῶν Η.Π.Α. καὶ τοῦ κόσμου ὅλου, καὶ

γ') Τέλος αὐτῆ ἡ ἰδεολογικὴ πίστις τῶν Η. Π. Α. εἰς τὸν ἡγετικὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον καλοῦνται νὰ παίξουν εἰς τὴν νεωτέραν Ἱστορίαν τῆς Ἀνθρωπότητος.

* * *

α'.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν τῆς πάσης δυνάμεως τῶν Η.Π.Α. κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους—μετὰ τὸν Α' καὶ ἰδίᾳ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν μοιραίαν ἡμέραν τῆς διασπάσεως τοῦ ἀτόμου καὶ τὴν φοβερὰν ἀποκάλυψιν ἡ ὁποία ἠκολούθησε τὴν πρώτην ἀτομικὴν βόμβαν, αἱ Η.Π.Α. ἠσθάνθησαν πλέον ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία δυνατότης παρατάσεως ζωῆς τοῦ ἀπομονωτικοῦ πνεύματος τοῦ Δόγματος Monroe.

Ἡ Οἰκονομικὴ, ἡ Βιομηχανικὴ καὶ ἡ Στρατιωτικὴ δύναμις τῶν Η.Π.Α. δὲν ἦσαν πλέον μόναι—χωρὶς μίαν εὐρυτάτην καὶ ἱστορικὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ὀγκῆς—ἱκαναὶ νὰ διατηρήσουν τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν Η.Π.Α.

Ὅταν μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον περιεσώθησαν «Οἰκονομία καὶ Νικηταὶ» εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἀκόμη ἠττημένοι οἱ ἑποιοὶ εἶχον δυνατότητας οἰκονομικὰς καὶ μὲ ὑποβοηθησιν καὶ ἐργασίαν θὰ ἀνασυνετάσσοντο καὶ θὰ ἐγένοντο πάλιν ἐνεργητικὰ στοιχεῖα τῆς Παγκοσμίας Οἰκονομίας, τοῦ Ἐμπορίου καὶ τῆς Ἐλευθέρου Δημοκρατικῆς Ἀνθρωπότητος, αἱ Η.Π.Α. καὶ τὴν συνθήκην τῶν Βερσαλλιῶν εἰς τὸ Κογκρέσσον ἐταλάνισαν, καὶ τὸ Σύμφωνον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν δὲν ἐπεκύρωσαν, οὔτε εἰς τὸν Ὀργανισμὸν τοῦτον μετέσχον.

Καὶ βέβαιαι περὶ τῆς ἀσφαλείας των καὶ τῆς οἰκονομικῆς εὐημερίας των βασιζομένης εἰς τὴν οἰκονομικὴν δρασίν καὶ τὰς Διεθνεῖς συναλλαγάς, παρεδόθησαν εἰς τὴν ἀπομονωτικὴν ἀπολαυτὴν τῶν ἀγαθῶν των καὶ ἤρχισαν τὰς πιστώσεις των πρὸς τοὺς ἠττημένους καὶ κυρίως τοὺς Γερμανούς. Οἱ Γερμανοὶ ἐχρησιμοποίησαν τὰς Ἀμερικανικὰς πιστώσεις διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν εἰς Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν ἐπανορθώσεων, καὶ οἱ νικηταὶ Ἀγγλοὶ καὶ Γάλλοι διὰ τὰ ἐξοφλοῦν τὰ Πολεμικά των χρέη πρὸς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας. Τοιοῦτοτρόπως εὐρεῖα χρηματικὴ κυκλοφορία ἐπηκολούθει καὶ ἓνα αἶσθημα γενικῆς εὐεξίας ἐπεκράτει εἰς τὴν Χώραν (βλ. Andres Maurois Ἱστορία τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν, Ἀθῆναι 1947 σ. 436-7).

Εἶχον ἰσχυρὰς Στρατιωτικὰς Δυνάμεις αἱ Η.Π.Α., διέθετον λαδὸν προοδευτικόν, φιλελεύθερον, ἐργατικόν καὶ δραστήριον, πλουτοπαραγωγικὰς δὲ πηγὰς ἀνεξαντλήτους, βιομηχανικὴν ὀργάνωσιν καὶ οἰκονομικὴν δύναμιν κολοσσιαίαν ὁμοίαν τῆς ὁποίας δὲν διέθετεν οὔτε ὁ παλαιὸς κόσμος ὅλος, οὔτε ἄλλη Χώρα ὑπὸ τὸν ἥλιον, κοινωνικὸν δὲ ζήτημα ἄμεσον δὲν ἀντιμετώπιζον.

Καὶ μὲ αὐτὰ τὰ ἐφόδια ἀπεφάσισαν νὰ συνεχίσουν τὴν ἀμερικανικὴν καὶ κερδοφόρον προαγωγὴν τῆς ζωῆς των. Ἐάν τρίτος τις θὰ ἐτόλμα νὰ θίξη τὸν ἡρεμοῦντα κολοσσόν, αὐτὸς ἦτο δυνατόν νὰ τὸν συντρίψει. Καὶ ἔταν ὁ Μαῦρος Δράκων καὶ ὁ Ἀγκυλωτὸς Σταυρὸς παρεσκεύασεν τὸ Pearl Harbour αἱ Η.Π.Α. ἀπῆντησαν μὲ τὴν ἀπόβασιν εἰς τὴν Βορ. Ἀφρικὴν, τὴν Νορμανδίαν, τὰ ἰπτάμενα ὑπερφρούρια καὶ τὴν Χιροσίμα καὶ τὸ Ναγκασάκι....

Ἄλλ' ἢ Χιροσίμα καὶ τὸ Ναγκασάκι δὲν ἦσαν Βερσαλλίαι. Ἐκαίαν. Ἐκαίαν τοὺς ἐπιτιθεμένους. Ἄλλ' ἐξ ἴσου ἐφώτιζαν ἐκτυφλωτικῶς καὶ τὴν ἀποκρουστικὴν καὶ δυσοίωνον νέαν ὄψιν τοῦ κόσμου ὕστερα ἀπὸ τὸν Β'. Παγκόσμιον Πόλεμον μὲ τοὺς ἀπεράντους ἠθικοὺς καὶ ὕλικούς ἐρειπιώνας του εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν Ἀσίαν - Ἀφρικὴν καὶ τὸν Εἰρηνικόν, καὶ ἀντανακλαστικῶς πολὺ πέραν ἀκόμη τῶν περιοχῶν τούτων.

Ἐν τούτοις ἀνάμεσον εἰς τὰ ἐρείπια αὐτὰ ὅπου ἄλλοτε ἦνθη σφίζουσα ζωὴ καὶ καλαὶ διὰ τὰς Η.Π.Α. ἀγοραί, καὶ αἱ ὁποῖαι τώρα κατεστραμμένα θὰ ἀπετέλουν ἐπικίνδυνον γειτονίαν, ὑπῆρχαν ἄνθρωποι καὶ ζωὴ ποὺ ἀπεζήτει τὴν ἀναδημιουργίαν μὲ τὸ φῶς, τὴν ἐλευθερίαν τὴν Δημοκρατίαν καὶ τὸν Ἑλ-

ληνοχριστιανικόν Πολιτισμόν, τῆς Ἀγάπης καὶ Εἰρήνης—καὶ αὐ-
τὸ ἀπηντᾶτο εἰς τὴν καλλιεργημένην πολιτιστικῶς Μεγάλην Βρε-
ρανίαν πρωτίστως—ἀλλ' ὑπῆρχεν ἐπίσης καὶ ζωὴ ὅπου ἀπὸ τὴν
ἀπαισιοδοξίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν παρωθεῖτο νὰ στραφῆ πρὸς τὴν
βίαν καὶ ἀνατροπὴν πάσης ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀξίας καὶ πρὸς τὸ
κοινωνικὸν ἐκεῖνο πρότυπον—τὸν κομμουνισμόν—τὸ ὁποῖον δοκι-
μάζεται ἀπὸ 30ετίας ὅλης εἰς μίαν Ἀσιατικὴν—καὶ κατὰ τὸ
Εὐρωπαϊκόν της μέρος Ἀσιατικῆς ψυχολογίας—περιοχὴν, διό-
τι μόνον οἱ ὀπισθοδρομικοὶ λαοὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἦτο δυνα-
τὸν ὡς εἶπεν ὁ κ. Ἄττλυ ὀμιλῶν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον
τὴν 23-1-48 ἦτο δυνατὸν «...ὡς μὴ γνωρίσαντες τί τὸ καλλί-
τερον καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν μαζῶν τῶν Κρατῶν, τοῦ Δυτικοῦ
Πολιτισμοῦ...», νὰ θέλουν νὰ πειραματισθῶν εἰς τὸ πρότυπον
ποῦ τοὺς εὐηγγελίζοντο!...

Καὶ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο. Διότι τὴν φορὰν αὐτὴν εἰς τὸν
Β'. Παγκόσμιον Πόλεμον διὰ χρημάτων καὶ Στρατιωτικῶν μέσων
κυρίως τῶν Η.Π.Α.—διότι καὶ τὰ Βρεττανικὰ Ἀμερικανικὴν
εἶχον τὴν πρώτην πηγὴν—ἐκρατήθη εἰς τὴν ζωὴν ἓνα Κράτος
ἀπέραντον καὶ ἀχανές, ἀλλ' ἐχθρικὸν κατὰ τὰ ἰδανικά, τὴν πο-
λιτικὴν ἰδεολογίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ κατὰ πάντα ἀποτελοῦν
ἐχθρὸν καὶ φυλετικῶς ἀκόμη κίνδυνον ἀνώτερον καὶ πλέον ἄμε-
σον τοῦ Κιτρίνου κινδύνου.

Καὶ τὸ Κράτος αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὑπὸ τῆς Μοίρας ἐδόθη ὥστε
διὰ τὰς Η.Π.Α. ἐχρησίμευσεν, ὡς μοχλὸς ῥομπὸτ τῆς ἀσφαλείας
καὶ εὐημερίας των, τὸ Κράτος αὐτὸ ἠπεύλει τώρα καὶ ἀπειλεῖ
ἐκτροχιασμένον πλεόν ἀπὸ τὸν ῥόλον ποῦ τὸ ἤθελαν αἱ Η.Π.Α.,
ἀπειλεῖ τώρα νὰ ἐκμεταλλευθῆ τὴν δυστυχίαν ὅλου τοῦ κόσμου,
νὰ συσσωματώσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ μὲ τὰ μέσα τοῦ διεσπα-
σμένου ἀτόμου—ἂν διὰ κλοπῆς τὰ κατέχη—ἢ ἄλλων ἐξ ἴσου φο-
βερῶν νὰ στραφῆ καὶ ἀπομονώνον ἢ κτυποῦν παραλλήλως τὴν
Κοινοπολιτείαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας νὰ ἐπιπέσῃ καὶ νὰ κα-
ταστρέψῃ αὐτὴν καὶ τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν
ζωὴν τῶν Η.Π.Α.

Ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῆς τῆς ὤμης ἐξελίξεως τῶν γεγονότων καὶ
ἀσχέτως διπλωματικῶν προσχημάτων δὲν ἀπέμενε ὁδὸς σωτη-
ρίας καὶ ζωῆς διὰ τὸ ἀπομονωτικὸν πνεῦμα τοῦ Δόγματος Μον-
τοε. Δὲν ἀπέμενε, ὁδὸς συνεχίσεως τῆς ἀσταθοῦς ἐξωτερικῆς πο-

λιτικῆς τῶν Η.Π.Α. ἀπὸ τοῦ 1898 καὶ ἐντεῦθεν, ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν μὲ αὐστηρότατα καὶ βαρέα ἐπίθετα χαρακτηρίζει ὡς ἀνυπότακτον καὶ χρεωκοπημένην δι' ὄλην αὐτὴν τὴν περίοδον ἔ εὐρύτατα γνωστὸς δημοσιογράφος καὶ Δημοσιολόγος κ. Walter Lippman (βλ. W. Lippman: La politique Etrangère des États Unis: Paris 1945 σελ. 15 - 19 καὶ 39 - 53).

Δὲν ἀπέμενε καὶν ὁδὸς ἐκλογῆς. Ἀπέμενεν ἓνα: Ἡ ἄμυνα, ἡ ἀντίστασις, ἡ λυσσώδης ἀντίστασις περὶ ὑπάρξεως, τόσον λυσσώδης ὅσον ἀμειλίκτως λυσσώδης ἦτο καὶ ἡ ἐπίθεσις τοῦ ἐχθροῦ μὲ τὴν ἠθικὴν πέμπτην φάλαγγα τῆς δυστυχίας, καὶ τὴν ὑλικὴν πέμπτην φάλαγγα τῶν ἐκφυλισμένων (degenerées) ἀνθρώπων τῆς Δύσεως, οἱ ὅποιοι ἀπογυμνωμένοι εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον ἀπὸ κάθε ἀξίαν τοῦ συγχρόνου Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ παρεδίδοντο καὶ ἐπρόδιδον πρῶτον αὐτοὶ τὸν ἑαυτὸν των, καὶ ὕστερον κάθε ἐλπίδα ἀληθῶς νέας ζωῆς τὴν ὁποίαν ὅμως καὶ δραματίζοντο καὶ ἐπόθουν!!!

Καὶ ἡ ἀντίστασις τῶν Η.Π.Α. ἐν ἐπαφῇ καὶ μὲ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν ἐξεδηλώθη ὄντως σταθερὰ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Δὲν ὑπάρχει πλέον Γιάλτα καὶ Τεχεράνη. Ὑπάρχει Ὁργανισμὸς Ἑνωμένων Ἐθνῶν ἔστω καὶ μὲ τὰς ἐκδηλουμένας ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀδυναμίας του, διότι αἱ Η.Π.Α. θέλουν ὅλα τὰ ἐλεύθερα Ἐθνη νὰ συμπράξουν εἰς τὸν ἀγῶνα των διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν εὐημερίαν αὐτῶν τῶν ἰδίων ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἱεράν ὅμως πάλην διὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁποία ἀπὸ κοινού θὰ ἐνδιέφερεν ὅλους.

Δὲν ὑπάρχει τιμωρία τῶν ἠττημένων ἐν πολέμῳ σκληρὰ. Ἀλλὰ πέραν δικῶν τινῶν ἴσως καὶ αὐτῶν καλυπτουσῶν ἀπλῶς μίαν σκοπιμότητα, ταχεῖα ὑπάρχει λήθη καὶ συγγνώμη καὶ ἀνασύνταξις καὶ ἀνοικοδόμησις διὰ τοὺς Ἰάπωνας καὶ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τὰ ἄλλα κατεχόμενα τέως ἐχθρικά Κράτη. Ἀκόμη ὑπάρχει παραίτησις ἀπὸ τῶν ἀποζημιώσεών των διὰ νὰ μὴ ἐπιδεινωθῇ ἡ οἰκονομικὴ καὶ συνεπῶς καὶ ἡ κοινωνικοπολιτικὴ των κατάστασις. Δὲν ὑπάρχει ἀδιαφορία διὰ τὴν τύχην τοῦ ἄλλου κόσμου. Ὑπάρχει περίθαλψις τῶν πληγεισῶν Χωρῶν ἐκ τοῦ Πολέμου διὰ τῆς Οὐγγρα ἀρχικῶς, καὶ ἀπ' εὐθείας Ἀμερικανικῆ ὕστερον. Ὑπάρχει βοήθεια καὶ ἐνίσχυσις διὰ τὴν ἀνασύνδεσιν καὶ ἀνασυγκρότησιν τῆς Κίνας τοῦ Τσάγκ - Κάϊ - Σέκ. Ὑπάρχει βοή-

θεια και ἐγίσχυσις τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας μὲ τὴν Κοινοπολιτείαν τῆς, ποὺ ἀποτελεῖ πολύτιμον συνεργάτην τῆς ἑλλῆς ὑποθέσεως τῆς εἰρήνης, καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἰδίᾳ ἐν Εὐρώπῃ τὴν ἰσχυρὰν πεφωτισμένην καὶ ἀδίχαστον προφυλακὴν τῶν δυνάμεων τῆς ζωῆς. Ὑπάρχει ἐνίσχυσις τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς.... Ἑλλάδος διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν των, τὴν ἀνασυγκρότησιν των, διὰ τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀνεξαρτησίαν των.

Δὲν ὑπάρχουν πλέον οἱ εὐγενεῖς δραματισμοὶ τοῦ Φραγκλίου Ρουζβελτ. Αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τὴν προατομικὴν ἐποχὴν. Τὸ ἐπιτυχὲς κατ' Ἰούλιον τοῦ 1945 πείραμα τοῦ Λὸς Ἀλαμος τῆς Ἀρ.ζόνας ποὺ ἐπανελήφθη κατὰ φοβερὸν τρόπον εἰς τὰς 5 καὶ 8 Αὐγούστου 1945 εἰς τὴν Χιροσίμα καὶ τὸ Ναγκασάκι (βλ. *Andres Maurois. Ἱστορία Ἑνωμ. Πολιτειῶν σ. 445*) συνέτριψε καὶ τὸ Δόγμα Μονροε, συνέτριψε καὶ τὸν ἀπομονωτισμὸν, παρέσυρε καὶ δραματισμοὺς τοῦ Ρουζβελτ, καὶ τὰ ἀντικατέστησε μὲ τὸ «Δόγμα Τρουμαν» τῆς 12 - 3 - 47, μὲ τὴν βοήθειαν διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν φιλιῶν καὶ τέως ἐχθρικῶν Χωρῶν, μὲ τὸ «Σχέδιον Μάρσαλ», μὲ τὴν Ἑνωσιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν Δύσεως, τὴν ὁποίαν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα τοῦ Γκουτενόβε Καλλέργη μαζὺ μὲ τὸν Λέοντα Μακκᾶν, ἐπροπαγάνδιζε παραλλήλως πρὸς τὸν Τσῶρτσιλ —ἀπὸ τοῦ 1946— καὶ ἐξήγγειλεν ὁ Μπέβιν ἐνώπιον τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου εἰς τὰς 22 - 1 - 1948, καὶ τέλος μὲ ἓνα σχέδιον ποὺ θὰ ἀκολουθήσῃ εὐθὺς τὰ πρῶτα στάδια τοῦ «Σχεδίου Μάρσαλ» καὶ τοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, καὶ ποὺ θὰ ἀφορᾷ τὴν σύστασιν «τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀνθρωπότητος» πρὸς τὰς ὁποίας διὰ τὴν ἀσφάλειάν των καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ των αἱ Η.Π.Α. ὑποχρεοῦνται νὰ ἀτενίζουσιν, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ Λαοὶ τῶν Ἐλευθέρων Ἐθνῶν ποὺ θέλουν νὰ ζήσουν ἐν εἰρήνῃ, νὰ πραχθοῦν, νὰ εὐημερήσουν, νὰ χαροῦν ἐπὶ τέλος τὴν ζωὴν τοῦ πλανῆτου τούτου.

β'.

Ἄλλ' ἀμυνόμεναι διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ των αἱ Η.Π.Α. ἔχουν ἀπόλυτον συνείδησιν ὅτι ἀμύνονται πλέον καὶ διὰ τὴν Εἰρήνην καὶ τὴν Ἐλευθερίαν τοῦ Κόσμου

καὶ τὴν Πολιτικοκοινωνικὴν Δημοκρατικὴν πρόοδον, τὴν ἰδικὴν τῶν καὶ τῶν συνανθρώπων τῶν, ἔστω καὶ ἂν ἡ τωρινὴ αὕτη ἄμυνα τῆς Παγκοσμίου Εἰρήνης, τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῶν ἄλλων προαναφερθέντων ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν γίνεται ἐπὶ τοῦ παρόντος δι' οἰκονομικῶν μέσων πρὸς ἀναπτέρωνον τὸ ἠθικόν, ἐλευθερώνουν τὸ φρόνημα, ἐξυγιαίνουν τὴν σκέψιν τῆς ζωῆς, παρωθοῦν πρὸς ἔργα ἀνοικοδομήσεως πρὸς βελτιώνουν τὰς συνθήκας τῆς διαβιώσεως καὶ διασφαλίζουν τὰς ἀνθρωπιστικὰς ἐκδηλώσεις καὶ ἀπαιτήσεις τοῦ ἀτόμου.

Αὐριον, εὐθύς ὡς ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων τὸ ἐπιβάλλῃ, ἡ δι' οἰκονομικῶν μέσων ἄμυνα θὰ μεταβληθῇ εἰς διὰ δυναμικῶν μέσων ἄμυναν διὰ τὰ πραγματοποιηθῇ πλέον δυναμικῶς ἢ ἡ φωτεινὴ Pax Americana ἢ μᾶλλον Pax Anglossaxonica ὡς πιστεύομεν, ἢ ἡ Pax Slavica πρὸς τὰ σημαίνῃ ἀληθῆ ὀπισθοδρόμησιν ἀπὸ τὸ ἰδεῶδες τῆς «Ἐπὶ γῆς Εἰρήνης».

Τὸ θέμα τοῦτο, ἄλλωστε, εἰς τὸ βάθος τῶν προθέσεων τῶν καλῆς πίστεως—ἐὰν ὑπάρχουν—ιδεολόγων κομμουνιστῶν εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κίνητρά των. Ἄλλ' αὐτοὶ μὲν διὰ τοῦ Ρωσικοῦ πειραματισμοῦ ἐξωθοῦν πρὸς ὀπισθοδρόμησιν ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον νομίζουν ὅτι προάγουν, διότι ἐπιζητοῦν τὴν ἐπιτευξιν τοῦ ἰδανικοῦ των χωρὶς τὸ μόνον μέσον ποῦ ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεσιν, δηλαδή τὰς ἠθικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν ἐτέθησαν ἐκποδῶν. Ἐντιθέτως ὁ κόσμος τῆς παρατάξεως τῶν Η.Π.Α. καταλήγει καὶ θὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἴδιον θέμα πρὸς συγκινεῖ κάθε ἀληθινὸν ἄνθρωπον, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι παρ' ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὑλικῶν προϋποθέσεων, ἀναγνωρίζει τὴν βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς ἀνάγκης τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν ὡς προϋποθέσεως βασικῆς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου ἐγχειρήματός του. Καὶ διὰ τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας τῆς Δημοκρατίας, τῶν λοιπῶν ἀξιῶν τοῦ Πολιτισμοῦ μας, ἰδίᾳ δὲ τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, τὰ ὁποῖα πάντα ἀγνοεῖ τὸ Ρωσικὸν πείραμα, θὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα καὶ θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐν κοινωνικῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐλευθερίᾳ διαβίωσιν τῶν ἀνθρώπων. Τυχὸν δὲ ἐπικράτησις δυναμικῆ τοῦ Κομμουνισμοῦ δὲν θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα παρὰ τὸ ὄνειρον τοῦτο διὰ τὸ ὁποῖον ἐχύθησαν ποταμοὶ αἱμάτων καὶ ἐθυσιάσθησαν μυριάδες

εὐγενεστάτων ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων νὰ ἀπεμακρύνετο τῆς πραγματοποιήσεώς του δι' αἰῶνας ἀκόμη, τῆς ἀνθρωπότητος καλουμένης εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἐπιτυχίας νὰ ἀναकुλήσῃ καὶ πάλιν τὸν λίθον τοῦ Σιούφου ἐξ ἀρχῆς ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κρημοῦ ὅπου ὁ Ἀσιατικὸς Σλαυϊσμὸς θὰ τὸν ἔχη κατακυλίσει.

γ'.

Ἡ συνείδησις τῆς μοιραίας καὶ αἰφνιδίως ταχείας αὐτῆς ἐξελίξεως τῶν γεγονότων θεμελιώνει καὶ τὴν πίστιν τῶν Η.Π.Α. εἰς τὸν ἡγετικὸν ρόλον τὸν ὁποῖον καλοῦνται νὰ παίξουν εἰς τὴν νεωτέραν Ἱστορίαν τῆς Ἀνθρωπότητος.

Τὸ κοσμοπολιτικὸν πνεῦμα «διὰ τὴν Ἀνθρωπότητα» ὄλονεν καὶ περισσότερον ἐδραιώνεται ὡς μέτρον σκέψεως καὶ ὡς κανὼν ἐνεργείας εἰς τοὺς ἡγέτας τῶν Η.Π.Α. Καὶ ἡ Συμφωνία τῆς ἀκολουθητέας πολιτικῆς τῶν ἡγετῶν τοῦ Ρεπουμπλικανικοῦ Κόμματος μὲ τοὺς ἡγέτας τοῦ Δημοκρατικοῦ καὶ ἡ ἀγαστὴ συνεργασία Τροῦμαν-Βάντεμπεργ-Κόναλυ-Μάρσαλ-Ἀϊζενχάουερ καὶ λοιπῶν δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μοιραία ἐκδήλωσις τοῦ μεγέθους τῆς εὐθύνης ποῦ αἰσθάνονται ἐπὶ τῶν ὤμων των οἱ φορεῖς τοῦ ἀξιωματος τῆς Ἠγεσίας τοῦ Βορειοαμερικανικοῦ κολοσσοῦ.

Ὅταν ἀνάμεσον τῆς ἠθικοαξιολογικῆς συγχίσεως τῆς ἐποχῆς μας, ὁ κουρασμένος ἀπὸ τοὺς πολέμους καὶ τὰ ψευδῆ κηρύγματα ἄνθρωπος ἀμφιβάλλει διὰ τὴν ὠφελιμότητα καὶ τὴν περαιτέρω χρησιμότητα περαιτέρω πάλης διὰ συνοριακὰς κατακτήσεις καὶ ζητεῖ τὴν Εἰρήνην διὰ νὰ συνέλθῃ, τότε ὄλα εἶναι ὠριμὰ ὥστε ἡγέται ἐπὶ κεφαλῆς ἀποδεδειγμένως ἐλευθέρων ἀνθρώπων καὶ Ἐθνῶν μὲ πίστιν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀτόμου, τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως τῆς συνειδήσεως, τῆς θρησκείας καὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς Πολιτικῆς καὶ Κοινωνικῆς ὀργανώσεως μὲ φωτισμένην συνείδησιν καὶ μὲ θάρρος, μεταβάλλονται αὐτοὶ καὶ τὰ Κράτη των καὶ οἱ Λαοὶ των εἰς παντοδύναμα κύτταρα μιᾶς ἀκατανικήτου μαγνητικῆς ἔλξεως καὶ ἐπιρροῆς, καὶ αὐτὰ τὰ κύτταρα προκαλοῦν τότε τὰς ἐνώσεις τῶν Πολιτειῶν κατ' ἀρχάς, τῶν ὁμοφύλων Λαῶν ἀκολούθως, καὶ τῶν ἀνθρώπων τέλος.

Αἱ Η.Π.Α. διαθέτουσαι ὄλας τὰς προϋποθέσεις ἐνὸς τοιούτου ἐγχειρήματος βαδίζουσι τὸν μοιραῖον δρόμον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς . . . «μιᾶς ποιίμνης» τὴν ὁποίαν ἐπροφήτευσεν ὁ

Θεῖος Γαλιλαῖος, με ἔλην τὴν πίστιν, τὴν σύνεσιν καὶ τὸ θάρρος
ποῦ ἀπαιτεῖ τὸ Μέγα Ἔργον.

Συνοδοιπόρον δεδοκιμασμένον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς προόδου
τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν
ἔθνῶν καὶ συνεργάτην ἀπαράμιλλον καὶ πολύτιμον ἔχουν τὴν Μη-
τρόπολιν των : τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, ἣ ὁποία ὡς ἀποδεικνύε-
ται ἀπὸ τὴν νέαν πρωτοβουλίαν της διὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνω-
σιν καὶ ἀπὸ τὴν τελευταίαν, τὴν 22αν Ἰανουαρίου 1948, ἀγόρευ-
σιν ἐνώπιον τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου τοῦ κ. Μπέδιν ἐμφανί-
ζεται συνεργομένη ἀπὸ ἓνα αἶσθημα κοπώσεως τὸ ὁποῖον μεταπο-
λεμικῶς ἐδοκίμασεν καὶ ἀναλαμβάνει καὶ πάλιν ἡγετικὸν ρόλον
εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν περιοχὴν. Καὶ οἱ Ἀγγλοσαξωνικοὶ λαοὶ
παρακολουθοῦμενοι ἀπὸ τοὺς Λατινικοὺς ποῦ τοὺς μετέδωσαν τὸν
Ἑλληνο-Χριστιανικὸν Πολιτισμὸν καὶ τὰ φῶτα τὰ ὁποῖα εἶχον
λάβει αὐτοὶ ἀπὸ τὴν σήμερον κουρασμένην πλὴν καὶ πάλιν μαχη-
τικῶς πρωτοποροῦσαν Ἑλλάδα, μαζὺ με τὴν μητέρα Πατρίδα μας,
προχωροῦν ! . . .

Καὶ με Συμφωνίας, με Ἐνώσεις καὶ με Διπλωματικὰ καὶ
ἄλλα μέσα ἀμύνονται, προετοιμάζονται καὶ παλαίουν διὰ τὴν
αὔριον !

Αὕτῃ εἶναι ἡ θεωρητικὴ ἀνάλυσις τῶν αἰτίων τὰ ὁποῖα ἤ-
γαγον τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν σύναψιν
τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν καὶ τῶν ὁμοίων αἰ ὁ-
ποῖαι συνάπτονται ὑπὸ τῶν Η.Π.Α. με διαφόρους ἄλλας χώρας.

Γ'.

Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἡ ἀριθμητικὴ ἀπόδειξις
τοῦ πῶς αἱ Η.Π.Α. αἰ ὁποῖαι ἐπλησίασαν εἰς τὸ ὕψιστον διὰ
τὴν σύγχρονον ἀνθρωπότητα σημεῖον εὐημερίας καὶ δυνάμεως τοῦ
Κράτους των καὶ τοῦ Λαοῦ των, περιέστησαν εἰς τὴν
ἀνάγκην ὥστε διὰ νὰ διατηρήσουν αὐτὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς
εὐημερίας τοῦ Λαοῦ των, διὰ νὰ διατηρήσουν τὴν Ἀσφάλειαν
τῆς ζωῆς των, τὴν ἐλευθερίαν των καὶ τὰς Πολιτικὰς καὶ Κοι-
νωνικὰς πραγματοποιήσεις τῆς Δημοκρατικῆς ζωῆς των, νὰ
εἶναι ἀδηρῶς ὑποχρεωμένοι νὰ κάμουν ἐπι-

λογήν μεταξὺ τῆς ἀναλήψεως πρωτοβουλίας κατευθύνσεως τῶν τυχῶν τοῦ Κόσμου—καὶ φυσικὰ τῶν βαρῶν καὶ εὐθυνῶν αὐτῆς τῆς Ἡγεσίας—ἢ τῆς καταστροφῆς αὐτῶν καὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς εὐημερίας τοῦ Λαοῦ των.

Ὁμιλῶν τὴν 10ην Νοεμβρίου 1947 ἐνώπιον τῆς Γερουσίας ὁ Στρατηγὸς Μάρσαλ εἶπεν: « . . . Δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ σδύσῃ ἡ Ἐλευθέρα Κοινότης τῆς Εὐρώπης. Ἐὰν τοῦτο συνέβαινε θ' ἀπετέλει τραγωδίαν διὰ τὸν κόσμον. Θὰ συνεσώρευε ἀνυπολόγισια βάρη ἐπὶ τῆς Χώρας μας. Θὰ μᾶς ἐξηνάγκαζε εἰς σοβαρὰν ἀναπροσαρμογήν τοῦ πατροπαραδότου τρόπου τῆς ζωῆς μας. Μία τῶν σημαντικωτέρων Ἐλευθεριῶν μας, ἡ Ἐλευθερία ἐκλογῆς εἰς τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς μας ὑποθέσεις θὰ μᾶς ἀφῆρειτο πλήρως . . . . Εἴτε μᾶς ἀρέσει εἴτε ὄχι τὸ Ἔθνος μας εἴρσκεται εἰς Μίαν Παγκόσμιον θέσιν εὐρυτάτης εὐθύνης. Ἐργαζόμενοι διὰ τὸ καλὸν τοῦ κόσμου, ἐργαζόμεθα διὰ τὸ ἰδικόν μας καλόν . . . . ». (Καθημερινή 11-11-47). Ἐνῶ ὁ κ. Ἀτσεσον πρὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων εἶπεν: « . . . . Τὸ πρόγραμμα ἀνορθώσεως τῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖ τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ Μετώπου τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀσφαλείας . . . . ». (Καθημερινή 29-1-48).

Ὅταν ἐξερρηγνύετο ὁ δεῦτερος Παγκόσμιος Πόλεμος ἤδη αἱ Η. Π. Α. εἶχον φθάσει δι' ἐκμεταλλεύσεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν των πηγῶν εἰς καταπληκτικὸν ἐπίπεδον παραγωγικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὀργανώσεως. Καὶ ἀντιστοίχως ἡ εὐημερία καὶ τὸ Ἔθνικόν των Εἰσόδημα κατανεμόμενον κατὰ κεφαλὴν ἦτο ὑπερδιπλάσιον τοῦ μέσου Ἔθνικοῦ Εἰσοδήματος τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ 10-20πλάσιον τοῦ Ἑλληνικοῦ. (Βλ. Δημ. Κ. Σφαέλλου: Ἑλληνικὴ Μεταπολεμικὴ Ἀνασυγκρότησις, Ἀθῆναι 1944 σ. 97. Α. Μπερνάρη: Ἑλληνικὴ διάρθρωσις καὶ Οἰκονομικὴ Ἐπεκτατ. Πολιτικῆ. Ἀθῆναι 1947 σ. 38-42).

Τὸ προπολεμικὸν Ἐμπορικὸν Ἴσοζύγιον τῶν πληρωμῶν των κατέλιπεν πλεόνασμα ὑπὲρ τῶν Η. Π. Α. κυμαινόμενον ἄνω τῶν 260.000.000 Δολλαρίων ἐτησίως (1947). Ὅταν ἤρχισεν ὁ πόλεμος ἐντὸς τριῶν ἐτῶν (1939-1940-1941) τὸ Ἐμπορικὸν Ἴσοζύγιον Πληρωμῶν τῶν Η. Π. Α. κατέλιπεν ἐνεργητικὸν ὑπὲρ τῶν Η. Π. Α. Δολλάρια 3.270.000.000. Ἦτο ἡ ἐποχὴ ὄπου ἡ Μεγάλῃ

Βρετανία και αἱ λοιπαὶ Σύμμαχοι ἐπρομηθεύοντο πολεμικὸν ὑλικὸν καὶ πρώτας ὕλας ἐπὶ ἀμέσῳ καταβολῇ «Cash and Carry».

Ἀλλὰ τὴν 11ην Μαρτίου 1941 ἐτίθετο ἐν λειτουργίᾳ τὸ σύστημα τοῦ Νόμου «Περὶ Ἐκμισθώσεως καὶ Δανεισμοῦ» καὶ νέα μεγίστη ὄθησις πρὸς ἐξαγωγὰς—ἄρα καὶ πρὸς παραγωγὴν—ἐδόθη ὥστε μέχρι τοῦ 1945 ὅπου ἔπαυσαν αἱ χρηρηγήσεις, βάσει τοῦ Νόμου τούτου αἱ Η.Π.Α. ἐξήγαγον εἶδη ἀξίας 33.640.000.000 Δολλ. βάσει τοῦ «Νόμου Ἐκμισθώσεως καὶ Δανεισμοῦ», 16.630.000.000 Δολλάρια κανονικὰς ἐμπορικὰς ἐξαγωγὰς, καὶ εἰσήγαγον μόλις 17.540.000.000 Δολλάρια, καὶ ἕνα ὀγκῶδες ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον ἐκ Δολλ. 32.730.000.000 ἀπέμενεν ὡς ἐνεργητικὸν ὑπὲρ τῶν Η.Π.Α. εἰς τὸ Ἴσοζύγιον τῶν Ἐμπορικῶν Πληρωμῶν των, ἀσχέτως τῆς ὀριστικῆς τύχης τούτου.

Ἐξ ἄλλου ἐνῶ εἰς ὕλας τὰς Χώρας ὅπου πολεμικὸν θέατρον, αἱ πλουτοπαραγωγικαὶ πηγαὶ κατεστρέφοντο ἐκ τοῦ πολέμου, εἰς τὰς Η.Π.Α. αἱ πλουτοπαραγωγικαὶ πηγαὶ ἀνεπτύσσοντο εἰς τὸ μέγιστον, καὶ αἴσθημα εὐημερίας καὶ εὐεξίας ἄνευ προηγουμένου ὄλονεν παρεσκευάζετο καὶ ἐδημιουργεῖτο εἰς τὴν Χώραν. Τοιοῦτοτρόπως ὅταν τὸ 1945 ἔπαυσε νὰ ἰσχύη ὁ Νόμος «Περὶ Ἐκμισθώσεως καὶ Δανεισμοῦ» τερματισθέντος τοῦ πολέμου, αἱ κανονικαὶ πλέον Ἐμπορικαὶ Ἐξαγωγαὶ κατέλειπον σαφὲς εἰς μετρητὰ ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον 2.980.000.000 Δολλαρίων (1946) δηλ. τὸ 22πλάσιον τοῦ προπολεμικοῦ 1938 (260.000.000), καὶ τὸ 1947 εἰς μὲν τοὺς πρώτους 9 μῆνας 6.300.000.000 Δολλ. δηλ. τὸ 60πλάσιον τοῦ προπολεμικοῦ (1938), μέχρι δὲ τέλος τοῦ 1947 ὑπολογίζετο τὸ ὄλον ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον εἰς 8.000.000.000 Δολλάρια περίπου, μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄφει καὶ ἄλλων λογαριασμῶν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἴσοζυγίου Πληρωμῶν. (Βλ ἐξόχως ἐνδιαφέρουσαν Ἐκθεσιν τῆς Société de Banque Suisse δημοσιεύθησαν εἰς Οἰκονομολογικ. Ἐφημερίδα «Κέρδος» τευχ. 446-8 Δεκεμβρ. Ἰανουαρ. 1948 Ἀθῆναι).

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἐνεργητικὸν αὐτὸ αὐξάνει ἔτι περαιτέρω κατὰ 2.330.000.000 Δολλάρια ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄφιν καὶ ἐξαγωγαὶ ὑπὸ τύπον Βοηθείας, χαριστικά, ΟΥΝΡΡΑ κλπ. καὶ αἱ ὅποιαι ἀσχέτως τοῦ πῶς ἐπραγματοποιήθησαν πάντως ἀντιπρο-

σωπεύουν παραγωγήν και αξίαν κατά τινα τρόπον καταβληθεῖσαν και ὀπωσδήποτε διοχετευθεῖσαν εἰς τὸ εἰσόδημα τοῦ λαοῦ τῆς Χώρας.

Παραλλήλως πρὸς αὐτοὺς τοὺς χαρακτηριστικοὺς ἀριθμοὺς ἀναφέρομεν ὅτι τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα τῶν Η. Π. Α. ἐξετιμήθη διὰ τὸ 1946 εἰς 178.200.000.000 Δολλ. δηλ. διπλάσιον τοῦ ἐξ 89.000.000.000 τοῦ 1939. Καὶ τὸ 1947 ἀναμένεται ὅτι θὰ ὑπερβῇ τὰ 185.000.000.000 (βλ. Ἐκθ. Societé de Banque Suisse ἔνθ' ἄνωτέρω και Α. Μπερνάρη ἔνθ' ἄνωτέρω, ὅπου κατὰ στοιχεῖα τῆς Τραπεζῆς Διεθνῶν Κανονισμῶν τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα Η.Π.Α. ἀναφέρεται διὰ τὸ 1944 εἰς Δολλάρια 199.000.000.000) ἐνῶ ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1947-48 καταλείπει πλεόνασμα 6.800.000.000 (βλ. Διάγγελμα Τροῦμαν 12-1-48 πρὸς Κογκρέσσον ἐπὶ τῇ ὑποβολῇ προϋπολογισμοῦ 1948-49 (Καθημερινή) 31-1-48). Καὶ τοῦ 1948-49 ἀνερχομένου περὶ τὰ 40.000.000.000 Δολλάρια, ἐὰν αἱ φορολογίαι και αἱ ἀποδόσεις των παραμείνουν αἱ αὐταὶ μὲ τὰς τοῦ 1947-48 και τὰ ἔξοδα ὡς προϋπολογίσθησαν, τότε ἡ Διαχείρισις 1948 - 1949 θὰ παρουσιάσῃ πλεόνασμα 4.800.000.000 Δολλαρίων περίπου.

“Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀριθμοὶ τοῦ πλούτου και τῆς οἰκονομικῆς εὐρωστίας τῆς Χώρας, ἀπεικονίζουσι τὴν βαθμίδα τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ και καθιστοῦν εὐεξήγητον τὸ ζηλευτὸν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως φαινόμενον τὸ ὅποιον παρατηρεῖται εἰς τὰς Η. Π. Α. ὅπου μολονότι ἡ Βιομηχανικὴ παραγωγή εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς ἀποδόσεώς της και αἱ Ἀγροτικαὶ ἐσοδεῖαι τοῦ σίτρου ἔχουσι ἀποδόσεις ἄνευ προηγουμένου, ἐν τούτοις οὔτε ἡ γεωργία οὔτε ἡ βιομηχανία ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν μεγάλην ζήτησιν τῶν προϊόντων των, ἡ ὁποία ὀφείλεται ὄχι μόνον εἰς τὰς ἐξαγωγὰς, ἀλλὰ και εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν τῶν Ἀμερικανῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἀνάγκαι εἰς βιομηχανικὰ εἶδη ἢ εἰς τρόφιμα, κρέας, ἄρτον, οἶνοπνευματώδη ἔφθασαν εἰς σημεῖον τοιούτου ὥστε μόνον διὰ τὴν διατροφήν των ζώων των (εἰς τὰς Η. Π. Α. ἡ διατροφή των ζώων γίνεται κυρίως ἂν ὄχι ἀποκλειστικῶς μὲ δημητριακὰ) νὰ διαθέτουν ἐτησίως 90.000.000 τόννους σιτηρῶν (1947 - 1948) βλ. Στ. Ἀλσοπ (Καθημερινή 4-10-47). Καὶ ἡ γενικὴ ἐσωτερικὴ κατανάλωσις τῶν βιωτικῶν ἀγαθῶν—κατανάλωσις κρέα-

τος 150/ο άνωτέρα τής προπολεμικής—νά έχη ύπερβή πάν προηγούμενον θριον χάρις εις τήν ηύξημένην άγοραστικήν δύναμιν του κοινου άνά μέσον του όποιου οί μισθωτοί ηύξήθησαν έν σχέσει με τους προπολεμικούς κατά 330/ο (δηλ. περίπου 15.000.000), εκείνων που ύπήρχον προπολεμικώς. Καί οί άγρόται γνωρίζουν περίοδον εύημερίας τών παχέων άγελάδων και άπό άπόψεως έσοδειών και άπό άπόψεως τιμών. (Βλ, Morris Fisons: 'Η κίνησης τής 'Αμερικανικής Οίκονομίας: Βιομηχανική 'Επιθεώρησης 'Αθίνα: 1948 'Ιανουάριος τεύχ. 159).

'Αλλ' ή ζηλευτή αύτή εύημερία δια νά διατηρηθη άπαιτείται συνέχισις τής ζητήσεως και ύπαρξις έντατικών έξαγωγών ή όποία είναι δυνατή με τήν ύπαρξιν άγοραστών. Καί άγορασταί μέν και έπιτακτικάι άνάγκαι εις τόν έκτός τής 'Αμερικης κόσμον ύπάρχουν. 'Αλλά Δολλάρια δέν ύπάρχουν, και διότι δέν έχουσι ίσην κατ' αξίαν και ποσόν έξαγωγήν εις Η Π. Α. τί Χώραι αύται, και διότι άπό άπόψεως τιμών και ποιότητος πολλάκις σημαντικώς ύστερούν και διότι τέλος λόγω τών καταστροφών του Πολέμου δέν έχουσι ίσως δυνατότητα παραγωγής καλυπτούσης τάς άνάγκαις των και έπιτρεπούσης περιθώριον έξαγωγής εις Η. Π. Α.

'Εξ άλλου ή Τράπεζα Είσαγωγών και 'Εξαγωγών τής Ουάσιγκτων τής όποιας κύριος ρόλος είναι ή διευκόλυσις του έξωτεροικου 'Αμερικανικου 'Εμπορίου διεπίστωσεν ταχέως άνεπάρκειαν ίκανοποιήσεως τόσων μεγάλων άναγκών μετά τήν παροχήν άπό του 1945—1947 εις διαφόρους Ευρωπαϊκάς Χώρας Πιστώσεων 2.043.000.000 Δολλαρίων, εις 'Ασιατικάς δέ και λοιπάς Χώρας 430.000.000 Δολλάρια, του εκ 3.500.000.000 Δολλαρίων Κεφαλαίου της ταχέως κατ' άμέγιστον μέρος διατεθέντος (2.473.000.000 Δολλάρια) και δεδομένου ότι εκ τών ύπολοίπων της—500.000.000 Δολλάρια προορίζοντο δια δάνειον πρός Κίαν.

'Επίσης ή Διεθνής Τράπεζα 'Ανοικοδομήσεως και 'Ανασυγκροτήσεως ή όποία ήδύνατο νά χρηματοδοτήση μέρος τών 'Εξαγωγών και τής όποιας ή πρώτη πίστωσις ήρχισε χορηγουμένη τήν 9-5-47, και τής όποιας ήδη μέν τά Κεφάλαια κυμαίνονται περί τό 1.000.000.000 Δολλάρια, είναι άμφίβολον δέ εάν θά φθάσουν τά 3.875.000.000 Δολλάρια (βλ. Οίκονομολ. 'Εφημερ. «Κέρδος» 'Ιανουάρ. 1947, τεύχ. 448) κατένειμεν ήδη πιστώσεις

Δολλ. 495.000.000 (Γαλ. 250 έκατ., Όλλανδ. 195 έκατ., Δανία 40 έκατ., Λουξεμβ. 10 έκατ.) και αντιμετωπίζει εκκρεμεις αιτή-
σεις πιστώσεων 1.442.000.000 Δολλαρίων.

Τέλος τὸ Διεθνές Νομισματικὸν Ταμείον ικανὸν ἴσως νὰ ἀν-
τιμετωπίσῃ Νομισματικὰς ἀνάγκας ἡρέμου καὶ κανονικῆς Δι-
εθνοῦς ἐπικαταλλαγῆς, ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ Καταστατικοῦ
του μικρὰν δύναται νὰ δώσῃ συνδρομὴν (μέχρι τοῦδε ἐπώλησεν
εἰς τρεῖς Χώρας 211.000.000 Δολλ.) εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλή-
ματος τῶν Δολλαρίων, δηλ. αὐτῆς ταύτης τῆς προϋποθέσεως δια-
τηρήσεως τοῦ ἐξαγωγικοῦ προβλήματος τὸ ὁποῖον εἶναι ταυτόση-
μον μὲ τὸ πρόβλημα τῆς εὐημερίας τῶν Η. Π. Α.

Ἄν τώρα ἀθροίσωμεν τὰ ἐξοικονομηθέντα καὶ διατεθέντα
ὑπὸ τῶν τριῶν τούτων Ὄργανισμῶν Δολλάρια βλέπομεν ὅτι ἀνέρ-
χονται κατὰ τὰ ἔτη 1945-46-47 εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3.179.000.000
Δολλαρίων (Τρ. Εἰσ. Ἐξαγ. 2.473 Τρ. Ἀνοικοδ. 495. Δ.
Νομισματ. Τ. 211 Σύνολον 3.179 εκ.) καθ' ἣν στιγμὴν αἱ Η. Π. Α.
κατὰ μόνον τὸ χρονικὸν διάστημα 1946 - 47 ἔβλεπαν τὸ πλεόνα-
σμά των εἰς 10.980.000.000 Δολλάρια περίπου, τὸ ὁποῖον σημαί-
νει ὅτι ἡ μέθοδος τῶν 3 τούτων Ὄργανισμῶν δὲν ἦτο ἐπαρκῶς
ἀποτελεσματικὴ νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς διὰ Δολλαρίων πι-
στωτικῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐντατικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου
τῶν Η. Π. Α. ἐπὶ τοῦ ὁποῖου στηρίζεται ἡ εὐημερία καὶ τοῦ
Λαοῦ αὐτῶν.

Εἶναι ἀληθές ὅμως ὅτι τὴν ἰδίαν ἐποχὴν (Ἰούλιος 1946)
παρεσχέθη ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ πίστωσις
τῶν 3.500.000.000 Δολλαρίων πρὸς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, ἡ
ὁποία καίτοι προεβλέπετο ὅτι θὰ ἐξαντληθῇ διὰ καταβολῶν ἐντὸς
πενταετίας, ἐν τούτοις μεταξὺ 15 - 7 - 1946 καὶ 20 - 8 - 47 εἶ-
χεν ἐξαντλήσῃ τὰ 3.100.000.000 Δολλάρια.

Ἄλλὰ καὶ αὐτὰ ἂν προστεθοῦν εἰς τὰ ὑπὸ τῶν τριῶν ἀνω-
τέρω Ὄργανισμῶν διατεθέντα πάλιν ἔμενον ἓνα κενὸν περίπου
Δολλαρίων 4.600.000.000 τὸ ὁποῖον ἐκαλύφθη βεβαίως κατὰ τὸ
1946 καὶ 1947 ποικιλοτρόπως, ἀλλ' οὐδεμίαν πρόβλεψιν ὑπῆρχεν
ὅτι τοῦτο θὰ καθίστατο ἐν συνεχείᾳ περαιτέρω ἐφικτὸν ἐνῶ. . . .
κοί Ἀμερικανοὶ ὑπελόγιζαν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξάγουν εἰς τὸ μέλ-
λον προϊόντα ἀξίας τὸ ὀλιγώτερον 7.000.000.000 Δολλαρίων ἔτη

σίως εάν θέλουν να εξασφαλίσουν την ολοκληρωτικήν απασχόλησιν των εργατικῶν χειρῶν των » . . . (βλ. "Εκθεσιν Societè de Banque Suisse ἐνθ. ἀνωτ.).

Πάντα τὰ ἀνωτέρω παρατηροῦμεν βάσει τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἴσοζυγίου Πληρωμῶν, καθ' ὅσον αἱ βοήθειαι καὶ αἱ πιστώσεις τὰς ὁποίας ἔδωσαν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν αἱ Η.Π.Α. ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς συρράξεως ἀναβιδάζονται ἀθροιστικῶς εἰς τὸ ποσὸν τῶν 19.500.0000.000 Δολλαρίων ("Εκθ. Soc. de Banque Suisse ἐνθ. ἀνωτ.).

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἐφθασαν αἱ Η.Π.Α. ὥστε πλέον σαφῶς νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ Πρόβλημα ἢ τῆς μοιραίας ἐπιβαλλομένης κάμψεως τοῦ δείκτου τῆς παραγωγῆς των καὶ κατὰ συνέπειαν τοῦ ὁμοίου τῆς εὐημερίας των διότι δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος πληρωμῆς τῶν ἐξαγομένων προϊόντων των ἢ τῆς πιστοχρηματοδοτήσεως παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. τῶν ἐξυγῶν πρὸς τὰς πτωχὰς εἰς Δολλάρια καὶ κατεστραμμένας ἐκ τοῦ Πολέμου Χώρας, ὑπὸ μορφήν βοήθειας ἢ μακροχρονίων δανείων ἢ ἄλλως.

Τοῦτο συντελούμενον δὲν θὰ εἶχε μόνην συνέπειαν τὴν διατήρησιν τῆς ἰδίας αὐτῶν εὐημερίας ἀλλὰ θὰ ἀνεκούφιζε καὶ θὰ ἐνεθάρρυνε τὰς βοηθουμένας Χώρας. Θὰ ἤμβλυε τὰ Κοινωνικοπολιτικά των προβλήματα δι' ἀποτροπῆς τῆς δυστυχίας, τὸ Πολιτικὸν γόητρον τῶν Η.Π.Α θὰ ἀνυψοῦτο καὶ θὰ διετηρεῖτο ἢ δυνατότης, αἱ δυνάμεις τῶν Χωρῶν αὐτῶν νὰ εἶναι ἐν ἰκανότητι ἵνα συνδράμουν τὰς Η.Π.Α. εἰς τὴν ἀμυναν κατὰ παντὸς κινδύνου τῆς Εἰρήνης, τῆς Εἰρήνης τῆς εἰδικῆς των ὡς καὶ τῶν ἄλλων Χωρῶν.

Ἐπὶ πλέον ὁ κανὼν τῆς Ἀμερικανικῆς ζωῆς δράσεως καὶ ὀργανώσεως θὰ ἀπέβαιεν μετεπολεμικῶς ὑπόδειγμα διὰ τὰ Κράτη ταῦτα καὶ ἢ θὰ ἀπεμονοῦτο ἡ Κομμουνιστικὴ βία (Σοβιετικὴ Ρωσσία) καὶ θὰ διησφαλίζετο ἐπὶ μακρὸν ἢ ἐλευθερία καὶ ἢ εἰρήνη τοῦ κόσμου (ἄρα καὶ ἡ εὐημερία τῶν Η.Π.Α) ἢ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πληγῇ ταχέως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἤρχιζεν χειρῶν ἀδίκων κατὰ τῶν Η.Π.Α.. εἴτε οὗτος προέβαιεν ἀπ' εὐθείας κατὰ τοῦ Σώματος τοῦ Η.Π.Α. εἴτε ἐν Εὐρώπῃ, ἢ ὁποία οὕτω μετεβάλλετο εἰς αὐτόχρονα ζωτικὸν χῶρον διὰ τὰς Η.Π.Α. ὁ μετὰ τοῦ ὁποίου δεσμὸς εἰς τὴν ἐποχὴν ὅπου διαπερᾶται

τις τὸν Ἀτλαντικὸν ἐντὸς ὀλίγων ὥρων γίνεται ἀναποτρέπτως ἀδιάρηκτος.

Ἵπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας δὲν ὑπῆρχεν ὁδὸς ἐκλόγῃς ἄλλη ἀπὸ τὴν χαραχθεῖσαν. Οἱ λόγοι τοῦ ἰδίου Στρατηγοῦ Μάρσαλ ἐνώπιον τῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐπιτροπῆς τῆς Γερουσίας τὴν 12-1 48 εἶναι χαρακτηριστικώτατοι. «Αἱ Η.Π.Α., εἶπεν, πρόκειται νὰ λάβουν Ἱστορικὴν ἀπόφασιν. Τὸ ἐνώπιον μας καθήκον εἶναι μέγα. Ἡ παρατεινομένη βοήθεια σκοπὸν ἔχει νὰ προλάβῃ τὸν οικονομικὸν στραγγαλισμὸν ὃ ὁποῖος ἀπειλεῖ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ διὰ τῆς ζωτικῆς αὐτῆς περιοχῆς θέτει ἐν κινδύνῳ τοὺς Ἐλευθέρους Λαοὺς τοῦ Κόσμου... Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν διαρκῆ Εἰρήνην καὶ ἀτομικὴν Ἐλευθερίαν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ Εὐρώπη... Ἐὰν δὲν κινήθωμεν ἡμεῖς σήμερον διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ πρόβλημα, τοῦτο ἀσφαλῶς θὰ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς ἐντὸς αὐτῶν τῶν Η.Π.Α. ὑπὸ συνθήκας κατὰ πολὺ περισσότερον δυσμενεῖς δι' ἡμᾶς...» (Καθημερινὴ 13-1-48). Ὁ δὲ Ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου κ. Ἀβερὸλ Χάρριμαν ἐνώπιον τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γερουσίας ἐδήλωσεν: «Τὸ Πρόγραμμα Μάρσαλ θὰ σημάνῃ θυσίας ἐκ μέρους τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ, ἀλλὰ τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα οὕτω θὰ κερδιθοῦν εἶναι πολὺ μεγαλυτέρας ἀξίας ἀπὸ τὰς ἀμέσως θυσίας. Θὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν σταθερότητα εἰς τὸν κόσμον, καὶ θὰ λάβωμεν ἄμεσα ἀνταλλάγματα ἐν καιρῷ ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ Παγκοσμίου Ἐμπορίου μας...» (Καθημερινὴ 13-1-48). Ὁ δὲ τέως Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Σάμνερ Οὐέλλες εἰς ἄρθρον του εἰς Ἐφημερίδα «Κῆρυξ Βῆμα» Νέας Ὑόρκης (13-1-48) γράφει: «...Αἱ τύχαι τῆς Δημοκρατίας εἰς τὴν Δύσιν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἰκανότητα τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ νὰ σκεφθῇ μὲ διαύγειαν ἐπὶ τῶν Ἐθν. ζητημάτων του...»

Οὕτω αἱ Η. Π. Α. διὰ τὴν Εἰρήνην καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ Λαοῦ των ἔπρεπε νὰ καταβάλουν «ἀσφάλιστρον» — καὶ δὴ παραγωγικώτατον ἀσφάλιστρον — ὑπὸ μορφὴν βοήθειας πρὸς τὴν Εὐρώπην. Καὶ τὸ Σχέδιον Μάρσαλ ἀνέκυψεν οὕτω αὐτομάτως! «Ἡ εὐημερία τῆς Χώρας ταύτης καὶ ἡ εὐημερία καὶ ἡ Εἰρήνη τοῦ κόσμου ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Προγράμματος

τούτου» εἶπεν εἰς πρὸς δημοσιογράφους δηλώσεις του ὁ Πρόεδρος Τρουῦμαν (Καθημερινὴ 30—1—48).

Ἄλλὰ προβαίνουσαι αἱ Η. Π. Α. εἰς μίαν τοιαύτην ἀπόφασιν τὴν ὥραν τῆς ἐν συγχίσει καὶ ἐν κλονισμῷ εὐρισκομένης Εὐρώπης καὶ μὲ τὴν σαφῆ ἀντίδρασιν τοῦ Ρωσικοῦ Κομμουνισμοῦ (ὁ κ. Μπέδιν ἀπεκάλυψεν ὅτι ὁ Μολότωφ ἠπείλησε τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν ἐὰν ἐπεκρούρει τὸ Σχέδιον Μάρσαλ—Καθημερινὴ 28-4-48) ἐλάμβανον σαφῆ θέσιν διεκδικητοῦ κατευθύνσεως τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου. Καὶ ὡς διεπόμεναι καὶ φυσικὰ προασπίζουσαι γενικώτερον ὠρισμένας ἠθικὰς ἀξίας, αἱ Η.Π.Α. εἶναι φανερόν ὅτι διὰ τῆς ἀποφάσεώς των αὐτῆς, τῆς «Ἱστορικῆς» ἔπως τὴν ἔχαρακτήρισεν ὁ Στρατηγὸς Μάρσαλ, ἐξέφευγον ἀπὸ τὴν ἀπλῆν ἰδιότητα τοῦ εὐφυοῦς καὶ ἐμπείρου πιστωτοῦ, ἢ τοῦ Τραπεζίτου ἢ χορηγοῦ μιᾶς μεγάλης ἐπιχειρήσεως ἢ μιᾶς φιλανθρωπίας. Ὑπεδύοντο τὸν ρόλον καὶ ἐλάμβανον τὴν θέσιν τοῦ Ἠγέτου, καὶ ἐπωμίζοντο ὅλας τὰς ὑλικὰς καὶ ἠθικὰς εὐθύνας διὰ τὴν τύχην τοῦ Λαοῦ των, τοῦ Κόσμου καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ, ἐνῶ ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἢ ὁποία παραλλήλως ἤρχισεν ἀγωνιζομένη διὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν ἀπλῶς διανοίγει τὸν δρόμον τῆς ἐπιτυχίας εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν Σχέδιον (χωρὶς αὐτὸ νὰ μὴ σημαίνει ὅτι ἐπίσης ἡ Μεγάλη Βρεττανία διὰ τοῦ τρόπου τούτου θέτει τὰ θεμέλια ἐνεργείας μελλοντικῆς ἰδικῆς της κατὰ τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν μεθόδους καὶ τοὺς σκοποὺς μιᾶς μικρογραφίας Σχεδίου Μάρσαλ), τὸ ὅποῖον ὁσονδήποτε καὶ ἂν τινὲς τρέφουν εὐσεβεῖς ἐλπίδας, τοῦτο δὲν πρόκειται νὰ συγκρουσθῇ ἀλλὰ μοιραίως θὰ συγχωνευθῇ μὲ τὸ Ἀγγλικὸν πρὸς εὐημερίαν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ Κόσμου. Μία ἐποχὴ γεννᾶται, καὶ δὴ κατὰ θαυμαστὸν τρόπον, μὲ πλήρη συναίσθησιν τοῦ γεγονότος τούτου εἰς τοὺς πρωταγωνιστάς της. «...Ὁφείλομεν νὰ ἐνεργήσωμεν—εἶπεν ὁ στρατηγὸς Μάρσαλ τὴν 12-1-48 ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν τῆς Γερουσίας—ἀντιμετωπίζοντες τὴν σημερινὴν Παγκόσμιον κατάστασιν, ἢ θὰ παραμερισθῶμεν καὶ θὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς ἄλλας Δυνάμεις νὰ δώσουν τὸν τύπον τοῦ μέλλοντος Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ...»

Μὲ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις καὶ τοὺς οἰκονομικοὺς ὑπολογισμοὺς ἠκούσθησαν οἱ ἀριθμοὶ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ—καὶ ἡ ἐπι-

μονή του πρὸς ἀπόκρουσιν κάθε περικοπῆς (Καθημερινή 4-2-48) καὶ ἡ ταυτότης τοῦ ποσοῦ τῶν 6.800.000.000 Δολλαρίων πού ζητεῖ διὰ τὴν πρώτην περίοδον αὐτοῦ 1948—49 ἐν συσχετίσει μὲ τὸ πλεόνασμα τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ τῆς Διαχειρίσεως 1947—48 ἀνερχομένου εἰς 6.800.000.000 Δολλάρια ἐμολογῶ ὅτι ἴσως θὰ πρέπει νὰ ἀμφιδάλλωμεν ἂν τοῦτο ὀφείλεται εἰς μόνην σύμπτωσιν.

Οἱ Ἀμερικανοὶ, ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ των πού ἀπομειώνει τὸ Ἔθνικόν των Εἰσόδημα κατὰ 20 ο)ο διαθέτουν εἰς τὸν κόσμον τὰ 4 ο)ο τοῦ Ἐθνικοῦ των Εἰσοδήματος. Φορολογοῦνται—κατ' ἔτος ἴσως—κατὰ 15 ο)ο περισσότερο ἀπὸ ὅτι θὰ ἠδύναντο νὰ φορολογηθοῦν ἔχοντες τὸν ἴδιον προϋπολογισμόν ἀλλὰ χωρὶς τὴν «β ο ἡ θ ε ι α ν» Μάρσαλ. Ἀλλὰ διὰ τοῦ τρόπου ὅμως αὐτοῦ ἀσφαλίζουν τὴν εὐημερίαν των, τὴν ἀσφάλειάν των, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν πτωχῶν λαῶν τοῦ κόσμου. Ἀκόμη, διασφαλίζουν τὸν κοινὸν ἡμῶν ὄλων Ἑλληνο Χριστιανικὸν Δυτικὸν Πολιτισμόν.

Ἐρωτᾶται μόνον: Ἔως πότε θὰ προβαίνουν εἰς τοῦτα; Ἀδιστακτικῶς φρονῶ μέχρι τῆς λίαν προσεχοῦς ἡμέρας ὅπου μετὰ Πόλεμον Νικηταί, ἢ ἄνευ Πολέμου Οἰκονομικοὶ—ἄρα καὶ Πολιτικοὶ Ἠγέται τοῦ Κόσμου θὰ καλέσουν τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς καὶ ἄλλους Λαοὺς εἰς μίαν ἀστικὴν Παγκόσμιον Κοινοπολιτείαν ἐξελιγμένης Κοινωνικοοικονομικῆς μορφῆς ἢ Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀνθρωπότητος ὅπου ἡ Εἰρήνη ἢ Ἐλευθερία καὶ ὁ πόθος τῆς ἐν Δικαιοσύνη καὶ ἠθικῇ ζωῇ θὰ ἐπιβληθῇ κάθε ἐπιφυλάξῃ ἀπηρχαιωμένων διὰ τὴν ἐποχὴν μας τύπων κυριάρχων καὶ ἀλληλοεξοντωμένων Κρατῶν.

Χαρακτηριστικοὶ εἶναι οἱ λόγοι τοῦ ἐν Λονδίῳ Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ κ. Ντάγκλας ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν τῆς Γερουσίας εἰπόντος: «... Ἄν οἱ Ἀμερικανοὶ δυνηθοῦν νὰ πραγματοποιήσουν κατὰ τὸν ἐλπιζόμενον βαθμὸν τὴν ἀνάρρωσιν τῆς Εὐρώπης, τότε ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ μετέχοντα τοῦ Σχεδίου Ἔθνη θὰ προχωρήσουν πέραν τοῦ 1952 πρὸς δημιουργίαν οἰκονομικῆς ὀργανώσεως στενωτέρας ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον. Τὰ ἐν λόγῳ Ἔθνη ἔχουν ἀναλάβει ῥητὰς ὑποχρεώσεις αἱ ὁποῖαι ἂν ὡς εἶμαι πεπεσμένος τη-

ρηθοῦν θὰ συντελέσουν ὥστε ἡ περιοχή αὐτὴ νὰ ὑψωθῆ ὑπερᾶν τοῦ πεδίου τοῦ Ἐθνικισμοῦ καὶ τῶν ἄνευ, περιορισμοῦ κυριαρχικῶν δικαιωμάτων, πράγματα τὰ ὁποῖα ἔδρασαν τὴν Εὐρώπην κατὰ τὰ τελευταῖα 75 ἔτη...» (Καθημερινὴ 13-1-48).

Ὁ δὲ ἀείμνηστος Φραγκλῖνος Ροῦσβελτ εἰς τὰς 7 Νοεμβρίου 1941 ἔλεγεν, «... εἰς τὸν μεταπολεμικὸν κόσμον δὲν θὰ ὑπάρχη θέσις διὰ προνόμια Ἐθνικά, Κοινωνικά ἢ Ἀτομικά!...» (Βλ. Fr. D. Roosevelt: The American way: Selections from Public Adresses: N. York 1944).

Οἱ οἰκονομολόγοι ἐξ ἄλλου οἱ ὁποῖοι διηρωτῶντο τὸ 1946 ἂν θὰ ἀντιμετώπιζαν αἱ Η.Π.Α. μετὰ τὸν παραγωγικὸν πυρετὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον διεκκατεῖχοντο καὶ ἀπὸ τὸν προκύπτοντα βαθμιαίως ἐλαφρὸν πληθωρισμὸν (ἤδη τὸ 1946 αἱ τιμαὶ ἀνῆλθον κατὰ 470)ο διὰ τὰ τρόφιμα, 150)ο διὰ τὰς πρώτας ὕλας, καὶ 90)ο διὰ βιομηχανικὰ εἶδη) κρίσιν ἀνάλογον μὲ ἐκείνην ποὺ ἐγνώρισαν κατὰ τὸ 1929-1931, ἤδη διεπίστωσαν κατὰ τὸ 1947 μὲ τὴν ἐξακολούθησιν ἐφαρμογῆς τῆς βοήθειας ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖ νέαν μορφήν τοῦ Νόμου Ἐκμισθώσεως καὶ Δανεισμοῦ καὶ τὴν ἐξαγγελίαν τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ὅτι δὲν φαίνεται προσῶς ἐπικειμένη οἰκονομικὴ κρίσις εἰς τὰς Η.Π.Α.... Καὶ ἤδη παρατηρεῖται ὅτι ἐφ' ὅσον θὰ ἐφαρμόζεται τὸ Σχέδιον Μάρσαλ, διὰ μίαν μακρὰν σχετικῶς περίοδον δύναται τὰ προβλεφθῆ οἰκονομικὴ σταθερότης καὶ εὐημερία μὲ τὴν Ἐθνικωτάτην Κοινωνικωτάτην καὶ Κοσμοσωτήριον αὐτὴν λύσιν, τῆς ὁποίας τὸ τέρμα θὰ συμπέσῃ μοιραίως μὲ τὴν Οἰκονομικὴν καὶ Νομισματικὴν κατὰ πρῶτον λόγον Ἐνωσιν τῶν Δυτικῶν Κρατῶν.

Ἄλλωστε κατὰ τὸ Σχέδιον Μάρσαλ ὁ τύπος τῆς βοήθειας θὰ εἶναι «δωρεά» διὰ τὰς πλέον ἀδυνάτους Χώρας, λίαν μακροχρόνιος «πίστωσις» διὰ ἄλλας, ὑπὸ μορφήν «συναλλαγματικῆς διευκολύνσεως» διὰ τὰς εὐρωστοτέρας, καὶ ὑπὸ μορφήν τῶν δύο πρώτων ἢ τῶν δύο τελευταίων μορφῶν διὰ τινὰς χώρας. μὲ ἐλαστικότητα τοιαύτην ὥστε νὰ ἀποκλείεται ὁ κίνδυνος τῆς πίεσεως τῶν ὀφειλετῶν δι' ἀγωνιώδους προσπάθειας τῶν ἀμέσου εἰσαγωγῆς προϊόντων τῶν εἰς τὰς Η.Π.Α. διὰ νὰ ἐξεύρουν συνάλλαγμα εἰς κάλυψιν δανειακῶν ὑποχρεώσεων καὶ τοιουτοτρόπως

νά κατακλυσθοῦν τυχὸν αἱ Ἀμερικανικαὶ Ἀγοραὶ καὶ νά σημειωθῇ οὕτω πτώσις τιμῶν εἰς Η.Π.Α., ἀναστολὴ παραγωγῆς, ἀνεργία, καὶ ἀνωμαλίας. (Βλ. δηλώσεις Ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν διὰ τὰ Οἰκονομικὰ κ. Θόρπ ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Γερουσίας—Καθημερινὴ 13-1-48).

Δ'.

Παρ' ἐκτὸς ἕμως ὄλων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων βασικῶν λόγων δὲν πρέπει νά παρίδωμεν ὅτι αἱ Η.Π.Α. προέβησαν εἰς τὴν παροχὴν βοηθείας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν σύναψιν τῶν ὑπὸ κύρωσιν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν καὶ δι' ἓνα πρόσθετον ἀκόμη λόγον. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς εὐρυτάτης αὐτῆς Κοσμοπολιτικῆς τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Συνεδρίου τῶν Παρισίων ἀποφασιστικῶς ἀπεστέρησαν τὴν Ἑλλάδα τῶν ὀφειλομένων ἀξιολόγων ὑπὲρ αὐτῆς Πολεμικῶν ἀποζημιώσεων τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, ὅπως ἐπίσης ἐστάθησαν ἀναδλητικαὶ—καὶ τώρα μετανοοῦν ἴσως—διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν Ἑλληνικῶν ἐδαφικῶν Ἐθνικῶν διεκδικήσεων ἐπικουρούμεναι ἀπὸ τὸν ὁμολογήσαντα ἐνώπιον τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου σφάλματά του κ. Μπέβιν (22-1 48).

Καὶ εἰς τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας τῆς Ἑλλάδος αἱ ὁποῖαι ἐξεδηλώθησαν καὶ μὲ παλλαϊκὰς ἐκδηλώσεις, συλλαλητήρια διαμαρτυρίας, κλείσιμον τῶν πολιτῶν εἰς τὰς οἰκίας των καὶ νέκρωσιν τῆς ζωῆς ἐπὶ μίαν ἡμέραν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, Θεσσαλονικὴν καὶ ἄλλας μεγάλας πόλεις, μὲ κωδωνοκρουσίας καὶ ἐπιδόσεις διαμαρτυριῶν εἰς τὰς Συμμαχικὰς Πρεσβείας καὶ πικροχόλους γελοιογραφίας καὶ δημοσιεύματα τῆς Δημοσίας Κοινῆς Γνώμης, ἀλλὰ καὶ τέλος διὰ πολιτικῶν ἐνεργειῶν τῶν ὑπευθύνων Ἑλλήνων ἐκπροσώπων εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Παρισίων «... ὁ Ἀμερικανὸς Ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ἐδήλωσεν ὅτι Η. Π. Α. εἶναι ἀποφασισμέναι νά ἐπιληφθοῦν τοῦ θέματος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνασυγκροτήσεως..» Βλ. Ἀγὸρ. Βουλευτοῦ Ἰ. Πολίτου εἰς Πρακτ. Ἐπιτρ. Ἐξουσιοδοτ. 10-10-1947.

Τὴν ἠθικὴν ταύτην ὑποχρέωσιν ἐκπληρώσασαι κατὰ γράμμα

καὶ εἰς ἔκτασιν εἰσέτι μὴ δυναμένην ἐριστικῶς νὰ συλληφθῆ, παρέσχον καὶ παρέχουν τὴν πλέον ἢ ἀνεκτίμητον ὄχι μόνον οἰκονομικὴν ἀλλὰ καὶ πολιτικὴν καὶ δυναμικὴν συνδρομὴν των, (ὄρα ἐπιστολὴ Στρατηγοῦν Μάρσαλ—Καθημερινὴ 22-1-48) ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ Χώρα μας εἶναι ζήτημα ἂν θ' ἀπελάμβανε ταύτην τὴν στιγμὴν ἀνεξαρτησίας, διατηρουμένης ὄχι μόνον ἀπὸ τὰς αἱματηρὰς θυσίας τῶν τέκνων της ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐγγυήσεων τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς ἀκεραιότητός της, τῶν ὑπὸ τῶν Η.Π.Α. παρασχεθεισῶν κατόπιν καὶ τοῦ ἀπὸ 2-1-1948, διαδήματος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. (Ἐθνικὸς Κῆρυξ 22-1-1948).

Ἀσχέτως δὲ διατυπώσεως καὶ ἐπωνυμίας τῆς βοήθειας τὸ ἐὰν ὀφείλονται εὐχαριστίαι ἢ εὐγνωμοσύνη διότι εὐεργετούμεθα —κατὰ τινὰς ἐπικριτὰς— οὐσιαστικῶς ἐκ τῶν ἐκ τοῦ λογαριασμοῦ μας δωρηθέντων εἰς τοὺς ὀφειλέτας ποσῶν τῶν ὁποίων ἡ καταβολὴ οὕτω ἀντὶ ἀνταποδόσεως ἔλαβε τὴν μορφήν εὐεργεσίας χορηγουμένης ὑπὸ τῶν Η. Π. Α. ἀποσκοποῦντες εἰς τὸ εὐρύτερον παρ' ἐκτὸς τοῦ οἰκονομικοῦ Ἐθνικὸν συμφέρον, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἀποτελέσματα καὶ ἐνθυμούμενοι τὴν πείραν παλαιότερων ἐπανορθώσεων αἵτινες οὐσιαστικῶς διέρρευσαν χωρὶς οὐσιωδῶς νὰ τὰς αἰσθανθῆ ἡ Χώρα, φρονοῦμεν ὅτι ὑπῆρξεν ρεαλιστικῶς διὰ τὴν Χώραν ἐπωφελεστέρα ὑπ' αὐτὴν τὴν μορφήν ἢ ἐνίσχυσις της καὶ ἡ θετικὴ παροχὴ δυνατότητος ἐπουλώσεως τῶν τραυμάτων της, ἀντὶ τῶν ἀμφιβόλου εἰσπραξιμότητος μεγαλυτέρων ἐπανορθώσεων.

Αὐτὰ λοιπὸν ὑπῆρξαν τὰ κίνητρα μὲ τὰ ὁποῖα προῆλθον αἱ Η.Π.Α. εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς συνάψεως τῶν ὑπὸ κύρωσιν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μορφήν καὶ τὸ περιεχόμενον ; Τοῦτο τὸ μὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἐπικρατήσαν ἐνώπιον τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων κατὰ τὴν συζήτησιν σχετικῶς μὲ τὰς προϋποθέσεις παροχῆς τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, τὸ δὲ εἰς τὸν σιδηροῦν Νόμον τῆς ἀνάγκης . . . . Ἀλλ' ἐπέκτασις ἐπ' αὐτοῦ οὐ δ ε μ ί α ν σ κ ο π ι μ ό τ η τ α κ α λ ύ π τ ε ι .

III.

ΕΙΝΑΙ ΕΠΑΡΚΗΣ Η ΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΗ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ
ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΡΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΕΥΡΥΤΑΤΩΝ ΣΚΟΠΩΝ ΤΗΣ:

A'.

Ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀνωτέρω ἀναπτυχθεῖσαν εὐρύτητα τῶν σκοπῶν τῶν ἐπιδιωκομένων ὑπὸ τῆς παρεχομένης εἰς τὰ διάφορα Κράτη Ἀμερικανικῆς βοήθειας, ἡ δυνάμει τῶν ὑπὸ κύρωσιν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν παρεχομένη βοήθεια εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς παροχῆς τῆς προεβλέφθη ὡς ἀνεπαρκῆς.

Ἡ πρόβλεψις περὶ ἀνεπαρκείας τῆς ἦτο εὐχερῆς καὶ σαφῆς. Καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὸν Παλλαϊκὸν Ἑλληνικὸν ἐνθουσιασμὸν διὰ τὸ «Δόγμα Τροῦμαν» τῆς 12-3-1947 μέχρι τέλους Αὐγούστου ὁπότε ἐπὶ τέλους κατέφθαναν εἰς Ἑλλάδα τὰ πρῶτα πλοῖα μὲ εἶδη ἐκ τῆς βοήθειας, ἓνα αἰσθημα ἀπογοητεύσεως ὑπέβασκε καὶ τελικῶς θὰ ὑπερίσχυεν ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ ὄξυ πολιτικὸν αἰσθητήριον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὁ ὁποῖος ἀδιαφορῶν διὰ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς ποσότητας αἱ ὁποῖαι ἐπὶ τέλους ὀρθῶς διέβλεπεν ὅτι ἦσαν διορθώσιμοι, ἀπέβλεπεν καὶ ἱκανοποιεῖτο ἀπὸ ἓνα. Ὅτι αἱ Η.Π.Α. ἀπεφάσιζαν κατ' ἀρχὴν νὰ μὴ ἐγκαταλείψουν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν τύχην τῆς, ἡ ὁποία τύχη τῆς Ἑλλάδος τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐξηρτάτο περισσότερο ἀπὸ τὴν προβαδίζουσαν Πολιτικὴν καὶ Στρατηγικὴν βοήθειαν τῶν Η.Π.Α. παρά ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν. Καὶ πάλιν ἐφ' ὅσον ἐξεδηλοῦτο τοιαύτη ἐκτεταμένη οἰκονομικὴ βοήθεια διησφαλίζετο ἡ μονιμότης τῆς Πολιτικῆς καὶ Στρατηγικῆς ἡ ὁποία εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ἐποχὴν εἶναι προέχουσα διὰ τὴν Χώραν μας

Δὲν ἐλησμόνει ἄλλωστε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅτι πρὶν ἢ καὶν ἐξαγγελθῆ τὸ εἰδικὸν πρόγραμμα βοήθειας διὰ τὴν Ἑλλάδα αἱ Η.Π.Α. εἶχον παράσχη εἰς τὴν Χώραν πιστωτικὴν μεταπολεμικῶς βοήθειαν:

Διὰ τῆς Τραπέζης Εἰσαγωγῶν καὶ Ἐξαγωγῶν	Δολλ.	25.000.000
Διὰ τοῦ Στρατ/κοῦ πλεονάζοντος ὕλικου	»	45.000.000
Διὰ τῆς παραχωρήσεως τῶν 100 Λίμπερτυ	»	45.000.000
Δυνάμει τοῦ Νόμου Ἐκμισθώσεως καὶ Δανεισμοῦ	»	81.500.000
Δηλαδὴ συνολικῶς	»	<u>196.500.000</u>

παρ' ἐκτὸς τῆς ἐκ 255.000.000 δολλ. ἀναλογίας τῶν Η.Π.Α. εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς Οὐνρρα (βλ. Α' Ἀπολογισμὸν ΑΜΑG «Καθημερινή» 14-12-1947) πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τὸν ὠδήγει εἰς τὴν σκέψιν ὅτι ἀφοῦ ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τόσην βοήθειαν ἀπὸ τὰς Η.Π.Α. ἔταν δὲν ὑπῆρχεν εἰδικὸν πρόγραμμα δι' αὐτήν, τώρα ὅπου ὑπάρχει τὸ πρόγραμμα αὐτὸ καὶ μάλιστα τήσῃ διὰ τὰς Η.Π.Α. σημασίας, ἀνεπάρκεια ἢ λάθος θὰ διορθωθῇ καὶ θὰ ἀντιμετωπισθῇ.

Ὁ χρόνος ἀπέδειξεν, ὅτι τόσον ἡ πρόβλεψις τῶν Οἰκονομολόγων περὶ τῆς ἀνεπαρκειᾶς τῆς βοηθείας, ὅσον καὶ ἡ πρόβλεψις τοῦ λαοῦ περὶ τῆς διορθώσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν κενῶν αὐτῆς, ὑπῆρξεν ὀρθή.

Οὕτω ἐνῶ τὸ 1946 ἐκ τῆς βοηθείας τῆς Οὐνρρα (210.000.000 Δολλάρια) καὶ ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Συναλλάγματος (148.000.000 Δολλάρια), (βλ. «Ἔθνος» Ε. Μπιτσαξῆ 24-26-6-47 καὶ «Νέα Οἰκονομία» Ἰούλιος 1947), διετέθησαν συνολικῶς ποσὰ μέχρι 358.000.000 Δολλάρια διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Χώρας, μὴ περιλαμβανομένων στρατιωτικῶν δαπανῶν (ἃς εἶχεν ἀναλάβει ἡ δεδοκιμασμένη πρόστατις Μεγάλη Βρετανία πρὸς τὴν ὁποίαν ἀδιαφόρως πικρῶν σφαλμάτων τῆς ὀδυνηρῶν διὰ τὴν Πατρίδα μας δολογηθέντων ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ κ. Μπέδιν, ἡ Ἑλληνικὴ εὐγνωμοσύνη θὰ εἶναι ἄσθεστος), διὰ τὸ 1947 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑπελόγιζεν τὰς ἀνάγκας τῆς Χώρας εἰς 360.000.000 Δολλάρια χωρὶς τὰς στρατιωτικὰς δαπάνας, (βλ. «Νέα Οἰκονομία» 1947 τευχ. 9 σελ. 468 καὶ Ἐφ. «ΚΕΡΔΟΣ» Ἀθῆναι 3-1-48) καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ Πόρτερ εἰς 320.000.000 Δολλάρια παραλλήλως ὑπο-

λογίζουσα με υπερβολικὴν αἰσιοδοξίαν τὰς ἐξαγωγὰς τῆς Χώρας εἰς 120.000.000 Δολλάρια. Τελικῶς διὰ τὸ 15μηνον διάστημα 31 Μαρτίου 1947 μέχρι 31 Ἰουνίου 1948 διειτέθησαν 300.000.000 Δολλάρια ἐκ τῆς Βοηθείας, ἐξ ὧν τὰ 150.000.000 Δολλάρια δι' Ἐξοπλισμὸν καὶ Ἐφοδιασμὸν τοῦ Στρατοῦ, 90.000.000 Δολλάρια διὰ τὴν Ἀνοικοδόμησιν, 20.000.000 Δολλάρια διὰ τὴν Γεωργίαν καὶ 80.000.000 Δολλάρια διὰ τὴν προμήθειαν ἀγαθῶν καταναλώσεως. Ἀπέμειναν δὲ τὰ 50.000.000 Δολλάρια ἐκ τῆς βοήθειας πρὸς τὰς πληγείσας Χώρας, τὰ ὁποῖα θὰ διειτίθεντο συμφώνως πρὸς τὴν Συμφωνίαν διὰ τρόφιμα, σπόρους, λιπάσματα, φάρμακα, ἐντομοκτόνα καὶ καύσιμα.

Διὰ τὴν περαιτέρω κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας, ἀνεμένοντο τὰ ποσὰ ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν. Ἄν παραβληθῆ ὅτι κατὰ τὸ 1946 διὰ 12 μῆνας διειτέθη ποσὸν 358.000.000 Δολλαρίων (ἀνευ στρατιωτικῶν δαπανῶν) διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Χώρας καὶ τώρα θὰ διειτίθετο διὰ τὸ 15μηνον διάστημά Μαρτίου 1947-Ἰουνίου 1948, ἀφαιρουμένων τῶν 150.000.000 διὰ τὸν Ἐξοπλισμὸν τοῦ Στρατοῦ καὶ τὸν ἐφοδιασμὸν αὐτοῦ ποσὸν 200.000.000 Δολλαρίων, γίνεται προφανές ὅτι ἡ βοήθεια δυσχερῶς θὰ ἐπήρκει διὰ νὰ διατηρηθῆ τὸ οἰκονομικὸν καὶ βιωτικὸν ἐπίπεδον τοῦ 1946 ἔστω καὶ ἂν κατὰ τὸ 1947 ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία ἤρχιζε νὰ καθίσταται αὐτοδύναμος.

Ἡ ἐξ ἀρχῆς αὐτῆ ἀνεπάρκεια ἡ ὁποία ὁσηδῆποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ συμβολὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν θὰ ἦτο ἄνω τῶν 125.000.000 Δολλαρίων περίπου εἰς τὸ 15μηνον διάστημα 31/3/47 - 31/6/48, συνεπεῖα καὶ αἰτίων μὴ προβλεφθέντων, διεπιστώθη ἐπισήμως ταχύτερον ἀπὸ ὅτι ἀνεμένετο καὶ εἰς ἕκτασιν προφανῶς μεγαλυτέραν ἐκείνης τὴν ἐποίαν ἀνεφέραμεν.

Οἱ λόγοι οἵτινες ἐπέδρασαν δυσμενῶς ἐπὶ τῆς ἐπαρκείας τῆς βοήθειας ἦσαν :

α') Ἡ ἐπίτασις τοῦ συμμοριτικοῦ πολέμου με 4 συνεπεῖας : Πρῶτον, τὴν αὐξήσιν τῶν διὰ τὸν Στρατὸν δαπανῶν εἰς βάρος λοιπῶν κονδυλίων. Δεύτερον, τὴν μείωσιν τῶν ἀγροτικῶν χειρῶν λόγῳ ἐπιστρατεύσεως. Τρίτον, τὴν δυσχέρειαν καλλιιεργείας λόγῳ τῶν κινδύνων ἐπιθέσεων συμμοριτῶν, καὶ ἐκ τοῦ θαθμηδὸν δη-

μιουργηθέντος Προσφυγικοῦ ρεύματος, καὶ Τέταρτον, κατ' ἀναλογίαν μείωσιν ἀποδόσεως φορολογιῶν καὶ κύκλου ἐργασιῶν.

β') Ἡ παρατηρηθεῖσα μέχρι σήμερον αὐξησις τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν Διεθνῶς καὶ εἰς Η.Π.Α., (βλ. Μαρκ. Σούλιδαν: 13 ο/ο εἰς Η.Π.Α. «Καθημερινή» 30-1-1948).

γ') Ἡ προβλεφθεῖσα καὶ πραγματοποιηθεῖσα εἰς μεγαλύτεραν κλίμακα μὴ πραγματοποιήσις Ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ, ἐλαίου καὶ ἄλλων προϊόντων.

δ') Ἡ μείωσις τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι καλλιεργειῶν λόγῳ καιρικῶν ἀντιξοοτήτων - ξηρασία, παγετῶνες καὶ πολλαχού ἢ καταστροφῇ τῆς σιτοπαραγωγῆς.

ε') Λόγῳ βραδύτητος ἐκπονήσεως καὶ ἐκτελέσεως ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ἑλλήνων καὶ AMAG προγράμματος εἰσαγωγῶν αἰσθητῆ ἀνακοπῆ καὶ ματαίωσις εἰσαγωγῶν ἐπὶ μῆνας, σχεδὸν μέχρι τέλους τοῦ 1947.

στ') Ἡ καταπληκτικὴ δυσχέρεια κατανοήσεως ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων τῆς AMAG Ἑλληνικῶν τινῶν συνθηκῶν ὀφειλομένων εἰς τὴν Γεωγραφικὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, τὴν Διεθνῆ ἐξέλιξιν, εἰς τὸ ἀναφαίρετον αἰσθημα τῆς ἀποταμιεύσεως, τὸ ὁποῖον ἐκτρέπεται λόγῳ ἀνυπαρξίας πίστεως κατ' ἀρχὴν καὶ σταθεροῦ μέτρου ἀξιῶν εἰς τὸν τόπον, πρὸς τὰ ὁποῖα πάντα ἀδιαφοροῦντες, κατόρθωσαν τὸ ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκομένου καὶ ἀνέτρεψαν τὴν σχετικὴν σταθερότητα τοῦ Ἐθνικοῦ Νομίσματος.

ζ') Ἡ ἀμφίβολος συνδρομὴ εἰς τὸ ἔργον τῆς AMAG στελεχῶν τινῶν αὐτῆς, τῶν ὁποίων παραδόξως ἢ δὲν ἠλέγχθη ἐπαρκῶς ἢ νομιμοφροσύνη ἢ διέφυγεν τὴν προσοχὴν τῶν ἐντεταλμένων εἰς τὴν σχετικὴν ἔρευναν ἀρμοδίων τοῦ «F.B.I.»

Ἦδη ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1947 ὁ Πρόεδρος Τρουμαν εἰς τὴν Πρώτην ἐπὶ τοῦ Προγράμματος Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν Ἐκθεσιν του πρὸς τὸ Κογκρέσσον τὴν 10-11-1947 ἀνεγνωρίζει ὅτι «...εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἀπαιτηθοῦν καὶ ἄλλα χρήματα πέραν τῶν 300.000.000 Δολ. τὰ ὁποῖα παρεσχέθησαν ἤδη...» (Καθημερινή 11-11-47) ἀνέφερον δὲ ὡς αἰτιολογίαν τοὺς τρεῖς πρώτους ἐκ τῶν ὡς ἄνω λόγων οἵτινες ἐπέδρασαν δυσμενῶς καὶ ἀπέδειξαν ἢ κατέστησαν ἀνεπαρκῆ τὴν βοήθειαν.

Βραδύτερον ἢ ἀναγνώρισις τῆς ἀνεπαρκείας συνωδεύθη μὲ

σύντημσιν τῆς προθεσμίας τῆς βοθηείας ἀπὸ 15 μῆνας εἰς 12 μῆ-
νας δι' ὠρισμένας δαπάνας.

Τὴν 27ην Ἰανουαρίου 1948 ὑπῆρχον εἰδήσεις ἐξ Οὐασιγ-
κτῶνος περὶ πιθανῆς παροχῆς νέας βοθηείας 200.000.000 Δολλ.
πρὸς τὴν Ἑλλάδα (Καθημερινή) καὶ τέλος τὴν 5 Φεβρουαρίου
1947 (Καθημερινή) ὁ Στρατηγὸς Μάρσαλ ὁμιλῶν πρὸς τοὺς ἀντι-
προσώπους τοῦ Τύπου, εἶπεν ὅτι μελετᾶται παροχὴ νέας Στρα-
τιωτικῆς Βοθηείας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀνεξαρτήτως τοῦ Γενικοῦ
προγράμματος καὶ τοῦ Εἰδικοῦ τοιοῦτου βοθηείας, ἐνῶ παραλλή-
λως ἢ δημοσιευομένη τὴν ἰδίαν ἡμέραν Ἔκθεσις τῆς ὑπὸ τὸν κ.
Χέρτερ Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς συμπεραίνει ὅτι «...αἱ Η.
Π. Α. πρέπει νὰ ἐξακολουθήσουν βοθηοῦσαι τὴν Ἑλλάδα...».

Ὡστε ἐκ τῆς πανηγυρικῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνεπαρκειᾶς
τῆς βοθηείας οὐ μόνον δὲν ἀποκλείεται ἀλλ' εἶναι πιθανώτατον
πρὶν κἂν ἔχουν κυρωθῆ αἱ παροῦσαι Συμφωνίαι ὑπὸ τοῦ Ἑλληνι-
κοῦ Κοινοβουλίου νὰ ἐξαγγελθῆ ἡ νέα ἢ νέαι βοήθειαι εἰς τὴν
Ἑλλάδα καὶ τοιοτοτρόπως νὰ ἔχη δικαιωθῆ καὶ πάλιν τὸ πο-
λιτικὸν αἰσθητήριον τοῦ λαοῦ μας.

B

Καὶ ἡ μὲν οἰκονομικὴ ἀνεπάρκεια τῆς βοθηείας τῆς Amag
θὰ ἔχει οὕτω καλυφθῆ. Ἄλλ' ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν στελεχῶν τῆς
AMAG ὡς πρὸς τὴν ἀντίληψιν τῶν Ἑλληνικῶν συνθηκῶν ἐν τῷ
πλασίῳ τῶν ὀποίων καλοῦνται νὰ φέρουν εἰς πέρας τὸ ἀνατεθὲν
καὶ σκοπούμενον ἔργον, ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς διακρίσεως τῆς
ὀρθότητος ἢ μὴ τῆς στρεβλότητος τῶν ὑποβολιμαίας σκοπιμότη-
τος δολίων πολλάκις πληροφοριῶν των ἐν σχέσει μὲ τὰ Ἑλληνι-
κὰ πράγματα, καὶ τέλος ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν ἐκ μέρους τῶν στε-
λεχῶν τῆς Amag κατανοήσεως τοῦ μεγάλου θέματος ποῦ ἐξυπη-
ρετεῖται καὶ διὰ τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα Ἀμερικανικῆς βοθηείας
καὶ τοῦ δολίου καὶ ἀνοικτοῦ πολέμου ποῦ διεξάγεται κατ' αὐ-
τῆς, πῶς θὰ ἀπαλλαγῶμεν; ; ;...

Οὔτε ἡ Ἐπιτροπὴ Πόρτερ διέφυγε τῶν τεχνικωτάτων καὶ ἀ-
ποτελεσματικῶν ἐπιθέσεων κατὰ τοῦ προγράμματος βοθηείας, οὔ-
τε ἡ Amag καὶ ὁ κ. Γκρισγουῶλδ, οὔτε κἂν αὐτὴ ἡ προσφά-
τως δημοσιευθεῖσα Ἔκθεσις «Χέρτερ».

Ἐκ τῶν ἄνω ἄνω ἀνωτέρω ἀρμοδίου καλῆς πίστεως καὶ δεδοκιμασμένους φίλους τῆς Ἑλλάδος καὶ φυσικὰ καλοὺς καὶ διακεκριμένους Ἀμερικανούς Πολίτας, οὐδεὶς κατῴρθωσε νὰ διαφύγη ἀπὸ τοῦ νὰ ὀλισθήσῃ εἰς τὰς καλῶς τοποθετημένας παγίδας τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῶν ἐχθρῶν τοῦ «Δόγματος Τρούμαν», τῶν ἐχθρῶν τῶν βοθητῶν, τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος, τῶν κοινῶν μας δηλαδὴ ἐχθρῶν τοῦ Ἐρυθροῦ Φασισμοῦ καὶ τῶν εὐφυεστάτων δῆθεν «Δημοκρατικῶν» καὶ «ἀντικειμενικῶν» προοδευτικῶν συνοδοιπόρων του. (Fellow travelers).

Διότι αἱ παγίδες καὶ αἱ νάρκαι τῆς ἀντιδράσεως δὲν ἐστήθησαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' εἰς τὸ ὑπέδαφος.

Δὲν εἶπαν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Πόρτερ τὸ νέον σύνθημά των μετὰ τὸ «νὰ φύγουν οἱ Ἄγγλοι» δηλαδὴ «νὰ φύγουν οἱ Ἀμερικανοί! . . . ». Ἄλλ' εἶπαν: Εἰς ἓνα τόπον ποῦ ἔχει τὴν σημερινὴν Ἑλληνικὴν Πολιτικὴν Ἡγεσίαν ματαιπονεῖτε! . . . Δὲν εἶπαν εἰς τὴν Αἴτιαν μὴ δίδετε τὰ χρήματά σας. Ἄλλ' ὑπέδειξαν ὅτι ὀρθὸν εἶναι νὰ ζητήσουν νὰ μεταβληθῇ τὸ Ἑλληνικὸν φορολογικὸν σύστημα οὕτως ἢ ἄλλως.

Δὲν εἶπαν, ἐγκαταλείψατε τὴν μάχην τῆς σταθεροποιήσεως τοῦ Νομίσματος. Ἄλλ' εἶπαν: Εἰς ποίαν Χώραν τῆς ὑψηλοῦ ὑπάρχει ἡ Ἑλληνικὴ χρυσομανία;

Δὲν εἶπαν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐνισχύσετε τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν. Ἄλλ' ἐπιθύρυσαν, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς δὲν ἔχει τὴν μαχητικὴν ἀπόδοσιν ποῦ εἶχεν ἄλλοτε!! . . .

Δὲν εἶπαν νὰ ἀξιώσετε τὴν διάλυσιν τοῦ διὰ διεθνοῦς ἐλέγχου ἐκλεγέντος πανελευθέρως Κοινοβουλίου. Ἄλλ' ὑπέδειξαν ὅτι θὰ ἦτο Δημοκρατικωτέρα ἢ πολιτικὴ Διακυβέρνησις τῆς Χώρας ἂν δὲν ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν ἡ ἐτυμηγορία τοῦ Κοινοβουλίου, ποῦ ἔμως ἀποτελεῖ πιστὴν ἀνταπόκρισιν τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς ἐτυμηγορίας τοῦ Λαοῦ. Δὲν εἶπαν τέλος ὅτι μάχονται τοὺς σκοποὺς τοῦ «Δόγματος Τρούμαν» ἢ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ τοὺς ἀφορῶντας τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀμερικανικὴν ἀσφάλειαν καὶ εὐημερίαν. Ἄλλ' εἶπαν: Διατὶ νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν Διεθνή Διαιτησίαν τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἡ Ἑλλάς νὰ γίνῃ γέφυρα συνεννοήσεως τῶν δύο κόσμων ἀντὶ πέτρας σκανδάλου;

Δὲν εἶπαν ὅτι πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς βαθμιαίαν καὶ ἔντεχνον κομμουνιστοποίησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' εἶπαν: Διατί νὰ μὴ δοκιμάσωμεν μὲ μετριοπαθεῖς Σοσιαλιστὰς διευρύνοντες τὴν Κυβέρνησιν νὰ δώσωμεν εὐρείαν λαϊκὴν βάσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν; Τὸ ὅτι αὐτοὶ οἱ μετριοπαθεῖς Σοσιαλισταὶ ὑπῆρξαν ὡς τραπεζῖται ἀνειλικρινεῖς καὶ ἀναξιοπρεπεῖς δοῦλοι συγκροτημάτων καὶ καθεστώτων, ὡς Πρωθυπουργοὶ δὲ διέλυσαν διὰ τῶν ῥαδιοουργιῶν των κάθε Ἑλληνικὴν ἐλπίδα καὶ τὰς Ἐθνικὰς Δυνάμεις, καὶ προεκάλεσαν συμφορὰς εἰς τὸν τόπον, ἧ ὡς καθηγηταὶ ἐπίσκοποι εἰς τὴν ἀποστολὴν των, καὶ ἐνῶ ἐδίκηγόρουσαν εἰς οἰκονομικὰ ἀντιλαϊκὰ συγκροτήματα παρίστανον—κομμουνισταὶ ὄντες—τοὺς Σοσιαλιστὰς, καὶ αὐθαιρέτως κάποτε Ὑπουργοὶ γενόμενοι αἱματηρῶς ἐπανεστᾶτησαν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των διὰ νὰ ἐπιβάλουν τὸν κομμουνισμόν—εἰς τὴν Ἑλλάδα, παρὰ τὴν θέλησιν τῆς μεγίστης πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, καὶ ἔτρεχαν εἰς τὰ ὀδοφράγματα οἱ περίεργοι αὐτοὶ Δημοκράται—οἱ ὁποῖοι ἕως τὸν λαϊκὸν εἶναι βουτηγμένοι εἰς αἷμα Ἑλληνικόν, . . . αὐτό, χάριν τῆς Σοσιαλιστικῆς μετριοπαθείας ἀποστερεῖται τῆς σημασίας του! Καὶ ταῦτα ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχον ἀληθῶς Σοσιαλιστικὰ Δημοκρατικὰ Κόμματα, ἀλλὰ βεβαίως Ἐθνικά, εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κοινοβούλιον, καὶ ὡς ἂν αὐτοὶ οἱ μετριοπαθεῖς Δημοκράται νὰ μὴ εἶναι γνωστοὶ διὰ τὴν ἕως ἐπ' ἑσχάτων διεθνῶς συνοδοιπορικὴν δρᾶσιν των, καὶ ὡς νὰ μὴ ὑπῆρξαν κάποτε αὐθαιρέτως Ὑπουργοὶ καὶ πρὸ Διεθνῶν Συνεδρίων ἐγκατέλειψαν τὴν Πατρίδα των γενόμενοι ῥιψάσπιδες, καὶ ὡς νὰ μὴ ἐπαύθησαν ὡς προδόται, ὑπὸ τὸν Διεθνῆ καγχασμόν ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ ἴσως ὑπερδημοκράτου—γηραιοῦ Πρωθυπουργοῦ, καὶ ὡς ἂν ὅλοι αὐτοὶ νὰ ἐκπροσωποῦν τί πλέον ἐνὸς στενοῦ δυσχαρακτηρίστου περιβάλλοντος! . . .

Οἱ φίλοι μας καὶ εὐεργέται μας Ἀμερικανοί, εἰς τοὺς ψιθυρισμοὺς καὶ τὰς ἐντέχνους παγίδας τῶν δῆθεν ἀντικειμενικῶν καὶ ἀμερολήπτων κρυφῶν συνοδοιπόρων ποὺ τοὺς πλησιάζουν αὐτοπροαιρέτως, συνηθέστατα δὲ κατ' ἐντολὴν μὲ μίαν ἀδρότητα καὶ μειλιχιότητα κοινωνικῶν τρόπων, ὀφείλουν νὰ εἶναι περισσότερον προετοιμασμένοι καὶ νὰ γίνωνται προσεκτικοὶ καὶ ἐπιφυλακτικοὶ κριτικοὶ τῶν ὑποδαλλομένων.

Διότι ὅταν καὶ τὴν Ἐκθεσίαν καὶ εἰς τὰ δυσχαρακτήριστα ἐ-

κείνα ἄρθρα τοῦ κ. Πόρτερ καὶ εἰς τὴν συμπεριφορὰν ἐνίων στελεχῶν τῆς Anrag, γίνονται τόσαι συχναὶ μειωτικαὶ ἐκδηλώσεις διὰ τὴν Πολιτικὴν Ἑγέσιαν τοῦ τόπου, τότε, ἀσχέτως ἂν ἡμεῖς οἱ Ἕλληγες ὀφείλομεν νὰ ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸ θέμα, ὑποχρεούμεθα νὰ ὑπενθυμίσωμεν τοὺς εὐπρεπεῖς ἐκείνους λόγους τοῦ κ. Λόυ Χέντερσον ὁ ὁποῖος εἶπεν « . . . . ἐπέστρεψα ἐξ Ἑλλάδος μὲ στερρὰν πεποίθησιν ὅτι μεταξὺ τῶν Πολιτικῶν Ἑγετῶν τῆς Χώρας αὐτῆς ἤμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ὑψηλοῦ Πατριωτισμοῦ καὶ ἡ Πολιτικὴ ἱκανότης ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Πολιτικῶν Ἑγετῶν τῶν Η.Π.Α. ἢ οἵασδήποτε ἄλλης Χώρας, ἢ Κυβερνήσεις τῆς ὁποίας στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐλευθέρως ἐκφραζομένης βουλήσεως τοῦ λαοῦ (Καθημερινὴ 5-10-47) . . . », καὶ νὰ διερωτηθῶμεν ποῖος τέλος πάντων τῶν δύο, ὁ κ. Πόρτερ ἢ ὁ κ. Χέντερσον εἶναι πλέον ἀξιόπιστος καὶ ποῖος ἐκ τῶν δύο ἦλθεν ὡς ἀπεσταλμένος τῆς Πολιτικῆς τοῦ Προέδρου Τροῦμαν ἢ ποῖος ἀφανῶς καὶ διαλαθὼν ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα ἀπὸ αὐτὸν μὲν ὡς ἐντολέα ἀλλὰ μὲ διάθεσιν καὶ πνεῦμα Χένρυ Οὐάλλας;

Ἀκόμη δυνάμεθα νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι αἱ Μεγάλαι Πολιτικαὶ φυσιογνωμίαι δὲν εἶναι καθημερινῆς παραγωγῆς ἀλλὰ δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι οἱ Λαοὶ χάνουν τὴν ἀξίαν των διὰ τὴν διάληψιν αὐτὴν ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς διακυβερνήσεώς των.

Ἀκόμη δὲ δυνάμεθα νὰ ὑπενθυμίσωμεν ἔτι ἡ Πολιτικὴ Ἱστορία τῶν Η.Π.Α. δὲν στερεῖται περιόδων παλαιότερων, π.χ. 1868—1876 μὲ τὰς ὑποθέσεις τῶν Σιδηροδρόμων Union Pacific ἢ τοῦ Babcock κ.λ.π. καὶ προσφάτων μεταξὺ 1920—1924 μὲ τὰς ὑποθέσεις Albert Fall, Denby καὶ Forbs (βλ. Andres Maurois : Ἱστορία Ἑνωμένων Πολιτειῶν Ἀθῆναι 1947, σελ. 358—60 καὶ 434—καὶ A. Nevins & H. S. Commager «Σύντομος Ἱστορία Ἑνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς : Σελ. 63/79—80 : Ἀθῆναι 1946 Τόμ. Β.) καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ συζητῇ ἢ νὰ ψέγη τὴν τότε Πολιτικὴν Ἑγέσιαν, ἐκτὸς ἐὰν θεωρηθῇ τοῦτο προνόμιον τῶν ἐρευνόντων τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν θύματος εὐρέων διπλωματικῶν σχεδίων, διὰ νὰ διαπιστώσουν τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὴν διατήρησιν εἰς τὴν ζωὴν, ἐνίσχυσιν. Οἱ Ἕλληγες ὅμως θὰ ηὐχόμεθα εἰς τὸν κ. Πόρτερ οὐδέποτε νὰ περιέλθῃ εἰς τοιαύτην θέσιν.

Διότι δὲν γνωρίζομεν ἐὰν θὰ κατώρθωνεν νὰ ὑπερνικήσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πικριῶν.

Καὶ ἐπὶ Προεδρείας Φραγκλίνου Ρουσβελτ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἦτο ὁ Andrew Mellon, ὁ ἑκατομμυριοῦχος Ὑπουργὸς τοῦ Harding ποὺ εἶχεν ἀπαλλάξει τὰς μεγάλας Ἑταιρείας ἀπὸ φόρους 3.000.000.000 Δολλ. (Ἔμ. Λοῦντβιχ : Φραγκλίνος Ρουσβελτ) : Ἀθηναί 1945 : σελ. 150). Καὶ τὸ 1936 διεγράφησαν φόροι δολλ. 200.000.000 καὶ ὁ τότε Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας τὸ ἐχαρακτήρισε « . . . . τὴν μεγαλυτέραν αἰσχροκέρδειαν τῆς Ἰστορίας ! . . . . ». (Ἔμ. Λοῦντβιχ ἐνθ. ἄνωτ. σ. 227), καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ρουσβελτ οἱ Ὀμοσπονδιακοὶ Δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπὸ 60.000 ἠξήθησαν εἰς 80.000 δηλαδὴ κατὰ 32οιο, ἐνῶ ἡ συκοφαντία κατὰ τοῦ Προεδρικοῦ ζεύγους ὅτι δὲν ἐκπληρώνουν τὰς οἰκονομικὰς πρὸς τὸ Δημόσιον ὑποχρεώσεις των ἦτο ἡ συνήθης (Ε. Λοῦντβιχ ἐνθ. ἄνωτ. σ. 214-217) καὶ ὁμοῦ οὐδεὶς ἄλλος χαρακτηρισμὸς διὰ τὸν Φραγκλίνον Ρουσβελτ δικαιοτέρος λέγεται, παρ' ὅτι ὑπῆρξε μία τῶν εὐγενεστέρων καὶ μεγαλυτέρων μορφῶν τῶν Η.Π.Α. καὶ τοῦ κόσμου ! . . .

Ὅταν ἐξ ἄλλου κρίνουν αὐστηρῶς τὴν πολιτικὴν ἡγεσίαν τοῦ τόπου μας διὰ τὴν Διοικητικὴν κατάστασιν καὶ τοὺς Δημοσίους Ὑπαλλήλους καὶ τὰς συντάξεις καὶ ἀφήνουν νὰ πιστεύεται ὅτι οὗτοι κατήντησαν τὸν Δημόσιον Προϋπολογισμὸν εἶδος Πρυτανείου, τότε, τὸ μὲν ἄς ἐνθυμοῦνται ὅσα εἶπεν ὁ κ. Α. Χέντερσον ἄνωτέρω . . . . . « ὅτι δηλαδὴ ἡ ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Ἑλληνικῶν Πολιτικῶν Ἡγετῶν ἔσχε σημαντικὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Ἐξωτερικὸν καὶ πρέπει νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν ὅτι αἱ θαυμασταὶ ἱκανότητες τῶν Ἡγετῶν τούτων ἔμειναν συχνὰ ἀφανεῖς λόγῳ τῶν ἀλλεπαλλήλων κρίσεων τὰς ὁποίας ἀντιμετώπιζαν . . . . αἵτινες δὲν τοὺς ἀφήκαν περιθώριον δημιουργικῆς πολιτικῆς δράσεως . . . . » (Καθημερινὴ) 5 10-47), τὸ δὲ ὅτι συνέβη μὲ τὰς δημοσίας θέσεις εἰς τὴν πατρίδα των, π. χ. ἐπὶ Κληβελαντ (10.000 νέαι θέσεις) καὶ Φ. Ρουσβελτ (20.000 νέαι θέσεις) καὶ ἀκόμη μὲ τὸ πολυθρύλλητον θέμα τῶν συνταξιοδοτουμένων παλαιῶν πολεμιστῶν τοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου, οἱ ὅποιοι τὸ 1885 ἦσαν 350.000 καὶ κατὰ τὸ 1918 εἶχον φθάσει τὰς 800.000 καὶ τῶν ὁποίων τὰ δικαιώματα ὡς ἐθεωρήθη ἀπὸ τὸ Προεδρικὸν

Συμβούλιον τοῦ Προέδρου Χάρισσον « . . . . δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ζυγισθοῦν σὲ ζυγαριῆς τῶν Φαρμακείων . . . . » Andres Maurois ἔνθα ἀνωτέρω Σελ. 370-1).

Ὁρθῶς ὄθεν εἰς συνομιλίαν τῆς μὲ τὸν Στρατηγὸν Μάρσαλ Σεπτὴ Ὑψηλὴ Ἑλληνικὴ Προσωπικότης ἠρώτησεν « . . . , ἂν ἀπατῶνται συχνὰ εἰς τὰς Η.Π.Α. Πολιτικαὶ Κυβερνητικαὶ Συνεργασίαι ὡς ἡ σημερινὴ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ ἀμέσως προηγουμένη αὐτῆς, μὲ ὑποχώρησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ πλειοψηφοῦντος, Κόμματος χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς Χώρας! . . . ».

Καὶ ἐν κατακλείδι θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν ὅτι τὸ θέμα τοῦτο ἀνακινούμενον, συνεχῶς δημιουργεῖ ἀτμοσφαιραν κάθε ἄλλο ἢ ἐξυπηρετοῦσαν τὴν συνεργασίαν τῶν δύο λαῶν. ἢ ἐν πάσει περιπτώσει κολακεύουσιν τὴν φιλοτιμίαν τοῦ βοηθουμένου, ἐνῶ ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν καὶ ἀποτέλεσμα δύναται νὰ ἔχῃ, τὴν χαλάρωσιν τοῦ ἀποφασιστικοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν Η.Π.Α. διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλ' αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον μυηθῆ οἱ εἰς Ἑλλάδα ἐρχόμενοι Ἀμερικανοί, καὶ πρῶτος ὁ καλοπίστως μεταβληθεὶς εἰς ἀγωγὸν πολλοῦ ἀνατρεπτικοῦ τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανῶν Συμφωνιῶν ὑλικοῦ, ὡς ἐκ τῶν ἐπαφῶν καὶ τοῦ περιβάλλοντος κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἐκθέσεώς του Προεδρικοῦ ἀπεσταλμένος, ὅτι εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ὅποιον ἡ ἐπίσημος ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς πατρίδος των διεπίστωσεν καὶ θεωρεῖ ὡς ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας των.

Ὅταν ἐπίσης συνεχῶς τοὺς ὑποβάλλουν καὶ ἐκείνοι ἀποδέχονται καὶ ἐπαναλαμβάνουν, περὶ φορολογικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀσυνδοσίας, θὰ ἔπρεπε οἱ φίλοι καὶ εὐεργέται μας Ἀμερικανοί νὰ γνωρίζουν ὅτι ὁ κατεστραμμένος Ἑλληνικὸς λαὸς κατὰ μέσον ὄρον σήμερον φορολογεῖται ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματός του κατὰ 31-50ο]ο τοῦλάχιστον, (βλ. Γ. Μπακοπούλου: Εἰσῆγησις ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ 1946-47 σελ. 29 καὶ ἐπέκεινα), τινὲς δὲ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ἐπιβάρυνσις φθάνει τὰ 80ο]ο καὶ πλέον - ὅταν ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς φορολογεῖται 20-22ο]ο ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματός του.

Καὶ πρὶν ἢ ἐκφράζονται συνεχῶς καθ' ὃν τρόπον ὁμιλοῦν περὶ τῆς φοροδοτικῆς δυνατότητος ἢ διαφυγῶν τῶν Ἑλλήνων θὰ ἔ-

πρεπε νά εἶχον μελετήσει ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἀτομική ἐπιχείρησις ἔχουσα κέρδη 10.000 Δολ. προπολεμικῶς μὲν κατέβαλε φόρον 20ο]ο μεταπολεμικῶς δὲ 44ο]ο, ἐπιχείρησις ἔχουσα κέρδη 20.000 Δολ. προπολεμικῶς κατέβαλε φόρον 25,7ο]ο, μεταπολεμικῶς δὲ 45ο]ο, καὶ τέλος ἐπιχείρησις ἔχουσα κέρδη 80.000. Δολ. ἐτησίως κατέβαλε προπολεμικῶς μὲν 33,-6ο]ο μεταπολεμικῶς δὲ 74,8ο]ο φόρον, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ πρώτου παραδείγματος-κατὰ μείζονα δὲ λόγον καὶ τῶν ὑπολοίπων-ἐφ' ὅσον τὰ κέρδη αὐτὰ διαπιστοῦνται ὡς προεχόμενα ἐξ εἰσαγωγῶν τότε καταβάλλεται φόρος 182ο]ο τοῦ κέρδους, δηλαδὴ καταβάλλονται καὶ τὰ παραγωγικὰ κεφάλαια. Φυσικὰ μὲ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον ὑπὸ παραφρόνων μόνον θὰ ἤσκειτο, καὶ συνεπῶς σταματοῦν αἱ εἰσαγωγαί, ἐπέρχεται ἔλλειψις ἀγαθῶν, ζήτησις σταθερᾶς ἀποταμιευτικῆς ἀξίας, καὶ αὐτὸ εἶναι ἓνα ἐκ τῶν σπουδαίων οἰκονομολογικῶν μέτρων ὑπεδειχθέντων ὑπὸ τῶν ξένων τεχνικῶν. Συμβούλων. Ἐκεῖ ὠδήγησαν αἱ παραπλανήσεις τῆς Ἀποστολῆς Πόρτερ - τῆς Ἐκθέσεως Πόρτερ καὶ τῶν ἐφαρμοστῶν αὐτῆς ἀρμοδίων τῆς Amag (βλ. Ἐφημ. Οἰκονομολόγος : Ἀθῆναι 17 1-1948 : Ὑπόμνημα Ἐμπορ. καὶ Βιομ. Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς πρὸς τὰ Ὑπουργεῖα Συντονισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν).

Ἀκόμη εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν 1947-48 ἀναζητοῦνται ἄμεσοι φόροι ὡς καὶ εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν 1939-40, ἦτοι εἰς χρυσὰς Λίρας 3.000.000. Δεδομένου ὅμως ὅτι τὸ ἐπίπεδον τῆς Βιομηχανικῆς Δραστηριότητος εἶναι τὸ 67ο]ο τοῦ προπολεμικοῦ, καὶ τῆς Ἐμπορικῆς 37ο]ο (Εἰσαγ. 1946 Λιρ. Χρ. 3.200.000 ἔναντι εἰσαγωγῶν 14.000.000 Λιρ. Χρ. τοῦ 1940), εἶναι φανερὸν ὅτι ἀπαιτεῖται ὑπερδιπλασία τῆς προπολεμικῆς φορολογικῆς ἐπιβάρυνσις διὰ νὰ ὑπάρξῃ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Ἄραγε αὐτὴ εἶναι ἡ Οἰκονομολογικὴ Ἐπιστήμη; Καὶ θὰ ὑπάρχουν πολλοὶ Οἰκονομολόγοι Ἐπιστήμονες τῆς Η.Π.Α. ἡ ὁποία θὰ συνιστοῦσαν αὐτὴν τὴν φορολογικὴν πολιτικὴν εἰς Χώραν τὴν ὁποίαν βοηθοῦν διὰ νὰ ἀνασυγκροτηθῇ ;

Ὅταν ἐξ ἄλλου τοὺς ὀμιλοῦν ψιθυριστὶ καὶ τοὺς ὑποβάλλουν τὴν ἰδέαν ὅτι μαγικαὶ καὶ παντοδύναμοι κλῆικαι καὶ πλουτοκράται «...ἐνδύονται μὲ χρυσὸν καὶ τρώγουν μὲ χρυσόν...» θὰ ἔπρεπε οἱ φίλοι καὶ εὐεργέται μας Ἀμερικανοὶ νὰ ἐνθυμηθοῦν ὅτι χρυ-

σόν μὲν οὔτε «τρώγει» οὔτε «ἐνδύεται» κανείς, ἀλλ' ὅτι εἰς μίαν οἰανδήποτε σταθερὰν ἀξίαν, εἴτε τοῦτο εἶναι ἐμπόρευμα ἢ νόμισμα ἢ χρυσός, ἔταν δὲν πιστεύει ἢ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀκολουθήσῃ κομμουνιστικὰς ἀρχὰς—ἐμπιστεύεται καὶ ἀποταμιεύει τὸν κόπον, τὰ κέρδη, ἢ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐν πάσῃ περιπτώσει θέλει νὰ ἀποταμιεύσῃ. Εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο καὶ ἴσως-ἴσως κατὰ τὴν ὑγιᾶ οἰκονομικὴν ἐπιστήμην—καθῆκον τῆς ἀποταμιεύσεως, ἡ Χώρα δὲν προσφέρει οὔτε ἀσφάλειαν Κρατικὴν, οὔτε κοινωνικὴν γαλήνην οὔτε νόμισμα ἐλευθέρως Διεθνῶς ἀποδεκτόν, οὔτε καταθέσεις, οὔτε ἀξίας-πραγματικὰς ἀξίας-χρηματιστηριακὰς, διὰ λόγους πού ἔπρεπε νὰ εἶναι γνωστοὶ εἰς τὴν Αἰαγ, οὔτε καὶ ἐμπορεύματα,

Καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχουν αὐτά, τότε ὁ χρυσὸς γίνεται τὸ μόνον ἀσφαλὲς καὶ εὐμετακόμιστον Διεθνoῦς συναλλαγῆς ἀποταμίευμα, καὶ ἡ σταθερὰ ἀξία. Καὶ τότε, πάσῃ θυσίᾳ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δεινῶν αὐτοῦ τοῦ δ υ ν ο μ ι σ μ α τ ι σ μ ο ὦ ἐφαρμόζεται ὄχι ἡ τακτικὴ τῆς Αἰαγ ἀλλ' ἡ τακτικὴ πού ἐφήρμοσεν ὁ Πρόεδρος Κλήβελαντ (1892·1893) (Andres Maurois ἐνθ' ἄνωτ. σ. 377), διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰ δεινὰ τοῦ διμεταλλισμοῦ, ἔπου μὲ δάνειον 62.000.000 χρυσῶν Δολλαρίων τοῦ Πιέρποντ Μόργκαν πρὸς 4 ο/ο ἀπεκατέστησε τὴν γαλήνην εἰς τὰς Η.Π.Α. κορέσας τὰς εἰς χρυσὸν ἀνάγκας καὶ ἐξασφάλισας τὰς πληρωμὰς εἰς χρυσὸν εἰς τὸν ὁποῖον λόγῳ τῶν συνθηκῶν ἐπίστευαν καὶ ἀπήτουν καὶ φυσικὰ ἀπεταμίευαν οἱ συμπατριῶται τοῦ πολῖται τῶν Η.Π.Α.

Γενικώτερα δέ, εἰς μίαν ἐποχὴν μεταπολεμικὴν καὶ ὁ Θεὸς γνωρίζει, ὅτι ἡμεῖς δὲν ἐγνωρίσαμεν, παῦσιν πολέμου—δὲν μετρῶνται ὅλα μὲ τὰ μέτρα τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστήμης, τῶν Σεμιναρίων ἢ τῆς «ζυγαριᾶς τῶν φαρμακείων» διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐκφρασιν τοῦ Προεδρικοῦ Συμβουλίου τῶν Η.Π.Α. ἀκριβῶς ὡς συνέδη καὶ ἐπὶ Γκράντ (1868—1876) καὶ Χάρντιγκ (1921) εἰς Η.Π.Α. καὶ μεταγενεστέρως.

Καὶ ἡ Ἀγγλικὴ μαύρη ἀγορά, καὶ ἡ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Βελγίῳ, καὶ ἡ ἐπιτυχὴς ἢ ὄχι ἐφαρμογὴ δελτίων εἰς ἀντιμετώπισίν της (βλ. Κ. Βαρβαρέσου: Ἀπολ. καὶ Κρητικ. Οἰκονομ. Πολιτικῆς «Ν. Οἰκονομία» Ἀθῆναι 1947 τευχ. 7 σελ. 360—1, καὶ Α. Μπερνάρη: Ἑλληνικὴ διάρθρωσις οἰκονομ. καὶ ἐπεκτατ. οἰκονομ.

Πολιτική. Ἀθῆναι 1947 σελ. 90—92) δὲν ἔδωσαν ποτὲ ἀφορμὴν τόσον ἐπιπολαίου καὶ δημοκοπικοῦ θορύβου καὶ κατασυκοφαντίσεως τῶν πολιτῶν καὶ τῆς πάσης ἡγεσίας τῆς Χώρας.

Ὅμοίως τὴν ὥραν ὅπου τοὺς ἴσχυοι ἀσχολιάζουσι κατάπληκτοι τὴν ὑπερπόντιον Ναυτιλίαν μας τὰ κέρδη τῆς καὶ τὴν συνδρομὴν τῆς εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν πρὶν ἢ δεχθῶν καὶ ἐπαναλαμβάνουσι ἀδασανίστως ὅλα ὅσα τοὺς λέγουσι καὶ γεννοῦσι ἀμφισβόλιας ἐπὶ τὴν μελέτην τῶν συμβουλευομένων θὰ ἔπρεπε νὰ ἠρώτων καὶ κατὰ πόσον παρακολουθεῖ καὶ συμβάλλει τὸ Κράτος ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ του κατὰ τὰς περιόδους τῆς κρίσεως τῆς Ναυτιλίας, κατὰ πόσον τὸ Κράτος μας ἐπικουρεῖ εἰς τὸν Διεθνή συναγωνισμὸν αὐτὴν, καὶ κατὰ πόσον εἶναι ὑπεύθυνοι εἰς τὴν ἐξώθησιν τῶν πλοιοκτητῶν πρὸς ξένας σημαίας καὶ ἀντικειμενικαὶ συνθῆκαι, καὶ ἄλλοι πλὴν αὐτῶν τῶν ἰδίων. Ἀκόμη θὰ ἔπρεπε νὰ πληροφορηθῶν τὸ πῶς τὸ Κράτος μας ὅταν πλασματικῶς μόνον ὑφίστατο εἰς τὴν ξένην κατὰ τὴν κατοχὴν, ἀπὸ τὰ «σιδηρᾶ αὐτὰ τεῖχη» ὅπως κατὰ τὴν ἐν Σαλαμίनि Ναυμαχίαν, ἐπ' αὐτῶν ἐστήριξε τὴν ὑπαρξίν του τὰς δαπάνας του καὶ τὰ μέσα του.

Ὅταν ἐξ ἄλλου τοὺς λέγουσι καὶ μὲ ἀγαθὸν σκεπτικισμὸν τοὺς ὑποβάλλουσι ἐκμυστηριεῦόμενοι τάχα ὅτι «...ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς δὲν ἔχει τὴν μαχητικὴν ἀπόδοσιν ποὺ εἶχεν ἄλλοτε» θὰ ἔπρεπε οἱ φίλοι καὶ εὐεργέται μας Ἀμερικανοὶ νὰ πληροφοροῦνται ἐγκύριως ποσάκις ὅταν ὁ Στρατὸς ἐπρόκειτο νὰ καταφέρῃ πλῆγμα, ἤμποδίζετο διὰ λόγους διπλωματικούς ἢ προνοίας γενικωτέρων Διεθνῶν περιπλοκῶν ἢ καὶ ἀπὸ ἄλλους σχετιζομένους μὲ μυστικά τὰ ὁποῖα πρέπει καὶ θὰ γνωρίζουσι τὰ στρατιωτικὰ μέλη τῆς Army καὶ οὕτω ἀνεστέλλετο τὸ ἔργον του.

Ἀκόμη θὰ ἔπρεπε νὰ πληροφορηθῶν τὰ τῆς κατανομῆς δυνάμεων, τοῦ ὀπλισμοῦ, καὶ ἄλλων τινῶν, νὰ ἐνθουμοῦνται τὰς περιπτώσεις τῶν Γρεβενῶν, τῆς Κομοτινῆς, τοῦ Μετσόβου καὶ τῆς ἀποκαλυπτικῆς Κονίτσης, καὶ ὕστερον νὰ σχηματίζουσι γνώμην. Ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο: Ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στρατιώτης κληρωτὸς (27 ἐτῶν) ἢ ὁ οἰκογενειάρχης ἔφεδρος ἐγκαταλείπει τὴν οἰκογένειάν του προκειμένου νὰ πολεμήσῃ διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὰς Η.Π.Α. καὶ τὴν Ἀνθρωπότητα χωρὶς ἢ μὲ ποσοστὰ προσμετρούμενα εἰσοδήματος, διότι τὰ οἰκονομικὰ τῆς Χώρας ἐπέβαλον ὥστε ὁ ἐργαζόμε-

νος ήσύχως νά απολαμβάνη τόν μισθόν ἔλον καί ὁ μαχόμενος καί δίδων τὸ αἷμα του νά μὴ λαμβάνη καθόλου ἢ μέρος τοῦ μισθοῦ του.

Πόσον ἀλήθεια ὁμοιάζει ἡ θέσις τοῦ Ἑλληνοσ στρατιώτου μὲ τὴν τραγικῶς αἰμορροοῦσαν Ἑλλάδα καί τοῦ Ἀμερικανοῦ Συμβούλου ἢ ἀρθρογράφου (π.χ. κ. Μπίγκαρτ) μὲ τὴν εὐλογημένην καί ζηλευτὴν θέσιν τῆς Χώρας του, θέσιν οἰκονομικὴν καί γεωγραφικὴν! . . .

Τέλος δὲ οἱ διπλωματικοὶ χειρισμοὶ καί οἱ Ἀμερικανοὶ δημοσιογράφοι καί ἡ κοινὴ γνώμη τῶν Η.Π.Α. ἀπαιτοῦν ἀπὸ τὸν Ἑλληνα στρατιώτην νά μάχεται μὲν ἡρωικῶς ἐπὶ τρία ἔτη μετὰ τὸν πόλεμον—ὅπως πράττει παρὰ τοὺς ψιθύρους τῆς 5ης φάλαγγος—ἀλλὰ τὰ μετόπισθεν νά εἶναι πανελεύθερα εἰς τὸν ἐχθρόν, καί ὅταν οὗτος καταβάλλεται νά ἀμνηστεύεται καί νά ἀποσυμφορεῖται. Ἡ Δημοκρατία... ἀλλὰ . . . θὰ ἐλέγαμεν: ἡ ἀσύστολος Διεθνῆς Δημοκοπία!! ἐκεῖ ἔφθασεν! . . .

Ἐπίσης ὅταν ἀφελῶς τοὺς ἀφηγοῦνται τὰς ἀντιλήψεις των καί ἐν μέσῳ συμπαθοῦς τινὸς περιβάλλοντος ἀφίγουν δῆθεν τὴν σκέψιν πρὸς πιθανῶς ἴσως ὀρθὰς λύσεις Ἑλληνικῶν πολιτικῶν προβλημάτων, μακρὰν δῆθεν σεβαστῶν ἀλλὰ παρελθοντολογικῶν κληρονομικῶν πολιτειακῶν σχημάτων καί πολιτικῶν τοιούτων, καί ὑποβάλλουν εὐσχήμως ὅτι ἡ σημερινὴ Βουλὴ εἶναι Βασιλική, ὄχι Δημοκρατικὴ, καί ἡ Κυβέρνησις φασιστικῶς νομοθετεῖ κλπ. κλπ. τότε θὰ ἔπρεπε οἱ φίλοι καί εὐεργέται μας Ἀμερικανοὶ πρὶν τὰ ἀποδεχθοῦν εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς των καί περιλάθουν εἰς τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις των καί τὰ ἄρθρα των τοιαύτας—ἀφελεῖς ἂν μὴ τί ἄλλο συζητήσεις, τὰς ὁποίας ἡ Πατρίς μας ἔχει πληρῶσει μὲ αἷμα, καταστροφάς, συμφοράς καί πικροτάτην πείραν, κάλῳ εἶναι νά ἐνθυμοῦνται τοὺς τετραγώνους λόγους τοῦ Ἀγγλου ἀνθρακορύχου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ὑπευθύνου χειριστοῦ τῆς Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας εἶπεν ἐνώπιον τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου εἰς τὸν ἱστορικὸν λόγον του τῆς 22 - 1 - 1948 « . . . δὲν ἦτο ζήτημα ποίας μορφῆς Κυβέρνησιν θὰ εἶχεν ἡ Ἑλλάς, Φιλελευθέραν, Συνασπισμοῦ, Βασιλόφρονα ἢ οἰανδήποτε ἄλλην. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι καταβάλ-

λεται μία ἀπηγής και ἀκατάπαυστος προσπάθεια ὅπως εἰσέλθῃ ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν Σοβιετικὴν τροχίαν. . .» (Καθημερινὴ 23-1-48).

Ἐπίσης πρὶν ἢ προβοῦν εἰς ἐκδηλώσεις πολιτικῆς φύσεως αἱ ὁποῖαι τοὺς προσεπόρισαν πάντοτε δυσπιστίαν—μῖσος—μείωσιν γοήτρου (βλ. Σάμνερ Ουέλλες «Βῆμα» 7]10]47), μείωσιν ἢ ὁποῖα παρασκευάζεται ὑπ' ἐκείνων οἱ ἔποιοι ὑπέδειξαν ἀνοιχτὰς παρεμβάσεις ὡς ἐκείνας ποὺ τονίζει και εἰσηγεῖται εἰς τὰ ἄρθρα του ὁ κ. Πόρτερ (Καθημερινὴ 17-18]9]47) και εἰς τὰς ὁποῖας παραδίδεται ὁ κ. Ράνκιν (ἀλήθεια μᾶς ἐνθυμίζει τὸν Πληρεξούσιον Ράνκιν τὸν ἀντιταχθέντα εἰς τὸν Ντάνιελ Ουέμπστερ ὑποστηρίζοντα τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1824) και ἐνίοτε παρασύρονται και ἄλλοι ἐκ τῆς Amag, θὰ πρέπει νὰ ἐνθυμοῦνται: ὅτι ἐδῶ ἐγεννήθη και ζεῖ μακροτάτη Δημοκρατικὴ παράδοσις, ὅτι ἐδῶ ὁ Βασιλικὸς θυρεὸς ἔχει ἐπιγραφὴν: «Ἡ ἰσχύς μου ἢ ἀγάπη τοῦ λαοῦ» ὅτι **τὰ ἡγεμονεύοντα πρόσωπα ἐξελέγησαν τρεῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐντὸς 11 ἐτῶν δημοκρατικώτατα και πανελευθέρως, ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας πολῖται ἦσαν πάντοτε ἀποδεδειγμένως Δημοκρατικώτατοι τὴν πίστιν και τὰς ἀρχάς.**

Ὁ κ. Λουὶ Χέντερσον ὁμιλῶν σχετικῶς εἶπεν: «... ὁ ὄγκος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι πάντοτε φιλελεύθερος τὸ πνεῦμα... εἶναι βραθέως ἐρίζωμένον εἰς Δημοκρατικοὺς και Βασιλικούς... εἰς τὰ Κόμματα τῆς Βουλῆς ἀδιακρίτως ἂν εὑρίσκωνται εἰς τὸ κέντρον ἢ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ τοῦ κέντρου (Καθημερινὴ 5-10-47).

Και τέλος, ὅτι ἂν ὑποφέρῃ ὁ τόπος αὐτὸς και ἡ Βουλὴ, ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα και τὴν ἀπεριορίστου φιλελευθερίας τυρανίαν, και τὴν Δημοκρατικὴν ἰσότητα μέχρι κατακριτέας ὑπερβολῆς. Και εἰς καμμίαν περίπτωσιν—οὐδὲ τώρα ποὺ διεξάγει ἡ Ἑλλάς ἀναφανδὸν πόλεμον ὑπάρξεως δὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα «Κόκκινη Κιβωτὸς» μὲ ἀριθμὸν δημαγωγῶν ἐξοριζομένων εἰς Ρωσσίαν ὅπως ἔγινεν ἀπὸ τὸν ἀναμφισβήτητον Δημοκράτην Γουόντρο Ουῆλσον εἰς τὰς Η.Π.Α. (Andres Maurois) ἐνθ' ἀνωτ. σ. 431).

Και ἐπὶ τέλους τοῦτο κυρίως εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνθυμοῦνται και νὰ κατανοήσουν οἱ μεγάλοι φίλοι και εὐεργέται μας Ἀμερικανοί.

Ἐδῶ εἰς τὴν γωνίαν αὐτὴν τὴν αἰμόφυρτον καὶ μαρτυρικὴν καὶ χιλιοδιεκδικουμένην τῆς Εὐρώπης δὲν εἶναι Ἡμερικὴ. Οὐτε Ἑλβετία. Δὲν ἦλθαν ἐδῶ ἀπλῶς ὡς βοηθοί. Οὐτε καὶ ὡς ὀργανωταί. Εἶχεν κάποτε ἀρτίως ὀργανωμένας ὑπηρεσίας ἡ Ἑλλάς καὶ μὲ τὴν ὀργάνωσιν ἢ χωρὶς αὐτὴν ἔφθασεν ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ 1821 μέχρι τῆς Οὐκρανίας, τοῦ Σαγγαρίου καὶ τῆς ἐποποιΐας τοῦ 1940—41. Ἦλθαν οἱ Ἡμερικανοὶ κυρίως ὡς ἐμψυχωταὶ καὶ συμβολικοὶ παραστάται εἰς τὴν προφυλακὴν τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τῆς Χώρας των ἐν τῇ διεκδικήσει τῆς Ἡγεμονίας ἢ τοῦλάχιστον τοῦ Ἡμερικανικοῦ πνεύματος, τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ αὐτῶν τῶν Η.Π.Α. ἐν τῇ προσπάθειά διὰ τὴν εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν Η.Π.Α. Ἦλθον ἐδῶ ὡς προπομποὶ καὶ ὡς σύνδεσμοι ἐνὸς μεγάλου ἀγῶνος, ἐνὸς «ψυχροῦ πολέμου» ὡς ἀπεκλήθη ἀπὸ τοῦ συμπατριώτας των, ἡ ἰδιόμορφος λυσοώδης καὶ εἰρηνόμορφος μάχη ἢ ὁποία διεξάγεται μεταξὺ τῆς Χώρας των καὶ τοῦ ἐρυθροῦ ὀλοκληρωτισμοῦ εἰς τὸ Στρατηγικὸν σημεῖον τῆς εὐημερίας καὶ ἀσφαλείας τῶν Η.Π.Α. καὶ τοῦ κόσμου ὅλου τὸ ὁποῖον ἀνέκαθεν εἶναι ἡ Ἑλλάς.

Πρέπει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐνθουμοῦνται οἱ φίλοι μας Ἡμερικανοὶ ὅτι ὅπως θέλουν νὰ καταπίουν οἱ Σλαῦοι τὴν Πατρίδα μας (βλ. Οὐίνστον Τσῶρτσιλ: Σοβιετικὸς ἐπεκτατισμὸς εἰς τὴν Μεσόγειον 3 ἄρθρα, «Βῆμα» 12, 13, 15 Ἀπριλίου 1947 καὶ David Dallin: The Big Three U.S.A. New Haven 1945 σ. 101-3) καὶ νὰ ἐξολοθρεύσασιν καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀκεραιότητά μας, ἔτσι θέλουν νὰ ὑπονομεύσασιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ τὸ ἔργον ἐκείνων καὶ τὴν Πολιτικὴν «Τροῦμαν» καὶ τὴν εὐημερίαν καὶ ἐλευθερίαν τῶν Η.Π.Α. Ἡμᾶς πλήττουν εἰς τὸ στήθος. Τοὺς Ἡμερικανοὺς πλήττουν ἐξαντλητικῶς εἰς τὴν πτέρναν. Καμμίαν διάφορον ἐννοιαν δὲν ἔχει τοῦτο. Ἀπλῶς εἶναι θέμα χρόνου καὶ τακτικῆς.

Κάθε τι τὸ λεγόμενον ἀπὸ ἐκείνους, ἐὰν εἶναι κατηγορία, προφανῶς ἐπιδιώκει τὴν ἐξασθένησιν τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς ὑπαρχούσης κοινῆς ἰσχύος μας. Κάθε τι ποὺ δίδεται ὡς ἔπαινος ἀπὸ ἐκείνους, ἀφορᾷ ἀδυναμίαν ἡμῶν ἢ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι διορθωτέα.

Ἐπιπολαίαι καὶ ἀνωτερότης οὔτε γνωρίζει οὔτε δύναται νὰ ἐννοήσῃ οὔτε νὰ μετέλθῃ τὰς μεθόδους τῆς κακίας, καὶ τῆς κατωτερότητος.

Ἐπιπολαίαι καὶ ἀνωτερότης οὔτε γνωρίζει οὔτε δύναται νὰ ἐννοήσῃ οὔτε νὰ μετέλθῃ τὰς μεθόδους τῆς κακίας, καὶ τῆς κατωτερότητος.

Ἐπιπολαίαι καὶ ἀνωτερότης οὔτε γνωρίζει οὔτε δύναται νὰ ἐννοήσῃ οὔτε νὰ μετέλθῃ τὰς μεθόδους τῆς κακίας, καὶ τῆς κατωτερότητος.

Ἐπιπολαίαι καὶ ἀνωτερότης οὔτε γνωρίζει οὔτε δύναται νὰ ἐννοήσῃ οὔτε νὰ μετέλθῃ τὰς μεθόδους τῆς κακίας, καὶ τῆς κατωτερότητος.

Ἐπιπολαίαι καὶ ἀνωτερότης οὔτε γνωρίζει οὔτε δύναται νὰ ἐννοήσῃ οὔτε νὰ μετέλθῃ τὰς μεθόδους τῆς κακίας, καὶ τῆς κατωτερότητος.

τῆς Κατοχῆς, καὶ σφαζόμεθα καὶ καταστρεφόμεθα καὶ καιόμεθα. Καὶ θέλομεν καὶ πιστεύομεν ὅτι οἱ φορεῖς τῆς Μεγάλῃς Πολιτικῆς τοῦ Τροῦμαν καὶ τοῦ Μάρσαλ, ποὺ ἤρχισαν τὴν σταδιοδρομίαν των ἄγνωστοι καὶ ἀναδεικνύονται μεγάλοι, εἶναι ἐξ ἴσου πιστοὶ εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ὅσον πιστὸς εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Ἐθνικὸς Πολιτικὸς Κόσμος, ὁ ὁποῖος συγκεκροτημένος ὅπως τὸ ἠθέλησεν ἡ μοῖρα τῆς Χώρας μας, ὅμως ἀποτελεῖ τὴν νόμιμον καὶ φίλην πρὸς τὰς Η.Π.Α καὶ τὴν συνεργάτιδά τῆς Μεγάλῃν Βρεττανίαν «Κοινοβουλευτικὴν . . . . Κυβέρνησιν τοῦ λαοῦ, ἐκλεγείσαν ἀπὸ τὸν λαὸν καὶ ἐργαζομένην διὰ τὸν λαόν! . . .» ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ Ἀβραάμ Λίγκολν (1863).

Καὶ αὐτὸς ὁ Ἑλληνικὸς Ἐθνικὸς Πολιτικὸς Κόσμος ἀποτελεῖ τὴν Κυβέρνησιν μιᾶς Χώρας ἢ ὁποία εὐγνωμονεῖ τοὺς εὐεργέτας τῆς δι' ὅσα ὑπὲρ αὐτῆς πράττουν καὶ δὲν ζητεῖ ἐπιπροσθέτως εἰμὴ μόνον νὰ ἐνθουμοῦνται οἱ Ἀμερικανοὶ ὡς ἀφορῆσμον τὰς συστάσεις τοῦ ἀληθμονήτου συμπατριώτου των Howe εἰπόντος «...Δὲν ἐπεζήτησα ἢ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν περὶ ἐμέ. Ἐκμαθὼν τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων, συμμερισθεὶς τὰς κακουχίας τοῦ ἀγῶνος, κατέστην δημοφιλὴς μεταξὺ αὐτῶν . . .» (Howe : Letters and Journals Σελ. 218—9) καὶ νὰ ἐπαρκέσουν εἰς κατανόησιν περιστάσεων καὶ λαοῦ, παρέχοντες οὕτω εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν δυνατότητα νὰ συμβάλλῃ εἰς τὸ μέγιστον ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν Εἰρήνην, τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Δημοκρατίαν τοῦ Κόσμου, ἐνὸς Κόσμου «Ἠθικοῦ καὶ Δικαίου, προοδευμένου εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν (βλ. E. A. BENIANS : Race and Nation in U.S.A. 1946 Σελ. 44) πολιτισμένου καὶ Χριστιανικοῦ, συνηνωμένου... εἰς μίαν ποίμνην...!» ἢ ὅπως λέγει τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀετοῦ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Θυρεοῦ «...E Pluribus Unum...» δηλαδὴ «ἐκ πολλῶν εἰς ἓν» καὶ τοιοῦτοτρόπως θὰ καταστῆ δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐπροφήτευσεν διὰ τὰς Η.Π.Α. ὁ τρίτος Πρόεδρος Θωμᾶς Τζέφερσον ὅτι: «...*Καὶ ἂν τὰ νέφη τῆς βαρβαρότητος καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ σκιάσουν τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὰς Ἐλευθερίας τῆς Εὐρώπης, ἡ Χώρα αὐτὴ θὰ παραμείνῃ διὰ νὰ διατηρήσῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὸ φῶς καὶ τὰς ἐλευθερίας εἰς αὐτήν...!*».

Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληγες ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἔχομεν πι-

στεύσει και ἔχομεν ζήσει ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λεωνίδα και πρὸ αὐτοῦ ὄχι μόνον εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ῥητοῦ διὰ τὴν Ἑλευθερίαν τοῦ ὑπερόχου Φιλέλληγος Ντάνιελ Οὐέμπστερ (1834) «...ὁ Θεὸς χαρίζει τὴν Ἑλευθερίαν μόνον εἰς ἐκείνους ποὺ ἀγαποῦν αὐτὴν και εἶναι πάντοτε ἔτοιμοι νὰ τὴν περιφρουρήσουν και τὴν ὑπερασπίσουν...» ἀλλ' ἔχομεν προσθέσει... και κάτι πλέον ὅτι : «τὴν χαρίζει και εἰς ἐκείνους ποὺ πίπτουν δι' αὐτὴν !...».

* * *

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω και ἐν πεποιθήσει ὅτι ἡ κύρωσις τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν ἀποτελεῖ ἐπωφελεῖ σταθμὸν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας και ἐξυπηρετεῖ εὐρύτατα Ἐθνικὰ συμφέροντα τοῦ Λαοῦ μας, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ εἰσηγηθῶ πρὸς Ὑμᾶς και τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅπως ἀμφοτέρα τὰ Κυρωτικὰ Νομοσχέδια τῶν Ἱστορικῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν τῆς 8-7-47 και 20-6-47 γίνωσιν ὁμοφώνως δεκτά.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Φεβρουαρίου 1948

Ὁ Εἰσηγητὴς

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ

2.—Η ΕΝ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΝ ΤΗΣ 2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1948
ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΔΗΜ. Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ
ΕΙΣΗΓΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ
ΤΗΣ 20 ΙΟΥΝΙΟΥ 1947 ΚΑΙ 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 1947

Κατὰ τὴν Κοινοβουλευτικὴν Συζήτησιν
τῆς Κυρώσεως αὐτῶν.

Κατὰ τὴν Συνεδρίασιν τῆς Δ'. Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῆς 2 Αὐγούστου 1947 ὁ Εἰσηγητὴς τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν Βουλευτὴς Πειραιῶς καὶ Νήσων κ. Δημ. Κ. Σφαέλλος, ἀγορεύων ἐνώπιον τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν Κοινοβουλευτικὴν συζήτησιν τῆς Κυρώσεως αὐτῶν καὶ εἰσηγούμενος τὴν ἔγκρισιν τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν τῆς 20 Ἰουνίου 1947 καὶ 8 Ἰουλίου 1947 εἶπεν κατὰ τὰ ἐστενογραφημένα Πρακτικὰ τῆς Βουλῆς τὰ ἑξῆς :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸν λόγον ἔχει ὁ Εἰσηγητὴς κ. Δ. ΣΦΑΕΛΛΟΣ.

ΔΗΜ. Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΣ. Μὲ ἓνα αἶσθημα βαθείας πικρίας ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ μὲ αἶσθημα βαθείας εὐγνωμοσύνης ἀνέρχομαι, κύριοι Βουλευταί, εἰς τὸ Ἐθνικὸν βῆμα διὰ νὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἰσηγηθῶ πρὸς ὑμᾶς ὡς ἀρμόδιος Εἰσηγητὴς τὴν ἐπικύρωσιν τῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947 καὶ τῆς 8ῆς Ἰουλίου 1947.

Μὲ αἶσθημα πικρίας ἀνέρχομαι διὰ νὰ εἰσηγηθῶ τὰς Συμφωνίας αὐτάς, αἱ ὁποῖαι διὰ τὰς σκιὰς καὶ τὰς ψυχὰς ἐκείνων οἱ ἑποῖοι ἐθουσιάσθησαν κατὰ τὸν μακρὸν καὶ ἐπίπονον ἀγῶνα τοῦ ἔθνους τῆς τελευταίας 7ετίας ἀποτελοῦν ἀφορμὴν ταραχῆς τοῦ αἰωνίου ὕπνου των. Διότι ἀναμφιβόλως αἱ ὑπερήφανοι καὶ ἡρωϊκαὶ ψυχὰι τῶν στρατιωτῶν μας καὶ τῶν νέων τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεώς μας, καὶ τῶν μαχητῶν τῆς Ἀλβανίας οἱ ὁποῖοι δραματίζοντο μετὰ τὸν πόλεμον τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα, τὴν Μεγά-

λην Ἑλλάδα γεωγραφικῶς ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὰν οἰκονομικῶς καὶ εὐημεροῦσαν Κοινωνικῶς, αἱ ψυχὰι τῶν τετιμημένων Νεκρῶν μας, λέγω, ἀσφαλῶς ταράσσονται, ὅταν ἡ Πατρίς μας μετὰ ἕναν ἥρωϊκὸν ἀγῶνα ὡς ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον διεξήγαγεν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ συγκαλῆ τὸ Κοινοβούλιόν της διὰ νὰ ἐπικυρώνη Συμφωνίας αἱ ὁποῖαι ἀναμφιβόλως ἐναποθέτουν τὴν σφραγίδα τῆς ἐπαιτίας εἰς τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν διερχόμεθα μεταπολεμικῶς, ἐπαιτίας διὰ τὴν ὁποίαν τὸ Ἔθνος καὶ ὁ Λαὸς μας δὲν ἐστάθη ἄξιος, ἐπαιτίας, εἰς τὴν ὁποίαν κατηντήσαμεν ἴσως καὶ ἀπὸ σφάλματα ἰδικά μας, ἀλλ' ἀσφαλῶς καὶ ἀπὸ ἐνόχους παραλείψεις φίλων μας, ἀλλὰ κυρίως, ἀπὸ τὴν ἔμμονον καὶ σταθερὰν ἐχθρότητα τοῦ Σλαυϊσμοῦ, τοῦ προαιωνίου ἀπὸ 1100 ἐτῶν ἐχθροῦ μας, ὁ ὁποῖος πάντοτε σχεδὸν ἀγνωμόνως πρό, ἀλλ' ἰδίᾳ ἀπὸ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν δῆθεν μᾶς ἐνίσχυεν ἔταν εἴμεθα ὑπὸ τὴν ἐχθρικὴν κυριαρχίαν ἕως σήμερον, ὑπῆρξεν ὁ σταθερός, ὁ σκληρός, ὁ ἀνάληγτος ἐχθρὸς τοῦ Ἔθνους, τῆς Φυλῆς μας, ὁ μόνιμος καὶ συστηματικὸς ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἐχθρὸς ὁ ὁποῖος ἐπιζητεῖ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σχεδίων του διὰ τὴν ὕπαρξίν του, εἰς τὸν ἐξοβελισμὸν καὶ ἐξαφανισμὸν τοῦ μικροῦ κατ' ἀριθμὸν, ἀλλὰ μεγάλου καὶ ἥρωϊκοῦ Ἔθνους μας.

Καὶ δὲν μᾶς πολεμᾷ σήμερον ὁ Σλαυϊσμὸς διὰ λόγους Κοινωνικοὺς καὶ Καθεστωτικοὺς, διότι δὲν ἔχομεν ἡμεῖς ἐδῶ σήμερον ὡς κοινωνικοοικονομικὸν σύστημα τὸ Κομμουνιστικόν. Μᾶς πολεμᾷ, διότι ἡμεῖς ἰστάμεθα προμαχοῦντες τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθερίας μας ἐναντίοι φρουροὶ τῶν ἐπιδιώξεων του, ἰστάμεθα προασπισταὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ τοῦ συγχρόνου Κόσμου, τὰ ὁποῖα πάντα εἶναι τόσον ξένα πρὸς τὴν Ἀσιατικὴν ψυχολογίαν τοῦ Σλαυϊκοῦ ὄγκου καὶ ἱκανοῦ μέρους τοῦ ἀκολουθοῦντος αὐτὸν συγκροτήματος.

Ἄλλὰ κύριοι βουλευταί, ἐὰν αὐτὰ εἶναι καὶ ἐκεῖ θεμελιοῦνται τὰ αἰσθήματα τῆς πικρίας μὲ τὴν ὁποίαν ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ εἰσηγηθῶ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν, ὑπάρχουν ὅμως καὶ διεκδικοῦν ἴσην θέσιν εἰς τὴν ψυχὴν μου τὴν ἰδίαν στιγμὴν καὶ ἄλλα αἰσθήματα βαθείας εὐγνωμοσύνης.

Διότι παρ' ὅλας τὰς ἐν πολλοῖς δικαίας ἐπικρίσεις τοῦ — κατὰ λήθην τοῦ Κανονισμοῦ — προλαλήσαντος ἀξιοτίμου συ-

ναδέλφου, παρά τὰς ἐπικρίσεις καὶ παρατηρήσεις εἰς τὰς ὁποίας βεβαίως καὶ ἡμεῖς θὰ προβῶμεν, πέραν πάντων τούτων, ὑπάρχει ἓν θέμα: Ὅτι μεταπολεμικῶς εἰς τὴν Πατρίδα μας, εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν χορηγήσει μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς εἰς ἐνίσχυσίν τῆς καὶ εἰς βοήθειάν τῆς, παρ' ἐκτὸς τῆς ἀνεκτιμήτου ἠθικῆς συμπαραστάσεως καὶ προστασίας, καὶ ἓνα ποσὸν 1.100.000.000 δολ. ποσὸν τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ οὕτως εἰπεῖν τὴν θετικὴν των συμβολὴν διὰ νὰ παραμένωμεν ἐλεύθεροι καὶ νὰ δυνάμεθα σήμερον νὰ συζητοῦμεν καὶ νὰ συνεδριάζωμεν εἰς τὸ Κοινοβούλιον αὐτό.

Διότι εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐκάστοτε πρὸς χορήγησιν ἢ διασφάλισιν τῆς βοηθείας τῶν Η.Π.Α. πρὸς τὴν Πατρίδα μας ἐπεδλήθησαν ὅροι βαρεῖς ἢ ὅροι ὑποτιμητικοί, καὶ ὅτι ἀκόμη οἱ ὅροι αὐτοὶ ἔχουν τὴν ἀφετηρίαν των εἰς τὴν Διακοίνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Η.Π.Α. τῆς 15 Ἰουνίου 1947 ὅπως ἀνέφερεν καὶ ὁ ἄρτι κατελθὼν ἀπὸ τοῦ βήματος κ. συνάδελφος. Ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἀληθές, ὅτι οἱ βαρεῖς αὐτοὶ ὅροι τῶν ὑπὸ συζήτησιν Συμφωνιῶν, καὶ οἱ βαρεῖς ὅροι τῶν προηγηθεισῶν Ἐκκλήσεων καὶ Διακοινώσεων δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀνατρέψωμεν τὸ ἐν οὐσιῶδες καὶ ἀναμφισβήτητον βασικὸν καὶ ρεαλιστικὸν θέμα, τὸ ὁποῖον τὸ Ἔθνος καὶ ὁ Λαὸς διησθάνθη ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ὅτι διὰ μέσου ἔστω αὐτῶν τῶν «Καυδιανῶν δικράνων» ἔχομεν τὴν βεβαιότητα ὅτι ἐπιδιούμεν καὶ ἐπιζῶμεν τῶν μαρτυρικῶν βρασάνων μας, ἔχομεν τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ ὑπάρχωμεν καὶ αὔριον καὶ δυνάμεθα νὰ τρέφωμεν μετὰ πεποιθήσεως τὴν ἐλπίδα καὶ νὰ ἀναμένωμεν τὰς καλυτέρας ἡμέρας καὶ τοὺς εὐτυχεστέρους καιροὺς.

Ἐξ ἄλλου εἶναι γεγονός, κύριοι βουλευταί, ὅτι ὅταν τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1946 ἀπήρχετο εἰς τὰς Η.Π.Α. ὁ τότε Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος κ. Κ. Τσαλδάρης, ἀντιμετώπιζε — θὰ ἔλεγε κανεῖς — μίαν περίεργον ἐπίμονον καὶ ἴσως ὄχι ἐξ ἀνωτέρας ἐμπνεύσεως ἀντίδρασιν τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν τοῦ Κοινοβουλίου μας, ὄχι βεβαίως διότι ἐκεῖνοι ἀντέτεινον εἰς τὸ νὰ ἀναπτυχθοῦν αἱ Ἑλληνο-Ἀμερικανικαὶ σχέσεις, ἀλλὰ διότι ὑπὸ τὴν καλόπιστον ἐπήρειαν τῆς αἰγλης καὶ τῆς ἐπιβολῆς, ἄλλοτε

μόνης κυριάρχου εις τὴν Διεθνῆ Πολιτικὴν Δυνάμειος, προφανῶς δὲν ὑπῆρξαν τόσον σταθερῶς προσανατολισμένοι: εἰς τὴν Ἐθνικὴν ἀνάγκην τῆς Ἑλληνοαμερικανικῆς Συνεργασίας, ὅσον πιστὸς φορεὺς καὶ διαπρύσιος κῆρυξ αὐτῆς ἐστάθη ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, ὁ ὁποῖος ἐν τούτῳ δικαιούται νὰ ἐπισύρῃ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἀκόμη τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ὀρθὴν καὶ συμφέρουσαν Ἐθνικὴν Ἐξωτερικὴν Πολιτικὴν, τὴν ὁποίαν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν καὶ παρὰ πᾶσαν ἀντίδρασιν ἠκολούθησεν.

Πολλοὶ ἦσαν τότε οἱ διστακτικοί. Ἀποτέλεσμα ἔμεις τῆς σταθεραῆς αὐτῆς Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς τοῦ τότε καὶ νῦν Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑπῆρξεν ἡ ταχυτέρα ἐκδήλωσις τοῦ Ἀμερικανικοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς ΟΥΝΡΡΑ καὶ τὸν μηδενισμόν σχεδὸν τῆς Βρεττανικῆς βοήθειας ἦτο ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου διὰ τὴν Χώραν. Καὶ πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ἡ Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ τοῦ τότε καὶ τώρα ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, διήπετο ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ἐκείνην ἡ ὁποία συμβαδίζει μὲ τὴν πραγματικότητα τὴν Ἐθνικὴν, ὅτι δηλαδὴ ἦτο ἀπαραίτητον διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ νὰ ἐπιβιώσῃ ἡ Ἑλλὰς τοῦ μεταπολεμικοῦ Σλαυϊκοῦ εἰς Εὐρώπην κατακλυσμοῦ, νὰ ὑπάρξῃ στενώτερος σύνδεσμος καὶ ἀνταπόκρισις τῆς Ἐθνικῆς μας πολιτικῆς δράσεως πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Πολιτικὴν.

Ἦτο ἀνάγκη νὰ τονωθῇ καὶ νὰ προαχθῇ τὸ Ἀμερικανικὸν ἐνδιαφέρον. Καὶ καρπὸς ὄριμος τῶν πρωτοβουλιῶν αὐτῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ταυτοσήμων συμφερόντων ἀσφαλείας τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν τῶν Η.Π.Α., ἐστάθη τὸ Ἀνακοινωθὲν τῆς Οὐάσιγκτωνος τῆς 24-12-1946 εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχον δύο φράσεις αἱ ὁποῖαι ἀναπτερόνουν καὶ ἐνισχύουν τὸ θάρρος τοῦ Ἔθνους εἰς τὸ νὰ ἀγωνίζεται σήμερον, ἀναστηλώνουν καὶ ἐνδυναμώνουν τὴν ἐλπίδα διὰ τὴν αὔριον, καὶ δικαιώνουν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τιμίου ἀνδρὸς τὴν Πολιτικὴν ἐκείνην ἡ ὁποία ἐχαράχθη καὶ ἠκολουθήθη ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον.

Ἐλεγεν λοιπὸν τὸ Ἀνακοινωθὲν τῆς 24-12-1946 ὅτι παρεσχέθησαν ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὸν τότε Ἑλληνα Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν . . . . διαβεβαιώσεις ὅτι θὰ παρασχεθῇ ἄμεσος ὅσον καὶ μακρᾶς διαρκείας οἰκονομικὴ βοήθεια...

εις τὴν Χώραν μας, γεγονός δὲ περ συνετελέσθη καὶ συντελεῖται ἤδη καὶ ἐπισημοποιήσιν τοῦ ὁποίου ἀποτελοῦν αἱ ὑπὸ κύρωσιν Συμφωνίαι, αἱ ὁποῖαι κακῶς ἀνεφέρθη ἀπὸ προλαλήσαντα ὅτι ἔληξαν ἤδη πρό τινων ἡμερῶν, διότι ἀπλούστατα ἡ προθεσμία λήξεως αὐτῶν δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ὡς ῥητῶς δρίζεται ὑπὸ τῶν ἄρθρων 10 τῆς μέν, καὶ 11 τῆς δέ, ἡ λήξις αὐτῶν θέλει δρισθῆ ἔν καιρῷ, κατόπιν συνεγνωσέως τῶν ἐνδιαφερομένων Κυβερνήσεων..

Πέραν τῶν διαβεβαιώσεων τούτων, εἰς τὸ Ἐνακοινωθὲν ἐγένετο μνεῖα ὅτι θὰ παρείχεται καὶ βοήθεια ἔν τῷ πλαισίῳ τοῦ Ο. Η. Ε. πρὸς διατήρησιν « . . . . τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Χώρας . . . . » .

Τοιουτοτρόπως κύριοι συνάδελφοι, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλῶν καὶ τὴν οὐσίαν, καὶ ἐννοοῦμεν ὅλην τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν τῶν ὑπὸ κύρωσιν Συμφωνιῶν.

Διότι εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὄντως παρεσχέθη ἐκ μέρους τῶν Η. Π. Α. καὶ «ἄμεσος» καὶ «μακρᾶς διαρκείας» οἰκονομικὴ βοήθεια.

« Ἐμεσος » μὲν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν τότε ἀναγκῶν. «Μακρᾶς διαρκείας» δέ, διότι παραλλήλως πρὸς τὴν βοήθειαν ἐκ τοῦ « Δόγματος Τροῦμαν » ἐξασφαλίζεται σήμερον ἡ οἰκονομικὴ βοήθεια καὶ μὲ τὸ Σχέδιον Μάρσαλ τὴν ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἰδικὴν Ἐλληνοαμερικανικὴν Συμφωνίαν πρό τινων μόλις ἡμερῶν ἐπεκυρώσαμεν.

Ἄλλ' ἔκτοτε ἐπίσης παρέχεται καὶ ἡ διαβεβαιωθεῖσα εἰς τὸ ἴδιον Ἐνακοινωθὲν, ἄλλη ὑποστήριξις διὰ τὴν « ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀκεραιότητα τῆς Χώρας ». Καὶ δύναμαι ἔν προκειμένῳ νὰ ἐπαναφέρω εἰς τὴν μνήμην σας τὴν εἰδησεογραφίαν τοῦ τύπου προσφάτως περὶ διαβημάτων τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως πρὸς γειτονικάς μας Χώρας, καὶ ὁμοίων ἀρμοδίων Διακοινώσεων αὐτῆς διὰ τὰς Διεθνεῖς Ταξιαρχίας κλπ. ἐξ ὧν ἔλων προκύπτει ὅτι κάτι σχετικῶς ἔχουν ἀντιληφθεῖ καὶ γνωρίζουν ἔν προκειμένῳ σαφῶς πλέον οἱ Βόρειοι Γείτονές μας, μὲ τὰς γνωστὰς διαθέσεις των ἀπέναντι τῆς Πατρίδος μας. Καὶ ἡ βοήθεια αὐτὴ διὰ τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀκεραιότητος τῆς Χώρας εἶναι ὄχι μόνον ἀνεκτίμητος, ἀλλὰ καὶ βέβαιον ὅτι πρόκειται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ὄχι μόνον κατὰ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν εἰς τὸν

Γράμμον καὶ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα καθὼς καὶ εἰς ὀλόκληρον τὴν Χώραν ἡ μάχη διεξάγεται καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἰδανικὰ τὰ ὁποῖα ἐμπνέουν τὴν Ἀμερικανικὴν Συμπολιτείαν.

Ἐν συνεχείᾳ τοῦ Ἱστορικοῦ τούτου Ἀνακοινωθέντος καὶ τῶν διαβεβαιώσεων αἱ ὁποῖαι περιείχοντο εἰς αὐτό, ἐπηκολούθησαν τὰ ἀλλεπάλληλα γνωστὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα θὰ ἀναφέρω συντόμως. Οὕτω, ἐπηκολούθησεν ἡ Ἐκκλησις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς 4ης Μαρτίου 1947 τῆς ὁποίας δικαίως καὶ εὐλόγως ὡς ἐκ τῆς φρασεολογίας τῆς, ἠμφεσθητήθη ἡ ἰθαγένεια. Ἄλλ' ἐὰν ἠμφεσθητήθη ἡ ἰθαγένεια τῆς Ἐκκλήσεως ἐκείνης, καὶ ἐὰν ἠμφεσθητήθη ἐπίσης εὐλόγως ἡ ἰθαγένεια τῆς δηλώσεως τῆς 15ης Ἰουνίου 1947 ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ διαμφισθηθῆ ἀπὸ κανέναν εἶναι τὰ 289 πλοῖα τῆς Ἀμερικανικῆς Βοηθείας, τὰ ὁποῖα ἐκόμισαν τὴν παρασχεθεῖσαν βοήθειαν ἐπὶ ἓν ὀλόκληρον ἔτος, βοήθειαν Στρατιωτικὴν, βοήθειαν εἰς τρόφιμα, βοήθειαν εἰς καύσιμα, βοήθειαν εἰς πρώτας ὕλας, βοήθειαν τοιαύτην, ἡ ὁποία μᾶς ἐπιτρέπει σήμερον νὰ ἰστάμεθα ὡς Κράτος καὶ Ὀργάνωσις εἰς τοὺς πόδας μας, καὶ νὰ εὐρισκόμεθα καὶ νὰ συζητοῦμεν ἐλευθέρως εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν τοῦ Κοινοβουλίου μας.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ βοήθεια ἡ ὁποία μᾶς ἐχορηγήθη κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, δὲν ὑπῆρξεν ἀνταξία τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως περιορισμένη καὶ μικροτέρα τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, καὶ μικροτέρα ἐκείνου τοῦ ποσοῦ εἰς τὸ ὁποῖον ἔπρεπεν νὰ ἀνέλθῃ, καὶ ἓνα ἔλλειμμα τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐκθέσεως Πόρτερ προεβλέπετο ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας οἰκονομολόγους, καὶ τοὺς γνωρίζοντας τὰ πράγματα ἐξ 150.000.000 δολλ. ὅτι θὰ ἀπέμενεν μετὰ τὴν χρῆσιν τοῦ Ἰουνίου 1947-48 εἰς βάρος τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐμπορικῶν μας πληρωμῶν ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ δὲν εἶναι ὀλιγότερον ὑπαίτιον τοῦτο, εἰς τὸ ὅτι τὸ Ἐθνικὸν μας νόμισμα τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐξαγγελίαν τοῦ «Δόγματος Τρούμαν» ἰσοτιμοῦσεν πρὸς 124.000 δραχ. τὴν χρυσὴν Ἀγγλικὴν Λίραν ἓν ἔτος μετὰ τὴν Ἀμερικανικὴν Βοήθειαν, ἔχει ὑποστῆ—ὑπὸ τὴν πείσμονα ἄγνοιαν τῶν Ἑλληνικῶν καὶ γενικῶς τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων τῆς ΑΜΑΓΚ—μίαν πληθωρικὴν ὑποτίμησιν ἰσοτιμοῦσαν τὴν χρυσὴν Ἀγγλικὴν λίραν μὲ δραχμὰς 230.000 !...

Παραλλήλως σφοδραὶ καὶ πικρόχολοι—κατὰ βάσιν δὲ δίκαιαι—ἐπικρίσεις ἠκούσθησαν, ἐπὶ τῆς δυσχαρακτηρίστου Διακοινώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τῆς 15-6-1947 καὶ δικαίως τόσον αὐτῆς ὅσον καὶ τῆς Ἐκκλήσεως τῆς 4 3 1947 ἠμφεσθητήθη ἡ ἰθαγένεια.

Εἶναι εὐκολον βέβαια, νὰ κάμνωμεν ἐπικρίσεις καὶ συμφωνῶ καὶ ἐγὼ πρὸς τοὺς ἐπικριτάς. Ὅμως ὀφείλω νὰ ὑπενθυμίσω ὅτι ἡ Διακοίνωσις αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι οὐσιαστικῶς ἀπεστάλη ὑπογεγραμμένη καὶ ἀπὸ τοὺς 7 Πολιτικούς Ἀρχηγούς, οἱ ὅποιοι ἀπήρτιζον τὴν τότε Κυβέρνησιν Δ. Μαξίμου καὶ οἱ ὅποιοι Πολιτικοὶ Ἀρχηγοί, εἶναι καὶ ἐν τούτῳ βαρύτατα ὑπεύθυνοι ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς θέσιν νὰ γνωρίζουν διατι ἐδέχθησαν νὰ διέλθουν ὑπὸ τὰ «Καυδιανὰ Δίκρανα» αὐτῆς τῆς δηλώσεως. Καὶ φυσικὰ εἶναι γνωστὸν ἐπίσης, ὅτι μεταξὺ τῶν προσυπογραψάντων ἐκείνην τὴν Δήλωσιν περιλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκει ὁ σφοδρὸς καὶ συστηματικὸς ἐπικριτὴς τῆς Διακοινώσεως, προλαλήσας ἀξιότιμος ἐκ Τρικκάλων κ. συνάδελφος. Συνεπῶς ὀφείλομεν νὰ ἀναμιμνησκόμεθα μιᾶς πραγματικότητος, ἣ ὁποία μᾶς ἔκαμεν νὰ μὴ κάψωμεν τὰς γεφύρας μας, καὶ μᾶς ὑποχρέωνεν νὰ ἐπιλέξωμεν τὸ ὀλιγότερον κακόν, μὲ τὰς δυνατότητας τοῦ ὑφεστῶτος Πολιτικοῦ Κόσμου, ἀφοῦ ἡ μοίρα ἠθέλησεν δι' αὐτῶν τῶν Πολιτικῶν φορέων νὰ πρέπει νὰ ἀξιοποιηθοῦν σὶ ὑπέροχοι καὶ ἀπαράμιλλοι θυσίαι τοῦ Ἔθνους!...

Δὲν ἔχω τὴν διάθεσιν νὰ δικαιολογήσω κανένα ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ὑπέγραψαν τὴν Διακοίνωσιν ἐκείνην. Ἀλλὰ δὲν ἔχω καὶ τὴν διάθεσιν νὰ ἐκμαιεύσω εἰς τὴν συνείδησίν σας καὶ εἰς τὴν κρίσιν σας, ἀποφάσεις ἀδίκους μὴ λαμβανούσας ὑπ' ὄψιν τὴν πραγματικότητα, καὶ ἐνδεχομένως ξένας πρὸς τὴν ἀντικειμενικὴν ἀντίληψιν τῆς καταστάσεως ἀλλὰ προερχομένας ἀπὸ αἰσθηματισμὸν δίκαιον βεβαίως ἀλλ' ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους γνωρίζουν εὐκολότερον οἱ ἔξω τῶν πραγμάτων, μὲ κριτήριον μόνον τὴν εὐαισθησίαν τὴν ἀνυπέρθλητον ὅπως τοῦλάχιστον μὲ ἐξαναγκάζει νὰ σκεφθῶ καὶ νὰ ἀποδέχωμαι τὸ μειδίημα τοῦ ἐκ Τρικκάλων τέως Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν καὶ διπλωμάτου πολυπεύρου συναδέλφου ὁ ὅποιος

μου κάμει τὴν τιμὴν νὰ παρακολουθῆ μὲ ἰδιαιτέραν προσοχὴν τὴν ἀγόρευσιν ταύτην.

Ἐξ ἄλλου εἰς τὴν προϊούσαν μελέτην τοῦ θέματος καὶ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κρίνοντος τὰς ὑπὸ κύρωσιν Ἑλληνοαμερικανικὰς Συμφωνίας γεννᾶται κύριοι συνάδελφοι τὸ ἐρώτημα :

Διατὶ προέβησαν αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι εἰς τὴν παραχώρησιν αὐτῆς τῆς Βοηθείας εἰς τὴν Χώραν μας; Καὶ διατὶ δὲν ἐπροχώρησαν εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τὸν προσδοκώμενον, ὥστε ἡ παρεχομένη Βοήθεια νὰ μὴ παρουσιάζεται ὡς τελείως ἀποτελεσματικὴ ;

Ἀπαντῶν εἰς τοῦτο, ἐπιθυμῶ κατ' ἀρχὴν νὰ δηλώσω ὅτι δὲν θέλω νὰ ὑπεισέλθω εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν τῶν καθ' ἕκαστον ἄρθρων ὅχι διότι τοῦτο ἀποτελεῖ ματαιοπονίαν, διότι δῆθεν ἔληξεν ἡ ἰσχὺς τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν, ἀποψιν ἦν ἀνωτέρω ἀπέκρουσα καὶ ἦτις κακῶς ἀνεφέρθη.

Ἀλλὰ δὲν κάμω κριτικὴν ἐπὶ τῶν ἄρθρων τὸ μὲν διότι εἰς τοῦτο προβαίνω εἰς τὴν διανεμηθεῖσαν ἤδη κατατεθημένην λεπτομερῆ εἰσηγητικὴν μου Ἐκθεσιν ἀλλὰ κυρίως διότι τὸ κείμενον ἀποτελεῖ δευτερεῦον σημεῖον, **διότι τὸ πρωτεῦον καὶ κυρίως ἐνδιαφέρον δὲν εἶναι τὰ ἄρθρα ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν, καὶ ἀκόμη τοῦτο, ὅτι παρεσχέθη μία βοήθεια εἰς ὥραν ἀνάγκης, καὶ ὅτι θὰ παρέχεται καὶ εἰς τὸ μέλλον ἢ Ἀμερικανικὴ βοήθεια.**

Αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ὀρθῶς ἔδωσεν τὴν μεγαλύτεραν σημασίαν καὶ ὁ Λαὸς μας, καὶ ἐδικαιώθη εἰς τοῦτο, ὅπως ἐδικαιώθησαν καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προεῖπον ὅτι ἡ βοήθεια αὕτη ἦτο ὀλιγωτέρα κατὰ 150.000,000 δολλ. ἐκείνης ἢ ὁποῖα ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὴν ζήσιν καὶ τὴν ὑπάρξιν ἡ Πατρίς μας. Εἶναι περιττὴ ἐπαναλαμβάνω ἢ ἐξέτασις κατ' ἄρθρον, διότι εἶναι προτιμότερον νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν οὐσίαν καὶ ἀφετηρίαν τοῦ θέματος ὁπότε αὐτομάτως θὰ διαπιστώσωμεν ἐρευνῶντες **Διατὶ αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς Πρῶτον,** συνεχῶς ἀνέκαθεν καὶ κατ' ἐπανάλειψιν ἐβοήθησαν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐν συνεχείᾳ **Δεύτερον,** διατὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι τώρα νὰ τὴν βοηθοῦν, **Τρίτον,** διατὶ θὰ συνεχίσουν καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ τὴν βοηθοῦν τὴν Ἑλλάδα, **Τέταρτον** διατὶ τὰ ἐρωτήματα αὐ

τὰ δὲν ἔχουν ἄλλην τελικὴν ἀπάντησιν, εἰμὴ μόνον μίαν: Ὅτι εἰς τὸ Παγκόσμιον ζατρίκιον διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Κόσμου, ἢ θὰ ὑπάρχη Κόσμος ἐλεύθερος, Δημοκρατικὸς Πολιτισμένος καὶ μὴ Κομμουνιστικὸς, καὶ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἡ Ἑλλάς, ὁπότε χάριν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ ὅλα τὰ κείμενα καὶ τὰ ἄρθρα δὲν θὰ ἔχουν ἀξίαν παρὰ ἐφόσον ἐξαρκοῦν νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν σκοπὸν, καὶ ἂν τοῦτο δὲν ουμδαίνει θὰ ἀνατραποῦν καὶ θὰ προσαρμοσθοῦν ἐν καιρῷ χάριν τοῦ σκοποῦ, ἢ δὲν θὰ ὑπάρχη τελικὴ ἐπικράτησις, καὶ ἄγών διὰ τοιοῦτον Κόσμον λόγῳ παραλύσεως τῶν πρωταγωνιστριῶν Δυνάμεων, ὁπότε τὸ νὰ συζητοῦμεν περὶ ἄρθρων καὶ παραγράφων καὶ δελτιώσεων αὐτῶν εἶναι ματαιοπονία καὶ ἀνάξιον ἀνθρώπων διχδλεπόντων τὰ ζητήματα εἰς τὸ βάθος καὶ ὄχι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν.

Κύριοι συνάδελφοι, εὐθὺς μετὰ τὸ πέρασ τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἀντιμετώπισαν τὸ πρόβλημα ἐὰν ἔπρεπε νὰ συμμετέχουν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς διεθνοῦς Κοινωνίας ἢ νὰ ἀποσυρθοῦν εἰς τὸν Ἀπομονωτισμὸν τοῦ «Δόγματος τοῦ Μονρόε». Τὸ Κογκρέσσον καὶ ἡ ἐπικρατήσασα Πολιτικὴ μερὶς εἰς τὰς Η.Π.Α. ἐκηρύχθησαν κυρίως ὑπὲρ τοῦ Ἀπομονωτικοῦ πνεύματος. Καὶ τὴν μὲν συνθήκην τῶν Βερσαλλιῶν τὴν ἐταλάνισαν κυριολεκτικῶς, καὶ τελικῶς δὲν ἐπεκύρωσαν, εἰς δὲ τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι δὲν μετέσχον

Συνέπεια τῆς τακτικῆς αὐτῆς ὑπῆρξεν ὅτι αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἔμειναν μακρὰν ὄλων τῶν προκυψασῶν καὶ ἐπακολουθησασῶν ζημώσεων τοῦ προηγουμένου Πολέμου. Ἐμειναν μακρὰν ὄλων τῶν διπλωματικῶν καὶ πολιτικῶν παρασκηνίων, καὶ δὲν ἔρριψαν τὸν ὄγκον τοῦ βάρους των ἐγκαίρως διὰ νὰ ὑπάρξη ἡ διασφάλισις τῆς εἰρήνης εἰς τὸν Κόσμον. Ἀντιθέτως, ἐκδήλωσις τῆς ἐπικρατησάσης ἀντιλήψεως ὑπῆρξεν ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Γερμανίας, ἡ ἐνίσχυσις ἡ ὁποία ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ πληρῶσῃ ἡ Γερμανία τὰ πολεμικὰ της χρέη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν, καὶ διὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας νὰ εἰσπράξῃ τὰς πολεμικὰς πιστώσεις της πρὸς τοὺς Συμμάχους καὶ τὰ χρήματά της ἢ Ἀμερικῆ.

Εἶχον ἄλλωστε πλοῦτον πολὺν αἱ Η.Π.Α. καὶ ὀργάνωσιν μεγάλην καὶ Βιομηχανικὴν πρόοδον ἐξαιρετικὴν εἰς τὴν Χώραν των,

ὥστε ἦτο δυνατόν ὁ κολοσσὸς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν νὰ παραμένῃ ἤρεμος καὶ ἐν μακαρίᾳ ἀπομονώσῃ δταν ἐξοφοῦτο ὁ Εὐρωπαϊκὸς ὀρίζων καὶ ἀκόμη καὶ δταν ὁ Πόλεμος διέγραφεν ἀρκετοὺς ἐνιαυτοὺς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεώς του. Αὐτὸ ἔμως δὲν ἤμπόδισεν τὸν τραγικὸν αἰφνιδιασμὸν τοῦ Πέρλ-Χάρμπουρ ἀπὸ τὸν Μαῦρον Δράκοντα καὶ τὸν Ἀγκυλωτὸν Σταυρὸν τοῦ Χίτλερ.

Καὶ τότε ἀπὸ τὴν ἡρεμοῦσαν τεραστίαν δύναμιν ἐν πρώτοις ἐπεβειβαιώθη ἡ ἱστορικὴ φραῖσις τοῦ Μὰκ Ἀρθουρ εἰς τὰς Φιλιππίνας «I'll return» καὶ ἐδόθη ἡ ἀπάντησις καὶ ἡ ἀνταπόδοσις μὲ τὴν ἀπόδασιν εἰς τὰς Φιλιππίνας, εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, τὴν Νορμανδίαν, καὶ μὲ τὸν χεῖμαρον τοῦ ἐμφύχου καὶ ἀφύχου ὕλικου τὸν ὁποῖον ἐξάπέλυσαν εἰς τὰ διάφορα πολεμικὰ Εὐρωπαϊκὰ καὶ μὴ Μέτωπα.

Ἄλλ' ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ Πολέμου, ἀνταπέδωκεν ὁ Ἀμερικανικὸς Κολοσσὸς εἰς τὸν Μαῦρον Δράκοντα καὶ τὴν πᾶσαν δύναμιν βίας τὴν δεινοτέραν καὶ καυστικωτέραν ἀπάντησιν καὶ προειδοποίησιν:

Τὴν Χιροσίμα καὶ τὸ Ναγκασάκι!....

Ἐδῶ, κύριοι βουλευταί, ἐσημειώθη ἓνας σταθμὸς εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἱστορίαν. Ἡ Χιροσίμα καὶ τὸ Ναγκασάκι, δὲν ἀποτελοῦν ἀπλῶς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀεροπλάνου καθέτου ἐφορμήσεως, τοῦ ὑπερφρουρίου, τοῦ ὑπερηχητικοῦ, τῆς ἑπταμένης βόμβας Υ2 ἢ τῶν κατευθυνομένων βλημάτων καὶ τῶν ἄλλων νέων πολεμικῶν μηχανῶν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ἡ Χιροσίμα καὶ τὸ Ναγκασάκι, μὲ τὴν διάσπασιν τοῦ ἀτόμου καὶ τὰς ἀσυλλήπτως τρομακτικὰς συνεπειὰς του ἐκλόνιζαν τὰ πάντα, καὶ εἶχαν τὴν δύναμιν τῆς μοιραίας ἀλλαγῆς τῆς πορείας τοῦ Κόσμου, καὶ τῶν προφητειῶν καὶ τῶν προβλέψεων καὶ τῶν ἰδεολογιῶν καὶ αὐτῶν τῶν Πολιτικῶν αἵτινες ἠκολουθοῦντο.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὄχι μόνον οἱ παθόντες Ἰάπωνες ἀλλὰ κυρίως ὁ ἄλλος Κόσμος, καὶ πρὸ παντὸς αἱ κάτοχοι τοῦ τρομακτικοῦ τούτου ἔπλου αἱ Η.Π.Α. ἀντελήφθησαν ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον περιθώριον ἀπομονωτισμοῦ. Δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀσφάλεια ἀπὸ τὰς τεραστίας ὑδατοτάφρους τῶν Ὠκεανῶν, οὔτε ἡ δυνατότης νὰ ἐπανέλθουν γαλήνιαι εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ζωὴν, ἀδιαφόρως τοῦ τί θὰ ἐμηχανεύοντο ἄλλοι, διότι ἡ γνῶσις τοῦ νέου

αὐτοῦ ὄπλου καὶ ἡ ἀπόκτησίς του, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνατρέψῃ καὶ τὴν ἡρεμον καὶ πλουσίαν ζωὴν των, καὶ τὴν προοδευτικὴν των παραγωγικὴν προσπάθειαν, καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν των. Ἀντελήφθησαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν, αὐτοὶ — οἱ Ἀμερικανοὶ — νὰ εὐημεροῦν καὶ οἱ ἄλλοι νὰ δυστυχοῦν, καὶ ἐπίσης ἀντελήφθησαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐκοῦσαι ἀκουσαι αἱ Η.Π.Α. θὰ ἔπρεπε νὰ παίξουν τὸ μέρος των εἰς τὸ παιχνίδι τὸ ὁποῖον ἀπὸ μιᾶς πλευρᾶς, τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως, εἶχεν διείδει ὁ Κάρολος Μάρξ, χωρὶς ὅμως τὴν δλοκληρωτικὴν τελειότητα, διότι παρῆεν τὴν ἀλύγιστον δύναμιν τῶν Ἡθικῶν Ἀξιῶν καὶ τῆς Μοίρας τὰ ἑποῖα ἔταν συνδέωνται μὲ τὴν εἰς τὴν διάθεσίν των δύναμιν, ἀνατρέπουν τὰς θεωρητικὰς προβλέψεις καὶ τῆς ἰσχυροτέρας ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ δημιουργοῦν τὴν καμπὴν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀνθρωπότητος.

Καὶ ἡ καμπὴ αὕτῃ ἐπεφυλάσσετο εἰς τὰ σχέδια Θείας Προνοίας διὰ τοὺς ἀναλόγως πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς καὶ συγγενῶς πρὸς τὸν Σεβασμὸν παρ' Αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Δικαίου πορευομένους.

Ἐπρεπεν, μετὰ τὸ Ναγκασάκι ἢ νὰ ἀναλάβουν αἱ Η.Π.Α. τὸν νέον ρόλον των εἰς τὴν ἡγεσίαν τοῦ Κόσμου, καὶ νὰ ὑπάρξουν νικητρίαι αὐταὶ εἰς τὸν Πόλεμον αὐτὸν τὸν ἰδεολογικὸν καὶ διὰ τὰ βάρηρα τῆς ζωῆς τοῦ Κόσμου, ἢ ἔπρεπε νὰ πέσουν.

Δὲν γνωρίζω, κύριοι βουλευταί, κανένα ἀληθινὰ Μεγάλον Ἔθνος διατεθειμένον νὰ πέσῃ πρὶν ἀγωνισθῆ διὰ τὴν ἐπιδίωσιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν του. Καὶ ἡ ὑπαρξίς διὰ τὴν Ἀμερικανικὴν Συμπολιτείαν ἔστηρίζετο ἀναμφισβητήτως εἰς τὴν διεξαγωγὴν ἐνὸς ἀνοικτῆρμονος καὶ ἄνευ ὑποχωρήσεως ἀγῶνος πρὸς τὸν λυσσώδη ἀντίπαλον τὸν ὁποῖον κατὰ περίεργον ἀνάγκην τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς, αὐταὶ αἱ Η.Π.Α. ἐδέησεν νὰ κρατήσουν πρό τινος νωπῆς στιγμῆς εἰς τὴν ζωὴν, διὰ νὰ τὸν χρησιμοποιήσουν ὡς ῥομπὸτ ἢ ἀνασχετικὸν φραγμὸν ἐναντίον τῶν φασιστικῶν ὀρδῶν αἱ ὁποῖαι ἠπέιλον καὶ αὐτὰς καὶ τὴν Ρωσίαν καὶ τὰς κατὰ σύμπτωσιν πρὸς ταύτην παραλληλοστοιχιθείσας Δημοκρατικὰς Δυνάμεις τῆς ἐλευθερίας τοῦ Κόσμου.

Καὶ ὄντως ἐχρησιμοποιήθη αὐτὸς ὁ ῥομπὸτ.

Ἄλλ' ἐδέησεν, σχεδὸν ἀμέσως, ἡ Ἀμερικανικὴ Συμπολιτεία ὅταν ὁ ῥομπὸτ αὐτὸς κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης φάσεως τοῦ Ἀγῶνος ἐξετροχιάσθη καὶ ἤρχισεν ἀπειλῶν αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν τοῦ Σωτῆρος του, παρὰ πᾶσαν ἐπιθυμίαν των, ἀλλὰ καὶ πρὶν τῆς θρυμματίσεως τὴν ζωὴν διὰ τῶν ἰδίων ὑπ' αὐτῆς χορηγηθέντων μέσων ἢ τῶν ἰδικῶν τῆς τρομακτικῶν ὅπλων τὰ ὅποια τῆς ἔκλεπτεν καὶ τὰ παρέθετεν εἰς τὸ συμπεπυκνωμένον μῖσος καὶ φθόνον του διὰ τὴν ἐπίζηλον εὐημερίαν τῆς τὴν ὁποίαν ὀραματίζοντο μετὰ πάθος αὐτὸς καὶ ἄλλοι κατεστραμμένοι ἀπὸ τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἔριδας Λαοί, ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ καὶ νὰ περισώσῃ ἑαυτὴν καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν βαρεῖαν ἡγεσίαν τοῦ κόσμου.

Καὶ ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, ἐδέησεν νὰ λάβουν αἱ Η. Π. Α. τὴν ἀληθῆ καὶ σημερινὴν των θέσιν.

Δὲν ὑπάρχει πλέον μετὰ τὴν Χιροσίμα καὶ τὸ Ναγκυσάκι οὔτε ὁ «Ἀπομονωτισμὸς τοῦ Μονρόε» οὔτε ὁ «Νεοαπομονωτισμὸς» τῶν μεταπολεμικῶν ἐτῶν τοῦ Ἀ' Παγκοσμίου Πολέμου, οὔτε οἱ ῥωμαντισμοὶ τοῦ Φραγκλίνου Ρούσβελτ. Δὲν ὑπάρχει τιμωρία τῶν ἠττημένων πρωταιτίων τοῦ Πολέμου, οὔτε τῆς Γερμανίας, ἢ τῆς Ἰταλίας, ἢ αὐτῆς τῆς Ἰαπωνίας. Οἱ Λαοὶ αὐτοί, ἐγγύτεροι πρὸς τὸν Ἑλληνο-Ἀμερικανο-Χριστιανικὸν Πολιτισμὸν ποὺ κινδυνεύει ἀπὸ τὸ Ἀσιατομογγολοσλαυϊκὸν Κομμουνιστικὸν πνεῦμα ἐκαλοῦντο νὰ συσπειρωθῶσιν ἀπὸ τὸ παρελθόν των εἰς τὸν Πολιτισμὸν, τὴν ἱστορικὴν των δρᾶσιν καὶ τὸ κοινὸν μέλλον των.

Ἄν ἐξαιρέσωμεν ἐντυπωσιακὰς τινὰς δίκας καὶ ἀπαγχονίσεις, ἢ συνεχῆς οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις διὰ ποσῶν πλέον τῶν 2.000.000.000 δολλ. εἰς τὰ πρῶτα μετὰ τὸν Πόλεμον ἔτη πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ τὰς ἄλλας Χώρας αἱ ὁποῖαι εὐρέθησαν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Ἀξονος, δὲν ἀποτελεῖ τίποτε ἄλλο παρὰ μίαν σαφῆ ἐκδήλωσιν τῆς στροφῆς τῶν Η. Π. Α. ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῶν προϋποθέσεων τοῦ νέου Ἀγῶνος τοῦ Κόσμου, καὶ ἀκόμη δὲν ἐσήμαινεν εἰμὴ ὅτι ἐδημιουργοῦντο νέα Στρατόπεδα εἰς τὰ ὅποια θὰ ἔπρεπε νὰ ἠμπορέσουν νὰ συμπεριληφθοῦν ἀνασυγκροτούμενοι καὶ τέως ἐχθροὶ χθεσινοὶ ἤδη ἠττημένοι καὶ νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ αὐτοὶ ἐν καιρῷ εἰς τὴν πάλην διὰ τὴν Ἀνθρωπότητα.

ὑπὸ αὐτάς τὰς βραγδαίως μεταβαλλομένας συνθήκας ἐφθάσαμεν ἀπὸ τοῦ 1946 εἰς τὸν Ἅγιον Φραγκῖσκον καὶ τὸν Ο.Η.Ε.

Παρὰ τὰς ἀδυναμίας τοῦ Ὄργανισμοῦ τούτου παρὰ τὰ «βέτο» καὶ τὴν κωλυσιεργίαν ἀλλὰ μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι διὰ τοῦ Ὄργανισμοῦ αὐτοῦ οἱ ἐλεύθεροι Λαοὶ μοιραίως θὰ συνηγοῦντο εἰς ἓν ἐνιαῖον στρατόπεδον ἀκαταλύτου δυνάμεως, ἐπροχώρησαν καὶ προσεχώρησαν αἱ Η.Π.Α. ὡς πρωταγωνισταί, καὶ ἐν συνεχείᾳ μὲ ἐν πνεῦμα ἀληθῶς ἱστορικῆς γενναιοφροσύνης κατηύθυναν τὰ Συνέδρια τῶν Συνθηκῶν τῆς Εἰρήνης μὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰς δορυφόρους τοῦ Ἄξονος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀνασυντάξεως τῶν Λαῶν τούτων, ἐνῶ διὰ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἰαπωνίαν, ἐπεφύλαξαν βαθμιαίως τύχην ἣν θὰ καθώριζον αὐταὶ καὶ βοηθοῦσαν τὸ ἀναληφθὲν ἔργον.

Καὶ ἐν συνεχείᾳ προκαλοῦν διὰ τοῦ ἐν Εὐρώπῃ προπομποῦ τοῦ πολιτιστικοῦ πνεύματος αὐτῶν—τὴν παλαιὰν συνεργάτιδα καὶ Μητρόπολιν—Μεγάλην Βρετανίαν, τὴν Μπενελούξ, συνιστοῦν τὰ Εὐρωπαϊκὰ περιφερειακὰ Σύμφωνα ἐν τῷ πλαίσιῳ τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν τὴν θεωροῦν ὡς λύσιν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πατέρα τῆς Νίκης Τσῶρτσιλ, ἣτις μόνον δυνάμεως εἰσέτι ἔχει ἀνάγκην καὶ μελετοῦν τὴν διασφάλισιν καὶ αὐτῆς διὰ στρατιωτικοῦ περιεχομένου Συμφωνιῶν, μὲ ἄξονα τὴν κοινὴν θάλασσαν τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὰς φυσικὰς προεκτάσεις του, τὴν Βόρειον Θάλασσαν καὶ τὴν Μεσόγειον ἕως.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν τῆς ἀτομικῆς βόμβας καὶ τῶν πολιτικῶν συνεπειῶν αὐτῆς, καὶ ἄλλος ἐπὶ πλεόν λόγος καθαρῶς οικονομικὸς οὗτος, ἦτο κίνητρον τῆς νέας αὐτῆς πολιτικῆς τῶν Η.Π.Α.

Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον αἱ Η.Π.Α. εἶχον πλεόνασμα κατ' ἔτος, τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου περὶ τὰ 260.000.000 δολλάρια ἅτινα κατὰ τὰ τρία ἔτη τοῦ Πολέμου, (1939 - 40 - 41) ἔφθασαν εἰς τὸν ἀριθμὸν 3.270.000.000 δολλάρια καὶ ὅταν ἔληξεν ὁ πόλεμος τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν κατέλειπεν μίαν ἐνεργητικὴν ὑπὲρ τῶν Η.Π.Α. διαφορὰν ἐκ δολλαρίων 32.370.000.000 ἣ ὁποία ἔπρεπε ὅπωςδῆποτε νὰ διατηρηθῆ καὶ νὰ μὴ πέσῃ οὐσιωδῶς κατὰ τὸν ἐτήσιον συντελεστῆν

της εάν αί Η.Π.Α. ήθελον νά διατηρήσουν τὸ ἐπίπεδον τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ των.

Ἐπρεπε νά διατηρηθῆ ἡ ἐνεργητικὴ αὐτὴ διαφορὰ, ἀλλ' ὁ κατεστραμμένος κόσμος τῆς Εὐρώπης δὲν διέθετε πλέον δολλάρια —συνάλλαγμα—διὰ νά προβαίη εἰς «μετρητοῖς» προμηθείας ἐξ Η.Π.Α. ἀφοῦ ὁ Νόμος «περὶ Ἐκμισθώσεως καὶ Δανεισμοῦ» ἔπαυσε ἰσχύων ἀπὸ τοῦ 1945. Καὶ ἡ λύσις ἡ ὁποία ἐζητήθη νά δοθῆ εἰς τὸ πρόβλημα τῶν σπανιζόντων δολλαρίων διὰ τῆς Τραπεζῆς Εἰσαγωγῶν—Ἐξαγωγῶν καὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀνασυγκροτήσεως καὶ τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου δὲν προσέφεραν εἰς τὴν κατεστραμμένην Εὐρώπην διὰ τὰ ἔτη 1945-46-47 εἰμὴ μόνον περίπου ποσὸν 3.179.000.000 δολλαρίων μὲ δυνατότητα παραγωγῆς περίπου δολλαρίων 1.000.000.000 εἰσέτι, μὴ συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 3.500.000.000 δολλαρίων τὸ ὁποῖον ἐδόθη ὡς δάνειον εἰς τὴν Μεγ. Βρεττανίαν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησίν της, ὁπότε συνολικῶς φθάνομεν μετὰ βίας τὸ ποσὸν τῶν 7-8.000.000.000 δολλ. ἐνῶ αἱ Η.Π.Α. μόνον κατὰ τὸ 1946-47 ἔβλεπαν τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον τῶν πληρωμῶν των νά ἀφήνῃ ἐνεργητικὸν ὑπὲρ αὐτῶν ὑπόλοιπον δολλάρια 10.980.000.000.

Ἄλλ' αἱ Η.Π.Α. ὑπελόγιζαν ὅτι διὰ νά ἔχουν τὸν ρυθμὸν ποῦ εἶχον γνωρίσει εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν καὶ τὸ ἐπίπεδον τῆς εὐημερίας των ἀκλόνητον θὰ ἔπρεπε νά ἐξάγουν εἰς τὸ μέλλον προϊόντα ἀξίας τοῦλάχιστον 8.000.000.000 Δολ. ἐτησίως, καὶ τὰ ὁποῖα δολλάρια ἔπρεπε νά ὑπάρχουν εἰς τὰς πελάτιδας Χώρας.

Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτὰ δὲν ὑπῆρχον, δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τρόπος παρὰ μοιραίως νά μετέλθουν καὶ πάλιν εἰς τὴν μέθοδον τῆς ἐκμισθώσεως καὶ τοῦ δανεισμοῦ, ἀλλὰ κατὰ ἕνα ἄλλον προσφυέστερον καὶ ἐλαστικότερον τρόπον. Καὶ εάν προσέξετε, κύριοι συνάδελφοι, θὰ διαπιστώσετε τὴν περίεργον δῆθεν σύμπτωσιν, ὅτι δηλαδὴ τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον ἐζητήθη ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Μάρσαλ τῶν 6.800.000,000 δολλαρίων διὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ εἶναι τοῦτ' αὐτὸ ἀκριβῶς μὲ τὸ πλεόνασμα τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ τῶν Η. Π. Α. τῆς χρήσεως 1947—48, καὶ εάν ἐπιμείνετε εἰς τὴν ἔρευναν, θὰ ἴδετε ὅτι σήμερον τὸ πλεόνασμα τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ χρήσεως 1948—49 προ-

βλέπεται, εἰς 4.800.000.000 δολλάρια καὶ ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ λεγόμενον νὰ διατεθῆ ἔν συνεχείᾳ διὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ Σχεδίου τούτου, τότε θὰ ἀντιληφθῆτε τὰς ἐπιφυλακτικότητας καὶ τοὺς ἐνδοιασμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς, καὶ θὰ ἀντιληφθῆτε ἀκόμη, τὸ πῶς ὀπωσδήποτε διὰ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ καὶ τῆς διαθέσεως τῶν πλεονασμάτων τοῦ Ἀμερικανικοῦ Προϋπολογισμοῦ, ἐπιδιώκεται ἡ διατήρησις τῆς οἰκονομικῆς ἰσχύος καὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας τῶν Η.Π.Α.

Ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐλατήρια ἐξωθούμενα αἰ Η.Π.Α.—μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ καθαρῶς οἰκονομικοὶ λόγοι τοὺς ὁποίους σὰς ἀνέφερα—προβάλλουν αὐτὴν τὴν στιγμήν εἰς τὴν οἰκονομικὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἡγεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ὄχι μόνον διότι τὸ θέλουν ἢ τὸ λέγουν οἱ Μεγάλοι Πολιτικοὶ τῶν ἀνδρῶν εἰς τοὺς λόγους των, ὄχι διότι τὸ διατυμπανίζουν εἰς τὰς ραδιοφωνικὰς ἐκπομπὰς των, ἀλλὰ διότι οὕτως ὡς ἐξελίχθησαν τὰ πράγματα δὲν ὑπῆρχεν δρόμος οὔτε ἐκλογῆς οὔτε ὑποχωρήσεως δι' αὐτάς.

Αὐτὰ πάντα ὅσα ἐξέθηκα, εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὑποχρεώνουν τὰς Η.Π.Α. νὰ εἶναι πισταὶ εἰς τὴν χάραξιν αὐτῆς τῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία μὲ τὴν βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τοῦ ὑψηλοῦ ρόλου πὺ ἀνεδέχθησαν μοιραίως προσλαμβάνει χαρακτηῖρα ἰδεολογικῆς πλέον ἀφροσιώσεως, ὑπηρεσίας καὶ κατευθύνσεως ἑνὸς λαοῦ 140.000.000 ψυχῶν ὃ ὁποῖος σήμερον αἰσθάνεται ὅτι παρακολουθεῖται καὶ ἀκολουθεῖται εἰς τὴν δρᾶσιν καὶ ἀγῶνα τοῦ ἀπὸ χιλιάδας ἄλλων ἑκατομμυρίων ψυχῶν καὶ ἀντιλαμβάνεται βαθέως τὴν εὐθύνην τοῦ ἡγετικοῦ ρόλου εἰς τὴν Παγκόσμιον ἱστορίαν.

Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ ἀντίληψις αὐτὴ ἐπεκράτησεν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας —(καὶ τὸ ὅτι ἐπεκράτησεν ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐν προκειμένῳ ὁμοφωνίας τῶν ἀντιλήψεων ὄλων τῶν Πολιτικῶν μερίδων τῶν Η.Π.Α. αἰ ὁποῖαι διαφωνοῦν ἴσως εἰς τὴν Ἐσωτερικὴν τῶν Πολιτικῶν, ἀλλὰ εἰς τὴν Ἐξωτερικὴν τοιαύτην ἔχουν ἀπόλυτον συμφωνίαν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ Πατριωτικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ καὶ Ἀνθρωπίνου ἰδεώδους)—τὸ Ἀμερικανικὸν Ἔθνος, γένημα εἰς νέα χωρικὰ πλαίσια τῶν Εὐρωπαϊκῶν Λαῶν ἐν προσμεῖξει δράσεως πρὸς προαγωγὴν ἐν παραγωγικῇ εἰρήνῃ καὶ προσδευτικῇ ἐξελίξει, μοιραίως κατευθύνεται ῥαγδαίως εἰς

τὴν δρᾶσιν πρὸς δημιουργίαν μιᾶς Ἑνωμένης Ἀνθρωπότητος τῆς ὁποίας θὰ ἡγοῦνται μοιραίως αἱ Η.Π.Α. εἰς ἐπαλήθευσιν τῶν προφητειῶν τοῦ Γ' Προέδρου Θωμᾶ Τζέφερσον.

Μὴ μᾶς προκαλεῖ ἀπορίαν ἢ ἐκπληξιν, ὅτι ἓνας μέγας Λαός, ἡ Μεγάλη Βρεττανία, εὐρίσκεται αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς δράσεως καὶ τῆς προσπαθείας τῆς Ἑνώσεως τῶν συγγενοῦς πολιτισμοῦ προηγμένων Χριστιανικῶν Λαῶν τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης. Δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν προσπαθεῖ ἡ Μεγάλη Βρεττανία—καὶ μάλιστα διὰ μὴ Κυβερνητικῶν, μεγάλων Πολιτικῶν φυσιογνωμιῶν—κατ' ἀρχὴν διὰ τῆς Μπενελούξ ὡς κυττάρου νὰ προβῆ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης. Εἰς τοῦτο ὄχι μόνον δὲν ἀντιτίθενται αἱ Η. Π. Α. ἀλλ' ἀντιθέτως διὰ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας βοηθοῦν διότι οὕτω προάγεται—ὡς ὠμολόγησεν καὶ ὁ ἐν Λονδίῳ Πρεσβευτὴς τῶν Η.Π.Α. κ. Ντάγκλας κατὰ τὴν ἐνώπιον τῆς Γερουσίας τὴν 12-1-48 ὁμιλίαν του—τὸ Σχέδιον τῶν Η.Π.Α. πρὸς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ὑψηλίου κατὰ ἓνα βαθμιαῖον θετικὸν τρόπον μέχρις ὅτου ἡχῆσῃ ὁ κώδων τῆς Ἑνώσεως τῶν Λαῶν εἰς τὴν «μῖα ν π ο ῖ μ ν η ν» τοῦ κηρύγματος τῆς Χριστιανικῆς Ἀληθείας.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας λοιπὸν τῆς πίεσεως τῆς διατηρήσεως τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεώς των αἱ Η. Π. Α. ὑποχρεοῦνται οὐ μόνον νὰ παρέχουν τὰ μέσα εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα διὰ νὰ διανύσῃ τὸ κρίσιμον στάδιον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἐξελίξεως τῶν πολεμικῶν μηχανῶν τὰς ὁποίας κῦνται κατέχουν νὰ ἐπιδεικνύουν ἀληθῶς εἰς τὸν μοιραῖον ἡγετικὸν ρόλον των πίστιν καὶ ἡρωϊκὴν ἰδεολογικὴν ἀφοσίωσιν, ἡ ὁποία συνδεομένη μετὰ τὴν ὑπαρξίν των δὲν ἀφήνει καμμίαν ἀμφιβολίαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅτι ὁ Ἀμερικανικὸς Ἄετός θὰ εὐρίσκεται συνεχῶς εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Ἔθνους μας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐνισχύων ὅταν καὶ ὅσον ἐκάστοτε παρίσταται ἀνάγκη τὴν Χώραν μας εἰς τὸν Ἀγῶνα τῆς διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς καὶ τὴν Ἐλευθερίαν τῆς, ἀφοῦ ἀμφοτέρωτα ταῦτα συνδέονται καὶ μετὰ τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἔθνους.

Εἰς τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον ἡ Θεία Πρόνοια ἠθέλησεν νὰ κα-

τέχνημεν τὸ Γεωγραφικόν, δὲν εὐρισκόμεθα ἐπὶ ματαίῳ ἐπὶ χιλιετηρίδας. Ὑπῆρξαμεν ἀνέκαθεν οἱ Πολεμισταὶ φρουροὶ τοῦ πνεύματος, τοῦ γράμματος καὶ τῆς βιώσεως τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Ἀνθρωπίνου ἰδεώδους. Καὶ ὅταν τὸ ἀνθρώπινον ἰδεῶδες γίνεται ἰδεῶδες καὶ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἔθνους, δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι Ἕλληγες καὶ Ἀμερικανοί, στενοὶ εἰς τὸ μέλλον πάντοτε ὑπὸ οἰασδήποτε συνθήκας συμπαρασταῖται θὰ εἴμεθα, καὶ συνεχῶς ἠγνωμένοι καὶ ἀναποσπάστως συνεργαζόμενοι, διὰ τὸ καλὸν τῆς Ἀνθρωπότητος.

Τώρα, ἐὰν προθῶμεν εἰς ἐπικρίσεις καὶ ἐὰν κάμωμεν παράπονα δι' ὅσα ἄδικα καὶ αὐθαίρετα μᾶς ψάλλουν κατὰ καιροὺς διάφοροι ἀναρμόδιοι Ἀμερικανοὶ πολῖται ἐρχόμενοι ἐδῶ, νομίζω ὅτι τοῦτο θὰ μᾶς ἔφευεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ Αἰσωπίου μύθου καὶ τῶν ἀπαραδέκτων εἰς τὸν ἀνθρωπισμὸν λακτισμάτων πρὸς λακτίσαντα. Διότι ποῖοι ἐπὶ τέλους καὶ ποίων αἰ γνῶμαι μᾶς ἐνδιαφέρουν; Τῶν ἀσκούντων τὴν ἐπίσημον Πολιτικὴν ἢ τῶν οἰωνδήποτε δημοσιογράφων τύπου Μπίγκαρντ τῶν ἐκφερόντων ἀναρμοδίως ἐλευθέρας ἢ ἐκ προθέσεως ἀνακριθεῖς γνώμας;

Νομίζω, ὅτι ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ γνώμων Ἀμερικανῶν εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Κοινοβουλίου, ἐνδιαφερόμεθα καὶ ἐννοοῦμεν τὰς γνώμας τῶν ἐπισήμων ἡγετῶν καὶ τῶν ἀρμοδίων τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἔθνους, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ἄριστα ὡς ἀπέδειξαν δηλώσεις τῶν κ. κ. Λ. Χέντερσον καὶ Μὰκ Βῆ καὶ Μάρσαλ ὅτι τὰ διαδιδόμενα διὰ τὴν Χώραν μας περὶ μειονεκτημάτων τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ, στεροῦνται σημασίας καὶ βάρους.

Καὶ αἰ ἐπικρίσεις αἰ ὅποιοι ἀκούονται συχνὰ ἀπὸ Ἀμερικανικῶν Ἐφημερίδων, διὰ τὸν Πολιτικὸν μας Κόσμον, ἀσχέτως τοῦ τί δικαιοῦμεθα ἡμεῖς νὰ ἀναζητοῦμεν ἀπὸ αὐτόν, δὲν εἶναι κάτι τὸ ὅποιον δικαιοῦνται τρίτοι νὰ συζητοῦν τόσο ἀνοικείως οὔτε ἀποκλείεται νὰ γίνεται ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὴν Διεθνή συνοδοιπορικὴν καὶ Κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν, ἢ ὅποια ἔχει τόσα συμφέροντα νὰ σπείρη τριβόλους εἰς τὴν πρόοδον τῆς Ἑλληνοαμερικανικῆς Συνεργασίας.

Ἐξ ἄλλου αἰ ἐπικρίσεις κατὰ τῆς παρ' ἡμῖν φορολογικῆς δικαιοσύνης εἶναι συνήθως ἀβάσιμοι καὶ δεικνύουν ἄγνοιαν τῆς Ἑλληνικῆς πραγματικότητος. Διότι ἐπὶ τέλους εἶναι γεγονός ὅτι

ὁ μὲν Ἀμερικανικὸς λαὸς φορολογεῖται ἤδη, ὅπως ἐφορολογεῖτο κατὰ τὸν Πόλεμον ἠϋξημένως πῶς ἐν σχέσει μὲ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, ἐνῶ ὁ Ἑλληνικὸς φορολογεῖται διπλασίως καὶ τριπλασίως τοῦ προπολεμικοῦ, εἰς ποσοστὰ κυμαίνοντα ἀπὸ 44-78ο/ο τοῦ εἰσοδήματος, ὅταν δὲν συμβαίνει νὰ φθάνῃ μέχρι τοῦ 182ο/ο τῶν κερδῶν του, διὰ τῆς συνηθεστάτης ἐν Ἑλλάδι καὶ συμπαθεστάτης εἰς τοὺς φοροτεχνικοὺς ἀρμοδίους ἀναδρομικῆς φορολογίας, ἰδίως δὲ τῆς τῶν εἰσαγωγῶν, ὅτε τὸ ἐμπορικὸν κέρδος ἐξανεμίζεται, μεταβάλλεται εἰς ζημίαν, καὶ ὁ εἰσαγωγεὺς διδάσκεται νὰ δυσπιστῇ εἰς τὸ Κράτος καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὸ τίμιον καὶ φυσιολογικὸν εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον, ἵνα περισωθῇ.

Ὅταν ἐπίσης γίνονται ἐπικρίσεις διὰ τὴν στρατιωτικὴν ἀπόδοσιν τοῦ Ἀγῶνος μας, πρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμεν ἄραγε ἡμεῖς εἰς τοὺς ἀνευθύνους ἐπικριτάς, ὅτι αὐτὰ ἐλέγχονται εὐρισκόμενα ἔξω τῆς πραγματικότητος καὶ ἔξω ἀπὸ τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας εὐρίσκεται ὁ Ἕλλην στρατιώτης, καὶ ἡ πολλάκις μὲ δεμένας—κατ' ἀπαίτησιν Συμμάχων—χείρας Στρατιωτικῆ Ἡγεσία του;

Καὶ ὅταν μᾶς ἐπικρίνουν διὰ τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῆς πολιτικῆς μας ἡζωῆς, νομίζω ὅτι δὲν ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀπαντήσωμεν ὅτι αἱ διαλείψεις μεγάλων Πολιτικῶν φυσιογνωμιῶν εἶναι συνηθέσταται εἰς ὅλας τὰς Χώρας, ὅπως ἐπίσης γνωσταὶ εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν ἱστορίαν ἐστάθησαν αἱ περίοδοι Πολιτικῆς δράσεως ἐσφραγισμένα ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις Babcock ἢ τῶν Σιδηροδρόμων Union Pacific, ἢ τῶν Albert Fall, Denby, Forbs, ἢ τῶν συντάξεων Παλαιῶν Πολεμιστῶν ἐπὶ Χάρντιγκ κλπ.

Ἐξ ἄλλου οἱ ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁσάκις ἦλθον ἐδῶ καὶ εὐρέθησαν εἰς ἐπαφὰς μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, δὲν ἀπέφυγαν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκφραστοῦν δι' αὐτὴν κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἔχωμεν πεποίθησιν ὅτι οἱ πολιτικῶς ἐκπροσωποῦντες τὸν τόπον μας ἔχουν τὸ ἀπαιτούμενον κύρος διὰ νὰ συζητοῦν μετ' αὐτῶν. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ἀσχέτως σφαλμάτων, παραλείψεων καὶ ἐπικρίσεων, καλὸν εἶναι νὰ μὴ λησμονῆται ὅτι ὁ Πολιτικὸς μας Κόσμος « . . . προέρχεται ἐκ τοῦ λαοῦ . . . » « . . . ἀσχεῖ Κυβέρνησιν διὰ τὸν λαόν . . . » καὶ « . . . προσπαθεῖ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ . . . »

ἀσκει δηλαδή «... κοινωνικὸν ἔργον...» ὅπως ἔλεγεν ὁ Ἀβραάμ Λίνκολν «... πραγματικῶς Θεῖον...».

Εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι συχνὰ ὑπογραμμίζουν τὰ σφάλματα καὶ τὰς παραλείψεις τοῦ Πολιτικοῦ μας Κόσμου. Ἀλλά, ἄλλο εἶναι τὸ θέμα τῶν σφαλμάτων καὶ τῶν παραλείψεων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἤμποροῦν νὰ ὑπάρχουν ἐξ ἴσου ἔντιμοι διάφοροι γνώμαι, καὶ ἄλλο τὸ θέμα τοῦ δικαιώματος τῶν τρίτων νὰ ἐπικρίνουν μὲ τὴν ἐλευθεροστομίαν ἀσπίλων κηισώρων τὴν Πολιτικὴν ζωὴν ἐνὸς λαοῦ, ὃ ὁποῖος ἐπὶ τέλους βοηθεῖται ὄχι διὰ τοὺς Πολιτικούς του ἀλλὰ διὰ τὸν ἡρωϊσμόν τὴν Ἀποστολὴν καὶ τὰ Μαρτύριά του!.....

Κύριοι βουλευταί, ἡ μακρὰ εἰσήγησις εἰς τὴν ὁποίαν προέβην ὑπῆρξεν πράγματι μόνον γενική. Καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι πρὸ καιροῦ ἔχει διανεμηθεῖ λεπτομερῆς Εἰσήγησίς μου ἐπὶ τῶν Ἀμερικανικῶν Συμφωνιῶν, καὶ αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς ἐξυπηρέτησιν καὶ μόνον τῶν Ἐθνικῶν μας συμφερόντων καὶ πρὸς πλήρη ἐκ μέρους ὑμῶν κατανόησιν ἐπὶ τοῦ θέματος, νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν προσοχὴν σας ἐπ' αὐτῆς, ἵνα ἐκ τῆς μελέτης της ἦτις μὲ ἀπησχόλησεν μὲ βαθεῖαν προσοχὴν, ἀρισθῆτε καὶ ὑμεῖς καὶ μετὰ ὁσετε εἰς τὸν Λαὸν καθὼς καὶ ἐκ τῆς σημερινῆς εἰσηγητικῆς μου ἀγορεύσεως, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν εὔρεν οὔτε τυχαίαν, οὔτε πρόσκαιρον βοήθειαν ἀπὸ τὰς Η. Π. Α. ἀλλὰ σταθεράν, καὶ μακράν μέχρις νέων εὐτυχεστέρων ἡμερῶν της.

Διότι παρ' ἐκτὸς ὄλων τῶν ἄλλων αἰτίων καὶ ἐπιχειρημάτων ἡ Πατρίς μας ἀνέκαθεν, πολὺ δὲ περισσότερο τῶρα, ἐβοηθήθη καὶ βοηθεῖται εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς της ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν Συμπολιτείαν, χάρις εἰς ἓνα φλογερὸν Ἀμερικανικὸν Φιλελληνισμόν ὃ ὁποῖος, ἀφ' ἧς ἐποχῆς τὸ πρῶτον, κατὰ τὸ 1822 ὅταν τότε τὰ Φιλελληνικὰ Κομιτάτα τῶν Η. Π. Α. μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Γεώργιον Γκρήσγουωλντ—κατὰ μίαν παράδοξον συγκυρίαν τῆς μοίρας ἧτις ἠθέλησεν καὶ τῶρα ἐφαρμοστῆς τοῦ Προγράμματος Βοηθείας νὰ εἶναι ἓνας Γκρήσγουωλντ—ἔδρον κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε μὲ τὴν συνδρομὴν αὐτῶν τούτων τῶν Προέδρων Μονρόε καὶ Ἄνταμς καὶ τῶν Ὑπουργῶν Κράουφορντ, Καλόν, καὶ Χένρυ Κλαϊῦ, καὶ τῶν Βουλευτῶν καὶ Γερουσιαστῶν Ντουάϊτ, Κούκ, Φάρελάῦ, Χοῦστον, Μπελάϊς, Μόργκαν, Πόϊνσετ,

καὶ πρὸ πάντων τῶν Ἐντουαρντ Ἐβερει, καὶ Ντάνιελ Οὐέμπστερ συνεχέντρωναν χρήματα, τρόφιμα, καὶ ἄλλην βοήθειαν, ἣ ἐποία ἐμορφοποιεῖ τὸν Ἀμερικανικὸν Φιλελληνισμόν, ὁ ὁποῖος τακτικώτατα καὶ πανηγυρικώτατα ἐξεδηλώθη ποικιλοτρόπως . . .

Γ. ΜΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐλησμονήσατε καὶ τὸν ἱατρὸν Χάου . . .

ΔΗΜ. ΣΦΑΕΛΛΟΣ. Θὰ ἐμιλήσω ἰδιαιτέρως δι' αὐτόν.

Ἐπαναλάβω ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Φιλελληνικὴ διάθεσις καὶ βοήθεια ἐξεδηλοῦντο τότε μὲ προσφορὰν ἐξ Ἀμερικῆς εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Πατρίδα εἰδῶν ἀξίας πλέον τῶν 200.000 δολλαρίων ἀποσταλλέντων διαδοχικῶς μὲ 12 πλοῖα ἔμπορτα μέχρι τέλους τοῦ Ἀγῶνος, χωρὶς νὰ λείψουν καὶ ἄλλαι ποικίλαι πολιτικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ ἐνέργειαι, καὶ νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸν Ἀγῶνα ἐθελοντῶν Ἀμερικανῶν.

Εἶναι βέβαια ἀληθές, ὅτι καὶ ἐκμεταλλεύσεις ἔλαβον χώραν τότε καὶ σφάλματα, καὶ μεμφιμοιρίαι ἠκούσθησαν, ἀλλὰ καὶ τὰ σφάλματα καὶ τὰ λάθη, τεκμηριοῦν τὴν ὑπαρξίν φλογεροῦ Φιλελληνισμοῦ, ἄνευ τοῦ ὁποίου οὔτε τὸ εὐεργετικὸν ἔργον, οὔτε τὰ λάθη θὰ ἐσημειοῦντο.

Καὶ ἐὰν θελήσωμεν νὰ προσέξωμεν τὰς ὁδηγίας τῶν τότε ἀποστολέων τῆς Βοηθείας πρὸς τοὺς ἐντεταλμένους διανομεῖς αὐτῆς Ἀμερικανούς, θὰ ἴδωμεν ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅτι καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἠλλάξαν, καὶ ἡμεῖς δὲν ἠλλάξαμεν, ὅπως καὶ πάλιν σήμερον παλαίωμεν, καὶ ἡμεῖς καὶ ἐκεῖνοι ἐξ ἴσου, διὰ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν Δημοκρατίαν, καὶ τὸν Πολιτισμόν.

Εἶναι ἀληθές κύριοι συνάδελφοι, ὅτι κατακλείς τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ὑπῆρξε πάντοτε τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ἀνεξαρτησίαν, τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τοῦτο ἐξεδηλώθη ὄχι μόνον κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνας μας τοῦ 1821 ὅπου παρίσταντο συμπαραστάται καὶ εἰς μάχας ἀκόμη, Συμμαχόμενοι Ἀμερικανοὶ πολῖται, ὄχι μόνον εἰς τὴν Κρήτην ὅπου ὁ ἀνεξάντλητος Χάου ἔφθασεν ἕως ἐκεῖ μὲ βοήθειαν εἰδῶν προερχομένων ἐξ ἐράνων ἀξίας 80.000 δολλαρίων, ὄχι μόνον εἰς τὸ 1912—13, ὄχι μόνον εἰς τὴν συμφορὰν τοῦ 1922, ὄχι μόνον εἰς τοὺς σεισμοὺς τῆς Κορίνθου, ὄχι μόνον εἰς τὸν Ἀγῶνα τοῦ 1940—41, ἀλλ' εἰς

πάσαν περίπτωσιν «...ὡς ἀδελφὸς ἐπ' ἀδελφόν...» προσήλθον οἱ Ἕλληνοὶ καὶ τὰς δυσχερείας μας ἀνεκούφισαν, τὰς πικρίας μας ἐγλύκαναν καὶ τὰς θλίψεις μας ἐπαρηγόρησαν. Ὁ Ἄξιότιμος καὶ ἀγαπητὸς ἐξ Ἀθηῶν συνάδελφος, κ. Γ. Μπακόπουλος, διακόπτων μοῦ ὑπενθύμισεν προηγουμένως, τὸν ἐξοχὸν ἀλτροῦιστὴν καὶ φιλέλληνα ἱατρὸν Χάου. Ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως, μία ὑποδειγματικὴ Φιλελληνικὴ Ἀμερικανικὴ μορφή, καὶ ἰδιαιτέρως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐβोधήθησεν τὴν Πατρίδα μας, κατὰ τρόπον ἀποτελεσματικόν, ἀνιδιοτελῆ, καὶ πιστὸν μέχρι θυσίας καὶ μέχρι βαθμοῦ μὴ συνήθως ἀπαντομένον, συνοδευομένου ἀπὸ κατανόησιν τῶν ἀρετῶν καὶ ἐλλείψεων τοῦ χαρακτῆρος μας, ἣ ὁποία ἀκριβῶς ἐπολλαπλασίαζεν τὴν ἀπόδοσιν τῆς συμβολῆς του. Καὶ θὰ ἠυχόμεν καὶ θὰ εὐχομαι πάντοτε, αἰ ἐκάστοτε ἐν Ἑλλάδι Ἀμερικανικαὶ Ἀποστολαί, νὰ σκέπτονται καὶ νὰ δροῦν ὅπως ἔδρα ὁ ἀείμνηστος Χάου, ὁ ὁποῖος ἀντελήφθη τὴν Ἑλληνικὴν ψυχολογίαν, καὶ ἐνήργει συμφώνως πρὸς αὐτήν. Καὶ σήμερον ἀποτελεῖ ἕνα μνημόσυνον εὐλαβὲς καὶ ἐπιβεβλημένον τὸ νὰ ἐνθυμηθῶμεν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν τὴν μορφήν αὐτήν, καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ μας θυσίας, προσφοράς, κινδύνους καὶ ἀγῶνας του ἰσοτίμως μὲ τὸν Πρόεδρον Τροῦμαν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἔθνους εἶναι ἀπεριόριστος καὶ ἀτελεύτητος. (χειροκροτήματα).

Κύριοι συνάδελφοι, ἐπιθυμῶ νὰ περατώσω τὴν ἀγόρευσιν ταύτην, μὲ μίαν φράσιν τὴν ὁποίαν εἶπεν ὁ ἐνθερμὸς φιλέλληνας Γερουσιαστὴς Ντάνιελ Οὐέμπστερ ὁμιλῶν κατὰ τὸ 1824 εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν Κοινοβούλιον ὅπου ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον ἑβδομάδα, (20-26 Ἰανουαρίου 1824) διεξήγετο συζήτησις ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θέματος, διότι εἶχον ὑποβληθῆ ἑπανελημμένως ἀπὸ τοῦ 1822 προτάσεις ἀποστολῆς Βοηθείας εἰς τρόφιμα, ἀναγνωρίσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου Μόργκαν περὶ ἀποστολῆς Βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν 2.000.000 δολλαρίων. Τότε, κύριοι, ὅταν εἰς οὐδὲν ἄλλο Κοινοβούλιον τοῦ Κόσμου, δὲν ὑφούτο φωνὴ συμπαθείας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγωνιζομένης ἀπεγνωσμένως τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας, Μ Ο Ν Ο Ν καὶ Μ Ο Ν Ο Ν εἰς τὸ Κοινοβούλιον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἠκούσθησαν φων-

ναὶ θερμότητος συνηγορίας καὶ συμπαθείας ἀπὸ ἐξόχους ἀνδρας ὡς ὁ Χένρυ Κλαίϋ, ὁ Ντάνιελ Οὐέμπστερ, ὁ Πόϊνσετ κλπ. κλπ. καὶ εἰς τὰ Προεδρικὰ διαγγέλματα πρὸς τὸ Κογκρέσσον τῶν Προέδρων Μονρόε καὶ Ἄνταμς ἐγένετο μνεῖα μετὰ θερμῆς συμπαθείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος, τότε ὁμιλῶν ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος Γερουσιαστῆς Οὐέμπστερ ἐτόνιζεν εἰς τὴν ἀγόρευσίν του, ὅτι « . . . ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀγαθὸν τὸ ὅποῖον ὁ Θεὸς χαρίζει εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν καὶ ἀγωνίζονται νὰ τὸ ἀποκτήσουν, καὶ καθίστανται ἄξιοι αὐτοῦ . . . ».

Νομίζω ὅμως, ἔτι ἡ Ἐθνικὴ μας ἱστορία ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λεωνίδα μέχρι σήμερον, ἔχει κάμει μίαν μικρὰν ἀλλ' ἀνεξίτηλον αἱματηρὰν προσθήκην εἰς τὸ ῥητὸν αὐτὸ τὸ ὅποῖον καὶ σήμερον ἐπικαίρως ἀνεμνήσθη ὁ Ἀξιότιμος Πρόεδρος τοῦ Σώματος ἡμῶν, τὴν προσθήκην δηλ. ὅτι ἡ ἐλευθερία παραμένει ὄχι μόνον εἰς τοὺς προσπαθοῦντας καὶ ἀγωνιζομένους διὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς *πίπτοντας* δι' αὐτήν, ὅπως πίπτουν σήμερον τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος! . . . (παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Ε. ΚΟΥΛΟΥΜΒΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μία ἀπὸ τὰς καλύτερον μελετημένας ἀγορεύσεις ἦτο ἡ ἀγόρευσις τοῦ κ. συναδέλφου.

3.—Η ΕΝ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΝ
ΤΗΣ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 1948 ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ
ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΔΗΜ. Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ
Ἐπὶ τῇ συζητήσει Κυρώσεως τῆς Ἑλληνο-Ἀμερικανικῆς
Συμφωνίας διὰ τὴν Βοήθειαν ἐκ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ.

Κατὰ τὴν Συνεδρίασιν τῆς 2 Ἰουλίου 1948 ἐπὶ τῇ συζητήσει τοῦ Νομοσχεδίου «περὶ Κυρώσεως τῆς ἀπὸ 2 Ἰουλίου 1948 Συμφωνίας Οἰκονομικῆς Συνεργασίας μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὴν Βοήθειαν ἐκ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ὁμιλῶν ὁ Βουλευτὴς Πειραιῶς κ. Δημ. Κ. Σφαέλλος εἶπεν κατὰ τὰ ἔστενογραφημένα Πρακτικά τῆς Βουλῆς τὰ ἑξῆς :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Δ. Σφαέλλος.

ΔΗΜ. Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΣ. Ὁ τρίτος Πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Θωμᾶς Τζέφερσον προφητεύων διὰ τὸν μελλοντικὸν ρόλον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς εἰς τὸν κόσμον, ἔλεγεν : «...Καὶ ἂν τὰ νέφη τῆς βαρβαρότητος καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ σκιάσουν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς ἐλευθερίας τῆς Εὐρώπης, ἡ Χώρα αὐτὴ θὰ παραμείνῃ διὰ τὴν διατηρήσῃ καὶ τὴν ἀποδώσῃ τὸ φῶς καὶ τὰς ἐλευθερίας εἰς αὐτήν !...».

Καὶ νομίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι εἰς πλήρωσιν τῆς προφητείας αὐτῆς καὶ εἰς τὸν πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ εἰς τὸν Δεύτερον τοιοῦτον, αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι ἔσπευσαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τὴν διασφαλίσουν τὰς ἐλευθερίας της καὶ τὴν κατοχυρῶσιν τὴν ἀνεξαρτησίαν της. Καὶ σήμερον ἔπου ὑπάρχει εἰρήνη, καὶ πόλεμος δὲν ὑφίσταται, προσέρχονται πάλιν αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι αὐθορμήτως καὶ κατ' ἑκκλήσιν, διὰ τὴν διασφαλίσουν τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀτόμων καὶ τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν Λαῶν.

Προσέρχονται μὲ τὸ Σχέδιον Μάρσαλ, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἕνα μέρος τοῦ κόσμου, ἀκριδῶς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἰσχυρίζε-

ται ὅτι ἀντιπροσωπεύει τὴν Λαϊκὴν Δημοκρατίαν βάλλεται, μετὴν κατηγορίαν ὅτι ἀποτελεῖ ἰμπεριαλιστικὴν μέθοδον διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν συμφερόντων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς ἐλευθέρας Δυτικῆς Δημοκρατικῆς ζωῆς θεωρεῖται ἐλπίς καὶ Θεῖον δῶρον — μέσον διὰ τὴν ἐπιδίωσιν, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν Δημοκρατικὴν ζωὴν.

Καὶ καλεῖται ἀπόψε ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων κατεπειγόντως νὰ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς σήμερον τὴν πρῶταν ὑπογραφείσης κατὰ τινα ἐσπευσμένον τρόπον ἙλληνοΑμερικανικῆς συμβάσεως ἀφορώσης τὴν Οἰκονομικὴν Συνεργασίαν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν Η.Π. Ἀμερικῆς καὶ εἰδικῶς τὰς λεπτομερείας τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὅρων τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ ὡς πρὸς τὴν Χώραν μας.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς τὸ κείμενον τῆς ὑπὸ συζήτησιν Συμφωνίας, περιλαμβάνονται διατάξεις συσχετίζουσαι αὐτὴν μετὰ τὰς ἙλληνοΑμερικανικὰς Συμφωνίας τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1947 καὶ τὰς προηγηθείσας αὐτῆς Διακοινώσεις ὡς ὑπεγράμμισαν τόσον ὁ ἄρτι κατελθὼν ἀπὸ τοῦ Βῆματος, καθὼς καὶ ἕτεροι συνάδελφοι.

Καὶ εἶναι ἐπίσης βέβαιον ὅτι εἰς τὸ κείμενον τῆς Συμβάσεως αὐτῆς ὑπάρχουν σημεῖα ἀσθενῆ εἰς κριτικὴν ὡς πρὸς τὴν προάσπισιν τῶν ἀγροτικοοικονομικῶν καὶ Ναυτικῶν συμφερόντων τῆς Χώρας μας, τὰ ὅποια δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλα σημεῖα εἰς τὰ ἄρθρα τῆς Συμβάσεως τὰ ὅποια ἐπιτρέπουν νὰ ἐλπίζωμεν εἰς δυνατότητα θετικῆς βελτιώσεως ὅταν θὰ ὑπάρξῃ χρόνος, κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς Κυβερνήσεώς μας μετὰ τῆς Ἀμερικανικῆς.

Διότι ἄλλωστε καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιτελέσεως τῶν ἰδικῶν μας καθηκόντων, κ. Βουλευταί, ὅπως τοῦλάχιστον συνέβη εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν ὁπότε σήμερον τὴν πρῶταν ὑπεγράφη ἡ Σύμβασις ἀπὸ τὸν ἀρμόδιον ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν καὶ σήμερον τὴν ἑσπέραν συζητεῖται εἰς τὴν Βουλὴν, εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ τῶν ὀλίγων ὥρων αἱ ὅποιαι παρῆλθον ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς μέχρι τῆς καταθέσεως καὶ τῆς ἀμέσου συζητήσεως εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ διὰ τὸν πλέον κατηρτισμένον ἐξ ἡμῶν καὶ τὸν γνωρίζοντα τὰ θέματα ταῦτα, εἶναι ἀπείρως δυσχερὲς νὰ ἐπιφέρῃ ἐκείνας τὰς παρατηρήσεις καὶ νὰ ὑποβάλῃ τροποποιήσεις αἱ ὅποιαι θὰ ἐπεξη-

τείτο να έπενεχθούν εις τήν Σύμβασιν αὐτήν ἂν ὑπῆρχε τὸ ἀπαιτούμενον ὄριον χρόνου.

Τοῦτο δὲ ἀσχέτως τοῦ ἀναγνωριζομένου ὅτι Συμφωνίαι ὡς ἡ ὑπὸ κύρωσιν τοῦ Σώματος καθὼς καὶ ἐκείνη τῆς 20 Ἰουνίου 1947 εἶναι ἱστορικῆς σημασίας καὶ ὀφείλονται ὄχι βεβαίως μόνον εἰς τήν εὐεργετικὴν Ἀμερικανικὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ἀλλὰ καὶ εἰς τήν Ἑλληνικὴν αἴτησιν καὶ πρόσκλησιν πρὸς τήν Ἀμερικανικὴν θέλησιν ἵνα ἐπιτελέσῃ μίαν ἀνειλημμένην ἠθικὴν ὑποχρέωσιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ἠθικὴν ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν αὐταὶ εἶχον ἀναλάβει εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Παρισίων καὶ τὴν ὁποίαν ὑπεμίμησε διαρκῶς καὶ τὴν ὑπεστήριζεν μὲ ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονὴν ὁ τότε Πρωθυπουργὸς καὶ νῦν Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος.

Καὶ δίκαιον εἶναι νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι εἶναι αὐτὸς ὁ ὁποῖος παρὰ τὴν ἐπίμονον ἀντίδρασιν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1946 μετέβη εἰς τὴν Οὐάσιγκτῶνα διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ νὰ γονιμοποιήσῃ τὸ Ἀμερικανικὸν ἐνδιαφέρον, ἐπὶ τῆς βοηθείας ἐκείνης τὴν ὁποίαν σήμερον ἀπολαμβάνομεν, εἰς διασφάλισιν καὶ κάλυψιν τοῦ κενοῦ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν μεταξύ τῆς Διεθνoῦς βοηθείας ΟΥΝΡΑ καὶ τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ τὸ ὁποῖον βεβαίως δὲν ἀπευθύνεται εἰδικῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα μόνον ἀλλὰ περιλαμβάνει καὶ τὴν Ἑλλάδα ὡς μίαν τῶν Χωρῶν αἱ ὁποῖαι βοηθοῦνται εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ νὰ ὑπάρξουν ἐλεύθεραι καὶ ἀνεξάρτητοι.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔμως μετὰ δικαίου παραπόνου παρατηροῦμεν εἶναι ὅτι εἰς τὸ Σχέδιον Μάρσαλ περιλαμβάνεται ἡ Ἑλλάς ὄχι εἰς τὴν τιμητικὴν θέσιν ἀπὸ ἀπόψεως διατιθεμένου ποσοῦ δολλαρίων, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς θέσιν καὶ βαθμόν, ὁ ὁποῖος διασφαλίζει τὴν δυνατότητα τῆς ἀναπνοῆς της, μέχρι τῶν καλλιτέρων συνθηκῶν καλλυτέρων ἡμερῶν.

Ἐξ ἄλλου κ. συνάδελφοι, εἶναι κοινὸν μυστικὸν εἰς τοὺς παρακολουθοῦντας ὅτι τὸ Σχέδιον Μάρσαλ δὲν κατηρτίσθη μόνον καὶ μόνον διὰ τὸ ἀγαθὸν τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἐξυπηρετεῖ κυριώτατα καὶ τὰ Ἀμερικανικὰ συμφέροντα. Καὶ ἐὰν οἱ Μεγάλοι μας Σύμμαχοι Ἀμερικανοὶ βοηθοῦν σήμερον τὴν Εὐρώπην τοῦτο πράτ-

του δια να διατηρήσουν δμαλήν κοινωνικοοικονομικήν ζωήν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν εἰς αὐτήν καὶ χωρὶς ἀμφιβολίαν καὶ ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς καλῶς νοουμένης ἐξασφαλίσεως τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς εὐημερίας τῆς Χώρας των, ἣ ὁποία διαθέτει διὰ τὸν κόσμον τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ τόσον ἀριθμὸν δολλαρίων ὅσα περίπου εἶναι τὰ πλεονάσματα τοῦ Προϋπολογισμοῦ της.

Θὰ ἦτο δυνατόν, μὲ μίαν «ματιάν» εἰς τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔτους 1947-48 τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, νὰ διαπιστώσῃ κανεὶς ὅτι ὅσον ποσὸν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Προϋπολογισμοῦ τῆς χρήσεως ἐκείνης πλεονάζει τόσον καὶ διατίθεται διὰ τὴν Εὐρώπην, διὰ νὰ ἐνισχύσῃ αὐτήν εἰς τὴν ἐπιβιωτικὴν προσπάθειάν της.

Εἶναι ἀμφίβολον ὅτι τὸ ποσὸν αὐτό, τὸ ὁποῖον διαθέτει διὰ τὴν Εὐρώπην καὶ ἀπὸ τὸ ἑποῖόν λαμβάνει καὶ ἡ Ἑλλάς μερίδιον προέρχεται ἀπὸ εὐρὸν περίσσευμα τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνακουφισθῇ κατὰ 8-10ο]ο ἀπὸ τὴν φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν, ἀντὶ τῆς θεσπίσεως τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀνορθώσεως.

Αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς ὁμως, ἐπροτίμησαν νὰ φορολογήσουν τὸν Λαόν των, διὰ νὰ διατηρήσουν καὶ τὴν ἐλευθέραν ζωὴν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ διατηρήσουν τὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον τῆς ἰδίας αὐτῶν οἰκονομικῆς ζωῆς τοὺς ὑψηλοὺς μισθοὺς τῶν ἐργαζομένων, καὶ νὰ διασφαλίσουν τὴν εὐημερίαν αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τὴν ἀσφάλειαν εἰς τὸν κόσμον ὅλον.

Δὲν ἀποτελοῦν τὰ ὅσα ἰσχυρίζομαι ἐνταῦθα ἐπιχειρήματα τόσον ἰδικά μου ὅσον ἀποτελοῦν ἐπιχειρήματα αὐτῶν τούτων τῶν ἀρμοδίων Ἀμερικανῶν Ἑγετῶν, καὶ εἶναι χρήσιμον ἴσως νὰ ἀναφέρωμεν μερικὰς ἐκ τῶν περικοπῶν ἐκείνων αἱ ὁποῖαι ἀπετέλεσαν τὰ κύρια καὶ πειστικὰ στοιχεῖα εἰς τὰ ἀρμόδια Νομοθετικὰ Σώματα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τόσον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν κ. Μάρσαλ ὅσον καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Ἀμερ. Κυβερνήσεως, καθὼς ἐπίσης καὶ τοῦ Προέδρου Τροῦμαν.

« . . . . Αἱ Η.Π.Α.—εἶπεν ὁ Στρατηγὸς Μάρσαλ κατὰ τὴν ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν τῆς Γερουσίας τὴν 12-1-1948 χαρακτηριστικὴν ὁμιλίαν του—πρόκειται νὰ λάβουν ἱστορικὴν ἀπόφασιν. Τὸ ἐνώπιόν μας καθῆκον εἶναι μέγα. Ἡ παρατεινο-

μένη βοήθεια σκοπόν ἔχει νὰ προλάβῃ τὸν οἰκονομικὸν στραγγαλισμὸν ὃ ὁποῖος ἀπειλεῖ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ διὰ τῆς ζωτικῆς αὐτῆς περιοχῆς, θέτει ἐν κινδύνῳ τοὺς ἐλευθέρους Λαοὺς τοῦ Κόσμου . . . . . Ἐὰν δὲν κινηθῶμεν ἡμεῖς σήμερον διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ πρόβλημα, τοῦτο ἀσφαλῶς θὰ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς ἐντὸς αὐτῶν τῶν Η.Π.Α. ὑπὸ συνθήκας κατὰ πολὺ περισσότερον δυσμενεῖς δι' ἡμᾶς ! . . . . .».

Ὁ δὲ Ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου κ. Ἀβερολ Χάριμαν ἐνώπιον τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀμερικανικῆς Γερουσίας κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐδήλωσεν τὰ ἑξῆς : « . . . . Τὸ Πρόγραμμα Μάρσαλ θὰ σημάνῃ θυσίας ἐκ μέρους τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ, ἀλλὰ τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα οὕτω θὰ κερδηθοῦν εἶναι πολὺ μεγαλύτερας ἀξίας ἀπὸ τὰς ἀμέσους θυσίας. Θὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν Εἰρήνην καὶ τὴν σταθερότητα εἰς τὸν Κόσμον, καὶ θὰ λάβωμεν ἄμεσα ἀνταλλάγματα ἐν καιρῷ ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ Παγκοσμίου Ἐμπορίου μας . . . . .».

Ὁ δὲ πρῶην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Σάμνερ Οὐέλ-λες εἰς ἄρθρον τοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα «Κῆρυξ Βῆμα» τῆς Νέας Ὑόρκης τὴν 13/1/48 γράφει « . . . Αἱ τύχαι τῆς Δημοκρατίας εἰς τὴν Δύσειν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ, νὰ σκεφθῇ μὲ διαύγειαν ἐπὶ τῶν Ἐθνικῶν ζητημάτων του . . . . .».

Ἐτι χαρακτηριστικότεροι καὶ ἀποκαλυπτικοὶ εἶναι οἱ λόγοι τοῦ ἐν Λονδίῳ Πρεσβευτοῦ τῶν Η.Π.Α. κ. Ντάγκλας εἰπώντος ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν τῆς Γερουσίας κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὡς καὶ οἱ ἀνωτέρω τὰ ἑξῆς. « . . . Ἄν οἱ Ἀμερικανοὶ δυνηθοῦν νὰ πραγματοποιήσουν κατὰ τὸν ἐλπιζόμενον βαθμὸν τὴν ἀνάρρωσιν τῆς Εὐρώπης, τότε ἔχω τὴν πεποίθησιν ἔτι τὰ μετέχοντα τοῦ Σχεδίου Ἐθνη θὰ προχωρήσουν πέραν τοῦ 1952 πρὸς δημιουργίαν οἰκονομικῆς ὀργανώσεως στενωτέρας ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον. Τὰ ἐν λόγῳ Ἐθνη ἔχουν ἀναλάβει ῥητὰς ὑποχρεώσεις αἱ ὁποῖαι ἂν, ὡς εἶμαι πεπεισμένως, τηρηθοῦν θὰ συντελέσουν ὥστε ἡ περιοχὴ αὐτὴ νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τοῦ πεδίου τοῦ Ἐθνικισμοῦ καὶ τῶν ἀνευπεριορισμοῦ Κυριαρχικῶν δικαιομάτων, πράγματα

τά ὁποῖα ἔδρασαν τὴν Εὐρώπην, κατὰ τὰ τελευταῖα 75 ἔτη...».

Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων γίνεται καταφανές κ. βουλευταὶ ὅτι ἂν ὠρισμένα ἐκ τῶν ἄρθρων τῆς ὑπὸ κύρωσιν Συμβάσεως, θίγουν βεβαίως τὴν Ἐθνικὴν μας φιλοτιμίαν καὶ ἴσως-ἴσως καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τῆς Κυριαρχίας τῆς Χώρας, ὅμως ἢ ἐποχὴ εἶναι ἐκείνη ἢ ὁποῖα συνεχῶς μᾶς ὑποβάλλει εἰς πειρασμοὺς νὰ ἐκλέξωμεν μεταξὺ τῆς ἀσπίλως ἀπαραβιάστου ἀρχῆς Ἐθνικῆς Ἀνεξαρτησίας συνοδευομένης ἀπὸ ἄγνωστον μέλλον καὶ μυρίας δυσχερείας, καὶ τῆς ζωῆς ὑπὸ ἀνωτέρας συνθήκας καὶ συγγενεστέρως πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας πιθανὸν θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀντιμετωπίσωμεν αὐριον εἰς ἓνα ἐξελισσόμενον Κόσμον.

Ἦν αὐτὰς ἀκριβῶς τὰς προϋποθέσεις ἔρχεται ἐνώπιόν μας σήμερον πρὸς κύρωσιν ἢ Ἑλληνο-Ἀμερικανικὴ Σύμβασις διὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα ἐφαρμογὴν τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ.

Καὶ ἔρχεται ἢ Σύμβασις αὐτὴ ἐνώπιόν μας μὲ δύο ἐκ τῆς προχείρου ἐξετάσεως αὐτῆς διαπιστούμενα σημαντικὰ καὶ ἐπικρίσιμα κενά, ἀλλ' ἐπίσης καὶ μὲ ἓνα ἐλπιδοφόρον σημεῖον.

Ἐκ τῶν δύο ἐπικρισίμων καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα σημαντικῶν κενῶν, τὸ πρῶτον ἀφορᾷ τὸ θέμα τοῦ δῆθεν ἐπαναπατρισμοῦ τῶν εἰς τὴν ξένην κτηθειῶν Ἑλληνικῶν περιουσιῶν τὸ ὁποῖον εἶναι ἐξοντωτικὸν διὰ τὸν ἰδιομόρφως ζῶντα καὶ δρῶντα ἐν διασπορᾷ Ἑλληνισμόν τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Τὸ θέμα κατεπολεμήσαμεν κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ γνωστοῦ σχετικοῦ Νομοθετήματος καὶ τώρα ἀμυνόμενοι τῶν οὐσιωστικῶν Ἐθνικῶν συμφερόντων διαμαρτυρόμεθα διὰ τὴν ἄστοχον καὶ μόνον διὰ τὴν Ἑλλάδα ζητουμένην ἀνακίνησίν του.

Τὸ δεύτερον ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς τοποθετήσεως τῶν πρώτων ὑλῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ λαμβάνωνται ἀπὸ τὴν Χώρα μας. Εἶναι ἀληθές ὅτι διὰ τὴν Ἐθνικὴν μας παραγωγὴν καὶ οἰκονομίαν μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπώλειαν τῆς Γερμανικῆς ἀγορᾶς, ἢ διάταξις αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ἀρχὴν ἐλπίδος τοποθετήσεως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῶν Ἑλληνικῶν μεταλλευτικῶν πρώτων ὑλῶν καθὼς καὶ Ἑλληνικῶν προϊόντων. Οὐδαμοῦ ὅμως τῆς Συμβάσεως διαφαίνεται ἐλπίς καὶ πρόνοια οὔτε διὰ τὸ μέγα θέμα τοῦ καπνοῦ μας, οὔτε τὴν τύχην τῆς σταφίδος μας, οὔτε διὰ τὰ ἄλλα προϊόντα τῆς γεωργικῆς μας παραγωγῆς!...!

Καὶ ἐν συνεχείᾳ τούτων ὑπάρχει τὸ θέμα τῆς μὴ λαμβανομένης μερίμνης διὰ τὴν Ναυτιλίαν μας.

Εἶμαι ὑποχρεωμένος κύριοι Βουλευταὶ προερχόμενος ἀπὸ κατ' ἐξοχὴν Ναυτικὴν περιοχὴν νὰ ἐπιμείνω περισσότερο ἐπὶ τοῦ συναλλαγματοπραγωγοῦ διὰ τὴν Χώραν τούτου κλάδου Ἑθνικῆς Οἰκονομίας, καὶ νὰ τονίσω ὅτι δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει ὅτι, καθ' ἣν ὥραν ἔχει διαπιστωθεῖ Ναυτιλιακὴ κρίσις, ἡ Ναυτιλία μας κατὰ τὰ $\frac{3}{4}$ εἶναι χρεωμένη. Καὶ ἐὰν εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν δὲν τὴν προασπίζομεν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν παροῦσαν συμφωνίαν ὅπου ἀποβλέπομεν εἰς μεγίστας Διεθνεῖς μεταφοράς, καὶ δὲν διασφαλίζομεν ἐργασίαν καὶ ναύλους εἰς τὴν Ναυτιλίαν εἶναι βέβαιον ὅτι αὕτη δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ ἐξοφλήσῃ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς αὐτᾶς. Καὶ εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι ἂν δὲν διασφαλίσωμεν διὰ Κρατικῆς φροντίδος κατὰ τὰς Συμβάσεις τὴν ἐργασίαν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα καὶ πληρώματα, ἡ Ναυτιλία μας ἀγωνιζομένη εἰς τὸν Διεθνή στίβον καὶ πανταχόθεν βαλλομένη συντόμως δὲν θὰ ἔχῃ τὴν δυνατότητα νὰ ἐξασφαλίσῃ—ὡς πάντοτε—τὸ πολύτιμον ἐμφανῶς καὶ ἀδήλως εἰσρέον συνάλλαγμα εἰς τὴν Χώραν μας καὶ συνεπῶς τὴν δυνατότητα ἐξαγωγῆς τῆς Χώρας ἐκ τῆς δυσχεροῦς σημερινῆς οἰκονομικῆς τῆς καταστάσεως.

Γνωρίζετε δὲ κύριοι βουλευταί, ὅτι ἀπὸ τινος χρόνου ἡ Ἀμερικανικὴ Συμπολιτεία ἔλαβε σημαντικὰ μέτρα διὰ τὴν προστασίαν τῆς Ναυτιλίας τῆς διὰ τῶν ὁποίων πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν μεταφορῶν τὰς ὁποίας διεξάγει ἐκ τῆς Χώρας τῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην, διεφύλαξεν τὴν διεξαγωγὴν των δι' Ἀμερικανικῶν πλοίων. Καὶ τοῦτο καὶ εἰς ἣν περίπτωσιν παρουσιασθοῦν ἄλλα ἢ Ἑλληνικὰ πλοῖα μὲ κατώτερον ναῦλον προτιμῶνται τὰ Ἀμερικανικὰ καίτοι τοῦτο ἀποτελεῖ οὐσιαστικὴν μείωσιν ἐκ τοῦ ποσοῦ βοηθείας τὸ ὁποῖον ἔχει ἀναγνωρισθεῖ διὰ τὰς διαφόρους Χώρας.

Καὶ κορωνὴς τέλος τῆς πρὸς τὴν Ναυτιλίαν μας ἀστοργίας καὶ ἐλλείψεως προστασίας ὑπῆρξεν ἡ περίπτωσις κατὰ τὴν ὁποίαν προετιμήθη ἀπὸ τὰς μεταφορὰς τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ διὰ μεταφορὰν εἰς Ἑλλάδα Ἰταλικὸν πλοῖον ἀντὶ Ἑλληνικοῦ, καίτοι τοῦτο προσέφερεν μικρότερον ναῦλον, διότι ἐπικρατεῖ ἡ ἀποψις ὅτι πρέπει νὰ παρέχεται παντιοτρόπως βοήθεια πρὸς τὴν

Ἰταλίαν, τὸ χαϊδεμένο παιδί τῆς Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον τόσα κακὰ ἐπροξένησεν καὶ εἰς αὐτὴν καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Θέλω λοιπὸν ἡ Κυβέρνησις νὰ διεκδικήσῃ καὶ νὰ ζητήσῃ μίαν προνομιακὴν μεταχείρισιν τῆς Ἑλλάδος, τῶν γεωργικῶν τῆς προϊόντων καὶ ἰδίᾳ τῆς Ναυτιλίας ἀπὸ τὸ Σχέδιον Μάρσαλ, διότι οὕτω ἀσφαλιζόμεν τὸν μόχθον τῶν παρχαγωγῶν μας καὶ τὸν ἰδρώτα τῶν ναυτῶν μας, καὶ τὴν καθ' ὄλου ζωὴν μας τὴν αὐριανήν, ἀφοῦ δὲν ἔχομεν ἄλλοθεν τοιαύτην ἐξασφάλισιν διὰ τὰ πολύτιμα καὶ εὐγενῆ γεωργικά μας προϊόντα.

Ἐτόνισα ὁμῶς προηγουμένως ἔναντι τῶν ἐπικρισίμων κενῶν τῆς Συμβάσεως τὰ ὁποῖα προχείρως μελετήσαντες διατυποῦμεν ὅτι ὑπάρχει καὶ ἓν ἐλπιδοφόρον σημεῖον εἰς αὐτὴν. Καὶ τὸ ἐλπιδοφόρον τοῦτο σημεῖον εἶναι εἰς τὴν παράγραφον 4 τοῦ ἄρθρου 13 τῆς ὑπὸ κύρωσιν Συμβάσεως. Ἐκεῖ ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς : «... Ἡ παροῦσα Σύμβασις δύναται νὰ τροποποιηθῆται ὁποτεδήποτε κατόπιν ἀμφιφωνίας τῶν δύο Κυβερνήσεων...».

Ἴδου λοιπὸν τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ δυνηθῆ, ὡς ἀπὸ ἀφετηρίας, ἡ ἰδικὴ μας Κυβέρνησις νὰ χωρήσῃ εἰς αἴτησιν ἀναθεωρήσεως τῆς Συμβάσεως καὶ εἰς κατοχύρωσιν τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων, τὰ ὁποῖα δὲν νομίζω ὅτι κατορθώθη ἐπαρκῶς νὰ προσπισθῶσιν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς καταπληκτικὰς ἐκεῖνας διατάξεις αἱ ὁποῖαι διασφαλίζουν τὰ ὑπερδιπλωματικά—θὰ ἔλεγε κανεὶς—προνόμια τῶν μελῶν τῆς Ἀποστολῆς τῆς Α.Μ.Α.Γ.Κ. εἶναι περιττὸν νὰ προσθέσω τί εἰς τὰ ὀρθὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶπεν ὁ ἐκ Τρικάλων κ. συνάδελφος. Ἀλλὰ δυστυχῶς, τόσον τὰ ὑπερδιπλωματικά αὐτὰ προνόμια τῶν στελεχῶν τῆς ΑΜΑΓΚ ὅσον καὶ ἡ διάταξις ἡ σχετικὴ εἰς τὴν Σύμβασιν εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀχαρακτηρίστου καὶ ἀμφισβητουμένης ἰθαγενείας ἐκείνης Διακοινώσεως, τῆς 15 - 6 - 1947 τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς ὁποίας περιοπὰς ἀνέφε-
ρεν ὁ προλαλήσας κ. συνάδελφος καὶ ἡ ὁποία θὰ παραμείνῃ ἐσαεὶ στίγμα τῆς Ἑπταηγετικῆς ἐκείνης Κυβερνήσεως μιᾶς ἠρωϊκοῦ λαοῦ Χώρας ἣτις ὑπεχρεώθη νὰ περιέλθῃ εἰς κατάστασιν νὰ ζητήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν ἐξευτελιστικὸν διὰ τὸν λαμβάνοντα—οὐχ ἥττον καὶ διὰ τὸν δίδοντα—τρόπον τὴν βοήθειαν ἀπὸ ἐκείνους οἱ

ὅποιοι εἶχον πολιτικὸν συμφέρον ἀλλὰ καὶ ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ τῆς τὴν διασφαλίσουν δι' ὅσα προσέφερον ἢ μικρὰ καὶ μαρτυρικὴ μας Χώρα πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Τιτάνειον Ἀγῶνα ἀναλόγως πρὸς τὸ ἀνάστημά της εἰς πλοῦτον, εἰς ψυχάς, εἰς αἷμα, εἰς θυσίας καὶ εἰς πάντα ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια ἦσαν ἀπαραίτητα, διὰ νὰ ὑπάρξῃ κοινὴ (;;;:...) Νίκη εἰς τὸν Πόλεμον αὐτόν, ἀπὸ τὸν ὅποιον μόνον ἡ Χώρα μας δὲν ἔχει καρπωθεῖ τίποτε ἄλλο ἀπὸ συμφοράς, θυσίας, στάκτην καὶ αἷμα, ἰδιαίτατα δὲ καὶ ἀπογοητεύσεις ὡς πρὸς τὰς Ἐθνικὰς της διεκδικήσεις καὶ τὰ ὄνειρα λυτρώσεως τῶν ἀλυτρώτων ἀδελφῶν μας!....

Ἡλπίζομεν, ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ ἀπήλαυον τῆς τρις ἐγγυσθείσης ἐλευθερίας, ὅπως συμβαίη προκειμένου περὶ τῶν Βορειοηπειρωτῶν!... Καὶ τὰ αὐτὰ ἰσχύουν ἀτυχῶς ἀκόμη περισσότερον διὰ τοὺς Κυπρίους ἀδελφούς μας, οἱ ὅποιοι τελοῦν ὑπὸ τὴν ἀδικαιολόγητον καὶ βαρεῖαν — ἴσην πρὸς ἐπιφυλασσομένην εἰς κατωτάτης βαθμίδος πολιτισμοῦ λαοὺς — Κατοχὴν, Συμμαχικῆς δυνάμεως ἐπαγγελλομένης τὴν τροφὸν τῶν ἐλευθεριῶν πρὸς ὄλους πλὴν ἀτυχῶς μόνον, τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου, οἱ ὅποιοι μεθ' ὄλων τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν κρίσιμον διὰ τὴν κατέχουσιν Χώραν ὥραν, ἦσαν οἱ μόνοι σταθέντες παρὰ τὸ πλευρὸν της!...

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως τὰ ὅποια προχείρως παρατηρήσαμεν, χωρὶς νὰ πταίωμεν διότι ταχυδακτυλουργικῶς ἐξηντλήθη ἐντὸς ὥρων ἢ Κοινοβουλευτικὴ διαδικασία, φρονοῦμεν κ. Βουλευταὶ ὅτι πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν δυνατότητα νὰ ἔχῃ κεκυρωμένην τὴν Σύμβασιν αὐτὴν αὔριον τὴν πρωΐαν. Ἀλλ' ἀφοῦ παράσχομεν τὴν δυνατότητα αὐτὴν, δικαιούμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ζητήσωμεν, ἢ Κυβέρνησις νὰ μᾶς ἐγγυηθῇ ὑπευθύνως ὅτι θὰ προβῇ προσέχῳς συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις, εἰς ἀναθεώρησιν πολλῶν ἄρθρων τῆς Συμβάσεως.

Καὶ ἔχει τὴν δυνατότητα ἢ Κυβέρνησις νὰ δώσῃ τὴν ἐγγύησιν αὐτὴν διερμηνεύουσα ἐν ταύτῳ τὴν κατ' ἀρχὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ πρὸς τὸν Ἀμερικανικὸν λαόν, διὰ τὰς θυσίας εἰς τὰς ὁποίας ὑποβάλλεται ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀδελφότητος καὶ ἀλληλεγγύης τῶν Ἑθνῶν, αἱ ὅποιαὶ διανοί-

γουν τὴν ὁδὸν διὰ τὴν Ἑνωμένην Ἀνθρωπότητα, διότι αὐτὴν τὴν πορείαν ἀκολουθεῖ καὶ ἀπεργάζεται ἡ Ἀμερικανικὴ Πολιτικὴ.

Εἶναι ὑποχρέωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὁ ὅποιος ὀψέποτε θὰ ἀπολαύσῃ καὶ αὐτὸς τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ τῆς Ἑνωμένης Ἀνθρωπότητος, τῆς ὁποίας πρόκειται νὰ ἡγηθῆ ὁ Ἀμερικανικὸς Ἄετός μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν του τὴν ἱστορικὴν, ἡ ὑποχρέωσις λέγω τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Ἀμερικανικὸν Λαόν, διὰ τὴν πρωτοβουλίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἀναλάβει νὰ κατευθύνῃ τὰς τύχας τῆς συγχρόνου ἀνθρωπότητος πρὸς τὴν Εἰρήνην, τὴν Δημοκρατίαν καὶ τὴν Ἐλευθερίαν, διὰ τὰ ὁποῖα πάντα αἰείποτε πρῶτον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ὑπεβλήθη εἰς θυσίας καὶ ἤδη σήμερον ἀναγνωρίζει ὅτι ἄξιος κληρονόμος τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ αὐτοῦ Πολιτισμοῦ καὶ ἡρωϊκοῦ πνεύματος, ἐμφανίζεται εἰς τοὺς χρόνους μας τὸ Ἀμερικανικὸν Ἔθνος, ἡγούμενον τῆς σταυροφορίας διὰ τὴν νέαν Εἰρηνικὴν Ἀνθρωπιστικὴν Ἐλευθέραν καὶ κοινωνικῶς δικαιότεραν ζωὴν!... (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).
